

T Opuscula edita per fratrem
Bartholomeuz de spina pisanum ordi-
nis predicatorum de obseruãtia Lecto-
rem Sacre Theologie. que in hoc volu-
mine continentur. hec sunt.

T Propugnaculus Aristo. de immortalita-
te anime Contra Tho. Caietanum. cuius
littera eiusdem Caietani ex cõmentatio-
ne sua super libros Aristo. de Anima quan-
tum proposito deseruit assumpra.

T Tutela veritatis de immortalitate anime
contra Petrũ põponacium Mantuanũ
cognominatum Perettum cũ eiusdem
libro de mortalitate anime fideliter to-
to inserto.

T Flagelluz in tres libros apologie eiusdẽ
Peretti de eadem materia.

T Utilis Questio de ordine sacro.

Reuerendissimo in xpo patri. B. Dominico Grimano Episcopo Portueni . S.
R. E. Card. Sancti Marci ac Patriarche Aquilegie Dño. Ad eo Colen
dissimo: frater Bartholomeus de Spina pisanus. Felicitatem.

Riopagita Dionisio auctore Amplissime Dñe Jerarchias duas inueniri docuerunt clarissimi
Doctores/ Celestē in quā z supercelestē: illam decentissimū ordinē preferentē quo ad inuicē per
supremos medios atq; infimos angeli distinguunt: hāc ad instar premissi ordinis aliū ordinē
inter hoies cōplectentē/ quo infimi p medios qui primioribus hereāt/ in finē deducant felicitatis
eterne. Quēadmodū etenim supnoꝝ spiritūū hi qui tā sublimitate nature q̄ gratie plenitudi
ne ceteros antecellūt/ cōditori suo per ardētissimā charitatē/ clarissimā sapiētā/ ac inuolabilē firmitatē ad
herentes/ medios purgāt/ illumināt: z medijs similiter eos qui inferioris sunt gradus fouent z instruunt/ ro
bur z efficacia: vt ita dixerim/ impartitēs/ qua in ministerium delegati propter eos q; hereditatē capiunt
salutis optato potiantur effectu: sic in inferiori hac dei electoꝝ Jerarchia nonnulli principes a summo re
rum opifice per curricula temporum ordinati sunt: qui tam sublimitate status vel ordinis q̄ perfectione
virtutum ac gratiarum longe altius constituti/ medios quosq; sibi subiectos illuminant/ z tribuūt faculta
tem qua valeant populos z infimā plebē per doctrinam z vite scimoniam coram hominibus relucemem/ in
supernā beatitudinem vna secū inducere. Et sicut in angelis alij alijs mira z ineffabili distinctione nature su
biecti sunt: ita in hominibus ordinatione diuina nonnulli persepe sic vni ex principibus ob preclarissimas
eius virtutes se subiectos obstrigunt atq; deuouent/ vt ceteros quosq; merito venerantes/ illū tamen suum
singularem recognoscant Ducem z principem/ in cuius gloriam sic neruos omnes ac vires extendant/ vt nū
q̄ eis videatur debite seruituti se fuisse satis. Hoc mihi pro voto Pater z Dñe mi honoratissime/ felici sorte
contigit: quin magis a Deo opt. Max. singulari donatus sum munere. Tue siquidē tam naturales q̄ acquisi
te/ q̄ etiam infuse Dotes innumerabiles. z omnium supernoꝝ spirituum excellentie/ in te (modo tamē hu
mano) congregate/ que me tibi adhuc etate tenellum subegerunt in seruum/ sic meum erga mortales alios pri
cipea moderantur debitum cultum/ vt illoꝝ quidem z ouans occurram votis duꝝ sum vel nutu monitus:
te autem vnicum recognoscam singularissimumq; patronus/ cui quicquid ex ingenio mei angusto riuulo/
superno fonte influente prodierit/ debeat in eum. Quo etiam nunc fiet vt inter felices me connumeratū
cognoscam si serena facie/ placido vultu/ aridentibus oculis/ quibus seruuli tui encēnia secundo iam ela
pso anno suscepisti: nunc vt illoꝝ fructus/ e terra nostra fatoꝝ Diuo Thoma/ superiore anno dum
libros etiam de anima discipulis meis exponerem subortos/ quibus immortalitas anime/ que in nonnullo
rum sorte cordibus ob scripta peretti z Caietani semimortua fuerat reuiuiscat/ non dedigneris in tutissi
mum tuum condere sinum/ inuictissimog; fauore vt communi vtilitati conferant approbare. Eo quippe nūc
potentiori virtute sub alis tuis/ sapientia in quā clarissima/ dignitateq; excellentissima/ protectiones expo
sicunt opuscula hec mea celso tuo nomini dedicata: quo z elegātius est obm/ z causa sanctioꝝ/ z contrariarū
opinionum quas expugno fortiores validioresq; auctores. Proinde sociare his placuit/ alterius quidem
generis/ sed non minoꝝ sorte in ecclesia dei suborte perturbationi se pro viribus opponentem questionē de
ordine sacro/ superiorū pariter anno vt alterius nobilissimi presulis votis annuere/ a me discussam z exara
tam: que licet patronum dignissimum tam mea oblatione q̄ sua per benigna acceptatione ex tūc sortita sit
absq; illius tamen iniuria tibi domino meo saltem eius impressionem cum tribus ipsis de immortalitate ani
me opusculis cōmunico Dedog; Vale Decus Antistitum/ Columenq; predicatorie familie: z munusculuz
hoc qualecūq; est/ manibus excipiens/ me vt cōmendatum habeas/ etiam atq; etiam rogo. Venetijs ex Edi
bus Diui Dominici: Decima. Augusti. 1519.

Facile statimq; ad oculus candidissime Lector valeas qd cupieris in opusculis reperire. Tabula confiri per qua voto poteris si libellos in partes alphabetibus signis distinctos cognoveris. Neq; n. aliam quamvis partium sectionem admittebat intentio. Non igitur signorum serie vnam continet propugnaculum super probemium librorum de Anima Aristo. Tres propugnaculum super Tertio. Nouem tutela: Binas flagellus in primu. Unicam in secundus: et Unica in tertius. Opuscula ergo signantur primo loco sic. propu. super prob. propu. super tertio. Tut. flag. in pu. in secudu. in tertium. Secundo loco inducitur littera alphabeti: et signatur demum cuius seriei littera illa sit per arithmeticalia signa. vs. 1. 2. 3. 4. 7c. Hoc excepto qd primu vs. i. non ponitur nisi quando alia allegatio immediate subsequitur. Unde cum videbis litteras sine numerali signo: accipe qd in prima serie alphabetica libelli illius est littera illa / et consequenter qd queris. Hec omnia sequenti exeplo vnico nota tibi fieri velim. Si. n. sic notetur. Propu. super prob. a. Sup tertio. b. 3. Tut. b. 4. flagellu in pu. d. flag. in secundu. p. flag. in tertium. b. Significat qd id qd queris reperit in predictis oibus locis vs. in serie alphabetica propugnaculi super probemiu. vbi est in margine littere nre signatu a. z qd idē habetur in propugnaculo sup tertio / vbi est in margine signata littera. b. in tertia serie alphabetica. Idem et inueniet in tutela vbi lra. h. in quarta serie simili mo inueniet. z idipsum reperies in flagello in primu vbi est littera. d. in pu serie. Idē in flagello in secundu vbi est littera. p. Et idem in flagello in tertium vbi videbis littera. b. Ipsarum autem serieru lit/teraru distinctionē videbis in capite facieru per Alpha. 1. vel. 2. vel. 3. 7c. signatu. Tu videbis et ly col. intellige columnā. ly. si. intellige finē columnē. z ly me. mediū. 7c. Reliqua vero per te cognosces si ordo tabularum que comuniter circūferuntur tibi notus fuerit. Vale.

Tabula in tria sequentia opuscula de immortalitate anime humane.

Angelus

- 1 Substantie sepeate nō pnt numero multiplicari sub vna spē. Tut. p. 3.
- 2 Esse plures substantias sepeatas p se subsistentes z cōpletas in spē qz sint corpa celestia: nō repugnat scie Aristo. sed z plures esse ex quotidianis euentibus demonstrat. Tut. n. p. 8. flag. in pu. u. 2.
- 3 Angeli seu intelligētie mouentes celos / nō depēdēt ab eis in esse suo. Tut. b. 3. / f. 4.
- 4 Intelligētia nō est actus corporis organici phisici 7c. ita qd diffinitio aie nequaquā illi comptetit. Tut. p. o. 2. / b. d. 4. / flag. in pu. b. /
- 5 In angelis nō ē discursus. flag. in scd. f. g. h. i. k. l.
- 6 Non est p ipathetice dictū qd substantie sepeate nō cognoscāt ista inferiora. flag. in secudu. e. f.
- 7 Quō sbie sepeate pnt puenire futura: z quomodo non. flag. in secundum. e.
- 8 Angeli multa naturaliter cognoscunt que nos tantum fide tenemus. flag. in secundu. b.
- 9 Non possum in hac vita cognoscere substantias sepeatas qd itatiue. Tut. a. 4. col. 2. / s. b. Intelectus. 5. 7.

Aia

- 1 Qualis sit diffinitio anime / qz pfecta. Tut. p. 2. z inde.
- 2 Diffinitio anime cōuenit actu aie qz diu forma ē: non aut qz diu res est: sed solū in aptitudine. Tut. n. 2. / b. 3. flag. in pu. m.
- 3 Licet aia intellectiua perse subsistat: nihilomin⁹ tñ pōt esse corporis forma. Tut. n. 3.
- 4 Esse actū corporis nō puenit aie accntaliter / qz uis possit adesse z abesse. Tut. n. 2. col. 2.
- 5 Aia intellectiua ēt qua intellectiua ē / ē essentialr actus corporis. flag. in pu. l.
- 6 Aia intellectiua lz perse subsistat / nō tñ est hoc ali quid. Tut. l. 3. / 1. 4.
- 7 Ex hoc qd aia diffinitur esse actus corporis organici phisici 7c. nō pōt inferri qd sit mortalis. Tut. i. m. n. p. 2. / b. 5. / Supra. 2.
- 8 Anima nra nō dī ancipitatis aut multiplicis naturę: neq; qd simul sit mortalis z immortalis: seu partimālis z partim imālis. Sed ē simpliciter immortalis z immālis. Nō vero simplr mālis z mortalis z vna p se spē aialis. Tut. e. i. z inf. / c. 2. / b. 6.
- 9 Totū corpus nō pōt dici esse organū aie vel intellectus. Tut. n. 6. flag. in pu. x.
- 10 Quō sit intelligēdū vbi Sci. Th. qd vs aia nra sit nature intellectualis p participationē. Tut. u. 5.

- 11 Aia itelliuā diuersimode ab alijs creaturis dicitur participare diuinitatē. Tut. d. 7.
- 12 Quare aia nra dicat rōnalis. flag. in pu. s.
- 13 Aiaz discurrere / cōponere z diuidere / nō arguit eā esse mālem: qd tñ segtur de aiato. Tut. f. 7.
- 14 Ex verbis Aristo. 2. de gen. aialium. ca. 3. expresse habetur aiaz itellectiua a mā i eē nō depēdere: s; extrinsecus accedere: z hoc esse ei ppriū: z pnter qd perse subsistat z sit immortalis. Idē hētur. p. 10. z z secūdo de anima. Propu. super tertio. u. 2. / f. 3. / Tut. b. 5. / flag. in pu. k. 2.
- 15 Nō dī itellectus vel aia itelliuā extrinsec⁹ accedere / ga pficiscat ab itelligentia mortice celoz: flag. in pu. i. 2.
- 16 Nō hētur a philosopho: nec ē vey / qd aia itelliuā pcedat corpus. flag. in pu. g. 2.
- 17 Aiaz itelliuā pcedē corpus lz sit ipossibile. s; ordi nē nālē / nō tā absolute. flag. in pu. d. 9.
- 18 Quō aia creet vel nō creet: ēt fm Aristo. subsistat vel nō subsistat. Tut. f. 3. / flag. i pu. n. / supra. 3. 6.
- 19 Aia itellectiua cōtinet eminēter sensitiua z vegetatiua in hoie: z ob hoc oēs sunt in eo vna immortalis aia: tāctū i brutis ille sint corruptibiles. Tut. a. 2. / a. d. 7. / flag. in pu. g.
- 20 Nō obstāte immortalitate aie z separatione eius a corpe / itellectiuū nō sepeata sēntiua z vegetatiua i mortalib⁹. Tut. n. 6. / a. 7. / flag. i pu. p. 1. / d. 2.
- 21 Ordo iter gradus z potētias aie. Tut. r. 4.
- 22 Licet aia itellectiua sit et sensitiua: non tñ sequit qd quādiu ē aia possit sentite. Tut. n. 2. / 1. 3.
- 23 Quid est potētias organicas remanere in aia se parata / sicut in radice. Tut. y. i.
- 24 Perfectio z imperfectio vnius aie per cōparationē ad aliā / secūdu eēntiā aie z modū operandi / nō arguit ipsam suscipe magis z minus z consequenter esse mortālē. Tut. d. 2.
- 25 Ex h; qd mortale a qbus dā ponit hois dria / arguit qd ē ipse hō / nō aut qd aia sit mortalis. Tut. i. 2.
- 26 Propter hoc qd Aristo. enumerauit intelligētias iuxta numerum corporum celestium. nō sequit et secūdu eū / aiam esse mortālē. Tut. m. 4.
- 27 Ex conuersatione cum mortalibus / nō segtur qd anima sit mortalis. Tut. s. 4.
- 28 Ex. 12. meta. t. c. 39. vbi habet qd sūma delectatio

- cognoscendū deū est possibilis paruo tpe nobis /
 non segtur q̄ aia sit mortalis. Tut. e. m. 5.
 29 Non recte dicitur animā participare mortalita
 tē. Tut. d. 7. col. 2. fi.
 30 Et dubitatio de mota ab Aristo. 3. de aia. t. c. 36. an
 s. intellectus exis in magnitudine possit cogno
 scere substantias sepatas / magis arguit q̄ ania sit
 immortalis q̄ oppositū. Tut. q. 5. Flag. in pri. f. 2.
 31 Predicta dubitatio non fuit absoluenda in ethi
 cis. Tut. r. 5.
 32 Quomodo Aristo. aliquatr occurrerit predice
 dubitationi in. 2. 7 nono metaphisi. 7 quomodo.
 S. Tho. i. predictis locis non sibi ipsi contradi
 cat. Tut. s. 5.
 33 Ex dictis Aristo. in ethicis non infertur morta
 litas anime / sed magis opposituz. Tut. a. 9. Flag.
 in pri. b. 2.
 34 Arist. i. primo ethi. nō dānat Solonē philosophū
 quasi ponentes nō esse quēquam felicem nisi post
 mortē. Flag. in pri. m. 2.
 35 Quomodo sit interpretandum verbum philoso
 phi in. 3. ethi. hoc inquam. Mortuis non contin
 gere adhuc aliquid videtur neq̄ bonuz neq̄ ma
 lum. Flag. in pri. n. 2.
 36 Si aia eēt mortalis / iniquus eēt deus si iusti ma
 la corporea paterētur / 7 nō iniusti. Tut. f. u. 8.
 37 Desideriū immortalitatis arguit aiam imortalez
 7 de multiplici desiderio. Tut. q. 6.
 38 Quō aliq̄ desiderii ēēt intellectuū possit dici na
 turalis / 7 quō non. Tut. r. 6. Flag. in pri. y. 2.
 39 Quō desiderium hois possit eē impossibilium / 7
 quō non. Tut. q. r. 6.
 40 Desiderium naturale nō potest perpetuo frustra
 ri. Tut. q. r. s. 6. Damnatus.
 41 Desiderium immortalitatis est naturalissimum.
 Tute. r. s. 7.
 42 Mors est oibus dolorosa nāliter. Tut. u. 7.
 43 Appetitus felicitatis cōvincit aiam imortalez.
 Tut. l. 7. littera peretti. o. t. 7.
 44 Infelicissimus eēt boium genus 7 miserabilior
 eius cōditio q̄ bestiarū / si aia esset mortalis / vel
 ēēt si nō cognosceretur ab hoie eē immortalis. Tut.
 p. q. r. 7. e. 8.
 45 Dubitatio quā mouet Arist. in prob. de aia. t. c. 12.
 ad inferendam separabilitatem anime / vnica est.
 Prop. super prob. a. Tut. s.
 47 Philosophus ibidē dū dicit q̄ maxime pprium
 videtur intelligere / q̄ si hoc vel est phātaſia / aut
 non sine phantasia 7c. loquitur argumētatiue nō
 assertiue. Proponendo aut̄ duas cōditionales se
 quentes loquitur assertiue / 7 quare. Prop. super
 prob. a. col. 2. / c.
 47 Proprium 7 cōe non idem ibi significant q̄ sine
 corpore 7 cuz corpore. Prop. super prob. a. col. 2. /
 d. Tutela. s.
 48 Quō pdicta conditionalis. s. si intelligere est si
 ne phantasia aut non sine phātaſia 7c. possit habe
 re veritatem. Prop. super prob. a. b. c. d. / Tut. s.
 u. / flag. in pri. e. 2. /
 49 Hec oia que dicta sunt in predictis locis circa p̄
 dictam litterā philosophi sunt de intentione san
 cti Thome. Prop. super prob. c. / Tut. s.
 50 Intelligere est proprium anime opus secundum
 Aristo. Prop. super tertio. b.
 51 Quomodo intelligat similitudo de recto 7 spha
 ra 7 tāgere in punto / que ponitur in prob. de ani
 ma. ter. 2. 13. 7 quomodo deseruiat hec similitudo
 ad ea que pertinent ad intellectum humanum.
 Prop. super tertio. e.
 52 Ex. 12. meta. t. c. 17. expresse habetur animas intel
 lectiuam remanere post corpus. Prop. super ter
 tio. x. 2. / Tut. s. 3. / a. 5.
 53 Idem patet ex secundo de anima. t. c. 11. ex tertio
 de anima. t. c. 4. 5. 7. 7. Prop. super tertio. s. t. 2.
 54 Separatio anime est naturalis quantum ad ali
 quid. Flag. in pri. a. 7 fi. / y.
 55 Leditio anime separate est nobilior q̄ coniun
 cte quantum ad aliquid. Flag. in pri. a. / infra. 63.
 56 Esse anime separate est idē realiter cum esse ani
 me coniuncte / 7 ipsius compositi / 7 est indiuisibi
 le sicut 7 ipsa anima. Flag. in pri. c. y.
 57 Anime separate distinguuntur numero per di
 uersas habitudines ad corpora: q̄ sensus. Tu
 tela. c. 3.
 58 Quomodo anima humana est media inter supe
 riora 7 inferiora. Tut. c. 4. / b. 4. col. 2. / e. 9.
 59 Quomodo anima separate sit vel non sit imper
 fecta / corporeq̄ indigeat taz quo ad esse q̄ quo
 ad operari. Tut. o. 2. col. secunda.
 60 Propter separationem anime non sequitur natu
 ram humanā transmutari in diuinam. Tut. l. o. 5.
 61 Idem numero potest habere diuersum modum
 operandi pro diuerso statu. 7 ob hoc anima intel
 lectiua potest aliquando intelligere cum phan
 tasmate / 7 aliquando sine eo. Tut. z. 2.
 62 Uterq̄ modus intelligendi anime. s. tam separa
 te q̄ coniuncte est ei naturalis pro diuerso statu.
 Tut. g. 3. / e. 4.
 63 Quomodo perfectius vel imperfectius cogno
 scat anima separata q̄ coniuncta. Tut. o. 2. col. 2.
 fi. / col. 3. / y. 2. / supra. 55.
 64 Necessitas intelligēdi cuz phantasmate pt̄ ad
 animam coniunctas in hac vita. Prop. super ter
 tio. a. 3. / Tut. k. 2. / a. 6.
 65 Anima separata non potest esse ociosa perpetuo
 Tute. f. 3.
 66 Qualis sit cognoscēdi modus anime separate.
 Flag. in pri. a. y.
 67 Anima separata intelliget per species 7 cuius
 conditionis erunt ille spes. Flag. in pri. a.
 68 De anima separata nō nisi ad metaphisicū per
 tinet determinare. Flag. in pri. o. t. 2. / Intells. 25.
 69 In. 12. metaphi. aliquid inuuitur de cognitione
 anime separate. Tut. n. 5.
 70 Quomodo intelligenda sit auctoritas philoso
 phi. q̄ terminus cōsiderationis phisice sunt spe
 cies quidem sed in materia. Flag. in pri. q. r. t. 2.
 71 Cur Aristo. non determinauit expresse de anima
 separata 7 de operatione 7 mō operandi illius
 Prop. super tertio. d. 3. Tut. u. 3. / Flag. i. prin. p. 2.
 72 Quomodo interpretanda sit auctoritas philoso
 phi. 2. de anima. t. c. 11. Videtur autem alteruz eē
 gn̄s anime 7 separari sicut perpetuum a corrup
 tibili. Prop. super tertio. t. 3.
 73 Quomodo interpretanda sit alia auctoritas phi
 losophi. 3. de anima. t. c. 20. Nō. reminiscimur au
 tem. 7c. Prop. super tertio. m. n. o. p. q. r. 3.
 74 Animam esse mortalem non est simpliciter arti
 culus fidei / 7 soluntur omnes rationes in oppo
 situm facte. Tut. n. 9. / Flag. in prin. a. 2.
 75 Dicere q̄ animam esse imortalem repugnet prin
 cipio scientie naturalis est hereticum. Tut. k.
 4. / flag.

Sepe
rata.

Tabula.

4. Flag. in tertium. l.
- 76 Si anima esset mortalis / vita corporalis esset secundum rectam rationem preeligena omnibus virtutibus / non autem voluptates corporee: & multe sunt modo virtutes que stante casu nedus virtutes sed vitia forent. Tut. 2. 3. / 7. 7. / a. b. c. d. g. / c. 9. / Flag. in pri. 2. 2. / Flag. in tertium. q.
- 77 Multitudo maxima sapientum etiam ethnico / rum predicat animam immortalem. Tut. b. 9. /
- 78 Cur aliqui doctores, ex antiquis putauerint Aristo. tenere animam esse mortalem. Tut. 7. 4.
- 79 Ex hoc quod anima incepit esse non potest argui quod sit mortalis: & verbum Aristo. in primo celi / quod perpetuum & incorruptibile conuertuntur / & simili / ter genitum & corruptibile intelligitur in cor / poribus. Tut. 5. 3. / c. 5.
- 80 Quo dicat aia sensitua indigere corpore vt sbo. Tut. g. 4.
- Dō. 2. Intellectus. 2. Resurrectio. o.
- Aial** 1 **A**ialia genita p semen & ex putrefactione / non sunt eiusdē spēi: q̄s sensus. Tut. 2. 2. col. 2. fi.
- 2 Bestialiter dī bestias habere itellectum pratiū. Tut. n. 7. col. 5. / Deus. 1.
- Aiatū.** Angelus. 4. Celū. i. Deus. 4. **A**rs. In tellectus. 36.
- Astrologus.** 1 **A**strologi que nā possint vel non possint preui / dere. Tut. o. q. 7. 8. /
- 1 **Q**ue sit hoīs b̄ritudo s̄z philosophū / & opinio nē. S. Th. d. ipō philosopho. flag. i. pri. u. i. / l. 2. /
- 2 Aristo. i. ethicus & alibi q̄stū adhuc ex̄p̄se iueniri potuit loquens de felicitate hoīs / nō loquit̄ nisi de ea quā potest habere in hac vita. Propu. super tertio. d. 3. / Tut. 1. 3.
- 3 Felicitas vltima non cōsistit in virtute sed virtus potius ad felicitatē ordinat̄. Tut. f. 8. / 7 col. 4.
- 4 Virtus capitur duobus modis: & vno modo in / cludit felicitatem / alio vero mō sumpta ordinat̄ ad illā. Tut. f. 8. col. 4.
- 5 Sicut virtutis premiū nō est ipsa virtus sed felicitas / ita vitij pena debita. non est ipsa culpa vel vitium sed miseria felicitati opposita. Tut. f. 8. col. 4. Flag. in tertium. p.
- 6 Nō incōuenit imo equissimum est virtuosum opari propter felicitatem obrinēdam ac a vitijs eadē ratione abstinere. & secundario ēt timore penarū. Tut. g. 8. / d. 9.
- 7 Stultū est dicere quod magis premiatur q̄ premiatur bonis aie tantum / q̄z qui premiatur bonis anime & corporis: & pari ratiōe minus punitur vitiosus qui fruitur bonis corporis / q̄z qui solum priuat virtute &c. Tut. g. 8.
- 8 Quilibet homo singularis perse & nō vt pars cōtatis hominum tantum / ordinatur ad felicitatem q̄ consistit principali in contēplatiōe dei. Tut. n. r. 7.
- 9 Non tantum similiter se habere multitudinem hominum ad felicitatem / vt multitudo membrorum ad perfectiones corporis / sed quemlibet hominem ordinari per seipsum ad beatitudinē / multipliciter probatur. Tut. n. 7. col. 2. / o. p. q. 7.
- 10 Non per fictiones & mendacia circa finē vniversalem sunt decipiendi homines vt probi reddant̄ & sic ad felicitatē ordinent̄. Tut. i. l. m. 8.
- Celū.** 1 **C**elū. Anima. 19. 44. Animal. o. Homo. 1. 3. 4.
- 1 **C**orpora celestia sunt animata secundum locum. Flag. in pri. b.
- 2 **C**orpus celi non est organicum. Tut. q. 1. / t. b.
- 3 **C**orpora celestia non agunt in voluntatem nostras directe. Flag. in secundū. n.
- 4 **M**ulta sunt in his inferioribus que non possunt reduci in corpora celestia sicut in causas: sed necessario reducuntur in aliquem intellectum & pleraq̄ non nisi inseparatum. Tut. n. 8. Loquutio.
- 5 **N**otum celi esse sempiternum non credidit Aristo. se demonstrasse. Tut. f. 4.
- Angelus. 2. 3. 4. Anima. 26. Deus. 4.
- 1 **C**ogitativa non obstante quod cognoscat omnia sensibilia / est materialis & organica potentia: & tamen intellectus ex hoc quod intelligit omnia probat immaterialis. Flag. in pri. k. / Intellectus. 4.
- 2 **Q**uomodo cogitativa penetret vel non penetret ad substantiam. Flag. in pri. k. t.
- C**ognitio effectus in causa ptingenti non ē certa. Flag. in secundum. i.
- Angelus. 6. 9. Deus. 2. Homo. 7.
- C**hristianus. Infidelis. o. **C**ōmētator. Celū. i. Intellectus. 4. **C**ōpositio & diuisio. Aia. 13. Intellectus. 22.
- C**imbecillitas corporis hominis / magne eius nobilitatis indicium est. Tut. post. f. 7.
- Anima. 9. 16. 17. 10. 48. 52. 53. 56. 57. 60. 80. Intellectus. 12. 17. 21.
- C**orruptibile. Intellectus. 8. **C**reatio. Aia. 18.
- C**damnati ppetuo sine suo priuatur absq̄ hoc quod deus quicquid frustra faciat. Tut. f. 3.
- C**desideriū. Aia. 37. 38. 39. 40. 41. 43.
- 1 **C**ur deus i. n. metaph. dicatur esse animal optimum. Tut. m. 5.
- 2 **D**eum non cognoscere ista inferiora in particulari nō sūt opinio Aristo. Flag. in secundū. c.
- 3 **D**eum habere prouidentiam istorum inferiorum Alexander & Sciūs Tho. deducunt ex Aristo. Tut. n. 8. col. 2.
- 4 **P**rouisio de Regibus & prophetis nō reducitur in corpora celestia sicut in causas. sed reducitur in deum immediate. Tut. n. 8. col. 2. / o. p. q. r. x. y. z. 8. / Flag. in secundum. u.
- Anima. 28. 36. Dānatus. o. Homo. 5.
- C**discursus. Anima. 13. Intellectus. 22. **C**diuinitas. Anima. 1. 59. **C**electio. Anima. 56. **C**esse. Anima. 56. **C**eternū. Celum. 5. **C**felicitas. Anima. 43. **C**beatitudo. o. **C**fictio. Beatitudo. 10. **C**legislato. o. **C**fides. Aia. 24. Dō. 6. **C**finis. Beatitudo. 10. Infidelis. o. **C**legislato. o.
- Q**ue forme sūt indiuisibiles: & que non. Flag. in pri. r. t.
- C**habitus. Intellectus. 34. **C**heresis. Anima. 75. **C**beatitudo. o. Intellectus. 4. **C**hoc aliquid. Anima. 6.
- 1 **Q**uilibet homo quibusuis bestiis comparetur semper est dignior. Tut. q. 4.
- 2 **H**omo potius q̄z eius anima ponitur mediū quōdam inter corporalia & spiritualia. Tut. e. 9.
- 3 **H**omines non in bestias conuertuntur licet nominibus bestiarum quibus ob vitia assimilantur cōgrue persepe nominent̄. Tut. f. 9.
- 4 **H**omines assimilari posse bestiis secundum vitia / indicium potius est eius nobilitatis q̄z ignobilitates. Tut. g. 9.
- 5 **N**on potest homo vocari deus in singulari: & nōnulli metaphorice vocati sint dii. Tut. f. 5.
- C**ōuenienter hō in suum finē deducitur p doctrinam & fidem. Tut. b.

Infi/
delis.
Infi/
nitus.

Intel.
lectus

- 7 Ex nāliter cognitis deducit hō ad supnālia inue/
nigāda: quoz cognitio illa deo sine dubio cōica/
bit q fecerit qd i se ē. zc. Flag. i pri. a. i. fi. / f. 2. i. /
- 8 Cur ppauci hōius studiis speculatiuis se dedant
Tut. g. 2.
C Dium infidelium cor sep ē ingerū circa finē suū:
nō sic cor christianorum. Tut. h. 8.
C Nō repugnat Aristo. doctrine/ dari infinitus
in spiritualibus. Tu. f. 4. / Flag. in pri. e.
C Incorruptibile. Aia. 79. C Indivisibile. for/
ma. o. C Ingenitum. Aia. 79. C Immortalitas.
Aia. 37. 41. C Inquietudo. Infidelis. o. C Intel
lectuū. Aia. 20. C Intellectum. Intellectus. 18.
- 1 C Aristo. venat nām itells z actus eius p similitu
dinē sensus z eius actus. Prop. super tertio. c.
- 2 Intellectus est aliud ab aia intellectiva. Prop.
super tertio. a. / Tut. l. o. 6. /
- 3 Nō dissimilr s; pportionaliter sesus. z itellus sūt
in actu primo p spēm. Prop. sup tertio. i. k.
- 4 Ex verbis Aristo. 2. phisi. destruitur duplex opi/
nio erronea Comētatoris. z prima q aia itellua
z nō cogitativa sola/ sit forma hōis. secunda q in/
tellectus nō sit vnicus oīs hōim. Flag. i pri. s. 2. /
- 5 Itells nō d; simplr z absolute vocari itells: s; non
sit eque pfect^o vt angelicus. Tut. o. p. 4.
- 6 Intelles possibilis assimilatur materie prime: z in
quo. Tut. y. 6.
- 7 Intellem aut aiam itellua eē mixta qdā / nō p̄t ex
dictis Aristo. elici. Tut. x. 4.
- 8 Intelles nō pbat imixtus p antiquos / z sepatus / z
nullius corpus actus / z cōsequenter / nec p se nec
p accūs corruptibilis / pbatōe philosophi. 3. de
aia. z alibi. Propu. sup tertio. d. h. 1. / Tut. n. Flag.
in pri. h. k. 1. col. 2. / q. t.
- 9 Quō itelligit verbū philo. q' itells eēt calid^o aut
frigidus / si vteretur organo. Tut. t. 4.
- 10 Nō tegtur q intellectus noster qñq; nō sit / quia
qñq; non intelligat. Tut. u. 6. col. 2.
- 11 Intelles nō pōt itelligere vniuersalia. Tut. h. 4.
- 12 Si itells eēt actus corporis nō pōt itelligere
vlē: ita q minima vlis cognitio q oibus presto est /
indicat itellm absolutū ab organo / z cōsequenter
aia; imortalē. Tut. e. f. g. 2 / d. e. g. h. m. 6
- 13 Quō itelligit q itells nō itelligat vlē in singulari
seu in phāsmate / seu puertēdo se ad phāasma
ta: z qd nā p̄dicta puerfio iportet. Tut. h. 4. col. 1. /
k. 5. / h. 6. / h. k. 7.
- 14 Reprobatio illius false z chimerice distinctiōis
seu glofe qua d̄r q itells sūptus fm se z absolute
seu iquātū itells est imixtus / sepatus / imortalis /
z itelligit oia: nō aut qua hic itells vl vt human^o:
z q itells ois singularis sit ipedit^o p accūs itelli/
gē oia. Prop. sup tertio. f. o. 1. / b. 3. Tut. x. 4. / d. 5.
- 15 Nō est philosophice dictum q intellectus mar/
cetcat. Flag. in pri. z. 1. / c. 2.
- 16 Nō est philosophice dictum q intellectus senti/
at vel vegetet. Tut. o. 6.
- 17 Inspicientissime d̄r q intellectus sit corporis act^o
vt obiecti. Flag. in pri. o. /
- 18 Que intelligūtur ab intellectu nostro sunt intel/
lecta in actu. Tut. h. 4. col. 2. fi.
- 19 Res est prius nā nō tpe intelligibilis qz itells sit
in actu etiā primo. Prop. super tertio. u.
- 20 Quō intelligatur verbū philosophi quo dicit q
scia est idem rei: z de qua scientia intēdat. Prop.
super tertio. 1. 2. col. 2.

- 21 Nō est placitū Aristo. q oē itelligēs z cognoscēs
sit actus corporis organici. Tut. a. 4.
- 22 Cur intellectus noster componat z diuidat / z di
scurrat. Tut. b. 4. col. 2.
- 23 Qd phātafia significetur noie itells ab Aristo. z
econuerso. prop. super tertio. o. p. q. i. / p. 2. / p. 3.
Tut. u. 6. col. 2.
- 24 Intellectus separatus semper intelligit: nō at cō
iunctus: z quare. Tut. u. 6. col. 2. fi.
- 25 Quō sit itelligēda auctoritas philosophi primo
de partibus aialū: q. s. ad naturalē nō spectet cō
siderare de intellectu. Idē dico de auctoritate. 2.
phisi. t. c. 26. Tut. a. 5. Flag. in pri. q. r. t. 2. / Anima.
68. 69. 70.
- 26 Intellectus agēs z possibilis nō vniuoce dicun/
tur intellectus. propu. super tertio. o. p. q.
- 27 Interpretatio tertus philo. tertio de aia. t. c. 17.
Qm aut sicut in oi natura. zc. zp illā probatur q
intellectus agēs sit potētia aie nre / z nō substantia
separata. Prop. sup tertio. g. k. l. m. n. i. / h. k. 2. /
m. 3. / Tut. x. 6.
- 28 Intelles agēs nō intelligit: quod z multipliciter
probatur: sed eo d̄r itells q faciat intelligibilia
in actu. prop. sup tertio. o. p. q. i. / f. g. 2. /
- 29 Si intellectus agēs esset s̄bia separata: ita aia fa
tui ac dormientis intelligeret sicut anima sapien
tis z vigilantis. prop. super tertio. m. 3.
- 30 Quō non oino similiter se habent phāsmata ad
intellectum sicut sensibilis ad sensum puta visibi
lia ad visum. Prop. super tertio. t. e. 2.
- 31 Quō verbū philosophi. 3. de aia. t. c. 20. vbi dicit.
Separatus aut est hoc solum quod vere est zc. nō
est interpretandum de intellectu agente. Propu.
super tertio. l. 2. / Tut. k. 3. / u. 6.
- 32 Qualiter cōditio qua Aris. 3. de anima. t. c. 20. di
cit intellectū nō qñq; intelligere / z qñq; non / est
cōditio intellectus in actu: z nō ponitur ad diffe
rentiam intellectus agentis quasi huius cogni/
tio sit continua. Prop. sup tertio. g. 2.
- 33 Quō itelligat tertus philosophi. 3. de anima de
intellectu agente q sit substantia actu ens. Prop.
super tertio. 1. 2. /
- 34 Quō Aristo. cōueniēter assimilauit itellm' agen/
tem lumini. Prop. super tertio. r. s. t.
- 35 Qua ratiōe intellectus agens dicatur habitus.
Propu. super tertio. s. t.
- 36 Quō intellectus agens cōueniēter assimilet arti:
z in quo. Prop. super tertio. t.
- 37 Quō itelligatur effluere spēs ab intellectu agē/
te. Prop. super tertio. x.
- 38 Quid est itellm agētem illustrare phantasmata / z
qd ponat in eis. Prop. super tertio. b. 2.
- 39 Quō spēs itelligibilis dicat abstrahi a phāasma
tib^o virtute itells agētis. Prop. sup tertio. c. d. 2.
- 40 Qualis sit motus ille quo phantasmata dicuntur
mouere intellectum possibilē virtute intellectus
agentis. Tut. t. 2.
- 41 Intellectus separatus non potest ab alienis phā
tasmatibus moueri. Tut. d. e. 3.
Aia. 30. loquutio. o.
- C Intellectus. Angelus. o. Aia. 15. 26. C Intel/
liger. Aia. 47. 49. 50. 51. C Intelligibile. Inills. 19
- C Legis latorēs non fabulose loquebant circa fun
damenta legum / qualis est immortalitas animaz
sed circa circūstantias z modos deducendi hō/
mines in vltimum finem. Tut. 1. 8.

Legit
lato:

C Loquutio

Loquutio

Loquutio nō h̄r̄ reduci in corpus celestē sicut in causam. sed tm̄ in itellm̄ aliquē. Tut. p. q. r. x. s. flag. in secundum. d. m. o. r. s. Celum. 4.

Lumen. Intellectus. 33.

Magis & minus. Aia. 24. **Wateria.** Intellectus. 6.

Mediū. Homo. 2. **Medaciū.** Beatitude. 10. **Legillator o.** **Mēsurā.** Ips. o. **Metaphisica.** Aia. 68. 70. **Intellectus.** 25. **Mors.** Aia. 47. **Mortale.** Aia. 25. 27. 29. **Motus.** Celum. 5.

Nō est consentaneum philosopho. q̄ in oib̄s rebus inueniatur numen q̄dam q̄s̄ vocetur natura. Tut. d. 7. col. 2. **Naturale.** Aia. 38. 40. 41. 54. **Resurrectio.** 1. **Numen.** Natura. o.

Obiectū. Intellectus. 17. **Ociosum.** Aia. 65

Organum. Angelus. 4. Aia. 9. 23. **Logitativa.** 1. **Lelus.** 2. **Intellectus.** 9. 12. 21.

Participare. Aia. 11. 29.

Perpetua & tēporalia distinguuntur specie. q̄s̄ sensus. Tut. a. 3. / Aia. 71. **Homo.** 2.

Per se subsistēs. Aia. 3. 18. **Phātasma.** Aia. 61. 64. **Intells.** 30. 38. 39. 40. 41. **Phantasia.** Intellectus 23. **Philosophi.** Resurrectio. 2. **Phisica.** Intellectus. 25. **Potētia.** Anima. 21. 23. **Intellectus.** 28.

Prophetia. Deus. 4. **Prouidētia.** Deus. 3.

Rationale. Aia. 12. **Reminiscētia.** Aia. 73.

Resurrectio mortuorū quō sit nālis & quō non. Tut. x. 2. **flag.** i. pri. a. fi. / 2. / **flag.** i. tertiū. c. vsq; k.

Philosophi nō admicerēt resurrectionē s̄ infu-

Natu

Perpetui

Resurrectio

nito tpe dicerēt aiam separatā manere. Tut. l. m. / **flag.** in tertium. c. vi. q. k.

Una scia particularis non d̄ se intromictere de his q̄ ptinet ad aliā sciaz particularē. & minus de his q̄ ptinet ad cōez. Cōis autē & sup̄rema pōt determinare & iudicare de his que ptinet ad sciē tiam particularē. **flag.** i. tertiū. u. **Intellectus.** 20.

Sēnibile. Intellectus. 30. **sensus.** o. **Sēnitiū.** Aia. 19. 20. 22. 30. **Sētire.** Aia. 22. **Intells.** 1. 16.

Quo sensus cognoscat omnia sensibilia. **flag.** in. pri. i. / **Intellectus.** 1. 2. 30.

Separatū. Aia. 54. & inde. **Intells.** 8. 31. **Resurrectio.** 2. **Solon philo.** Aia. 34. **Spēs.** Aia. 67. **Intells.** 3. 37. 39. **Speculatio.** Homo. 8. **Spirituale.** h̄. 2. **Infinitiū.** o. **Sbia.** Logitativa. 2. **Intellectus.** 33. **Substātie separate.** Angelus. o. **Anima.** 31. **Lognitio.** 2. **Intellectus.** 28. 29.

Tēporale. homo. 2. **perpetuum.** o.

Tempus discretum est mensura operationum intellectualiū vt sic. Tut. f. 7.

Thomas. Anima. 32. **Beatitude.** i.

Vegetatiū. Aia. 19. 20. **Intells.** 16. **Uirtus.** Aia. 76. **Britudo.** 3. 4. 5. 6. 7. **Uisibile.** Intells. 30

Uisus. Intellectus. 30. **Uniuersale.** Intellectus. 11. 12. 13. **Uniuocū.** Intellectus. 27. **Uita.** Aia. 76.

Finis Tabule.

Scia

Sēsus

Tempus

Philippi ad Anne Cremon. Predicatorij Carmen.

Perpetuos referens animos liber ibis ad ora
 Ausonias / doctis concelebrende viris.
 Quicquid Aristoteles animorum dixit ad eum.
 Discutis / & magni Dogma Platonis habes.
 Sedibus etheris descendit spiritus / idem
 Sydereas etiam sanctus adibit opes.
 Hoc probat omne hominum genus: huc concurrat illud
 Post cineres optans viuere perpetuo.
 Jam te docta cohors queret studiosaq; veri.
 Turba tuum nomen semper ad astra ferens.
 Tu modo fac tetricos spernas seuosq; Latones
 Et quos latratus liuida lingua iacit.
 Uiuat ut eternum mens viuida sic tua uiuet
 Sana Thomisteos depopulata lares.

In propugnaculum Arist. de immortalitate aie problematis epistola
fratris Bartholomei de Spina Pisani or. pdi.

Nter sidera claritate singulari sol eminent & virtute: inter metalla prelo ac fulgore prestat ac splendet aurum: sic inter aie
nostre dotes longe veritas antecellit. Solis et splendor eo gratior offertur mortalium oculis quo an tea illum nobis opta
bilem tenebre & obscura nubila eripuerant: purius igne degocum aurum fornacem exit/sit rutilantius & magis dura
bile: ita veritas quo acrius & obstinatius impugnatur/ eo stabilior ardentius se tuetur/ & inflexibilis quaeq; turbat/ concul
cat atq; prostermit: ac lucis sue radios clarius longiusq; diffundens amatoribus suis auidius se cocat / quibus excellentia
sua profundius innotescit. Quare vsu euenire videmus/ vt qto fuit dignius veritatis obiectu ac magis excelsum/ acerbia
res oppugnatores/ vti densiores obfistentes vmbra & vti edacem ignem passa semper sit ac patiatu/ ita tu vt tandem fe
lici eius possessione/ delitescentibus tenebris oiq; fugata aduersarij om peruersitate liberius pferantur eius cultores. Quam rem cum in
singulis quorum sapienter hoies inquirunt/ intelligentiam intueri liceat/ idip3 tamē precipue de ipsa aia qua homo seipsum possidet/ iam
liarius experimur: qn etiam inter hoies imperitissimi/ pergratum habeant/ quid nam aie sue contingat agnoscere: & sublimia de ipsa pda
cantibus/ possidentibus oibus perbenignas aures accōmodent: siqua occurrant dubia vel occulta/ certius suaderi studeat: nec quoad usq; vo
to potiantur quiescant. proinde quo altior hec veritas: eo nobis tenue lumen ad illam accessum prohibet: quanto nos ipsos tangit intumio
us/ tanto gratior & color sit necesse est/ vt hinc omnes in illam cōi ferantur ardore. Et quum salus oīs atq; felicitas nostra ex ea oriatur atq;
in ipsa finiatu/ per quam oīs pfectio obtinetur/ & sine qua nullā vel sperare possumus: id nobis eius inq̄sitionem ac scrutandi ineuitabi
lem necessitatem imponit. Hinc factum est vt oēs q philosophie (vt Theologos nunc obmittā) se dederunt/ circa cognitionem aie non
minimā operam consumpserint: qui in tam varias opiniones ob defectū luminis obiectiq; sublimitatem & celsitudinē inciderūt/ vt au
tumarent nonnulli non dissimilem eam corpori tamen nobilissimū/ Alii formā censerent inter materiales elegantissimā/ ac mortalem: &
corrupto formā ipso proorsu corruptum. Ceteri vero naturalem qdem illam p̄tinentur substantiam/ & naturalis corporis formā/ sed ni
hilominus corruptibilem corporū legibus non astringi/ nec a corruptibili mā depēdere/ sed cum in operari aliquo/ tum in eē/ abolutā
a corporeo nexu: & cōsequenter mortis ac corruptionis expertem. Hoc christiana fides p̄dicat: hoc p̄clarissimi philosophi demonstratiue
deducunt/ edocētq; patenter. Mox inter extremos oritur dissidium qdam Arist. philosophorū oium monarcha/ q̄tum ex eius dictis elā
ti fas est/ in hoc articulo fuerit opinatus. Solatium etenim nō mediocriter fidelibus assert tam celebrati philosophi testimoniū in re tanta: im
firmis inter christianos extreme ruine clauditur p̄cipitium: infidelibus aut ex veritate hac facilis ad fidē p̄paratur via. Diuus Tho. Arist.
sapiam efferens/ illum veritati consensisse declarat. Contra se pugnant plurimi/ sed preceteris vnicus inter Thomistas eo nostro sure
xit Thomas Caieta. in hoc a sui magistri disciplina sponte se subducēs/ totiq; viribus & ingenio p̄stantissimo quibus prep̄uis a deo op
ti max. donatus est/ artificiosissimo scribendi modo cōcertans/ probare fastegit Arist. haudquaquā fuisse placitum/ animā nostram p̄
hennem viuere vitam/ immo mortuo corpore illam funditus tolli & intente/ perturbatur protinus his auditis predicatorum tota sa
milia Et nonnulli qdem ingenii mirabantur acumen. Alii aut q cōis principis in Arist. expones contemnerentur vt pueriles/ vt vane
vt somnii conferende ab eo ipso qui de delitiis principis fuerat haectenus enutritus/ non equo ferentes aio/ tanti patris eo magis indigna
bantur iniuriam/ quo & in hoc potissimum articulo p̄cipue quadā gloria illum eē dignum cognouerant. Musabant plurimi Thomistas q
supra ducentos annos egregie floruerant innumerabiles/ vno sic ic̄tu verbo/ eē despectos/ quasi vel non illustrem veritatem hauserint/
p̄pediente aut ducis proprii emulatione/ aut saltem fidei zelo: que suggillatio eque excellentissimis quibusq; doctoribus imp̄sa est qui in
eandem sniam inclinauerunt: vel si veritate purissima sunt potiti/ suprainductis rōnibus eam suppresserint: qd hercle scelus eēt infandū
q; se solum & clarissimam intuitum lucem haectenus scriptis inuisam/ & inaudita intulisse doctrinā oī passionē postposita/ postremus
hic iactasset. Ego aut magis dolendū censeo ex tot p̄clarissimis mundi syderibus nullum ad hanc tetram caliginem dissipandā/ fulgore
suo in medium prodiisse. Clamant oēs in angulis: inter auditores perpaucos verbis ac disputationibus se lectores opponūt atq; magistru
factū damnant/ quasi ex tenebris prodians vbi eēt pueri lucem vidissent: quasi nil utilitatis apponens/ imo scandalum. p̄stant mendibus in
nocentum: quasi ad vltiores ruinas recto calle deducens: & tñ haectenus se nullus opposuit/ vt fidelibus scriptis/ male scripta retundat.
In aio quidem fuerat dum iunior fui hoc ipm attemptare/ immo attemptaui/ & rem cōi utilitati contrariam inculco scripto impetere au
sus sum/ vbi primū oblata est. Sed ne in publicum scriptum hoc exiret prohibui. Verebar. n. antiquiores: & sperabam citissime per nostrū
ordinis lumina subtilius & accuratius scandalis cōiq; prouidendum ruine: & ipsius veritatis honori/ ac diui Thomae imo totius ordinis p̄
dicatorum glorie maturius consulendum. Et quāuis plurimos ad hec aiauerim/ spe tñ mea frustratus sum/ & ob hoc mecum ipse tabesce
bam. Sat aut mihi fecisse putans: vbi per paucis meis discipulis qōues de aia differere/ vel sermonem ab Arist. de ea factū exponere onus
ex officio incumbere/ veritatem pro viribus defensatam edocebam. Et ecce non multo post/ qd timebam accidit scandalū in ecclesia deī
vt philosophus inter christianos ex falsa illa doctrina (vt is ipse falsus est) somētum assumēs/ & iam stratum ingressus viam/ sic aiam in
sequutus sit verborum iniurioso volamine quasi acutissimo mucrone/ tangi imani prohodolor animi furere in eam sic debacchatus/ vt in
tercurrendum captus furis & agitatus amentia/ dum se aiam/ occidisse putauerat/ nō nisi vmbra percussisset & chimeram/ elabente ani
ma ipsa de medio tenebrarum mentis illius. Exissimās autem se triumphum & gloriosum reportasse: totum orbem clamoribus impleuit
ac perturbauit. Cui protinus q̄ plurimi imbecilli ingenio ac leui/ quasi allechi prestigis se associarunt/ Amperitissimo cuiq; persuadentes vt
animam mortuam putet gladio naturali. Ad hec vbi aduertit aiam/ exarsit ad impatientiam/ oēsq; vires deprompsit vt ex officina ac aroma
tibus diui Thomae confectum electuarium/ exiccansq; collyrium/ id efficiant vt & mentem sanam resummat qui a rōnis sede vitro se de
iecerunt (si tamen egritudo ista non fuerit vt assolet incurabilis): & oculorum acies gratissimam claritatem accipiant. Necesse est quoq; vt
sum est apertam vnde scandalum hoc initium habuit viam intercludere: ne forte si nostris parcerem (qui tñ in hoc nostri non sunt) nō in
falsitatem arma sumpsisse videar/ sed potius in nos factas ab alienis iniurias vindicasse. A authoribus aut cōtrariam opinionum quos in
hanc dimicationem prouoco / haudquaquam graue videbitur si cunctis mortalibus ipse mortalibus veritatem preferam / qn qd eandem
(vt sibi videbatur) diis anteponendam ipsi putauerint. Eo etiam equiori animo ferre debent me pro veritatis honore (vt forte putabunt)
infensum/ quo viuētibus indico bellum/ defensiones concedo: quin etiam vt clarius veritatis lumen omnes illustret/ votis exopto: qd quē
dem ipsi diuo Thomae quem acerrime persequuntur/ offerre non valuerit. Omnem aut verborum fortassis immaturius errantium minorē
obseruantia: opiniones/ non p̄sonas quas semp vti mundi sydera venerare sum ferire velim. qua eēt rōne verbis excedere me nō puto/ nisi
forte vbi minorē in Arist. vel diuū Thomā seu doctrinā eius vel (qd magis vrget) in fidē xp̄i reuerentiā pretēdētia quoq; illorū verba cōsp̄
tio que & refello acrius/ & (qd fas est) reprehendo. Si vero ob hoc etiam indignatione aliqua in me cuiusvis culminis & amplitudinis fe
ratur maestas/ hoc saltem inter angustias leuabor solatio q̄ pro veritate seruanda Curtium vel certe Codrum/ aut piissimos Scipios reuo
cauerim viuens ad lucem/ quam ipsi pro pietate non timuerunt irreuocabiliter ponere. Ceterorum vero si quispiam ex sapientibus (insipi
entium. n. & ignorantium dicta nequaquam in talibus attendenda puto) temeritatis me accusauerint: ex aduerso eorum ego ignauiam in
cusabo/ que me ad hoc compulsi: ac neminem timendum vt veritas defendatur edocuit. Si quid autem legentibus in vto q; opere gratus
obtuli/ deo ac beato Thomae gratie referantur. Si vero sit quippiam incomptum & minus emunctum/ aut (qd ab sit) falsum/ id totum im
becillitati mee ascribi velim. Oēs tñ comilitones meos rogo/ nolle prius alienis rebus detrudere/ q̄ opus plegerint accuratius/ & medullis
tus intellexerint. Censorem. n. & correctorem vbi deficiam exopto/ impitios aut & sine rōne loquentes emulos/ facile cōtemnedos censeo.

Opus quod ppugnaculum Aristotelis de immortalitate anime contra Thomam Caietanum nuncupatur: editum per fratrem Bartolomeum de spina pisanum ordi. predicato. vite regularis congregationis lombardie. Et primo super probemio de anima Aristotelis.

Dubitationem autem habent et passiones anime utrum sint omnes coes et habentis: an sit aliqua et anime propria ipsius: hoc. n. accipere quidem necessarius est: non autem leue. Videatur autem plurimorum quidem nullum sine corpore pati neque facere: ut irasci: perfidere: de siderare: et omnino sentire. Maxime autem assimilatur proprio intelligere. Si autem et hoc phantasia quedam aut non sine phantasia non contingit utique. neque hoc sine corpore esse. Siquidem igitur est aliquid anime operum aut passionum proprium: continget utique ipsam separari. Si vero nullus est proprius ipsius. non utique separabilis. sed sicut recto in quantum rectum multa accidunt. ut tangere eneam spheram secundum punctum: non tamen tanget ab hoc separatum rectum. Inseparabile. n. siquidem semper cum quodam corpore est.

Circa questionem de passionibus nota quod ubi translatio nostra dicit: utrum omnes sint communes: et habentis: translatio arabica habet: utrum omnes sint communes: et sint cum hoc ei in quo sunt. Et propterea Averrois in com. 1.º. voluit quod Aristoteles proponeret in his verbis duas questiones. alteram de communicatione corporis ut organi. per illa verba. utrum omnes sint communes: alteram de communicatione corporis seu corporei alicuius ut obiecti. per illa verba: et sint cum hoc ei in quo sunt: loco quorum translatio nostra habet et habentis: Differentia autem inter has questiones patet in cometo: et precipue in 1.º. et modo clarissime manifestabitur.

Modus proponendi dubitationem hac per verbum habentis: cum repetatur idem verbum in explicatioe eiusdem questionis & opinionis antiquorum ex qua dubitatio hec ortu habuit: indicat quod sensus qui per hunc dicendum modum exprimitur: sit magis ad intentionem philosophi. Infra. n. in hoc eodem libro. t. c. 66. explicatis predictis antiquorum opinionem vitur eodem modo loquendi dices. Intelligere autem & amare & odire: non sunt illius. scilicet anime passionis sed habentis illud. i. sunt organi corporalis habentis illud intelligere & amare scilicet quod illud habet: quo consupto. s. organo habente tales operationes: non rememoratur neque amat. scilicet anima. patet ergo quod philosophus loquitur ibi de habente tales passionis: quo corrupto corruptur & c. ergo & hic ubi dubitationem de hoc mouet: ista & translatio que vitur eodem modo loquendi est magis eius intentioni conformis: & fidelior est translatio. Obiectum autem non potest dici habentis passionem vel actum: ergo non de obiecto quod mota est. Et sic est vnica dubitatio. quod etiam nomine dubitationis in singulari numero proposito manifestatur. Ly coes est idem insinuat. cum importet ordinem ad ea quibus aliquid coes dicitur. Eapp si illa non exprimeretur. abigua redderetur ipsa quod & imperfectum sensum generans: eo quod non proponeretur quod sint illa de quibus dubitatur an eis sint passiones ille coes & anime. Arabica igitur translatio cum id non exprimat sed latina. huic scilicet adu pculdubio est. illa refutata si intentionem philosophi de immortalitate anime hic perscrutari incipiamus. Et hinc primo quod iam dictum est oportet accipiamus ad intentionem philosophi quod ly habentis non exponitur ut obiectum sed ut principium & consequenter ut

ubi. Ut dubitationis expressus in ista sensus sit iste. An passiones anime sint coes corpori ut principio seu organo: putabat antiqui: quod non distinguebat inter intellectum & sensum: & consequenter volebant quod sicut sensus operatio elicitur per organum: & sic est coes et habentis corporis: ita & per organum exerceatur operatio intellectus: an certe non omnes sint ita coes sed alique sint anime proprie sic quod ad illas eliciendas non concurrat corporeum organum. Hac autem dubitationem hic non soluit Aristoteles: sed ex dictis in tertio solutio expressa habetur: dum demonstrat ex operatione qua intellectus est natus omnia intelligere: ipsum esse imixtum & ab organo separatum: & consequenter tale operationem esse sic anime propria manifestat ibi: sic hic cadebat sub dubio. Ideo autem ea in hoc loco vel libere non determinat: quia cum sit altissima quod: & eius perfecta resolutio ex similitudine intellectus ad sensum & ex dissimilitudine sumenda effectus oportuit primo tradere notitiam potentiarum anime sensitue: quod fecit in secundo: & copare eas ad intellectum & ab ipsis illud distinguere: quod fecit in principio tertii. ut demum in eodem intentionem suam & veritatem circa propriam questionem statim isserret. Hic tamen circa propriam questionem (ut sui moris est in omni principio suorum operum) disputando procedit: & primo arguit quod omnes sint coes: & nulla propria ipsius anime. Quod autem modo argumetatio procedat: apte ista manifestat. dum primo necessitate questionis huius proponens subintulit id esse difficile cognitur: & non leue: & statim eam difficultatis intulit: proponens rationem que antiquos potuit conuincere ad opinandum quod omnes sint coes: & quod nullomodo in hoc differat intellectus a sensu. Et ly verum modum insinuat arguendi ad partem immediate proposite questionis asserere difficultatis. Arguit ergo sic. Ille passiones seu operationes que non contingunt esse sine corpore sunt coes anime & corpori. Sed omnes operationes anime & passiones non contingunt esse sine corpore: ergo & c. Et quia in maiori huius silogismi latet vis ambiguitatis: & per distinctionem huius quod est esse sine corpore vel ut sibi vel ut obiecto: tollitur noluit ea distinguere hic: ubi locus (ut diximus) non erat questionis de terminande. Sed ad minoris probationem processit ex quo det efficaciam rationi: relicta maiori quasi ex terminis nota: & ex hoc ab antiquis coiter & sine scrupulo acceptata. probat ergo minor sic. Si aliqua operatio anime non videretur cois corpori: hoc maxime esset vel videretur de ipso intelligere per suam nobilitatem supra omnes alias operationes: & quod est intelligendo: non experimur tam facile corporeum motum sicut in aliis operationibus inueniri. per quod de aliis operationibus coiter videtur quod nulla sit sine corpore & consequenter quod omnes sint coes. Sed sic quod hoc non obstat operatio intellectus non potest esse sine corpore. ergo omnes simpliciter sunt coes. probat autem hac vltima minor sic. Illa operatio que vel est phantasia. i. phantasiatio seu operatio preterita illius que dicitur phantasia: vel si non sit phantasia: non est tamen sine phantasia: non potest esse sine corpore. Hec verum plana cognitio quod sit phantasia. Sed intelligere est huiusmodi. ut conceditur ab omnibus: et ab ipso Aristotele de intellectu habentis. ergo & c. Hec est ratio non ostendit aristoteles dubitationem illam non esse leuem. Et sic omnia hucusque dicta sunt arguendo ad partem & nihil penitus quasi per actum aristotelis est acceptandum: tamen multa vera sic arguendo sint dicta. Reddit autem consequenter rationem quare dicta dubitatio sit adeo necessaria: ut et per dixerat dum ea mouit: ad insinuandum quod debeat ista quod cum diligentia perscrutari. eo. scilicet quod non solum difficile sit ut patet ex primis sed difficili argumento: sed et sit necessaria. Nam ex eius cognitione & dissolutione pendet cognitio eius quod principaliter omnes homines desiderant de anima cognoscere: an videlicet sit a corpore separabilis & consequenter immortalis: an non. Ad ostendendum autem questionem hanc esse necessariam ex altitudine veritatis rei cognoscende: & ex eo quod per huiusmodi questionis perfectam dissolutionem satis sit desiderio cognoscendi an anima sit immortalis: non debuit argumetatio seu disputatio procedere: sed magis que sit illa veritas que ex huius questionis determinatione sequitur & quo ex hac determinatione sequatur aspirare debuit manifeste: & hoc facit dum probat quod ex oppositis partibus questionis sequuntur partes opposite circa materiam de qua scire veritatem desideramus. quia si est inquit aliquid operum anime proprium: anima ipsa a corpore separabilis est & per consequens immortalis. Si vero nullum est proprium ipsius: non utique erit separabilis. Et sic patet quod eo modo summit hic ly proprium quo et cadit in questionem: quia super partes eiusdem questionis has binas conditionales fundat: & non arguit hic a destructione antecedentis vnus ad destructionem consequentis: sed simpliciter eas ut veras ambas proponit: ut ex his ostendat posse dubitationis necessitate ut dixi. In tertio quippe manifestabitur: non quod quod conditionales iste non sint vere: quia & hic & ibi supponit eas esse manifestissimas: sed declarabit implicite consequens prime here veritate quod. scilicet anima sit separabilis: inducendo & declarando quod ans illud. scilicet quod est ipsius anime aliquid operum proprium: habet veritatem. Ex isto ergo processu que esse aristotelis hic bene considerantibus ex pductis rationibus satis in promptu est: iam clarum esse potest quod non est necessarium ex intentione scire dicere: quod esse sine corpore & non esse sine corpore: idem importet quod proprium & coes per ut sumuntur in questione: sed esse sine corpore plura formalia significata importat hic quod ly proprium. Importat. n. esse sine sibi &

Textus philo. c. 12.

113.

Caieta. ou. a

propugnaculum. a

line obo corporeo: sed ly ppiu i qone si ipporat nisi ee sine corpo
re vt hntis: & tale no est nisi sbm opis. Neg. n. corpus qd est obm
opis di hns opus: alias corpus coloratu heret visione. Assumpit
aut in arguendo ly sine corpore in sua amplitudine vt redderet argu
mentu apparēs: vt ex hoc q intelligere no pot esse sine corpore al
ter o modoru significatoru qtu expimur i hac vita accipiat qu
si absolute & simplr q talis opatio no possit ee sine corpore: & sic
no sit aie aliqua opatio ppria: qd erat intetu argumēti facti p par
te falsa. Sic igitur manifestu est q ex verbis Aristo. hic disputan/
do habitis no pot inferri aliqd taq; veru: ta & si aliqua vera & hic
assumpserit: qa no vt vera plata sunt sed disputatiue: & ad inferē
da cōclusionē falsam: vt ex hoc oia reddatur de veritate suspecta:
eo q fallum sequi no possit nisi pmissē oēs vel alique false sint.

Caieta. **C**irca primam conditionales positam in questio
ne de passionibus. s. Si intelligere est fantasia aut
non sine fantasia no erit hoc sine corpore: dubius oc/
currit quia ex illa secundum doctrinam Aris ne/
cessario vi sequi animas intellectinas non esse sepa
rabilem a corpore: quia coniungendo huic conditio
nali propositionem traditam in 15. huius textu. 30.
z. 39. scz q sine fantasmate nihil intelligit anima:
formabitur sillogismus ipotecicus a positione an
tecedentis. hoc pacto. Si intelligere est fantasia
aut non sine fantasia. no videt hoc sine corpore: esse
sed intelligere est no sine fantasia: ergo non erit hoc
sine corpore. quod erat intentum.

Cum disputatiue hic pcedat & conditionalē hanc pponat ar/
guendo ad partē falsā vt onsum est: no pt inferri q nullomō itel
ligere humanū no possit ee sine corpore: sed bn inferitur q intelli
gere aie cōiūctē de qua loquitur Aristo. in illo argumento no possit
esse sine corpore si est phantasia aut no sine phantasia: sicut asserit
ipse philo. post in tertio dum dicit q sine phantasia nihil intelligit
aia. Ex hoc at no sequitur q intelligere sit opatio cōis & hntis: & sic
nullū sit aie opum ppiū: ex quo demū sequatur ipsam esse a cor
pore isepabile. Neg. n. hoc seq pnt nisi in virtute illius maioris in
sensu in quo negāda est illa maior. in hoc inq; q ille opatiōes aie
cōiūctē q no pnt ee sine corpore vt obo sint cōes & hntis & no
sint aie pprie. Hoc. n. falsū est vt supra declaratū est. Indicat. n. ly
hntis cū no solū quo ad significatū sed et ex casu genitiuo posses
sionē designet. q ille sole opatiōes sunt aie corporiq; cōes. q a cor
pore pcedūt vt a principio: & si sint i manētes: in eodē et corpore
re residēt vt sbo. Cauiolosum ergo fuit argumētū philo. fati s; ap
parens ex modo loquēdi: qa facile oēs sūmerent q idē significent
no posse ee sine corpore: & ee aie corporiq; cōe: & tñ no sunt idē
scdm q ly no sine corpore cōcluditur in argumēto & ly cōe sum
mitur in qone seu ly no ppiū sūmitur in duabus extremis con
ditionalibus: & idē dico de ly ppro: & sine corpore.

Caieta. **C**irca secundā z tertīā dditionalē in eadē qone
positas dubiū arduū occurrit: quomodo intelligi
debent illi termini proprium z commune: an scz ac/
cipiatur proprium anime vt distinguitur contra cō
mune sibi et corpore organice: an ut distinguitur cō/
tra commune sibi z corpore obiectiue: an vt distigui
tur contra commune sibi z corpore partialiter. His eni
tribus modis opinatum est operationem aliquam
posse esse cōmunem aut propriam. Dicitur autē ope
ratio cōmunis anime z corpore organice que elicif
ab aliqua parte corpore informata potestatiua par
te ipsius anime: sicut visio elicifur ab oculo. Cōmu
nis autem corpore obiectiue dicitur operatio illa:
cuius principium quidē elicitiuum est sola anima:
sed exerceri non potest absq; corporeo aliquo obie
cto: vt de intellectione nostra creditur. Communis
autem corpore partialiter diceretur operatio illa
que produceretur a toto composito p. itaq; anima
non esset ratio operandi tali operatione alicui par
ti: vt contingit in primo modo: nec ipsa sola opera
tionez eliceret: vt contingit in 2. sed esset ratio ope
randi toti composito primo. Et per oppositum pro
prium anime tripliciter dicitur: aut per exclusionē

corpore vt organice: aut per exclusionem corpore vt
obiecti: aut per exclusionem corpore vt partis pri
mo operantis z elicitiue opus. Si enim primo mo
do accipiantur p. oprium z commune seu non pro
prium: vt. S. Thom. 2. conditionalis inquit Sco
tus in 4. sententiarum distinctione. 43. q. 2. non est
necessaria: z cōsequenter nec vera: quia stat corpus
concurrere ad illam operationem tertio modo: stat
enim q anima excludat quancunq; partem corpo
ris a communione alicuius operationis: z tamē sit
ratio operandi toti composito primo: z sic operatio
non exercetur per organum: quia organum con
stat esse partem corpore organice: z tamen erit com
munis anime z corpore 3. mo: z consequenter non
potest ex exclusionē organice inferri separabilitas ani
me: quam tñ inferit cōditionalis 1. p. mo exposita.
Præterea sequif et ex hoc sensu q p. a cōditionalis
sit falsa: qm in p. a cōditionali Aris dicit animas
no esse sepabile tā si intelligere est fantasia. i. sit p. or
ganū corporeū q; si intelligere sit no sine fantasia. i. ne
cessario cū obiecto corporeo: ex hoc enī manifeste
p. q ex exclusionē organice tñ no pot inferri separa
bilis aie. Et pnter aut 2. cōditionalis i hoc sensu
intellecta est falsa: aut p. a no est va p. scda parte.
Si vō 2. mo accipiant p. iū z cōe: tūc nulla via ex
sensibilibus restat ad cōcludendū intellectū separa
tū: qm nullā opationē experimur in nobis esse hoc
mō aie p. iū: quū oporteat intelligentē semp fanta
smata speculari. Et vterius sequif ex hoc sensu: q
dato q aia sola eēt p. iū z primū p. iū elicitiū
z receptiū intellectiōis: adhuc no possit cōcludi
ipsas fore separabile: q iuxta talē sensū. 3. d. itōda
lis obfisteret. hoc aut esse inconueniēs z cōiter cre
dit z rōne pfirmat: q si vis operatiua in substādo
opus suū no depēdet a subiecto: pns est q vis essen
di talis operantis no depēdet a subto: qm opatio
z modus opandi sequunt formā z modū eēdi illi.
Si aut tertio mo intelligant p. iū z cōe: tūc tertia
ditionalis est falsa: aut redit eadē difficultas que
erat in primo mo: q; si p. iū aie hoc mō sic excludit
corpus: vt no possit dici q hō sit id qd p. iū itelligit
vt suppositū: tertia cōditionalis manifeste est falsa.
Si aut no excludit corpus ne sit ps suppositū: sed ex
cludit ne sit ps subiecti ipsius intellectus tūc redit
ambiguitas in p. iū sensu tacta in 2. argumēto scz
q repugnat p. iū dditionali ista 2. qm dato q intel
ligere sit hoc mō aie p. iū. s. q excludat z partē z
totū corpus ab elicendo ipm: adhuc no sequitur se
pabilitas: q; stat q dependeat a fantasia obiectiue:
ac p hoc iuxta primā dditionalē non erit sepabilis.
Et is pbemiu huius scientie nunc tractemus: z id
circo insolute hic he qōnes relinquēde videatur:
ego tñ hic positas p. iū d. hic explanare p. iū
tali ordine: p. iū qō se hnt ad inuicē isti modi p. iū
z cōis. 2. que sit mens Aris. 3. sigillatim rōde/
bis dubitationibus motis exaiando ipsas d. itōda
les s. m. se. Crediderim siqdē ego vile hoc p. iū
fore appetentib. veritatē sequi obmissis affectib.
ad hunc vel illū. Sciendū ergo est q secundus mod.
pprie operatiōis aie quo. i. excludit corpore obie
ctū manifeste inferit primū quo excludit corpore
organice: q; si opatio aie libera est ab oimateriali ex
pte obiecti: consis ē q i subto mā li no sit. Impossi
le siqdē est mālis organice opationē ad nullū corpore
oīno terminari. An aut primus ierat s. m. p. iū
non est

no est. p'ria sig'de frōte verba Auerrois in comento
12. z. 13. immuunt q' no: dū t̄a sollicitate dixit duas
qōnes de exclusione obiecti corporei. Et hoc idē ap-
paret in Alberto. Scdm̄ hō. S. Thome p'ncipia op-
positū dōm est: qm̄ ipse ex exclusiōe organi cluūū eē
vult imaterialitatē z i corruptibilitatē aie: z cōnter
hēt qm̄ opationē excludentē oē obtm̄ corporeū i
statu sepationis saltē. Uez ne inter tales viros dis-
cordia iudicet: distinguendū mihi v̄r inter opatiōes
z opantē aiām: z dōm q' secūdus qdē modus infert
p'īmū z quo ad opationē z quo ad opantē. q: si opa-
tio absoluta est ab obto corporeo: z ipsa nō sit per or-
ganū z p'ncipiū eius nō est forma materialis. p'ri-
mus vō infert fm̄: nō quo ad opationē. q: nō sequit
q' si aliqua operatio sit absq; corporeo organo q' ip-
samet excludat corporeū obiectū. vt pz̄ in oī quā in
nobis experimur cognitiōne: z hoc intendit Auer-
rois z Albertus diligenter p'specti. Sed infert 2^m
quo ad opantē. q: optime sequit q' si opans hō opa-
tionē nō p' corporeū organū exercitā: q' idē operās
possit hēre aliquā opationē absq; corporeo obiecto.

Nec refert i p'posito quo vis nō hoc cōtingat scz i
statu illo vel alio. Et hoc intēdit diu^s Thomas: An
nulla inter eos diffensio in hoc est. Tertius autē mo-
dus in rei veritate coincide cū p'rio: nō enī differt
a p'rio: nisi q' i p'rio ponit q' opatio recipit i p'posi-
to ex aīa z parte corporeis: in 3° vō ponit q' recipit
in aīa z toto corpore p'rio: p'stat autē q' q̄uis totū o'po-
sitū z ps̄ differant multiplex: in hoc tm̄ nō differūt q'
alterū sit quāzū z mixtū quoddā: z alterū nō. Utrū
q; nō q; eiusdē rōnis est quo ad hoc: sz in mō mixtio-
nis differant: apparet autē ex 3° de aīa textu. 4. 5. z
6°: q' intellectus excludit organū: q' corpus vt mi-
xtū est: z nō q' pars aut tale mixtū est: ergo eadē rō-
ne excludit pars corporeis ab intellectu. z totū. Nō
minus enī sequit si intellectus actus tortius p^o ē
q' qualis vtiq; fieret z calidus aut frigidus zc. qz̄
si partis alicuius organice actus sit vt ps̄. fuga er-
go valde puerilis ē declinare a parte corporeis ad
totū: quū de intellectu subito querit. De duobus
ergo tm̄ modis hūidus ē sermo reliquus: hac Sco-
tistica fictiōe p'cul electa a pbie terminis. Nec de p'rio.

propu. c
CAPud diuū Thomā hoc tā arduū tū dubiū in clarissima lra
inueniri nō potuit. cū tm̄ pre oibz fuerit solertissim' idagator ver-
borū Aristot. & latissimoz eoz sensu explorator. Apud scotum
qdē iuxta falsā sua p'ncipia potuit dubiū occurrere. Si n. aīa (vt
dicit) realiter sit idē qd sue potētie seqtur q' real' p' eēntiā opere-
tur: & sic intelligat. vñ sicut sibi in rōne potētie vnius / respōdet
pars corporeis p' adequato organo vel s' bō opisq; p'ncipio partia-
li: ita in rōne eēntie sibi totū corpus r'ndeat p' adequato s' bō: & to-
tali cōp'ncipio oīum opum q' toti hōi cōpetūt. ita q' sicut ipse
totū hō & suppositū ipm̄ cuius est opari. vt qd / dr̄ intelligere: ita
totū ē dicitur eē p'ncipiū talis opis: & sic nō sola aīa / sed corp^s
& aīa ad talē opationē cōcurrat unita / p'ducēdo eā. Apd̄ sanctū
Thomā at null' restat dubirandi loc' / cū nec eēntiā dicat real'
idē potētie: nec hōiem p'rio itelligere / sed rōne aīe cui p' itlm̄ ab
organo corporeo absolutū. p'pria ē talis opatio. Sic igitur patet q'
ly p'p'iū sūmitur (si tuis hōibz vtat) organice tm̄ sine corpe: & op-
posito mō ly cōe. Nec obio Scoti militat / vt visū ē: & alia minus
valet: q' cōditionalis nō ē hec q' si itelligere ē phātasia aut nō si /
sine phātasia aīa nō ē sepabilis / sed q' ipm̄ itelligere nō cōtingit eē
sine corpe. Sed ex hoc nō seqtur q' aīa nō sit sepabilis / nisi ex hoc
q' tale iō nō cōtingat eē sine corpe q' sit cōe aīe & hūitis: ita q' nō
sit opo aīe propriū. Mō hoc nō ē verū q' oē qd nō cōtingit eē si /
ne corpe ex hoc q' v' ē phātasia vel nō sine phātasia / sit illo mō
cōe vel nō p'p'iū. qd tm̄ falsū icluditur in argumēto philo. scō ad p-
tē falsā vt dixi. Insepabilitatē aīe it ducit philo. ex hoc qd est eē
cōe & nō p'p'iū aīe opo. nō at ex hoc q' est eē quocūq; mō nō si /
ne corpe. licet ex hoc fecerit cauillosū argumētū & apparens.

Vñ & scūs Thomas q' lincis oculo textū hūc penetravit / nō ni-
si pro argumēto apparet i ad p'tē falsā exposuit. Vñ & ifine ex /
positiōis cōcludit. Et i hoc erat difficultas hui' qōnis / quia. scōes
passiones aīe scdm̄ apparetā vidētur cōiuncti. Idē ē tm̄ p'ncipio
exponis teūgerat dicens. Et q' sit difficile ondit dicens q' cā diffi-
cultatis ē / q' i apparetā v' r' & c. qnīmo & lra phil. vltra ea que di-
cta sūt idē insinuat: cū hec oīa q' dixim' argumētatiue p'ducta / ex
ipsā lra pateat inducta eē ad ondedū q' qō nō ē leuis. postq; n.
philo. dixit. nō at leue. statū subdit. Vñ at plurimoz & c. q. d. hec
est rō quare qō ē nō leuis / sed potis difficilis. Nō it ducitur at argu-
mētū ad ondedā difficultatē qōis / qd qōnē dissoluat / et veritatē cō-
cludat. tale. n. reddit qōnē nedū leuē & facile sed nullā. Ergo argu-
mētū qd Aristot. hic it ducit ad insinādū q' p'dcā qō nō sit leuis / i
ductū ē ad p'tē falsā. Tātō. n. qō aliqua redditur difficilior q'to ar-
gumētā ad p'tē falsā super it ducit sūt magis apparetā. sed & tu ip-
se paulo infra dicit. q' Aristot. difficultatē qōnis ex apparetibus on-
dit. Sact' Tho. at postea inuit hoc argumētū difficile nō ē solutū
i hoc loco ab Aristot. sed tm̄ i tertio libro. Et p'pea idē scūs Doctor
ne aliqs occasione errādī sūmeret ex subtili argumēto in tanta
re: & vt ē tā desiderate veritatis aliqua p'ncipationē quasi p'libā
do cōicere nō ē passus illuc usq; cū Aristot. di f'erre solutionē: sed
qd i hac materia sit tenedū ondit p' aptā doctrinā. Qd si dicas. ex il-
la cōditionali hētur q' ipm̄ itelligere nō cōtingit esse sine corpore /
stāte aīte. ergo nec itlls. ergo nec aīa. R'ndetur q' nō seqtur q' abso-
lute itelligere nō cōtingat eē sine corpe / scūt ne: illud an s' si abso-
lute sūmeretur. s' q' itelliger nō possēt eē sine phātasia / eēt vep: &
sic nō seqtur q' aīa nō sit sepabilis / nisi addatur maior illi' p'imi-
it ducit argumētū Aristot. in sensu illo in quo falsā ē. vt supra patuit.
Cōditionalis ergo illa cū loquatur de itelligere aīe cōiuncte. falsā
ē si f'erat q' simplr ipm̄ itelligere nō possēt eē sine corpore. & ab
Aristot. cū disputatiue itroducat hēt magis suspicionē fallitatis
q' fauorē veritatis. Si at cōsequēsit ad de itelligere aīe cōiuncte:
v'ra qd ē cōditionalis. Sed ex ea & scō totali argumēto nō cōclu-
ditur nullū eē aīe opum p'p'iū ut itēdit argumētū concludere.

Quo ad mentē hō Artis dico q' ex ipso l're con-
textu plane liquet p'p'iū aīe ab ipso hic vocari tm̄
opus carens organo z ministerio seu obiecto corpo-
reo: z per oppositū nō p'p'iū aīe seu cōe aīe z corpo-
ri opus: siue organice siue obiectiue coerigens cor-
pus. Percipit autē hoc ex eo q' quū qōnē hāc an scz
aliq' operatio seu passio sit p'pria aīe an oēs sint cōes
tractat explicādo qd apparet: loco li cōis: vt titur li
nō sine corpore vt ps̄ quū dicit. Uñ aut plurimoz q'
dē nullū sine corpore facere neq; pati vt irasci / p'fide-
re / desiderat z oīno sentire. Et statū ad mēbrū oppo-
sitū trāsit dicens. Marie at assimilāt p'ho itelligē.
Apud ipm̄ ergo in p'posito hic equalit̄ li nō sine cor-
pore z cōe seu nō p'p'iū aīe. Nō aut li sine corpore
excludat corpus nō solū vt organū sed vt obtm̄ sta-
tim manifestat subdens. Si aut hoc. i. itelligere ē
fantasia aut nō sine fantasia nō erit hoc sine corpore:
vbi manifeste videre potes: q' ipemet declarauit
hos suos terminos scz p'p'iū z cōe i p'posito. Ita q'
si absq; passione aliqua contextus l're p'spectus fue-
rit / facile z clare notū erit q' Aristoteles qōnē quū
necessariā ac nō leuē p'posuisset: z difficultatē ex ap-
parentibus ondit. ante qz̄ necessitatē declararet:
q' scz ex hac pendet separabilitas z immortalitas
anime. terminos questionis declarauit vt diximus.
Et p'srmat hoc q' alioqn ad nullū allata eēt p'positū
talis z tāta p'positio: si itelligere ē fantasia aut nō
sine fantasia zc. Et p'srmat 2° q' ē si intētio ista nega-
ret: ipsa cōditionalis posita ēt ad idē ducit: vt in 3°
huius quū imortalitas aīe tractabit planum fiet.

Si predicta intentio philo. in contextu l're consideretur statim
apparet q' non declarationem terminorū qōnis proposuerit
sed potius confusionem: vt ex hoc redderetur argumentum ap-
parens. Sicut. n. sapientis est dum veritatem declarat / ac doctrinā
tradit / terminorū rōnes explicare / & omnem ambiguitatem distin-
guendū tollere: ita etiā eundem decet dum sophiste & ad falsitā-
tem arguentis personam assūmit / significationes etiā terminorū
B ii

Caieta.

propu. c

quasi involuendo confundere: & ea que non idem importat, quasi synonyma sint introducere: aut e contra, quo fiat argumentum ap- parens: ut demum data solutio auidius acceptetur: & quasi p[ro]p[ri]a diligentius custodiatur. Cessat igitur ex hoc o[mn]i tuus labor, in probando & confirmando q[uo]d pro eodem hic accepit Aristo- tum, proprium & sine corpore etiam ut o[mn]i. c[on]t[ra] & non sine corpore saltem ut o[mn]i. Hoc. n. falsum est ut prius & sepius patefecit. Et non possum non mirari virum celeberrimū / cōem o[mn]ium thomistarū & sui etiam principis expositionem sic posthabuisse / ut nec in minimo illius meminisse dignatus sit / saltem ad excludendum. Sed forte timuit intrare labyrinthū / ne Ariadne confra[ct]o filo / v[er]ū repeteret ignoraret. Sed non minus timendū fuerat i aliū tam im- meabilem labyrinthū se imictere debilissima fili huius aranei d[ir]e- ctione sumixum.

Caieta.

CAd primam ergo dubitationem: his prelibatis duo dico. Primo quid sit id quod ex vi illius condi- tionalis infertur secundum veritatem. Secundo q[uo]d vera sit positio antecedentis. Advertendum itaq[ue] ē q[uo]d si hoc in consequente positum ut Auerrois Alber- to. S. Thome placuit: demonstrat non substantias intellectus: sed intellectionem: ita q[uo]d sensus condi- tionalis est. si intelligere est fantasia aut non sine fan- tasia: non erit hoc. i. intelligere sine corpore. Et hinc patet solutio obiectionum ad oppositum: quia equi- uocant dum supponunt: q[uo]d si hoc demonstrat animam. Sed contra hanc responsiones: instatur profectū do illam conditionalem sic. Si intelligere non erit absq[ue] corpore: ergo nec intellectus: quia unūquod- que est propter suam operationem: ut dicitur in 2° ce- li textu. 17. Ergo de primo ad vltimum: si intelligere est fantasia aut non sine fantasia: itell[ig]ens non erit absq[ue] corpore: quod erat probandum.

CAd hoc breuiter d[ic]i q[uo]d ē absq[ue] corpore dupl[ic]i ac- cipi p[otes]t. vno modo substantante alio modo ministrante. In- tellectus aut[em] n[on] de facto credit q[uo]d sit absq[ue] corpore substantante: q[uia] imaterialis forma est: nō aut[em] absq[ue] cor- pore ministrante. Et q[ui]s teneat q[uo]d possit absolu[m] ab- idigētia corp[or]alis ministerij vel p[er] mortē hōis v[el] quō libet al[ter]: cōditionalis t[ame]n ista verissima infert eā nō eē absolubile seu sepabile. Cōditionalis nāq[ue] illa est optima. si intelligere ē fantasia aut nō sine fantasia i- telligere nō p[otes]t absolu[m] a corpore: & si nō p[otes]t absol- ui a corpe g[er]o nec intellectus. Rō p[ro]p[ri]e illatiois ē q[uo]d fantasia: corporeū quod d[icitu]r. Rō sc[ilicet] ē: q[uo]d intellect[us] esset otiosus / esset absolutus a corp[or]is ministerio & t[ame]n non posset intelligere absq[ue] fantasia[m] corp[or]ali. Nec ē g[er]o vis cōditionalis illius. De affirmatione aut[em] a[n]t[er]ioris d[ic]i q[uo]d multip[lex] p[ro]tingit: q[uia] aut est sermo: de intel- lectione aie n[on] absolute: aut nō absolute: sed p[er] sta- tu p[er]iunctionis ad corpus. Si de intelligere aie abso- lute: oēs predicti philosophi negat Aristotele affir- mase a[n]t[er]ioris. Et si a[n]t[er]ioris illud eēt absolute de o[mn]i intellige- re aie necessariū: possibile simpl[ic]iter esset aia separari a corpore s[ed] esse z operari aliquid siue p[er] mortē: ut ponimus: siue p[er] eternitatē substantie ut fingit Auer- rois. Si aut[em] loq[ui]mur de intelligere aie cōiuncte: sic Auerrois & Albertus negant etiā Aristotelem affir- mase v[er]ū a[n]t[er]ioris: q[uia] tenet q[uo]d aia p[er]iuncta p[otes]t aliqd se- parari a materia intelligere absq[ue] fantasia ministerio: & glosant textū Ar[ist]ot[el]is. in. 3°. huius tex. 30. & 39. Auer- rois q[uo]d q[uo]d loquit[ur] de intellectione noua ipsius aie: fingit. n. h[ab]ere alia eterna. Albertus vero q[uo]d loquit[ur] h[ab]ere intellectione sensibiliū vel ab his abstractorū. San- ctus Thomas aut[em] tenet v[er]ū aia p[er]iuncta affirma- tū ab Aristotele q[uo]d sine fantasia[n]te nihil itelligit: & re- vera sic experimur. Adhuc eni nullus inuentus ē: q[uo]d professus fuerit se intellexisse absq[ue] fantasia[m]te ali-

quo. Ex p[ro]p[ri]e ergo illius a[n]t[er]ioris i sensu quo sustinet: nō p[otes]t inferri nisi q[uo]d vel aia p[er]iuncta nil o[mn]ino ēt absq[ue] corpore ministrante intelligere p[otes]t iuxta s[en]t[ent]iam. S. Thome: vel q[uo]d nil p[ro]p[ri]e materie p[otes]t absq[ue] corpore ministrante intelligere: iuxta Auerrois & Albertū.

CNon sequitur (ut diximus) si intelligere aie cōiuncte nō est sine phantasia / q[uo]d intelligere absolute non contingat esse sine corpore: sed bene hoc sequitur de eod[em] intelligere aie cōiuncte: & hoc pa- tet ex terminis. Sed ex hoc nō sequitur q[uo]d sit cōe opus. ut inferatur postmodū aiam non eē separabile / ut sepius replicauit. V[er]ū scdā etiam cōsequētia tua qua infers q[uo]d itell[ig]ens etiā non p[otes]t eē sine corpo- re / nulla est: nisi itelligas de intellectu aie cōiuncte / & de eē nō sine corpore mediate. i. medio actu suo. Sepatus at[em] sicut alio mō- do erit / ita alio quoq[ue] mō opabitur: ut & tu nosti.

Prop[ri]a.

CAd secundam dubitationē d[ic]i q[uo]d tā p[ro] q[uo]d 2° mō su- mi p[otes]t in illis cōditionalibus p[ro]p[ri]is. Et p[ro] q[uo]d mō vt sc[ilicet] excludit corpus ut organū intelligunt eas. S. Thomas & Auerrois: sed diuersimode. S. Thomas q[uo]d intelligit eas vt cōditionales simpl[ic]iter. Auerrois ve- ro vt cōditionales de possibili. Unde iuxta. S. Tho- mā ad primā instantias que est Scoti: patet q[uo]d v[er]ū sit. Ostensus est eni q[uo]d ead[em] est rō totius p[ro]p[ri]e organ[um] / n[on] i: & cuiusq[ue] organ[um] quo ad hoc q[uo]d est esse organū intellectus: quia v[er]ū est corpus alicuius certe nature sensibilis & quale & calidū aut frigidū &c. Et propterea qua ratione intelligere excludit corp[us] or- ganū: excludit et ne totum corpus sit velut organum &c. Ad secundam vero dicitur q[uo]d secunda conditio- nalis non destruit primam nec econuerso: quoniam prima cōditionalis: vt ex dictis p[ro] dicit: si intellige- re anime nostre absolute est necessario cum fantasia: sequitur q[uo]d nec intelligere sit absq[ue] corpore: nec ē anima. Hoc at[em] est: v[er]ū q[ui]s a[n]t[er]ioris sit falsus. 2° vero con- ditionalis dicit q[uo]d si aliqua operatio anime exclu- dit organū corporeum: q[uo]d anima est separabilis: hoc aut[em] ideo est verum: q[uia] si operatio excludit organum corporeum: cōns est q[uo]d sit imaterialis: & cōnter aia quoq[ue] sit imaterialis: & cōnter indepēdens a corpo- re in eēndo: & cōnter vt. S. Thomas in 3° p[ro]tra gen[er]a- ca. 45. deducit: obliga[ti]o eius ad materialia accidit ei ex vnione ad corp[us]: & cōnter absolubilis est a tali ob- ligatione: ac per hoc separabilis. Jā. n. dicitur q[uo]d p[ro]p[ri]i- nus modus p[ro]p[ri]i infert secundū quo ad aiam ope- rantē id est q[uo]d si anima habet operationē p[ro]p[ri]as ex- cludendo organum corporeum: q[uo]d sequitur etiam q[uo]d quandoq[ue] habeat operationem etiam excludentem corporeum obiectum: & cōnter sit sepabilis. Iuxta Auerrois aut[em] nulla est ambiguitas: quia constat manifeste q[uo]d si anima habet propriam operationē ex- cludendo organum: q[uo]d possibile est vt sit sepabilis: & q[uo]d si nō excludit organū: impossibile est vt sit sepabilis. 2° aut[em] mō intelligit illas magnus Albertus. Vult si quidē q[uo]d si p[ro]p[ri]i excludat v[er]ū q[uo]d cōiunctiones cor- poris: & vt organ[um]. s. & vt obiecti. Nec huic s[en]sui obstat instantie adducte. Nō prima quidē: q[uia] via ad cōclu- dendū oimodā seu vltimā separationē anime: q[ui]s in- choet ab exclusiōe corp[or]is vt organi: o[mn]i t[ame]n q[uo]d pueniat ad non necessariā obligationem ad corpus vt ob[er]at: aliq[ui]n vt ex dictis iam p[ro] impossibile esset aie sepa- bilitatem in re: natura inferre: q[uo]d ociosum ens cō- cluderet. Et h[ab]et nō expiamur i nobis intelligere absq[ue] fantasia[m]te: credit t[ame]n ex rōne q[uo]d intelligens absq[ue] or- gan[um] corporeo p[otes]t q[ui]q[ue] absq[ue] ēt obiecto corporeo intel- ligere: vt ex supradictis aliquo mō p[ro] 2° quoq[ue] istā- tia facile retundit negando q[uo]d 3° cōditionalis in hoc sensu sit falsa. Si. n. nulla op[er]atio est aie p[ro]p[ri]a p[er] exclu- sionem

Caieta.

tionē corpis & organi & obiecti necessario sequit̄ q̄ n̄ possit separti: quia ociosa eēt sepata: q̄d est impossibile. Cum Aristo. (vt lra clara pres̄ fert) loquitur de intelligere aīe coniūcte / patet non esse verū qd̄ dicit̄. q̄ v3 aīe ip̄ime conditio / malis sit hoc si intelligere aīe nre absolute est necessario cū phantasia. Sed hoc est aīe. Si intelligere aīe nre q̄ coniūcta est / non est sine phantasia est et̄ necessario non sine corpore / dū tñ est intelligere aīe coniūcte / non at̄ necessario absolute: hoc. n. vult inferri post modū. Si inseparabilitatē a corpore absolute tā opis q̄. Sibi aīe si coniūcta non hēt opus sine corpore. & hoc vt sepe dixi / disputādo apparenti; argumento deducit / non at̄ asserēdo. Vñ & conditio illa falsa est / si intelligatur in dñti de intelligere absolute vt disputādo intendit Aristo. vera at̄ si cōsequēs itelligatur de intelligere anime quando coniūcta est.

propu. f

Caieta. g

propu. g

Sed hoc multos fallit: q̄ intelligit̄ ditionales de intelligere aīe nre q̄d in nobis exprimur. Intelligē de nāq̄ sunt de intelligere aīe nre absolute: n̄ p̄ hoc vel p̄o illo statu: nec sub hac vel illa rōne. Hoc. n. lumen habenti in directo oculo: um suorum omnes apparebunt vere & consone.

Hoc voluntarie a te dicitur: & contra expressam intētionē lre / cū de aīa nra cōiūcta & de opationibus & passionibus eiusdē sermonē faciat / & de intelligere eius disputat an sit commune & corporis / vel p̄p̄riū aīe: ex quo inferri si non est commune sed p̄p̄riū / q̄ ipsa aīa separabilis est a corpore. Sicut. n. in abstracto / cognitionē deueniēdi sola nobis via patet ex sensibilibus / ita nulla alia naturalr nobis est via cognoscendi an aīa sit separabilis / de sens / imortalis &c. nisi ex his que sibi conuenire cognoscimus dū coniūcta est. probat aut̄ in tertio aīe q̄. Intelligere nō est commune corporis: neq̄. n. est corporis ista operatio vt principii & sibi vt possit dici q̄ sit operatio eius: sicut est oīs operatio p̄ organum corporis exercita: licet sit ad corpus terminata. sed propter hoc non dēt dici eē eius vt principii & hñtis: sicut visio non dicitur operatio cōmuni oculi & coloris. licet sit ad colorem. Illius n. est operatio / quod operatur / & non termini. Alias mobilis eēt mouere. Vñ statim liquido constat ipsam esse separabilem: quia quod per se operari p̄t / nihil ē t̄ phibet perse eē. Et hec adeo sanis oculis clara sunt. vt vltiori manifestatione non egeant.

Ex libro tertio De anima.

Co. 1.

parte aut̄ anime qua cognoscitur anima & sapit: siue separabili existente: siue non separabili secundū magnitudinem sed secundū rationem: considerandum quam habet differentiam & quomodo quidem sit ipsius intelligere.

Co. 2.

Si igitur est intelligere sicut sentire aut pati aliquid: utiq̄ erit ab intelligibili: aut aliquid huiusmodi aliterum.

Co. 3.

Impassibilem ergo oportet eē: susceptiuū autē speciei & potentia hmoi. s̄ nō hoc & similiter se hēre sicut sensituum ad sensibilia. sic intellectuū ad intelligibilia.

Co. 4.

Necesse est itaq̄ quoniam omnia intelligit: imixtus esse sicut dicit Anaxagoras: ut iperet: hoc autem est vt cognoscat. Intus apparens enim phibebit extraneū: & obstruet.

Co. 5.

Quare neq̄ ipsius est esse natura neq̄ vnā. sed aut hoc q̄ possibilis sit vocatus itaq̄ aīe intellectus. Dico aut̄ intellectū quo opinatur & intelligit anima: nihil est actu eorū que sunt aīe intelligere.

Co. 6.

Ande neq̄ misceri est rationale ipm

corpore. Qualis enim aligs utiq̄ fiet. aut calefactus aut frigidus: si organū aliquid erit sicut sensituum: nunc autem nullū est. Et bene iam dicentes sunt animā eē locū specierum: nisi q̄ non tota: sed intellectua: neq̄ actu sed potentia species.

Caieta.

Circa intētionē in principio positā quatuor aduertenda sunt: primū est q̄ futura consideratio est & parte p̄tatiua aīe & non de ipsa anima formalr loquēdo. Et propterea in lra non d̄r q̄ considerandum est de aīa que sapit & intelligit: sed de parte: qua sapit & intelligit. Nec sit tibi cure quo ad propositum an hmoi pars q̄ alio noie vocatur potentia aīe sit idem q̄ aīa realiter. Non. n. tutū videtur arctare presentē doctrinam ad quamuis opinionum. Et hoc ē valde notandus precipue quuz disputatur de actuatiōne vel non actuatiōne corporis ab intellectu vel anima: Nō. n. parui refert loqui de ipsa aīa aut parte eius.

propu. a

Ex hoc non parui refert q̄ int̄lls non est actō corporis / ne sit nature determinate q̄ hēt impedire & obstruere vt nō possit oīa intelligere: aīa vero est actus nature determinate / cum sit actus nature corporee sensibilis &c. & hec vnicuiq̄ horū competit realiter / q̄ eē actus vel non esse actus competit rei secundū realitatem suā. Vñ sequit̄ q̄ illa duo realr differunt: quod cognoscere hic debet vnicuiq̄ esse cure / q̄ Aristo. non hēret intētiū suū / nisi loq̄etur de int̄llū vt de parte distincta realr ab aīa. Neq̄. n. formalis distinctio ab aīa sufficit vt dici possit immixtus int̄lls & si ne organo vel corpore qd̄ actuet / & ex quo diceretur nature de / terminate sensibilis: si ex realr indistinctiōne ab aīa horū oīum opposita realr sibi competerēt sicut & anime. Nūqd. n. superficies est affecta albedine diceretur ex hoc absolute nō eē alba / q̄ in q̄tū superficies / alba non est. Nūquid flante albedine posset simul suscipere nigredinē vel aliū colorem / ex hoc q̄ secundū se est im / potētia ad oēs colores. Sic in proposito. Si int̄lls realr est actus corporis / & determinate nature corporee forma: quod sibi competeret si eēt realr idē anime / non posset dici non mixtus corporei vel nō determinate nature corporee / p̄pter hoc q̄ non sibi hec competant ex formalr sua ratione / qua formalr distinguatur ab anima. Nec posset tūc percipere alia naturā / q̄ intus realr apparens obstrueret / tā & si secundū se eēt in potentia ad oēs naturas corporeas cognoscendas / q̄ tñ non sibi competeret ex ratione sua formalr / stāte casu / non esset verū. Nolle ergo artare ad potētiā vt realiter est pars ab eēntia anime distincta / non est tutū / cū ducatur ad inconueniētia maxima / & destruat fundamēta philo. que hic iacit p̄ philo. de int̄llū possibili. Quod & verba eius insinuāt euidenter. Dū dicit modo esse considerādū de parte anime qua intelligit & sapit. Neq̄. n. est consuetudinis Aristo. illas rei cuiuspiam appellare partes / q̄ vere partes realr nō sunt. Et si partes p̄tatiuas inducas / has Aristo. exp̄ssus ab eēntia distinctas asserit q̄ ceteras eū in gñe eas statuat. qualitatis: eēntia vero q̄ tales hēt potētiās in gñe sibi collocatur. Que ēt p̄tates / non ad eēntiā potētis comparate / rationem partis habēt: sed ad totū p̄tatiū / quod collegiū quoddā potētiā sonat / non autē totā eēntiā operātis. Quis nā distinctas regias p̄tates / dicitur partes persone vel eēntie Regis / certe nullus. Sed relationum ad diuersa possibilia terminatarū multitudinis diceretur & essent partes. Si. n. potētie anime supra eēntiam nihil aliud importēt nisi habitudinē ad possibile / & ex hac diuersitate dicatur distincte potētie: iā non anime / sed illius multitudinis pars erit queq̄ p̄tās. Cū ergo Aristo. vocet eas partes anime / patet q̄ non tñ de illa habitudine loquitur / nec de anima ipsa sub habitudine: sicut nec persona regis vt p̄t in aliquod possibile dicitur pars eēntie vel persone regis. Oportet ergo q̄ aliquid aliud includant anime potētie q̄ eēntiam sub habitudine / quod talium habitudinum sit proximum fundamētum: & secundum diuersitatē formalem possibile / sint et̄ talia fundamenta diuersa. Et hec sunt in anima q̄dam accidentia / quibus proxime operatur / q̄ quidē inq̄tum accentia sunt: non p̄t dici partes essentielles vel et̄ integrales / licet inq̄tum ad partē possibile ordinatur vel particulari & distincto mō agēdi respiciunt possibilia: partes p̄tatiue anime ab eadem distincte dicantur & vere sint. Conuenientius. n. hoc modo / partis anime rōnem hñt. cum vltra partē

talem habitudinem, hēant etiam a tota anima vt in ea est funda-
tū potētiarum oīm collegiū reale distinctionem: alias si per ha-
bitudines rationis tmmodo partes anime dicantur pari ratione
intellectus & volūtas & potētia dei actiua / partes dei dicētur: qđ
est absurdū. Et preterea / licet rō rationis inter operans & opera-
bile possit dici qua operans operatur non p̄t tñ dici vt illa opere-
tur tāq; principio actiua / sed potius tāq; cā sine qua non: nec vt
parte. sed vt habitudine. Sed neq; posset dici q; ipsum operās sub
rōne illa / esset pars vel potentia formaliter: quia ēt si hoc conce-
deretur q; uis falsum & contra omnem modum loquendi sapien-
tium. tñ adhuc non posset dici q; esset potentia vel pars qua ope-
rans operetur. q; nimo est hoc formaliter ip sum operans qđ ope-
ratur / & nō quo. Neq; n. operās / aliud formaliter dicit nisi primū
principiū effectiū operis sub habitudine ad operabile. Et licet
nō ignorem / proteruētes ad hec oīa fu gas parare. hi tamē q; viro-
rum talium opinionēs eē nugatorias p̄ certo cognouerunt / & se-
pius demonstrarunt / non deberent mō p̄ has fabulas. totā Aristo-
intentionē velle peruertere / vel sup eas / illius intentionē fundare /
ac si Aristo. non pro certo teneat potētias aīe esse distinctas ab aīa.

Secūdum est q; Ariles in illis verbis quia intel-

Caieta.

b

ligit & sapit anima attribuit intelligere & sapere ipsi
anime tanq; rei que intelligit & sapit: & sic incipit sol-
uere illam questionē an anima intelligat: & quasi po-
nere differentia inter intelligere & alia opera: & non
esse simile si quis dixerit aīas intelligere: & si quis di-
xerit eam texere vel filare: quod in p^o libro a textu
62°. vsq; ad textum 66. disputatum est. **Tertium**
est q; questio pp̄ Platonem mota in p^o libro a textu
89° disputata: an. s. partes anime sint separate fm si-
tum vt negligenda ommittitur non ea rōne q; quoz
vtraq; questionis parte stet veritas doctrine sequē-
tis: sed qm̄ ex sequenti doctrina manifestum fiet q;
hec quēo non hz locum in intellectu: qm̄ nullā corpo-
ris particulam actuare dicitur: vt in primo libro di-
ctum fuit textu. 92. sed distinguī oñdes ab alijs par-
tibus anime fm magnitudinem negatiue. i. per hoc
q; in nulla est magnitudine. **Quartū** est q; duo cō-
sideranda pponunt. s. differentia istius partis: & mo-
dus quo fit ipsum intelligere: & simul vtrūq; tractat
dum ex operatione differentia: & postmodum iteruz
ipse modus intelligendi declaratur.

propu.

b

Elice modo ex tua conclusione / aliam cōtra te / hanc inq; q; ali-
quod est anime operum proprium & cōsequenter q; anima sepa-
rabilis est & immortalis. Neq; n. philo. supra vbi tu allegas / iuduxit
hoc esse inconueniens dicere aīam texere vel filare / nisi quia ope-
rationes iste sunt cōes & corporis. Si ergo non est inconueniens
dicere q; anima intelligat & sapiat sicut hic asserit / sequitur q; se-
cundum eum operatio que est intelligere non est operatio cōiūm
cti / sed aīe propria. quod & ibi etiā non tacuit. Dum. n. dicit q; se-
cundum illas operationes quas paulopost dicit non esse aīe sole
attribuendas / dicitur homo moueri ab aīa in eo q; corpus quodā
modo mouetur / statim excipit intlls opus dicens. Intelligere autē
huiusmodi forsitā alterū aliqd. & sic intelligere ē non est de his
opibus i qbus cōmunicat corpus: sed pōt aīe perse attribui. Dicit
autē forsitā: quia tunc non erat locus determinandi questionem.

Caieta.

f

Circa principium huius inuestigationis aguer-
te & diligentissime nota q; Ariles a sensibilibus col-
ligens doctrinam suam fundat eas super p̄portida-
li similitudine intellectus ad sensus: & hanc accipit
ex proportionali similitudine intellectionis ad sen-
sationem: qm̄ potentie ex actibus inuestigant. Hanc
autē fundamentalem similitudinē nō probat hic: & p̄-
pterea non procedit cathogorice sed ypotetice & cō-
ditionaliter. Unde inchoat tractatū suum a condi-
tionali: cuius antecedens est vna proportionalis si-
militudo inter intelligere & sentire: dicens si intelli-
gere est sicut sentire. Ex quo habes q; debile funda-
mentum: & q; nutans principium sue fabricę suppo-

fuerit. Siquis enim aīas quum non probetur. imo
qđ nec affirmatur sed solus supponit negauerit: to-
ta ruit fabrica. Et hoc aduertāt loquentes & iactan-
tes &c. Verumtñ scito q; inferius in tex. 28. & sequē-
tibus Aristotiles hoc aīas conabitur manifestare:
Illuc enim vsq; distulit eius declarationē: & quum
illud perspereris / percipere poteris quanta sit no-
stra ignorantia.

Ipotetice quidē: at non conditionali sed causali procedit phi-
lo. Nā interpretati sunt hactenus sapientes ly si. pro qa. Nec ege-
bat probatiōe qđ clarissimum. & ob id firmissimū fundamentū ē
totius future fabricę circa doctrinā de intellectu possibili agente /
adepto / & breuiter de tota parte intellectiua de qua sermō ē in
hoc tertio facit. Quis. n. non cognoscere perse pōt. q; non semper
actu cognoscimus sic per intellectū sicut & per sensum: q; ad actū
non reducitur intellectus nisi ministerio sensus p̄stantis obm: ca-
ret. n. qui sensu quouis caret / sensibilis eiusdē scia: & sic mouetur
& patitur (licet improprie) ab eodē obo potētia itellectiua sicut
sensus a suo: & cōsequenter similitudinē nō parua eē inter itellm
& sensum per ordinē ad oīa modūq; cognoscendū. Hoc iacto cer-
tissimo fundamento: venatur Aristo. naturā intellectus quo ad ea
i quibus specialiter eleuatur super sensum: vt sic iam habito gene-
re in quo cū ceteris conuenit: p̄pria differentia inuestiget qua se-
gregatur a ceteris. Et cōsequenter p̄fecta eius cognitio habeatur a
prima potētia vsq; ad vltimum actū q; tū possibile est. Cū. n. con-
ueniat in hoc cum sensu q; patitur ab obo: in hoc tñ distinguitur:
q; sensus a sensibili: intellectus vero ab itelligibili patitur obo. Et
licet in hoc conueniat intellectus cū sensu q; de se potentia est res-
pectu specierū: & non actu i hoc tamē distinguntur: q; sensus res-
pectu sp̄erum sensibilium / intellectus vero intelligibilium. Et sicut sen-
sus est necessario denudatus ab omni natura sui obī: qualitatis in-
quam sensibilis huius vel illius: ita & itellectus est denudatus ab
oī natura s̄bie corporee: que est suum obm: ex quo sequitur q; non
sit corpori mixtus: sed ab oī corporeo organo penitus abseletus:
non sit sensus. Cuius etiā signū est quia intellectus ipse impassibi-
lis: est ab excellenti intelligibili / cum tñ sensus ab excellenti sensibili
patitur. Sensus. n. nō sine corpore est: itellectus autem est separa-
tus. ergo immortalis.

Propu.
c

Caieta.
d

Circa vltiorem illationem qua Ariles probat
intellectum esse separatum a corpore: tria aduertē-
da sunt. Primum est q; quum dupl̄r possit forma ali-
qua sensibilis seu corporea dici & esse: primo vt in se
quiditate sit talis: vt forma ignis. 2° vt si in se nō
sit talis: sit tamē ex sua natura perfectio rei sensibilis
seu corporee: quum Aristoteles ostēdisset intellectū
non habere admixtiones nature corporee in sua qui-
ditate: nunc consequēter ostendit: q; nec habet eius-
dem admixtiones in sua auctuatione: ita q; nec in se
est aliqua de his naturis: nec est perfectio alicuius
huiusmodi nature. Secūdo q; medius terminus nō
est alius a ratione supra posita. Ratio enim hic posi-
ta est: quia si intellectus esset perfectio alicuius cor-
poris fieret alicuius determinate nature: puta cali-
de vel frigide: & sicut visus quia est actus diaphani &
determinatur sic q; non potest recipere nisi ea ad q;
se extendit potentia diaphani: ita intellectus si esset
perfectio alicuius corporee nature non posset reci-
pere nisi ea ad que se extenderet potentia illius sui
subiecti: & sic impediretur a cognitione omnium. Ex
eadem ergo radice vtraq; separatio prouenit. 3° qa
quum vis huius rationis p̄sistat in hoc. q; omne cor-
pus ē determinate & impeditiue receptibilis cog-
nitionis omnium: & in hoc non differt totum corpus a
parte corporis: quoniam cōiūne est tā nature p̄tis
q; nature totius corporis esse h̄mōi nature ipediti-
ue: cōis necessario est vt eadem ratione intellectus
separatus sit a qualibet parte corporis & a toto cor-
pore: ita q; oportet ipsum nec eē actum alicuius par-
ticule

ticule hominis nec totius hominis p°. Si n. eēt ac-
tus totius hominis p° quā homo sit nature deter-
minate: corporee: sensibilis: mixte zc. intellectus ex
tali suo p° pfectibili non minus impediretur a rece-
ptione omnium intelligibilium q̄ si esset actus alicui^o
p̄tis puta cerebri: quoniam non minus fieret calidus
aut frigidus zc. vt in littera dicitur. Unde alienum
est ab Aristotelis philosophia: z repugnat rationi i-
ducte. q̄ intellectus sit actus corporis siue totius si-
ue partis. Unde z in principio huius textus exp̄es-
se dicit intellectum esse immixtus: corpori absq̄ di-
stinctione aliqua: z in calce textus sequentis indi-
stincte etiam dicit q̄ hic intellectus est separatus a
corpore.

propu-
d

Nulla forma potest sic dici corporea vt in se in se in sua essen-
tia materiam includat ex qua primo dicitur corporea: Forma n.
quelibet a materia primo se iuncta est: & per eiusdem materie elō-
gationem dicitur forma consistere essentia simplici & inuariabili
Sed si quidditas formae non in se in se summi dicitur sed per eō-
paratiōem ad formam & per ipsum diffinitur: vt anima diffini-
tur per corpus: iam tunc forma illa non dicitur corporea nisi vt
pfectio rei corporee: sed nec est si absolute corporea dicitur nisi
ab ipso suo pfectibili in se de p̄deat. Unde distinctio hec tua
nulla est: nisi primum mēbrum sibi vendicat formam totius: sed
tunc non est ad propositū. probauit quidem igitur Aristo. primo
q̄ intellectus non mixtus sit materie ad modum quo antiqui pu-
tabant oportere: si oīa corporalia volebat cognoscere: ex oīum
inquam naturis vel ex principio naturarum omnium esse com-
positum: quatenus eo q̄ in natura simile esset cetera cognosceret
illi similia. Qd si esset vt dicebant illi: non forma esset intellectus
hū in se quidditatie materie: sed ex materia & forma quid eō-
positum. Unde non probauit philo. intellectum talem formam
non esse: sed tale mixtum materie non inueniri quod dicitur &
sit intellectus: dicens q̄ oportet eum esse imixtum vt cognoscat
omnia. Ostendit post hec philo. eiusdem intellectum nullam esse
organum: quod quidem non est ostendere intellectū non esse per-
fectionem rei corporee: sed intellectum non esse qd compositum
ex vi quadam anime: & organo corporali ad modum quo sensus
quilibet non vim aīe solum dicit cui (vt ita dixerim) cogat orga-
num: sed potius totum cōiunctum. Et in hoc distinguitur conclu-
sio ista a prima: q̄ ibi concluditur intellectum non esse quid mix-
tum ex corpore & vi illa anime vt principis essendi vt volebant
antiqui: quatenus intellectus factus similis in actu secundum
naturā cognosceret omnia: hic autem concluditur intellectū non
esse quid mixtum corpori vt cō principio operandi. Sed quia ta-
le cō principium: necessario esset etiam cō principium essendi: (sic
n. se habet vis illa anime ad partem corporis sicut tota anima ad
totum corpus vt dicitur in secundo de anima) ideo excluso q̄ sit
principium in essendo: quia esset calidus aut frigidus &c. & con-
sequente: determinate nature que obstruit: sequitur q̄ non sit
etiam principium in operando: & sic excluditur corpus etiā for-
maliter vt organum: ita q̄ idem medium deseruit cōclusionibus
duabus: non nisi formaliter tamen distinctis.

Caieta.

Circa predicta diligentissime aduertendum est
ne obliuiscamur eius quod dixit Aristoteles in probemio
primi in texto. 13. indistincte accipiamus ea que nō
indistincte ab ipso videntur intenta. Scito igitur
q̄ sicut rem aliquam esse naturalem seu phisicam
contingit tripharium. scilicet quidditatie: pfectiue: z exi-
stenter: ita per oppositum res aliqua potest negari
phisica seu naturalis quidditatie: pfectiue: z
existenter. v.g. dicimus q̄ sphaera non est phisicum
quidditatie: quum non includat in quidditate sua
materiam sensibilem. Et sicut dicimus q̄ sphaera non
est ens phisicum pfectiue: quia non est de ratione
sphaere: q̄ sit pfectio materie sensibilis: sicut p op-
positum est de ratione anime: q̄ sit pfectio corpo-
ris sensibilis. Non tñ dicimus q̄ sphaera non est ens
phisicum existenter: quoniam sphaera non potest in-

ueniri in rerum natura nisi in materia sensibili. Ita
re aliquā esse imixtas corpori seu corporeis rebus
contingit tripharium. scilicet quidditatie: pfectiue: z exi-
stenter. Et in ista quidem probatum est q̄ intellectus no-
ster ē immixtus corpori quidditatie: ex eo q̄ omnia
cognoscit in potentia: z diffinitus est q̄ nulla est na-
tura nisi q̄ est intellectus possibilis anime. Deinde
probatum est q̄ isdem intellectus est immixtus cor-
pori pfectiue: ex hoc q̄ alioquin fieret calidus aut
frigidus: Sed q̄ sit imixtus corpori existenter: adhuc
probatum non est. Dicit enim quispiam: sicut ipse in
sua uita Aristes i probemio allegato q̄ intellectus
est separatus a corpore sicut sphaera a natura phi-
sica: z quē admodum non repugnat q̄ sphaera neq̄ est
natura phisica neq̄ pfectio nature phisice: z tamē
necessario existit solum in phisicis z phisice: ita potest
esse q̄ intellectus neq̄ est in se aliqua natura cor-
porea neq̄ est pfectio alicuius nature corporee: z
tamē nō existit nisi in corpore z copaliter. Utriusque
ratio inferens primas duas immixtiōes inferat ter-
tiam non oportet vertere in dubium formaliter lo-
quendo: quā manifeste apparet q̄ natura sphaere in-
fert duas primas immixtiōes: z tamen non tertiam.
Utrum autem hec ratio in littera posita inferens duas
primas immixtiōes intellectus inferat tertias: du-
bitatione non caret. Videtur n. q̄ sic: quā idem seq-
tur in cōueniens: sicut n. si intellectus esset quiddita-
tiue igneus aut esset actus ignei: impediret a perce-
ptione ceterorum: ita si intellectus non existit nisi igne-
us aut terreus aut aliquid huiusmodi impediret
a perceptione ceterorum: z hoc manifeste testatur
sensus. Sustinet enim z si non sit neq̄ de natura amari
neq̄ actus amari: quid iam tamen existit coniunctus
amaro: impeditur a discretionem aliorum saporum:
z sic si intellectus esset mixtus corpori existenter:
quā non quidditatie nec pfectiue: non posset co-
gnoscere omnia. Quare si hec ratio. sicut cognoscat
omnia valet: omnem videtur inferre separationem:

Licet putem q̄ me melius nouisses illum textum ad sensum
veritatis trahere: & interpretationem falsam quam inducis ex-
plodere: tamen quia non tibi placuit: sed uoluisti iuniorum ani-
mos & ingenia per hec tua scripta: excitando exercitare: idcirco
tue satisfaciā intentioni: sed magis veritatis consulum purita-
ti. Errorē n. eliminabo pro viribus qui cedit in illorum facilitate
rem interitum qui magis Aristo. q̄ euangelio credunt: & his ni-
hilominus qui non tantum nomine christiani sunt vt primi Ari-
sto. infirmata auctoritate offenso: q̄ adeo rudis fuerit: vt nō qui
uerit conclusionem videre ad quam necessario inferendam p̄mis-
sas vidit: dulce mentis tui: duo fuerunt principia cognitionem
to facilius ac suauius ferebantur: q̄to naturalium cognitionem
duce Aristo. supponebant: omnia exacta inquisitione semota que
fastidium generaret. qui error inquam in tuum quoque principem
non leuem infert maculam ignorantie vel affectus: qua et ma-
culentur (te tamen dempto) cuncti qui Thomae Doctrinam secta-
tur. Expectare autem nolui: quasi tibi deferens: mortem tuam:
cum mors omnium incerta sit: nec minus a me tua q̄ mea non
expectanda. tum quia gratius cuiusque fortissimorum putē ante:
faciem oppugnari: q̄ retro: magis: hoc etiam honorificum est
oppugnanti: cum hic non pro ditor aut animo vilis appareat: &
ille iura sua facilius valeat contueri: tum denique quia sic egregie
veritas elucescet: dum responsis agitur & obiectis. Quia ve-
ro ruinosi huius edificii tui: duo fuerunt principia fundamen-
ta: vnum quidem opinionem stabiliens ex verbis Aristo. in pro-
he. t. c. 12. assumptum: quibus dicit si intelligere est fantasia aut nō
sine phanta. &c. aliud ex quo omnia que videbantur vel incon-
uenientia vel contradicentia sequi: apparenter deuitare conten-
dis: quod assumptis in. t. 13. eiusdem phemii: ex similitudine ibi
posita de sphaera recta & tangere in punto. Et primam per nos

propu-
e

lica neq; perfectio nature phisice: & tñ necessario existit solū in phisicis & phisice: ita pōt esse q̄ intells neq; est in se aliqua nā cor poreā/ neq; est perfectio alicuius nature corporee/ & tñ nō existit nisi in corpore & corporaliter. patet ex dictis hoc non haberi ex similitudine Aristo. que non huc tendit: nec cōparat spherā phisico corpori: sed mathematico seu materie sue intelligibili: nec cōpat quo ad inseparabilitē a sbo: sed quo ad inseparabilitē con cursum cū corpore ad opus: inseparabilitē a corpore vtrobicq; supposita. vt sepe dictum est. Non. n. dicit littera q̄ sicut rectum nō est separatū a corpore/ sic intellectus. sed sicut rectum nō tan git separatū a corpore/ sic nec intellectus intelligit separatū a cor pore/ insinuās q̄ sicut corp̄ qd est immediatū subm recti imagina mur concurrere in ratione/ sibi contāgentis in puncto/ qui tactus est mathematicus: ita corpus a quo intellectus nō ē separatū sed in eo est sicut in sbo/ concurrēt ad intelligere in ratione organi & cōpicipiū intelligentis/ & opationē hanc elicientis. Et licet de talibus immixtionibus non intendat sra eo modo quo tu assumpsi sti: adhuc tamen due primē imixtiones inferunt tertiā si propor tionalis similitudo assumatur & nō aliena sic in spa sicut in intel lectu. Si. n. spa essent qd dicitur corpus de genere sibi in q̄tū cor pus est & non vt phisicū/ non posset existenter esse sine tali corpo re. Et quia sphaera est perfectio talis corporis/ licet accētalis: nō pōt ēt exiter esse nisi in eodē. Eius. n. esse sicut & cuiuslibet accidētis est i esse. Et multo magis apparet ista sequela/ si sphaera sumitur vt naturale accētis corporis naturalis. Clarius. n. inferetur/ insepa rabilitas a phisico corpore scdm esse naturale. Et cōtrario si sphae ra nec quidditate nec perfectiue corpus suum respiceret ab eodē ēt exiter nō dependere. Et sic est de intellectu. Cū. n. nec sit cor pus nec virtus in corpore: nimirū si pōt ipse & eius ēt proximum sibi. s. anima a corpore totaliter absolui. Si dicas. Mathematica abstrahunt a phisicis scdm rationē/ & non scdm esse: ergo mixtio/ ni spe sic abstracte cū corpore matematico non videt mixtio ma thematica secundum esse. Rñdetur q̄ dicere q̄tū ad realitē vel mathe/ calia non abstrahere secundum esse a materia sensibili nihil aliud est dicere q̄ q̄tū ad realitē q̄tū ad realitē & i re non pōt ab/ strahi a materia sensibili: sed solū q̄tū ad rationē & secundū modū itelligēdi: nō at ē dicere q̄ rō q̄tū ad realitē possit a phēdi seu q̄tū ad pos sit cōcipi sine mā sensibili/ ēt at eorū nō/ sed. necessario concipiatur cū materia. Hec. n. ēt satis grossa philo. Sicut. n. q̄tū potest con cipi vt passio sibi corporee precise: nihil concipiendi de sbia sen sibili/ ita pōt concipi q̄tū in esse suo corpore: non vt sensibile est & consequenter concipi e eius esse qd est in esse/ sine materia sen sibili: & si necessario est perfectio talis corporis/ necessario etiam dependebit a tali corpore secundū existētia. Et sic ex duabus mixtio nibus inferitur tertiā. Idē at de intellectu dicendum esset: imo ex tertiā etiā mixtione de necessitate inferitur secūda. s. intellectus hominis q̄ sphaera/ accidētia sunt: accētis at esse est in se. vnde si necessario existunt in corpore/ necessario etiā insunt corpori: & sic necessario miscentur corpori. vt eius perfectiones. Et multo eui dentius ratio sequeretur si intellectus ēt forma sibilis a materia ne cessario dependens. Nec pōt ad primū responderi q̄ cū intellectu sit accētis anime tñ/ non in conueniet a corpore dependere secundū esse i q̄tū non poterit esse sine corpore si anima sit inseparabilis a corpore/ & tñ intellectus non ēt tūc perfectio corporis. Hec. n. rñsio nulla est: quia si anima ēt inseparabilis a corpore/ nullam posset hēre ptātem que ēt a corpore absoluta. Qd. n. pōt per se si ne corpore cooperante operari: pōt etiā per se esse. Non ēt igitur intellectus im mediate in anima/ si non ēt anima separabilis. sed esset actus alicuius corporei organi sicut oēs vires sensitivæ.

Caeta. Nec potest aliter huc rationi responderi nisi cō cedendo q̄ intellectus quasi per accidens de facto i singulis hominibus impeditur a cognitione oium q̄uis formaliter & per se sit cognoscitivus oium: quemadmodū sphaera de facto non nisi ignea aut ter rea ē: q̄uis formaliter & perfectiue neutra sit. Et sic erit de anima sicut sphaera: cui attribuitur tāgere rectum in puncto: & tamen nulla sphaera inuenitur tangens rectum in puncto: quia non inuenitur nisi ignea &c. Nec ex hoc sequi videtur: q̄ intellectū hu manum aliqua subterfugiat cognitio nature sensibi lis: q̄uis bene sequatur hoc de singulis intellecti bus humanis: quum enim non nisi per accidens in tellectus esset coniunctus corpori: iuxta varietates complexionum individualium: diuersimode hic vel

ille intellectus impedimentum inueniret: & sic con tingeret q̄ ab aliquo cognoscendo impeditur in tellectus sortis a quo non impeditur intellectus Platonis: ac per hoc omnes intellectus omnia co gnoscere possent: quilibet tamen singularis intel lectus impeditur per accidens a cognitione om nium. &c.

C Vno in conuenienti dato/ nimirū si multa sequatur. A seculo cer te non ē auditū/ & omni experientie aduersatur q̄ non possit ho mo intelligere omnia. i. oēs naturas sensibiliū. Id qd Aristo. sine omni probatione inducit: & vt exploratissimū ab omnibus ha beri supponit tu quasi ex Aristo. negas. Ad extirpationem igitur errorū quos in hac sra tua disseminas descendentes. primo dicim⁹ q̄ facilius poteris iuxta intentionē quā tu putas esse. philo. rñ dere ad motiū illud q̄ licet intellectus depēdat a corpore exiter non tamē sepbatur q̄ est determinate nature: vt sic impeditur ab intellectu omniū: nec sequebatur q̄ ēt igneus aut terreus ēt si non posset ēt nisi in igne aut terra: quia stat non posse esse si ne corpore/ q̄ ē in anima que non posset ēt sine corpore per po sitio nē. Et cū argueretur si est in aīa & non est actus corporis. er go anima per illū pōt sine corpore operari & per. consequens per se ēt sine corpore. respondere utiq; potuisses iuxta principia que putas esse philo. q̄ licet posset eo casu perse operari sine corpore cōpducate operationē: nō tñ pōt p se opari sine corpore cō iuncto vt remoto sbo & ēt vt obo. Ex qbus sequitur & q̄ nō sit de terminate nature: & sic ēt semp in corpore nō impedit qn possit oīa intelligere: cū in se & intrinsece a corpore absolutus sit. Sequi tur ēt necessario q̄ a corpore dependeat existenter. Et hoc respon dens nō eras coact⁹ tot errores spargere/ vt diceret nullū hominem posse oīa intelligere/ sic q̄ talis ipotētia existit in se procedat vel ēt ex excellētia obi: & tñ formale itllm posse oīa intelligere/ & nō nisi p accēs impediti &c. q̄ oīa & falsa sunt & adinūcē repu gnāda vt statū patebit. Secdo dicim⁹ q̄ si pp hoc q̄ intlls depēdat a corpore existit tu cōcedis itllm ēt determinate nature puta igneū vel terreū &c. sequitur nō solū q̄ quilibet nō possit oīa itellige re/ sed ēt q̄ nihil penit⁹ itlls posset itelligere: vel si posset aliqd itelligere/ nō posset itelligere nisi qd si sibi ēt cōnaturalē corpore: igneū itūq; aut terrā vel carnē &c. Et q̄ sequitur primū patet ex simili tudine recti & sphaere quā ēt i tui subditiū hic repetis. Sicut. n. se hēt rectū ad lignū respectu tāctus sphaere ipōto/ sic se hēt itells ad naturā corporeā a qua depēdat exiter respectu huius opis qd est itelligere. Hec. currit p te ex Aristo. Sed sic ē q̄ licet formalitee cōpetat recto tāgere spherā ipōto: q̄ tñ rectū a corpore ligni se paratū nō ē ipōssibile ē q̄ sphaera tāgat ipōto/ hoc. n. tu hic affir mas/ ergo ēt itlls nō licet formalr possit itelligere / q̄ tñ existit ne cessario cū corpore & ē igneus aut frigidus/ ipōssibile erit simplr q̄ itelligat. qd ēt si sibilissimū nec tu negas. Cōpauit aut Aristo. i simili tudine illa/ tactū sphaere i pōto/ ipsi itelligere absolute: nō aut ē qd est itelligere oīa. Sed tu ad hoc p voluntate similitudinē trāstū p̄stisti cōtra sra. Qd vero sequitur secundū. patet ex ea q̄ cōiter asser tur similitudine. Sicut. n. sēsus puta visus si i organo sit affectus determinato colore/ vel gust⁹ determinato sapore/ nō pōt visus alios colores aut gust⁹ alios saporē percipere: ita si itlls hic vel ille siue formalr aut p se siue p accēs ex eo q̄ exiter depēdat a corpore sit affect⁹ aliqua determinata natura corporeā puta igneū sit vt i tere nullo mō poterit aliā naturā corporeā percipere. Sed q̄cūq; eidē offer rentur/ nō nisi sub rōne cōnaturalis corporis & nature cognoscet⁹ & sic i oīb⁹ decipietur/ pter q̄ i cognitionē pprie ill⁹ nature. sicut gust⁹ i oīb⁹ saporib⁹/ & visus i oīb⁹ colorib⁹ deciperetur pter q̄ in cōnatis. patet igitur q̄ cū hec oīa sint absurda. q̄ fundamentū quoq; tuū & respōsio hec tua/ veritate nō hnt. Tertio quēdum est qd intelligas p itllm formale seu absolute sūptū/ cui vtiq; attri buis itelligere oīa/ qd tñ negas ab hoc vel illo itllū pticulari ho hoīs. Neq; n. potes itelligere formaliter/ vt idē sonet q̄ ex eo q̄ est forma q̄ est itlls: q̄ ēt particularis intlls est sic formaliter & cōtentialiter intlls. Nec pōt accipi formalr & absolute. i. secundū q̄ intelligitur absolute ab oī materia. tñ primo q̄ rei distinctū ab altera solū secundū rōnē & aphēsiōnē aīe/ nō pōt attribui aliqua realis opatio/ aut realis opatiōis latitudo & extēsiō/ q̄ si attribua tur vel attribui possit ēt illi alteri. Sed sic ē q̄ secundū hāc itēpta tiōnē itlls formalr & absolute sūpt⁹ nō distinguitur: ab hoc vel il lo pticulari itllū nisi scdm aphēsiōnē aīe/ ergo non pōt sic ei attri bui q̄ itelligat oīa/ q̄ hoc nō cōpatat cuiusq; ēt pticulari itllū. Et. n. itelliger opatio realis ē/ & extēsiō qua ad oīa itelligēti hāc opatiōnē extēdis/ realis ēt & ad realia. Et cōfirmatur p silitudi nē Aristo. quā in tui laudem p scuto semp assumis. Si. n. tāgere

propo. f

spheram in puto esse operatio realis & similiter si fluxus puncti esset motus realis & sic de similibus operationibus imaginariis/si essent operationes & motus reales non possent hec recto vel punto attribui sic formaliter & absolute sumptis/quin etiam cuilibet particulari recto vel punto possent convenire. Cum ergo opus quod est intelligere omnia/non supponatur ab Aristo chimerice homini convenire sed realiter (fundat. n. super hoc processum quo in fert intellectum esse realiter imixtum) patet quod cuilibet intellectui ista conveniunt. tum secundo quia suppositi realis est operari realiter. Sed intellectus particularis & mixtus est reale operans/ magis quod intellectus formaliter & absolute sumptus: sapit. n. hoc quam intentionalitatem: cum hec habeat intellectus non ex natura sed per opus suum per te. ergo intelligere omnia que est operatio realis magis conveniet intellectui ut particularis est/ quod in intellectu secundum se formaliter sumpto. tum tertio quia eodem modo accipitur intellectus esse immixtum & sine corpore quo modo intelligit omnia. Sed per te non intelligit omnia/ nisi secundum quod. i. secundum se & absolute & formaliter sumptis que sunt: conditiones sibi attribue per operationem aie. ergo pari ratione esset secundum quid tum modo, immixtus & sine corpore/ simplr aut corpori mixtus: quod est contra intentionem philo. hic in tertio/ quod absolute concludit intellectus esse imixtum & separatim & nullomodo dicit eum esse mixtum. tum quod quia ista absolutio ab omni materia cum non possit intelligi secundum esse extrinsece oportet quod intelligatur/ secundum aliquid abstractionem. v. ergo secundum abstractionem vltra particulari/ vel secundum abstractionem forme a materia: alia. n. abstractio non datur quod fiat per intellectum vel cognoscatur ab intellectu. Sed non potest dari primum/ quia quod competit alicui vltra experientie competit etiam vnicuique sub eo contentio: & sic quilibet particularis intellectus intelligeret omnia & esset imixtus: quod tu negas convenire cuilibet intellectui. Et confirmatur quia Aristo. hic quod conditiones intellectus & quo ad naturam: & quo ad operationem/ quod competit particularibus. Nec est secundum dari potest/ quia vltimo intelligit de abstractione metaphis. vel mathe. Non secundum quia talis abstractio non nisi quod titatis/ eazque passioibus competit. secundum n. mathematice est quod titatis. e. cuiusmodi non est intellectus. Nec est primum dari potest/ quia talis abstractio sicut est secundum rationem/ ita est secundum esse: quo modo tu negas intellectum abstrahi a materia: imo concedis ipsum concretum esse materie: & igneum esse vel terreum. seu potius carneum/ & simpliciter corporeum. ergo nullomodo vales intellectui ut absolute & secundum se sumpto attribuere has conditiones reales quod non attribuatur cuilibet intellectui. Si autem dicas. Non proprie secundum aliquid abstractionem/ sed potest secundum quandam specificationem dico intellectum accipi cui ut sic attribuatur esse imixtum & intelligere omnia: sicut dicimus corpus ignitum corpus esse immediate secundum quod titatis/ cui tamen nullum corpus uideatur quod sit ipse corpus cui hoc competit/ ut secundum se & absolute. debeat interpretari solitarie secundum tertium modum preteritis. Contra. vel intellectus sic solitarie sumptus est quod analogum ad omnes intellectus: & tunc nullus posset dari imixtus & sine corpore. nullus quod omnia intelligeret/ sicut nullum potest dari sic per se solitarie sumptus corpus quod sit immediate quod titatis secundum. Et sic deus non esset purus intellectus/ nec angelus haberet intellectum a corpore separatim: nec posset intelligere omnia/ hoc est omnes naturas sensibiles. quod omnia falsa sunt. Vel intellectus sic solitarie sumptus est quod immediate significas intellectum humanum: & tunc oportet quod de natura & quoditate sua vel sit secundum esse a materia separatus & ei non mixtus: & sic omnibus intellectibus humanis hoc competit: vel quod sit ex natura & quoditate sua mixtus materie: & sic itidem omnibus hoc competit. quod n. naturaliter & quoddativum conveniunt spiritibus: & ita viduis conveniunt/ necesse est. Immixtum autem esse materie/ intelligere est posse omnia non conveniunt intellectui secundum rationem vel imaginationem/ sed secundum ipsam rei naturam. ut sepius demum est. cum ergo omnia hec quod sequuntur falsa sint: patet quod nullomodo potest hoc demum tuum verificari. Contra hoc est quod dicitur per accensum ipediri singulis intellectus a cognitione omnium. sic arguo. Id quod competit omnibus ex natura/ non competit eis per accensum. Sed si quilibet intellectus humanus de se est materie comixtus ex quo ipeditur ne cognoscat omnia/ competit hoc omnibus talibus intellectibus ex natura/ ergo tale ipeditum non competit eis per accensum. Totum assumptum patet ex doctrina philo. quod secundo philosopho docet quod naturalia conveniunt omnibus vel pluribus/ ea vero quod per accensum sunt. conveniunt ut paucioribus/ nec naturalia esse possunt. Si ergo omnibus intellectibus humanis competit tale ipeditum/ non poterit per accensum cuique competere. Sed probatur adhuc minor ista sic primo. Quod competit aliquibus ex suis principis essentialibus/ non competit eis per accensum. Sed si quilibet intellectus impeditur intelligere omnia quia quilibet est realiter mixtus materie/ competit hoc eis tale ipeditum exprincipis essentialibus/ ergo non competit eis per accensum. Ma. manifesta est per terminis. minor probatur. Omne composito ex materia & forma quod competit ratione materie/ & ratione forme & ratione ipsius compositionis: competit ex principis suis essentialibus: tale. n. compositum in sui ratione & quoddativum non solum formam sed et materiam exigunt: & essentia eius non solum ex forma est/ sed ex utroque

constatur principio materia ignea & forma. si ergo intellectus sit de facto comixtus materie/ erit quod compositum ex materia & forma: ergo quod si bi competit tale ex parte materie quod ex parte forme: competit ei ex principis essentialibus. Competit autem sibi predictum ipeditum ex parte materie/ ita te casu/ ergo non competit sibi per accidens. Secundo. Quod competit homini ex eo quod ordiatur necessario ad propria eius operationem naturalem/ non competit ei per accidens: sed esse mixtum corpori competit per se intellectui hominis ad hoc quod possit intelligere quod est propria operatio hominis/ ergo si ex hoc ipeditur intellectus/ ne intelligat omnia. erit hoc ipeditum naturale. patet. Ma. quia natura non deficit in necessariis tertio de aia. ergo naturalia sunt omnia quod necessario requiruntur ad propria operationem quod tali operanti maxime naturalis est: ut pote consequens spiritum. Minor est parte vera/ quod vis quod ideo intellectus corpori sit mixtus quia aliter non posset habere phantasmatam/ & necessario requiruntur ad ipsum intelligere. Ex alia. n. ca. non dixisti intellectum esse igneum a ut terreum: nisi quia est in corpore secundum esse. & hoc non alia de causa cogeri dicere nisi quia intelligere, non est sine phantasmate. Non me tamen preterit quod tu non distiguis hic inter intellectum & animam intellectivam. Et quod supra dixisti non est: tutum ad vnam partem se determinare secundum Aristo. quasi si Aristo. fuerit ambiguum in tanta re. tu nunc non observas sed determinas te ad partem: & non nisi ad falsam partem quod videlicet ut dixi sit anima ab intellectu reali non distincta/ quod per honore tuo tacere debueras ex diverso capite/ ut supra tactum est. Imaginarius est intellectus dici sic terreum vltimum igneum non quod dicat quod compositum ex materia & forma: sed quasi dicat formam quod quidem realiter est in materia & perfectio eius/ sed non formaliter & secundum se sicut sphaera/ sic anima &c. Sed oia hec iam exclusiva sunt. Nam si non est tutum patem doctrinam autem ad quibus opinionum/ sequitur quod possit stare cum quibus opinionum. Sed non potest stare cum opinione vera quod. intellectus sit realiter distinctus ab anima: & hoc probant rationes supra inducte. ergo &c. Nec potest stare etiam cum secunda opinione falsa quod. si non sit distinctus ab anima nisi formaliter: quia potentia aliqua utens corpore in operatione non dicit principium formale tamen: sed totum compositum est productum operis. hoc patet in omnibus potentiis organicis: immo ex Aristo. secundum tuam phantasiam habes hoc: idem dicere de intellectu quia ipsum intelligere esset operatio coniuncta: & non partis formalis tamen. Et breviter non distingueretur intellectus a sensu. quod facile vident qui oculos aperientes lumen non asperrantur: tenebras & tenebrosas opiniones non amplectuntur. Item proba directe quod quilibet homo possit omnia intelligere quod titatis est de se: & quod non omnia intelligat non est ex parte sui vel alicuius quod in se sit: nec alicuius pertinentis formaliter ad ipsam cognitionem: sed ex extrinseco: & arguo sic. Omnis potentia potest per se in omnia quod per se continetur sub formali adequato & proportio nato obso suo: sed quidditas rei materialis atque sensibilis est per se obso in proportio intellectus non: & non solum secundum se & absolute sumptis. sed cuiuslibet etiam particularis intellectus ut habetur ex Aristo. in hoc tertio. t. c. 36. & 39. ergo quilibet intellectus potest talia sensibilia omnia cognoscere. Quod autem in illius textu. 36. habeatur positum minoris. patet ex eo quod ibi querit an intellectus nostro qui non est separatus a magnitudine. (Intellectus. n. non offer est intellectus hominis qui est quid magnitudinem suppositum) possit separata a magnitudine cognoscere: quia per constantem & indubio habet quod cognoscat omnia que habent esse magnitudinam concretum: & cum loquatur de cognitione quoddativum (de cognitione. n. quia est: vel an est. clarum est & non cadit sub dubio quod intellectus non potest substantias separatas & etiam deum cognoscere) patet quod presupponit & indicat omnem adequatum intellectus nostri esse quidditatem rei materialis sensibilis ut dixi. Super qua etiam eadem auctoritate principale positum sic confirmo. Nam si non quilibet intellectus hominis: sed intellectus secundum se potest omnia intelligere quatenus in intellectu est & non quatenus hic vel ille/ sequitur quod possemus dicere pari modo quod intellectus secundum se posset cognoscere substantias quoddativum & est deum. hoc. n. intellectui secundum se non repugnat: aliter simpliciter eadem convenire non posset: quod philo. non dicitur: & minor christiani. Si ergo Aristo. de cognitione intellectus secundum se loquitur est. sequitur quod non magis supposito sit intellectus secundum se cognoscere omnia sensibilia quod etiam substantias separatas. Hoc autem ex hac dubitatione in hoc textu. posita patet esse falsum. ergo falsum est quod omnia intelligere/ sic secundum philo. competit intellectui secundum se. quod a singulis excludatur. Accidit tamen quod forte nullis hominum rerum naturas omnes cognoverit/ non per intrinsecum ipeditum/ sed ex multis extrinsecis: puta quia studio nullis sic intendere curavit ut posset hoc esse quod sit etatis exiguam tempore aliis occupato hoc homine: aliis predicto illo. Et licet non negat diuersas complexiones magis vel minus consistere ad melius vel peius intelligendum: nullo tamen modo fatendum est secundum Aristo. complexio nem in omnibus ipeditum stare non possit omnia intelligere. Quod evidenter patet in sensibus ad quorum opera magis directe subservit complexio/ cum in corporalitate conveniant: & tamen licet diuersa complexio cause perfectius vel imperfectius operari secundum sensum puta videre: non habet tamen uisus ex diuersitate complexionis nec per se nec per accensum ipediri

accūs ipediti/ quia oēs colores uidere possit/ qd si forte nō omnes
 quis videat/ hoc erit p accūs/ qd forte sibi nō oēs offeruntur ex ali
 quo ipeditio extrinseca. Quo ergo poterit complexio itellm ipediti
 qo naturalr ferri possit i oē qd sub suo pposito cōtinetur obo que
 itellm a lōgius respicit. Et pteera qd naturale ē/ nō ipedit natura/
 lē opationē/ sed cōplexio hoīs ē hoī naturalis ergo cōplexio hoīs
 absolute/ nō ipedit opationē qua hō natur alr pōt absolute i oīa.
 ergo nec hec cōplexio q ē huic naturalis/ ipedit hūc hoīem ne
 possit i oīa. pteera scd; philo. ipeditiōtū quo oīa nō itelligat hō
 est intus apparens corpeum. sed cōplexio vt cōplexio nō cōcurrit
 ad apparere hoīs sed ad esse/ ergo complexio vt cōplexio est. non
 pstat ipeditiōtū qn itellm possit oīa itelligere nec p se nec per
 accūs. Et pteera si ex cōplexione hoc esset tāq; ex apparente itus
 nō solū nō possit hō oīa itelligere/ sed nihil possit itelligere nisi
 ipsām cōplexionem vel sub rōe cōplexionis/ q oīa falsa eē docet
 expientia. imo nihil itelligeret i vli/ qd species recepte idē i
 uidue & materiales vt pote recepte i mixto corporeo/ ergo singula
 rīa tū repñtarent. Et pteera expientia docet eos q sunt eiusdē pene
 cōplexiōis eē valde diuersos i cognitōe/ vt filii rustici studiis vacās
 pte ruralē vitā agente: nō ergo cōplexio accusanda est: sed inertia
 vel externa occupatio. Et pteera qd pōt itelligere id qd pncipa
 lius/ continetur sub obo. pportionato itellm pōt ē itelligere ea q
 sub tali obo sunt minoris itelligibili tatis. Sed principaliora obo
 pñt ab oīs vt pluribus si studiū nō itēdēt: nō at q nō possit it
 vellent: vel si tps suppeteret &c. Et pteera videm; ex cōplexione
 ineptum ad lras: q exercitio tandem fit aptus vt fiat demum ex
 cellētissimus philo. vel theologus/ ergo in aliis eiusdem vel si
 milis hebetudinis non est imputanda complexio qn possent his
 equiparari in cognitione q optime sunt complexionis & dispositi
 onis ad lras. patet igitur ex his oīs fuisse falsū & male accē
 ptum fundamentum totū de recto & sphaera inducti exempli. Nec
 mirū si reliqua oīa q super eodē fondata sunt hīc idē facile ruāt.

Textus philosophi.

Quoniam autem sicut in omni na
 tura est aliquid. hoc quidē mate
 ria vnicuiq; generi. hoc autē est
 potentia omnia illa: alterum autem cau
 sa et factiuus q in faciendū omnia vt ars
 ad materias substituit necesse: et in anima
 has esse differētiās. Et est intellectus hic
 quidem talis in oīa fieri: ille vero in oīa
 facere sicut habitus quidam et sicut lumē:
 quodaz. n. modo et lumen facit potentia
 existētes colores actu colores.

Textus
 philo.
 l. c. 17.

Caieta.

Circa principii huius capituli. in quo ostēdit q
 sitio an est de intellectu agēte. qtuor obseruāda sunt.
 1. intentio: veritas: oportunitas: et efficacia: Intentio
 qdē vt pueniamus ad ponēdū intellectū agēte in
 rez nā: veritas vō vt assumpta i lra verificent: oport
 unitas aut vt nō iponamus autōi supfluitates in
 assumptis: Efficacia demū: vt ex his sequat inten
 tū. Et qm singula vba quodāmodū sūt ambigua pscrī
 tantibus ea. nō nocere credo singulos hōi termi
 nos seorsus hōi distingere: Octo aut sunt termini hic
 pspiciendi: in primis li sic: quū similitudinē denotet
 pōt denotare similitudinē quo ad duo. s. vel quo ad
 has drias agētis et materię: vel et quo ad modū ea/
 rūdē: Li in: quū modū essendi denotet in pposito su
 mit vel sicut ptes in toto: vel sicut suppositū in nā: vt
 sic cā in effectū: Li oī tenet collectivē aut distributī
 ue: Li nā: aut sumit p natiuitate seu gnatione: aut p
 substantia pñca: Li hoc: aut demonstrat vñū nume
 ro: siue positīue siue negatīue: aut demonstrat vñū

psuse: Li vnicuiq; generi: vel significat vñū quodq;
 genus proximū formaz generabiliū: vel vñā quāq;
 gnationē. Et sicut li oīa: aut distribuit p oibus specie
 bus illius generis primū: aut pro oibus pcurrenti
 bus ad gnationē: Li altep aut cā: vel demonstrat vñū
 numero: vel vñū psuse: Termini quoq; pclusionis. s.
 in aīa esse has drias: patiunt pportionablī similes
 difficultates: quō. s. sumit li in: quō aīa: quō he dīe.
 s. cū vnitāte et. Scito quoq; q quū aīa sit quodam
 mō nā: et quodāmodū supra nām: rō pñs a nā ad aīas p
 cedēs pōt sumi vt a toto ad pte vel vt a mīore ad ma
 ius et. His itaq; pmissis circa hunc līe pcessum ex
 pte maioris multiplex dubiū occurrit: q: aut nā su
 mit cōiter: vt ēt inuenit i separatis a mā: aut pprie:
 vt inuenit in pñcis tñ: et rursus siue pprie: siue cōi
 ter sumat: aut oīs nā sumit hic distributīue: aut col
 lectīue: Si distributīue et cōiter: falsum ē assumptū.
 Nā in nā intelligentiaz nō est mā: et sicut i nā celi nō ē
 mā q sit potētia ad oīa illa. Si cōit et collectivē: ma
 nifeste falsus assumit. Nā l; sit vñū primū agēs oīs:
 nō tñ est vna pñca mā: nisi forte sequat qd Auicebron
 fantasiā: Si pprie et collectivē. falsus est q vñū sit
 agēs oīum: nisi sit sermo de agente remoto: puta ce
 lesti corpe: Sed hoc ē extra ppositū/ in quo querit
 agēs primū itelligibiliū. Si aut pprie et distribu
 tīue/ falsus quoq; ē. q: in nā humana neq; est mā. q
 sit potentia ad oīa q sunt eiusdē generis cū hoīe:
 neq; agēs potens illa facere: et sicut in bouina et. Et
 pñt mā/ ga aut intendit assumere solū q in oī nā se
 duo. s. patiēns et agēs. Aut ēt q in oī nā sunt duo ta
 lia. s. quoz vñū ē mā vnicuiq; generi et potentia oīa
 illa. Alterū aut cā et factiuū et. Si nāq; primū solū i
 tendit/ supfluitas tanto pbo in re taz ardua in ipso
 medio termino tñ virū Platone scz iponit. Et rur
 sus efficacia pcessus talis periclitat: qm ex hoc me
 dio nō possit inferri q def itellectus agēs/ s. solū
 q def aliquod agēs: reducens itellectū possibilē
 de pot^a ad actū: quod gratis a Platone pcedit po
 nente q intellectus noster actual ab ideis/ sicut nos
 dicimus q visus actual a coloribus. Si aut itēdit
 s. m. i. q in oī nā sunt duo talia. magna surgit ambi
 guitas iaz pñta cā/ de sensu: veritate et efficacia hu
 ius processus. De sensu qdē an intendat q in oī nā/
 tura est aliqd vñū nūero/ spē. gñe. analogia: aut psu
 se aliqd vñū mā ad oīa illi⁹ generis. Et sicut dubitāt
 de vnitāte agentis. De veritate vō: q: vt iā ps: nō ap
 paret in quo sensu hoc verificet. De efficacia aut: qd
 os inferre nō solū dari agēs sed dari itellectū agē
 tē vt iā luet lra. Ad hō duplr dici pōt. p^o sumēdo na
 turā vniuersalr: in pñcis tñ: et vñū subiectū et sicut
 vñū agēs psuse. i. quocunq; mō sit vñū nō curando.
 et li sicut vt dicat similitudinē solū inhādo has drias
 s. agēs et patiēns: sed ēt in mō hōi. i. in proximitates
 ita q sensus est q q: in oī nā sic est / q est vñū subtm
 pñiū et vñū pñiū agēs et. os in aīa sic esse. Nec ob
 stat qd de subto dī/ q est mā vnicuiq; generi et poten
 tia oīa illa. oīs. n. mā rei generabilis ē mā alicui⁹ ge
 neris: et cōiter est potentia ad oīa illius generis. Ea
 dē eni genere sunt vt dī s^o metabaphisice/ quoz mā
 est vna. Nec instantia de hoīe et sicut⁹ aliqd valet: qm
 sicut caro sanguis et ossa aīaliū sunt eiusdē generis
 ita femina mālia et actīua. h; aut hec expositio que
 cōis vī/ difficultatē quo ad efficaciam. In naturis sig
 dē rerū videmus manifeste q obiecta cōputant i oī
 die carū actīuaz: vt p in colorib⁹ et alijs sensibilib⁹.

motor. n. tñ hēt rōnē extrinseci principii. hec at ps oportet qd sit intrinseca/cuius opatio ē necessaria ad naturalē & ppriā opationē hominis vt hō est. propter qd Aristo. concludit absolute has disse/retias eē i aia: motor at nō dī absolute eē in mobili sed scdm qd. absolute. n. est extra mobile. Nec possēt ēt secūdū tuā phātasiam eē primo in aia sicut i. mobili / sed mediāte itllū possibili qd pmo moueret ad actū primū. preterea. cuius opatio aie attribuitur op3 qd sit in aia vt principū opationum / qd ē dicere vt ps ptāua ei9. sed hec opatio qd attribuitur ab Aristo. tali factiuo. s. oia facere / seu abstrahēdo facere itelligibilia qd erāt ipotētia / eē itelligibilia factiuo / attribuitur aie & hōi. Nos. n. experimur abstrahere & vlia facere & cōsequēter itelligibilia actu: & simili hoc idē dicim9 de aia / dī. n. ab oib9 sapiētib9 qd he sunt opatiōes aie / imo ei pprie & nō cōes hūitis / ergo p dca Aristo. vsq; nūc hētur tale principū factiuū eē itirsecū aie / & ps ptāua illi9. Et pterea si nō eēt itlls agēs i aia eo mō quo & itlls possibilis / equocationē non apuisset qd tantum philo. nō deceret. ergo vniformiter accepit illas dīas eē i aia. Qd ēt ex seqntib9 insinuatur dū dicit. sicut hūit qdā & si / cut lumen. quasi dicat. Se hēt qdē talis virtus actiua ad phātasiam ra sicut lumen ad colores: sed i hoc difert / qa se hēt ad aiam sicut hūis. i. sicut id qd hētur ab ipsa aia / & nō sicut qd ab ea extrinsecum: sicut est extrinsecum ipsum lumen a natura sensus.

Circa expresseōne officij vtriusq; intellectus: no / tandum valde est pūmo: qd quū ex precedēte ratiōe nihil aliud intulerit sra: nisi qd i anima necesse ē has esse dīas puta agentis & patientis: modo addit seu explicat qd vtrunq; est intellectus. Nec caret dubio vnde hoc habeatur. Quāuis enim ex rōne posita & supradictis habeat qd daf agens & patiens: & qd patiens est intellectus: non tñ hēri vř qd agens sit intellectus. Ad hoc pōt duplr dici: p^o qd hoc inserit ex rōne supra posita artata ad naturā. i. generationem seu formā nascentiū iuxta doctrinā quiti meth. tex. co. 5. Videmus .n. qd in oi natura. i. generatione nascentiū dantur patiens & agens ad modū vniocoz. in aialibus quidē mas & femina: & in plantis propoztionalia his. Sicut ergo in generatiōe nascentium vita vegetatiua & nascentium vita sensitiua: dantur hec moze vniocozū: q; mas & femina sunt eiusdē nature: sic & in aia intellectiua ops esse: Et sic quum patiens sit intellectus vt ps ex ante dictis: agens quoq; erit intellectus &c. 2° dī & tutius qd hoc habeatur ex antedictis implicite & subiungēdis coniunctis supradictis explicite. Quū enī agens honorabili^o sit patiēte: & patiēs sit immateriale / os hoc agens separatiū quoq; esse a materia: & ex hoc eē in genere itelligibili & ex hoc esse intellectuū. Jam enim dictus est qd separatio a materia genus cōstituit intelligibile: & qd in separatis a materia idē est constitutiū intellecti & intellectus &c.

Csicut prima respōsio ex supradictis & pbatis qd iste potētie nō pnt dici ptes subiectiue / explosa ē ita secūda hec plena ē cōfusio ne. Si .n. oē imateriale ē itlls vt infertur: pari cursu ex his dictis tuis seqtur qd volūtas erit itlls / aia ipsa itllua erit itlls: & nō dī co reali tñ si forte falsitates cōcedas vt pla falsa disseminas / sed ēt formalē. Qd .n. ex rōne sua formali cuiq; cōpetit / id dī formalē illi cōpetere: imateriale at quaten9 imāle ē cōpetit eē itellm p te Sed qd dices de spē itelligibili / imo de multitudie spēz quaz lo / cus ē itlls scdm philo. nū & singule sūt itlls. Intllū certe non erit nūerus i vna & eadē aia. Nisi forte oia cōfūdas i vnū. et dicas aiam / itllm possibile / itllm agētē / volūtatem quoq; / spēz / verba / actusq; oēs ptis itllue / i vna aie eēntiā reali cōire. Que si tibi cōcedēda vidētur. cedo tibi / nō his stultitib9. Nō est igitur / si hec im / possibilia sunt / bona illa rō qd iō agēs illud qd est i aia vocetur in intellectus / qa ē qd sepatū a materia / si nil aliud addatur. Sed hec rō ē potis qd ab Aristo. assertur / qa vltra hoc qd ē qd imateriale: habet ēt qd sit potētia opatiua / & qd est opatio sit oia actu itelligibilia facerē. Intlls vero possibilis nō ex hac rōne dī itlls: qua dicitur agēs. sed ex alia / qa v3 hēt quādā opatiōem qd ē oia fieri. Diuersis ergo rōnib9 vtriq; cōpetit nomē itlls secūdū philo. pp qd nomē hoc ad has partes & differētiās / equocū est / & non vniocū.

Notandū ē 2° qd sra pōt duplr exponi: p^o vt li itel lectus sit subtm: & li in fieri & in facere sit predicatū: & tunc est sensus planus distribuens. s. cuiq; intelle ctui suum officū. 2° vt li intellectus sit predicatum determinatum p adiectas clausulas: & tunc est sensus qd hic est intellectus in oia fieri: ille vō est intel lectus in oia facere: & hic sensus qzuis quo ad primā partē sit verus: quo ad secundā tñ saluari nō pōt ni / si causat: qm̄ intelligere cōsistit in esse ipsius intel lectus: vt ps ex antedictis. Facere autē oia constituit esse nō facientis: sed eius quod sit. Unde impossi bi le est qd aliquis intellectus cōstituitur in esse intel lectus per facere intelligibilia in alio. qzuis consti tui possit per fieri illa: quia fieri illa terminat ad eē eius quod est factionis subm. 3° vt sint propositio nes: p^o: & est intellectus supple duplex. Et per hoc assignat conuenientia inter agens & patiens in aia. s. qd vtrunq; est intellectus. 2^a hic quidē talis in oia fieri: 3^a vero in oia facere: & p has assignat dīa inter vtrunq; qz. s. ille est talis. i. hanc differentialē na turā (dīa. n. predicat quale) quod est in oia fieri. Na tura autē ppria alterius est: qd est i oia facere. Et hic sensus ē valde planus & nihil lre preteriens. qd dīce ret: qd in aia sunt he dīe: & vtrunq; ē intellectus: dī uerfe tñ nature seu vis. Nā huius ppria nā est in fie ri oia: illi^o vero in facere oia. Et qm̄ hec diuersitas spectat ad officia: iō vsus est li i: dic ens in oia fieri: & in oia facere. Dīa namq; subalis inter ees preue nit hanc: & manifestat ex hac. s. actus & pot^o: vt infra patebit. Quū discutis autē pro qbus distribuit li oia: memento eoz que i textu 4° dicta sunt: ex rō ne Anaragor e. Eadē .n. sunt oia hic que suerūt tibi: qm̄ ea eadē adequate sunt qbus intellectu opz esse im mixtū & que opz intellectu hunc quidē fieri: illū hō facere in hoc. Et sic cessabit garrula vos eleuans li cernia supra sensibilia &c.

Licet intelligere cōsistat i esse ipsius itlls possibilis / imo ē ipsum eē eius. nō tñ cōsistit in eē neg. ē eē ipsi9 itlls agētis: sed facere in / itelligibilia actu qd erāt i potētia / cōstituit i eē ipsi9 itlls agētis. Sūt .n. diuersaz rōnū itlls: vt patet ex sra. vñ nimirū ēt si hēant diuer sa cōstitutiua & diuersa eē. Vnū at dcm Aristo. admittere / alterū vero sub eadē forma verboz. platū quo. & primū absolute dicen do hoc est i aia & hoc ē itlls / velle negare vel ipossibile asserere / nisi. forte secūdū qd seu cālr / & hoc nō nisi volūtaria rōne / est p / priū cōsoris Aristo. lre. Nos autē cultores ei9 / pariformiter abso lute cōcedam9 cū philo. vtrāq; potētiā dici itllm. qa vterq; intel lectuali opatur / ille qdē faciēdo / ille vero fiēdo oia intelligibilia. Quinimo ēt phātasia secūdū philo. tā i hoc tertio qm̄ in septimo methasice / qa cōcurrit imēdiatē ad hos actus qm̄ principales itlls / pntādo. s. itelligibilia ipotētia a qb9 abstrahatur itelligibilia i ac tu vocatur itlls & itelligētia: et materia imaginabilis ex hoc qd im maginabilis / vocatur milies a philo. materia intelligibilis & etiā intellectualis / ad differētiām materie sensibilis.

Notandū est 3°: qd sicut quū dī intellectus possi bilis / dico duo: li intellectuū & li possibile: & quaten^o est intellectus: operatio eius est intelligere: quate nus vero est possibilis: actus eius est pati: ita quus dicit intellectū agentē: vocē tuā pcipe: & sicut qte / nus agēs est: qd opatio eius oia facere sit nō negas: sic quatenus intellectus est: qd opatio eius intellige re sit non inficiare. Uñ in hoc cap^o vtrāq; ei opatio nē Ariles tribuit. Primā que est velut operatio trā siens in pria cōclusiōe: secūdā vero que est immanēs in 3° 4° & 5°. Et quia p^o operatio non potest absolui a sensibilibus: quonias terminat ad illam et ad que terminat intellectus possibilis: ideo ad secūdas se trāstulit authoz operationem: & illas separatas oio ppetuamq; posuit in 5° cōclusiōne: & ex illa immoz / tali

a.

ppu.

Ca.

P

propu.

P

C

quo una & superior naturaliter pexigit actionem inferioris: proxime & quod imutetur aliquo modo ab ea: & hoc intelligitur et patitur a phantasia seu cogitativa propter determinationem speciei ut videtur determinatum quod repugnet spes/nobiliori tamen modo quod idem reprehenderetur in inferiori potentia.

Caieta.

Et quis modus iste falsi nihil iudicio meo contineat: Alter tamen modus dicendi non disparatus: sed addens elevansque istum: rationabilior: magisque iste personus apparet. Ad cuius evidentiam scito quod duplex terminus illuminationis corporalis invenitur. scilicet formalis et obiectivus. Terminatur enim illuminationis ad illuminatum esse diaphani: tanquam ad formales terminum: et rursus eadem illuminationis terminatur ad apparentiam coloris iuxta existentis: tanquam ad obiectivum terminum. Color enim ex lumine obiective apparet: et diaphanum ex eodem formaliter illuminatur. Et est inter hos terminos tanta differentia quod nihil ponendo agens in termino obiectivo facit id quod in eo facit: terminum autem formalem non nisi ponendo in subiecto aliquid facit: ut de se patet.

a

propu.

a

Non inconvenit ut color aliquo modo dici possit sub lumine vita quod coloratis aliquid potest lumere dum ea illuminat. Licet enim lumere exigatur ad disponendum medium non autem potentiam vel obiectum propter recipientem tamen lumere non solum in corpore diaphano sed et ad superficiem colorata opacitatem terminatur ut sensu patet: et reverbérationes maxime manifestantur nec oblique possunt apparere coloribus nisi ipsi sunt cum medio informantur ipso lumine aliquo modo.

Caieta.

b

Imagino igitur quod intellectus agit in fantasma obiective tantum: nihil in eo ponendo: sed faciendum apparere in eo naturam seu quiditatem lapidis non apparentibus conditionibus individualibus: et hoc prius natura quam fiat species intelligibilis in intellectu: et sic ponitur in fantasmate intelligibile in actu non formaliter (hoc enim tantum in separatis a materia secundum rem est) sed obiective.

propu.

b

Contra prius natura phantasma habet esse quod apparet in eo aliquid. patitur hoc et per te quod appere in eo aliquid competit sibi per aliquid. scilicet per lumere itellus agens: esse autem competit sibi per se seu secundum se & non per aliquid extrinsecum neque per habitudinem ad aliquid nisi forte ad obiectum & subiectum quale non est lumere illud. Tunc sic. In illo priori natura non apparet quicquid: in posteriori autem natura eo modo se habet ut in priori secundum te nihil nisi sibi additum est: & nihil ablatum. Ergo si in posteriori natura non se habet aliter quam prius non movebitur sicut & prius non movebitur idem. semper facit idem: Sed si nihil in phantasmate de novo ponitur per illuminationem non itellus manet idem ut prius. ergo non movebitur. ergo non appetit. ergo non erit luminis illius terminus obiective: quia hoc nihil aliud importat nisi illuminari & appere. preterea. Cuiuscumque actionis realis & non ficticie vel imaginarie terminus est aliquid per tale actionem reale per ductum sed agens itellus actio non est metaphorica sed realis. per hanc itellus ille dicitur reale agens: ergo aliquid reale est per eam productum. Non ergo potest dici quod agat in phantasmatum & in eis nihil ponat. Sed necesse est dicere quod imprimat in eis quadam virtute intentionale qua possunt concurrere ut infra eius ad imprimendum & candum speciem intelligibilem in intellectu possibilem quod est virtus potest dici participatio luminis itellualis sicut et predicta actio talis itellus potest dici & de facto de a doctoribus illuminationis. Nec vltatenus imaginandum est quod natura coloris appareat in phantasmate quasi sit in eo sub intuitu itellus. tamen quia natura coloris ut sic est abstracta a phantasmatibus. Nihil enim est intelligibile in actu nisi si potest est abstractum a phantasmatibus. ut in infinitis locis habet a sancto Thoma. quo est modo glossat Aristoteli in. t. 33. ubi videtur dicere quod itellus intelligat in phantasmatibus. Et patet ratio quia quicquid est in phantasmate est corporeum & materiale & nihil in phantasma reputatur nisi si particulare sensibile: ut sic. tale autem non est intelligibile in actu. tamen quod dicitur lapidis est obiectum itellus ergo est idem scilicet secundum actum per Aristoteli hic & infra. t. c. 27. ergo est in intellectu & non in phantasmate. Item si quiditas coloris apparet in phantasmate non est necessarium verbum. quia actio itellus possibilis terminaretur ad phantasma seu ad naturam eodem in eo ut ad obiectum cognitum. ergo non solum non esset necessarium verbum sed nullo modo posset ad illud terminari: quia unius actionis non potest esse duo per se termini. Non solum igitur ipsa natura coloris non est formaliter in phantasmate sed nec obiective aliquo modo imo ab eo est abstracta: & est formaliter per speciem in intellectu possibili obiective ve

ro/remote quidem est in re proxime vero in verbo imo est ipsum verbum in esse intelligibili. falsum est et expresse falsum quod prius natura apparet quiditas lapidis in phantasmate quod fiat species intelligibilis in intellectu. Talis quippe appetit natura coloris in phantasmate si eum non esset nisi intellectus: intelligitur autem nihil potest appere nisi cognoscat illud. hec enim duo. scilicet aliquid intellectui appere & itellum tale quid itelligere idem sunt: ergo prius natura quod itellus habet in se speciem intelligibilem alicuius rei itelligeret illam quod est impossibile: quia ante speciem itellus est in pura potentia ut neque agere possit neque pati.

Caieta.

Et hoc non apparet tibi mirabile: considera quod tale intelligibile in actu. scilicet obiective fit per abstractionem sine mendacio: que consistit non in expoliatione alicuius a phantasmate: sed in relucencia unius: et non relucencia alterius. Hoc enim quum confideraveris videbis quod consonat actioni intellectus agentis: que dicitur abstractio intelligibilis in actu ab intelligibili in potentia: quod nihil ponat in phantasmate: sed quod faciat relucere in eo naturam lapidis absque relucencia conditionum individualium: et quod hoc est facere intelligibile in actu obiective.

c

propu.

s

Id quod fit per abstractionem quod est sine mendacio ab omnibus principiis & conditionibus individualibus est species intelligibilis quod in phantasmate nec obiective nec subiective est. Id tamen quod obiective abstractitur quiditas inquam tale speciem reputata habet esse & in re & in phantasmate sed diversimode: & secundum nullum tale esse est formaliter abstracta vel per se prior intellectus. Fit autem abstractio hec per expoliationem non quasi idem numero intelligibile relucet in phantasmate ut sensibile quod vestitum. & ut intelligibile quia apprehensum sine vestibus quas tamen idem itelligit fit expoliatio ista per hoc quod id quod relucebat in phantasmatibus vestitum in sensu: relucet purum in intellectu: subiective quidem & formaliter per speciem obiective autem per verbum. Vnde consistit quidem in relucencia unius & non alterius: at non in phantasmate sed in intellectu. nec per phantasma obiective sed per verbum. ut dictum est.

Caieta.

d

At si quaeris: quid opus est ergo specie intelligibilis: iam plana est responsio ex supra: ut intellectus possibilis fiat omnia intelligibilia in actu formaliter. Cur vero non reluceant individualiter plana quoque est responsio: quod illis repugnat sub tali lumine splendere: quia eis repugnat apparere immaterialitate abstractiva de qua loquimur.

propu.

d

Hoc non satisfacit petitioni. Ex supra quidem hoc habetur quod assertum. Sed hoc cum ex tua positione educatur esse superfluum & frustra: cum in hoc tua imaginatione esse vanitatem pervia. Si enim anima speciem intelligibilem apparet natura coloris si relucet intellectui. ergo itelligitur ab intellectu ergo iam factus est omnia abstracta species. Ad quod igitur ultra species?

Caieta.

e

Quomodo vero fit apparentia ista absque aliquo reali effectu saltem in alio: considerare potes: si attendis quod illud in spiritualibus facit ordo quod in corporalibus situs. Si enim lumere corporeum secundum aliquos: colores illustrat iuxta positos: plusque medium: quid inconuenit lumen immateriale intellectus agentis phantasma non iuxta positum: sed optima dispositio: ne subordinatum illustrare: sic ut relucens in eo natura cum ipso intellectu illustrante: intelligibile formale. scilicet speciem intelligibilem in intellectu productam: et propter hoc colligata est tamen actio quam passio cum phantasmatibus: et sine phantasmate nihil itelligit anima: ut inferius dicitur. Nec ex his sequitur quod cogitativa intelligere possit: quoniam non habet in se formaliter intelligibile in actu formale: nec oportet cogitativam extendere se ad quicquid in phantasmate subluceat quomodo libet: sed ad id tamen quod in phantasmate absolute sumptum luceat: ut plenius in commentariis prime partis scripsimus: et sic optime falluatur quod intellectus agens facit omnia intelligibilia in actu: ut lumen facit colores in actu etc.

propu.

e

Optime nunc tetigisti veritatis radicem: qua tamen ad falsitatem ordinis abuteris. Ex ordine quippe potentia: quo inferior quodammodo superiori subseruit atque ministrat sequitur quod phantasia saltem ut inferius concurreat ad effectum quod vires eius excedat in virtute tamen principalis agentis

C iii

Intell's q agit/cuius principale est talis effectus. Sicut n. sensus exterior dr mouere phatasia. vt ex hoc phatasia dicitur motus factus a sensu/absq; hoc tm q appet phatasiae res sensibilis extra: q i sensu reluceat obiectiue/sed appet tm in ipsa phatasia & in ipso phatasmate. ita phatasia medio phatasmate & in virtute intell's agens mouet intellm possibile vt in eo inascatur spes intelligibilis in qua appet res intellecta: & obiectiue pprie i verbo pducto ab itellu iformato ipsa spe. no at appet i phatasmate aliqd ipsi itellui nisi reflexe ipz phatasma: vt hetur a sco Tho. et i hoc tertio. Qd si dicas/secudu Arist. in hoc tertio. sic se hnt phatasmata aditel lectu sicut colores ad visum/ & sensibilia ad sensu. Sed colores apparet visui/ & sensibilia sensui/ ergo et directe phatasmata apparet intellui. R fidetur q Arist. hoc dixit no quasi in oibus curat assimilatio alias oporteret q sicut visus directe & vt oia propria & p se videt colores/ ita et itell's cognosceret directe phatasmata vt ppria obiecta: qd et tu non concederes; inq; tam phatasmata sunt. Attenditur igitur similitudo illa imouendo solum & no in cognoscendo aut in apparendo. Ad hoc enim alia similitudinem supra posuit Arist. dicens q; sicut se hnt sensibilia ad sensum/ ita intelligibilia ad intellectu. qd est vtz et in apparendo. sed phatasmata no sunt intelligibilia actu: nec aliqd qd in phatasmate relucet: q in eo non pot aliquid relucere nisi particulariter & indiuiduat materialibus conditionibus/ q pcul sunt ab intellectualitate. Spes aut intelligibiles sunt illa q sunt intelligibilia actu/ & reducant intellm de potentia ad actu/ sicut sensibiliu spes sensu ipz.

Tertio 19. Et hic intellectus separabilis et impassibilis et immixtus: substantia actus: semper enim honorabilis est agens patiente et principium materia.

Caieta.

Circa conditiones intellectus agentis in seipso aduerte q quatuor conditionum in lra ei attributarum vltima tm est sibi propria ceteris existens communibus sibi et intellectui possibili. Esse namq; separatum a corpore: esse impassibile: esseq; immixtum vniuersis naturis sensibilibus: communia sunt utriq; sed esse subia actus/ soli intellectui agentis conuenit: et est id per quod differt ab intellectu possibili essentia liter. Ad cuius euidenciam recolito: q cum supra dictis conditionibus attributum est intellectui possibili q nulla est ipsius natura: nisi q possibilis vocatus est anime intellectus. Et rursum q nihil est actu eorum que sunt ante itelligere: sed est sicut tabula in qua nihil est scriptum actu. i. q intellectus possibilis fm suam substantiam sola est in pot' vt potentia distinguitur contra actuz primu. Intellectui aut agenti attribuitur opposita conditio perfectione dices: quu dicit q est subia actus. i. q est intellectus existens i actu ex sua substantia: li enim substantia: ablatiui casus est: et hoc directe contraponitur intellectus possibilis conditioni. Is enim ex sua substantia est in potentia: et in actu non: nisi ab alio singula fiat sicut sciens: hic autem sua substantia absq; deducens aliquo: e actu. Et ratio que mouit Aristem ad has conitiones in intellectus agentis est: quia semper agens prestat passio: et principiu materia. Ex his autem verbis manifeste fm planum sensum lre habetur: q ex quo hoc agens est intellectus sua substantia actu existens q hic intellectus e actu intellectus fm substantia sua: hoc eni est ens actu in genere intellectuali. in quo intellectus possibilis est pura potentia fm substantiam suam: et in quo ille ab hoc differt.

propu.

Esse actu in genere intellectuali non est vnus ronis: sed intellectui possibili scdm rone intelligendi competet. & ideo oportet q fiat in actu per ipsa intelligibilia. Intellectui vero agenti non scdm ratione intelligendi/ sed secudum ratione faciendi intelligibilia in actu: sed secudum q sic reducit intellectu possibilem de potentia ad actu competiti sibi nome intellectus: Ad sic autem agere non oportet q fiat actu primo modo/ sed sufficit q fiat actu

secudum suam eentiam & secudum suam virtutem/ vt videlicet suam hac mouendi & candi virtutem/ & consequenter facultatem prumpedi in ppriam operatione/ non medicet ab alio/ sed ex se habeat/ & ex sua prima conditione qua constitutus est in genere entium & in genere intellectus. Sicut etiam no oportet q lumen corporeum sentiat/ tam & si constituat colores i eie sensibilis. Et si tale lumē esset intrinsecum sentienti: copositum ex eo & organo posset aliquo modo denominari sensus agens absq; hoc q senti/ rer. Sicut lumen intrinsecum ipsius intellectus dicitur intellectus agens absq; hoc q formaliter intelligat. Si autem esset substantia separata/ vt q de necessitate sequeretur q et intellectus/ & q formaliter intelligeret: sed tamen non esset intellectus/ sed hns in intellectu sicut alie substantie separate circa deum: sed probatum est supra ex philosopho etiam/ q sit pars anime potestatiua/ & non substantia separata: qd ex hoc etia pabiliter infertur q semper hanc anime parte vocat intellectu. licet n. substantie separate de/ nominentur aliquotiens intellectus/ no tamen pprie nec vt in pluribus/ sed raro. Qd vero hic Arist. dicat hunc intellectum esse actu secudum substantiam/ acceperit substantiam pro essentia/ & dicit intellectu esse actu scdm suam essentia/ & non sicut possibilis q secudum suam essentiam erat tm in potentia/ & non nisi per spem fiebat in actu. Ex hoc autem no sequitur q talis intellectus intelligat/ sed potius oppositum. Na cum omnis cognitio fiat per similitudine/ oporteret q vel haberet in se similitudines: omnium rerum/ qd Aristoteles hic negat/ cum dicit q non est actu sicut intellectus possibilis per similitudines/ sed potius per suam essentiam: vel sua essentia esset similitudo omnium naturarum corporarum & sensibilibus/ qd est impossibile/ cum sit alterius rationis ens/ differens secudum genus tam in esse q; in quiditate & ratione ab omni natura corporea si sit substantia separata. Neq; n. corporea possunt in eo in virtute contineri vt in principio effecti uo/ sicut sunt in essentia dei que ex hoc ipso habet q sit expressa & propria omnium similitudo. Non ergo talis intellectus intelligeret omnes naturas corporeas qd tamen esset necessarium cu sit nobilior intellectu possibili/ qui omnia talia cognoscere potest. Nulla etiam natura eu cognoscere posse si etiam cognosceret aut intelligeret/ ex hoc patet/ quia si aliquam cognosceret & per sua essentiam. si ipsius intellectus oporteret q simul oes intelligeret/ quia non est maior ratio q sit similitudo vnus talis nature q; alterius ipsa sua essentia: & semper esset sibi ipsi preter intellectus. cum hoc igitur sit impossibile: hoc est n. pprium dei: impossibile est q; aliqua intelligat. Qd si dicas consequens illud no cognoscit esse impossibile scdm naturale cognitione aut secudum Arist. patet responsio huius defectus q scdm philosphia cognoscimus substantias quas tu dices digniores intellectu agente et si foret substantia separata/ esse determinate nature & opationis circa determinatu obiectu/ puta celu hoc vel illud determinatu. ergo & opatio eoz intellectiua opz q sit determinate extensionis & obiecti et corporei. Non est n. ro cur ille substantie sint magis determinate scdm vnā opationem vel virtute opandi q scdm alia. & ro forte couincit/ si no nisi p intellm & voluntate moueat celos/ determinatio. n. in mouedo/ argueret tunc determinatione in intelligedo: & sic non possent simul oia corporalia itelligere nisi quaterus p tale motu aliquo cause ordine. heret ad oia illa. ergo multo minus hoc posset intell's agens si esset substantia separata/ qa inferior & infima oium esset eo q alligatione qda ad ignobilibus corpus haberet q; sint celestia corpora. sed phatasmata q nullu et ordine calitatis hnt ad res sensibiles: imo sunt potius eaz effectus. Nullam ergo naturam corpoream posset itelligere: & sic esset ignobilior aia nostra que p intellm possibile pot oia fieri. Tāto n. aliqua forma pfectior est/ qto pot alioz et pfectiones intelligibile suscipere/ vel potius alia intelligibile fieri. Et pterea/ cu p Arist. hic in intellectu dicitur ee in aia: sicut ex hoc aliqua eius opatio attribuitur aie/ dicitur n. anima abstrahere vtr/ immo & nos dicimur abstrahere/ ita et ois alia eius opatio attribuetur aie/ ergo si ipse in intellectu semp intelligit seipm/ semp aia quoq; intelliget ipm in intellectu agente. qd no expimur: & oem modu vniois que hic induceres ad hoc q p eum possemus illum et intelligere/ posset idu cere et Comentator p sua opinioe de intellectu possibile: vt p hoc factiosus detur gladius contra veritate. Itē no posset abstrahere spes a phatasmatis/ & imprimere in intellm nisi oia hec itelligeret. ois n. opatio nature pure intellectualis qualis eet ipse intell's agens: si eet substantia separata/ itelligibile/ exerceret. oia ergo illa semp intelligeret. ergo & aia qn abstraheret vtr/ semp directe intelligeret phatasma/ spem/ & intellm possibile/ q oia sunt ipossibilia. Itē facta aie heret de ipso intellu agente ad cognoscendas reru naturas: & sup flueret intellectus possibilis/ immo perfectius/ & plura per intellectu

le cum agentem intelligeret. Et multa alia sequerentur inconuenientia ut infra etiam in parte tangetur ex quibus manifestum est quod intellectus agens nec est substantia separata nec aliquo modo intelligit. Licet concurrat actiue ad intellectionem eomodo quo sepe dictum est. Et si dicatur. essentia intelligens est nobilior non intelligente si ergo intellectus agens non intelligit. verit ignobilior intellectu possibili qui intelligit. cuius tamen oppositum dicit hic Arist. Rndetur quod nobilitas potentia attenditur secundum formalem rationem obiecto. quod si in formalis obiecto alique potentie due coueniat. & nihilominus distinguatur ex impossibili modo agendi. ex nobiliori modo agendi arguetur nobilior potentia. Obiectum aut formale vtriusque intellectus est vnum ipsum in qua intelligibile in actu. attamen nobiliori modo negociatur circa tale obiectum intellectus agens cum ad illud comparatur actiue. quod intellectus possibilis quod ad illud comparatur passiue tamen. In qua etiam passione ab eodem intellectu agere dependet. & consequenter eo dignior est intellectus agens. etiam si non formaliter intelligat. eo quod possit dici quod intelligat quodammodo effectiue producendo principium formale in potentia intellectiua quo actuata intelligat. Et sic patet ad argumentum.

Tertio 20.

Tertio autem est secundum actum scientia rei: que vero secundum potentiam tempore prior in vno est: omnino autem neque tempore: sed non aliquando quidem intelligit: aliquando autem non intelligit.

Caieta.

Circa operationem intellectus agentis aduerte quod licet iste tres condiciones que simul in ista tangunt scilicet identitas: prioritas et continuitas: sunt diuersas expositiones diuersis attribuantur: omnes tamen expositiones a littera aliene sunt. Nam vel fictum aliquid ponunt: aut puerile dicunt. fingit quidem omnis expositioni attribuens hoc intellectui agenti aut possibili secundum se vel secundum totam speciem: leuis autem est omnis attribuens hoc intellectui in actu 2o. A nullius siquidem mente quasi dubius excludendum est de intellectu in actu 2o: quod non quandoque intelligit: et quandoque non intelligit. Certum est. n. de omni actu operante: quod non quandoque operatur et quandoque non.

propu.

Hoc in loco poteras vrbaneitate maiori verborum vti. Nunquid ea sola que in dubium veniunt proponenda aut recensenda sunt: dum aliqua ad inuicem secundum omnes suas condiciones proprias esse distincta docendum est? Siquis. n. assummat edocere que nam sint animalia propria per que distinguatur a plantis. nunquid tacere debet quod animalia sentiunt. sequitur motu progressiuo si perfecta sint mouent que plantis non conueniunt. propterea quod hec adeo nota sint ut & facti & bestie quoque non possint non scire. puerilis igitur & leuis Aristoteles etiam fuit dum primo de anima ex auctoritate etiam omnium sapientum proposuit animalia a non animalibus distingui motu atque sensu. Leuitatis igitur arguentur Aristoteles & sanctus Doctor turbare inuerabilem pene illusterrimorum doctorum hos dices in hoc sequentium quod volens Aristoteles. hic ostendere in quo nam. differat intellectus possibilis secundum se a seipso facto in actu perfecto. dixit quod in hoc differat inter cetera quod intellectus in actu non quandoque intelligit & quandoque non. vti possibili conuenit. tamen hoc in nullius etiam mente cadat indubium? Si dubium aut rationabiliter aut apparenter id esse potuisset non tam simpliciter & sine propositione aliqua id Aristoteles proposuisset. Et id vtiq. dubium valde esset & ob hoc non sine disertissima declaratione proponendum si intellectus agentis conditio ista esset. Erat ne tam facili pede tractandum Aristoteles. cum vtiq. modo nullam intellectui agenti operationem expresse tradat nisi hanc que est omnia facere. vti sine vlla probatione vel leuissima etiam declaratione tanti ponderis conditionem tribuat intellectui agenti quo ad agendi modum? Sciuisset vtiq. Aristoteles. si veritati consonum extimasset inducere quod si intellectus est & possibili intellectu prestatior. si actu ens secundum substantiam non quandoque quidem intelligit. quando non. Sed vanitatis plenam inductionem istam tam quo ad assumpta quod quo ad inductum & tam in sensu quo tu hec assumis. quod etiam quo ad illationem cognouit Aristoteles. & ob hoc ea vti indigna cuiusque philosopho repudiavit: nec eius etiam meminisse dignatus est. Et si non sensu non phantastico proposuit premissa illa. Quod vero nunc

premanibus habemus non ut ex illis inductum sed ad alium sensum statuit in hoc loco ut plenius supra de illis & in hoc loco de isto probauimus. Sed & tibi ipsi proximis verbis contradicis. & expositionem tuam hanc fictionem esse pandis quia tete adeo super astra celi que verbis calcas extuleras. Dixisti. n. q. fingit omnis positio attribuens hoc intellectui agenti vel possibili secundum se vel secundum suam speciem. & paulo post despectis principibus tuis dicitis. Occurrit mihi quod Aristoteles. attribuit has tres condiciones in intellectu agenti de quo capitulum nunc agit. Attribuit ergo conditionem istam intellectui agenti ut propriam & secundum se illi conpetentem & secundum totam etiam speciem suam per quam conditio nem distinguitur hic intellectus ab intellectu possibili. ergo expositionem hanc tuam. fictionem quodam esse ex verbis tuis conuinceris facti. Et vere sic est. licet & in hoc non nullos imitatus fueris. sed de hoc non est vis. proposita est igitur ab Aristoteles. differetia illa de intellectu in actu. quam ideo etiam explicauit tamen clarissima. ut daret intelligere quod non de intellectu quocumque modo in actu hic loquitur. sed de intellectu in actu secundo. De hoc. n. intellectu uere sunt tres ille condiciones & non de intellectu in actu primo omnes verificantur ut patet de prima & tertia. Intellectus tamen in actu secundo non secundum omnes predictas condiciones comparatur ad intellectum potentia utroque modo. Nam per secundum distinguitur ab intellectu potentia ad actum primum. per reliquas vero ab intellectu utroque modo potentia. Quantum tamen ad primum instans tps quo fit intellectus in actu primo. in eodem sit etiam in actu secundo. cum intellectus agens tunc primo abstrahat spem a phantasmatibus. & sic circa aliud phantasma pro tunc non occupetur. & consequenter nec intellectus possibilis possit circa aliud occupari. & sit intentio ad intelligendum illud cuius tunc species abstrahitur. alias nec phantasia nec intellectus agens circa tale intelligibile occuparetur. Et sic existetibus omnibus requisitis ad actum intelligendum oportet quod tunc intellectus possibilis sit in actu secundo. Vnde intellectus per primo instans quo fit in actu primo. non preedit tempore ipsum actum secundum. sed natura tamen. Ex his. n. philo. declaratur. esse uoluit. quo intellectus hoc triplici modo se habere potest. scilicet potentia in actu primo & in actu secundo. & quo ad inuicem hi modi comparantur.

Caieta.

Unde omissis omnibus huiusmodi expositionibus: occurrit mihi quod Artes attribuit has tres condiciones intellectui agenti: de quo capitulum nunc agit. Quum enim de eo tractasset questiones an est: inchoasset quid est: quod sine operationis notitia haberi nequit. Ad complendum quod quidem est: operationem eius sed declarat: sic tres condiciones illi attribuit: primo est quod eius scientia est idem cum re.

propu. b

Si hactenus non de operatione eius: sed de ea est. & quid est philo. fecerat mentionem. cur tu circa abstractionem & abstrahendi modum eius adeo superius laborasti. Iam ostenderat quod esset hic intellectus & quod quod est illius a posteriori monstrauerat. ex operatione quippe actiua intulit quod sit dignior intellectu possibili quam ab eo patitur. & consequenter ea que pertinent ad dignitatem essentie intellectus possibilis. ab isto non denegantur. & ob hoc separabilem hunc quoque. impassibilem & imixtum esse. necesse est. & si actiua intellectus est. actu ens erit secundum suam substantiam & non potentia. Si hec omnia saluari possunt sine hoc quod sit substantia separata. & magis conformiter littere que habet quod tale actiuum sit in anima sicut passiuum sibi respondens. quid oportet no uam substantiam sine necessitate inducere. Ad quid de operatione eius. etiam tractare qua corpori non comunicat. nec ex habitudine qua hiet ad corpus. directe cognoscitur. Neque. n. Aristoteles. in. 3. philo. inducens esse vnum primum motorem. de aliis operationibus eius se intronictit propter motum ipsum. sed neque decebat. h. 3. n. vnaqueque scientia sibi propria que de rebus consideranda sunt. Ad meta autem spectat de operatione illa qua intellectus agens. si sibi separata est. seipsum & semper intelligit actu: non ad naturalem. Mirum quod non de uoluntate eius infra sermonem fecerit. qua vicinias corporalia respicit. quod intellectus. cum ad ea ut in re sunt inclinatur voluntas. intellectus aut ea non nisi ut materia abstracta sunt respicit. Sed neque etiam meta. de tali operatione se intronictit. sed de illa tamen quam immediate potest inducere per habitudinem quam habet ad corpus. sicut nec declarauit Aristoteles. in duodecimo meta. an seipsum. vel inuicem omnes intelligent substantie separate. sed tamen ex motu celi deduxit eas desiderare primo motori assimilari. & consequenter illum cognoscere: & in hac cognitione plurimum delectari. Debuerat ergo etiam talia hic inducere de intellectu agente. ut completeret de eo tractatum. & precipue. si iam in illo loco de

Caieta.

terminant de operatione eius magis intima/qua .s. se semp actu intelligit. Ne ergo tantum philo. de tali negligentia reprehensibilis appareat/melius est vt i hoc loco q tu eū n̄ intellexeris/iudicaris.

Ubi aduerte q̄ quia inter intellectum possibilem & agentem differentiā posuit in hoc q̄ ille est in pot^a: iste in actu: statim declarari oportuit ex natura talis actus intellectum ipsum. Inest autem naturaliter intellectui qui secundū suam substantiam est scientia in actu p^o q̄ obiectum sue scientie sit ipsemet: & hoc significat prima conditio: qua dicitur q̄ scientia secundum actum: vt distinguitur contra scientiā talem in potentia q̄ in habitu: & rursus scientia secundum actum non nunc aut tunc: sed que ex substantia sua est secundum actum: qualis non est nostra scientia actualiter considerans: sed sola scientia substantiarum separatarum: hec inq̄ scientia est idem rei. Superius in textu. 15° Aristes loquens de scientia nostra: dixit q̄ scientia n̄ra speculatiua & sic scibile idē est. Hic vero quia loquitur de scientia substantiāter secundū actum non limitat. rem cui idem p̄ficiatur: sed absolute dixit q̄ est idem rei. Scientia n̄a q̄ nostra non est idem rei nisi vt sic scibilis est: vt habet esse immateriale in anima: scientia aut substantiāter in actu: quia ad seipsam vt proprium tendit obiectum est idem rei que scitur absolute. Inest 2° eidē intellectui prioritas respectu omnis alterius intellectus: & hoc significat 2^a conditio in littera posita. Scientia enim secundū actum non solum est prior: omni alia prioritate nature & perfectionis sed etiā prioritate temporis simpliciter & absolute: quous in hoc in diuino ereunte de pot^a ad actum: scientia secundū potentiam sit prior: tempore q̄ scientia secundum actum: prius enim sciuit in pot^a q̄ in actu: & hinc habetur q̄ scientia intellectus agentis nō solum est perfectior: sed prior tempore. Inest 3° tali intellectui continuitas indefessa in intelligendo. Et hoc significat tertia conditio. Ex quo enim est secundum substantiam suam: intellectus in actu: & per hoc non solum h̄ns rem presentem: sed eandem sibi: & in dependens est vt pote prior: etiam tempore: p̄ns ē q̄ continue & indefesse semper intelligat. Et secundū hanc expositionem nihil fingitur: nihil supponit: nihil extorquetur.

propu.

Nec declarari oportuit q̄ dicitur etiā si de illo intellectu nūc verba faceret: sicut nō declarauit qualiter intelligant substantie separate in duodecimo metaphi. Vbi de eis differuit & eorū operibus vt supra tactū est: & si de his conditionibus & operibus intellectus loqui voluisset: nō erat locus hic: cum ista metaphisicalia sint: & ob hoc ad meta. reservanda. Nec etiā ex natura actus ista q̄ inducis habetur. Neg. enim ex natura actus seu ex hoc quod est actus iste intellectus secundū suā essentia/sequitur q̄ sit intellectus: q̄ intelligat: sed b̄n sequitur q̄ quia facit oia intelligibilia actu/mereatur nominari intellectus: & magis q̄ illa potētia cuius est oia fieri. licet quātum ad ethimologā vocabuli alteri eēntia: & formaliter cōpetat alteri vero causā t̄m. Neg. si esset adhuc intellectus intelligens/sequitur q̄ secundū suam substantiā sit vtr in actu primo/ sed solum respectu sui: respectu vero alioꝝ oportet q̄ sit in actu primo p̄ species singuloꝝ vel specierū vel saltem ḡm. quod quia non de/clarauit Arist. an. s. intelligat alia & quomō: fuisset diminutus si oportebat facere tractatū de intellectu agente quo ad omnes operationes suas vt tu dicit. per suam quippe s̄biā non posset alia intelligere. Neg. n. substantia talis intellectus pot^a esse expressa similitudo oim cū sit finite & limitate nature: nec oia cōtinentur in virtute illius vt p̄ intellectū ex hoc cognosci perfecte possint. hec. n. deo ppria sunt. Et ob hoc de solo deo concludit hec oia Arist. in duodecimo meta. dicens in eo esse idē intellectus & intelligibile/imo & ipsum intelligere. & quod cognoscat alia oia ex hoc inquit q̄ ab hoc principio dependere dixit celum & totā naturam. Dependētia aut hec nō nisi intellectualiter eē pot^a cū in deo realiter nō distinguatur potētia qua res in eē p̄ducit atq̄ cōseruat/ ab

intellectu/ nec iste a voluntate: nec p̄ductio ipsa vel cōseruatio seu qualiscūq̄ actiua dependētia vel finalis/ alius esse in deo pot^a q̄ eius ipsum intelligere atq̄ velle. Nec sequeretur si hic are cōfictus intellectus intelligeret p̄ species/ q̄ esset possibilis intellectu. Neg. enim reduceretur de potētia ad actum primū/ neq̄ esset de se pot^a potētia: que oia sunt de rōne intellectus possibilis/ sed esset semper in actu primo respectu illorū: & de se haberet ea/ vt pote q̄ s̄biā eius cōsequerentur vt pprie passiones. Et sic nō in cōuenienter diceretur secundū suam s̄biā esse in actu primo: sicut homo secundū suam s̄biā est risibilis vel intellectualis/ cū t̄m risibilitas & intellectus in hoīe accidētia sint. Ex hoc. n. dicitur hec ei cōmpeterē secundum suā s̄biā/ quia non mendicat hec ab aliis/ sed cōsequūtur principia s̄biē & speciei. sic igitur in p̄posito p̄ oia curaret de hoc intellectu. Si ergo hec que hic affert/ intellectu tribuas qui dicitur agens/ ipsum deū constitues vt dixi. Ita enim de hoc loqueris vt de actu purissimo q̄ substantia sit: & proprietates dei oēs illi attribuis si est suum intelligibile realiter/ erit enī tūc etiā suū intelligere: eēt quippe in potentia ad illud si secus esset. Et si nobilior est intellectu possibili/ intelligit oia sicut ille/ non potētia quidem/ sed actu & perhēniter/ semp. n. sibi ipsi p̄ns est & intellectualiter apparet/ & sic erit oim expressa similitudo & nō solum p̄sentium & p̄teriorum sed futurorum/ imo & possibilem. Inuariabilis. n. actus hic esset/ & nō a rebus vel ob earū p̄sentialitate/ cōformitatis actualis naturam. & cōsequenter actualis cōsiderationis vim mendicaret. Quid nam minus igitur deo haberet hic intellectus? Sed ex alia ratiōe vilis admodū esset/ & oim substantiarum separatarū/ infirma. s̄dm nobilitatē ep̄e corporum mobilium/ vna altera nobiliorē substantiam separatā esse affirmat Arist. in 12. metha. Cum ergo corpus cui obsequitur & vtrita dicam deseruit hic intellectus/ homo inq̄/ ignobilior valde sit quo ad corpus celestis quocūq̄ corpore/ ignobilior etiam illis omnibus motoribus iste erit. Mostrum est igitur & chimera excellentissima vt pote cōflata ex nobilissima et ignobilissima substantia spiritali/ per te cōfictus hic intellectus. Sed neq̄ dixit Arist. q̄ scientia huius intellectus/ etiā si de hoc loqueretur/ sit scia secundum actum/ ex sua substantia: licet dixerit/ q̄ ipse sit actu ens/ secundum substantiam. Sunt. n. hec valde diuersa: & primū est impossibile vt p̄batum est/ & alienū a littera & intentione philo. secundū vero Arist. docet. sed nō ad sensum tui capitis: sed ex hoc q̄ ad operationē suam ppriam nō eget ab alio mendicare formale principium/ sicut eget intellectus possibilis. sed seipso primo & sua essentia immediate agit & est immediatū principium sue actionis pprie. huius. quod est facere intelligibilia q̄ erant in potentia/ eē intelligibilia in actu. Diffinitio ē tua de hoc quod est sciam eē idē rei/ q̄ sit qd aliud ab eo quod est sciam esse idē scibili/ adeo vana est/ adeo derisibilis/ vt pudeat etiā eā ratiōibus reprobare. Nōne ipsa verba hic posita ēt pretēdūt aperte q̄ loquitur de re scita. Qd supra expresse posuit & eius sensum iā patefecerat/ nō erat hic repetēdū cū tanta formalitate verborū. Vide si infra. t. c. 27. idē & sub eisdem verbis quibus hic repetit de intellectu possibili dicens q̄ scia secundū actum est idem rei/ quo loci q̄ de intellectu agente loquatur & nō de possibili/ tu solus affirmas/ cōtra intentionē expressā l̄e/ vt paulo post ostendā ex ipsis verbis philo. hic & ibi. At non inficiaberis philo. in 36. textu infra. de intellectu possibili verba facere. vbi non scibilis verbum protulit/ sed rei/ hoc idem repetens & vniuersaliter/ q̄ videlicet intelligit intellectus q̄ secundum actum est res: & nō solum i separatim intelligibilibus/ sed etiam in cōcretis materie/ licet his idē sit inq̄. tū a materia p̄ intellectu agētem abstracta sunt. Vide etiā Arist. 12. metha. declarātem quā litter tam inficiuū q̄ inspeculatiuis scia est res: nō dicit scia vel scibilis/ ne verba in casum multiplicaret. Quis nam. n. ignoret/ q̄ de re scita tūc sermo est. Neg. n. est scientia secundū actum nisi res ēt cui idem est/ scita sit/ & eōtra res scita t̄m/ idē est scientie & intellectui suo modo. probatur aut iterū q̄ nō possint hec verba in p̄dictis omnibus repetita locis de intellectu agēte interpretari. Dicit. n. philo. hic & infra. q̄ scientia que est secundum potentiam est prior in vno & eodem/ q̄ scientia secundum actum/ quā ante immediate dixerat esse idem rei. Sed scientia que est in vno & eodem in quo est scientia secundum potentiam/ nō est scientia intellectus agētis: quia ille intellectus nūquā habet scientiā que est impotentia/ secundū te/ semper. n. & non nunc aut tūc (inq̄ tu) actu se p̄ se intelligit. ergo illa littera qua dicit q̄ scientia est idem rei non est interpretanda de scia/ intellectus agentis. Alias valde truncata esset littera: vt eodem vocabulo equiuoce vteretur: vt videlicet scia scientia secundum actum/ absolute sumendo uocabulum istud significet s̄biā intells agentis. relatum vero tale uocabulum ut prioritatis vel posterioritatis terminus p̄ ly scia sciam potentiam inq̄tum

inquit prior illa significet sciam intelligi possibilem sciam nra. Neq; de prioritate nature vel pfectionis hic loquitur Arist. sed tps nra. Et qd dicit. Oino autem neq; tempore saluari potest. eo mo do quo saluat diuus Thomas / quia v3 omnē sciam in potentia q̄ est prior q̄ scia secūdu actum respectu eiusdē scibilis / precedit alia scia secūdu actū. q̄ oīs doctrina & oīs disciplina itelliaua sit ex p̄fixētū cognitōe. ita q̄ id qd dicit in vno. itelligatur de vno & eodē itellu / & et de eodē scibili. id vero qd dicit. oio aut neq; tpe. iportet sciam secūdu actū i latitudine scibilū & moꝝ sciedi. f. & simplr aprehēdendo & cōponēdo. Ex scia. n. terminoꝝ cognosci / mus demū cōplexa / & ex principiis / cognoscimus cōclusioes. Nō eēt ēt inconueniēs dicere q̄ cū Arist. supponat mundi eternitatē & hoīum ēt gnationē nō habuisse principiū / scias ēt ifinitas eē corruptas & itidē ifinitas tū docēdo tū inueniēdo reformatas vt dicit i2. meta. possit hec lra ad illius itētionē interpretari q̄ i vno & eodē qui itelligēdo pcedit de potētia ad actū / scia q̄ est scdm potētiā sit prior scia q̄ est secūdu actū de eodē scibili. quam tū sciam secūdu actū in hoc idiuiduo existētem / p̄cessit alia scia de eodē vel de alio scibili i alio idiuiduo qd p̄cessit / & hoc i ifinitū. Et secūdu hoc optime saluatur lra de itellu possibili. Et semp eodē mō & sub eodē mō sciedi sumitur scietia secūdu actū. sicut i. in nono meta. philo. saluat actū vlr & nō in vno & eodē p̄cedere potētiā / q̄ qd erat ipotētia nō nisi p̄ ens a actu reduci potuit ad actū / qd in corruptibilibus saluatur per cōtinuā gnationē: qd ēt verificaretur / si potētia nō reducētur ad actū p̄ vniuocū gnans dūmō quodlibet genitū p̄cessisset aliud eiusdē gnis genitū / quod tūc cōtingeret / si oīa gnāretur ex putrefactione: ita nō icōuenienter iterp̄tari pōt philo. lra q̄ scia scdm actū simplr & vlr p̄or ē q̄ scia secūdu potētiā / q̄ v3 alia scia scdm actū p̄cessit i alio: tā & si hec q̄ est scdm potētiā / n̄ sit ab alia reducta ad actū / sed ab alio p̄cipio / & ab alia cognitōe actuali q̄ forte nō ē eiusdē gnis / q̄ v3 forte vna est sensitiua cognitio / alia vero itelliaua. Vnde hoc hic nō pbauit p̄ reductionē potētiē ad actū necessario fiedam pens actū / sed clarum supposuit ex perpetuitate generatiōis humane. Hinc igit nō hētur q̄ scia itells agētis sit prior natura / p̄fectione aut tpe q̄ scia itells possibilis. De cōtinuitate ēt supra onsum est q̄ nō itellui agētis tribuitur a philo: sed ipsius itells i actu secūdo / sunt omnes iste cōditiones.

Text pbi. Caieta.

Separatus autē est solū hoc quod vere est: & hoc solū imortale & pperuum.

Circa separationē i imortalitatē itellectus. aduer te p̄mo expositionē mibi occurrēt: quā puto. intē rā ab Arist: & deinde compabis als ei & discernes mentē. In probemio p̄mi libri iteit Aristes hoc sū damentū ad imortalitatē aie. Si aia h3 opationē p̄ priā est separabilis: & si non: nō. Et ibidē explanans quō o3 accipere p̄p̄riū: quū dixisset q̄ maxie assimi lat p̄prio itelligere. subdidit. Verumtū si itellū gere est fantasia: aut nō sine fantasia: nō erit hoc sine corpore. i. nō erit p̄p̄riū / s̄ cōe aie t corpore: sine quo esse t fieri nequit: & subdit q̄ aliogn erit de aia sicut de recto. cui attribuit tangere spherā & tū nō tāgit separātū &c. Igit Aristoteles coedificauit sup iactū fundamentū quū hactenus nullā opationē p̄p̄riam inuenisset itellectui possibili: q̄ oīs eius inuenta opatio admixta est sensibilibus: & inuenisset in itellectu agente p̄p̄riā opationē: qua sit fm subtrā suā in actu: & qua nō qnq; qd itelligit & qnq; nō: stat intulit imortalitatē itellectus agentis solius.

propu.

CIn primo onsum est q̄ nō eo mō iterp̄tanda sunt illa verba phi lofo. quo hic & ibi tu facis & oīa q̄ vtrōiq; p̄ te inducta fuerūt: ibi plenius reprobata sunt. Attū cū his oibus adhuc nō sequere tur cōclusio quā hic itēdis. s. q̄ itells agēs sit separatus. Neq; ex il lo p̄cessu q̄ factus est ob dubitationem istā. an inq; sit aie aliquod opm p̄p̄riū / pōt inferri cōclusio q̄ nullo mō p̄p̄osite dubitationi respōdeat. qualis eēt ista cōclusio q̄ v3 aliqua opatio ē. p̄p̄ria cū / iudā f̄bie separe q̄ vocatur itells agēs / nisi cōfitearis q̄ illa sit ēt opatio aie: sed tūc cōcluditur apte q̄ & aia separabilis sit. Cōcludit tur quoq; q̄ aia indefesse ipm itellm agētē itelligat: qd nos nō experimur / & q̄b hoc salum cōiunctur. Dubitatur similiter ibi an aia sit separabilis: & d̄ q̄ si hēt aliqd opm p̄p̄riū / est separabilis. sup hoc at fundamēto q̄ pōt hec erigi structura q̄ itells agēs

est separatus q̄ hēt opationē p̄p̄riā: q̄a hec cōclusio nō cōtinetur ē aliqua illaz p̄missaz: nec est ad p̄positū illoꝝ / sūdametoz / nec du bitatiōi iudēt nec facit magis ad p̄positū q̄ simlis oīs cōclusio circa oēs f̄bias separatas. vt iam iste tractatus / si hec cōcedatur / non pertineat ad naturalem: sed ad meta.

Caieta.

Et qm̄ superius dixerat ēt de itellectu possibi li: q̄ erat separatus a corpore: Ne fallaris in termi nis: nō dixit hic q̄ solus itellectus hic est separatus: sed dixit q̄ solus est separatus: qd vere est. i. se paratus in esse: separatus substantialiter: qd vere est esse separātū: & dixit hoc edificādo ēt supra iacta fundamenta: quasi diceret. itellectus possibilis est separatus sicut rectū: & h3 operationē sine corpore sicut sphaera: sed nō est separatus in hoc qd vere est. i. in eēdo. Iste aut itellectus q̄ h3 p̄p̄riā opationē est se parāt solū in hoc q̄ vere est. i. in esse: & p̄pterea p̄nter hic solus est imortalis & p̄petuus. Et scito q̄ vt a grecis accepti: translator huius tertus fuit plus q̄ gr̄maticus i lingua greca: eo q̄ vbi in textu nro dr: q̄ vere est. in greco: loco li vere hētur li p̄: qd apd grecos nō significat vere: s̄ hiatus euitandī causa a gr̄maticis poni dr: & hoc fm p̄p̄rietatem vocabuli. Verūm̄ translator p̄sciū aristotelice auctoritatis & p̄suetudinis: optie transfuit & posuit li vere: loco li per: q̄ vt Simplicius in p̄ physicoꝝ dicit: Aristoteles Platonē imitat⁹ est in hoc: q̄ sicut Plato quū res vere subsistentes exprimere volebat: noibus re rū hoc p̄nomē: ipse: p̄ponebat. Ut ipse hō: ipse leo. Et sic ideas significabat: sic & Aristoteles: vt termino aliquo significaret id qd p̄p̄riē ac vere esset ens: p̄ri culaz: p̄p̄positā p̄nomini relatiu a cōi vsu d̄to: sit ad veritatis expressionē: vt in p̄ physicoꝝ patet: vbi p̄tra Parmenidē disputās sic exprimit: plurief cepitēdo: qd vere ē: seu p̄se ens. Nec sol⁹ ē Simplicius i hac snia: s̄ Adrastus: Themistius & Porphy riuo. Igit Arles ad istuadū q̄ hic sol⁹ itellect⁹ ē se paratus in eēdo: apposuit iuxta mores suum li vere:

propu.

Cly quod vere est nō dicit modū separationis / ut tu male expo nis. Et littera philo. que in tui libri impressione inducitur / est cor rupta vt videre licet tam in translatione antiqua si vetusta exem plaria pducantur / q̄ etiam in illa moderna q̄ est argiropoli. Neq; n. dicit textus. separatus est aut solum in hoc q̄ vere est. Sed dicit. hoc qd vere est. vt ly hoc sit casus notatiū & sine p̄p̄ositione in. & ly qd sit relatiuū & nō cōiunctio. Et est sensus clarissimus v3. Solū itellectus separatus de quo. s. dictū est supra. t. 6. & 7. q̄ est sepa ratus ab organo corporali. est hoc quod vere est / hoc est per se subs istens & p̄ se habēs esse: & id solū cōsequenter est imortalē & p̄ petuū / q̄a alia oīa que in hōie sunt / cū dependant in operari a corpore mortali vt organo / depēdent etiā in esse. Nō excluditur tū / imo includitur aīa itellectiua q̄ eiusdem itellectus imedia tum fm est. Item tu quoq; infra dicis q̄ ly quod in littera posi tam est relatiuū: licet i lra philo. in hac tui libri ip̄sione exprima tur: vt cōiunctio. Si igitur ly quod est relatiuū / nō poterit ly hoc esse casus ablatiui cū p̄p̄ositione in. alias illud relatiuū nō hēret quod referret. q̄ quod esset incongruum / & sic tua littera ex tois ēt dictis cōiunctur esse corrupta. Et vera littera / plana enunciatio est de itellectu separato. & tunc ly hoc quod vere est. nō potest esse a parte subiecti. Neq; n. cōgrua esset latinitas dicendo solum hoc quod vere est / est separatus. quod nō est imponēdum transla tori tāte auctoritatis. nisi forte subintelligatur itellectus. Et tūc preponendo p̄dicto mō ly solum nō exprimeret littera q̄ esse se paratum inter ea q̄ sunt in aīa solum competat itellectui / vt om nes hinc accipiunt / & tu etiam / licet de agente itellectu tū: vñ patet q̄ hic modus non est de intentione littere. Alius ergo solus modus restat congruitati & intentioni littere fauēns p̄ omnia & veritati / quē tangit diuus Thomas. vt ly solum determinet totam compositionē cuius subiectū est ly separatus & subintelligitur itellectus absolute & nō magis. hic q̄ ille. de vtroq; n. supra di xerat q̄ est separatus & eadem ratio: quia neuter scilicet organo vitur seu per organum operatur: nec fuga recti cum / sphaera te saluat quia validissimaz supra p̄clusū est. Vt nō ergo itel

lectum unico vocabulo hic exprimitur & consequenter totam partem intellectus predicatum at talis dicitur totum quod sequitur. hoc quod vere est. nam ly solu licet secundum verba ponatur inter partes dicitur intentioni in hunc nullatenus deseruire monstratum est nisi put determinat totam compositionem. Sermo autem det esse rei subiectus non autem res sermone ut dicitur hylarion. Solu ergo istis separatim iter partes aie id quod vixere est.

tex. phi.

Caieta.

Non reminiscimur autem quod hoc quod est impassibile passiuus vero intellectus corruptibilis: et sine hoc nihil intelligit anima.

Et quoniam plato ponens aiam nostram habere eternam scientiam secundum se cogebat contra ponere quod non addidisset et inuenire non est nisi reminisci. Ne aliquid putaret hoc id est sequi ad oppositam opinionem ponentem illum immortalem et perpetuum secundum suam substantiam semper actu intelligente subdidit Ariles huic tacite obiectioi ratione cum eius causa. Ratio est quod non reminiscimur. iam scire non est reminisci. La vero est quod intelligitur. s. perpetuus est impassibilis passione qua intellectus patitur ab intelligibili et reducit de potentia ad actum primum. Intellectus enim agens ut dicitur est per se substantiam suam actu intelligens: passiuus vero intellectus. i. istius possibilis qui est passiuus ab intelligibili: dum sit singula sicut sciens: est corruptibilis secundum rem: et sine hoc intellectu possibili anima nihil intelligit. Ad cuius causam clarior est perceptio aduertit: quod quod apud platonem intellectus passiuus seu possibilis ab ideis informatus erat a principio: et quod impossibile est plenum iterum impleri: id apud ipsum sequitur quod non scire est reminisci. Apud Arilem vero quod intellectus passiuus generatur et corrumpitur cum forte: et non ponitur informatus a quocumque: sicut tabula rasa in qua nihil est scriptum quous intellectus agens qui est impassibilis ponatur perpetuus et semper intelligens: non sequitur quod non scire sit reminisci. Quia non scire esse reminisci non sequitur ad intellectum perpetuum in actu: sed ad intellectum passiuum perpetuum in actu. Et hoc manifeste dicitur in explicans in fine quod illud perpetuum intelligere non est nisi dicens. et sine hoc intellectu passiuo: anima qua nos intelligimus nihil omnino intelligit: Non enim putat animam fatui aut dormientis: impedito intellectu passiuo intelligere per illum agentem: ut quodam somniatur. Nescio autem quod primum hac in re somnauerit mortem: et ichouerit exponere quod non reminiscimur post mortem etc. Immo posita tua falsa opinio: et falsa est expositio huius textus sequitur de necessitate quod anima fatui intelligeret per illum agentem. Si enim attribuiamus aie unam operationem illis agentis. abstrahere oportet eadem rationem attribuamus ei omnes ut supra probatum est: ergo et intelligere immo semper illum intelligit. Et cum secundum hanc operationem illis agens nullo modo sit eges corpe: quacumque idisponere corpeali occurrere non erit anima impedita quod hac operatione operetur: et sic intelligat ipsum intellectum agentem. Impedimenta autem soni et fatuitatis corpealia sunt et ex corpe procedunt: ergo anima dormientis et fatui poterit intelligere. quod quod percento scimus esse falsum: opus quod illis agens non intelligat. Intentio autem philo. in hoc textu est docere quem modum intelligendi habeat anima separata. Cum enim concluderit quod remanet corrupto corpe ut pote immortalis et perpetua existens: et nihil possit esse ex toto priuatum propria operatione: opus quod anima intelligit et separata intelligat. Unde declarandus restabat modus quo intelligeret. Et quia hoc affirmatiue perdere metha. proprium est cuius est natura et proprietates abstractorum a materia secundum esse considerare: id non potest esse modum intelligendi hoc in loco philo. naturalis declarare nisi negatiue/ declarando. scilicet separata negari modum intelligendi quo coniuncta intelligit. Et hoc facit in primo textu. Et sic arguit in secunda. Quod non habet operationes et passiones sensus non habet et operationes que tales passiones necessario exigit vel saltem eo per principia. sed anima separata non habet tales passiones: neque enim nos per animam intellectualem per se habemus reminiscitiam que iter alias operationes et passiones sensiuas nobilissima est: quod istis iste quod perpetuus est et immortalis impassibilis est. secundum vero talium passionum opus esse corruptibile/ quia he passiones corrumpuntur quodam terminus corrupto: et tale secundum iterius quod corrumpitur/ vocatur istis passiuus. Intellectus quod quod immediate subseruit illi: participat aliqua

liter discursu quod est proprium operabilis nisi dirigatur est in operibus suis a ratione et illi vni ei obeditur et sequitur motu eius. In multis passiuus vero dicitur quod secundum se passionum/ puta amoris et odii et remiscitiae et huiusmodi. Cum ergo anima coniuncta sine hoc intellectu nihil intelligat. sed semper eo egeat ad suam operationem/ quia principia talium passionum. scilicet facta sunt aliquomodo oba talis opis. sequitur quod separata a corpe et corrupto ipso intellectu passiuo/ et consequenter oibus phantasmatis/ bus non habet eundem modum intelligendi quem nunc habet. Quod autem tunc intelligat non habet philo. naturalis discutit: sed ad metaphis. spectat de abstractis secundum esse a materia determinare. Quod autem non possit exponi de intellectu agente prius ista/ ex supradictis iam patet/ quia probatum est quod non de eo sit procedens sermo. ergo nec iste quod procedens est lima: et ex procedente occasione dubitationis extirpatio. Si enim hoc Aristo. in tenderet quod tu dicitur non tot verba multiplicasset: sed sat fuisse ei dicere: ideo non reminiscitur anima per opus intellectus agentis: quia ipsa corruptibilis est: ex quo statim habetur quod non reminiscitur ut dicebat plato quod supponebat aiam immortalis. Et si dicas. hoc inuit a posteriore ex corruptibilitate intellectus possibilis. Certe valde diminutus fuisset Aristo. et ipse tradidisset doctrinam: ut intellectum possibilem quod supra absolute et simpliciter mixtum et separabile et impassibilem esse tam valide probauit/ et sepius confirmauit/ super hoc rationem fundas cur et intellectus agens ista conueniat: nunc dicat ab intellectu corruptibile et nulla huius tam opposite propositio non solu probatione efficacia/ sed vel minima est declaratione iduca: ut contradictione tollat quod iam inuenit. Quid nam mihi de sphaera et recto similitudo/ de facto non faueat ad propositum quod si est faueret/ cum obscura sit et facile in alio sensu interpretanda/ alia declaratione magis apta reqrebat tam ardua materia. Quod si est et apta fuisset similitudo/ in hoc loco proprio fuerat repetenda/ ubi veritas non inibi proposita/ multiplex declaratur in contrariis sensum a sensu quem tribuis predicte similitudini ut dixi sepius. Nullo modo igitur accipiedum est philo. loqui hic de intellectu possibile/ sed de passiuo/ hoc est de eo quod subicitur passiuibus. Et talis est pars aie sensitiue interior/ cuius partis propria operatio est remiscitiae: quod quod remouetur ab anima separata et consequenter multo magis oes alie imperfectiores passiones et passionum principia. s. phantasmata et imperfectiores et intentiones eo quod intellectus iste passiuus/ corruptibilis est sine quo coniuncta anima nihil intelligit/ sequitur de necessitate quod intellectus ille quem supra sepe dixit esse impassibile et consequenter anima quod est talis intellectus secundum non eundem modum intelligendi habeat separata. quem habet coniuncta: quod erat intentum huius partis. Tu ergo hic et alibi somnias: non autem diuus Thomas vel cometator.

Si enim vis falsam huiusmodi expositionem vincere/ vide pro quod proli reminiscimur de nobis hominibus loquitur in numero plurali: et non de anima: Dicendum fuisse. Non reminiscitur autem.

Dum loquitur de remiscitiae quod opus est coniuncti/ et non aie proprii: coniuncti quoque opus introduxit non aiam/ dices. non reminiscimur. Dum vero de intelligere quod est aie proprium verba fecit: sola aiam introduxit dices. et sine hoc nihil intelligit anima. Consulto et remiscitiam negas ab anima separata coniuncti. introduxit/ ut indicaret quod id quod est proprium remiscitiae/ hoc id est quod idem sit quod prius aliquid cognouit et eiusdem postea remiscitur non fauet proposito quod sine remiscitur aia/ eo quod non videatur esse idem intelligens separatim atque coniuncti. quasi dicat. nolo ex hac ratione remiscitiae iteras quod anima non reminiscitur/ quia quo ad hoc/ sicut dicitur aliquo modo esse per animam eum separata est (quod tamen animam non immortalitate desiderat/ dum animam nouerit immortalis) ita et nos iude dicitur operari/ dum separata anima operatur. Aliunde igitur oportuit venari cur non reminiscatur anima.

Uide: li quia causalis nota est: et ad nihil seruit illi expositioni: imo dicendum fuisse: licet hic intellectus sit passibilis etc.

Quod ad nihil seruit cum ex oibus hac nota sequentibus conuincatur propositum manifeste. Ex hoc enim quod intellectus quod est immortalis/ est etiam impassibilis. id non est secundum passionum sensus: et ex alia parte anima sine tali serbo quod corruptibile est non potest aliquid nunc intelligere/ sequitur quod ipso corrupto non reminiscitur anima quod remanet immortalis et multo minus alias sensus operationes habet. Sic igitur patet quod non illum intelligendi modum habet tunc quem nunc habemus: quia opus sensitiue partis nec committas anima exigit/ et mouendo coages. Non erat autem dicendum. licet hic intellectus sit passibilis/ aut impassibilis: imo quia hic est impassibilis/ ille vero corruptibilis/ sequitur quod anima permanens separata non illum modum intelligendi habeat/ quem habet coniuncta dum exigit corruptionem passibilem/ intellectum ad suam omnem operationem modum operantem.

Uide: li passiuus intellectus. In primo illo unquam opo Arilio intellectus nomine inueni aut inuenit/ au di ni significatu

Caieta.

propu.

Caieta.

propu.

certificatur ex opatione: quia. s. intelligere est opatio sine corporeo instrumento: ergo esse substantie intellectualis est sine corpore substantiente: opatio enim facit cognoscere formam: et modus operandi ex parte operantis modum essendi preterfert etc. Sicut et alie multe probationes ad hoc anis quas in libris contra gentiles. D. Thome plene habes.

propu.
x

C Nec ad hoc vel apparenter respondes: quod & nunc libet ostendere. Nam dicitur quod conditionally loquitur. & sub dubio totum relinquit. Sed contra. Si enim hoc conditionally loquitur sub dubio de intellectu anima per se. pariter & de sensitiua dubium est: quia de utraque loquitur sub illa conditione: & ultra hoc de aliis ab intellectu quod non sunt separabiles permittit sub dubio: tunc per se forsitan. Quod tamen consequens est falsum: maxime de sensitiua: quia apud Aristotem non est dubium sensitiua non esse separabile: sed certissimum. ergo per se si non debet dici quod sit ei dubium de intellectu. Et preterea: ubi ab solute affirmat aliquam formam post se remanere. dicitur. quod in quibusdam hoc nihil prohibet. Quod non diceret si haberet rationem que induceret eum ad opinionem contrariam. Et cum esse separabile pertineat ad nobilitatem forme: quia quanto forma minus eget corpore: tanto spiritualior: magis perfectior & consequenter nobilior forma est: sequitur quod si alicui hoc conveniat non nisi ei que inter formas corporis nobilissima est: tribuendum sit. Cum igitur omnes consistantur hanc omnem nobilissimam & supremam esse intellectui animam ut est ab Aristotele. secundo philosophorum habet: ubi vult ad eam ex hoc ipso terminari: tamen ad excellentissimum quod naturaliter philosopho: sequitur quod ei soli competet secundum Aristotem. esse a corpore separabile absolute: & non solum ut a corpore spherico. Quod autem philosopho. usus fuerit conditionally & ipse dubitatio modo loquendi licet quod non exponat per se. conditionally. sed per quod. non fuit quia dubitare de veritate utriusque propositi: sed quia moris eius semper extitit ubi difficultia quod occidit: inducit ut veritate ipsam quasi sub dubio modo proponat. eo quod non deceat quocumque locum quacumque doctrinam incolere ubi precipue de altissimis & difficillimis sermo est. Alias confunderetur scire. ubi tamen asseruit esse aliquas formas remanentes: quia hoc metas non transgreditur metha. sicut non metaphisici negotii est probare quod intellectui anima talis sit: hoc enim spectat ad librum de anima: ubi et inuicissime demonstratur: uti supra & alibi visum est. Et nihilominus ex predicta affirmatione facta hic: idem inferitur: ut paulo ante deduximus. Tamen enim asserendo aliquas posse tales formas remanere: quod alias ab intellectu animas excludendo: asseritue philo. ostendit. hanc esse suam opinionem. ut dictum est.

Caicta.

C Ad evidentiam harum difficultatum scito quod non est intentionis mee dicere aut sustinere velle intellectum possibilem esse generabilem et corruptibilem secundum philosophie principia: quoniam hec positio est falsissima: quoniam ex principijs philosophie ut pote veris non deducitur recte nisi verum. Hoc autem constat ex fide esse falsum: igitur non potest ex principijs philosophie sequi. Unde neque ut verum: neque ut consonum: neque ut probabile philosophie hec scripserim: sed tantum ut exponens opinionem istius greci: quas conabor ostendere esse falsam secundum philosophie principia. Duo ergo in philosophia principia ipsemet Aristoteles posuit ex quibus immortalitas anime sciri poterit. primum positum est in problemis huius operis text. 12 et 13. s. habere operationem propriam. Secundum positum est in 2° huius text. xi. s. non esse actus corporis. Et primum quidem spectat ad operationem: secundum autem ad potentiam que est operationis principium: que pars anime perfectiva ab Aristotele vocatur. Igitur vel ex proprietate operis vel elevatione potentie immortalitas anime inuestiganda est. Et si non vis errare: per has gradere: sed cave a per accidens et cobibus. Iuxta primam igitur viam volentibus progredi: in ingressu oportet cautissimum atque certissimum esse: quoniam lapsus est. sapientium in ianuis his. Animam enim habere propriam operationem dupliciter a philo. sumptum inuenio in proposito: primo per primam. s. sine communicatione rei corporee: 2° per primam. s. sine cōicatione corporei organi. Et primo quidem modo accepisse se proprium in hoc fundamento Aristoteles manifestat ibidem dicens. Maxime autem assimilatur proprio ipsum intelligere. Si autem et hoc per phantasia quedam

aut non sine phantasia: nec hoc utique continget sine corpore esse: ubi euidenter apparet: quod ad hoc quod intelligere sit opus proprium anime: requiritur una negatio. s. quod non sit phantasia: et una affirmatio. s. quod sit sine phantasia. i. quod non exerceatur per organum: hoc enim importat negatio phantasiae: et quod sit independens a phantasia: hoc enim importat esse sine phantasia. Et quia sic utebatur Aristoteles proprio: idcirco hanc ingressus ianuam: quum in progressu non inuenisset aliquod intelligere intellectus possibilem sine phantasia: conclusit animam per intellectum possibilem nullam habere propriam operationem. Alii vero philosophi in hoc Aristotele prestantes libere proprio sumpserunt 2° modo. s. sine organo. Et redideruntque quod si intelligere est operatio abique corporeo organo seu principio corpore elicitur: quod ipsa est propria operatio anime: ita quod talis proprietas sufficit ad inferendam separabilitatem intellectus possibilem secundum rem a corpore. Et quod in progressu inueniunt quod intellectus possibilem operatur sine organo: idcirco intulerunt animam cum intellectu possibili immortalem. Vis ergo tota huius vie consistit in principio: an. s. ad huiusmodi proprietatem sufficiat negatio organi an non: sed erigatur etiam esse sine phantasia. i. negatio obligationis ad phantasia. Et si ad Aristotelem respererim inueniemus absque omni probatione expositionem suam posuisse: ex quo processu accipio ego quod ipse expositionem suam probatam esse voluit ex vi illius conditionalis quam exponendo assumpsit. s. si intelligere est phantasia: aut non sine phantasia: non erit hoc sine corpore: hec enim conditionalis est per se nota: quoniam phantasia in corpore et cum corpore corporeaque est. Ac per hoc si intelligere est obligatum phantasia: ita quod saltem non est sine illa: restat quod intelligere non sit sine corpore. Alii vero philo. expositionem suam probant ex hoc quod id quod est per accidens non parit iudicium de in corruptibilitate rei: et prout nec de proprietate: ex quo habere in corruptibilitatem. Obligatio autem ad phantasia intellectus intelligetis absque corporeo organo inest tali intellectui per accidens: ergo. prima propositio patet: quia corruptibile et in corruptibile sunt differenter substantiales. 2° vero probatur ex eo quod potentia cuius esse non nisi per accidens est in corpore: eius operari in se: non nisi per accidens pendet a corpore. Diu autem operari in se: ad propria operationis in alio: ut mouere. Operatio namque inanimens que propria est operantis perfectio: natura sui principij sic assequitur: ut rationi consonum omnino sit quod cuius esse est independens: eius talis operatio sit independens: et cuius esse est in corpore: eius operatio pendeat a corpore: et cuius esse per accidens est in corpore: eius quoque operatio per accidens pendeat a corpore. Quod ostendat autem quod intellectus sine organo: non nisi per accidens est in corpore: ex eo enim quod non habet organum: non habet subiectum corporeum: organum enim est in quo primo est potentia: ut in 2° huius text. 122° est habitus: ex eo vero quod non est in subiecto corporeo: sequitur quod accidat sibi esse in corpore. Nec obstat huic processui si quis obijciat quod esse in corpore ipsius potentie: et pendere operationis a corpore sunt alterius rationis. Nam illud est subiective: hoc est obiective: et propterea processus hic nihil valet probando secundam propositionem. Ad hoc enim dicitur: quod licet hec sint diuersarum rationum: ut obijciendo bene dicitur: tamen sunt proportionaliter se comitantia ut causa et effectus: ita quod modus essendi subiective ipsius potentie est causa modi pendendi obiective operationis.

tionis immanentis: modi aut dico non cuiuscumque sed ad substantiam spectantis: de quo est sermo prius. Si enim vis visiva non esset actus oculi: sed separata a corpore: visio non se pederet a corpore obiecto: ut patet 27. Ad rationem autem que mouit Aristem. scilicet est fantasia intelligere: aut non sine fantasia non erit hoc sine corpore: sed intelligere est non sine fantasia: ergo intelligere non est sine corpore: et sic non propium aie. Raderi potest quod intelligere esse cum fantasia potest dupliciter intelligi. Primum modo absolute necessario et per se: et sic aditionalis est: et si minus: falsa: quoniam intelligere aie nre non absolute: sed ut tale putamaterialium secundum quosdam philosophos: aut in principio secundum alios: nec necessario et per se: sed per modum effendi aie. scilicet in corpore: est cum fantasia. 2. modo potest intelligi de intelligere tali aut per accens: et sic aditionalis assumptia nihil ad positum: et tamen sic verificatur minor: scilicet sine phantasmate nihil intelligit aia: quousis (ut dicitur est) Aristes crediderit eam simpliciter et per se vera esse. Et quoniam in via hac ambulantes videntur intellectu sine organo: quod perinde est ac si diceret intellectus esse secundum rem separatum a corpore: quod spectat ad secundum principium inuestigandi immortalitatem intellectus possibilis: ideo de hac 2. via videndum nunc est etiam dupliciter. scilicet secundum Aristotelem et simpliciter.

propu. a

In primo libro ostensum est quod non primo modo accepit Aristem. sed secundum. et prima illa conditionalis iterposuit arguendo: non asserendo: ex qua non concluditur quod intelligere sit opus esse corporis ut hntis eo modo quo sumit esse in dubitatio. sed neque affirmatur ams per prima parte. per secunda et non nisi dum aia coniuncta est. Sic. n. intelligendum est quod dicitur quod sine phantasmate non intelligat aia. hoc. n. non aliter probauit Aristem. quia per experientiam et notum reliquit: cum ergo non expiamur nos hoc nisi in hac vita dum aia est corpori vnita: scilicet non aliter verificatur dicitur illud secundum philo. neque. n. conclusio aliqua veritate habere cognoscitur nisi quod tunc ex probatioe deducitur. Fuit ergo et hic grecoz & latinoz cuiuscumque generis philosophoz & sapientiu princeps & monarcha: huius opiniois. Neque in hoc fuit eo pstantior alius purus philo. imo & principia & rationes ab eo mutauerunt ceteri ad hanc conclusionem. quod quod oia illi suo proprio auctori nota melius sunt illis quam aliis perculdubio extimadu est: et verba eius hoc ipsum in locis pluribus manifestant ut dicitur est.

Caieta.

Scito igitur quod in hac via per occultum per accens mari ma versus difficultas. Nunquam enim intellectus possibilis sit intellectus: et sit res quedam: si spectet quatenus intellectus: non est difficile inuenire ipsum separatum a corpore procedendo a rebus intelligibilibus: ut proceffit Aristes in principio huius tertij: si autem spectetur ut res quedam: non facilis patet via ad hoc inuestigandum. Unde Aristes quousis vtraque via pposuerit: non tamen vtraque oisari est psequutus: imo cautos lectores reddidit de termino huius vie in phemio dicens in textu. 13. quod erit de aia sicut de recto: cui inquestum re: ctum multa accidunt: et nisi habeat opus proprium. Et quibus manifeste vult quod 2. hac via de separatione potentie a corpore non ducit ad vera separationem sed esse nisi ducit ad opus proprium: quousis ducat ad separationem formalem a corpore. Quia igitur apud ipsum ex prima via intellectus possibilis nullam habet propriam operationem: et ex 2. via intellectus idem est separatus a corpore: consequens est iuxta documenta data ab ipso in probemio: ut intellectus possibilis sit separatus a corpore non realiter sed formaliter: ut superius exposuimus. Et hoc est dicere quod quatenus intellectus: est separatus negatiue. id est non coniunctus: Sed quoniam talis res est: secundum esse est in corpore et corpore tali etc.

propu. b

Est realis intellectus & de ratione intellectus est ut non sit in corpore ut organo: ergo est realis sine organo corporali: & est realis & consequenter ut res quodammodo (nature tamen intellectualis) non actus corporis. ergo ipsam tale res nihil prohibet a corpore separari: ut deducit ipse philo. in. 2. Item ly ut res quodammodo non potes summere reduplicatiue: tunc. n. o. illud quod

esset res quodammodo non posset separari: nec specificatiue: cum hec copetant intellectui singulari. Oportet ergo quod idem oportet quod secundum suam realitate. esse autem separatum non potest alicui conuenire nisi secundum suam realitate: quia non nisi secundum suum esse quo vel per se subsistit vel existit in alio: ergo si conuincitur intellectus esse separatum vel separabile: conuincetur ei conuenire ut res quodammodo: hoc est secundum suam realitate. Nec similitudo de recto tamen gete spheram: in aliquo fauet huic difficultati: sed sepe dicitur est: quia tamen gere in puncto spheram non est opatio quod copetat sic spheram secundum se: quod non conueniat ei ut est in materia saltem intelligibili. Immo & ad actualis hunc tactum si possibilis esset: concurreret ipsa naturalis materia tamen gessu seu contactus: sicut ad mathematicum concurret materia intelligibilis. Intellectus autem nullatenus admittit materiale organum ut cointelligens: imo sola de per se realitas eius intellectioe potest elicere absque alio quo corpore coagete: ita quod ista solitudo non est secundum rationem tamen seu est secundum abstractionem mathematicam: sed secundum esse reale: quia corpus realiter non concurret ad reale hanc operationem: sicut concurreret corpus naturale ad reale tactum spheram in puncto si daretur: & corpus mathematicum: licet hoc formaliter copetat ratione spheram. Concludit autem similitudo illa quod intellectus esset ut sensus si non haberet propriam operationem. Eligitur. n. opatio sensus: a toto quodammodo copulato ex visus sensitiua & organo: licet formaliter hoc copetat illi copulato ratione virtutis aie. & non corporis. Quia ergo ab intellectu hoc est alienum: ideo conclusum illud esse in corruptibile: & consequenter aiam esse immortale. Ita quod ois deductio qua per philosophos non putare intellectum esse separatum nisi formaliter: super mala interpretatione similitudinis illius: & prime est illius conditionalis fundatur: & ideo nimirum si ruit vndiq.

Et propterea de intellectu agente nunc loquens inuenit in eo proprium opere. scilicet quod si quousis quod intelligit et quousis non: dixit quod separatus est solus in hoc quod vere est. id est in essendo: ad omnia separationis formalis tamen que est conuenit intellectui possibili etc.

Caieta. c

Non dixit Aristem: hoc esse opus intellectus agentis: nec dixit quod intelligit: sed tu exte sine apparenti ratione hec omnia illi contra suam intentionem nixus es attribuere: ut supra monstratum est.

propu. c

Et hec positio maxime consona versus doctrine ipsius Aristis alibi: dum felices hoies constituit non simpliciter: sed ut hoies in per ethicorum: et in. 12. meth. tex. 10. 29. Deductio inquit qualis optima paruo tpe nobis illis aut. scilicet intelligentis perpetua est et continua etc. Communis siquidem animi conceptio est: ut queadmodum creditur ho habere intellectuale nam sic et beatitudinem. Qui. n. hominis subale preputant esse intellectuale: per subam suam: ponunt prater in ea capacitate felicitatis simpliciter et eterne. Qui ho putat ut Aristes: hominis parte esse intellectuale per participationem luminis intellectus agentis: ponunt prater quod non est capax felicitatis nisi secundum quid et ad tempus etc.

Caieta. d

Hec prima auctoritas non est ad positum: cum non nisi de felicitate que ex assequutioe & possessione virtutu inascitur in hac vita (accepta tamen virtute coiter per ut includit et contemplatione & sapiam) in libro illo philo. loquatur. Et similiter secunda auctoritas de felicitate qua ex contemplatione perfecta dei quod tamen nobis possibile est in hac vita expresse verba facit. Nam ly nobis idicat quod non de separte aie cognitioe vel felicitate loquatur. Modum autem felicitatis naturalis separte aie: non docuit Aristem: vel quia ignorauit: vel quia morte puentus doctrinam de aia non copleuit: vel certe libri eius adhuc non oes ad manus nras puenerunt: sicut & diuus Thomas eisde roibus satisfecit obiectioni tacite: cur Aristem dubitationem motam infra. t. c. 36. an. 1. scilicet aia nra possit quidatiue cognoscere subas separtas: nunquam per eum vidimus soluta. In modo tamen pponedi illa dubitatione: cum dubitetur de intellectu in magnitudine: & ca dubitadi alia non inuat nisi quod est in magnitudine: dat intelligere quod separtas: eas quidatiue cognoscit: & consequenter quod ex hoc magis felicitate assequetur.

propu. d

Ad auctoritates eiusdem que aduersari videtur: facile respondeo: et in oibus que de separatione intellectus possibilis dixit: intendit de separatione formalis: quod ut ipsemet docuit non ducunt ad aiaz magis separta quam rectum si ad opus proprium non venit. Nihil ergo prohibet quasdas aie partes separari: per id quod nullius corporis sunt actus in essendo: sed nulla inuenta est nisi intellectus agens: de quo verificat apud eum quod separt tanquam perpetuus a corruptibili: quousis de tota parte intellectiua apparet.

Caieta. e

Separatio intellectus qua concludit Aristem. realis est: & non mathematica.

propu. e

D

et sepius est offensum. Et similitudo illa de recto & sphaera male a te interpretatur. vt diximus.

Caieta. Deforis quoq; mentē aduenire credit: q; lumen intellectuale quo intellectus possibilis potēs ē p rime ad intelligendū: mentisq; rōnem hēre: ab itel lectu agente est.

C Valde Aristo. textū aperte puerit hec tua glosa. Aristo. n. ibi nō q̄tū ad agere dicit mētem de foris aduenire / sed q̄tū ad eē / in quo s̄stiuā & vegetatiuā aiām excellit. pbat aut hoc / nō q̄a ope ratio eius deforis adueniat vel in uirtute luminis deforis mutua / ti eliciatur / sed q̄a talis opatio / corporalis nō est. Nō dicit et phi / lo. aiām itellectiuā deforis aduenire / q̄a deforis hēat mētis rōnē: sed q̄a deforis accedit secūdu substantiā se d̄m quā nō educitur de potētia materie vel seminū vt alie aīe / & hāc rōnē philo. iudicat ad hāc excellentiā itellectiue aīe cōprobādā / q̄ nō ad mētis deno minationē vel rōnē tm̄ inducit / sed ad realē separationē vt dictū ē. Qd̄ vt clarius appeat / & glose ille q̄ textū destruit apud oēs / stu tiles eē facile cognoscantur. verba ipsa philosophi iudēda cen / sui. Dicit aut sic. in 2. libro de gnatione aiāliū ca. 3. Aiām vegeta bilēm & sensuale in seminibus & cōceptibus haberi potētia sta tuēdū est / uno actu priusq; eo mō quo cōceptus q̄ iam separatur ci bū trahāt / & officio hāz aīaz fungātur. Quoz principioz actio est corporalis / hec sine corpe in eē nō pnt. vt ambulare sine pedi / bus. Itaq; extrinsecus eas aīas venire ipossibile est. Neq; n. ipse p se accedere pnt cū isepabiles sint / neq; cū corpore: semē. n. excre mētū alimētū mutati ē. Mens sola extrinsecus accedit / eaq; sola di nina ē. nihil. n. cū eius actione cōicat actio corporalis. hec ibi. Vī deant modo oēs q̄tum glose ille / s̄re huic cōsone sint: imo q̄tum sint ab hac littera totaliter aliene.

C In 12° dñiq; methaphisice nihil rñdēdo affirma re se oñdit: quū inchoat a pditionali dicens: vt si est aīa talis: nō omnis for: san: sed itellectus. Ubi mani feste p; q; oīa sub illa pditionali stant: si est aīa talis &c. Ex hoc ergo textu & ptextu hoc solū hēri pōt: q; Ariles manifeste putauit aiām itellectiuā nō esse ante corpus: & sub dubio reliquisse an sit post: vt fa cile patet conferenti hec quo ad Arilem.

C Hec tua glosa seu responsio abunde satis, vbi supra factū est ar gumētū explosa est: nec verbū hic addere necesse est.

C Superest vt simplr tractemus rē hanc: vt locus tm̄ decet. Colligendo t̄git p̄cipia viasq; dicim⁹ q; via p̄rii operis sola opz q; ducat ad opus i nobis neq; fantasia neq; cū fantasia. Notanter aut dixi so la. q; admixta scēe vie nō exigit hoc: vt superius vi sum est. 2° aut via separationis potentie sola opz q; ducat ad separationē nō solū for: malē: sed fm̄ esse in rerz nā: vt p; ex dictis. Et qm̄ iuxta p̄imā viā solaz nō veni ad opus sine fantasia: vt experientia testari vī. Nullū. n. scio adhuc inuentū hoīem qui testetur se intellexisse aliquid absq; fantasmate oīno: q̄uis multi dicant hoc esse possibile. Et p̄ia rursus ad mixta scēe vtcunq; trāsita est. Ad secūdā vñ tota pē det huius rei certitudō pperandū est: vt endo ppo sitionib⁹ q̄b⁹ vsus est Aristoteles in hoc 3°. Ex hoc q; intelligere est pati ab intelligibili: sicut sentire a sensibili: optime inferit q; intellectus est potētia ad intelligibile: & nullius intelligibilis nām in se hz: si cut nec sensus hz in se nām alicuius a se sensibilis: o; ergo si oīus materialū nās intelligere pōt q; nul lius sit nature mālis in actu: sed sit potētia ad oēs māles nās: hec rō nō solū intellecta for: malr: sed et realr & fm̄ esse quincit. Qm̄ in sentu manifeste appa ret q; siue p se siue per accēs aliqd̄ sensibile admi / sceat sensui: ipedit sensus: vt p; in gustu isirmi: & po tes ratiocinari sup hoc sic. Sensum ad hoc vt oīa sua sensibilia cognoscat o; nō solū for: malr: sed rea / liter nō esse iunctū vlli suozū sensibiliū: ergo itelle ctū ad hoc vt cognoscat oīa mālia o; non solū for: ma liter sed realr nō esse iunctū materialibus.

C Sufficit q; ducat ad opus qd̄ nō sit phantasia: licet p statu isto nō sit sine phantasia: ex primo enim statim deducitur q; sit opus aīe p̄priū q̄a nō elicitū p organū / ergo potētia itellectus nō est orga nica / & sic ē potētia sepabilis: ergo & eētia aīe sepabilis: et est. Opus aut illud non eē phantasia seu nō eē corporale nō alr p̄ba re possumus: nisi q̄a oīa & vīa cognoscim⁹. ita vt iste vie quas tu dicis duas / in vnā cōpletā cōfluūt / hāc in quā. Oē qd̄ p se opatur p se hēt eē. sed aīa p se itelligit / neq; n. ad hoc opus / corpus coa gi / ergo & c. minor sic p̄batur. Qd̄ pōt oīa naturalia itelligere nō hēt corpus coagēs huic opi. sed aīa est hmōi. hoc. n. relinqt Ari / sto. vt clarissimū. q̄a q̄tū est ex pte obiecti / nullū pōt subterfuge re cognitionē nām. q; aut p accēs nō oīa āphendat / mon ifringit rōnē / q; ex posse oīa intelligere. nō aut ex actuali oīum cognitioe efficaciā hēt. Maiorē vero p̄sologismū pbat philo. ex hoc q; itus apparēs phiberet / vt expientia manifestat in sensu. Et sic cōcludi tur ipm̄ itellectū eē sepatum & imixtū & incorruptibile / ergo & aīa q; huius potētie subiectū est pariter imortalis est: vū ab ea in tellis in eē depēdeat sicut accēs a suba subiecta: & multo magis iferretur intētū / si aīa idē eēt itellectui realr. Nō sunt ergo due vie / sed vna p̄fecta ut dixi. Et oēs p̄pōnes āsumpte sunt ex Aril. q; si nō uisisset conclonē q; sequitur / fuisset valde rudis. Nō est igitur hoc iponēdū ei: cū p̄sertim ipam eē cōclonem deduxerit. vt sepe dictū est. Vī s̄ et cognitio apte demonstrat itellectū eē a corporeo or gano sepatum. Nā copulatū organo / nō pōt nisi p̄ticularia cogno scere. Cū. n. vnūq; recipiatur in aliquo p modū recipiētis / ne cesse est vt id qd̄ in potētia organica & corporali recipitur / corpo raliter ēt & cū cōditionibus indiuidualibus materialibus recipia tur. ergo nō nisi indiuidua materialia rep̄ntabit spēs in tali orga nica potentia recepta. Vñ necessario sequitur q; potētia q; vīa co gnoscit / organica & materie mixta non sit. ergo icorruptibilis ē.

C Hanc rōnē subter fugere nec ipse posset Ariles: nisi forte negando q; posse cognoscere oīa materia / lia pueniat itellectui nostro in rez nā: q̄uis cōue / niat ei in abstractione: ita q; d̄ria inter sensum & in / tellectum quo ad ppositū stet in hoc q; sensus habz duo: p̄ q; de eo absolute verificat: q; pōt cognoscer oīa sensibilia sui generis: 2° q; de eo in exercitio verificat q; cognoscit actu vel potētia oīa hmōi sen sibilialia: intellectus vero hz primū tm̄. s. q; de eo abso lute verificat q; extēdit se ad oīa mālia: sed in exer citio positus non se extēdit ad oīa: ita q; intellect⁹ nī absolute est vere extēdēs se ad cognoscendū oīa. Intellectus tm̄ nī sic extēdēs se ad oīa nō inuenit i rez nā sicut rectū absolute vere tangit spherā i pun cto: rectū tm̄ sic tangens nō inuenit in rerum nā. Hec rñsio q̄uis sit vltima sugentia: nō euadit qn concedere oporteat multa incōuenientia: primū q; in rerz nā non magis inuenit itellectus nī in oīa fieri q̄ mo / tus velocitabilis in infinitum: qui non datur in re sed in abstractione: & hoc nō solū oportet p̄cedi d̄ in tellectu in oīa fieri: sed simplr de itellectu & de ip / sius intelligibilitate: hec enim separationē exigit a mā fm̄ rem: vt diffuse oñditur in 2° p̄gentiles ca pitulis. 49. 50. 7. 51. secūdū ē q; fm̄ rē itellectus nī nō recipit immaterialr sed indiuidualr: & sic nō cogno scit vniuersale: tertiu est q; aīa nra nō est vere sub / stantia itellectualis / sed suprema inter sensitiuas irradiata lumine itellectus agentis: demonstratur enim in 1° p̄gentiles capit⁹ 55°. q; oīs substantia in tellectualis est incorruptibilis. Quartū est q; natu ra fuit sollicita & efficac magis circa sensitiuoz gra dus q̄ circa itellectualū: o; enī ismū itellectiū gradū. s. purā potentia non inueniri si aīa nra non est itellectiua nisi per participationem.

C Nō Aristo. hoc negaret vti tu ei iposuisi. Immo Aristo. id sine p̄batiōe pponit ex hoc q; apud se est certissimū / & ob hoc p fun damento illud assumit sue iuicissime rōnis qua pbat itellectū eē imixtū & sine organo corporali. Et licet pauci vel nulli de facto cognoscat oīa / nō tm̄ hoc puenit ex pte potentie vel obiecti / nature humane se u itellectus aut se d̄m se aut vt hic hō vel ille itel lectus est: sed ex causis extrinsecis tm̄ / quia v; vel studiis non in / tendūt

tendūt aliq: ex multitudīne tñ cognoscibilī nō aut ex altitudīe seu et ī pportōe ante cōpletam oīz pceptionē / morte pueniūt. Supra aut sepe probatū est q̄ intellū si eēt mixtus corpori reali / ter / et si nō eēt mixtus formali. non posset intelligere oīa: nihil. n. minus intus apparens obstrueret: & sic nō solum nō posset oīa intelligere / verum et nihil posset intelligere pter illā corporis naturam. Qd̄ & iducit p similitudinem illā ad apparens in sensu realiter ipedit ne in aliud sub obiecto cōi cōtēntū ferri possit potentia: ita & in intellū: imo magis q̄ scdm tuā positionē eēt tā / le corpus connaturale intellectui: in sensu aut pōt accidentalr ad ueniens aliqd obstruere. & si mediū solū tale ipeditū afferat erit magis accidētale. Aristo. aut dicit intellm nō hēre tale obstruens & ipediens: ergo reali est imixtus & absolute vt ipse concludit: alias si ex natura sua illud obstruens corporeum hēret / iam secundū se illi hoc cōpeteret: & sic nō solū reali sed et formali nō eēt a corpore absolute: & eēt naturalr & cōsequēter scdm se im peditus ne oīa intelligeret. Sic igitur tā reali q̄ formali oportet q̄ sit ab oī corpore sepatus / cū intelligat oīa & vīa.

Caieta.

Quintū est q̄ doctrina h^o tertij vsq; ad textū. 17. nō nisi extorte. s. in abstractiōe verificari pōt: quā tñ vt exponēdo patuit s; rē oportet asserere vt veritati consonet. pp̄ hec igit rōnes positas supra z in locis allegatis: cōmuni animi cōceptiōi hominū cōsentīēdo: hominē cōpositū ex nā sensitua z vere intellectua fateamur: ac p hoc intellectū habētē q̄ in rerū nā positus est oīa fieri: pp̄ hoc q̄ nullius corpis est actus: pp̄ qd̄ nihil phibet ip̄s separari a corpe imortalē esse z ppetuū. Plus enī hē rōnes valent q̄ negatiua Arilīs: q̄. s. nō inuenit in eo opus sine fantasia: qd̄ cōstat ex dictis nō verificari nisi per accidens: z propterea nō est mirum etias tam sapientem virum in hoc falli.

propu.

Si expō est extorta vt fateris hic. ergo nō est cōsona non solū lre aut doctrine sed et intētiōi auctoris. Certe hoc dictū qd̄ verissimū est deicit q̄quid in Aristo. itulisti vel infereis fallitatis vel ignoratiē. Ex hoc concluditur eos falli qui putant Aristo. in hac doctrina falli.

Caieta.

Quonia aut veritas studiosas mētes attrahit: in hoc cōenerūt philosophi preclari z nominati: q̄ intellectus noster cū ipsa nostra aīa partim est cōiūctus corpori z partiz separatus ab eo: q̄uis diuersimode id interpretati fuerint: z quomō qdē hoc intellererit Aristo. satis dictū puto. Preceptor autē eius Plato cōiunxit aīam corpori vt nauā nauī: se parauit qz pīnde ipsū a corpe fm eē. Auerois vero sepans quoq; aīam intellectua fm eē a corpe cōiunxit ipsam eidē in operādo tm: operationē tñ immanētē. Anicenna aut / Albertus / Diuus Thomas z tandē veritas ipsa iungūt aīam intellectua corpi fm esse: z separāt eā ab eodē fm independētā. Ad cuius euidentā scito q̄ inter formas materiales / q̄ educūtur de potētia materie: ac p hoc depēdēt s; esse a materia vtpote earū cās: z formas sepatas oīno a mā q̄ in seipsis subsistūt sine oī cōmūicatiōe sui eē in mā: quas angelos dicimus: rōnabile medium ponitur forma fm eē indepēdēs a mā: z tñ cōmūcās fm eē in mā: q̄ ex indepēdētā hz q̄ nō est educta de potētia materie: z ex cōmūcabilitate q̄ in materia sit: z q̄ materia participet esse illius. Talē autē formā fatemur eē aīam intellectua: ita q̄ sic solū saluatur: z q̄ est vere imaterialis z intellectualis: ac p hoc hñs opus ppriū z imortalis: z q̄ ē vere forma specifica hominis numerata ad nūeratōnē hominū. Cōsonatq; toti phie: adeo vt hic quocūq; declinaueris: ad aliqd̄ icōuēiēs duceris. Siftēs at hic nullū i philo. scrupulū offēdes: q̄uis obscura qdā ex adiūctis relinq̄rent. Nō ē mirabile imo valde cōsonat philo. vt talis forma media inueniatur: vt mā eleuetur ad participatiōnē forme ī fine iter imateriales

vt p̄stiat cōpositū ex nā sensibili z intellectuali. Cōsonatq; p̄nter vt hmōi forma eo qz imaterialis est oī dinis: potētiā hēat que nō sit actus corpis operatio nēq; ppriā. Eo vero qz iūcta est corpori secundū eē: vt hāc opatōes ppriā nō exerceat sine corpe: cui cōdicat suū eē. Et rursum eo qz imaterialis est ordinis ēducta a mā: nec pendēs p̄nter ab ea: corrupto corpē nō desinat: s; esse suū retineat. Eo vō qz ē cōdicata corpi vt forma: vt sit rō eēndi ipsi corpi: z breuiter vt omnia suppleat q̄ alie īferiores forme facerēt: non illo imperfecto modo quo ille facerēt: puta cum sui im mersione depēdētia z extensione: sed excellentiorī modo. p̄tinet sigdem oēs alias vt tetragonum trigonum. Et vt nouitiū argumētatiōib^o quas alig vt efficaces afferūt nō fallant: p̄ eoz p̄solatiōe soluere eas curauī ex eisdē fundamentis. Arguūt igit p̄rio.

Aīa intellectua pte regit ad sui existētā ī mā de terminatas dispositōes: s; ē corruptibilis. **P**reterea rō eēndi aīe intellectue est vt sit quo aliqd est: ergo nō pōt separari a mā: anīs pbat: qz in hoc differt forma īformās a forma sepata: p̄ntia p̄ qz cessante rōe essēndi alicui: cessat illud. **P**reterea vnio fm eē aīe intellectue ad corpus nō est ībīa nec accūs: ergo aīa intellectua nō est vnita ei fm eē. Anīs p̄ p̄ria parte. qz aliter substantia illa corrūperet: p̄ 2° vero 25°: qz sic eēt vnio accidētalis. **P**reterea aīa intellectua est forma iūcta corpi s; eē: ergo recipit indiuidualitē: ergo nō itelligit: aut itelligere recipit in corpe: qd̄ nec est verū p̄ se neq; p̄ accidēs: p̄ntia pbat: qz qd̄ recipit in recepto in corpe recipit in corpe: licet mediate: sicut color receptus in superficie recipit mediate in substantia subiecta superficie: z hoc est potissimum fundamentum aduerse partis ex pprijs.

Arguūt z forti^o: qz nulla pot^o est separatiō essēntia cui^o: ergo itellecus est actus corpis. anīs p̄ qz potētiā oritur a substantia: vel est eadem illi: cōsequētis probatur: qz substantia anime intellectue est actus corporis: z hec ratio est fortis valde.

Preterea aīa intellectua est for^o dans eē formali corpi: ergo est figurata saltē p̄ accūs: pbatur sequela: qz subiectū figure est hō cōpositus ex mā p̄ma sola z aīa intellectua apud te. ps ergo subtiest aīa intellectua: s; p̄ accūs saltē figurata. **P**reterea. si aīa intellectua esset forma corpis idiuisibilis apud te ergo manus itelligit: pbatur sequela: qz manus est corp^o cōpositū ex aīa intellectua z corpe zc. **P**reterea. aīa intellectua est forma idiuisibilis in toto corpore: ergo idē idiuisibile simul mouet z quiescit: patet sequela: quie scēte vna manu z mota alia.

Ad solutiōem hoz nō opz alia iacere fundamēta vt eo verior ostēdatur doctrina quo exposita qd̄ ita te oēs difficultates soluant. Scito igitur qz qz aīa intellectua media est forma: z sic imaterialis est ordinis: vt nō respuat cōmūicatiōnē materie: ipsam p̄cipiat: z sui generis cōditiōes intrinsecas: z emēntiori mō habet z cōtinet p̄fectiones virtutes z efficaciam: (vt se tñ decet) oīum īferiorū formarū ad se ordinatarū: sicut tetragonū cōtinet trigonū: z hic fit vt exerceat z actus sui imaterialis ordinis itelligēdo zc. z actus formarū materialū formādo: figurādo zc. s; sicut superiores actus modificat ex mō eēndi in corpe. ita inferiores eleuat ex sua indepēdētā ad corp^o. Ut enim docuit Aristo. in textu. 31. secundū lībrī. aīe se habēt sicut in figuris: qz semp in eo qd̄ cōsequēter est: id quod est prius est in potentia. i. vīrtualiter vt trigonū in tetragono: z hoc si diligenter

Impeterlo: cessabis admirari multa q̄ alij mirant.
Cad p̄mū ergo i oppositū dicēdū: q̄ q̄ āns est abi-
 guū: opz distigui: s̄. n. li in mā determinet existētiā:
 āns est vez: vt p̄s: s̄ p̄ntia nihil valet: q̄ ex hoc q̄ for-
 ma exigit certas dispositiōes ad hoc q̄ sit in mā: nō
 seq̄t q̄ cesset absolute cessantib⁹ illis. Si at̄ li i ma-
 teria determinet dispositiōes. Āns est falsū simplr:
 q̄ aia intellectiua nō ad suā existētiā absolute: sed ad
 suā existētiā i mā opz q̄ hēat dispositiōes q̄sdā i illa.

Cad secūdū d̄r: q̄ eē quo aliqd est: duplr cōtigit. s̄.
 p̄cise z nō p̄cise. Aia intellectiua h̄z q̄ sit quo aliqd ē:
 z q̄ sit et̄ q̄s i seipsa subsistit: hoc q̄ imaterialis: il-
 lud q̄ forma alteri⁹: z p̄p̄ea āns cū p̄cisiōe intellectū
 est falsū: i quo solo s̄s̄u p̄cedit p̄ntia z argumētum.

Cad tertū at̄ q̄s est ex cōmunissimis oib⁹ formis
 informātib⁹ cōmunissima r̄sio est: q̄ vnio forme cus
 mā sumit duplr: formāl z sic ē relatio: z s̄damētatr
 z sic nō significat vnā rē simplicē vt argumētū suppo-
 nere vt: s̄ signat mām eē actualr sub forma z formā
 s̄formare mām: hec at̄ ip̄ortāt māifeste ip̄sas causas
 materialē z formalē cus suis causalitatib⁹. Uā hec
 vnio nihil ē mediū iter formā z materiā: s̄ dicit vtrū
 q̄s simul: z dicit cōpositū resultās q̄s i substātijs est
 tūba q̄ corrūpit: i acc̄tib⁹ vero ē acc̄ns. Quū ergo
 d̄r vnio aie ad corpus nō ē suba nō vnā: s̄ due cōcur-
 rētes simul in vnā substātiā cōpositā tertā ex illis
 cōstātē: cuius est gnari z corrūpi: nō enim opz q̄rere
 quomō ex aia z corpe fiat vnū: dixit Aristo. sicut nec
 ex cera z figura. Sed oporteret. bñ ab Auerroi pla-
 tone z alijs querere quomodo fiat vnū.

Cad quartū at̄ q̄s est Achilleū negāda est sequela:
 z ad illā maximā dicēdū est q̄ nō tenet nisi in sustinē-
 tib⁹ z sustētatis. Itaq̄ existētib⁹ tribus quoz pri-
 mū sustinet secūdū: z secūdū sustinet tertū: bñ se-
 quit̄: tertū est in secūdo: ergo z in primo: s̄ si tertū
 sustinet in secūdo: secūdū aut̄ nō sustineat i p̄mo
 q̄zuis sit i ip̄so primo: nō seq̄tur: tertū est in 2.º ergo
 est in p̄: q̄z pot̄ esse in 2.º vt nō sustentat a primo. Et
 sic ē in p̄posito. Nā intelligere z intellectus est i aia
 intellectiua z sustinet ab illa: ip̄sa aut̄ aia s̄ sit in
 corpore: nō tñ sustinet a corpore: q̄ independens est
 s̄m eē ab illo. Et si instet q̄ saltē p̄ accidēs itelligere
 erit in corpore: r̄nderi pot̄ iuxta doctrinā octauī phi-
 sicoz textu. co. s̄. vbi aia celi p̄cedit moueri p̄ acc̄ns
 nō q̄: ad ip̄sam p̄ acc̄ns pueniat motus: sed q̄ motū
 ab ea mouet ad motū alterius. Hac igit̄ rōe intelli-
 gere p̄ acc̄ns est in corpore: nō q̄ esse in corpore p̄ueni-
 at ad ip̄sum intellectū z intelligere per acc̄ns. Sed
 quia id in quo est: participatur a corpore.

Cad quintū formāl r̄ndendo d̄r q̄ est sophisma si-
 gure dictiōis: mutat enim magis in quomō: aut eē.
 Ad rē aut̄ dicēdū q̄ intellectus nō est abstractio: aut
 separatio subria aie intellectiue: sed est alio modo
 abstractus a corpore q̄s illa. Substātia enim intelle-
 ctiua est separata sepatione depēdētie substāialis
 in essendo: z hoc ex se. Intellectus aut̄ ē separatus
 separatiōe actuatōis: q̄ nō actuat corpus: sed ois
 separatio intellectus. s̄. s̄m nō actuationē z s̄ inde-
 pendētiā orit̄ ex illa simplici separatiōe aie qua in
 seimaterialiter subsistēs p̄t p̄ se solā opari. Et igno-
 rantia huius sepationis Aristo. Alexandrum Auer-
 rois ceterosq̄ sequaces a vero abduxit. Hec. n. est q̄
 eleuationē anime supra materiā z corp⁹ ponit: actū
 corporis saluat: z cum hoc sine corpore operantez z

potentem subsistere zc.

Cad tertū iā p̄ r̄sio: negatur sigdē aiam intellectu-
 uā sequi esse quoquomō figuratā: z p̄cedit q̄ subie-
 ctū figure est hō cōpositus ex mā priā z sola aia intel-
 lectiua: sed hō: nec aia nec materia est et̄ simul sum-
 pte: sed tertia substantia sicut ba sillaba: nec ē. b. nec
 a. nec. b. z. a. sed. ba. Et vt iponat vltimū silentiū: h̄is
 adiungito q̄ aia intellectiua: q̄ virtuat̄ cōtinet q̄
 quid p̄nt forme pambule: facit formāl quicqd̄ ille
 facerent retenta simplicitate z indiuisibilitate sua:
 z hoc ex sua eminētia. Lōe liquidē est superioribus
 formis p̄ambu larū opera eminentius facere. Uā
 sicut nō ē mirū q̄ aia bouis cū hoc q̄ nō p̄tinet vege-
 tatiuā formaliter s̄ virtualiter s̄m doctrinā Aristo.
 dicentis q̄ p̄tinet illam in potentia vt tetragonū tri-
 gonū facit formāl bouē vegetatiuū: z quicqd̄ face-
 ret vegetatiua eminentius: adeo vt s̄m diuū Thomā
 nō sit diuisibilis ad diuisionē subiecti: q̄s experien-
 tia quoq̄ testat̄: ita mirandū non est: si aia intellecti-
 ua postrema oium s̄m p̄ntiam: oium opera pficiat: z
 quatū z figuratū faciat absq̄ sui diuisiōe z ip̄fectōe.
Cad seprimū negatur sequela: z p̄batio plus eri-
 git. Ad hoc enim q̄ aliquod cōpositum intelligat̄
 sufficit p̄positum ex aia intellectiua z corpore: sed ois
 addere z corpore per se p̄ perfectibili seu propor-
 tionato aie intellectue. Tale aut̄ nō est manus: sed so-
 lum hoc compositum quod significat homo.

Cad octauū negatur quoq̄ p̄ntia: q̄ aia in intellectu
 uā nō mouetur et̄ per acc̄ns ad motū partis corporis:
 q̄zuis bene moueat p̄ accidens ad motū totius cor-
 poris in quo est. Et rō est: q̄ quod est in loco tñ diffi-
 nitue nō mouetur p̄ acc̄ns nisi ad motū eius in quo
 est diffinitue: aia aut̄ intellectiua constat q̄ nō est
 in loco nisi diffinitue: z ideo non mouetur per acci-
 dēs localiter nisi ad motū eius in quo ē diffinitue.
 Aia aut̄ intellectiua ad nullā suā partem: sed tantū
 mō ad totū corpus cōparatur diffinitue: q̄ eē dif-
 finitue est esse ita hic q̄ non alibi: z iō aia nec moue-
 tur nec quiescit p̄ accidens per partes corporis.

Cia q̄ p̄o immortalitate aie hic inducis vera sunt: hoc excepto ^{propu.}
 q̄ repetis Aristo. fuisse in hoc deceptū: qd̄ falsum esse p̄sepe mon-
 strauimus. per omnia benedictus deus. Amen.

CPropugnaculum Aristotelis de im-
 mortalitate anime cōtra Thomam Gale-
 tanum. **Explicit.**

In opusculum quod tutela de immortalitate anime contra Petru pomponatium mantuanus inscribitur problemialis Epistola fratris Bartholomei de spina pisani ordi. pædi.

Vemadmodu, teste lactatio nullus est suavior aie cibus q; cognitio veritatis/ita nil est q; sic vite dulcedine adimat me/ q; qppia ita virosu & exitiale venenu e/vt pvasio falsitatis. Qd si veritate qua a rebus et vilissimis ipsa medicat mig/ imodu oblectatur aia/q;to magis innata(vt ita dica)de seipsa veritate p cordis oibus coplectitur/eiusq; felici adeptioe pfruitur/dum sui pulchritudine qua naturalia cucta pcellit/perhénitate/qua spuali est cõsors: gloria qua deo et iungi valeat eo certius ituetur/quo ipfamet se sibi ipsi offert pfundius/ac ex ppriis opibus & quotidianis actibus manifesta tur,apit? Hinc philosophoꝝ piceps Arist. sciam de aia ceteris nalibus sciētis honorabiliorẽ p dicit. Falsitate itaq; tate felicitati cõtraria / p cunctis falsitatibus horreat detestetur & explodat: nec minus eos q tam dira venena sparserut veluti cruētilissimos ho/ ftes ipsa aia psequatur necesse est. Admiretur igitur oro nullus si grauisimū onus/& impar viribus meis subierim. Ab aia. n. impulsus suū vt eius iura defenderẽ. Nec me fugit inter diui doctoris q in casum in hoc ipugnatur articulo/sectatores iueniri plurimos/ad ineundū hoc certameu fortiores & ad illustradā hāc veritatẽ me sapiētiore. At cū nō nullos ipse sepius p cibus vgetilissimis rogauerim/vt parẽ sibi debitāq; puin ciā susciperent & aliquādiu expectauerim/inanẽq; demū eẽ morā cognouerim & in dies magis diffusum virus serpe re: adire periculū nō dubitau: eiusq; fretus auxilio q veritas est & vita/in hac re iustissima vt periclitati aie subuenirẽ/incõgressum cum audacissimo hoie q fortissimos et deterrere solet/paire ausus sum in noie dñi. Hūc igitur firmissimū & adamātinū doctrine lapide quẽ de celesti torrẽte/hoc est ex insupabili thomistaz scola delegimus/si deiecitū & vt gigantẽ lapillo ex funda prostratū sapiētes cognoue/ rit & bñ dispositi/ego me rem nō miuimā fecisse iudicabo/et si is ipse sibiq; non rone sed factione potius adherētes nō respiscat/sed ma gis obdurati su ecūbant. Nec me propositi penitebit aut aliqñ terga vertã et si ad annos Nestoris attingerẽ. quia veritatẽ hāc verissimā/ aiam inquā eẽ imortalẽ verbis suadeā rōnibusq; confirmẽ. Qd q; eadẽ veritatẽ naturale lumẽ iam ppxerit dicit philosophorū mona cha/diuinoq; fretus auxilio christiane fidei ac veritatis hostes persequẽdo palā facere nequaquā defatigabor. Eo et quotidie aofius veri/ tate hāc defendā/quo noueri p seipsam tadẽ falsitatẽ cadere: nulliq; veritatẽ sic ad tps cessisse/qñ demū fortia surgẽs iustissime pualuerit.

Opusculum cõtra Petru pomponatiū matuanū qd Tutela veritatis de imortalitate aie nominatur editum p fratrem Bartholomeū de spina pisani ordi. pædi. vite regularis. Cõgregationis Lõbardie. PETRI POMPONATI MANTVANI TRACTATVS DE IMMORTALITATE ANIME.

Cū oibus viribus adnitaris aiam nãz simplr & realr mortale p suadere/& q cū corpore cadat in nihilū oī qua potuisti ver su/ tia demonstrare: cur de imortalitate aie opus hoc tuū denoisti? Nō horreas nomẽ libro cõicare/cuius nois exitiale significatum aie tue cõferre nō horruisti. Castiga igitur ppositū: & hunc q libel lo huic tuo proprius est prepone titulum. petri pomponati mā tuani tractatus de mortalitate aie intellectiue.

RALER Hieronimus Natalis Ragusensis Didinis Pædicatorū. Luz aduersa laborarem valitu dine: sicuti est vir humanissimus: nostriq; amantissimus: ad nos se frequētius recipiebat. Cumq; quodam die minus me verari a morbo conspiceret: vultu adeo demisso sic orsus est. Carissime pceptor: su/ perioribus diebus cū primū de celo nobis expone/ res: puenistesq; ad locū illū in quo Aristo. ingenitū & incorruptibile cõuertit pluribus argumētatiōib; cõtendit ostẽdere. Dixisti diui Thome agnatis po/ sitionẽ a aioꝝ imortalitate qzq; verā & i se firmissimā nullo pacto ambigeres: Aristo. tñ dictis minime cõsonare cẽsebas. Eapp nisi tibi molestū eẽt: abs te duo intelligerẽ maxie desiderarẽ. Primū. s. qd reuelatiōi bus & miraculis semotis: p sistedoq; pure ifra limi/ tes nales hac in re sentis. Altez vero: quā nã sniam Aristo. in eadẽ mā fuisse cẽses. At ego quū oīum ibi astantiū: idẽ maximū desiderii cõspicerẽ (Et. n. mul ti aderāt) Sic tūc ipsi. Dilectissime fili vosq; ceteri. Et si nō paz petis (altissimū. n. huiusmodi negociū est: cū oēs fere illustres philosophi in hoc laboraue/ rint) Quoniā tñ nō nisi rẽ quā possis: (qd. s. existimẽ postulas: facile z. n. est hoc tibi aperire) ideo libenti aio tibi morẽgerā. Ceteꝝ vero: an ita se habeat res vt existimo: peritiores consules. Rem igitur deo duce aggrediar.

Non fuit ex his q Diui Dñici cõuentū inhabitates dño famu/ lantur: sed quidā extra ordinẽ vagās p curias. Hñt enī patres illi obseruātissimi /doctores celeberrimos/& studiū in cõuentu illo bonoñ. uiget florentissimū/vt nō egeat fratres alienas scolas illo re. Hec dixerim ne dū te laudare sathagis: tante religionis. honori detrahās iniuste.

In tūc aut cõsideratiōis nrẽ hic sumendum du/ ti: hominem. s. non simplicis: sed multiplicis. Si de totali natura loqueris/vt ly hõ p̄tendit: non p̄t hõ dici multiplicis nature/cū sit vna p se sp̄s aialis/vti oīs perypatetico

rum scola p cõfesso hēt. Quāuis possit dici multiplicis nature par tialis/sicut & qdlibet ex materia formaq; cõpositū. Sed alienum ab hoc vero sensu tu ruinosum adniteris per hec verba iacere fun damentum/vt insinuant & sequentia.

Non certe sed ancipitis nature esse: mediūq; in ter mortalia & imortalia collocari.

CO nouū in philosophia verbū in quo lateat falsitatis virus. Si ancipitis & non certe ac determinate nature sit hõ/iam iter entia p acẽs computabitur /iam nō gradū determinatū in p̄dicamẽto substantie fortietur: sed uagas requiret sedes: vel certe figmento si/ milis/ex incõponibilibus cõpositus apparebit ut altera chimera.

Hoc at videre apertum est si eius eẽntiales opa/ tiones ex qbus eẽntie notificatur inspexerimus.

CSi naturā opis actusue sanis obrutib; q; inspicitur/oppositum eius qd tu intendis: clarissime contuebitur.

EO z. n. qd uegetatiue & sensitue opa exercet/q vt. 2. de generatiōe aialiu capite. 3. tradit: sine instru mēto corporeali caducoq; exerceri nō possunt: morta litatẽ inducit. Eo aut qd intelligit & vult: que ope/ ratiōes vt p totū libū de aia & primo de partibus aialiu cap. primo. z. 2. de generatione aialium cap. 3. habet. sine instrumēto corpali exercetur: qd separa/ bilitatẽ & in materialitatẽ arguit: hec vero imorta/ litatẽ: iter imortalia cõnumeradus est. Ex qbus to/ ta colligi p̄t cõclusio: nō simplicis. s. nature esse: cū tres aias vt fere ita dixerim includat: uegetatiuam videlicet: sensitiuā: & intellectiuā: ancipiteq; naturā sibi vindicare: cū neq; simpliciter mortalis: neq; sim pliciter imortalis existat: vtz vtrāq; naturā ample/ ctitur. Quapp bene enūciauerūt antiqui cū ipm in ter eterna & tẽporalia statuerūt: ob eā cās q neq; pu re eternus: neq; pure tẽporalis sit cum de vtrāq; na tura participet: ipfiq; sic in medio existẽti data ē po testas vtram velit naturam induat.

CA potentia nō aut ab eẽntia imediate p̄luit opatio. Et in ho mine potentia quelibet organica/nō ptem/imortalẽ aiam inquā: sed totū inseqtur cõpositū qd mortale est. Vñ nimiz si & ipsa ta lis potentia corruptibilis sit: nec remanet in sepata aia nisi sicut in radice. Que vero a corporeo absoluta est organo / i aia ipsa imor tali recõditur imediate: vñ nimiz si & ipsa icorruptibilis est sicut & ipm eius subiectū. Nō igitur mortalitatẽ induit aia. ppter eas potetias q nō nisi radicalr sunt in ea quo & mō icorruptibiles & ipse sunt. Nec sunt tres aie inter se realr distincte in hoie. Hec. n. heresis a Diuo Augu. dānatur in libro de ecclesiasticis dogmati/ bus: sed vnica in eo aia est: a qua ppter sui nobilitatẽ p̄suunt po tetiẽ q in brutis & plātis diuersas aias cõsequuntur. Nō est ergo ancipitis seu multiplicis nature hõ: nec p̄t dici simul: eẽ morta lis ac imortalis. Sed simplr ipse hõ mortalis est & corruptibilis/ vt pote cõpositus ex forma & materia priuatiōi subiecta: cuius tñ forma & aia ipsa sua simplr imortalis ē: & nullo pacto mortalis tamen tẽ p̄cipiū sit corruptibiliū opationū & potetiarū/vt dem ē. Et ex hoc hõ iter eterna tpaliaq; statutus ē mediū: nō qdẽ ga

pōpo naci? Tutela.

pōpo.

Tutela.

Caput. primū.

pōpo.

Tutela.

pōpo. Tutela.

pōpo. Tutela.

pōpo.

Tutela.

aia ipsa sit parti immortalis (hec. n. imagi natio admodu rudis e) imo pure eterna est ipsa aia / & pure tpale totum copositu / ho in quam / ppter naturale sepabilitate aie a corpore: qd quide ex materia natura procedit.

pöpo. f. **Q**uo factu est: vt tres modi hominu inueniatur. Quidam namq; inter deos numerati sunt: lz p pauci: Et hi sunt q subiugatis vegetatiua z sensitiua: quasi toti roales effecti snt. Quidam vero ex toto neglecto intellectu: solisq; vegetatiue z sensitiue incubetes: quasi in bestias trasmigrauerut. Et hoc fortassis voluit apologus pythagorens cu dixit aias humanas in diuersas bestias transire. Quidam vero puri homines nuncupati sunt. Et hi sunt: qui mediocriter secundum virtutes morales vixerut: no tn ex toto intellectu incubuere: neq; prfus virtutibus corporeis vacauere: hoz tamen modoz vnusquisq; magna habet latitudinem: sicuti videre apertum est.

Tutela. f. **H**ec tua distinctio tuo proposito no deseruit / cu scdm mores / no secundu natura ista hoim uarietas attendatur et scdm philoso.

pöpo. g. **H**uic etiam consonat quod in psalmo dicit. **D**ignuisti eum paulominus ab angelis etc.

Tutela. g. **M**inus & hec psalmi auctoritas huic tuo fauet errori. Ex hoc qppe q mortalis ho est / & nihilominus het aiam imortalē / paulominus ab angelis minutus est q; bellie / q; & simplr & scdm ec sui forma corruptibiles sunt & mortales.

pöpo. h. **V**isa itaq; multiplici / ancipitiq; hominis natura: no ea qd ex copositione materie z forme resultat: s; ea qd ex parte ipsius forme seu anime.

Tutela. h. **Q**uo non eas cu pconcluseris no ipsam tm natura hois / veru & ipm hoim / neq; simplr mortale e / neq; simplr imortalē / neq; pure eternu / neq; pure tpalem / sed q vtraq; coplectatur natura: & q ob hoc ei sit data ptas. vtra velut natura induat

pöpo. i. **U**idendu restat: cu imortalē z mortale opposita sint: qd de eode affirmari nequeat: merito quis ambiget quo fieri modo possit: vt hec simul de huana aia dicantur. Etenim hoc videre non leue.

Tutela. i. **S**i de aia sola loquaris / falsum est eam simul mortale e & imortalē: sed simplr & absolute imortalis est / principiu tm corruptibiliu potentiaz vegetatiua / & sensitiua: / no aut ipsius aie vegetatiue vel sensitiue. Eade qppe aia q intellectiua est / vegetatiua quoq; e & sensitiua / & ois vnica imortalis aia. Et de hoc nullus q sit verus philo. ambigit: neq; Aristo.

pöpo. k. **Q**uare vel vna z eade natura statuet: q simul mortalis z imortalis sit: aut altera z altera: qd si secundu detur. hoc tribus modis intelligi poterit. Aut igit secundu numeru hominu erit numerus mortalium z imortalium: vt pote in Socrate erit vna imortalis: z vna aut due mortales: z sic de ceteris: sic q vnusq;q; ho pprius mortale z imortalē habeat. Aut potius in oibus hominibus vna tantu statuet imortalis: secundu vnūqueq; aut homine mortales sunt distribute z multiplicata: an magis e conuerso: imortalē multiplicatam: mortale vero oibus comunes ponemus. Si vero altera ps magis eligat: v; q p vna z eandem ho si mortalis z imortalis: cu fieri no posse videat q opposita de eode dicant: simplr fieri negt vt eade sit mortalis z imortalis. Veru vs simplr erit imortalis z secundu vel mortalis: aut potius vice versa: simplr mortalis. secundu qd vo imortalis. an magis vtrūq; secundu qd amplexa e. s. secundu qd mortalis z scdm qd imortalis. his etenim tribus modis satis cotradictio euitari poterit. Colligedo ergo: sex modis istud imagiari poterit: veluti discuretū z colligeti appet.

Caput. 3. **E**x istis igit sex modis enumeratis. quattuor acciperit iudices: duo vero euauerut. Null' etenim posuit imaterialē multiplicari: materiale vero e vnū numero. Et hoc ronabiliter. Quonias inimaginabile est vnus rem copeas: e in tot distinctis loco z subiecto. Et maxie si est corruptibilis. Similr nul-

lus posuit eandē rē equatē eē mortale z imortalē: sicuti nihil equaliter pt constitui ex duobus cotrariis: s; semp opz vnū alteri pdominari: vt primo de celo textu z cometo. 7. z. 2. de gnatiōe. 47. Et decimo methaphysice. 23. Et in. 2. Colliget: plane ostēdit. Sigillatim igit videamus s illis quatuor residuis. Auerrois itaq; vt existimo an eum Themistius concordos posuere aias intellectiua reatr distingui ab aia corruptibili: vtz ipsas eē vnā numero i oibus hoib; mortale vero multiplicata. pami at dicti rōe: quonias cu viderūt Aristo. simplr pbare intellectu possibile eē imirtu z imaterialē: z p cosequēs eternū: oia q; eius verba ad hoc tendere vt ispicieri libros de aia liquet: crediderūtq; rōnē Aristo. in se veras eē: affirmauerūt simplr intellectu eē imortalē. Quāuē vterius viderūt aiam sensitiua z vegetatiua: s; necessitate in suis officijs organo corpali indigere: vt ex locis superius citatis apparet: tale autē de necessitate corporeū z caducū est: cōcluserūt talē aia simplr eē mortale. Vtz cu fieri nequeat: vt eadē res simplr z absolute mortalis z imortalis sit: coacti sūt pbare imortalē a mortali reatr distingui. Themistius quoq; i hanc sniaz trahere conat. Platonē: iducitq; verba platōis i Thimeo q māifeste vidēt s; pcedere. **Q**uō vnic' sit intellect' i oib' hoib': siue agēs siue possibilis potat: patet pt ex eo qm apud pipareticos e celebrata ppositio: multiplicationē iduiduoz in eadē spē no posse eē nisi p mas qntatē. vt. 7. z. 12. meta. 2. 1. s; aia scribit. Quo at mo soluatū dubitatiōes p hūc modū: appet eoz libros z suoz sectatoz ituedo. **H**ic. n. itēdim' abreuiat: solūq; rferē q necaria sunt.

Tutela. k. **E**x supradictis patet huius tue diuisionis vanitas / & totius huius capitis & sequentis supfluitas. Vnū ē ex mēbris diuisionis huius ppterea q apte cotradictoria claudat nullū vnū opinatorem sui habuit. hoc inq; / q vna sit oium hoim aia sed mortalis: statim n. apparet & in pmpu est oibus et insipientibus q si mortalis e aia & ad mortem hois moriatur / & eē desinat / iam tunc ipsa no erit illorum aia qui supersunt.

Caput. 4. **Q**uāuis hec opinio tepestate nra sit multū celebrata: z ser ab oib' pstatū hēat eā eē Aristo. mibi tm vs qd nedū i se sit falsissima: vtz in intelligibilis z monstruosa: z ab Aristo. prfus aliena. Imo existio qd tāta fatuitas nunq; fuerit ab Aristo. nedum credita verum excogitata.

Tutela. l. **G**ratias deo referre debes q non vsq; quaq; tenebris inuoluaris / sed illuxerit tibi veritas / ut nedū videre / verū ē & pbare anixus sis Auer. errore istū vanissime fictiois naturā sapere. Vtinā sic veritate ipsam circa principale cōclusionē amplexus fuisses.

pöpo. m. **E**t prio qd d ei' falsitate nihil noni itēdo adducet: s; tm lectorē remitter ad ea q latinoz dec' Diu' Thomas agnas z i libro. ppo p vnitate intellectus: z i pma pte sūme: z i 2. lib. p Hēteles: z i qōnib' disputat de aia: z i multis alijs locis scribit. Etenim tā luculēter: tā subtilr aduersus hāc opinionē iuebit: vt snia mea nihil itactu reliquat: nullāq; rñsionē quā q p Auerroē adāucē pot ipugnata dimittit. Totū. n. impugnat dissipat z anihilat. Nullūq; Auer. resugiu relictu ē: nisi cōiūtia z maled. i diuinū z scissimū vtz.

Tutela. m. **E** plurimū eqdē tibi cōduxisset ab hac luce te no subducere. **S**ed quo ad s; hec pauca que mibi plenā fide faciūt adducē statui. U; h alienū eē ab Ari. Verū h eē figmētū z mōstrū ab eo Auerroē pfectū. Prio qm talis aia itelliuā: vs h; aliq; opardes oino idēpēdētē a corpe: tāq; a lbiecto z obiecto: vs nllā. Secundū da ri n pt. quū sibi repugnet: rōnē. Sibi qdē: qm i Lō mēto. 12. pmi s aia i sine pmeti hec dic. Et n itēdit p h hoc q appet ex h s; mōde supficieten'. s. qd itelligē no sit nisi cū imaginatōe: tē. n. itellus mālis erit gnabilis z

lis & corruptibilis sic intelligit Alexander. Ex quo liquet
 quod intellectus huiusmodi aliquid operatione oio idepen
 dete a coepe. Rone et illud firmat. Quia intellectus non est for
 ma constituta et est subiectum: si non dependet a subiecto in
 esse: neque in operari. Quia operatio inseparabilis est. Uerum quod hoc
 Ari. non dicitur: eiusque sententia est: satis patet: Ari. in fi
 ne citati textu. 12. pmi dicitur anima dicat intelligere aut esse ph
 thasiam: aut non esse sine phantasiam. Et quis ibi dicitur
 loquitur. tertij tamen de anima textu. 39. clarissime dicitur quod non est in
 telligere abique phantasiam. quod et experimento probatur.
 Nullo igitur modo: intellectus humanus huiusmodi operationes
 prius a coepe independere: quod est oppositum cessi. Ad h
 non video aliam rationem nisi quod argumentum ostendit quod intelligere
 humanum et quatenus per eum intellectus homo dicitur intelligens. Sic. n. ver
 rificat quod ipse indiget phantasiam. In intellectione. n. no
 ua et an adeptio: illa manifestum est: in intellectione vero
 eterna. sive ipsa adeptio: illa est veritate 13. Cum enim
 ipse intellectus possibilis disponat ad susceptores: intellectus
 agens tanquam forme per hitus speculationis quod dependet
 in conservari a virtute sensitiua: ut ipse in Comento. 39. ter
 ti dicitur anima dicitur. Uerum si huiusmodi summat intellectus nequaquam
 a phantasiam dependet. Quamuis autem istud sar
 tis ingeniose dicatur: nihil tamen videtur proficere.
 Quia secundum eodem definitionem anime: Anima est actus corporis
 phisici organici etc. Ergo anima intellectiva est actus corporis
 phisici organici. Cum itaque huiusmodi intellectus sit actus corporis
 phisici organici: et in suo ope dependebit ab organo
 aut tanquam subiecto aut tanquam obiecto. Nunquam ergo totaliter
 absoluetur ab organo.

Tutela. Non philosophice loqueris: doces intellectum esse corporis actum &
 secundum esse & secundum operari. probatur. n. & demonstrat philo. 3. de anima
 1. c. 6. intellectum ipsum absolutum esse ab organo corporali: & consequenter
 nec totius nec partis cuiusvis corporis esse actum. In secundo est ex
 parte dicitur quod intellectus nullius corporis actus est. Anima autem tamen actus
 sit organici corporis: non tamen ob hoc dicitur in esse suo dependere ab ipso
 suo corpore: aut in oio suo operari. Eleuatur. n. super materia quam in
 format ratione partis intellectiue quod nullius corporis actus est. Et sic
 licet concitetur suum esse corpori: non tamen secundum suum esse dependet a corpore
 sicut a subiecto: multo minus igitur ab eo dependet ut ab obiecto. Quod
 .n. p se esse potest: quod et per se valeat operari: nulli vero philo. cadit in du
 bitium. Ex quibus oibus statim sequitur quod cum corpus ipsum corruptibile
 sit: ab eo tandem absoluetur anima: & separata persistet.

Po. Huius forte dicitur quod ita est de anima sic et de ceteris intelli
 gētibus. Et. n. Comentato: ipse tertij de anima commento. 19.
 potest ipsas esse vltimas intelligētias. Cetera autem intelligē
 tie: duplter considerari possunt. Uno modo in se: et non ut actuāt
 corpus celeste: et sic non sunt anime. huiusmodi operationes nullo modo
 a coepe dependentes: sic intelligere desiderare.

Tutela. Hec ratio adeo insulsa est ut oppugnatione non mereatur sed co
 tēptu. Nec ex dicto comentato: inducto fauore assumit. neque. n.
 ab eo vocatur intelligentia ipsa anima: sed intelligibile vnus que sepa
 rum potest. Neque est verum quod ipse comentator teneat animam intellectu
 uam non nisi motoris habitudine ad corpus hēre quasi ad suum mobi
 le uti nauta se hēre ad nauim. Hęc quippe platonis opinionem ipse
 vna cum Aristo. in secundo de anima reprehensibilem innuit.

Po. Alio autem modo considerari possunt ut actuāt corpora celestia:
 et sic potest eis esse animas. imo et data definitio de anima.
 Tutela. Non actuāt substantia: ut v3 ipsis intelligētibus tanquam substantia
 bus suis formis ipsa corpora celestia subsistat: sed ad ea se hēre ut
 motores tamen uti ad rotam figulus. Vn nec proprie animata dicuntur aut
 sunt ut diu Tho. euidentissime probat in prima parte. q. 70. ar. 3. & alibi.

Po. Sic etiam actus corporis phisici: satis equoce ill
 la definitio de eis dicatur: ut ipse comentator in libro d
 tertij de anima dicitur. Sunt etenim corpora celestia animata ut
 8. de phisico auditu. 2. 8 Celo: 7. 12. methaphisice po
 nit Ari. 13. satis equoce. sic et ipse comentator: in libro d
 13. orbis dicitur. Quare et anima intellectiva duobus est
 modis considerari poterit. Uno etenim modo ut est infima in
 telligētiaz et non in ordine ad suam spheram. s. hoies: et sic
 nullo modo dependet a coepe: neque in esse: neque in operari.

Quare neque ut sic est actus corporis phisici organici. Alio
 est modo considerari potest in ordine ad suam spheram: et sic est actus
 corporis phisici organici. Quare non absolutum a corpore
 ut sic: neque in esse: neque in operari. Quapp ut est forma hoies
 ipse indiget phantasiam in operari: s. si simpliciter ut supra.
 Et huiusmodi modum solui potest vtitata dubitatio. s. quomodo anima
 intellectiva considerat naturalis: cum tamen per de prius capite dicitur:
 non spectat ad naturam intellectiua cum sit mouens non mota: et re
 liqua ibi dicitur. Soluitur inquam: quomodo anima est naturalis. Immo
 huiusmodi hanc consideratōes: considerant intelligentie a naturali: quod
 anima humana intellectus est: methaphisice negocii est sicut et
 ceteri intellectus superiores.

Immo organica corpora non sunt: cum diuersitate in partibus non
 hēant ad diuersitate operum ordinata: ex quo statim sequitur eadem
 carere sensitiua anima: eo quod hec non nisi organici corporis actus sit: et
 go pariter nec vegetatiua hēbunt: quod in animalibus sensitiue quodam
 modo subsistunt: eademque conseruat. pure igitur intellectiua erit
 illa anima si celum sit animata: sed hoc est impossibile cum proprium sit intellectu
 lis nature ut sic: absolutum ab oio corpore. Quod. n. anima nostra intellectiua
 sit corporis actus non hēret nisi quod simul est et sensitiua & vegetatiua
 anima. Si. n. pure intellectiua eētrab oio corpore separet & in se spē cōple
 ta subsisteret. Quod huiusmodi a nobis proprie vocatur intelligentie essentialis
 conuenit. Non est ea pure intellectiua ex hoc puenit quod ordo vniuer
 si a summo conditore oium deo rebus iditus exigit: ut natura aliqua
 inter pure spūalia & pure corporalia statuatur: media ut v3 quo
 ad formam sit spūalis & consequenter incorruptibilis: & nihilominus
 ex hoc quod naturaliter sit corporis actus & consequenter non cōpleta in
 spē: egeat sui pfectione maxima per corpus & corporea opa mōdi
 care: a sensibilibus quippe per sensuum ministeria suscipit anima & itell
 sciam & oem sui pfectione: vñ eadem quoque animam necesse est pici
 piū esse sensitiuam potētiaz & consequenter vegetatiuam sine quibus
 sensus vigere non possunt. & sic forma illa spūalis eminenter continet quod
 quod continet formaliter sensitiua anima bruto: & vegetatiua qua plante
 viuūt: ut ex his ipsa dicatur anima nedum intellectuua eo quod sit pmi
 picipiū intelligēdi: sed et sensitiua & vegetatiua eo quod sit picipiū
 sentiēdi & vegetandi.

Tutela. 9

Et sic va huiusmodi ratio multipliciter officit. In primis quod
 quomodo si de iudicio est de anima humana quod dicitur ceteris intelli
 gētibus: quomodo in methaphisice Ari. tractatione facit de
 intelligētibus: et de humana anima per tractare debuisset: quod tamen
 mime fecit. Preterea: si id est in iudicio de humano intellectu
 quod dicitur de intelligētibus: cur igitur Ari. textu commento. vigesimo
 sexti scđi phisicorum potest terminum consideratōis naturalis
 animas humanas quomodo si intelligat Ari. quod tamen ad quod est falsus est
 Et enim quod est dei et intelligētiaz: naturalis demonstrat Et per ipse
 comentator: pmi de anima cō. 22. cō. 36. 12. methaphisice
 te. diuinum hec accipit a naturali. Si vero loquitur quod tamen ad quod est
 satis patet huiusmodi ratione data non potest ad naturam. cum ut sit sit
 mouens non motum. Immo ut dicitur ratio hoc voluit Ari
 sto. in primo de partibus capitulo citato. Amplius
 Ridelicet uidet dicere animam intellectiua que est vna potest
 tia numero duos habere modos intelligendi. s. 7. 8.
 pedentem et independenter a coepe. Sic etenim duo esse vi
 deret hēre. Etenim intelligētia et si sit intellectus et anima: et in suo
 intelligēdo non indiget coepe: in mouēdo autem indigeat cor
 pore. Uerum localiter mouē et intelligere sunt operatōes val
 de diuerse. In anima autem ponunt intellectōes quod vna de
 pedet a coepe: altera vero est simpliciter absoluta: quod non vñ cō
 sonū rōni: cum vni operatōis respectu vni et eiusdem non vi
 deat esse nisi vni modo operati. Preterea. Superfluum vñ: et
 incredibile quod vni numero hēat infinitas sepe operatōes re
 spectu eiusdem obiecti sicut huiusmodi at sequitur huiusmodi opinionem: Quod il
 le intellectus intelligēdo eterna intelligit deū: et intelligēdo no
 ua tot huiusmodi intellectōes respectu dei quot hoies deū
 intelligūt. Hoc autem vñ esse purum figmentum: ut et multis
 apparere potest. verum si intelligentia: intelligat sine
 corpore: non moueat autem localiter sine corpore: nullum
 incommodum sequitur. Cum intelligere et localiter mo
 uere sint operationes valde diuersorum generum:
 vnaque sit imanens altera transiens: cum totum op

Po. 8

positum contingat de anima intellectiva. Etiam
be sunt intellectus et ambe operationes immanentes.

Tutela C Licet multa tamen in ratione hac a te impugnata quod est in ipsa impugnatio
tione dicatur minus vera: quia tamen principalis conclusio quam per hec omnia
tutari conari: hec inquam quod intellectus non sit omnium horum unicus ve-
ra est: falsa ad hoc inducitur impugnare per singula pretermittit: maxime
quod fere omnia cum infra per te repetitur refellam.

pōpo.

C Secundo ad principale: quod si secundum Aristotem anima in-
tellectiva est vere immaterialis. ut fingit dictus com-
mentator. cum istud non sit per se notum: imo maxime dubi-
um. opus per aliquam evidentiam manifestari. Modo ad se-
parabilitatem conclusionem sufficit secundum Aristotem. quod
sit vel virtus organica: vel si non organica saltem quod sine
obiecto corporali non possit erire in opus. Dicit enim
textu. duodecimo primi de anima: quod si intellectus sit
phantasia: siue non sit sine phantasia. non contingit ipsum
separari. Cum autem separabilitas inseparabilitati oppo-
natur: disunctivaque affirmativa contradicat copulati-
ve affirmativae facte de partibus oppositis. Si igitur
ad inseparabilitatem sufficit alternativae: vel esse in or-
gano tanquam in subiecto: vel ab ipso dependere tanquam
ab obiecto. igitur ad separabilitatem coniunctim req-
rit neque dependere ab organo tanquam a subiecto: neque tanquam
ab obiecto saltem in aliqua sui operatione. Cum autem istud
sit de quo est questio. quomodo ergo certificabit Auerro-
is animam esse immortalem. precipue cum dicat Aristotem. quod
necesse est intelligentem phantasmatum speculari: et qui-
libet homo hoc experitur in semetipso. Huic fortassis
dicitur quod illa ratio tertij de anima simpliciter probat animam esse imate-
rialis: eo scilicet quod recipit omnes formas materiales. Ex quo po-
tente evidenter concluditur quod hec operatione omnino inde-
pendente: cum operatio sequatur esse. Sed hoc non videtur valere:
quia illa ratio Aristotem. supponit quod intellectus moveatur
a corpore. cum dicat intelligere esse sicut sentire: et in-
tellectum possibile esse virtutem passivam: inferiusque de-
clarat quod suum motivum est phantasma: sed quod indiget
phantasmate est inseparabile a materia per deum. igitur illa
ratio magis probat ipsum esse materiale quam immaterialis. Sed ad-
huc forte dicitur quod ex eo quod intellectus non indiget organo
tanquam subiecto: id est simpliciter immaterialis: quas ratio
non facit immediate Aristotem. post dicta. Uerum istud non videtur
proficere quod vel sola illa conditio sufficit: vel requiritur
alia scilicet quod non moveatur ab omni corpore. Si ambe. stat argu-
mentum primum. Si illa sola: destruit iudicium Aristotem. cum po-
nat ambas esse requisitas. Sed fortassis adhuc dicitur: quod re-
vera una sola requisita est. non indigere enim corpore tan-
quam subiecto absolute inferri esse potentiam immaterialis: et
ec converso. quod tamen cum hoc quod immaterialis est: et habeat ali-
quam operationem omnino independentem: et enim immaterialis
est: aliqua habet independentem: et est. quoniam tamen contingit quod vel
tra independentem ab obiecto habeat et dependentem. ne
fortassis aliquid existimaret ex eo quod aliqua habet depen-
dentem: omnem habeat dependentem. ideo illud apposuit Ari-
stotem. Quod si intelligere non esset sine phantasia: sic quod in omni
operatione phantasia indigeret: indubitater intellectus ef-
feret inseparabilis. Sed istud non videtur posse stare. Primum quoniam
Aristotem. suppone appositum illam conditionem cum altera
sit sufficiens ad inferendam conclusionem. quod nephas est tanto
ascribere philosopho. Secundo quod si ex eo quod intellectus
in suo opere indiget phantasmate inferitur quod ipse sit in-
separabilis: hoc non potest esse nisi quod est organicus secundum
positionem. Dico autem organicus subiective. secundum enim
data: convertuntur organicum subiective: et virtus materialis
cognoscitiva. Quare et non organicum subiective et im-
materiale. Dicere ergo indigere semper corpore tanquam
obiecto: est dicere indigere corpore tanquam subiecto. Et sic ni-
hil novum diceret cum dixit. si intelligere non est sine
phantasia: nam esse phantasia: et nunquam esse sine phantasia

simpliciter convertunt. Et unum declarat alterum. Effet ergo
simile ac si quis diceret: si fortes non est homo vel non est
animale rationale: non est disciplinabilis. Qui sermo quod
sit ridiculus et alienus a maiestate Aristotem. iudicio
alioque relinquo. Amplius quoniam aliquod habet duas causas veri-
tatis. una ablata et altera remanente. non minus illud re-
manet. ut ex se notum est. cum ad veritatem disunctive suffi-
ciat una parte esse vera. sed intellectum inseparabile esse
a materia verificat quoniam est phantasia vel non est sine
phantasia. ut per primo de anima. Remoto igitur quod sit pha-
ntasia: non minus verificaret ipsum esse materiale. dum non esset
sine phantasia. Sed secundum positionem istam est falsum. quia
impossibile est secundum eam intellectum esse inseparabile et
non esse phantasia: cum apud eam illa convertant. ergo po-
sitio ponens organicum subiective et materiale converti. et pa-
riter opposita eorum. scilicet non organicum subiective et imma-
teriale converti: falsa est. Adhuc quoniam alicui rei duo
modi sub disunctione assignantur res illa indifferenter
sit ab altero illorum separari: aut saltem ab uno illorum ip-
sa remanente. Exempli gratia: illiberalitas dupliciter con-
tingit. Aut per avaritiam aut per prodigalitate. id est et reperit
illiberalis avarus sine prodigalitate: et illiberalis pro-
digus sine avaritia. Si enim separari non possent: non eorum
utique duo modi illiberalitatis: sed ut in vice coinci-
deret: aut ambo copulativae et non disunctive: necessa-
rio concurreret ad illiberalitatem. Et non si nullus illibe-
ralis esset: nisi simul prodigus et avarus esset: non recte di-
ceret ad illiberalitatem equi prodigalitates vel avari-
tiam: sed prodigalitate et avaritiam coniuncta constitueret
illiberalitatem. Si igitur ad inseparabilitatem aie sufficit
ipsam esse phantasia vel non sine phantasia. vel igitur stat
ipsam esse inseparabile sine altera eorum conditionum in-
differenter: vel saltem determinate. Si primum: ergo stabit
quod intellectus non sit sine phantasmate: et tamen non sit phan-
tasia: Et per primum quod semper indigeat corpore tanquam ob-
iecto: et non tanquam subiecto. quod est per consequens ab adversario.
Si vero deus secundum videtur determinate et non indifferenter:
cum fieri neque ut aliquod indigeat corpore tanquam subiecto
et non tanquam obiecto: ergo stabit quod indigebit tanquam
obiecto et non tanquam subiecto: ergo idem quod prius. Am-
plius secundum positionem. intellectus habet aliquam operationem
non omnimode pendente a corpore. cum istud sit dubium: habet
per aliquod signum certificari. Et non est alius fingere per quod
certificari possit nisi quod ipse immaterialis est: verum cum et istud
non sit minus dubium quam primum: demonstratio eger. Querit
igitur de medio illo. an est quod sit neque dependet a corpore tanquam
subiecto et obiecto vel quod solus non dependet a corpore tanquam
subiecto. Primum dari non potest: tamen quod sic esset petitio pri-
cipij cum intendentes probare itellum in aliquo sui opere
dependere a corpore assumimus quod ipse immaterialis est. Et
probantes ipsum esse immaterialis: accipimus quod in aliquo opere
non dependet a corpore. tamen est quod nullum est tale medium in
quo non sumatur ipsum intellectum non dependere a corpore
tanquam ab obiecto. Primum et enim demonstratio
tertij de anima probat intellectum esse immaterialis. quod re-
cipit omnes formas materiales. Non cum tale recipere
constat pati. ut ibidem dicit Aristotem. ergo movebitur
re corporali: et sic indigebit corpore tanquam obiecto.
Secunda demonstratio est quod species intelligibilis non re-
cipitur in organo sed in ipso intellectu. ergo idem quod
prius: cum recipere sit pati. Potest igitur dicere alter
medium videtur: medium esse quia non indiget corpore tan-
quam subiecto: licet tanquam obiecto. Quod si sic
est. unum igitur est quod Aristotem. attentum faciens auditorem in
prohemio de anima dixit: necessarium est preintelligere
de suis operationibus. subditque: si intelligere est sicut phan-
tasia: vel non sine phantasia non contingit ipsas separari
Quare

vno ponit reliquum. Restat igitur ut imaterialitas copulatiue vtrūq; erigat. Quare cum malitas immaterialitati triet ad ipsam malitatem sufficere indigere corpe tanquam subiecto: vel corpe tanquam obiecto. vel igitur separabilia sunt ista: & sic non quertentur q; est processa. vel inseparabilia erunt. Et sic sub disiunctio ne non erunt assignanda: quod tamen facit Aristoteles. vltima autem sequela p3: q; q8 disiunctiue enuntiat alternatiue verificat & non copulatiue. Scio namque methaphysice. 17. textu. Et commentatoz. 3. Leli. 56. commento. Et boetius in libro de syllogismo hypothetico dicunt interrogatione & disiunctiuam vanam & ridiculam esse in qua omnes partes verificantur. Et vltra: tunc copulatiue affirmatiue contradicere copulatiua facta de partibus oppositis & non disiunctiua: quod aptissime falsum est. quapp non fallor commentatoz. Diuus Tho. & quocumque sentit Aristem esse re humanum intellectum vere esse immortale longe a vero distat.

Tutela. u

RESPONDemus quod non est necesse animam indigere in oī suo opere aliquo corpe vt obo: p̄t. n. egere aliquo tali obo p̄ aliquo statu & tñ qa absoluta erit a corpe vt sbo: erit necessario immortalis & separabilis: & cōsequēter ī tali statu separatiōis n̄ egebit corpe ēt vt obo. Nec cōuertitur illa duo. nisi capiat nō egere aliquo vt obo necessario simpliciter: p̄ statu. n. cōiunctiōis intell̄s nō idiget corpe vt sbo: & tñ in oī suo opere idiget corpe vt obo: & nō exigitur vtrūq; ad immortalitatem: sed sufficit primū/hocinq; qd̄ est nō idigere corpe vt sbo. & oppositū huius sufficit ad materialitatem. Sicut. n. affirmatio ē cā affirmatiōis ita negatio negatiōis & cōtra: & hoc in causis p̄cisīs vt hic inuenitur. si tñ necessario simpliciter egeret corpe vt obo: /iferri posset materialitas a posteriori. Vñ q̄tū ad inferēda incorruptibilitatem & separatiōem aīe sufficiens erat philo. dicere hic. si hoc ē phantasia: nō cōtingit hoc esse sine corpe. Sed cū philo. hic nō ingreret rei veritatem / sed magis astruere niteretur apparēti argumēto falsitatem / addidit / aut nō sine phantasia. q̄si diceret. Si ēt potuerit q̄ intelligē nō sit phantasia / nihilominus vt q̄ si nō sit sine phantasia nō cōtingit ip̄s esse sine corpe. Qd̄ vtiq; vez ē: & manifeste verū dū nō ē sine phantasia. applicat. n. aliqd̄ ad sui esse egere corpe vt obo: & p̄ tūc esse simpliciter sine corpe. Vñ qa intelligere aīe cōiuncte de qua loquitur hic Arist. non est necesse pot̄ p̄ tali statu sine phantasia. qa necesse ē intelligētē phantasmata speculari / & sine passiuo intellectu: nihil intelligit ipsa aīa q̄ diu cōiuncta ē / iō p̄ hoc statu nō cōtingit q̄ ip̄m intelligere sit sine corpe. 3. ex hoc nō ifertur p̄cipale itētū argumētū / q̄. simul aīe opatiōes sint ei. pprie / qa nō ē idē cōtingere esse sine corpe p̄ hoc statu & nō ē aliqd̄ op̄aīe ppriū qd̄ tñ iferre debuisset argūmēti si ad sensū dubitatiōis debuera aliqd̄ cōcludere. Et si iferretur q̄ simpliciter nō cōtingit ip̄m intelligere esse sine corpe / tūc maior illa p̄ia in cuius virtute hoc vltimū ifertur / falsa ē in illo sensu ī quo argūmēti p̄cedit ad illud cōsequēs iferendū. vt sepe dictū est. Sapientissime igit sic p̄cessit philo. vt argūmēti factū p̄ falsitate redderetur apparēs et latēt veritas / vt demū manifestata ī tertio / gratior & p̄ciosior offerretur. Vñ clarissime p3 q; qcūq; putat Arist. credidisse animam intellectiuam esse mortalem / in clarissima luce a veritate deuiat.

p̄p̄o. x

PREterea mix est q; Artes posuerit intellectum aliqui intelligere sine phantasmate / & tñ in oibus locis dicat q; nō ē intelligere sine phantasmate. Ad enī debuisset tñ absolute p̄ferre. Tertio ad p̄ici pale: qm̄ secundū commentatozē opz ponere felicitatem humanam in copulatione intell̄s agētis cū possibili sicut ipse tertij de aīa. 36. cōmēto manifeste ostēdit. Sed quā vanū sit hoc & Aristoteli dissonū nō difficile ē videre. vanū qd̄ ga inquatū tradunt historie: nullus vsq; ad hec tpa inuentus est. Et sic finis hominis irritus est: cū a nullo attingatur imo a nullo attingi pot̄. Cū media ordinata ad illū finē haberi nō possint. Impossibile nā q; est aliquis hominē scire oīa vt dicit Plato in. 10. de republica. Neq; etiā speculabilia: imo nulla scientia p̄fecte habita est vsq; ad presentē diē vt experimēto patet. Quod etiā sit cōtra Arist. manifestū est quoniā in libro Ethicorū vbi determinat de vltimo fine hominis in eo q; hō: ponit ip̄s in habitu sapientiali. Neq; qs dicere pot̄ librum illū nō fuisse persectum: cū manifeste in fine libri illius: & epilogat:

z se ad librum politicorum cōtinuat. Quare vehementer non possum non mirari q; ascribat Arist. hanc vnitatem intellectus quā quidem in nullo loco hoc eo ponat. Verū in secundū physicorū textu vigesimo sexto vbi de anima humana mentionem facit: dicit eas esse multiplicatas. Dicit enim sic. Usq; quo cuius enim cā vnus: quoq; & circa hec que sunt separate species in materia: homo enim hominē generat ex mā & sol: vñ manifestum est q; nō vnā solū s; multas posuit. Aliud ēt est de illa copulatiōe: cum neq; aliqs repertus est talis: neq; Arist. aliqd̄ dixerit. Quare mihi v; cū hoc q; ē signētū in se. sit ēt & Arist. Abiecta igitur priori opinioe tāq; in intelligibili: est alter modus de enumeratis cōueniens cum primo q̄tū ad illud q; intellectiuū realiter distinguitur a sensitiuo: qm̄ qd̄ cōtraditoria vere de eodem dici nō possunt. verū in altero ab illo distat. Nā secundū numerū sensitiuorū pot̄ nūerū intellectiuorū. Soc. nāq; distinguit a pla. vt hic hō ab illo hōiē ēt at hō nisi p̄ intellectu: vt ēt ipse Auer. i. cōmēto primo tertij de anima fatef. Quare alter est intellectus socratis ab intellectu Platonis. Etenim si vn̄ amboz ēt intellectus: amboz ēt idē esse & operari. s; qd̄ stultius excogitari pot̄: Verū z hi sic cōformes inter se ipsos diuersificati sunt. Quidā. n. ipsoz posuerunt animam magis se habere ad hōiē vt motor ad motū q; vt forma ad mām. Et hec v; fuisse mens Platonis ī primo alcibiadis dicentis hominē esse animam vtentē corpe. cui vidētur cōsonare verba Arist. Ethicorū nono dicētis hominē esse intellectū. Alii aut̄ oppositū asseruere dicētis animam se hēre ad hōminē vt forma ad mām & nō solū vt motor ad motū. Verūsq; dicēdū hominē esse cōpositū ex aīa & corpore: q; ip̄sum esse animam vtentē corpore. Letera aut̄ q; ab eis adducunt. nostro p̄posito nō sūt necessaria. Tūc aut̄ modus secundū vtrūq; membrorū Diuino Thoma in prima parte summe: & in multis aliis locis impugnatur. Et mea finia abunde & manifeste. Si n. homo nō cōponeret ex mā & forma. sed ex motore & moto. nō maiorē haberent vnitatem q; boues & plaustrū. Multa q; alia in eodem sequūtur que ab eo adducunt. Ponere aut̄ pluralitatem formarū substantialium in eodem cōposito vt asserit secundū membrū: hoc ab Arist. & a multis peripatheticis videt alienū. Vez duo adducā q; oēs superiores modi mihi vident & a veritate & ab Arist. remoti. primo qd̄ hoc v; experimēto contradicere. Ego nāq; q; hec scribo multis cruciatib; corporis angustior: q; opus est sensituiue: idēq; ego q; crucior discurro p̄ causas medicinales vt refellā hos cruciatūs. q; nisi p̄ intellectu fieri nō pot̄. Si igitur altera esset eētia qua sentio: & qua intelligo. quo igitur modo fieri posset vt idē q; sentio sim ille q; intelligo. sic eteni dicere possemus q; duo hōies simul cōiuncti sic mutuas habent cognitiōes. q; ridiculū est. Quā aut̄ huiusmodi opinio sit ab Arist. remota nō difficile est videri. Etenim de aīa. 2. ponit vegetatiuū insensitiuū veluti trigonū in tetragono. sed manifestū est trigonū in tetragono nō esse tanq; rem realiter distinctā ab eo: sed q; est trigonū in potētia: est actu tetragonum. Quare cū p̄ Arist. eodē modo ī mortalibus se habeat sensitiuū ad intellectiuū: sensitiuū nō erit distincta res ab intellectiuo. quapp mihi videt q; z primus modus Auerrois: & isti duo a vō & ab Ari. dissonēt. Cōnō debet esse mirū cōsiderāti q; Arist. in locis illis loq̄batur vt philo. naturalis / & ip̄arte philo. naturalis / & iō nō de intellectu vel opere

Caput. 5

Caput. 6

ope eius nisi inq̄tū est potētia aīe q̄ est actus corporis naturalis. qualis n. sepata itelligat/nō spectat ad naturalē dicere vel docere. potuit ergo imo congruū fuit de eo absolute dicere/q̄ non possit sine phāstmate intelligere. Vbi aut̄ vel cur nō plenī alicubi do cuerit modū opandi aīe separate/alias dicitur. Que aut̄ vltierius infers contra auerroy m queue in duobus sequentibus capitulis affers/ transeant matre suo.

Caput. 7. pō po.

Cum itaqz vniuersalr reiectus est modus qui in intellectuū z sensitiuū in hoīe realiter distigui existi mat: reliquū igit̄ est vt itellectiuū z sensitiuū hoīe sint idē. Et ls tribus modis (vt retro dcm̄ ē) hoc in telligi possit: duo tñ tñ sunt rōnabilia. Unus igit̄ erat q̄ imortale eēt simplr in hoīe: mortale vero fm̄ qd. Et quāuis fm̄ nām diuīsiōis modus iste i duos possēt diuidi. sicut vniū nūero in oībus hoībus: aut multiplicatū ad numez hoīum. Quia tñ nullus po suit primū modū: ideo relinquemus. sed tantū de se cūdo sermōnē hēbimus. Quē z si multi preclarissi mi viri sequuti sūt: qz tñ mihi v̄r qd̄ Diuus Thōas copiosius z magis lucide ipm̄ posuit. iō eius dicta solū referā: vt qz ordinare itelligat. eius opionē i quīqz dictis colligā. Primū itaqz est q̄ itellectiuus z sensitiuū i hoīe sunt idē re. Secūdū q̄ tale vere z simplr est imortale: fm̄ qd̄ vero mortale. Tertiuū q̄ ta lis aīa vere est forma hoīs: z nō solū vt motor. Quar tū q̄ eadē aīa est nūerata ad nūerationē idiuīduoz. Quintū q̄ hmōi aīa icipit eē cū corpore: vez qd̄ ve nit deforis: atqz a solo deo pducit: nō qd̄ p genera tionē: sed p creationē. hec tñ nō definit esse cū corpe vez a pte post: sed ē ppetua. Primū hoz satis ex su perioribz manifestū ē. Tū qz plures forme substantia les nō pnt eē i eodē subiecto: tū qz eadē v̄r eēntia q̄ sentit z itelligit. tū qz sensitiuū i mortalibus ē i intel lectiuo sicut trigonū i tetragono. Secūdū v̄o i quo vis oīs cōsistit v̄z q̄ tale vere est imortale: fm̄ qd̄ tñ mortale multipliciter declarat. Et p̄io primū rō nē Arist. 3. de aīa qm̄ talis aīa ē receptiua oīum for maz materialū. Nō at hmōi nō p̄t eē materiale: si cut ibidē Arist. declarat. cū recipiēs d̄z eē denuda tū a natura rei recepte. Et ē propositio ē cōcessa a platōe i thīmeo atqz v̄r dicit Auerrois i. 2. d̄ aīa vni uersaliter verificā i actōe reali z spūali. Oculus n. receptiuus speciez coloris d̄z eē abscolo: Et sic vniuersalr de alijs sensibus. Sc̄do qm̄ si itellectus esset materialis: forma recepta in eo esset itellecta i potētia: z sic aut nō cognosceret: aut tñ particulari ter cognosceret. Tertio qz sic esset virtus organica. Quare esset determinata ad certū genus entū vel saltē ad modū singularē. Quare vel nō oīa cognosce ret v̄l nō cognosceret mō vniuersali. A signo ē hoc euidēter pbaf. Nā modus appetēdi nāliter isegē modū cognoscēdi: itellectus aut̄ vniuersale appre hēdit qd̄ est eternū. Quare z volūtas eternū deside rābit. Tale aut̄ desiderū: naturale est: cū oēs volūta tes hoc appetāt. Nālis aut̄ appetitus frustrari nō p̄t. Quū p̄mo de celo de⁹ z nā nihil agāt frustra. Quare cōuincit itellectū eē simplr imortale. Ver/ ba ē Aristotelis sunt a deo lucida p hac parte vt in ter pte nō idigeāt. Quū p̄io. 2. z. 3. de aīa ponat itel lectū eē separatū: z nullius corporis actū. In parte quoqz qua agit de itellectu agēte: dicit q̄ itellect⁹ agens vere est imaterialis: qz possibilis est hmōi et agēs p̄tātius est patiēte. Idē quoqz p̄io d̄ ptibus. Capite p̄io. z. 2. de gñatōe aīaliū capite. 3. affirmat.

Tutela.

C Nūqz in sc̄o Thoma repitur q̄ aīa rōnalis sit secūdū qd̄ mor talis: sed vbiqz dicit eā eē simplr formā p̄ se subsistētē & icorrupti bilē seu imortale: & nullomō mortale. potētie tñ eius sensitiue

oēs sunt simplr corruptibiles/ licet in sua radice sint & ipse icor ruptibiles. Ex hoc at nō seqtur q̄ aīa sensitiua i hoīe sit corrupti bilis/ qz eadē ē realr cū itellia q̄ ē icorruptibilis. Nec seqtur q̄ hec debeat dici secūdū qd̄ corruptibilis/ licet aliqd̄ ei⁹. s. p̄cē po tētie sint corruptibiles/ vt dixim⁹. Idē aut̄ & eodē mō dicitur de aīa vegetatiua & potētiis eius. Ipsa n. s̄biar in hoīe icorruptibi lis ē/ eo q̄ eadē sit s̄bia q̄ aīa itellia ē: potētie aut̄ ei⁹ oēs corru ptibiles & mortales sunt simplr/ icorruptibiles vero tñ vt in ra dice aīe: qd̄ est dicere aīam etiā sepata eē tā eminētis virtutis/ vt si iterū corpori organico & pportioato cōiungeretur/ earūde po tentiarum principium esset in eo.

pōpo. 5

Quod vero hmōi aīa: fm̄ qd̄ mortalis sit: ex duo bus manifestari p̄t. p̄io qz hec intellectiua: z sen sitiua: z vegetatiua est: vt ex p̄io dco liquet. Verus sensitiuū: z vegetatiuum si ab itellectiuo separata sint: corruptibilia sunt. Quare n̄ fm̄ se itellectiuū mortale est: sed ob id qz gradū p̄tinet qui solitariū sumptus mortalis est. Sc̄do qz aīa humana opa sen sitiue z vegetatiue n̄ exercet: nisi cadauco instrō. Nō igit̄ i se mortalis est: rōne talis opis z instrī. Tertiuū dcm̄. s. q̄ sit forma hominis p̄z ex vniuersali diffini tione aīe: cū sit actus corpis p̄fici zc. Sit qz p̄inci piū quo itelligimus. vt apte ibi demōstrat Ariles. Quartū vero seqtur ex tertio. Nā si aīa itellectiua est forma qua hō. est hō: s̄vnicā i oībus hoībus eēt. oīum hominū idē esset esse z opari: veluti 3 Lōmen tato rē mōstratū est. Aristo. et textu. 26. sc̄bi physico/ rū exp̄se ponit eas in numero plurali: quē ad modū retro dictū est. Quintū aut̄ v̄z q̄ ipsa sit facta: patet. tum ex textu. 26. sc̄bi physicoz cū sol z hō generent hoīem. Tū qz p̄ tertiuū dcm̄ forma est qua hō est hō. Sed. 12. methaphysice textu. 17. forma simul incipit esse cū eo cuius est forma: tū er capite. 3. sc̄bi de gñā tione aīalium vbi dicit solū itellectū venire defo ris. Quod v̄o nō p̄ generationem fiat: ex eo p̄z. Quū quod p̄ gñationē pducit: materiale z caducū ē. At iā demōstratū est in sc̄do dicto ipsam esse imaterialē z icorruptibile. Nō ē a solo deo fiat p̄ illz p̄z. Quū quū nō sit p̄ generationē: s̄ per creationē. Uez solū deū creare: alibi demōstratū est. Hoc ē p̄ illud sc̄bi de generatione aīaliū capite. 3. patere p̄t. Dr. n. ibi. solus igit̄ itellectus diuinus z imortalis existit. Quod aut̄ post mortē remaneat: quū sit imortalis manifestū est. Ex dicto quoqz Arist. 12. methaphis ce textu. 17. liquet. quū dicat nihil p̄hibere intel le ctū post mortē remanē. Sic qz tota positio clara h̄.

Tutela. 3

C Nec cōclusio nec p̄batōes sunt sc̄i Thome. Licet n. sensitiuū & vegetatiuū secūdū se mortalia qdā & corruptibilia sit sc̄vbi aīe itellie & cōsequēter imortali/ s̄bali idē sūt. Et q̄ aīa ista vt vege tatiua ac sensitiua est/ exerceat opa mediāte organo corporeo cor ruptibili/ nō infert eā eē in se quoquomō mortale/ sed tñ eius vt sic operatiuas potētiās esse mortales: & hoc verum est. licet sint ēt ille icorruptibiles in radice/ vt supra dictum est.

Caput. 8 pōpo.

De veritate quidē huius positōis: apud me nul la p̄sus est ambiguitas. Quū scriptura canonica que cuilibet rōni z expimēto humano preferēda ē quū a deo data sit: hāc positōnē hanciat. Sed quod apud me vertit i dubiū ē an ista dicta excedāt limi tes naturales/ sic qd̄ aliquod vel creditū vt reuela tū p̄supponāt. Et cōformia sint dictis Aristotelis: si cut ipse diuus Thomas enunciat. Uez cū tantū do ctois auctōritas apud me sūma est: nedū i diuinis vez in ipsa Arist. via: nō ausim 7 eū aliqd̄ affirmā. Sed tñ que dīcā p̄ modū dubitātis z nō asserētis ponā. Fortassis qz mihi ab eius doctissimis sectato ribus veritas aperiet. In primo igit̄ eius dco non abigo. s. q̄ re in hoīe idē sit sensitiuū z itellectiuū. Sed cetera quatuor: sunt mihi valde ambigua. Et p̄mo quidem quod talis essentia secundum se z

vere immortalis sit s; iproprie z fm qd mortalıs: Pri
mo qdē qm̄ similib^r rōnibus qbus hanc pbat: op
posita pbari pōr. Ex eo nāq; q; talis eēntia formas
oēs māles recipit: q; recepta in ea sunt actu itelle
cta: q; non vtrif organo corporeo: q; eternitatem z su
perna affectat: iō concludēbat q; ipsa sit immortalis.
Sed pariter cū ipsa māliter operet: vt vegetatiua:
nō oēs formas recipiat: vt sēntiua: z eadē orgāo cor
porali vtatur: tpalia z caduca affectet: pbabit q; ipsa
veraciter z simplr sit mortalıs.

Tutela. C Nō est par rō. eo q; illiua nobilior est: & cōsequēter si ignobi
liores cōtineat vt tetragonū trigonū / p vt rōne naturali verū esse
cognoscimus & Aristo. testatur in secūdo de aīa / nō secūdū earū
modū imperfectū / sed oī imperfectiōe q; intellectuē nature repugnet
semota / eminetē in ea cōtinebūtur: cū ergo ex illis rōnibus quas
īducis naturalr cōiūctur aīam itelliua eē immortalē: cōsequēs est
vt sēntiua & vegetatiua absq; mortalitate cōtineat. Nec recipere
formas oēs materiales / vt organo corporali / tēporalia affectare /
oppositū iducere pnt / licet ex his necessārio cōcludatur eiusdem
aīe vt sēntiua & vegetatiua est / potētia & opum principia pxiā
eē mortalia. Nec ēt valēt potēstates iste trahere ad mortalitatē ip
sam eēntia aīe sēntiue & vegetatiue q; a nobiliori p̄assumpta im
mortalis est vt illa / imo ex hoc eadē illi: nō qdē ad rudē sēntū qua
si prius fuerit mortalıs / & demū assumpta sit a nobiliori & facta
illi eadē / immortalis euaserit: sed hoc dicere volum^s q; aīa q; essen
tialr itelliua est / ob sui nobilitatē dat eē & posse vegetatiuū & sē
ntiū sine p̄iudicio icorruptibilitatis eēntie ipsius aīe / nō minus
īmo pfectius q; si eēt sola vegetatiua aut sēntiua mortalıs. pote
stas aut itelliua cū a mortali organo naturalr cōiūctur absolūta
& cōsequēter icorruptibilis / exigit eēntia aīe pariter icorruptibi
lem. Neq; hec icorruptibilitas phibetur ex aliquo superiori / quod
corruptibile sit & ipsam cōtineat: neq; n. corruptibile pōt esse su
perius ac dignius īmortali / neq; quod imperfectius est / perfectio
īa continet eminenter. sed econuerso.

Uez ex ea pte q̄ itelligit: fm qd immortalis erit.
Tū q̄ intellectus nō cōiūctus materie est incorru
pibilis: sed materie cōiūctus est corruptibilis: tū
q̄ in tali opere non fungitur īnfro corporali. Sicut
ēt ipse dicit q; talr est p accidēs suē s; quid mālis.
Nō. n. maior rō s; vno q; de altero esse videt.

Tutela. C Si itellm appelles potētia ipsam itellectiua / nullo mō est p se
cōiūctus materie. Si vero itellm voces aīam ipsam itelliua / nul
lo mō dicēdū est quādiu est in corpore q; nō sit cōiūctā materie
vt ex hoc dicatur icorruptibilis. Neq; n. ex hoc q; est cōiūctā ma
terie debet corruptibilis extimari. qā nō sic est illi cōiūctā qn se
cūdm aliquā sui virtutē eleuetur sup materiā: nō sic etiā est illi
cōiūctā q; sit īmersa materie totalr & ab ea in esse depēdens. Ma
iorem aut eē rōnem q; opus itellm inferat aīam eē īmortalem q;
opus sensus mortalē / supra monstratū est manifeste.

Secūdo: q; cū in ista essentia sint quedā que dāt
īpsam esse mortalē: z qdā immortalē. Quū multo plu
ra pmoneāt ad mortalitatē q; ad īmortalitatē: et p̄
mo. z. 6. p̄physicoz a superabūdātū fit denominatio:
magis pnuncianda est mortalıs q; immortalis Et ne
dū pnūciāda: vey z hoc erit ex pte rei. Assumptū āt
declarat. Nā si in hoīe numez potentiaz considere
mus: duas tm̄ inuenimus que attestant sup īmorta
litate. s; itellectū z volūtātē. Innumeras vero tū sen
sitiue: tū vegetatiue q; oēs attestant sup mortalitatē.

Tutela. C Licet ille potētie earū dēq; opa multopura sint numero q; sint
itellectiue aīe p̄tates et opa nō tū supabūdāt nobilitate Vnica q; p
pe aīe itelliue potētia / dignitate supat īfinitas si essent vires īferio
res. A superabūdātū aut secūdū pfectionē ēd nō scdm nūerū tm̄
fieri debet denotiatio vt Aristo. textatur secūdo de aīa. Magis igitur
īmo simpliciter denotianda est īmortalıs aīa & nullo mō mor
talis q; tum ad eēntia: licet plures eius potētie qbus corpus orgā
nice cōicat / sint mortales / & ad corruptiōnē eiusdē corporis cor
rūpātur. pp qd ēt nō aīe passiones dicūtur eaz / opa / sed cōiūcti:
licet ab aīa originaliter prodeāt & in ea quodā mō radicētur. Nō
igitur aīam sed coniunctum ipsum inferre possunt esse mortale. &
hoc verum est.

Amplius: si climata habitabilia cōspererimus:

multo plures hoīes assimilant feris q; hominib^r.
Inter q; climata habitabilia prarissimos inuenies
q; rōnales sint. Inter quoq; rōnales: si p̄siderabim^s.
hū simplr irracionales nūcupari pnt. Uez appella
ti sunt rōnales: in p̄paratione ad alios marie bestia
les. Sicut fertur de mulieribus q; nulla est sapi
ens: nisi in p̄paratione ad alias marie fatuas.

Q̄ ista q; nunc affers īmediū / oīa puerilia sunt / & ab oī philo alie
na: cū neges hoīes eēntialr esse rōnales / eo q; minus alii aliis rōne
vtatur / & ob hoc bestiis illi videantur magis assimilari: & ēt cum
dicas feminas / esse irrōnales eēntialr / eo q; nō sint cōiter ita sapien
tes vt viri. Certe vetularū nemis tua hec verba cōpāda sunt / & ob
hoc grauissimoz viroz ac sapiētum oīum rācho digna. Cū idem /
p̄tate q; p̄specifica / imo & forte numerali ipsius forme huma
ne / stare pōt oīs q; inter hoīes apparet in opando diuersitas. Licet
n. oībus hoīb^r eque cōpetat hoīs rō: & in vno etiā ac eodē hoīe
nūq; forma substācialis. q; naturalr & eēntialr īdiuisibilis est / p̄
sit suscipere magis & min⁹: in diuersis tm̄ ob variā materie dispo
sitiōnē / aīas quoq; & formas infusas esse diuersas eēntialr ac secū
dū gradus pfectionales: ī eēntia / nō reputatur ab oīb^r nō philoso
phice dictū. Ex quo demū seq̄tur / iproprieis quoq; hoīb^r diuerso
opibus quosdā qdē magis / quosdā vero minus eē perfectos. Q; &
ergo qdā aliis magis videātur rōnales / & qdā minus: nō pōt īfer
re aīam suscipere magis ac min⁹ / & cōsequēter eē mortale vel cor
ruptibile in eēntia sua: sed potius inferat eā nō eque pfectā esse in
vno sicut ī alio / scātē tm̄ cōicitatione specifica / & vtriusq; īmortalit
tate. Si vero nō ex intrinseca disparitate aīe (vt aliis magis placet)
sed ex extrinseca tm̄ mō varietate organoꝝ puenit / vnu hoīem
melius opa vite exercere q; aliū. nulla penitus apparētiam hēbit
īsta tua deductio. Licet. n. opatio itellm nō p organū corporale p̄fi
ciatur / preexigit tm̄ atq; coexigit vires īteriores sēntitiue partis esse
bū dispositas / q; qā nō eque pfecte cōpetit oībus vel etiā eidem
in diuersis tpibus pp īdispositiōnē materie vel negatiōnē vsus &
exercitiū: iō qdā pfectius rōe vtūtur / qdam vero minus pfecte:
& vnus ēt vno tpe melius q; alio aptus erit ad speculādū vel rōe
vtēdum. Cuius signū multiplex inuenitur. puer. n. eadē hēt aīam
quā hēt vir aut senex factus: & tm̄ pp abūdātiam humoꝝ in ca
pite / hoīes in etate īfantili qbus sensuum īterioꝝ organa p̄cōcā
pata nō valent o. dinare recipere aut firmiter retinere spēs / viden
tur minus rōne vigētes / q; in alia sint etate: q; etiā sic esse quo ad
rōnis vsum experientia docet. Et qā ēt in eisdē dū senescūt organa
sēntiū ēt īterioꝝ debilitātur: ideo in opationibus itellm in hac
quoq; etate / minus effīcaces inueniūtur. In etate at iuuenili ac vi
rili magis apparet rōnis pfectio / q; tm̄ quo ad eēntia aīe & hoīs /
vna & eadē fuerat in oī etate. Vnde & Aristo. secūdo de aīa dicit
q; si senex acciperet oculū iuuenis / videret vtiq; vt iuuenis: vt det
intelligere / q; ex dispositiōne organoꝝ p̄cedit opm īpfectio / nō āt
ex īpfectiōe viriū sēntiū / q; tum est ex parte aīe / & minus ex
īpfectiōe viriū īntellualū q; corruptibile organū coagens / exclu
dunt / & lōge ēt min⁹ ex īpfectiōe aīe / quali in senescute ad cor
ruptionē tēdat sicut accidit corpori. Docet. n. p̄dicta verba phi
lo. aīam semp & in oī etate in suo robore pmanere. Aliud quoq;
huic veritati signū attestatur / q; amētes & furiosi / si medicamine
sanitate capitis asseguātur / rōnales ab oībus dicuntur / & vere sic
erūt: & tm̄ nō nouā aīam p medicinā acceperūt: nec de īrōnabili
pōt q; fieri rōnalis / cū vnitas īdiuidui / vnitas forme demonstret
eadē aut forma vel aīa nō pōt mō eē rōnabilis / mō īrōnabilis / cū
īsta diuersitas specifica sit / & species in spēm trāsire nō possit. Ex
extrinseco igitur p̄det tota hec variatio / non extrinseca essen
tia. multo minus igitur īdiuersis inuēta nō tanta distinctio / dum
alii plus alii minus apparent eē rōnis participes / dicētur īrōnabi
les hū q; īmpfecte rōne vtūtur. Distinctio ēt inter sexum & sexum
materialis est secūdū philo. in. 10. meta. & nō formalis aut speci
fica. Dū. n. natura p̄didit toti speciei dedit femine cōplexiōnē fle
gmaticā / vt facile possit fetū p̄creare / alere / & ad p̄fectū deduce /
te: q; tm̄ cōplexio eīdē femine aliqd adimit de p̄fectiōe virtutis co
gnoscitiue / dū ex hoc nō pōt vsq; quaq; bōa phātasmata formā
stabilire / robotare / ordinare in organo phātase pp īnatā mēbroꝝ
mollicie / & humoꝝ abūdātia / nature tm̄ alia de cā necessāriam p
oēs partes corporis diffusam vt p̄portōata & armoniaca sit eoz
cōplexio. Cū ergo inter virū & feminā tāta disparitas nō arguat
distinctionē specificā vt patet p Aristo. vbi supra / multominus īta
ter virū & virū magis & minus rōnis capaces. Sed neq; ēt in bra
tis eiusdē sp̄ei argui pōt corruptibile esse formā eoz substācialē
p hoc q; in aliquo eoz minus vigeāt sensus īteriores: sed ex alio
in eis corruptio arguitur / ex hoc inq; q; cū vnuq; sit pp suam
opationem

Tutela. d

operatione sicut ppter sine eo q vniuersalium rei pfectionis copu- mentu sit opatio: si no pot alicuius pfectionis opatio nisi p corpore exerceri: necessario sequitur q nec ee poterit sine corpore: alias re- maret aliqd suo pprio sine phemitter frustratu qd deus nuq pa- titur aut natura. Sic e contrario si alicuius opatio pot sine corpore sive no p coagis corpus exerceri/abeute corpe nihilominus tale qd p se ee poterit/ & sua opatioe sua asse pfectione copleta. Hoc aut hois aie pcutis couenit aibus/ vt et philosophia docet/ du pbat Arist. no p corporale organu/ intells operatione exerceri. Sed quo egeat aut no egeat phatasmatibus & dictu est & dicitur.

pōpo. Amplius si ipsam intellectione inspereris: mari me e que de diis est qd de diis: imo de ipsis nali- bus: z que subiacet sensui: adeo obscura: adeo qz de- bilis est: vt verius vtraqz ignoratia .i. negationis z dispositionis nuncupada sit qz cognitio.

Tutela. Licet de diis seu substantiis separatis obscura heamus noti- tia/ eo q sua eentia supent & excedat nri itells conaturalis obm/ qditate in qua materiali: naturaliu tñ cognitione hemus clariss/ ma/ & mathematica certissima. Sed pone adhuc q & horu oium obscura heamus qditatiua cognitione ob eentialiū diaz/ ignorā- tia: adhuc si ex tali qualicūqz cognitione iferre possumus itellm no strū ab organo corporeo ee absolutu/ inenitabi si statim inferur aiam ee imortalē. Minima aut & minimoz et cognitio/ dumtio vhis seu in vli sit/ iūctatē arguit & cōcludit n organica sū imate- riales ee potētiā itells/ & cōsequenter ipsam itellectiuam ani- mam ee imortalem.

pōpo. Adde qz tū modicu tps appōant circa itellectu: z qz plurimū circa alias potentias. Quo fit vt vere huiusmodi essentia corporalis z corruptibilis sit. Vir qz sit ymbra intellectus.

Tutela. Immo nullū pene ptrāsit tps momentū/ qn itells nē dū hō vi- gilat/ imo & somnias sit in actu. Neq. n. vna pene faciūt opatio nē hoies & circa singularia/ qn plures rōnis vles apensiones/ di- scursus/ copōnes/ diuisionē/ & talia id genus cōcurrat/ q vt supra deductū est/ imortales arguit & potētiā & eentia aie. Hic at mo- dus loquēdi asertiuo/ (ex leuissimo tñ motiuo) cū dicitur. Quo fit vt ve- re huiusmodi eentia corporalis & corruptibilis sit/ vix q. sit vni- bra itells. optime cōprobat q fit circa absolutā huius veritatem vel falsitate opinio tua/ vt mirari nō debeas si cōtra te isurrexerit q zelum dei habeat nō & sciam.

pōpo. Nec et vř esse causa cur ex tot mille hoibus: vix vnus studiosus reperitur. z deditus intellectuali.

Tutela. Immo nullus nisi ex toto amēs est hō/ q nō arte & rōnibus se regens/ humana vitā & nō brutalē ducat. Cause aut quare vlem suā cognitionē nō omnes sed ppauci circa speculabilia dedat/ in- prōptu sunt plurime/ necessitas in qua pcurandi ea q ad vite cor- poree cōseruationē/ ad plis educationē/ ad spēi phēnitatem cōse- runt: facilitas quoqz cognitiois sensibiliū q se primo offerūt nris sensibus/ & vehemētes ingerūt delectationē cōnaturales/ nec mi- nus ad idiuidui spēi/ cōseruationē cōferentes: & ob hoc necessa- riores & circa q debeat qzqz magis itēdere scdm eēm hoium sta- tū/ trahēte pferim vehemētor delectatione cōiūcta/ vt pene tē- pus supsit nullū vel paucis ad studiū/ & itē pauci trahuntur eius effectuali cupidine: q tñ eo q ex natura inserta est oib/ p affectū/ cōiungunt nulli deesse talia picipia p q qzqz valeat p voluntate ta- li desiderio satisfacere. vt statū oibus palā fiat hac rōne oēs hoies quo ad aiam itellectiuā eiusqz potētiā ee icorruptibiles.

pōpo. Cū qd nalis est: cū effectus sit naturalis. Nam semp sic fuit: licet secūdm magis z minus. Causa in- qz est: quia natura hō plus sensualis qz intellectiu: plus mortalis qz imortalis existit.

Tutela. Cause sūt vtiqz naturales: sed nō illa quā tu iducis/ sed quas nos potius assignauimus. Licet n. aia nra itellectiuā/ sit et sensualis/ nō tñ sic sensualis est vt i sensu pstat: sed sensitiuū potius gradu eleuat ad itellectiuā substantiā/ icorruptibilis cū ea pmanens. Vñ nō solū nō magis sed & nullo mō ex hoc cōiungitur ee mortalis.

pōpo. Quod et apparet cū multi in diffinitione hois po- fuerūt mortale p dria. Si qz hec considerabis: magis opposita ps videbit vero consona qz illa diui Tho.

Tutela. Et ppterea cōcluditur/ hoiem qdē/ nō aut eius aiam ee morta- lem. Circūloquebatur aut hī dria qua hoies a diis selūgi digno scerēt q in rōe videbatur cōicare: nō aut volebat q mortale ip- sum dria hois sit. Neq. n. a forma sūmi pot/ sed a materia id ortū hēt priuationi subiecta. Et ob hoc ipm/ non qdē q aia/ sed q hō ipse mortalis sit iferri pot. Etenim passioes et qdā repiuntur que

natura rei cōsequitur rōne materie. Si hec oia claro lumine con- truerbis/ facile fugabūtur tenebre quas icurristi/ dū fulgētis facte matris ecclesie lumini Diuino in qua Thome teiplum adeo ipudē- ter opponere non horruisti.

tertio cōtra eandē arguit: qz aiam esse imortalē ē nō p se notū: querit igit sicut dicebat q Auerroim: per quas euidētiam hoc cognoscit. Uel igit ex eo q in suo opere nō indiget organo tāqz subiecto p se: vel cū alio addito. Pmū dari nō pot p ipm Arist. prio de aia textu. 12. Nā ad inferendā inseparabilita- tē sufficit alternatiue: vel q sua opatio sit in subie- cto: vel q in oi sua operatione indigeat corpe tanqz ob- iecto. Cū dicat: si igit itelligere aut ē phātasia aut nō ē sine phātasia: nō ptingit ipm separari. Ergo ad sepa- bilitatē ambe pditiones regrunt. Quia copulatiua affirmatiua opponit disūctiue facte ex ptrib/ oppo- sitis. Ad sciendū ergo aiam esse sepabile: oī qz neqz i- digeat corpe tāqz subiecto: neqz tāqz obiecto saltem i aliq sui operatione. Sed quō hoc sciri pot: cū z Ari- dicat necesse ē itelligere phātasia aliquod specula- ri. Et experimur qm semper indigemus phantasma- tibus: vt vnusquisqz experitur. i semetipso z lesio or- ganorum demonstrat z oia que adducta sunt z Cōmē- tatoze de immortalitate aie. sunt z ptra hāc opinionē. Quū in hoc cōueniāt: licet in ceteris differant.

Textus iste philosophi male p te itells cā fuit tue ruine. Rñ/ sum est aut supra dū cōtra Auer. hūc eūdē textū itulisti: & argu- mēto tuo huic plenius satisfactū/ qz vt dictū est/ Arist. ibi argu- mētatiue loqitur nō asertiuē. Vñ nō debes ex qbuslibet dictis in argumēto illo qzqz iferre vt vix. imo qquid ex illo sequitur/ de ve- ritate susceptū est. Qd si et ex grā cōcedatur q asertiuē loquatur: adhuc nihil ifers qd tibi fauere possit. Nā sua illa cōditionalis sū- mēda itēptaretur absolute. vt v3 si absolute itelligere ē phātasia aut nō sine phantasias ita q nullo mō & p nullo statu ei cōpetere possit q sit sine phantasias: absolute et nō cōtingit ipm ee sine cor- pore/ & nō māere sepatū/ & cōsequēter mortale ee aiam. Sed sic absolute nō affirmatur aūs illud. Nā qd dicit philo. necessariū ee itelligere phātasias speculāri/ itēdit dū hac vita viuit in corpo- re/ nō aut absolute. cuius signū est/ q id non aliter pbat/ quasi vt clarū relinqueas expientia. quam non habemus nisi de modo cog- nitionis dū sumus in corpore.

Quarto sic arguit. Si aia humana in oi suo ope dependet ab organo: ipsa est inseparabilis z malis: in oi suo ope dependet ab organo: ergo ipsa malis ē. Maior p3 prio de aia: dicente Arist. Si itelligere est phantasias aut nō sine phātasia nō cōtingit ipsam separari. Minor: aut patet ex diffinitione vniuersali anime. scilicet actus corporis physici organici.

Negata iam est pluries ista minor. Nec ex diffinitione illa pba- tur/ qz stat aiam ee actū corporis/ & nō depēdere in ee suo a cor- pore/ sed potius eidē corpori ppriū ee indepēdenter cōicare. stat et ipsam aiam ee actū corporis eentia/ & tñ nō ad oia sua opa- egere organo vel picipio corporeo. pt. n. scdm eentia totā/ ee ac- tus corporis/ nō tñ ptiatiue seu nō scdm oēs suas potētiā. Nō n. itells agēs aut possibilis aut ipsa volūtas vtūtur organo corpo- rali vt sui opis proximo cōpicipio.

Sed huic forte dīr: qz aia humana qz tū ad intel- ctū nō est actus corporis organici. Quū intellectus nullius corpis est actus. Sed solū quantū ad opera sensitiue z vegetatiue. Uex istū nō vř posse stare. In primis quia sic aia intellectiua nō esset aia. Quū vt sic nō esset actus corporis physici organici: quod est ptra Arist. ponentē illā esse diffinitionē cōez oi aie. Immo p ipm Thomā dictā vniuoe de oib/ aiab/.

In doctrina sancti Thome nō iuenitur talis modus loquēdi/ ex quo facile qzqz possit iferre potētiā aie ad illū eentia ptingere: vt dicat ex hoc q aliqua ē organica & aliqua nō/ consequēter aia scdm aliquā putā scdm itel lim nō ee corporis actū: sed 3 alias ve- ro potētiā q orgāice sunt ee corporis actū. Hic enim. error/ sapie- sancti Thome cōtrariatur: vñ nō debueras quasi ex eo hāc tuā so- lutionē iferre. & eā ipugnādo/ qz quasi sancti Thome doctrinam

pōpo.

Tutela.

pōpo.

Tutela.

pōpo.

Tutela.

pōpo.

Tutela.

pōpo.

Tutela.

pōpo.

Tutela.

Tutela.

Tutela.

Tutela.

pōpo.

Tutela.

pōpo.

Tutela.

ipugnet ostendere verbis / eundem et quasi contra seipsum inducendo / sed
 ex tua obscura officina tenebras has deinceps educas cognosce
 mente sancti Thomae in hoc haecenus non apprehendisti / Tenet enim
 diuus Doctor animam unicam nescire in quantum vegetatiua est aut sensitua
 verum in quantum intellectua / esse primum & essentialiter corporis actum : &
 sic unum essentialiter & se primo constituitur quod sit in solis viuus vel animal
 sed & hoc : quod haec actuatio materie sit forma distincta realiter
 ab actuatioue qua potest eius organo sunt actus / quod actuatio
 accidentalis est / & ad ens per actum terminata / & naturaliter illa essentialiter
 posterior. Et propterea non quod potest sint vel non sint actus corpo
 ris / anima est vel non est actus corporis sed in hoc gradu anima vel illi &
 non secundum alium / sed potius e converso / quia anima intellectua est essentialiter ac
 tus corporis / ob sui dignitatem qua continet omnes alias animas est princi
 palium omnium potentia in corpore quas aliae animae nate sunt prodeire
 & nihilominus per eadem sui nobilitatem qua ceteras animas antecedit
 quaslibet potentias supra corpus elatas / & a corporeo organo omnino
 immunes / ad quae tunc spectata operatione coeunt / ut omnino offer
 res & ministras. ex quo colligitur illa ad corpus / naturalis est anima
 ad eius naturalem perfectionem conducat : & nihilominus cum in opera
 do per illas potentias non assumat corpus ut co-principium / per se tale oppo
 nitur : & consequenter per se subsistit / & corruptio demum corpore in
 corrupta permanet licet imperfecta / ut pote pars suo toto non vnita.
 Et sicut tunc alium modum eundem fortiter / si alium quoque habet opera
 di modum / nullum est inconueniens : cum per tunc non priore habet : nec eam
 esse priuata ope natura patitur. Non ergo potes inferre si intellectus non est
 actus corporis / quod nec ipsa intellectua anima sit actus corporis. Cum
 enim sit secundum se vnica sit anima intellectua / sensitua & vegetatiua / si
 sensitua & vegetatiua est essentialiter actus corporis / ipsam quoque in
 intellectua est corporis actum concedere debueras / quod verum est nescire
 essentialiter sed & formaliter ut intellectua. Ex hoc enim vt sic hoc confurgit
 vt supra dictum est. Ex hoc autem quod intellectus conuenit a corpore abso
 lutus / anima vero corpus informat / poteras facile in cognitionem huius
 veritatis venire quod ipse ab anima ipsa intellectua realiter sit distinctus. cu
 ius tamen tu contrarium in his tuis deductionibus videris opinari : cum vnus
 per alio semper idifferenter accipias. patet igitur quod haec tua solutio non
 est sancti Thomae / & consequenter prima ipugnatio adducta / con
 tra sanctum Thomam non militat.

Secundo quod si anima intellectua indigeret organo pro
 ipso sentire : quadiu igitur anima esset : ipsa sentiret et pos
 set sentire. Quod manifeste falsum appetit : per autem prima. Quam
 state diffinitio stat : ea que sunt in diffinitione.

CA anima intellectua dum est a corpore sepata non est organo pro ipso
 sentire / quia nullum habet tunc actum potest alicuius sensitue / sicut nec
 ipsas potentias sensitivas nisi vt in radice. coniuncta vero ipsi corpo
 ri / quadiu est anima & corpus informat / sentit essentialiter sicut viuus &
 humana est. Quo ad opera vero sensuum sentit sic corpori coniu
 cta / vel est apta nata sentire. id est in potestatem est / quae natura non est
 vt semper actu sit opantes sed aptitudine. Anima enim informatio corpus
 primo & immediate ordinatur ad esse / mediate autem & per suas potes
 tias ordinatur ad opera. Vn quia anima non separatur ab esse : id quod diu cor
 poris forma est / radiu sibi dat esse / & viuus in quantum anima vegetatiua est
 & sensibilis seu animalis in quantum anima sensitua : et humanum in quantum
 est intellectua. Et sicut non sunt tres anime / sed vnica / quae his tribus gradibus
 forme corpus informat. ita nec sunt tria esse / sed vnus quo ipse corpo
 sic & viuus est & anima habet. Quia vero potest quae non sunt in suo
 actu secundo / sed nec in primo quae non est quadiu ab anima potest fluere
 in corpus vel est supra corpus / sequitur tales potestias operari continue
 sed prout ab operatione cessare : nisi talia opera sit ordinata ad conse
 rationem indiuidui immediate : sicut in parte vegetatiua / est potestiam nutri
 tiua : & ipsa est motiua potestiam quae residet in corde animalis. Non
 est ergo de diffinitione anime quod sit actus corporis ad opera vite immediate vnica
 negatur consequentia quae facis : id contra falsam esse & insulsum rationem
 ea induxeris. Quia tamen probatio ista posset ab aliquo extendi ad actum
 primum : & sic extensa concluderet animam intellectua non esse sepabilem. sic argu
 endo. state diffinitio / stabit & diffinitio. Sed esse actum primum corporis est
 diffinitio anime. ergo state anima / erit actus corporis / ergo nullatenus poterit
 separari si anima sit. Vel sic. Remota diffinitione remouetur & diffinitio / er
 go si anima intellectua non erit actus corporis / ipsa simpliciter remouebitur &
 non erit. Sed sepata non est actus corporis / ergo sepata non est. Id ad vbi
 re doctrina rursus est quod cum per habitudinem ad ipsum totum : vel per hitudi
 nem ad partem cum qua copone facies reddit ipsum totum. forma autem vt for
 ma est / per quod est / & dicitur ordinem ad formatum vt ad suum totum. dicit
 et ordinem ad materiam ex cuius informatione per forma facta / resultat to
 tum formatum : vn si forma vt sic / debeat diffiniri / oportet quod in sua diffin
 ione per forma resultat totum. Anima est essentialiter per animam est / sub qua roe

primus ad naturalem spectat considerationem eius. Si quidem igitur aliquid sub
 roe aliqua relatiua diffiniatur & consequenter per habitudinem ad suum
 correlatiuum / et si tollatur talis habitudo & consequenter ipsum diffi
 nitum sub roe qua diffinitum erat / poterit tamen remanere in suo esse reali
 absoluto / si secundum tale suum esse reale ab illo correlatiuo non dependet
 habet. Sic igitur cum anima non diffiniatur a physico per esse actum corporis nisi
 in quantum forma est / remota quod sit corpus actus / remouebitur consequenter
 quod forma sit. Quod si sit secundum se suum reale / & non tamen in esse forme quod
 esse relatiuum dependeat ab hoc corpore quod actuatur : tunc remota quod sit
 forma remouebitur absolute quod in re natura esse habeat. Si vero non
 dependeat a corpore secundum suum esse reale absolute : remota quod sit ac
 tus corporis / remouebitur quod quod forma sit : non tamen remouebitur quod
 res sit. Et hoc modo anima intellectua quae non dependet a corpore nisi in roe for
 me : remota corpore / potest in suo esse remanere : sed tunc non habet rationem
 forme nisi in aptitudine. Et si dicatur. Id quod est essentialiter alicui non
 potest ab eo separari sed esse actum corporis est essentialiter anima / cum hoc pot
 tur in potissima diffinitione eius. ergo &c. R. Respondetur per idem. quod est essen
 tialiter & potissima anima diffinitio in quantum forma est / & non aliter solo. non hoc modo
 est de consideratione naturali. Est enim essentialiter actus corporis quae imedia
 te per ipsam essentialiter & ad constituendam vnica per se essentialiter rei naturalis / est
 eius actus. Et per hoc distinguitur a forma qualibet accidentali : &
 hoc ipsum in diffinitione exprimitur / cum dicitur actus primus. Si dicatur ite
 rum. Ergo secundum hanc rationem esse actum corporis poterit adesse
 & abesse ab anima : & sic conuenienter esse accidentaliter : & consequenter per tale
 actualiter actuatioue / non fiet nisi vnus per actum. Et probatur vtraque
 sequela simul per diffinitionem accidentis : & patet inductive : sicut quia al
 bedo potest adesse & abesse a pariete absque parietis corruptione / conue
 nit ei per actum : id enim ponitur in logica diffinitione accidentis. & constituitur
 tum ex pariete & albedine. s. paries albus / est ens & vnus per actum.
 Respondetur quod diffinitio illa logica accidentis non est vera de principiis
 & coactis eorum : sed bene verificatur de principibus. Sicut enim per
 ter materie realem corruptionem esse actum corporis poterit adesse
 & abesse ab anima : & tamen non aduenit ei forma accidentalis
 nec ex vtroque constitutum est ens per actum : pari modo de forma
 hac substantiali quod non obstante quod ei adueniat hoc quod esse actus
 corporis : & post hoc idem ab ea remouetur non sequitur quod suum
 esse reale corrumpatur. Et licet ista responsio que sancti Thomae est in
 secundo contra gentiles / non solum bona / sed et egregia sit & valde sub
 tilis / posset tamen adhuc dici aliter iuxta ea quae etiam ex sancto Thoma
 predicta sunt / quod vnica ex argumentatione ista concluditur animam intel
 lectiuam esse actum essentialiter / non quasi hoc sit de intrinseca reali
 tate ipsius anime : sed quia hoc est essentialiter illi vt forma est & subst
 tialis forma corporis : quo modo non potest hoc abesse anime propter eius
 corruptionem vt forma est. primum enim non est actus primus corpo
 ris / desinit esse forma / non autem desinit esse anima. Et hoc secundum philo
 sophiam naturalem scire possumus & de facto scimus quod aliquid potest
 competere alicui rei vt forma est / quod non competet ei vt res est & si est
 forma substantialis / competet ei substantialiter. i. immediate per subst
 tiam suam informare materiam & ens per se constituitur : & tamen hoc non co
 petit ei sic substantialiter quod id sit de sua intrinseca & absoluta realita
 te : nec suum esse a tali informatione dependebit : & hoc est spale in
 anima intellectua. Et quod diffiniri primo modo a physico / non infer
 quin possit alio modo diffiniri secundum suam realitatem independenter
 a corpore / & cum aptitudinali modo habitudine ad illud : im
 mo & physicus etiam hoc intendit : & non nisi isto modo eius da
 ta diffinitio summenda est vt diximus.

Tertio quod in ipso Thomae in prima parte in secundo
 gentiles id est intelligentie non sunt forme corporum cele
 stium : quod si sic essent maxime indigerent corpore pro intel
 lectione sicut anima humana. ergo si anima humana est actus
 corporis organici quatuor ad sensationem : hoc est per sua intel
 lectione. ergo in suo intelligere indiget phantasia. Si
 si sic est : ipsa est malis. ergo anima intellectua est malis.

Male intelligis sanctum Thomam. Non enim in loco allegato dicit aut
 probat substantialitas intellectuales separatas non esse formas corporum cele
 stium per hoc quod si essent eorum forme / indigerent corpore per intel
 lectione : quasi absolute operatio intellectua hois est sit talis nature &
 conditionis quod non possit esse sine corpore. Sed sanctus Thomas clarif
 sima demonstratione ostendit corpora celestia non esse animata / & eorum
 motores non esse eorum animas deducendo ad hoc tanquam ad impossibile quod
 indigeret corpori celesti vniri propter ipsum intelligere : ex suppone
 quod non possit corporibus indigere propter vegetare & sentire. Vn ro
 sua completa est ista. Si vnirentur ille substatiue celestibus corporibus
 hoc non esset nisi propter essentialem earum perfectionem / vnio enim forme
 cum materia non est propter materiam sed propter formam / vt vnica vnione
 refultet quod da perfectum secundum essentialiter / & sic forma ipsa perfectio sit
 dum est suo toto coniuncta : quae essentialiter informare / perficere est / & est
 essentialis

popo.
n
Tutela.
n

popo.
o
Tutela.
o

essentialis pfectio forme substancialis vt talis forma: licet hoc non dicat simpliciter pfectione / cu sit conditio partis vt sic. Si igitur ille substancie / sunt vnite corporibus celestibus pp ea / eentialem pfectione mem / cu eentialem pfectio manifestetur p opera / & pfectio opera ferre cognosceretur ad pfectione ope / illaz substanciaz / & ataz / illaz / si ate sunt. Est aut triplex opus ate in gne / v3 vegetare / sentire & itelligere. Sed hoc est ipossible / qa sicut vnqdq est itelligibile / ita est & intellectiuu in qtu abstracta materia: ergo vniri corpori vt sic no cofert / sed potius obest intellectui: vt sic ergo nullo modo pot dicit q substancie separate sunt forme substanciales corporu celestium. Hec est vis rationis Sancti Thomae. Quo igitur potes tu allegare ex illis locis ee placitu Sancti Thomae q si ille substancie essent forme corporu / idigeret corporibus ppter itellectione / cu ipse ad hoc deducit tanq ad ipossible / ex suppone q no idigeant ppter vegetare & sentire / Et quo potes tu hoc arguere q pari ratione aia nra sed m sanctu Thomae debeat idigere corpore p itellectione / cu ex ea no solu pcedat itelligere sed et sentire & vegetare qd no eet in celo si eentia / ut Sed adhuc ad materia rindendu est / vt er / ro: hic tuus funditus excludatur / & huius tue rationis vanitas elarius ondatur. Non negat sanctus Thomas i sua doctrina aiam nostram tam coniuncta q separata idigere corpore no solu p itellectione sed et p ipso suo ee & sua eentia. sed alit & aliter. Na coniuncta eget corpore p itellectione quo ad ee itellectiois: qa v3 no pot vllatenus itelligere / nisi cocurrat phatasmatu speculatio. Separata aut qa no het sic corpus / non het bene & pfectu ee sue opationis / sicut nec sue eentie vt forma est. Sicut n. separata ee imperfecta in essendo / qa ps qlibet vt sic pfectione sua het in toto: ita & in opando no qde ad huc sensum q imperfectus itelligat quasi no possit illa itelligere q pot coniuncta / quoniam plura itelligit sepata q coniuncta / & q dicitur cognoscat substancias sepatas qd no pot coniuncta: sed itelligitur q imperfectu opatur qa pauciora opa exercet / & no tot opa cocurrere & subseruire facit sepata ad itellectione / sicut facit coniuncta aia. sicut n. pars hois est / ita parte ee ope / het & non oia: & ob hoc dr imperfecta in opando sicut in sendo naturali / cu est simpliciter separata: qa het naturale & p se suu ee & suam opatione: non n. depedent hec simplice a corpore: & tu no het talia ee in completa pfectione q sibi debetur eo q naturale est forma corpus & pars entis corporei. Et si aliquo isto modo egeret corpore motore orbium ita itelligere sicut & ate nre necessario essent corporibus vnibiles / no aut eent illis necessario vnite. No est et absolute dicendu q aia humana sit actus corporis organici & qtu ad sensatione prio & principalr pp opatione intellectuam / sed p se primo est sic actus eius vt copositu ipm sit aiatu seu viuū / & al / & demū etiā vt deseruiat opationi itells. Ad actu n. primū & imediatū sed m gradu aie adequatū primo & imediate: deinde ad opa illi aie se / eundū eundū gradu putā sensitiuū propria: & postremo ad ee & opera aie sed m alios gradus ipsa vna & eadē aia naturalr ordinatur. Hoc tñ q est sensum deseruire sic itellui / no est adeo necessario conexū intellectuue aie & opibus eius / qn sine eo ee possit & opari separata corpore vt dictū est. Qd si forte qs obiciat / hoc ee eotra id qd coiter ex sancto Thomae dr / sepatas in qua aias limpidius itelligere q coniunctas / cuius et signū hoc est / quia pnt sepate cognoscere qditates subaz sepataz sed m scm Tho. pria pte. q. 99. ar. 2. qd no pnt coniuncte. Rndetur q aia separata ex sepatione ipsa remoto oi impedimento corporeo naturalr statū quedā ingreditur aliis substanciis separatis conformem / ex quaz vicinitate pā / eta participat ex eaz influxū q dā lumen / & quandā itells confortatione qua pnt per spēs quas in instātu sepationis eadē rōne participant in se influxas ab eisdē substanciis separatis / cognoscere qditate licet imperfecte subas illas / quas in pntu statu eo q spēs illas no acquirimus sed p sensibilia tm sciam venamur / quo ad suas qditates cognoscere no possumus. Eadē et rōne habebūt ate ille sepate spēs itelligibiles in se influxas oim spēm corporaliū / imperfectam tm per has spēs re / sciam hnt atq / cōfusam / & ex creatis sic cognitis / imperfecte et cognoscitū primū oim principū. p spēs aut hic acqitas / quas apud se separate perhēniter retinet / cogno scunt: q hic cognoscebant re / materialium naturas vles sed imp

fectius q hic faceret qtu est ex natura illius cognitiois / qa non hnt phatasmata subtracta / in qbus quodammodo clare contēple tur natura. per accns tñ et per has spēs melius poterūt re / cognitioē hre inq: tu sunt libere a corpore in quo retrahebantur a cognitioē ppter corporaliū occupationē & sensibiliū attentionem & intentionē. Sic ergo patet q & perfectior ē aia & pfectiori mo cognoscat qditates re / materialiu dū coniuncta est corpori q / cum est separata / p se loquēdo. Substancias vero separatas / licet cōfuse / perfectius tm cognoscat sepata q coniuncta: res et naturales contin git q p accns melius sepata q coniuncta cognoscat: & hec natura / li et rōne deducta sunt a sancto Thoma prima parte. q. 99. & q. 19. de aia. & alibi. vt quisq videre potest.

Sed huic forte dr: q no os aiam intellectuam actu sp depedere ab organo: quāuis organū ponat in ei° dis simtoe: sed sufficit q aptitudine: sicut moueri sursum est diffinitio leuis: quātūcūq; leue no semp moueat sursum: sed sufficit q moueat vel possit moueri.

Hec ratio saluari pot iuxta ea que supra dicta sunt ad sensum supra expsum / q v3 inq: tum forma est cōpetit sibi ee actum corporis & q primum sibi disio hec no conuenit actu / tūc primo no est forma. Nec oportet talia dū vt relatiua diffiniuntur / corrumpi remota diffinitione / nisi vt relatiua sunt. Quedā et diffiniuntur / quibus tm ea que ponūtur in diffinitione non semper actu cōue niūt / sed aptitudine. Et sic est de anima dum diffinitur per esse ac tum corporis. semper. n. ex hoc apta nata est informare corpus / licet non necessario semper informet.

Sed hec ratio multiplex vbi dicitur. Prio q: si sola aptitudo sufficeret in diffinitioibus: tūc dici posset: q aliquid eet hō et tñ actu n eet aial rōnale: sufficeret n. secūdu responsione: q esset aptitudine.

Non diximus oēs diffinitiones conuenire diffinitis in aptitudine: sed aliquas. Et his precipue competet que per additamenta diffiniūtur / & pre oibus illorū que a subiecto suo in diffinitione ponendo / in esse non depēdent / cuiusmodi rationalis aia per naturaalem rōnem esse conuincitur. Instantia igitur data de hominis diffiōne nulla est / cū sit diffinitio qditatiua data p itriseca eentia.

Secūdo qm dicitur q hia aptitudinaliter dependet a phatasma no minus ipsa erit inseparabilis et materialis: quāuis semp actu no depēdeat. Ad hec forte dr q illa no est diffinitio vera: s; quedā descriptio seu notificatio. Ad hz dr qd ad inseparabilitatē no sufficit depedere a corpore: s; aptitudine: qm separata existēs et imaterialis pot de scō a corpore depedere. Si vero actu semper depēderet: sic q sine corpore nunq pot set esse: vtiq; esset materialis.

Sed hoc nihil est. dependentia n. aptitudinalis inseparabilitatem & materialitatem inferre non potest / sed bene naturale eiusdem et dum separata est inclinationem insert ad corpus. Vn solutio nes date ad hec motiua bone sunt / dūmodo prima intelligatur q non sit diffinitio quiditatiua que solius completi in specie est sed m philosophū. 7. meta. sed per additamenta data.

Sed nullū istorū dictorū vbi cōueniēs. Pimū qdē qm oēs dicunt illas duas diffinitiones datas de aia esse datas vna per cam formale: alterā p materialē. Et per vnā demonstrari alterā.

Dantur qdem p cas sed non p intrinsecas / cū corpus non sit intrinsecum aie quasi de eius intrinseca realitate. scda vero datur potius p ordinem ad actum secundum / quem respicit potius vt principium effectiuum. producit. n. per suas potentias opera quedam que etiam opera pnt secundum aliam rationem habere ratione finis respectu anime. Et secundū hec omnia / patet q diffinitur p cas extrinsecas: & cōsequēter non est perfectissima. Est tamē tante pfectionis quātum decet diffiniri formam substancialē & pte spēs.

Secūdu et dictū in pluribus vbi dicitur. Prio q dē: qm si aia humana duos hz modos itelligēdi vnū per phatasma: alterū vero sine phatasmate: vbi multū irrōnabile q suba i malis moueat a re malis. Na qz / tūcūq; imale: imale agat: no vñ tm hz actione querti.

Immo est multum rationale dum est coniuncta corpori / qua tenus infima superiorum coniungatur suppressis perfectionibus inferiorum / quem ordinem docet Dionysius in libro de diuino. no auctorem nature summūq; rectum omnium opificem obser /

pōpo. p

Tutela. p

pōpo. q

Tutela. q

pōpo. r

Tutela. r

pōpo. s

Tutela. s

pōpo. t

Tutela. t

mare in vniuersi regimine. Non mouet at motu phi. sed intetioa / li & purissima imutatione: nec per seipsum phatasma vt qd cor / poreu est mouet itellum / sed p similitudine a se abstracta: q pa / riter spualis est vt intellectus: nec virtute ppria mouet si quomō / mouere dicēdū ē: sed virtute itellectus agentis / q est spualior ac / nobilior virtus q̄ sit intellectus / possibilis q mouetur: & sic nō nisi / vt in sūm phatasma mouet. Ignobilis aut mouere illud qd se / nobilior ē in virtute pstantioris seu instrumentaliter tm / non in / cōuenit / imo id sepius ē in nature operibus reperitur.

pōpo. **Quare ē apud Theologos dubitatio orta ē quō / aie cruciari possint ab igne corporeo.**

Tutela. **C** Si hoc iudicis quasi theologos a tēras dubitat an spūs patiatur / ab igne corporeo: male loqueris: & falsum est qd affers. Ex sacris / n. Iris expresse habetur dānatas aīas & demones igne illo gehē / nali cruciari / cū expse ēt dicat diues ille epulo / crucior in hac sū / ma. Nec de hoc est dubitatio apud veros theologos sed tātū ap d / hereticos. Si vero hoc iuduxisti: quasi ap d theologos cadat sub qō / ne modus quo ab illo illi spūs crucientur / habito tm p cōstanti q / ab eo crucietur / iam tuo mucrone teipm pcutis / dū inducis spūs / a corpore pati & imutari / qualiscūq; sit ille imutationis modus.

pōpo. **C** Scdo qm si aīa sepata hz habitudinē ad ipm cor / pus: vel ergo reuieit: vel nō. Si primū: tūc os redit / ad opiniōem Democriti ponētis resurrectionē: Uel / ad Pythagorā ponētē trāsmigrationē aīaz i diuer / sa aīalia: qd in erratis est ipugnati p q̄libet pte. Si / do det secūdū tūc ē h̄ ordinē nāe. Octauo. nāq; pby / sicoꝝ textu. is. Aristo. ipugnat Anaxagorā ponētis / mundū nō fuisse p infinitū tps z postea icepisse. Nā / nā vel vno nō pcedit: vt pluribus: qd si plurib: ordi / nate: tm sed finiti ad infinitū nullus est ordo neq; pro / portio. Quare si finito tēpore aīa est cōiuncta corpo / ri: infinito aut separata: nō stabit ordo nature.

Tutela. **C** Si legistes diuū Thomā in. 4. sūm. d. 44. cognouisses non eē / opinione democriti vel fabulas pictagoricas dicere aīas eē reuer / suras ad corpa eē qd naturale quo ad finē & nō esse naturale quo / ad mediū / aut quo ad principiū. Cū. n. vnaqueq; pars a toto sepa / ta / naturalē desideret eidē suo toto vniri / & ad hoc hēat essentia re / iclinationē & aptitudinē vt fiat totū cōpletū in spē & natura p / seclū: & tale desiderū naturale aptitudōq; p̄dicta & iclinationē p / petuo frustrari nō possit: & eē ēt sepatum lit sibi quodā modo vio / lentū / qd eē ppetuū natura refugit. oportet tandē q q̄nq; corpi p / prio reuiniat aīa rōnalis / cui p̄dicta oīa cōuenire manifestū est. Ex p̄dicto tm desiderio partis ad hoc q vnietur toto / & ex violē / tia p̄dicta purus philo. nunq; deduxit / et ppositū / eo q ex pte ter / mini resurrectionis videret aptā impossibilitatē q̄tm natura doceat. Vñ valde ambiguus sathageret oīs peritus a diis veritatē cognosce / re. Impossibile. n. iudicat philo. eē regressum a priuatione q natu / ralis habitū p̄suppōat ad ipm habitū. Modus ē talis regressus no / bis ignotus est ac tps ignotū. Neq; n. ex naturali rez ordine ac vir / tute celestū corpoz id eūire possibile est / vel alio simili mō quo / fingebāt illi philo. sed de his p parte. f. quo ad modū / fides docet / vel ex his q̄ fide cognoscimus cōiectari possim: p parte vero v3 / quo ad tps adhuc manet ignotū / nec qsq; nouit / nisi cui dei filius / voluerit reuelare. Nec dicimus ad q̄libet corpa posse aīas redi / re / sed ad pprium singule: cū pprius actus nō nisi ppriam poten / tiam respiciat. Cōuenienter aut / imo decētissimo rez / ordie a deo / opt. max. q cuncta gubernat statutū est / vt sicut aīa quo ad eē qua / si media ponitur iter spūalia & corporalia / inq̄tū spūs exis / est / corporis actus / ab eo qdē nō depēdens in eē / sed tm ipm vt cōpar / tem respiciēs & ob hoc ad eius vnionē anelans: ita ēt quo ad no / strā cognitionē q tm circa materialia & sensibilia cū claritate ver / satur / partim p̄sto sit nobis / secūdum ea v3 q sibi cōpetunt. putē / naturalis corporis actus: partim vero a nō intuitu longe cōsitua / tur / secūdum eē v3 quo spūs est / & secūdum statū / separatiōis / & / secūdum cōditiones q̄ statū hunc cōsequuntur. hoz q̄ppe multa / nobis ex natura manēt ignota / q̄ tm qa cognoscere nobis ad sup / naturalem felicitatē necessariū est / eo q̄ alias fines noster vltimū / & supnaturalis possibilitas quoq; fruēdi illo & modus quo possi / mus ad illum venire si essent nobis non cognita / facultas nobis / adempta esset qua intentiones / affectiones & opationes nostras. i / illū finē dirigeremus. & sic vltter hoīes sine suo / perpetuo frustra / rentur. qd qdē vt defectus qdā redundaret iprouisorem vniuersi / quasi in necessariis defecisset: ideo simul cū ipso naturali lumine / rōnis quo possemus ea q̄ ad naturā aīe spectat cognoscere / semp

a deo hoibus ipartitū est lumen supnaturalis ac diuine reuelatio / nis circa ea q̄ spectant ad nrām supnaturalem felicitatē nisi ex no / bis desit. Hec dixerim / non quasi velim margaritas ante illos po / nere / q oēm supnaturalē cognitionem abhominatur / & defici / enti tm lumini rōnis in rebus ēt altissimis se cōmendat / vt semp / in cecitate miseri pudent: sed vt palam sic fiat oibus bene dispo / sitis / nullum eē in cōueniens s̄ resurrectione corporum nobis ex na / turali lumine in vehemētē suspitionē cadit: qdam vero q̄ resur / rectionē cōsequuntur nullo modo suspicari valeant / sed superio / ri lumine nobis credenda ad salutē nrām cōducentia proponan / tur: & alia nihilominus neutro lumine nobis sicut reserata / q v3 / non scire eorūq; ignorantia potius proficit in salutē cuiusmodi / est determinatio tps resurrectionis illius. Et cū dicis q si philo. / non cognoscit resurrectionē / tunc si tenet aīam imortalem / in sū / to tempore manebit separata & non nisi finito coniuncta. & sic / peribit ordo nature secundum philo. in. 3. phisicorum. quia finiti / ad infinitum non est talis ordo &c. Respondetur q Aristote. / ibi nō loquitur nec verbum eius verum est nisi de p̄cipiatis que / sunt cōpleta in spē / non aut de p̄cipiatis rez / naturalium. sicut. n. / materia pōt ppetuo carere aliqua forma qua iformata est tpe / finiti / to: sic aliqua forma pōt ppetuo manere sepata a materia quā de / terminato tpe informauit. Et q̄ aliqua forma possit p se eē sine / oī materia / nō aut materia sine oī forma / puenit qa materia ē ens / in pura potentia / vñ ei repugnat p se actu eē / qd nō repugnat for / me vt sic / que de se actus est. Vñ ei necessario hoc cōuenit illi for / me / que in eē suo a materia non dependet / quā tm iformat vel in / formare pōt.

pōpo. **Tertio q̄ tā diuersi mōi eēndi. f. cōiuncta z sepata / tāq; diuersi mōi operadi. f. p phatasma z sine phan / tasmate: vident arguere diuersitatē eēssentie.**

Tutela. **C** Arguunt nō qdem diuersitatem specificā / sed talem potius for / mā eē in cōfinio superiorū & inferiorū. Et duo illi modi itelligē / di nō eque p̄fecti sunt: sed se hnt secūdum excedentia & excessa. / vt intelligere p phantasmata sit p̄fectius est de eē separato & non se / parato. Neq; n. est eē separatum aīe sic p̄fectum vt eē substantiarū / separatarum: neq; eē eius coniunctam est sic imperfectum / vt ob / hoc dependeat a materia.

pōpo. **C** Nā hoc mō sublatō: nulla restat via pbadi diuer / sitatē specificā iter aliqua. Sexto nāq; de historis / capite. 24. dicit Ari. mulas que i Syria parūt q̄sq; / valde similes sint nrīs vt vix discerni possint: non tm / eē eiusdē generis: pp tā diuersum modū gnationis / h̄re. Urq; p totū libru d̄ talibus asseret q̄ genita er / putredine z ex femine: nō sint eiusdē rōnis sicuti ēt / affirmat Auerrois. Jdez Auer. i fine de sōno z vigi / lia dicit q si q̄ eēnt hoīes q nō eodē mō cognoscerēt / sicut nos: nō essent eiusdē generis nobiscū.

Tutela. **C** Sicut diuersus genere gradus nature / & eēntie non arguit ne / cessario distinctionē ēt numeralem / quāuis possit iueniri & de fa / cto inueniatur in his ēt q̄ genē distinguntur: vt patet in gradib; / nature vegetatiue sensitue & intellectue / qui in vno indiuiduo / conueniunt / & diuersitatem nihilominus in diuersis genericam / causant atq; requirūt: ita & multo magis diuersus modus essen / di in vno & eodem gradu nature / ab s̄q; p̄iudicio vnitatis nume / ralis poterit reperiri. Nec desunt naturalia exempla quibus osten / datur q̄ vnum & idem numero potest aliquid facere vel recipere / realiter vel intēcionaliter si alicui corpori coniungatur / qd nulla / tenus obtinebit si ab illo corpore separatum vel alterius nature / corpori coniungatur. Vitrum. n. speculi si plumbo iungitur / reci / pit species visibiles. sin autem / nequaquam. Nil igitur prohibet q̄ / eadem numero anima modū admittat vt diximus in essendo & / consequēter in operando diuersum / cū eidem etiā pre ceteris sub / stāntibus formis ex sua eminenti nobilitate conueniat mediū / tenere inter materiales formas & imateriales substantias / & ob / hoc vtriusq; extremi naturam sapere non diuisa specie neq; nu / mero. Id autem eē peculiare in nostra anima / vt videlicet diuer / sum essendi modū habeat in eodem gradu nature / rationabilitē / conuincitur vt supra dictum est. Cur igitur in aliis datur instantia / quibus idem merito conuenire non potest? Et si signum sit diuer / sitatis nature / in pluribus variis operandi modis: non tamen in / oibus

omnibus nec omnis modi operadi varietas idipsum arguit / nec etiam vnici est hoc signum quo probatur specifica distinctio in rebus / vt nulla debeat dici superesse via talem nature diuersitate probandi vel cognoscendi. Nam figura diuersa corporis / clarius prodit diuersitatem nature specificę / vel etiam indiuidui / q; ope- & agendi modus diuersus. Illud aut q; adducitur de historiis aialium non est ad propositum / quia licet diuersus modus operadi q; ex diuersitate principioru principalium ipforum operu procedat arguat diuersitatem specificam operum & operatoꝝ & precipue vbi a natura determinata sunt talia principia proxima operis / puta generationis: sicut contingit in generatioe animalium pfectoꝝ: no tamẽ omnis diuersus modus operadi vnus potentie / & non nisi ex varietate seu negatioe alicuius principii instrumetalis pro alio statu non debiti causatus tãtam diuersitatem arguit vel requirit. Modus autem operadi anime cum phãtasmate & sine / diuersitatem habet ex hoc tãtum q; instrumetum non exigit potentia intellectus ad cognoscẽdum in anima separata / q; exigit in coniuncta. principia. n. principia cognoscẽdi / intellectus in qua possibilibus / species intelligibilibus / terminus quoq; intellectiois immediatus / verbum inquam / & mediatus / res ipsa intellecta / eadem numero vel specie inseparata anima p̄seuerant que fuerat icõiuncta. Q; si de verbo vel sp̄e fiat vis / cum influxa & acquisita per sensum species nõ sint eiusdem ratiois secundum sanctum Thomã / & cõsequenter nec verba sint eadem pari modo: dicẽdũ est in his nõ tantã esse disparitatem / vt diuersitatem specificam in natura anime prequirat. In hoc. n. sufficit eas omnes species conuenire / q; imateriales intelligibilesq; sint species & intellectui eodem nõ improporionate naturaliter vel supnaturaliter: eodemq; in intelligẽdo fungatur officio quo & acquisite sp̄s fungebantur seu funguntur et in separata. idẽ dico de verbis modo suo. Cuius veritatis signũ apud catholicos euidentissimũ est / q; beati q; vident deum p̄ essentiam / in intellectu suo p̄ sp̄e intelligibili & cõprincipio visionis illius que operatio humani intellectus finita / habet diuinã ipsam eẽntiam / & p̄ termino verbum diuinum: cum tã in infinitum hec distet a sp̄ibus intelligibilibus tam acquisitis naturaliter q; infusis. patet igitur q; diuersitas instrumetorum nõ semper arguit diuersitatem specificam. Neq; .n. alterius sp̄i creatio est facta / p̄ serrat auream ab ea q; sit per argenteam vel cupream. Ad eiusdem. n. sp̄i effectũ ambo instrumeta sunt ordinata / & in rone ferre ambo sunt vnus sp̄i / licet non in rone rei. Quecunq; igitur diuersitas sp̄erum atq; verborũ pari modo nõ arguit diuersitatem specificam aie vel intellectus: sicut argueret diuersitas principii acnui atq; passiuĩ intellectiois qualia sunt generãtia proxima / que si sint diuersarum sp̄erum oportet q; habeat diuersum modũ generadi / & cõsequenter ipsa quoq; generata necesse est eẽ sp̄e diuersa. Et hinc est q; ea q; nõ pnt generari nisi p̄ semen / sunt nõ solũ diuersa sp̄erum sed et diuersorum genẽ ab his que pnt per putrefactionẽ et generari. Et hoc intẽdit Aristõ. in libro de aialibus: non aut intẽdit q; idem sp̄e nõ possit per semen & p̄ putrefactio / nõ generari: cũ expresse. 7. meta. t. c. 23. & 32. dicat idem philo. q; dam eorũ que generantur eadem generari ex spermate & sine spermate: & manifestũ est q; loquitur de aialibus / quorum tãmmodo generatio fit ex spermate. tertio quoq; de aia. t. c. 45. dicit aialia imperfecta que v3 non pnt moueri motu progressiuo / de qbus manifestum est q; plurima generantur p̄ putrefactionem / generare per coitum / nisi sint imperfecta. f. nõ in etate cõgrua vel orbata. plãtas quoq; esse eiusdem speciei per semen genitas & sine semine / quotidiana experientia docet / cum per se vltro nate producant semina / quibus alie oriuntur / & non nisi in specie similes / cum omne generans / sibi simile generet in sp̄e si sit generans proximum & p̄ semen a se decisum. Cõmentator autẽ in hac materia rude loquutus est / & in diuersis locis cõtrãdictoria sensit. f. s. physicorum. c. 46. & 7. meta. c. 23. Vnde nõ est curãdum de dictis eius in hoc. Alterum etiam verbum Cõmentatoris in de somno & vigilia parum iuuat / quia nõ loquitur nisi pro eodem statu / dum. facta coniuncta est corpori / loquitur. n. de nobis. licet etiam possit eẽ tam modica diuersitas in modo intelligendi / q; nec in nobis diuersitate specificam argueret / & tam magna et possit eẽ q; hãc isferret.

Alterũ et dictũ: videlicet q; si aia semper eẽt cõiuncta phãtasmati eẽt materialis: non vñ bene dõm.
Quoniam sicuti p̄ certũ tẽpus esse cõiunctũ nõ tollit imaterialitãtẽ: ita neq; esse semper cõiunctum: sicut dicit phyllosofphus in primo Ethicoꝝ contra Platonem diuinitatem ipis non auferre speciẽ

Ad hoc dicitur q; diuinitas temporis non tollit speciem vt sic: nec vt causa / nec vt effectus diuersitatis specificę / infra tamen latitudinem periodi in quo saluatur species naturaliter. Si tamen periodum debiti temporis excedat / est signum a posteriori diuersitatis specificę: & multo magis si naturaliter vnum eẽt perpetuum & aliud temporale. Eterna. n. & temporalia sicut corruptibilia & incorruptibilia non solum sp̄e / sed etiam plusq; genere distinguuntur ex. 10. metaphisice. Si ergo anima sic esset in corpore q; nõ possit eẽ sine corpore / iam corruptibilis eẽt & ad corruptioem corporis nõ maneret. Si vero potest eẽ sine corpore / iam erit incorruptibilis. Vnde si eẽt quid completum in specie / plusq; genere distingueretur ab omni alia anima. Eẽt etiam materialis si necessario semper eẽt in corpore / quia nihil aliud est formã eẽ materialẽ q; in suo eẽ a corpore seu a materia dependere. q; si non sic dependeat / oportet q; habeat aliquam virtutem qua supra corpus eleuetur: ex cuius tali excellẽtia cognoscetur aperte q; & ipsa quoq; essentia forme tametsi corpus informet / eius tamen vniculis non astringitur / sed per se esse habet eidẽq; corpori sua nobilitate predominatur.

Quod cõfirmatur: quoniam intelligẽtia i mouẽdo orbem dependet semp a corpore: tamen ipsa sic depẽdes immaterialis est. Quare intellectus suppositus q; semp esset cõiunctus corpori: non tamen sequitur ipsum esse materiale.

Hec etiam confirmatio valde leuis est / & signum alterius per te opinati magni erroris. Neq; .n. intelligentia dependet a celo scũduz eẽ / tametsi semper celum moueat. Aliud est. n. dependere a corpore in mouendo / quia videlicet non potest eẽ mouens locale nisi etiam sit aliqd corpus q; moueat / q; est verum: neq; enim etiam deus posset localiter corpus mouere sine corpore moto: & hoc non infert tale mouens eẽ corporeum & materiale. & aliud est mouens dependere a corpore scũdum eẽ ex hoc q; tale mouens semper moueat tale corpus / vel ex hoc etiam dependere a corpore in virtute motiua: quorum neutru3 angelo motori orbis conuenit. vnde si etiam semper celum detur mouere / non tamen sequitur q; sit materialis vel corruptibilis. Si tamen ex hoc q; angelus non posset mouere sine corpore concluderetur de necessitate q; in omni suo opere depẽderet a corpore vt obiecto vel vt subiecto: vtq; ex hoc inferri posset q; esset forma dependens in esse a corpore / & consequenter q; esset materialis. Sic suo modo dicimus de anima nostra. cum. n. in operationibus partis vegetatiue & sensitiue dependeat a corpore / si etiam secundum opera parit intellectiue dependeret a corpore / iam conuinceretur simpliciter & scũdum suum eẽ a corpore dependere: & consequenter eam esse materiale. Neq; .n. posset separari / si non posset separata operari. Hoc autem in intelligentiis ex hoc q; celum semper mouent inferri non potest cum habeant multo plura & preclariora opera q; sit celum localiter mouere. Intelligenti. n. appetunt / delectantur / eligunt / & id genus multa faciunt vt patet. 12. metaphysice. Q; si etiam per impossibile non nisi hoc opus qd est mouere celũ habere possent: non sequeretur adhuc eas eẽ materiales. quinimmo sequeretur oppositum: cum de ratione mouentis: esse et iue sit / q; separatum in eẽ existat a corpore moto / cum sit causa extrinseca. Non sic cã formalis qualis est anima.

Quod si forte dicit veritatẽ continere de intelligentia: quoniam corpus suum eternũ est. at humanus intellectus corpus hẽt caducũ: quare vt corrupto corpore ipse non esset: qd positiois repugnat: vñ si esset: sine opere esset: cum sine phãtasmate p̄ positionẽ intelligere nõ possit: sic ociaretur.

Non est verum secundum doctrinam sancti Thome q; ideo intelligentia non sit materialis q; ius perpetuo tempore celum moueat / quia corpus suum eternum est: non sic autem de anima. q; corpus suum mortale est & c. Has ineptas solutiones ex tuo capite tu confingis. Et ideo non in omnibus pugnam contra sanctũ Thomam assumis / sed contra tuas phantasias persepe. Si enim adhuc corpus qd ab anima informatur foret / adhuc posset q; cum est de se a corpore separari: nec ab eo inesse dependeret si haberet aliquam sibi propriam: eẽtq; per accidens q; non separaretur / q; videlicet corpus eius nõquam corruptetur / prout etiam ipsa nostra anima naturaliter desideraret. Et qto magis intelligentia etiã si eterno corpori coniungatur. cum presertim ei nõ coniungatur nisi vt motor / & alia longe preclariora opera habeat q; sit celum

Tutela

põpo

Tutela

põpo

Tutela

mouere vt supra dictum est.

pōpo. Sed istud dicitur non videtur rationabiliter dcm. primo quidem quoniam primo non videtur illud sequi. Nam intellectus separatus non moueretur a phantasia iam corrupta: quod prohiberet ipsi moueri a phantasia si existet. Quod quidem sunt omnes eiusdem rationis. Et ipse non videtur prohiberi ex loci distantia cum non sit in loco.

Tutela. Hei quis nam has inferret ineptias: quod videlicet si absolute anima indigeret in sua intellectu phantasmate: posset corrupto corpore intelligere per phantasias existentes seu moueri ab illis. Nam quid vnus intellectus si separatus a corpore poterit moueri a phantasiis existentibus in alio corpore: nisi copulationem auerroycam forte teneas: quam supra tu quoque signum intelligibile iudicasti? Nunc quid in spiritali potentia corporale accidens potest recipi vel perire. Licet autem omnia phantasmata humana sit ratio: nis eiusdem: non tamen mouere possunt intellectum eidem corpore non vnitum: nec hoc ab eo tollit localis distantia: sed sublata potentiarum vno in eodem agente: proprium. n. actiuum non nisi passiuum itidem proprium respicit. Si etiam ex hoc quod eiusdem rationis sunt phantasmata hominum posset separatus intellectus ab aliis: hominum moueri phantasmatis: iam tunc etiam concludi posset quod phantasmata vnus hominis dum in carne sumus mouere possent intellectum alterius. Et tunc non sit maior ratio de vno phantasmate quam de vno intellectu: quod de alio: & de vno intellectu quod de alio: huiusmodi sunt naturales: nec localis distantia impediatur: non solum vnus intellectus separatus: sed omnes: & non solum separati sed & coniuncti: medum poterunt moueri: sed de facto etiam mouebuntur: non solum aliquando: sed & semper a phantasmatis: ne dum aliquibus sed omnibus: non solum vnus hominis: sed omnium. Sicque omnes humani intellectus poterunt videre omnium aliorum phantasmata: & consequenter omnes cogitationes cordis secretissimas penetrare. Immo ex ratione etiam illa posset induci quod idem est intelligere omnium & consequenter eadem species omnium: immo intellectus & anima vnus: eest in intellectu & anima omnium. Nam omnia hec in omnibus hominibus eiusdem sunt rationis.

pōpo. Et eo presertim quum multi Theologi et grauissimi mi affirmet angelos et aias separatas moueri ab istis inferioribus.

Tutela. Sed hec tua confirmatio quam contra sanctum Thomam inferis: cum a sancto Thoma & omnibus grauissimis doctoribus eum sequeuntibus alienam esse noueris: non debuerat a te contra illum adduci sine probatione vt facis: sed more naufragantium: ensis etiam acumi te commendas. Adhuc tamen modicum tibi prodest hoc ipsum: quod sic intulisti: nepe cum assertores illi non de animabus: sed de substantiis separatis loquatur: & volunt quod sicut naturale est anime a rebus moueri non nisi mediatis phantasmatis: sic angeli a rebus mouentur immediate. Vt ex positione ista nullatenus inferri possit id animabus etiam separatis conferri posse: quod angelorum est proprium: quod si etiam a rebus moueretur anime separate sicut etiam angeli: adhuc non est concludendum quod moueretur a phantasmatis: cum horum proprium sit non nisi intellectum in eodem supposito cum fantasia coniunctum mouere & ad actum deducere. Et preterea contra te id potissimum militat quod hic asseris. Nam supra dixi: si ex Aristotele primo de anima haberi: quod si intelligere non est sine phantasia: non cogit ipsum esse sine corpore: & ex hoc necessario concludi voluisti animam non posse a corpore separari. Et pari modo si substantie separate mouentur a rebus ad hoc quod res intelligant: ita quod corporibus egeat vt obiecto: sicut & phantasmatis: iam non cogit tales substantias sicut nec ipsas aias a corporibus esse iunctas.

pōpo. Deinde illud ad quod deducitur: non videtur inconueniens. scilicet in separatione occurrere. Quonia quum duo opposita in sunt naturaliter alicui: non oportet quod in omni tempore vtrunq; insit. Immo illud impossibile est. Sicut somnus et vigilia naturaliter insunt animali: et vigilia exempli gratia conuenit in die: somnus vero in nocte. Quare anima coniuncta intelligit: separata vero occurrere.

Tutela. Immo maximum est inconueniens. Sequeretur. n. quod eest frustra eo quod ex conditione nature proprio suo sine careret in perpetuum. Vnde quod non est propter suam operationem: immo propter se perfectam operatione sibi proprio: sicut propter finem ex. 2. c. 17. finis. n. non nisi vltima rei perfectio. Deus vero & natura nihil frustra faciunt. Si dicas hoc

idem inconueniens sequi in dantibus. Rndetur quod finis quo priuatur dantem licet sit vltimus & nobilissimus ad quem creati fuerant: non tamen est eorum finis naturalis ad quem creati fuerant sed gratuitus. Et quod non nisi ex gratia concedendum est: potest et ex deterritis accipi. Et auferri sine dantis nota. Quo modo non inconuenit eisdem suo etiam naturali fine frustrari. Sic. n. ordinat auctor nature res omnes in suos fines: vt tamen in ipsos tendant secundum suum modum vnicuique: vt nature proprium. Est autem modus proprius intellectualis nature: vt in suis operibus quibus finem suum prosequi deberet: pro arbitrio sui: libertate regatur: que cum se habeat ad opposita circa ea que necessaria sunt ad finem consequutionem: ita diuini ordinis quadrat: si finem suum libere prosequatur: sicut si eadem libertate deuiet ab eodem. vt non frustra quod tunc natura vel deus faciat si hic pro voluntate suo sine frustratur: sed potius diuine sapientie tunc secundatur quod consistit vt libere posset huius finem suum consequi: & ab eodem itidem libere deuiare. Naturalis quippe sui est finis bonitate dantem priuatur: dum opus eius finem suum & voluntatis eiusdem imalium credit: vt melius est eis foret non esse quod est. Rndetur et quod inducitur ad probandum quod semper occurrere non inconueniat: nulla est & inducitur similitudo de vigilare & non vigilare claudicat. I. n. vigilare & non vigilare: eodem modo videatur ad inuicem opposita sicut intelligere cum phantasmate & intelligere sine phantasmate: non tamen assimilantur in habitudine ad hominem. Et prius quod vigilare & non vigilare non sunt operationes proprie sed omnes oibus animalibus & vnicuique animalium plures alie proprie sunt & perfectiores: vnde non potest hinc deus esse rationem vltimi finis: vt per negationem sempiternam alterius: inferatur animal esse frustra. sicut potest inferri de homine per negationem sue proprie operationis quod est intelligere. Secundo dicitur quod si aliquid perpetuo priuaretur ipso vigilare: & frustra: cum sua vltima perfectio sit operari posse per sensus suos solutos & in actu: eest autem priuatus ac potentia si impetu non reduceretur in actu. Tertio dicitur quod hec sunt opposita: non tamen possent inesse sicut ab eo vno quod est in tempore altero: vero semper inesse post modicum illi temporibus spaciis: quia tunc sequitur quod inesse illud modicum fuisset absolute contra naturam. Quod. n. naturaliter semper inesse: eius opposito repugnat inesse naturaliter: vnde vel simpliciter sibi inesse non poterit: vel id sibi competet contra naturam. Si dicas: hoc erit naturale pro vno statu: & oppositum eius pro altero: & semper si talis status semper perduret. Contra te tunc loquor: hoc non videtur esse. Et quare igitur hoc ipsum non applicas ad hoc quod est posse intelligere cum phantasmate & sine: sicut faciunt veri philosophi. In hoc quod articulo: quod et addit vtrunque naturale esse hominem separatam inquam eius animam & quod conueniat: & hoc pro corpore natura eo quod ex contra riiis compositum & consequenter corruptibile sit: & sicut pro naturali aie incorruptibilitate: cui tamen in quantum pars est naturalius inesse suo: toto conueniunt: & ex hoc conueniunt quod non perpetuo separata manebit.

pōpo. Quod si dicitur inconuenire paucissimo tempore operari: et in finito occurrere. Uex hec responsio semetipsum interimit. Nam si infinito tempore separata intelligit: et tunc sine phantasmate: paucissimo autem tempore cum phantasmate: vtrunque naturalius erit sibi intelligere: sine phantasmate quam cum phantasmate.

Tutela. Saltem hoc quod iterum tuam cauillationem est positum quod oppositum non iterimeret: quod tamen non facit: quia non dicimus quod intelligere cum phantasmate aut sine sit naturale aut quocumque modo consistere: sed intelligere cum phantasmate est naturale aie conuenit: in quo statu non potest oppositum naturaliter inesse: sed id sibi contra naturam vt supra natura inesse si contigeret. Separe autem aie ita competit naturaliter intelligere sine phantasmate: quod nullo modo potest ei oppositum conuenire: vnde pro tunc non est sibi naturale contra naturam phantasmatis vtri. Non ergo sequitur quod naturalius sibi insit intelligere sine phantasmate quam cum phantasmate quia separata semper intelligat sine phantasmate: & paruo tempore: dum. scilicet coniuncta est: intelligat cum phantasmate: sed sequitur quod illo tempore vel statu hoc fit sibi naturale: & non oppositum: & quod in alio statu sit conuerso vt dicitur.

pōpo. Quare non conuenienter in definitione aie ponitur actus corporis physici organici. zc.

Tutela. Ex supradictis patet ad hoc ratio. I. n. illa diffinitio semper conuenit aie vt actu forma est: non tamen vt res quod est: sed actu vel aptitudine est actu corporis est aie essentialis: I. est actu corporis actu competat pro se prius aie secundum statum quo est ens physicum in quo statu non est separata sed coniuncta. Vnde nimirum si Aristoteles vt philosophus naturalis: & in libro philosophie naturalis diffiniat aiam quod est ens essentialis: rei physici scilicet materia sensibilem. scilicet corpus organici physici &c. Dat tamen intelligere in eo de libro: quod non ad hunc statum limitata est essentialis aie: quod de dicat illa hinc potestiam & potest quod nullius corporis est actus: ex quo sequitur quod ipsa quoque aie essentialis in suo esse a corpore non dependeat: pro quod ipso destructo illa permaneat separata: & tamen cum essentialis sit pars naturalis aptitudinem

aptitudinem habeat ad suum totum: & sic aie quo ad eentiam eo
petat p̄dicta diffinitio in aptitudine tñ.

p̄po. **Quinto:** q̄ talis essentia vere est sensitiva & vege
ratiua: vel igit post separationē habet potētias qui
bus exercere possit sua opera: vel nō. Si secūdum.
videtur cōtra naturā q̄ eterno tēpore sit māca & to
taliter p̄iuata. nisi recurratur ad resurrectionem
Democriti: vel ad fabulas phythagoreas. Si autē
habet: quum careat organis q̄bus fūgitur proprio
opere: sequitur iterū q̄ ille potentie sint vane. Qd̄
minime concederet Aristoteles.

Tutela. **Ad** hec licet iā supra responsum sit q̄ potētie ille remanent in
aīa vt in radice / non autem formaliter: & q̄ aīa illa intellectua
separata / sit etiam formaliter & essentialiter vegetatiua & sensiti
ua: (neq. n. potētie sunt essentia aīe) addo tñ hic ad hoc proposi
tum q̄ nō sequitur q̄ mancha sit anima / sicut nō sequitur q̄ fru
stra sit / etiam si perpetuo careret operibus vegetatiue aut sensitue
partis. In operibus. n. intellectus & volūtatis q̄ nobilissima ope
ra sunt / cōtinentur illa alia opera ignobiliora secūdum quādam
eminētiam / & hoc sufficit ad esse & p̄fectionem talium forma
in suo superiori. Si autem poneretur q̄ sensitua aliqua de per se
separatur vel vegetatiua / vtiq. mancha esset & frustra: & ob hoc
cōcludere id esset impossibile. Qd̄ n. nō potest operari sine corpo
re cooperāte / nō potest etiam sine corpore esse.

p̄po. **Sexto:** q̄ verius talis aīa oīcatur secūdū quid
imaterialis & immortalis modo superius exposito.
patet per p̄sūm phylsophum. s. de aīa in capitulo
de intellectu agente. Ibi. n. cū dixisset vtrūq̄ intelle
ctū esse separatū & immortalē: dixit postea. Sed hic
scilicet intellectus agens vere est qui immortalis ē: &
semp̄ itelligens: ille vero. s. possibilis: nō. Cū quan
doq̄ itelligat: & quādoq̄ nō itelligat. Corrūpitur
n. quodā interius corrupto. Quod ē q̄ ipse est con
iunctus materie. Quare ad corruptionē sensitue
corrūpitur. Erit igit re corruptibilis: sed secūdū
quid incorruptibilis: Quoniam intellectus qui non
est coniunctus materie: est incorruptibilis. Hec ita
q̄ mibi ambiguitatē inferunt quo ad secūdū dcm̄.

Tutela. **C** Tu ipse tibimet formas philo. textū tuo modo p̄ponēdo / post
ponēdo / ac mutādo verba pro tue voluntatis arbitrio: & eūdem
textum in eo sensu cōtra sanctū Thomam inducis / quem sensu
habere / nosti sancti Thome placito repugnare: quod equidē non
sapientis est viri / proponere inq̄ cōtra aliquem doctorem sine ali
qua probatiōe ea que ab illo doctore publicum est negari. primo
igitur dicēdum est q̄ illud capitulū non est tñ de intellectu agen
te / sed etiā de intellectu in actū / & de tota parte intellectua. Et si
etiam sic denominaretur / hoc non est quia totum capitulū sit de
intellectu agēte: sed quia tūc primo de eo post considerationē de
intellectu possibili fecerat mētionem. cum hoc tñ fiat q̄ post tra
ctatum de vtroq̄ intellectu seorsu / de ipso intellectu etiā in actū
facto virtute intellectus agētis / & demum de tota parte intellecti
ua in eodē capitulo faciat mētionem. Secūdo dicēdum q̄ verbum
illud (separatus autē est solum hoc quod vere est) itelligitur de
tota parte intellectua sicut exponit ibi sanctus Thomas / & non
potest de aliquo intellectu vt ab alio distinguitur itelligi. Si. n.
intelligeretur de agēte per se solo: tūc possibilis nō esset imateria
lis & separatus / quod nedum est expresse cōtra philo. in capitulo
precedēte / sed etiam cōtra te / qui tenes animā in quātu / intellectu
ua est / & secūdum potētias intellectuias / esse immortalē: q̄ si etiā
tu diceres cōtra expressa verba philo. q̄ est immortalis ratioe intelle
ctus nō quidem possibilis sed agētis tñ. tūc nullomō esset immorta
lis: quia intellectus agēs iuxta hūc tuū modum exponēdi / si est
vere immortalis / oportet q̄ sit substātia separata / realiter distincta
etiam secūdum genus ab aīa. Tertio dicēdū q̄ verbum philoso.
quo dicit intellectum semp̄ itelligere actū / nō est exponēdū de
intellectu possibili per se. nec de intellectu agēte per se / sed de in
tellectu in actū secūdum sanctū Thomam. Et nō solum nō semp̄
per actū / sed nūq̄ itelligit intellectus agēs. nec dicitur intellectus
quia itelligat / sed quia faciat itelligibilia actū. Quarto dicēdum
q̄ verba Aristot. non sic iacēt vt tu allegas: sed preponit hoc q̄ in
tellectus quod est idem rei / quod est dicere intellectus in actū / nō
aliquādo quidē itelligit / aliquādo autē non / sed supple semper in

telligit. post hec loquitur de tota parte intellectua dicēs. separātū
autē est hoc solum quod vere est: & hoc solū immortale & perpe
tuū. Vide si iste ordo verborū q̄ patet in textu sit cōformis mō tue
allegationis. Qd̄ si persuasiōe tui erroris aliquā cupiebas appa
rentiam veritatis habere / saltē nō falsas aut corruptas / aut sic pee
mutatas vt alium preferat sensum inducere auctoritates debue
ras: ne falsarii aut certe versipellis hoīs notā incurreres: quia nota
magis te cōmaculat verba sequētia: hec iquam (corrūpitur. n. quo
dam interius corrupto) hec ipsa. n. verba sic inducis quasi sequan
tur imediate alia q̄ preallegas / & reddāt eoz q̄ dicta sunt rōnem:
cum tñ nō ibi sed in primo de aīa habeatur: nec de intellectu / sed
de itelligere loquatur ibi Aristot. nec tūc secūdum p̄p̄iam opi
nionem loquatur: sed secūdum opinionē ponētium sensum non
differre ab intellectu: vt patet ibi p̄ sanctū Thomā. Vñ nō debuit
sti hoc cōtra eum vel veritatē inducere / nisi probato prius q̄ ex
propriis etiā id Aristot. diceret / cuius cōtrariū sequēti textu appa
ret. Ne. n. crederetur hec oīa se dixisse sed opinionē propriā / sub
didit Aristot. Intellectus autē fortassis diuinū aliqd̄ & ipsūibile est.
Et cū nō adhuc distinxerit de intellectu agēte & possibili / p̄ q̄ ibi
loq̄tur de tota parte intellectua absolute & nō de altero eoz tñ.
Huius ē q̄. s. itelis corrūpatur quodā interius corrupto rō quā
inducit reddi nō pōt. hec in q̄ q̄ sit cōiunctus materie. Nā mate
ria nō corrūpitur. Sed neq. si materia accipiatur p̄ sbo / pōt hoc ē
verificari: q̄ sbo nō est qd̄ interius sed exterius. Qd̄ si forte dica
tur q̄ esset itelligēdū nō de toto sbo / sed de aliquo interiori ime
diato eiusdem intellectus sbo / tunc oporteret q̄ tale esset organū
intellectus iuxta quod opinibatur antiqui. hoc autē esse alienum
ab intentione Aristot. patet in 3. libro manifeste.

Tertium dictū est q̄ talis anima est v̄e forma ho
minis: & nō tārtū vt motor. Huic quidē dicto ego cō
sentio si ponitur materialis. verūtamē si ponit im
materialis vt ipse dicit: nō videtur esse notū. Oportet
enim talē essentiam esse hoc aliquid & perse stans.
Quomō igitur fieri poterit vt sit actus & perfectio
materie: quū tale scilicet act⁹ materie sit nō quod
sed quo aliquid est. vt patet. 7. methaphysice. Qd̄
si dicitur hoc esse peculiare aīe intellectue: hoc est
valde suspectū & volūtarie dcm̄. Sic etiā Aueroy /
ste dicere possent anima intellectua esse forma dans
esse & non tantum operari Cuius oppositum ipse
credit secundum eos.

Licet aīa itel sua sit p̄ se subsistēs: q̄ tñ nō ē qd̄ cōpletū i spē /
nō p̄t dici hoc aliqd̄. tale q̄p̄ ē īdiuidū de ḡie subie cōpletū in
spē & ē idē q̄ s̄bia p̄ia vt distinguitur cōtra secūdā ad mētē Ari
ipdicamētis. nō ī cōuenit igit tale qd̄ posse eē id quo aliqd̄ ē / & nī
hilomin⁹ q̄ ab eo qd̄ iformat nō depēdet i eē / p̄t p̄ se ab illo ab
solutū p̄sistē / vt tūc dici ēt possit actu qd̄ ē / nī cōpletū i spē / s̄
tale q̄. s̄p̄ aptitudie sit ēt id quo ē. Dicere autē hoc eē peculiare in
aīa itel sua ē loq̄ cū rōne / & nō sola volūtate. Rōni. n. cōsentāeū
est / vt q̄ ē icōfinio spūaliū & corpaliū rerū sapiat secūdū diuersa
vtriusq̄ nature cōditioes: cū semp̄ mediū suo mō p̄cipiet de ex
tremis. Et nō solū id ē cōsentāeū rōni / verū ēt idipm̄ ex nāli rō
ne cōiuncitur / vt v3 id qd̄ p̄ se potens ē opari / sit p̄ se ēt ens & sub
sistat. Nec p̄nt Aueroy / ste huic simile qd̄ dicere / cū ponāt itel im
eē s̄biam separatam de numero intelligentiā q̄ sunt i spē cōple
te & non pars speciei vt nos dicimus esse aīam.

Esset quoq̄ difficultas de esse cōpositi qd̄ ponit
distinctū ab esse aīe: qd̄ est illud esse: & quod corrū
p̄tur. De quo & si ipsi multa dicāt: fateor me eoz v̄
ba tenere: sed non sensum.

Tale eē nō pōitur distinctū secūdū rē isepata aīa & cōiuncta sed
secūdū rōnē tñ. Illud. n. met eē quo subsistit aīa / corpi cōiucat. Quo
at tale eē sit abēntia distinctū / & quō cōicetur corpi nō sepatū ab
aīa & alia q̄ docet scūs Tho. circa hmōi / si nī itelligis / cōpatimur.
Debueras at humiliter discere / & nō sine rōne reprobare.

Quare sapiēter mibi visus est plato dicere: po
nens aīam immortalem: q̄ verius homo est anima
vtens corpore: q̄ cōpositum ex aīa & corpore. Et
verius eius motor. s. corpore: q̄ eius forma. Quū
aīa sit illud qd̄ vere est & vere existit: & potest induer
re corpus: & eo spoliari. Nō video. n. quū & Diuus
Thomas non habeat hoc dicere.

C Si tu nō potes videre lucem/ alii bene videtur q̄ sanctus Tho-
mas non dicitur has fatuitates: sed eas omnes vsq; ad extraneum
destruxit in eo precipue libro quem cōtra eosdē gentiles edidit.
Quamuis. n. anima per se subsistat & consequēter secūdm hoc
dici possit vere existere per se. non tamen dicitur vere. i. perfecte
& vt perfectum eius sic separata esse vel per se existere: cum nō sit
quid completum in specie/ ex quo non repugnat ei/ immo poti-
us per se eidem cōuenit/ vt sit corporis forma.

pōpo.

Quartū vero dictū erat de multiplicatiōe ani-
marū: quod etiā nō minus apud me dubiū est. Cum
textu. 49. 12. methaphisice dicat Aristo. talē multi-
plicatiōe esse per multā materiam. Quod autem
dicitur a quibusdā distingui per habitudines ad
diuersas materias: vel quod loquit Aristo. p̄ princi-
pia indiuiduantia que materia possunt appellari.
mibi ista videntur intricamenta & noue inuētiōes
pro sustentāda positioe: & nullo pacto ad mētē Ari.

Tutela.

C Non intelligis hāc doctrinā: & ideo nimirū si tibi videtur in-
tricamenta. Nō dicūt Thomiste sic animas distingui numero per
habitudines ad corpora quasi predictis habitudinibus que rela-
tiones ratiōis sunt/ fiat earum quilibet intrinsece vna numero &
ab alia qualibet his vnaqueq; anima distinguitur eēntialiter qua
si tales habitudines sint de intrinseca realitate & essentia anima-
rum. Sed intelligūt q̄ indiuiduatiōe quam in principio sui esse
habuerunt ex hoc q̄ in tali materia primo create sunt/ retinēt sin-
gule: ita q̄ seipsas & per esse & essentiā suam que omnia limitata
sunt/ secūdm illam proportiōe qua primo talis forma propor-
tionata fuit tali materie/ ab inuicem distinguitur/ ita q̄ tales habi-
tudines seu proportiones/ sunt cāe sine quibus non/ tales anime
primo ac perhēnter sunt ad inuicem distictē: & sunt potius ratio-
nes distinguēdi/ q̄ formalia vel materialia/ seu etiam realia distin-
ctiua. Sicut amphora plena cera primo liquefacta: & postmodū
indurata/ si rumpatur/ remanet cera sub illa determinatione si-
gure & limitationis in suo esse quāto/ quam primo suscepit ex p̄-
portione ad amphoram in qua 3 primo recepta est. Sic suo modo
de aīa capiatur. proprius quippe actus/ sue p̄prie potētie naturali
per proportionatur secūdm Aristo. & p̄patecor. oīm doctrinam.

pōpo.

Sic. n. intelligentias in eadē spē possemus mul-
tiplicare. Immo ipm deū. Quod q̄stū cōsonet pe-
ripatēticis: alijs relinquo p̄siderandū. Et licet ali-
qui cōcedant de intelligentijs: & negent de deos ad-
ducētes nouas rōnes q̄s deus multiplicari nō p̄t.
certū est q̄ illas rōnes non fecit nec vidit Arist. Et
deus scit q̄tum valet in via Arist. Sed tm̄ supiori
rōni simpliciter inicitur.

Tutela.

C Immo sequitur totum oppositum/ q̄ v3 nō possunt multipli-
cari. Neq; n. sunt in materia: ut per materie multiplicatiōe sint
numero multe. Vnde nō potest inter intelligētias esse distinctio
numeralis que ex materia ortum habet/ sed formalis tm̄: & hec
specifica est. Et multo minus in deo/ q̄ non solum a materia/ sed
ab omni etiā potētiāitate separatus est/ cum sit actus purissimus.
Et ista est ratio Aristo. in. 12. metaphisice t.c. 49. vbi probat non
esse plura numero prima principia/ q̄a primum inquit principū
non habet materiam. Deus igitur & omnes homines sapiētes sci-
unt & soli ignorantes nesciunt q̄ maxime valet illa ratio/ & oīs
ei similis. Et sicut negatio materie est causa vnitatis secūdm Ari-
sto. ita affirmatio est cā numeralis multiplicatiōis.

pōpo.

Amplius: q̄ fm̄ principia Aristo. mūdus ē eter-
nus: & homo eternus: cū sol & hō generent hominē.
& phisicor: & s. ei usdē semp homo fuit genitus ab
homine. Quare aut dabit infinitū in actu: q̄s vbiq;
apte negat: aut o3 recursum hēre ad fabulas pytha-
goreas ipugnatas in erratis: aut ad resurrectiōes
Democriti. Q̄s n̄ minus reputatū est vanum.

Tutela.

Ad hoc iam supra respōsum est/ nec oportet repetere. Neq; n.
demonstratiōes Aristo. in tertio phisicor: & primo ce. pbant non
dari infinitum nisi in corporalibus. In spiritualibus vero non ni-
si per accidens adinuicem habētibus ordinē/ nullibi probat.

pōpo.

Quintū ē dictum: non minus v̄r deficere: Nam
q̄ ponat animā intellectiua de nouo fieri: istud qui

dem cōcedimus. Verū q̄ nō per generationes: sed
per creationē: hoc nō v̄r cōsonare dictis Arist. Quis
nunq; de tali creatione fecerit mentionē. imo sicā
posuisset: apte peccasset p̄ fallaciā consequentis: i
phisicor: cum voluit probare mundū nunq; ince-
pisse: cum tm̄ per veram generationē illud ostendat.
Q̄s si preter generationē posuisset et creationē:
suum erat et probare q̄ non per creationē: quod mi-
nime fecit. Quare manifeste peccasset. Quod et vl-
terius addid immediate. scilicet deo creari nō v̄r eides
Aristo. consonum. Cum ponat deū in hec inferiora
non agere nisi per cās intermediās. huncq; esse o3
dinem essentialē.

Tutela.

C Licet creationē esse datam nō possit naturali via cognosci respe-
ctu totius vniuersi. Esse tamē deo possibilem/ seu nō implicare cō-
tradictiōe datam esse vel dari potuisse/ nō est contra naturale lu-
men ratiōis cognoscere. Nec Aristo. putauit se alicubi vel aliquā
do demonstrasse mūdum eē eternum/ q̄mo hanc conclusionem
in primo libro topicorum vocat problema neutrum & ad vtrāq;
partem esse ratiōes verisimiles dicit: quarum forte pro parte nega-
tiua/ erat immortalitas animarū vna fortissima. me. C. infinita nume-
ro darētur in actu/ licet nec hanc putaret concludere supradicta
ratione. Q̄ si etiam de toto vniuerso putasset Aristo. q̄ creatum
non sit/ nō tamē p̄pter hoc totaliter negat creationem: immo re-
spectu anime nostre expresse eā ponit/ dum in secūdo de genera-
tione animalium ca. 3. inter tres animas. s. uegetatiuam sensitiua
& intellectuam/ solam mētē dicit esse diuinam/ & extrinsecū
accedere/ & nō educi de potētia materie & seminū sicut alie due
anime. Aliquid autem p̄duci/ & nō per educationem de potentia
materie/ est illud creari: & taliter p̄duceri nihil aliud est q̄ creare:
sicut etiam aliquid definire & non per resolutionē in materiā
primam/ vel per conuersionē in aliud/ ē ip sum anihiliari. Quid
est autem aliud dicere aiām intellectuam extrinsecus accedere/
q̄ dicere/ ad eius productionem non cōcurrere actiue naturales
causas/ & consequenter a deo solo creati/ patet igitur q̄ Aristo.
consonum est dari creationem/ & q̄ expresse ponit creationē ani-
me. Nec hoc infringit quin deus in hec inferiora agat mediāti-
bus causis secūdis/ q̄ tum ad ea que proprie generantur/ vel que
ab his que generantur/ in esse dependent: sicut de anima rationali
que non proprie generatur/ & per se subsistit: ita q̄ a materia
vel subiecto non dependet in esse: & nihilominus agens natura/
le concurrat vt causa sine qua nō crearetur anima: & vt disponēs
materiam vt sit proportionata tali forme infundende.

pōpo.

C Quod aut v̄r terius additur: q̄ a p̄te post nō defi-
nat: istud ex toto v̄r eius intentioni p̄dicere. p̄mo
quidē: Nam oē incorruptibile: est ingenitum. p̄mo
de celo textu. 12. vbi probat eorū cōuertibilitatē.
Sed per concessa: anima intellectuā est incorrupti-
bilis: ergo ingenita: ergo nunquā incepit. quod est
oppositū concessi. Sed huic d̄r negando vltimā cō-
sequentiā: ergo nunquā incepit. Sed tm̄ sequitur.
ergo nunq; incepit per verā generationē. Sed hoc
manifeste p̄dicit textui. Sicut etiā notauī cum ex-
ponerem illū locū. Nā Aristo. dicit. Ingenitum voco
quod est. & nūq; fuit verū dicere q̄ non fuit. Si igit
aia intellectuā est ingenita: vt ibi loquit phyloso-
phus: ergo nunq; fuit verū dicere q̄ non fuit. Nam
vt expresse patet: vult illud esse genitū nō solū q̄ h̄s
veras causas generationis: sed quodcumq; inci-
pit esse: quomōdūq; incipiat: quod vult conuerti
cum corruptibili proportionabiliter sumpto: Et
sic summit ingenitū & incorruptibile.

Tutela.

C Immo Aristo. expresse affirmat duodecimo meta. t. c. 17. nihil
prohibere aliquam formam remanere post materiam & post cor-
pus: & innuit/ imo exprimit q̄ talis est anima intellectuā. quod
quidem etiam si non exprimeret/ de necessitate tamē sequitur ex
illo/ aīcedēte. Si. n. alicui forme corpis cōpetere q̄ post corpus re-
māeat nihil phibet/ & hoc ad dignitatē maximā forme spectat
(p̄ se. n. subsistere & i suo eē p̄durare/ dignitatis) hoc maxie cō-
petet talium nobilissime forme qualis est aīa nostra. patet igitur q̄
hoc non

hoc nō contradicit intentioni Aristo. Qd̄ autem addis q̄ omne corruptibile est genitum & p̄ oppositum omne incorruptibile est ingenitū &c. sc̄dm̄ Aristo. patet q̄ nō ē ad propositū / q̄ loquitur Aristo. in primo celi vbi allegas non nisi de corporibus que pprie corrūpuntur & generātur cū corruptio & generatio sint termini motus / quo nō nisi corpora mouentur / vt patet. 3. & .6. phisicorū: & omne etiā quod generatur gnatur ex s̄bo & contrario / vt patet 3. phisicorū & primo ce. t. c. 20. & rationē quare esse genitum sit corruptibile assignat philo. i. primo. ce. t. c. 33. & .36. ex hoc q̄ habet materiam que est potētia ad contradictionē & priuationi subiectam / & post hec. t. c. 140. adducēs ad idē rōnem naturalē / dicit hoc ideo esse / q̄ sicut generatio est terminus alterationis que est a contrario ita & corruptio ita q̄ oē genitū ē alterabile & p̄ se quēs corruptibile. Ex quibz sequitur & s̄fert phi. in. 7. metaphisice q̄ nulla forma est generalis aut corruptibilis neq̄ sit pprie. quod etiā confirmat porretanus dū dicit q̄ forma est simplici & inuariabili essentia cōsistens. Sicut ergo philo. in preallegato a te loco non loquitur nisi de genito & corruptibili corpore vt pbatum est / ita etiā non loquitur ibi nisi de ingenito & incorruptibili corpore dū dicit omne incorruptibile eē ingenitum & eōuerso. propositum. n. s̄uū principale est probare corpus celi esse incorruptibile. Et sic nō est ad p̄positum de aīa quātum ad intentionem philo sophi. id quod adducitur ex eo.

p̄po. t **C** Diereea: mirabile est q̄ tot tantaqz rōnes adducat Arist. ad probandū conuertibilitatē illorū: z nunqz̄ exceperit animā intellectiua. Valde. n. magnam causam dedit errandi.

Tutela t **C** Iam ex hoc eā semper exceperit q̄ nō nisi de cōpleto in spē corpore illum loqui manifestum est vt supra induxi: nec dedit causam errandi nisi forte cecis.

p̄po. u **C** Diereea: q̄ vltierius dicit eas remanē post mortē: z nullā Ari. faciat mentionē de eis: valde iprobabile v̄r. Cū Arist. tā diligēs nature p̄scrutator: i. p̄ofir: in Rethoricis: z in multis alijs fuerit tā diligēs: z in re tam excellenti negligens.

Tutela. u **C** Immo fecit de eis mētionem implicite. per ea. n. q̄ in. 12. meta. dixit de intelligētis quo ad operationē & modū operandi / notū / ficut etiā aliquid de operatione & modo opandi separate anime. Que. n. imō essendi similia sunt / protinus imō etiā operandi esse similia cōiunguntur. Qd̄ autē alibi de his ad plenum nō distulerit potuit in cā esse q̄ morte preuentus libros metaphisice nō compleuerit / vel si compleuit nō peruenit ad nos eorum copia: vel certe ex altitudine quēstionis / noluit se de talibus plenius intrinsecere cum nō possint a naturali perfecte cognosci: dedit tamen intelligere per ea que a se diuersis in locis dicta sunt / id v̄r de veritas aliquāter elici possit / vt ex preallegatis manifestū est. Neq̄. n. tacuit Aristo. animā de foris aduenire / separabile / perperuam / corruptibilem / imortalem esse / & post corpus consequenter manere &c.

p̄po. t **C** Amplius: q̄ ip̄io Ethicorū v̄r ponere nullā felicitatē post mortem.

Tutela. t **C** De felicitate aīarum post mortem / aliquāter tūc philosophus determinauit / quādo in. 12. metaphisice disseruit de felicitate s̄bia rum separatarū. Cum. n. ibi dixerit animā remanere post corpus / & sic hēre eā eundē modū eēndi / & cōsequenter eundē modū operandi quem habēt s̄bie separate / felicitas autē sit perfectissima operatio / sequitur q̄ eodē modo / vt ille felices sint. Qd̄ autē plenius de talibus non disernerit / cause paulo ante reddite sunt. In primo autē ethicorum & in. 10. non de felicitate post mortē facit philo. mētionē / sed de ea que in hac vita haberi potest. vt dicit sanctus Thomas in primo ethicorum lec. 13. quod q̄dem ex hoc etiā manifestum est / quia ponit felicitatē nostram i. perfectissimā operatione virtutum adiunctis bonis exterioribus vite huius.

p̄po. t **C** Immo q̄ magis est: Diuus Thomas in lectione prima tertii Ethicorū super illa parte: q̄ quis magis d̄ eligere mortē q̄ magnum scelus comittere: quasi dubius quō Aristo. hoc ponit: dicit q̄ hoc dicit Ari. q̄ post mortē remanet gloria. Vel q̄ p̄sistere in illo actu virtuoso p̄ modicū t̄ps: existimat melius q̄ diu viuere in actu vitioso. Nō si Diuus Thomas credidit Ari. tenere imortalitātē aīe nulla h̄az carū eēt pueniens. In promptu nāq̄ esset p̄ alium statū.

Tutela. t **C** Non quasi dubius / sed ex intentione Aristo. binas illas reddidit

rationes / & pertinent ad felicitatē vite huius de qua t̄modo philosopho. loquebatur. Nec inducere aliam vitam fuisset ibi ad propositum philo. vt paulo ante dictum est.

C Un̄ Beatus Thomas q̄si admirat q̄ cū Ari. p̄bat post mortē nihil esse: quō vult q̄ aliquis malit mori q̄ male viuere. Nam z ipse in expositione simboli apostolozū super carnis resurrectionē: dicit q̄ nisi expectarem resurgere: hō magis deberet p̄petrare quodcunqz scelus q̄ mori. Amplius. vt supra dictum est. mirabile esset q̄ Aristo. nullā fecisset mentionē de tali statu post mortē: neq̄ p̄miseret declarare: q̄ t̄n̄ est contra suū: morē. Diereea: oporet vel ponere resurrectionē: vel fingere fabulas pythagoras: vel ocīari tam nobilissima entia. Que omnia videntur remotissima a philosopho. hec autē dicta sint non vt tanto philo. cōtradicamus: quid. n. pulex cōtra elephantum? Sed studio adificendi. Quare zc.

C Neq̄ admirari se dicit aut pretēdit vllatenus sanctus Thomas. sed binis rationibus naturaliter declarat qualiter philo. dictum possit aliquāter saluari. Neq̄ supponit philo. ponere nihil esse post mortem cū alibi expresse ponat de mente philo. aīam eē imortalem / & non ociosam post mortem / vt & tu nos: sed bene ex affinitate sciarum quilibet sapiens conuicere potest non esse desiderandum in ethicis aīam separatam feliciter aut nō feliciter viuere / nec consequenter virtutū premia manere post mortem. Loquēdo igitur de bonis huius vite / cum bonū virtutis inter precipua computetur / videtur q̄ oibus aliis naturalibus bonis & ipsi etiā vite preferendum sit. Licet autē idipsū p̄abile videatur / & per accidens verum sit: eo q̄ ipsū nō esse tollit miseriam in qua ponunt ea opera que sunt maxime virtuti cōtraria: tamē perse perius est simpliciter non esse quod affert ipsa mors / q̄ nō esse virtuosum vel esse miserum. Et in hoc sensu dixit sanctus Thomas super symbolum q̄ homo deberet facere que: unqz mala potius q̄ mori / nisi expectaret resurrectionem carnis: & hoc ab omnibus concorditer fieret. Cetera vero omnia hīc contra ueritatem induta / iam sepe reprobata sunt.

C Cum itaqz primus modus ponēs intellectiuis realiter distingui a sensitiuis i mortalibus secundū oēs impugnatus sit modus: z secundus ponēs q̄ intellectiuis z sensitiuis sunt idē re: z tale est simpliciter i mortale z secundū quid mortale sit valde ambigū: nec cōuenire v̄r Ari. reliquū est vt ponamus vltimū modū: Qui ponēs sensitiuis in hoīe idēficari intellectiuis dicit q̄ essentialiter z vere hoc ē mortale: sed secundū quid immortale. Et vt ordinate p̄cedam⁹ dicemus iuxta illa q̄qz dicta insupiori capitulo. Et primū quidē nos simpliciter cōcedimus. s̄ q̄ intellectiuis z sensitiuis in hoīe idēficant in re: verū in secūdo nos discōdam⁹ q̄ dicitur q̄ tale vere z simpliciter est mortale: s̄m qd̄ vero z i pprie imortale. Ad cuius euidētia sciēdū est: z valde memorie mandādū hac materia. Quod cū oīs cognitio quoquo mō abstrahat a materia: nā vt iqt cōmentator. 3. de aīa cōmēto q̄nto. materia ipedit cognitionē. Et illd̄ est videre i sensibus q̄ nō cognoscūt secundū q̄litates reales: sed s̄m eaz itentioēs. q̄re. 2. de aīa d̄r q̄ p̄p̄riū est vnicuiqz sensui eē receptiūū speciez sine materia. iuxta itaqz tres modos separationis a mā tres modi cognitioēs i vniuerso repiunt. quedas. n. sunt q̄ totaliter sunt sepata a materia: z sic hec in eoz cognitionē neqz idiget corpore tāqz subiecto: neqz tāqz obiecto. Eoz. n. cognitio nō recipit i corpore: cū ipsa nō sint i corpore: neqz a corpore mouent: cū sint mouentia non mota. Et hec sunt substantie separate: quas intellectus vel intelligentias appellamus: in quibus neqz discursus neqz cōpositio neqz aliquis motus repit. q̄dam vero sūt que z si nō cognoscant p̄ q̄litates sensibiles: v̄r: p̄ eaz species que quēdas

p̄po. 3

Tutela. 3

p̄po. 2

p̄po. 2

Intellectu humanu in dependendo ab organo qm huanu recipit r pficit p obiectu corpale cu ab eo moueat: at intelligetia nihil recipit a corpe celestiu sed tm tribuit. A sensitua aut virtute differt itellus huanus i dependedo a corpe: q sensitua subiectiue r obiectiue dependet: huanus at itellus obiectiue tm: r sic medio mo huanus itellus iter malia r imaterialia est actus corporis organici.

Tutela. Media qppe est aia hua in rone nature & entis inter spualia & corporalia. no tm in rone aie / quasi superiora sint aie. neq etia ex hoc q in oi suo ope semp dependeat actu a corpore: qa no i operando est tm mo media sed in essendo & quo ad essentia / ex eo q est essentialiter actus corporis / quod illis superioribz no couenit. Sed & in operando qdem media est: sed no quia actu semp indiget corpore: vt obo in omni ope / sed in operibz sensitive & vegetatiue partis tm / no aut in opere itells nisi dum coiuncta est: & tunc etia no indiget corpore vt obo moto qualiter egent sbie separte sed vt motore: & no imediato / sed mediate qualitate / corporea qdem / sed inter corporeas simplicissima: fantasmate inq / nec motu phisico / sed metaphisico / & in sumo itentualitatis corpe: nec vt principale agens: sed potius vt deferens spem intelligibile / & in virtute itells agens: & talē spem abstrahētis ab ipso phantasma / te: vt ex his excellētiam itells super sensum. & aie intellectiue velle sup sensitua: & nihilominus defectum eius ab intelligetia que ab his oibus absoluta est / intueri possimus.

Qua pp no vno mo corpa celestia: hoies: r bestie aialia sunt: cu no vno mo eoz aie sint actus corpis phisici organici. vt visum est. io Alexander iparaphrasi de aia dixit intelligentia satis equo ce dici aiam celestia. r celu aial. Cui r consentire videt Auerrois in de substantia orbis. Proprie vero bestie aialia dicunt: sicut est cois vltus loquedi: medio aut mo hoies aialia nuncupata sunt.

Immo vt ex superioribz patet st / nullo mo pnt corpora celestia dici aialia. Et ho no mins pprie q bestie diceds e aialis no esset viuocuu aial ad hoiem & bestias: nec eet gns hois animal. Equa / liter enim gns predicatur de suis oibus spibus.

Neq apud Aristo. fingendū est q iste modus itelligendi intellectus humani sit ei accidentalis. s. mo veri ab obiecto: r no indigere subiecto: tu qz vni rei est tm vnus modus opandi essentialis: tu qz sicut modus sensitive: nunqz trāsmutat in modū itellectiue vel itellectu huanu. neqz modus itelligetie i modū huanū itelligetie: ita pariter modus humanus itelligedi no vr posse trāsmutari in modū itelligetie. Qd esset si itelligeret absqz indigetia corporis vt subiecti r obiecti. Hoc et firmat qz sic na trāsmutare in alterā naturā r opationes essentialis trāsmutarent. Ampli p nullū nāle signū cognosci pōt itellectu humanū hēre aliū modū itelligedi vt expimēto pphen dim: qm sp idigem phāsmate. Quare cludit qz hic modus itelligedi p phāsmata ē eēntialis hoi.

Nūqd scūs Tho. vel aliqs eū sequēs ista cōsūxit f Veinā tu & alii tibi similes sic aliē effēns a fictiōibz & erroribz / sicut sep alie nō ab oi fictiōe ac falsitate fuit grauisim? Doctor Tho. eiuqz doctri nā plexātes. No dicim qz modus itelligedi p phāsmata sit aie accēntialis. s. vterqz modus cōnaturalis ei / sed qz tm diuersū eēndi modū. Neqz iconuenit vni rei no eē vnū modū opādi / si nō sit vnū ēt modus eēndi: & hoc p diuerso statu / vt sepe declaratū iam est. Nec secūda ē pbatio valet / qz v3 sicut modus sensitive nūqz trāsmutatur i modū itellectiue / neqz modus itelligetie separte in modū huanū itells: ita nec modus humanus itelligedi mutari possit i modū itelligetie. Curreret .n. similitudo ista / si sicut scūs no p fieri i itellectu / aut humanus itells itelligetia / ita itells coiunctus no possit fieri separt. No incouenit at / si separto secūdu eē ipsi itellui couenit modus itelligedi separto itelligetie: ita tm qz in mo isto maxia sit latitudo / & ex hoc qz ipsectiore modū eēndi / vt pote no cōplete i spē hnt aie separte / ipsectiore ēt modū itelligedi hēant / no eēntē in corpe vt sbo aut vt obo. Nec trāsmutatur natura i naturā. sed vna & eadē natura de vno mo eēndi naturali trāsit ad aliū ēt nāle qd no icōuenit / imo necesse ē i ea nā qz ē incōsūio spūaliū & corpa

paliū creaturaz. Et qz no expiamur nisi vnū modū itelligedi / is est quia no experimur nisi vnum modum essendi. Dum autem aia separabitur / experiemur alterum.

Ex gbus mo est filogisāda conclusio pūcipalis intēta. s. qz aia hūana simplr malis ē: r qz qd imaterialis. Etpio p filogismū diuisiū sic. Hūanus itellus est i materialis r malis: vt ps p habita: sed no eqr d his pūcipat: neqz ē plus imaterialis qz malis. vt pbatū est in capitulo pcedēti: ergo ē magis malis qz imaterialis: r sic simplr erit malis. r qz qd imaterialis. Secūdo. Essentialē ē itellectui itelligere p phantasmata vt nōstratū ē: r ps p diffinitionē aie cū sit actus corpis phisici organici: are in oi tpe idiget organo. s. qz sic itelligit: de necessitate inseparabile est: ergo hūanus itellectus mortalis ē. Mino: aut ps: tu ex Aristo. dicēte: si itelligē est phāsmata aut no sine phāsmata: no cōtingit ipsas separari: tu qz si separabilis esset: vel nō hēret opationē: r sic ociaret: vt hēret r sic sine phāsmate operaret: qd est i maiorē demonstratā. Et iterū hoc sic firmat: qm Aristo. nō posuit aliquā itelligetia sine corpore. cū. n. methaphisice s. numerū orbū: ponat nūqz itelligetiaz: multo q min pōt ponē itellus huanū sine corpe: quū sit lōge min abstractus qz itelligetia. imo si mūdus ē eternus: vt opinat ē Aristo. in finitibus infinite forme st actuati sine corpe: qd apd Aridicūlyr. Quare aia hūana apud Ari. absolute p nūciāda ē mortalis. vtz cum sit media iter abstracta simplr: r imersa mae: medio hqz mo d imortalitate pūcipat. Qd r sua eēntialis opatio oñdit. Nā no dpe det a corpe tāquā subiecto: in quo puenit cū itelligētis: r differt a bestiis: r idiget corpe vt obiecto: in qz conuenit cum bestiis. Quare r mortalis est.

Vtriusqz filogismi tā maiores quā minores negate sunt supra / eo qz falsissime sint. Nec pbatiōes fuerūt bone: vt plene in multis locis supia est oñsū / nec opz repetere. Vñ & cōclusio ēt illa reprobatā ē & erronea oñsā. Et cōfirmatio quā iducis nulla est: cū apd Aristo. & oēs bonos pipaticos itelligetie sint sbie separte / & non nisi a corpe. Neqz pp hoc qz mouēt corpa sequit qz no sint sine corpore: imo magis sunt in essendo & opando no dependēs a corpe qz figulz a rota: & tm figulz no diceretur i eēndo & opando no se paratus a rota / tā & si rotā moueat. Alias ēt deus no possit dici se parata sbia / cū sit primū mouēs celū & oia qz in celi abitu mobiliā cōtinētur. Nec multitudo infinita aiaz eēt ab Aristo. deridenda: cū no teneat se demonstrasse id. in spūalibz repugnare. Nec hac de feco dari pbari possit nisi motus celi sempiternitate supposita / quā ēt se no demonstrasse sed neqz demōstrabilē eē apit Aristo. dum in primo topicoz dicit qz est pblema neutrū dicere mūdū eē eternū. patet igitur qz cū apud Aristo. & veritatē rōnes iste tue oēs vane sint & rōnes pbates imortalē simplr & nullo mo mortalem esse aiam nram / tā ex verbis Aristo. qz ex se sint efficacissime / absolute apud Aristo. & veritatē pnuntiāda est aia esse imortalis simpliciter & nullo mo mortalis: & qz cōtrariuz / error peximū est ne dum apud fideles quoz aures mirū imodum cōturbasti: verū ēt apud veros pipaticos & sapientes oēs.

Et ad cōpletā itelligetia eoz qd dca sūt: scire opz qd sit idigē organo vt subiecto: r vt obiecto: r eis no idigē. Indigē itaqz organo r subiecto: ē in corpe recipi. r mo quātitatiuo r corpali: sic qz cū extēsiōe recipiat: quō dicim oēs virtutes organicas recipē: r suis officijs fungi. sic oculus vidēdo: r auris audēdo. visio nāqz ē in oculo r mo extēsiuo: Quare no eē in organo: siue subiectiue eo no indigē: est vel no esse in corpe: vel in eo no eē mo quātitatiuo. Cū dicim itellectū no indigē corpe vt subiecto in sui itellectiōe: no qz itellectio nullo mo sit in corpe: cū fieri neqz si itellus ē in corpe vt sua imanes opatio quozqz mo no sit in eo: vbi eni subiectū est: r accidēs subiecti necesse ē eē. S; p. tato dī itellectio no esse i organo r in corpe: qm mo quātitatiuo r corpali non est in eo.

Tutela.

pōpo.

Tutela.

pōpo.

Tutela.

pōpo.

Tutela.

pōpo.

Quapp pot intellectus reflectere supra seips; discurrere: & vniuersali comprehendere: quod virtutes organice & extense minime facere queunt: hoc autem totum puenit ex essentia intellectus: quoniam qua intellectus est: non dependet a materia: neque a quantitate. Quod si humanus intellectus ab ea dependet: hoc est ut sensui coniunctus est: quare accidit sibi qua intellectus est a materia & quantitate dependere. Unde eius operatio non est magis abstracta quam essentia: nisi enim intellectus heret quod ex se possit esse sine materia: intellectus ipsa non possit exerceri nisi modo quantitativo & corporeali. At quoniam intellectus humanus ut habitus est intelligendo non fungatur quantitate: attamen quoniam sensui coniunctus est: ex toto a materia & quantitate absoluti non potest: quoniam nunquam cognoscat sine phantasmate dicente Aristotele tertio de anima. Nequaquam si ne phantasmate intelligit anima.

Tutela. Si loqueris de indigere aie: declaratio tua non solum non est apriori: sed et est falsa. Anima enim sensitiva indiget corpore ut sensus & tamen non recipitur in eo modo quantitativo cui suum esse in corpore consistit in indiuibili & sit forma inextensa. Si vero vis dicere animam tunc indigere corpore ut sensus: cui organum potentie eius. recipit species modo quantitativo est quod verum licet non bene hoc verba tua exprimant nisi pretendant quoddam falsum & supra improbat quod vult potentia aie et essentia idem sint. Attamen probatio est a posteriori & ab accidentali. Nam modo recipiendi & non a natura rei recepte vel recipiende. Neque enim ex hoc egreditur corpore ut sensus: quia potentie eius recipiatur modo quantitativo: sed potius e converso. Et si a posteriori id debuisset probari: medium magis proximum & essentiale sumendum fuerat: hoc inquit quod tales potentie sunt organice & essentialiter corporee. Neque enim possit probari quod recipere modo quantitativo: nisi quia habent modum eundem quantitativum: cuius quod recepturum in alio quo recipiatur: pro modo recipiendi: esse autem tale quod modo quantitativo non potest probari nisi quia corporeum quod est corporeum ego esse: medium magis proximum est: quod illud quod inducis: & respectu operum & morum agendi potentia: probatio est a priori: respectu vero aie: a posteriori pro ximo medio. Intellectus autem tamen sic indigere phantasmate ad intelligendum quod nullomodo & pro nullo statu possit intelligere sine eo. falsum est: & quod male intelligas Aristotelem. & omnia quae ex eo ad hoc inducis: supra manifeste ostensum est.

Utrum sic indigenes corpore ut obiecto: neque simpliciter vniuersale cognoscere potest: sed semper vniuersale in singulari speculat: ut vniuersitas in seipso experiri potest. In omnibus quantumcumque abstracta cognitione indolua aliud corporeale sibi format. pro quod humanus intellectus primo & directe non intelligit se: componitque & discurrit: quare suum intelligere est cum continuo & tpe: cuius totum oppositum contingit in intelligentibus que sunt penitus liberate a materia. Ipse igitur intellectus sic medius existens inter immaterialia: & materia neque ex toto est hic & nunc: neque ex toto ab hic & nunc absoluitur. Quapp neque sua operatio ex toto est vniuersalis: neque ex toto est particularis: neque ex toto subicitur tempo: neque ex toto a tpe remouetur. Recte autem & ordinate sic processit natura ut a primis ad extrema per media deueniat. Intelligente enim quoniam simpliciter abstracte sint: nullomodo intelligendo indiget corpore ut subiecto vel ut obiecto: quare simpliciter nam cognoscut: primo se intelligentes & simplici intuitu: quod pro tempore & a continuo absolute sunt. Virtutes autem sensitiue quoniam imersae sunt materiae: tamen singulariter cognoscut: non reflectentes supra seipsas neque discurrentes. At humanus intellectus sicut medius existit in esse: sic & in operari: veluti retro dictum est. vnde recepta in eo neque penitus sunt potentia intellecta: nec actu intellecta. Patet igitur quod sit indigere corpore ut subiecto & ut obiecto: & eis non indigere: neque indiget: neque non indiget: & quomodo.

Tutela. plurima falsa nonnullis veris commisceas. Si capias ly simpliciter vel idem significat quod absolute & vere & semper: hoc tamen ex parte intelligens quod ex parte rei intellecte: falsum est quod non intelligat simpliciter vel noster intellectus. Nam intelligit id quod vere & perfecte vel est: & ipse idem vere ac perfecte & non nisi vel directe intelligit. Et oppositum

falsum est. & contra solum et idiotarum experientiam. Nec huic obstat quod necessario habemus speculari phantasmatata. Non enim est sensus quod ipse intellectus dum actu intelligit actu et speculatur phantasmatata: purgata putat & tu cum illis: & male. Cum enim phantasmatata sint quaedam singularia: & singulare non possit ab intellectu cognosci nisi reflectere: patet quod intellectus dum primo intelligit re directe: non speculatur phantasmatata: sed phantasmatata ipsa vel cogitativa speculatur phantasmatata: et ita possibile formatur specie intelligibili abstracta iam ab his phantasmatibus virtute intellectus agens: & per ea factus in actu essentiali vel intellectus est: producit verbum in quo speculatur re ad extra: quae ex hoc quod tale verbum produces sic ea speculatur: de ea intelligere. Non igitur vel ipsum in singulari speculatur: sed potius per abstractionem a singulari materiali speculatur & intelligit ipsum vel diximus. Neque Aristotelem vnde aut vllibi dicit quod intellectus speculatur phantasmatata: sed quod intelligens speculatur: vel quod anima sine eo non potest intelligere. Idolum autem singulare quod idem est ipsi phantasmatata non intellectus sed phantasmatata format: ita autem format idolum vel in verbum ipsum quod representat vel in dictum est. Non posse autem intelligi primo & directe se: componere: discurrere: & ipsum suum intelligere esse cum continuo & tpe & huiusmodi non conueniunt intellectui nostro ex hoc quod non possit ne intellectu vel sed huiusmodi conueniunt ei ex hoc quod est imperfectus in ordine intellectu: ex quo habet ut non nisi per species sensibiliu acquirat sciam: quod species cum non valeat directe representare nisi sensibilia: non possunt nos ducere in cognitionem aie & itellus ipsius vel sciam: separata: nisi per suos effectus vel indirecte. Et quae effectus aie quos per itellus cognoscere: sunt ei proportionati pura esse aiatu: sensitiuum: intellectiuum: posse in opera proportionata his gradibus eundi aie & huiusmodi: idem nimirum si iuxta doctrinam philo. primo posterio: hito quod potest facile heri pro quod ipsius aie nre: & sic indirecte: salte per cognosci. Quia vero contra effectus sciam: separata: quos via sensus cognoscere possumus: non sunt eisdem sciam: proportionati: nimirum et si non possumus in hac vita tales sciam: quantitate cognoscere: idem est componit: quod per sui imperfectionem non potest recipere. Species quibus possint representari omnia quae & nature & indiuiduis naturalibus conueniant. Et licet hoc contingat originaliter ex eo quod tales intelligibiles species abstractae huiusmodi a phantasmatibus: quod diuerso: per dicitur. In nature & singulari quod nature & indiuiduis naturalibus aut et accidentales conueniant: sunt diuersa: non tamen ex hoc itellus est talis nature ut intelligat componendo quod phantasmatata sint talia: sed potius e converso: idem natura praeuulit phantasmatata talia: quia ipse itellus ex naturali sua conditione componit: & non potest per vnam simplicem speciem omnia quae nature vel indiuiduis conueniunt inueniri. Neque enim species quod tot representant sunt sibi proportionate: vel per eas possit tot intelligere. Ut igitur iuxta conditionem suae nature suae: viter operetur: per singulis quibus cognoscendis singulas praeuulit species: & consequenter vel conuenientia re: & distinctione cognoscat: habet compositum componere: vel vel re: diuisione representent: adiuuante sic conferre vel diuisione significant. Ex eodem est pedit vel discurrat. Si enim in natura videret quod quae nature conueniunt: iam ex cognita ipsius natura: pcederet ad propria cognoscenda vel e converso. Non habet autem lumen tate efficacie: nec species acquirit tate virtutis in representando: vnde opus est ut de cognitione vnius per vnam speciem ad alteram cognitionem pcedat per aliam. Sed & esse sub continuo & mesurari tpe quod est passio motus celi: competit quod intellectui nostro sed non per se aut rone sui: sed rone phantasmatum quod tali tpe cui corporalia sint: di: recte ac perse subditur. per se autem opatio itellus tota simul est: & per dicto tpe nequaquam mesuratur. Successio tamen quae ex vno per cognitionem pcedit itellus discurrit ad aliud cognoscendum: ad tps quod pnet: sed si eiusdem generis cum tpe quod motus celi mesura est: sed ad tps discretum: quo genere tps mesuratur et vicissitudines operationum itellus: actualium in angelis quod nullatenus physico illi tps sunt subiecti. de quo tpe discreto habet a sancto Thoma multa in prima parte & seculo in fine: vbi de motu angelorum tractat. Est igitur anima nostra mediandis rone inter intellectuales sciam: & corporeas: sed non ea mediandi rone quae tot falsitatibus extrusit: sed modo superius sepius declarato: quo modo essentialis sapit natura vtriusque extremi: ut ipsum vbi compositum. si homo sit corruptibile quod admodum cetera inferiora: habet tamen parte & forma in corruptibile vel sunt forme abstracte. quod et forma in hoc inferioribus formis participat quod est essentialis actus corporis: in hoc vero cum superioribus quod ab ipso corpore non dependet in esse. Quo ad operari est: cum inferioribus participat: quia eget corpore ut obiecto dum compositum est: cum superioribus vero quia eo non eget separata: sed & tunc est inferior & ignobilior illis tam in essendo cum non sit completa in specie: sed adhuc rone partis habet: quod in operando: quia non ita perfecte intelligit sicut ille: & non nisi per conuersionem ad illas: & per species receptas est illarum influxu. Non propter hac autem itellus nisi naturaliter imperfectus est ad eundem quod intellecta ab eo non sint simpliciter intellecta in actu ut tu idem: sed sine vlla rone apparentia. Immo propter prius est officium itellus agens in intellectualia

vt intelligibilia ipotētia/faciat intelligibilia i actu/vt dicit Arist. ter-
tio de aia/vbi cōpat illū lumini qd colores ipotētia facit colores
in actu: in quo libro et sepe dicit qd itells in actu & itellm in actu
sunt vnū. Vñ patet qd secūdū philo. simplr & absolute dicēdum
est aliqd esse itellm in actu ab eo/imo nō possit actualr qcquam
intelligere/nisi tale qd est in actu itellm.

pōpo. i
Tutela. i
p
Culterius sciendū est qd qcuqz ponunt aiam hu/
manā esse imortalē z multiplicat: dicunt qd ex eo qd
est nature imaterialis: ipsa est hoc aliqd per se subsi-
stens. Quare z sine corpore pōt esse z opari: ipsaqz sic
separata existens nō hz de virtutibus aie nisi intel-
lectū z voluntatē sicut z intelligētie: vñ nullā viriū
sensitiuarū vel vegetatiue hz: nisi velut in principio
valde remoto. At qm ipsa inter substantias abstra-
ctas infima est: vltra illū modū essendi hz z alium:
nam z pōt esse quo aliqd sit: quare veraciter potest
corpus ipsū in sommare z ex sui imperfectōe numeri
ri ad numerationē corporū: induit qd oēs vires sensi-
tiue z vegetatiue: quare cū organo illas exercet z
vt sic morticina sit. Intellectū aut z voluntatē sic cō-
iuncta corpori quāuis hēat: libere tñ eas exercere
nō valet: qm quidē sine corporali infirō saltes vt obie-
cto: earū officio fungi nō pōt: cuius oppositū con-
tingit inseparatiōe: qm totaliter absqz organo cor-
porali exire potest in actum.

Tutela. i
Nullus sapiēs vnqz dixit aiam humanā siue cōiunctā siue sepa-
tā eē hoc aliqd: licet. n. idiuuidua sit/ p se quoqz subsistat/ qa tñ nō
est cōpleta in spē/ nō pōt dici qd sit hoc aliqd/ qd idē iporat qd di-
recte positū sub spē/ de qua spē vt supius de suo inferiori p se &
eēntialr pōdicatur. Nec et qd sapiēs vnqz hoc mō loquēdi vsus ē
vt aiaz itellūā ex hoc qd corpi corruptibili vnitur dicat fieri mor-
ticina: & falsum est si ly morticina idē sonet qd mortale. qd tūc
qd. n. aia itellūa det eē corpori: in se tñ semp subsistēs est/ & p cō-
sequēs imortalis. Et multo minus sepaata dū itez corpori vnietur
morticina fiet: cū corpus illud tā in reū sē in bonis icorruptibi-
le & imortale futū sit. licet. n. nō naturalr sed p fidē hoc cogno-
scamus: nō tñ dicimus naturalr qd in resurrectiōe corporis fiat aia
morticina & corpus illud mortale/ vt videris nobis inponere: imo
totū oppositū/ p reuelationē tñ cognitum pōstitemur.

pōpo. k
Tutela. i
At altera opinio existimās hec esse deliramēta:
z principijs philosophye repugnātia: vtpote qd idē
sit hoc aliqd per se subsistens: z et quo hoc aliquid
aliud sit tāqz disparatos modos operandi habēs.

Tutela. i
Etia si inspiēter putes/ hec qd a christianis philosophis tū fide
tū rōnibus aserūtur/ a principijs philosophie deuiare: nunqz tñ ap-
pellares talia eē deliramēta/ si p certo (saltē vt christianus) teneres
ea eē verissima. Crede mihi qd loqz tua & irreuerētia tua erga tam
eelsam & necessariā veritatē/ manifestū te faciūt qualis sis/ quāqz
fidelis. Illuminet te christus. A duertāt oro picipes christiani po-
puli & qbus tuēde fidei extirpāda qz heresum onus incūbit/ ad
verba. Si philosophie picipia his oibus sunt cōtraria/ q picipia
nedū vera eē opz sed et necessaria/ cū scia nō sit nisi de veris & ex
veris & necessariis vt p3 primo posterioz: oportet sed missā aser-
tionē/ hec oia q talibus principiis repugnare dñr/ eē nedū falsa/
sed et impossibilia/ & nedū scdm philosophiā/ sed absolute. Ei. n.
qd absolute verū est & necessariū/ qualia necesse est eē sciaz oim
principia/ non pōt repugnare nisi q absolute falsum & impossibile
est. Nō potuit tam mortiferū virus cū multitudine verborum ex
corde in quo diu forte latuerat non prodire.

pōpo. l
Tutela. i
CAdodū qz ille essendi sepatus nulla rōne vel ex-
perimento pbatus: sed sola volūtate positus. No-
doqz hēns potentias sensitiue z vegetatiue: mō eas
deserens. Secūdū vnum modum intelligēs coniu-
cta: secundum alium separata.

Tutela. i
Rōnibus firmissimis modus ille pbatus ē/ & cōtrarius elimi-
natus: sepatōz aut cōditioēs ac modos eēndi vel opandi/ quō vis
experimento dum cōiuncta est/ aiam posse cognoscere. En ecce
qd infirmissimo fundamento conaris probare eē deliramēta/ que
tue voluntati non sapiunt/ & ppterea nec ad intellectū ascedūt.

pōpo. m
Tutela. i
Cpauicissimoz tpe coniuincta: infinito separata:
nisi fingamus trāsmigrationē aiarum in corpora ip

samqz incepisse. z nunqz defecturā: mō induens cor-
pus: mō expolians: vt vulgus fert de lamius: cūqz a
corpore separat definit actualiter esse actus corpo-
ris: quare vel nullibi est: vel si alibi est: quō igit illuc
peruēit: aut enim alteratione aut motu locali: non
alteratione vt manifestū est: neqz motu locali: quum
fero physicōz indiuisibile localiter moueri nō po-
test: qd si nullibi ponit: quid igitur prohibet secūdū
Aristo. ponere z aliquas itelligentias nō mouētes:
orbēs: infinitiesqz infinita ponetur illa multitudo:
neqz sciri pōt an ocietur vel opetur: nisi confictū ali-
quod vel voluntariū ponatur: quūqz mālia actu i
finita esse nō possit in qbus manifesta est multiplica-
tio z etiā necessaria est: in imaterialibus inqbus nō
est necessaria multiplicatio: neqz possibilis est disti-
nctio i eadē specie: ponit infinita multitudo actu.

Tutela. m
CNo sic dicimus/ vt tu cōfingis. nec trāsmigrationē ponim? aia
rū/ vt tu sōnias. sed philosophi ponerēt ifinito tpe sepaat. Nālis
tñ inclinatio partis ad vnionē cū toto/ & cōditio quasi violēta ptis
eiusdē dū sepaatur a toto/ naturalē suspitionē iducit de resūptio-
ne corporis: & sic faciētibus qd in nobis est/ occurrit deus q nō de-
ficiat in necessariis/ & resurrectiōis cognitionē cōicabit hōi p gram
quā pfectā ex natura sibi dare noluērat/ vt pote nō ei pportiona-
tam naturalr. hec tñ oia naturali et lumine melius pbatur vera
qz tua hec tela quā nihilominus multis falsitatibz decoras. pbe-
tur deliramētis similis/ quo ad ea inqz q ex nobis referas. Multā
n. sedz corticē tuoz verboz nobis inponis/ q nūqz somniamus:
vt referas nos tenere qd aia mō iduat corpus/ mō expoliet/ qz pu-
tes nos dicere aiam vt vtrqz sepius facte trāsmutatioi p fuisse: & ean-
dē hēre ad corpus habitudinē quā corpus hēt ad idumētū: vt et
aniles itterrogationes itterferas/ vt pote q de loco motuz locali ac
corporeo illius rei ingras q nullatenus corpus ē aut actus in cor-
pore. In seipsa manet aia in suo eē tñ subsistēs dū sepaat ē ac in
tellectuali tñ opatiōe pfruitur: nullibi localr ē/ ad nullū pcedit
aut puenit locū p localem motū/ cū nō nisi qd corp? est/ localr pof-
se moueri philo. i. 6. phisicoz et edoceat. De nūero illoz phisio-
logoz te eē oñdis q imaginationē trāscēdere nequeūt. Nunqd in
taliū ignoratia vsqz ad tuā hāc senectūtē p durallī celebrare philo-
sophe. Nūqd dubitas aliqz eē sbias nō i loco corporeo circūscripti
ue locatas/ nec localr put corpa mouēt/ imobiles? Et qd de itel-
ligētis iducis/ idipz patefacit: putas ne itelligentias illas sic motui
celoz addictas/ vt nullū penitus aliud itell? vel volūtatis opus
exerceāt: vel nō nisi celum ipm motū/ & seipsas/ & deū pp quē
mouēt/ itelligāt. vel si aliud itelligere pnt/ nō nisi p celū ipm aut
p motū celi itelligāt? At ista oia eē deliramēta manifestū est. L. 3.
.n. p motū celi/ & iuxta numerū motū celestiuū possit natura se-
sciri aliqz nūerus itelligētiarū: possumus tñ cognoscere eadē via
tales itelligentias hēre nobiliores opationes qz sit mouere celū/ &
tam scdm eas qz et scdm eē nō depēdere a celo/ cū nobiliora non
sint pp id qd ignobilius est. Vñ ergo repugnat eē aliquas itelligē-
tias & nō motrices celoz? & multo minus repugnat posse itelli-
gētias absolute a corpore absolutū qd mouēt/ & de facto absolu-
tio illa et seqretur si corpa celestia eēnt corruptibilia sicut sūt hu-
mana. Sed esto nō cognoscatur ex natura plures eē itelligentias/ qz
que mouetur orbēs: extimetur in super/ (licet falsum sit) id natu-
ralr repugnare: qd id obest aiarū a corpibus absolutiōis. Nunqd
forte ex hoc cōcludetur aiarū maior nobilitas qz itelligētiaz? Ab-
sit. Eē qppe cām formalē corporū/ sapit ignobilitatē/ eo qd id pro-
priū partis sit/ quā ignobilitatē fundamētalr retinent aie dū sunt
et sepaate/ imo p tūc sunt priuate pfectiōibus quas ex vnionē ad
corpus plurimas: eē aut corporū cās motrices & effectiua/ non
ipfectionē sed nobilitatē carū magnā iporat. Ideo igitur nō co-
gnoscimus ex aiarū sepaatiōe eē plures itelligentias qz eas q celos
mouēt/ qa aie nō obsiāte q sic sepaat/ nō sunt tāte dignitatis
vt illis equētut. Nō. n. sunt cōpleta in spē: nō pnt nedū celos/ sed
& nullū aliud corpus naturali virtute localr mouere: & i multis
aliis dignitatibus sunt illis inferiores. Dignissimarū ergo illarū
multitudinem taxauit Aristo. ad celorum numerum: aiarum ve-
ro multitudinem ex numerositate suorum prioriorum corporū
supposuit eē notam vel ingrenti posse occurrere.

Tutela. n
CQua pp quū hec oia irrationabilia z ab Aristo.
aliena videant esse: ideo rōnabilius vñ q aia, huma-
na quū sit suprema z perfectissima materialium for-
F

maru vere est quo aliquid est hoc aliqd: z nullo mo
 ipsa vere est hoc aliqd: quare veraciter est forma si
 mul incipiens z desinens esse cu corpore: neq; aliquo
 pacto pot operari vel esse sine eo: vnuq; tantu modu
 essendi vel operandi hz. quare z multiplicari pot:
 quu istud vere sit principiu multiplicandi in eadez
 specie: neque sunt actu infinite: sed trifi potentia: si
 cut z cetera malia: virtutesq; hz organicas z simplr
 males. s. sensitiva z vegetative. veru cu ipsa sit mate
 rialiu nobilissima inconfinioq; imaterialiu: aliqd i
 materialitatis odorat: s; n simplr: vn hz intellectu
 z voluntate in quibus cu ois coenit: veru satis im
 pfecte z equivoce: qn quide dii ipsi totaliter abstra
 hut a ma ipsa so sp cu ma: qm cu pharasmate: cu co
 tino: cu tpe: cu discursu: cu obscuritate cognoscat.

Tutela.

TEn ecce q verba pfer ex thesauro cordis tui. Si aiam ee imor
 tale est inronale si veraciter est forma desines cu corpore: quo pr
 absolute veru ee q sit imortalis. Sed & hec oia q hic cotra venita
 te insoliter ac valde ipudeter iculcas ostesa sunt ee falsa: & eoz
 opposita efficacissime mostrata sunt ee vera: nec oportet verba su
 perflue repetendo multiplicare. sicut tu i dispeditu aiaru facis.

pöpo.

Quare in nobis intellectus z voluntas no sunt sin
 cere imaterialia: sed secudu quid z diminute: vn ve
 rius ro q intellectus appellari os: non enis vt ita
 dixerim intellectus est: sed vestigiū z vmbra itelle
 ct^o cui testat qd d^r: secundo methaphysice: Sicut
 se habet oculus nicticoracis ad lumē solis: sic itel
 lectus noster ad manifestissima in nā: quāquā pver
 se illud exposuerit Averrois.

Tutela.

Immo simplr imaterialia sunt: & ab oi organo corporeo sepa
 ta & ob hoc ppetua & diuina vbiq; a philo. appellata / licet non
 sint p se subsistētia / sed potētie sunt ipsius nre aie p se subsistētis /
 q & ipsa simplr imaterialis est / in qtu a materia no depēdet i suo
 ee. Vbiq; quoq; philo. potētia intellectiua aie nre itellm appellat
 & no vmbra vel vestigiū itells: 13. n. no sit eque pfectus vt diuinus
 vel ēr angelicus / no tñ ob hoc: demeretur vocari absolute itells / si
 cut nec qa ee nrm no est ita pfectū vt diuinū vel angelicū / pr dici
 q no simus simplr & absolute entia: no posse at itelligere subas
 sepatas & manifestissima in natura qd tatiue / no ifert q itells nē
 no sit simplr itells / qa no est de rōne itells simplr q itelligat qd /
 tatiue substantias separatas / sed bene insert q non sit eque perfe
 ctus vt intellectus angelicus aut diuinus.

pöpo.

Et queadmodū luna est de natura terre vt dicit
 Aristo. in libro de aialibus sic aia humana est de nā
 itelligētie. In luna at ē terra solū secudu ppietatē
 nō aut secudu essentia: qre z itelligē est in aia hūa
 na secudu pncipationē ppietatis z nō essentie.

Tutela.

Verbū methaphoricū p assertiuo pducis. Et si Arist. hoc dixit
 rit (qd no vidi) no debueras hoc vt sile qd ad itellm deducere. pa
 tet. n. in oibus libris Arist. & pncipue in libris de celo / vbi de cele
 stibus corpibus verba facit q semp ea dicit incorruptibilia & alte
 rius gnis ab his oibus q hic iferius repiuntur. Vn si qn occasione
 alicuius similitudinis dicit sydus aliqd terre assimilari vel terreū esse
 no nisi elogata quadā similitudie alicuius cōsissime ppietatis / & nō
 cōitate nature itersādū est. Nō sic loqitur phi. de potētia aie quā
 semp simplr & absolute itellm appellat / imo in .3. de aia volēs
 talis potētie naturā ifinuare / dixit eius aliā non ee naturā nisi q
 sit vocatus possibilis. Nō est ergo sile qd p sili iducitur.

pöpo.

Hoc aut totū rsonat nature que gradatim pce
 dit. Vegetabilia eni aliqd aie hnt cu in seipsis ope
 rant: at multū materialr cu suis nō fungat officijs
 nisi per qlitates primas z ad esse reale eaz opatōes
 terminant: deinde succedunt aialia solū tactū z gu
 stū hntia z indeterminatā imaginationē: post q sunt
 aialia que ad tātā pfectionē pueniunt vt intellectu
 hēre existiment: nā multa mechanic operant vt cō
 struēdo casas: multa ciuitr vt apes: multa oēs fere
 virtutes morales: vt ps insipienti libros de histo
 rijs aialiu in quibus mirāda ponunt: q referre nimis

plurimum esset: imo infiniti fere hoies minus vident
 hēre de intellectu qz multe bestie. ponit z cogitati
 ua inter vires sensitivas de cui^o excellentia qd di
 cere os: qn teste pmentatore. 60. pmeto secūdi de aia
 cognoscat indiuidua decē predicamento: vū rōq; p
 ticularis ab oibus posita sit: imo homerus: galen^o
 z mlti excellētes viri ipsas ee itelluz existimauerūt.

Tutela.

Vtiq; natura gradatim pcedit / sed nō oibus his gradibus quos
 tu fingis. Sed & qdā iter feris rilu digna / vt bestias dicas artis / po
 litie / virtutisq; pferre naturā in opibus suis: vt cōcludere necessa
 rio hēas easdē pro libertate arbitrii: & non naturali necessitate in
 opus exire sibi a natura determinatū. Et extremā demū stultitiā
 iculcas vt dicas nedū aliquos sed ēt infinitos hoies minus videri
 hēre de itellu qz multas bestias. Cecis vtq; & obstinatis hoc vi
 deri poterit / sed sanis oculis non vt / cū minima ēt opatio ex rōe
 pcedens / quarū plurimarū hō quilibet nisi funditus mēte excef
 serit nō est expers / transcendat in imēsūm oīum bestiarū opa cu
 iūcunq; sint in suo genere dignitatis.

pöpo.

Quod si parū ascendamus humanū itellctū po
 nemus imediate supra cogitatiū: z infra imateria
 lia vt rōq; pncipantē: vt. s. non indigeat cope vt su
 biccto ad modū prius expositū: z indigeat vt obie
 cto. qui modus est sibi essentialis z inseparabilis.

Tutela.

Immo magnus est ascensus a cogitatiua ad itellm: cū prima
 sit potētia organica / secūda sine organo. prima non nisi picularia
 pncipat / secūda vlr & vlr. prima sit corruptibilis. secūda ppetua
 & imortalis. Hec oia & multa alia q magnā inter hec distātiā
 insinuat / ex Aristo. sunt electa in libro de aia. Que aut tu hinc in
 ducis / nō nisi ex tuo capite cōsuxisti. Mediat ēr: sed non mō illo
 a te assignato / s; alio vt sepissime declaratū ē. Quāta arte verboz
 miser vtces vt falsitate nephādissima suades. Qd si parū ascēda
 mus inqs. o verbū dolosum. quasi inter potētijs qdem sensitivas
 pcellerint magni ascēsus: inter cogitatiua vero & itellm paruis
 intercedat dignitatis ascēsus. cū tñ plus itells distet a cogitatiua
 q; ipsa a sensu quolibet ēt exteriori / imo a gradu aie vegetatiue /
 cū qbus oibus saltem in particularitate obiecti conuenit: & cōi
 catione organi corruptibilis / & in multis alijs a quibus oibus im
 pfectionibus itells in sublīmi cōsistens liberatus elucet.

pöpo.

Quare inter males formas absolute reponēd^s
 est: cui attestat qm cū mortalibus pueras: nisi sin
 gam^o vt antiq hoies deos fieri z rcelū rari: qd totū
 fabulosū. z. 12. methaphysice esse existimauit Ari.
 illudq; a legibus esse cōsctū pp hoius vtilitatē. Ad
 hāc itaq; positionē nullū seq vr incōueniēs: oia rōni
 z expiētis rōsar. nihil fabulosū: nihil creditū poi.

Tutela.

Iā sepius dem ē illas solas ee formas materiales q a materia se
 cūdam ee dependent: cuiusmodi nō est aia intellectiua: nec con
 uersari cū corruptibilibus in dicat nisi hoies ipsos corruptibiles
 ee. Sicut mente conuersari cū incorruptibilibus eodem modo de
 ducit mētem ipsam pariter ee incorruptibilem. Hoies autē deos
 fieri / fabulosum ee existimauit Aristo. sicut vere fabulosum esse
 tñ eo mō id fieri affirmetur / quo verba gentiliū preferebat. An
 mas aut intellectiua separari / ee qd fabulosum / non Aristo. non
 vllus sapiens / non christianus / sed ignorans tñmodo & infidelis
 affirmat: ac omni quo valet verborum colore / dicendiq; arte per
 suadere cupit: ad que tamen sicut & ad alia multa que hic subin
 fers iam taliter est responsum / vt non nisi obstinati possint in his
 erroribus perdurare.

pöpo.

Quod si que vident hunc modū esse vt pote cū
 sit in mā calida z frigida: q fieri pot vt nō qlis fiat:
 sit in sui ope organo nō fungat: z vniuersaliter nō re
 cipiatur. Hec certe z hmōi satis debilia nō minus dif
 ficultatē faciūt cotra priorē positionē: cū z ipsa for
 mā esse in materia fateatur.

Tutela.

Immo fortissima sunt hec media / promuntq; veritatem effica
 cissime & sine vlla difficultate. Est calidus intellectus vel frigi
 dus si potentiam diceret organicam sicut oculus esse organum vi
 sionis. Neg. n. ipsa vis visua per se / neq; oculus per se / sed qd ex
 his duobus constitutum est / sensum visus dicit / & ipsa potentia
 visua est: & totum hoc calidum contingit ee vel frigidum: idem
 q; pari modo potentie intellectiue accideret si organica foret. Ex
 quo tamen non sequitur q vis ipsa que in anima radicatur intrin
 sece

sece / caliditatis aut frigiditatis ipressiōem suscipiat. Vnde simili / ter quāuis cōpositum ex anima & corpore / calidum fiat vel frigi / dum / nō tamen sequitur ipsam animam posse calidam seu frigidā fieri. Nullam ergo difficultatem apud recte intelligentes. Aristo. pariunt media illa fortissima positioni nostre / sed robur asserunt omnimode firmitatis.

pōpō. **Q**uod si quis dicat neutra opinionē eē verā. sed illas **A**uerrois. pfecto apō me quōq; eā opinionē imagi / nā: ipse est fortissime imaginatiue: credoq; pictores nūq; pulerius mōstrū hoc monstro finxisse: eus hoc qd est Ari. vt supra mōstratū est. Quare hec recita / ta: mihi iter oēs pbaliōz vī. magisq; ad mētē Ari. **T**utela. **U** **V**tiq; monstrum est illa / sed non forte minus tua. Nec Aristo. hec tua figmenta satis monstruosa vnq; somniauit.

pōpō. **E**x quib; oib; patere pōt q; multa que dicuntur ab Aristo. de intellectu vident se iuicē oppugnare: quū minime oppugnēt. **D**r. n. qñq; qd ē malis & mixtus seu nō sepabilis: qñq; uero qd ē immaterialis & sepabilis: in diffinitione nāq; aie dr: qd est actus cor / poris organici: qñq; uero dr qd nullius corpis est ac / tus. hāc uero pugnātia vident: quare i diuersos tra / mites diuersi declinauerūt: & alig existimant Arist. seipsum nō itellerisse. **U**lex oia apra sunt expdictis: neq; vlla est cōtrarietas. **I**n intellectus. n. absolute & qua itellectus est. oino imixtus & sepatus est. **A**t hu / manus vtrūq; retinet. nā separaf a corpore vt subie / eto. nō separaf uero vt obiecto: itellectus ēt qua in / lectus: nullo mō est actus corpis organici: qm itelli / gētie nō indigēt orgāo in intelligēdo: lz imouendo: itellectus aut hūanus qua hūanus est actus corpo / ris organici vt obiecti: & sic nō separaf: verū non vt subiecti. & sic separaf: quare nullū repugnans.

Tutela. **I** **I**n oibus libris Aristo. nunq; reperies itellm eē mixtum vel materialē / vel non sepabilem. Cur tam impudenter mendacia ista fingis: sed neq; animā itellectiuam que nihilominus ab ipso intellectu magis distinguitur q; a corpore / cum cōueniat cū corpore in substantia / non autē cum intellectu / qui est non sub / stantia sed de genere qualitatis. Et non solū nunq; Arist. dixit in / tellectum / aut etiam animā itellectiuā eē mixta quedam vel ma / terialia aut non separabilia. sed nec ex dictis eius. vel apparenter saltez / & si non vere / talia possunt inferri. **N**eq; n. sequit animam eē corpori mixtam vel materialē formā / aut non sepabilem ex hoc qd est corporis actus. cum non sic eius actus eē dicatur vt ab ipso corpore in suo eē dependeat: vt sepe dictum est. **N**ec vnq; di / cit Aristo. aiam itelliuā nō eē corpis actū: sed bñ hoc dicit de itel / lectu / qd uidelicet nullius corporei organi actus est. **V**nde nec ap / parens vilo modo repugnātia dictorum est / cum nō sit idem in / tellectus qd aia: vt sepius dictum est / & ex hac ipsa cōiungitur qd hic adducitur cōtradictōe si idem essent reali. **N**ec valet cōcordā / tia illa tua in intelligibilis. **S**i. n. res que est itellectus / est actus cor / poris: & ex hoc qd est actus corporis dici debet materialis & mix / tus: oportet qd absolute & simpliciter mixtus & materialis dica / tur: & absolute non sit dicendus immaterialis / separatus / immix / tus: cuius tamē oppositum semper facit Aristo. **S**ed & si proba / tiones Aristo. attendas quibus illum imixtū probat ac separatū / protinus cōprehendes hanc tuam glosam eē ficticiam & ab illi / us sapientia prorūs alienam. **N**āq; primo ex hoc itellectū pro / bat imixtū / qd alias ipse calidus freret aut frigidus. **Q**d uero se / paratus extat / ex differentia eius a sensu in operādo cōcludit / ex hoc in quā qd non corrumpitur dum intelligit maxime sensibilia **Q**d tamen accidit sensui dum ei maxime sensibilia offeruntur. **V**ide si demōnes ille p hilosophi petunt itellectum quatenus itellectus est / an corruptus res qdam est. **N**unq; qualitatum affe / ctio aut etiā ipsa quatenus / rationem aliquam rei petit / et nō ma / gis rem ipsam in suo reali eē. **N**ō potes ergo dicere itellm eē mix / tum / materialē / corruptibilē / quatenus res est & in suo eē. cū vali / distime hoc Aristo. reprobet p rōnes pdictas: nec potes ad intēcio / nem Aristo. loquēs dicere itellectū imixtum eē / imaterialē / se / paratū / incorruptibilē / solū quatenus itellectus est / nō aut qua / tenus res est. **S**ed m hanc. n. acceptiōē / rōes ille philosophi quas induximus non concluderēt / imo vanissime forent & derisibiles. **N**ec Aristo. ibi loquebatur vel tractabat de intellectu absolute / lz

de intellu qd ps aie ē. Sic. n. tertius eius liber scipit. sed aliquos. De / pte aut anime qua itelligit aia & sapit &c. **N**ec quales sint angelo / rum itells in scia naturali docere volebat / sed qualis sit humans / de quo ēt dixit qd nihil sit ante itelligere preter hoc qd est uocatus / possibilibus itells: qd certe ab itellectu angelico valde est alienū. **N**eq; etiam id est sufficiens qd quid est itells absolute sumpti. cō / peteret enim ēt diuino: sed bene est qd qd est itells humani de / quo solo in libro illo sermonē facit.

In tertio aut dicto v; q; aia est vere forma hois / apparēt qd lōge melius: secūdu istū modū saluat qd / pcedū priorē. **E**st. n. vt dicebat valde difficile ima / ginari qd vnū p se existēs sit vere forma: quare **D**re / gozius nicēns sicut **D**iuus **T**hōas refert de eo: eus / vidit Aristo. dicere aiam esse actū corpis: dixit **A**ri / sto. credē aiam humanā esse corruptibilē: q; forma / per se existēs vere: nō pōt eē actus corporis organi / citimo de aliq; dicunt hoc ēt sensisse **D**regoriū nazan / zenū de Aristo.

Vtiq; scdm ea que in pluribus & in omnib; aliis formis corpo / rum apparēt / tmelius saluaretur aiam eē formam hois si eēt actus / corporis ab ipso corpore in suo eē dependens / q; si non sic depen / deat. **S**ed hoc stante non melius / imo nullo modo saluaretur qd in / tellectus noster possit vsia aprehendere & viter aliquid itellige / re: qd tamen illum posse / per experientiam clare cognoscimus: & / ex hoc conuincimus posse aliquāq; formam suam eē cōmunicare / materie / qd tamē esse per se habeat / & non per depēdētiā a ma / teria. **E**t hoc eē peculiare in anima itellectiua / sua hec dicta ope / ratio ac specialis operandi modus efficacissime insinuāt. **N**on om / nes autem doctores hoc potuisse ex Aristo. elicere non conuincit / in Arist. id non haberi. sed potuit cōtingere qd nonnulli aliis ma / gis intenti / circa dicta Aristo. intelligenda nō magnum impēde / rent operam / & eo magis qd platonici cū essent doctores illi quos / nominas / magistri sui emulum Aristo. infensum h' bāt & ob hoc / superficialiter verba eius ituiti sunt. **Q**ui si angelici doctoris **T**ho / me in verba Aristo. expositionem vidissent / protinus ad vota ei / dem consensissent.

Quartū aut. s. q; aie hūane sint numerate affirma / mus. vey illa que supiorē modū torquebāt: nos non / torquet. & n. cuz māles sint: distinguunt p mām: neq; / ifinitas aiarū nos cōturbat.

Non torquebant nos nisi coram oculis infirmorum quorum p / prius est / extimare qd omnibus onus illud sit importabile / qd hu / meris suis si imponeretur / nullatenus posse se ferre ex infirmitate / virium; suarum imbecillitate cognoscunt.

De quito ēt dicimus q; aia humana est scā. sed nō / p creationē: vey per gñationē: cum sol & hō generēt / hoiem. & physicoz: & ipsa est vltima i cōsideratione / nāli. **E**t qd dr i 'prio de ptrib' capite prio de intelle / ctu nō spectare ad naturalē: verū est de vero intelle / ctu: ipse. n. est mouēs nō motus: at hūanus ē mouēs / motus. qre hic est de cōsideratiōe nālis. ille vero mi / nime: cū. & physicoz qd nō mota mouēt nō sē physice pfi / deratōis. **E**t hāc rōne tāgit pbs ibi i prio de ptrib'.

Homo quidem generatur naturaliter: & forma eius / natura ē / & preparatione naturali sic materia fetus disponitur / vt mereatur / illam formam que scdm aliquid sui / naturam transcendit: ppter / quam excellentiam cum de potentia materie educi non possit / de / foris accedat & sic ab auctore nature immediate conferatur neces / se est: & hoc est itellectiuam animam a deo creari: & ob id qd / corpori ad eius susceptionem per agens naturale disponens ifum / dicitur / totum ipsum cōpositum generari dicitur / & non forma. / & ipsa vltima est in cōsideratione naturali / que separata est / & / nihilominus est in materia: vt patet secūdo phisicoz. & patet qd / de ea non cōsiderat vt separata a materia & motu est. **N**ō eēt au / tem anima separata a n' rētia / si semper & necessario existeret in / materia / ab eadem in esse dependeres / vt tu dicis. **E**t cum in de par / tibus animalium / de anima & partibus eius absolute loquatur / & inter partes excipiat mentem & itellectum / patet qd de ea que / vere anima est / & de his que vere partes subiectiue ipsius anime / sunt loquitur / & non de his que proprie & non nisi metapho / rice denominatur quandoq; licet per raro anime / cuiusmodi sunt / itelligentie. **E**t probatio quam intulit / hoc ipsum indicat & in /

pōpō. 7

Tutela. 7

pōpō. 5

Tutela. 5

pōpō. 3

Tutela. 3

nuit. Si n. per mentem & intellectum intelligi voluisset ea que omnino a materia sunt abstracta iam hoc ipsum in probatioe sui pterius non induxisset. Quis na. n. probaret substantias abstractas a materia non ee de phisica consideratione / ex eo q. rem abstractam a materia nulla scientia naturalis contemplari potest. Nonne eque notum est primu sicut secundum / vel idem penitus per vtrunq. importatur? Sed & si aliquo modo distinguatur / non nisi vt confuse abstracta comprehendat / an v3 intellectus vel potius aia ipsa intellectiua qua videmus coniunctam materie / sit phisice considerationis ppter ea q. licet materia informet ab ea tñ in suo ee non dependere operatio ab organo absoluta indicat. Et respondet q. non est phisice considerationis quatenus separata est quia nulla a materia separata contemplatur phisice. Cu hoc tñ stat q. secundum q. materie dat ee / & secundum q. formas materiales eminenter continet / & eorum omnium operum est primu principium / ad phisicum spectet / consideratio eius / & hoc voluit exprimere philosophus vbi supra scdo phisicoru. Et licet intellectus vt abstractus / sit et mouens motu / non tamē motu phisico. Neq. n. mouet se / aut mouetur ab obiecto / motu aliquo qui fit actus imperfecti qualis est motus phisicus solus / sed mouetur motu qui est actus perfecti. Neq. n. aliqd abicitur ab eo p talē motum / sed subito forma inaprimitur in intellectu / hic autē motus non est phisicus / sed metaphisicus. Vnde ob talem motu non potest dici intellectus noster ee phisice considerationis / sed magis metaphisice. Est tamen phisice considerationis aia ee intellectiua inq̄tum dat ee corpori phisico / & de ipso etiam intellectu ad phisicum p̄tine determinare / inq̄tum ministerio / suum in sua etiam operatione perfecta dum materie iugitur anima aliquantulū eger / saltem obiectiue seu iugitur ad quandam p̄sentationem obiecti. Secū dum se tamē consideratus intellectu / & secundum suam operationē q̄tum ad id qd est / separatur a motu & tpe phisico / & sic est metaphisice considerationis tñmodo.

Quisq. vltierius dicebat ipsam venire de solis: intelligendū est vt mens simplr. nō vt humana: vel si vt humana: intelligendū nō est absolute: sed q. in ordine ad sensitiuā & vegetatiuā magis p̄cipat de diuinitate. Nam. 4. de partibus capite nono solus hō est erectenāe: q. solus hō multe diuinitatis ē p̄ticeps.

Immo Aristo. abfolute dicit eam extrinsecus a. cedere. Sensitiuam vero & vegetatiuam / in potētia materie & seminum cōtineri: & hoc pbat quia actio horum est corporalis / nō autem actio mentis / quasi dicat / (imo expresse in hoc fundatur) / q. id qd ē in dependens a materia in operari / independet etiā & in ee. Vñ manifeste patet q. Aristo. verba peruertit vt in tuo perseueres errore. Qd enim Aristo. anime intellectiue attribuit / & oppositum asserit vegetatiue ac sensitiue competere: tu exponis id ipsum anime non absolute / sed per participationē competere / & non nisi quia magis q̄ illis. ac si aliquo dicente q. homo rationalis est / non autem asinus seu planta / tu exponeres / q. non absolute sed per participationē / rationalis est / & q. hoc dicatur / q. magis rōnalis est / q. asinus aut plāta. Qd si liceat philosophum vel alias scripturas expdere: nullus pene textus erit / quem nō liceat pari modo p̄uertere: & omnis scientia doctrinaue cōfundetur. Et hoc semper fuit propriū impugnantium veritate.

Non tñ ponimus q. hō remāeat post mortē q̄rū ad ei. aiam: cūicipiat ee: & p̄io d. celo q. qd icipit / desinit: & plato i. 8. de legib. dicit: q. qd quomōdūcipit icipit ee: & desinit esse.

Non hominē sed animam ratione cōuincimus remanere post mortem. Et ad id qd ex primo celi adducis / nā supra responsum ē. Intelligitur quippe verbū philosophi de cōpletis in specie & corporibus. Loquitur. n. de his quibus competit generari vel non generari / quibus. s. esse competit per se primo vt id qd est. Modo anima nō est completa in specie: nec generatur: nec habet esse primo. sed homo. Anima autē habet ee quidem per se / sed semper per relationem vel actualem vel aptitudinē ad totum hominem cuius est essentialiter pars.

Et quod d. de textu. i. 7. duodecimi methaphys

ce: nō approbo Alexandri rñsiones qui ibi refert cōmētato: ex relatione Themistij: illud. s. intelligi de intellectu agēte: nā intellectus agens non est forma hominis: sed intelligit de intellectu possibili: q. q̄ intelligit & q̄q. non: corrumpit. n. quodā iterius corrupto. i. sensitiuo cui idēficat. Vex Arist. illud intelligit de se & non per accidens: quasi dicat nihil prohibere ee remanere qua intellectus est: non qua humanus: cum iam primo de celo monstratum est q. omne genitum corrumpitur.

Respsio quidem vel expositio Alexandri falsa est / sed non propter illam rōnem quam tu adducis: falsam est. n. intellectum agētem ee substantiam separata vt tu putas: & nos supra & alibi improbauimus: sed ideo non intelligitur de intellectu agēte / quia nō est anima ipsa de qua ille textus loquitur / sub nomine intellectus exprimit animā quatenus intellectiua est: & pari rōne nec loquitur textus ille de intellectu possibili / cū & ipse sicut & agens / pars forme sit & non ipsa forma. Que forma sicut & ipse p̄fate eius partes p̄tatiue corrumpi non p̄nt: & ratio corruptionis per te hic aut ē supra inducta q. derisibilis simul & peruersa sit / supra ostēsum est. Qd vero philosophi istam interpretāo dicis habere veritatem qdem p se q. intells remaneat / sed secus p accēs / ipm phisicū textum manifeste p̄uertis. Querit. n. philosophus an aliqua forma realiter remaneat post corpus: & affirmat nihil phibere q. aliqua remaneat: & hāc formā dicit ee intellm: intelligēs pho: aiam itellectiua ee talem q. remaneat: & q. hoc hēt ex eo q. itellectiua est / nō autē ex hoc q. sensitiua vel vegetatiua est: quīs & sensitiua ipsa & vegetatiua q. idēficatur itellectiue & ipse remaneant. Cū ergo remanere aia post corpus aliqd phiberet si ee materialis: & mixta dependēs / sed m ee a corpore / patet q. nullū horū hēt si sed m philo. nihil phibet ee remanere post corpus. Et p̄terea humano itellui cōpetit semp ee corruptibile: ergo non cōuenit ei p accēs. nisi forte dicas p accēs quasi p aliud. Sed cōtra: si sic p aliud / ergo nō p seipm cōpetit ei vt corrūpi possit. ergo p se corrūpi nō p̄t: ee. n. corruptibile / & ee icorruptibile / de his de quibus p̄dicatur / nō nisi p se p̄dicatur: & si vnū nō p se p̄dicatur / op̄ q. ei repugnet naturalr vel abfolute. Et p̄terea cōcedis q. aia itellectiua / sensitiua / & vegetatiua sunt vna forma simplex / & ee icorruptibile p se cōpetit eētie itellectiue / ergo simplr ipsa eētia q. ee vegetatiua & sensitiua est / nō erit icorruptibilis. Et si dicas: Dia co p se. i. solitarie & q̄tū est ex rōne sua si nihil aliud hēret. Contra: hoc nō est aliud dicere q. si sit aliqua aia q. sit tñ itellectiua / illa est icorruptibilis. sed aia hoīs nō est talis. cū ergo Aristo. loquitur de aia hoīs (loquitur. n. de ea q. accedit ad corpus vt forma eius) ergo glosa tua nō est ad p̄positū. Et p̄terea. Si aia ex hoc debet aut p̄t dici icorruptibilis / q. licet realr corrūpatur / hēt tñ vnā rōnem sed m. quā p se aliqua sunt icorruptibilia / tūc se q̄ret q. nō minus oīs res mūdi posset dici absolute icorruptibilis / q. rei p se vt res est nō cōpetit corruptio: alias oē cui cōpetit ee rem / ee p̄t corruptibile: pari mō substantia vt substantia est / non est corruptibilis: accēs vt sic / nō est corruptibile. ens vt sic / non est corruptibile. Alias oīs substantia / oē accēs / oē ens eēt icorruptibilia / qd est falsum. se q̄ret ergo q. hoc accēs puta albedo niuis sit p se icorruptibilis / & hec substantia puta asina / sit p se icorruptibilis: & q. tñ p accēs hoc est p aliud ista sint corruptibilia / puta inq̄tū hec substantia est in hac mā: & si r de hoc accēte & c. q. tñ ee mā inq̄tū ens vel res cum nō sit corruptibilis posset & ipsa absolute & p̄prie dici icorruptibilis. Que oia cū sint cōtra philosophiā / & derisioe digna / p̄ q. nō minus est derisibile imo puerum dicere itellm qdē humanū. ee in corruptibile & remanere post corpus p se inq̄tū intells est / nō at inq̄tū hic vt humanus. Et p̄terea qd cōpetit aliquid p se / cōpetit ei simplr / & oppositū si cōpetat / nō p̄t nisi sed m qd cōpetere: q. q. modus p̄finitatis sed m p̄dicationē iducatur. Si ergo aia itel hūe hoīs cōpetit p se ee icorruptibile / cōpetet ei simplr ee icorruptibile & non sed m qd: cuius oppositū semp asseuerasti.

Sed q. hec fuerit mens Aristo. de aia humana: pōt & manifestari per illud duodecimi methaphysice textu trigesimo nono vbi hec scribit. Delectatio aut qualis optima paruo tpe nobis. sic enim semper illis est: nobis qdē impossibile. Ex quibus verbis p̄mo apparet q. dii simplr imortales sunt: nisi semp delectant: qm̄ semper intelligūt: nāq. in eodē textu segtū. vigilatio sensus & itelligētia delectabiliss.

pōp.

Tutela.

pōp.

Tutela.

pōp.

Tutela.

pōp.

ma: si ergo sp delectant: sp sunt: ergo imortalia sunt

Tutela. e

¶ Ly nobis dat intelligere q loquitur de hoibus / qui nos mortales ee no negamus. & ob hoc q no imortales sunt / puo tpe & no sem pilla delectatõe pfruuntur in cõtẽplando primũ principiu: & in tempore etiam sue vite que breuissima est / non semper tali delectatõe potiuntur / cũ egant multo studio in acqstidẽ sciarum q necessario pexiguntur ad metaphisicã: anteq̃ et sedetur passiones & trãquillus hõ reddatur ab illis / qd pncessariũ est / senectus ire pit / sicq̃ no nisi paucissimi iter hoies & illi et tpe modico assequuntur delectatõe illã & impfecte. Vñ & notãter Aristo. non dixit hoibus sed nobis: quasi dicat / sapientibus tm hoibus / & toto tpe vite sue studiis lãrũ vacãtibz quales nos sumus / aduenit extrẽo tpe qd optamus. Sube aut sepate cũ simplr imortales sint / & no p studiũ ad tãte speculatõis pfectiõne pueniãt sed ex natura / quo ad naturalẽ dei cognitõe / patet q talẽ hñt delectatõe ppetua am. A te quoq̃ sepate / idipz ppetuo assequuntur et ex natura / licet iperfectiori mō q̃ ille. de quo et philo. in libro illo no oĩo tacuit / cũ dixit nihil phibere eas remanere post corpus. Ex quo manifestũ reddit / q si hẽant eundẽ modũ eẽndi cũ substãtis sepatis / habeãt et eundẽ modũ opandi & consequẽter eodẽ modo: licet sicut & iperfectiores sunt impfecte. Et delectãtur summa illa cõtẽplatiõne / loquẽdo q̃ tũ est ex via nature. Aduertẽdum ẽ et q̃ philo. illã cõparatõe inter nos & subas sepatas no fundat sup eẽ / sed sup delectari / vt sit sensus dicti illius / q̃ sube sepate cõtinue q̃ diu sunt delectãtur: nos aut no. eo q̃ ille no studio aut diuturna inqstione vt nos facimus ad cognitõe nõ pueniunt ac ipso sic pfruuntur: sed sibi hec oĩa sunt inata: & ob hoc q̃ diu sunt / tãdiu talr delectãtur / & ex hoc dẽ in eis talis delectatõe ppetua & cõtinue / qa v3 no p parte aliqua mẽsure sui eẽ q̃ tũcunq̃ duret et si non dura ret nisi p annũ / sed p toto tali sua substãtis cõpetit talis delectatõe. Quo et mō diceretur cõtinue & ppetua si p totũ tẽpũ vite nre pfectissime nobis adesset. Sicut consuevit cõiter dici et a philoso. q̃ semp hõ nutritur / no aut semp augetur / semp mouetur scdm aliquã sui ptem: no tñ semp currit / & sic de similibz. Licet ergo sube sepate sempiternẽ & imortales sint vt demonstrat Aristo. In eodẽ libro: non tñ p illã cõparatõe formã hoc exprimit: sed tñ vult ab hoie mortali negare cõtinitatẽ in illa delectatõe p toto periodo sui eẽ. quã tñ illis substãtis attribuit q̃ diu sunt / et si tpa: & non eterna: eẽnt. Nõ potes ergo ex hac cõparatõe formã: inferre q̃ diu sube sepate semp sint / ex hoc q̃ semp delectãtur / licet id verũ sit.

põpo.

¶ At homines mortales sunt: quonias paucissimo tempore delectantur: operari nãq̃ insequitur esse. Quod si homo quãdoq̃ imortalis nũcupatur: intelligitur secũdũ quid: quonias z secũdo de partibus capite. 10. dicit: solus homo inter mortalia maxime diuinitatis est particeps: cõparatusq̃ ceteris mortalibus: imortalis dici potest. sicut nãq̃ dictũ est: homo est medius inter deos z bestias: quare sicut paliduz cõparatũ nigro dñ albũ: sic homo cõparatus bestiis dici potest deus z imortalis. sed non vere z simpliciter. Quod si maiores nostri homines in deos verfos aliquando posuerũt inquit Aristo. tertu. 10. eius dẽ duodecimi: hoc fabulose posuerunt: ad pũsionẽ multoũ. z ad oportunitates multoũ: z ad leges conferens: sed solus deus ipse proprie imortalis dicitur. In fine namq̃ illi. 39. textus dicit. Dicimus autem deum animal esse sempiternum optimum: quare vita z duratio continua z eterna existit deo. hoc. n. deus.

Tutela. f

¶ Nunq̃ hõ dẽ imortalis et scdm qd / nisi ly scdm qd / idẽ iportet q̃ scdm partẽ. Si. n. sic eẽt imortalis vt ob hoc medius diceretur iter mortalia & imortalia / iã non eẽt et nisi scdm qd mortalis: si cut pallidũ no est simplr albũ aut nigrũ / sed vtrũq̃ illoz secũdũ qd. Est aut vt dictũ est hõ simplr mortalis: licet pars vna eius / simpliciter itidẽ imortalis sit. Tue igitur he cõparatõe a vero nimis elogãtur. Nec villus vnq̃ sapiẽs dixit sic hoie m iter bestias atq̃ de um mediare / vt deus quoquo mō dici deberet aut posset / licet qd diuinũ eẽ / diuinitatẽq̃ participare rone icorruptibilis & spũalis aze vel intells / nã incongrue asserat. Eẽ q̃ppe diuinũ / creature nã repugnat sicut repugnat eẽ deũ. Sicut ecõtra / eẽ deũ do subãtr cõuenit / nã aut eẽ diuinũ: qd p̃ticipatõe deificãz p̃prietatũ sonat / nã eẽntiam. Neg. n. fidelẽ diceremus deũ eẽ diuinũ / vel deitatẽ esse

diuinã / aut patẽ filiũ. ac spũm sanctũ eẽ qd diuinũ vel qdam diuina. Licet recte dicatur diuina ea oĩa q̃ ex mō significãdi videtur i portare no suppositum sed p modũ abstracti vel accidẽtis: sicut dicitur recte eẽntiam & naturã diuinã / bonitatẽ diuinã / sapiã diuinã / relationẽ diuinã / actionẽ diuinã / imaginẽ diuinã / potentiam diuinã / & sic de aliis similibz deo attributis p modũ accõtis vel in abstracto / 13 hec omia in deo sint subã dei / & ipse deus. Non pot ergo creatura vlla q̃q̃ inter deũ & bestias mediet / deus appellari: & q̃to minõ si simplr & sedz et formã / corruptibilis eẽ: vt affirmare & cõfirmare similitudẽ conaris de hoie? Qd at sacre lre deos nonunq̃ eẽ quosdã hoies pferãt / iuxta illd. Ergo dixi dii estis: no interdunt p deos nisi pcellẽtes sanctitate & doctrina quasdam psonas significare / quasi diui seu diuini ex hoc qdam hoies nũcupẽtur: & p̃cipue hi qui sic gre ac diuinoz donoz facti sunt participes / vt possint ea p gram / q̃ solus deus pot p naturã. vt pũdere futura / cognoscere occulta cordis / delere pctã / & breuiter q̃ / eũq̃ miracula cognominata facere. pnt et hoies licet minus pro / priã / dii appellari p maiore assimilatõe ad deũ in pfectiõe virtutis aut sapie / sicut in. 7. ethi. Aristo. ex cõi cõsensu vulgariũ dicit q̃ hoies sunt dii p excellẽtiam virtutis vt aiunt. Quos tñ in. 12. meta. vt & tu allegas dicit fabulose eẽ loquutos. Nullus tamẽ sapiens vnq̃ in singulari de aliquo hoie dicere ausus est / q̃ eẽt de 9. ga in singulari significãt ly deus deitatẽ vere: in plurali vero non / nisi p̃ticipatiue & p similitudinẽ. Et q̃ philostratus dixerit quosdã philo. interrogatos qd eẽt hõ respõdit / q̃ est deus / non probat in recte loquuti fuerint: & tales non nisi philosophos vel et nisi noie sapiẽtes onduẽt mores eoꝝ ab eodẽ philostrato / descripti. Eẽ aut deũ aial optimũ iproprie dicimus: neq̃ oĩa Aristo. dictã / sicut accipiẽda vt pprie dictã / vbi iproprie & parabolice loquutiõis rõ ẽ in p̃optu. Aial. n. si pprie sumatur / no nisi corpus est aiatum sensibile. mō deus cum sit actus purus / nullo mō pot eẽ corpus / neq̃ aiatum / neq̃ sensibilis. Hec. n. oĩa / compositiones multas & impfectiones iportant. Sed neq̃ sequitur q̃ si deus est sempiternus & duratio eius eterna q̃ ppter hoc alia no sint eterna: cũ nedũ spũalia qualia sunt intelligẽtia & aie: sed et corporalia qdam eterna sint & icorruptibilia / vt patet de corporibus celestibus si eternitatem appellamõ eõz duratiõne siue tps siue eui siue dei / q̃ sine fine sit.

põpo. g

¶ Alterum etiam ex verbis istis apparet. s. humanum intellectum sine phantasmate non intelligere. Si nãq̃ eterna semp delectãtur quia semper intelligunt: ipsa in sua intellectuone no indigent phãtasmate. Si nãq̃ idigerent: eterna non essent: quum secundo de anima phantasia sit motus factus a sensu secundum actus: immo nec sunt mota ab aliquo dũ intelligunt: dicẽte phylosopho eodem. 10. tertu. Diuinitatum z honorabilissimum: non transmutatur.

Tutela. h

¶ In dignius. n. trãsmutatio: z motus quidas iã tale. Hec tua deductio nihil aliud infert / nisi q̃ nos idigemus phantasmate ad intelligẽdũ: no aut infert q̃ aia sepata eo idigeat. immo totũ oppositũ infert / qa ex mō intelligẽdi aie cõiuncte deue / nerimus in cognitõe / q̃ est a corpore separabilis / & cõsequẽter q̃ tũ sepata (q̃ tũ ducimur ex naturali cognitõe) phẽniter delectatur / sicut intelligẽtia / vt supra deduximus / sequitur iuxta tuã hanc de ductiõne q̃ ipse separate anie phantasmate non indigeant. licet hoc ipm ex sepatione et cõiunctur vt sepe dictum est.

põpo. b

¶ Immo in eis quod intelligit: quod intelligitur: z intellectio idẽ sunt: vt eisdem textibus citatis dñ. ¶ Nõ in eis / sed in eo. s. solo deo ista oĩa sunt vnũ. In intelligẽtiis no solũ qd intelligitur extra intelligẽtẽ / sed et qd intelligitur intra vt medio & repñtate. s. verbũ ipm / & quo intelligitur tã spẽ rerũ ad extra q̃ actus intelligẽdi / & ipse itells: tã ab eẽntia eaz q̃ ab iui eẽ real: distinguuntur: & solũ intelligẽdo seip̃as idẽ est intelligẽs & intellectũ. Et multo magis in aia inuenitur illa diuersitas & realitãtum multiplicatio dum intelligit.

Tutela. h

¶ At humanus intellectus: quum paucissimo tempore intelligit: non pot absolui a phantasmate: quũ non intelligat nisi motus: nam intelligere in quodã pati consistit: mouens autem intellectum est phantasma: vt patet. 3. de anima.

põpo. i

¶ Nõ hoc dẽ aia cõiuncta vel hõ idigere phãtasmate ad intelligẽdũ / qa paucissimo tpe delectetur seu intelligat. Indiget. n. phantasmate et si no delectetur: & nihilominus idigeret et si cõtinue p totã vitã suã actũ intelligeret. O quot infulsas cõsequẽtias / quot

Tutela. i

suppuitates iuoluis/quoties eade inuisti repetis variis falsitatibus sociata/q nihilominus vt no falsa putetur veritatibus pluribus copulas & commiscet.

pōpo. k

Quare no intelligit sine phantasmate: quāq; no sicut phantasia cognoscit: qm medius existens iter eterna z bestias: vniuersale cognoscit secundū qd cū eternis cōuenit z differt a bestiis: tñ vniuersale in singulari speculat per qd differt ab eternis z cōuenit cū bestiis. Bestie aut ipse infine cognoscentiū cōstitute neq; simplr vniuersale: neq; vniuersale in singulari: sed dūtaxat singulare singulr cōprehendit. Sunt itaq; in vniuersum tres modi aialium: cūq; oē aial cognoscat: sūt z tres modi cognoscēdi. Sūt enim aialia oīno eterna: sunt z oīno mortalia: sunt z media iter hec. Nā sunt corpora celestia: z hec nullo mō in cognoscēdo spēdēt a corpe. Alia vero sunt bestie que a corpore depēdēt vt subiecto z vt obiecto: quare tñ singulr cognoscunt. intermedia vero, sunt hoies. nō depēdentes a corpore vt subiecto: s; tñ vt obiecto. Quā neq; vniuersale simplr vt eterna: neq; singulariter tñ vt bestie. s; vniuersale in singulari p̄templant.

Tutela. k

Licet intelligi nō p̄ vniōne quā hēt aīa cū corpore ī eēndo/egē at ēt aliquo mō corpore & phāsmate vt obo vel mouēte infra li/nō tñ speculatur ip̄ vīe ī phāsmatibus: Imo nō cognoscit ip̄ vīe nisi abstrahēdo illud a phāsmatibus. Licet. n. fantasmata di/cātur mouere itellz/nō tñ sic q; necessario p̄ tūc & directe cognoscatur ab itellu/cū singularia nō nisi reflexe cognoscat itellz cōiūctus. Sed dñr mouere ad silitudinē qua sensibilia dñr mouere sensus in imutādo/nō in cognosci. Virtute qdē itellz agētis fantasma imutat itellm/inq̄tū ad p̄ntiā phāsmatis actu speculati p̄ phantasia inascitur virtute itellz agētis in itellu possibili q̄dam spēs alterius generis a phāsmate in eēndo & in mō rep̄ntādi/cū rem quā cū cōditionibus īdiuiduātibus seu vt īdiuiduam phāsmata rep̄ntat/spēs illa rep̄ntat a talibus p̄cipiis īdiuiduātibus spoliata. Vñ ita īpresso nō īportat nisi resultantiā quandā forme itelligibilis actu in itellu/q̄ forma ē in potētia itelligibilis in phāsmate: qā phantasma nō rep̄ntat nisi īdiuiduū materia le/qd tñ ē itelligibile in potētia. p̄dicta aut īpresso seu resultantiā ideo sit virtute itellz agētis qā cū itellz possibilis fit de se pura potētia/nō pōt reduci ad actū nisi in virtute alterius qd sit actu. Cū ē phāsmata sit accūs corporeū/nō pōt in virtute ppria agere in potētiā spūalē qualis est itellz. Neq; ēt pprie agit: sed quasi materiā p̄parat seipm offerēdo/ex quo itellz agēs spēs quas p̄ se formā nō hēt abstrahat/& īprimat quodā mō in possibile itellm. Et ob hoc itellz agēs assimilatur lumini. Sicut. n. lumē corporeū nō facit colores eē actu colores/sed eē actu sensibiles & imutati/ uos dñr reddit mediū susceptiuū sp̄i/& sic dñr quodā mō eē cā sp̄i/inq̄tū est cā q; resultet in medio & in sensu/q̄ tñ resultantiā est ex cōnaturali ordine sensibilibus mediū & sensus ipsius/quo vniō forma possit scdm sp̄m & silitudinē diffundi in alio. superiori su/ scriptio scdm eē spūalius: ita ēt itellz agēs nō est cā phāsmatis scdm eē suū. sed scdm suū mouere itellm/inq̄tū sui p̄ntiā & naturalī actiuitate est cā resultatiē sp̄i in itellu/scdm eē spūalius q; eēt ip̄m phāsmata/q̄ tñ resultatiā & ordo cāndi inascitur ēt ex naturali ordine potētiarū sensitiuarū & intellectiuarū/ scdm quē ordinē inferior subseruit superiori p̄ntādo ei spēs suas/ex qua p̄ntatione resultant in superiori spēs spūaliores/in virtute agētis ēt superioris. Sic igitur vt dixi nō cognoscit itellz vīe in phāsmate quasi cognoscat phāsmata/sed qā mouetur ab eo vt ab obo imutante & nō vt ab obo cognito vel p̄ tūc cognoscibili. Cuius singulare exēplū assert Diuus Thomas in qōnibus de veri. q. 2. ar. 6. dī cens. Sicut sensus nē accipit silitudinē rei q̄ est in speculo dū fertur in eā/nō vt in eē quāndā/sed vt in silitudinē rei: ita itellz nē nō directe ex sp̄e quā sūmpta phantasmate fertur ad cognoscēdū ip̄m phantasma/sed ad cognoscēdū rē cuius est phāsmata. sed tñ p̄ quāndā reflexionē redit ēt in cognitiōe ipsius phāsmatis. dūz cōsiderat naturā actus sui/ & sp̄i p̄ quā ituetur/& eīa quo spēs abstrahit. s; phāsmatis: sicut p̄ silitudinē q̄ est in visu a speculo accepta directe fertur visus in cognitiōe rei speculate/sed p̄ quādam reuerfionē fertur p̄ eandē in ipsam silitudinē q̄ est in speculo. hec ille. Quātr aut itellz vīe alio modo q̄ tu ponas vel hō rōne aīe intellectiue mediet inter corporalia & spūalia/& qualiter

hec tua quam sepe repetis mediatio/non sit cōueniens vel possibilis iam sepius dictum est. Quo etiā homo vīe simplr cognoscat/nō obstante q̄ illud abstrahat a singulari phantasmate/dcū est/& sepius declaratum.

hos aut tres modos cognoscēdi insinuauit Aristot. p̄o de aīa quū dixit. si itelligere ē phāsmata: aut nō est sine phantasia: nā p̄ phāsmatā itelligit sensus: q vtroq; mō indiget corpe: vt subiecto. s; z obiecto: p̄ nō esse vero phāsmatā z nō esse sine ea: itelligit intellectū humanū: quare indiget corpe vt obiecto z nō vt subiecto. Illud aut qd neq; est vt phāsmata z oīno est sine phāsmata: vere itellectus est: z oīno: neq; p̄les modi cognoscēdi ab Aristot. in aliquo loco sūt reperti: neq; cōsonat rōni. Dicere enī vt dicitur affir mātēs itellectū humanū esse absolute imortalē ips intellectū duos hēre modos cognoscēdi. s; sine phāsmate oīno z aliū cū phantasmate: est: trāsmutare nām humanā in diuinā: z parū hoc distat a fabulis Ouidij in libro methamorphoseos: p̄cedit enī phī losophos antiquos hoc fabulose posuisse ad vtilitatem legū: sicut dictum est.

pōpo. l

Immo ēt si nō disputatiue & arguēdo ibi Ari. loquutus ēt & nō de itelligere sed de itelligēte verba illa dixisset. innuit adhuc eē plures modos tam eēndi q; cognoscēdi: qā si cōtingit aliquod itelligere eē nō phantasia/& nihilominus nō sine phantasia/necessē est q; sūbm illius sit a corpore sepabile:& sic vbi aliū modum eēndi hēbit. s; sepatus/aliū ēt modū opandi hēat necesse est. Operatio. n. inseqtur eē: eo qd vniūqdq; agit inq̄tū est actu. Illi tñ duo diuersi modi/ ad eandē naturā spectāt/vt sepius dictū est. Nec pp hoc trāsmutatur nā humana in diuinā. sed eīusdē nature est aīa ipsa cōiuncta & separata/& semp imortalis. Licet. n. nō semp eūdem modū eēndi habeat/& cōsequēter nec eundē modū operandi. habet tñ idem penitus eē & eandē penitus eēntiam. Non decebat aut verum christianū/fabulis cū tanto contemptu altissimā cōparare veritatē/quam alibi verbis sepe cōfessus es. Sed alterius eēte generis verba ista/ptendunt illa aīa dicta non nisi verba fuisse.

Tutela. l

Qd siqs calumniabit: qm dcm illud. s; nos pau/ culum tpe delectari: itelligendū eē de hoīe z non de eius aīa: quare hō nō itelligit sine phāsmate: hō enī mortalis est: at aīa eius imortalis est: qre vt ī sepate sine phāsmate itelligit: sed obsecro sit calumniante: imo cauillante videre nedū Aristot. inter petrari studeat: Aristot. corumpat.

pōpo. m

Tandem oculos aperuisti: sed ex innatis iam tenebris/lucem qua puri oculi oblectantur/ tu ferre non potens/ ex toto cecus factus es/ luce ipsa percussus. Sicq; penitus tenebrosus factus/ nimirum si luci te patenter opponis ac regiam expositionem/ clarissimi/ mumq; verborum philosophi sensum/ tu calumnias esse crocitas/ ac caustillationes appellas: & taliter exponentes grauissimos & sapientissimos interpretes/ tu nimirum presumptuose vocas philosophice littere corruptores. Vtinā tu nō corruptipes nedum philosophi snias vt supra ostēdimus apertissime: sed etiam ipsi egregie veritati & sanctissime fidei in simplicium mentibus maculam non dedisses. Scimus nos religiosi qui portamus hominum crimina su per humeros nostros/ quanti scandali/ occasio imo causa fuerint in ecclesia dei hec tua dogmata tanta arte nec minori forte malitia doloq; conficta. Si hac expositione corrumpitur littera philosophi/ cum a viris preclarissimis sit allata Auerroy inquam/ Diuo Thoma/ Alberto magno. Egidio ceterisq; viris illustrissimis quoz tu dignus non es corrigiam calciamenti soluere/ omnes hi erūt lit tere Aristotelis corruptores/ omnes calumniatores/ omnes cauillatores & viri peruersi quia voluntati tue non fauent miser!

Tutela. m

In primis qdē: qm Aristot. hic nō facit dīam inter hoīem z aīam: quū neq; iter deū z corpe celeste: dicit enim deū esse animal eternum.

pōpo. n

Immo facit differentiam & aperte facit. vt li nobis testatur. In tendebat autem prudens philosophus ex hoc q; illa/ cognitio ac delectatio est nobis possibilis/ licet paruo tēpore/ tanq; ex quo dā nobis facile noto/ vt pote qd expiri possumus/ ducere nos ī aliā qualē cognitiōne illius celsē delectatiōis ī cognoscēdo deū quam hnt s; bīe sepate. vt dicat talē eē illā eāz/ felicitatē in cognoscēdo deū phēniter/ qualē nos sapiētes experimus/ s; breuissimo tpe. sū sum

Tutela. n

sum est etiā q̄ Aristo. in loco illo nō faciat differētiā inter deū & corpus celeste ex hoc q̄ vocat deū a l'optimū. Illū. n. vocat a l'quē immediate vocauerat mētē & intellectū & ipm actū. Quis autē a mētē sic excideret/vt nō distingueret hec a celo & Aīal ergo vocat Aristo. deū ipm: quo noīe eo famosus erat deū denotari quo illū eē viuētē credebāt cōiter hoīes: quā vitā nō nisi ī talibus posse cō venire cēsebāt. Quia igitur in illa parte textus cōcluserat Aristo. deū viuere /imo vitā eē/ac optimā vitā/nō quasi hoc idē appro/ bet ex cōi hoīum placito statū subdit. Dicimus autē deū a l'optimū & ppetuū eē. Q̄ autē hoc dixerit vt ex hoc pbet deū hēre vitā / hinc p3 q̄ statim inferendo ppositū subdit. Quare vitā & duratio cōtinua existit deo: hoc. n. deus. Ex qbus ēt verbis p3 q̄ nō potest hoc exponi de celo: q̄a est ēt celū viuere/ nō tñ est ipm sua vitā: & sic verbū Aristo. falsum eēt imo sic exponere nō est aliud nisi puertere totā intētiōē Aristo. & excellēsiore doctrinā q̄ sit ī tota philo. Ad hoc. n. iudicēdū / & ad cōprobādā hāc doctrinā de deo / oīa alia sūt pmissa q̄ ī metaphisica hntur. vt v3 cognoscerem⁹ deū ipsum / nō autē celū / esse suū intellectū / intelligere / suam vitā / & breuiter actum purum & sempiternum.

pōpo. **C**Scō: q̄a si tm̄ ne hoīe z nō de aīa eius itelligit/ vbi igitur de cognitōe aīe separe loq̄tur / Nā ibi erat locus cū in methaphysica sit que est de separatis.

Tutela. **C**Ad hoc sepius est responsum. & dictū est etiā quō faciat & in hoc libro mētiōē implicite de aīe separte / & modo eius essen di vel opandi. Cū. n. in eodē hoc libro dicat aīam intellectuā ma nere post corpus / & cōsequēter hēre eūdē modū essendi quē hnt sibi separe / p manifesto relinq̄tur / q̄ eundē etiā modū habeat opādi. Et sic determinās qualis q̄ pfecta sit itellia opatio / dat ī telligere qualis sit opatio separte aīe. Cur autē n̄ explicite hic vel ali bi de hoc plenā tradiderit doctrinā / cause supius inducte sunt.

pōpo. **C**Tertio: q̄ sic aīa humana simplr efficeret diuīa / cū modū opandi diuinoy sūmeret. Et sic ponerem⁹ fabulas Quidij. Inām ī alterā naturā trāsmutari.

Tutela. **C**Mētē hūaz & intellectū nrm eē diuinū qd / Aristo. sepius asse malle inuenitur / & verū est / sed put diuinū / qd / sempiternū ipor tat prout dī tertio phisicorū: & multo uerius diuinū appellabitur si tale sempiternū fuerit etiā spiritale. Nō tñ diceret Aristo. natu / ram humanā ī naturā alterā trāsmutari. Licet ergo aīa humanā in sui separte alium modū essendi capiat / nō tñ alterū esse / vel essentiam a prima diuersam. Nec hec sunt fabulis companda. Sed tua oīa que in hoc tuo scartaphacio euomisti / magis fabulosa dī eēda sunt & iproba / cū nephādistima peximaq; tam in conclusio ne tua principali q̄ ī principiis falsitate surdescant.

pōpo. **C**Quarto: q̄m ī tāta re Aristo. nūquā verbū faciēs marie esset accusand⁹. q̄re sic excusantes Aristo. ma rime Aristo. incusant.

Tutela. **C**Immo maxime ignorātie & ispiētie accusaretur impluribus si sic exponēdus eēt vt tu facis / put sepe deduximus in superiori / bus: & facile ab apparēte circa ppositū negligētia excusatur etiā ab accerimis doctrine sue defensoribus preclarissimiq; sectatori / bus Aueroy / Thoma / ceterisq; quampluribus: vt & tu pro parte imediate quasi ex aliis allegas.

pōpo. **C**Qd si qd dicat q̄ de esse aīe separte Aristo. tertio De aīa tertū cōmenti. 36. pmittit tractare cuz dicit se posterius ptractaturū an humanus itellus pos / sit separta intelligere: quare vel liber methaphysice ab Aristo. nō fuit pfectus forassis morte puento: vt qm̄ nōdū cōplementū puenit ad nos: vñ nō mix sit si de eius esse separto nihil ab Aristo. hēmus: qd p cō / mento: 36. cōmento tertij de aīa pfirmat: cū ipse dī cat istā qōnē nō fuisse terminatā ab Aristo. quātus adhuc hēmus p eius libros: quare est taz difficilis.

q **A**d hoc autē dī: q̄ illa verba magis arguunt oppo sitū quā ppositū. dicit enim sic. Utrū autē contin gat aliquē separtoy intelligere: ipse existētē nō separtū a magnitudine: aut n̄. p̄siderandū posterio.

Tutela. **C**Nō arguūt illa verba oppositū / sed nec ppositū nisi q̄ tum ad / hoc q̄ sicut illā pmissā qōnem nō inuenimus aperte determina tam adhuc in suis libris / nō sit mirum cuiq; q̄ etiā nō promissam non inuenimus / de modo v3 cognoscēdi aīe separte: q̄uis hoc minus debitus sit / q̄a minus etiā cognoscibile a nobis. Verba etiā tituli questionis illius diligēter cōsiderata indicāt / q̄ nō arguatur oppositum. Cū. n. supra sepe dixerit Aristo. intellectū esse separa /

tum / & non nisi a corporeo organo interpretandū ho: sit: dūz in loco allegato postea querit an intelligere possit substantias sepa ratas / noluit repetere eū esse separatam ne mētiōem faciēs de sepa ratione substantiarum / quifq; forte putaret ipsius intellectus sepa ratione / separtio illay similē esse interpretādā. Neq; etiā abso lute ipsius intellectus meminit / sed ipsum nō existētē separtū a magnitudine proposuit / quatenus in proponēdo dubium / argu mentum etiā assumeretur ad partem. querendo enim an intelle ctus nosser possit cognoscere aliqd separtorū cum ipse nō sit se / paratus a magnitudine secundum esse. Est. n. potentia aīe q̄ habet esse ī magnitudine (eum. n. esse separtum a magnitudine sicut a p prio organo / antea probauerat) q̄a igitur non est separtus a ma gnitudine vt separtur substantie ille q̄ ob ho: ipse separtē cōno minatur / & modus cognoscēdi sequitur modū essendi / videtur q̄ q̄ diu cōiunctus est / nō possit cognoscere illas substantias q̄ sepa rate supponūtur secundum esse. licet adhuc hoc probatum non sit. Et hoc argem⁹ tum vt q̄ cōcludit / & quod hic cōcluditur / verum est: licet hoc eē verum / hic Aristo. expresse nō determinet. Et quia sicut affirmatio est cā affirmationis / ita negatio negationis / elici / tur ēt ex predicto modo pponēdi dubiū illud / argumētū aliud ad partem oppositam / v3 q̄ islem vbi erit a magnitudine separa tus / mox substantias illas abstractas ituebitur quiditātine. Iam. n. in modo essendi cōueniet cum illis / vnde cōsequēs est q̄ in modo etiam cognoscēdi cōueniat: tāetsi in iperfectiori gradu talis modis sicut etiam in taliter essendo / iperfectiores sunt aīe que ī specie cō plete nō sunt / q̄ sint intelligētie / que in sua specie sunt cōplete. Li cet & hoc argumētum philo. nō expresse / quia locus nō erat de termināde questionis quam predictē ratios implicite inducet p vtraq; parte determinabāt. Et ratio quare non erit cōgruus ille lo cus predictē questionis determinande / est illa quam ibidē sanctus Thomas assignat / q̄a v3 adhuc non probauerat esse aliquas substā tias separtas / licet esse tales aliquas ibi supponat. Cum igitur hoc non pbet nisi in duodecimo metaphisice / patet q̄ tam questio il / la q̄ alia de separte anime & nō intelligēdi eius post mortem / nō nisi post duodecimum librum metaphisice erat determināda. Neg. n. in ipso duodecimo vbi de intelligētiis simpliciter agebat cōueniens erat interponere questiones vāsq; determinare pertinē tes ad animam per cōparatiōem ad substantias separtas / quo / modo videlicet in modo essendi vel intelligēdi cōuenirent / an aut nō conuenirent. sed ad proprium librum fuerat trāsserēde / cū sem per cuiusq; cōparationis termini vel extrema cognoscēda pmi / eti debeant: vt hoc factō / cōparatio ipsā introducat & absol / uatur. Q̄ autem hoc non factum adhuc inuenimus / causam certam nescimus. propositū igitur & non oppositū fauet predictā dubitatio: licet neutro faueat ex principali intētiōe dubij vel phi / losophi dubitantis / sed indirecte vt dixi.

CEx qbus apparet p̄io q̄ intellectus humanus a magnitudine nō est separabilis: quare sine phanta sia nō cognoscit: z sic ī separabilis est: qm̄ si est phā tasia aut non sine phantasia: inseparabilis est.

CHac peruerforem scripturarū. Nūquid dicit philo. nō separa bilem. Quomodo ergo ex his apparet intellectum nō esse separa bilem per hoc q̄ sine phantasia non cognoscit? Si. n. ex his / quo / modo ex hoc q̄ sine phantasia non cognoscit? Nū ipremisiss ver / bis philosophi sit de phantasia minima mentio? Sed nec impli / cite. Neg. n. cum dicit intellectum nō separtum a magnitudine / loq̄tur de opari / in quo exigit phātasie opa / sed de eē: eo q̄ potētia aīe sit / q̄ aīa ī magnitudine eē habet: sed nec ex verbis illis nec ex hoc q̄ nō pōt dum cōiunctus est / sine phātasia intelligere / sequit q̄ separabilis non sit / vt sepius probatū est / & ad auctoritatē illā philo. ex primo de aīa plenī satisfactū. Nec debueras idē totiens inaner replicare. sed mirum non est. Ex abundantia enim cordis os loquitur.

CUerū ad id qd dī: posterius p̄scrutandū Diuus Thomas in expositiōe vltimi textus noni metha / physice dicit. in illo textu Aristo. illā qōnē determi nare: quā insolutā in tertio de aīa reliquit: quam / quā ipse Diuus Thomas in. 3. de anima aliter dire rit: sed in methaphysica in melius mutauit senten tiā. verus talis cognitio que in nono methaphysice ibi ponitur de itelligentiis. nō est sine phantasma / te: quū z in p̄cipio secūdi methaphysice dicat Ari sto. intellectum nostrum ad separta se hēre sicut nū cticoray ad lumen solis.

pōpo.

Tutela.

pōpo.

Tutela.

pōpo.

Tutela.

pōpo.

pōpo.

Tutela. **S** Si recte diu^o Thom^o intellexisses/cognouisses vtiq; q non ma
 tauit suam/nec in melius/nec i peio. Neg. n. in. 9. meta. pte q
 illa determinatur/ sed q tu ad aliqd qd sb qone cadebat. Questus
 n. fuit/ an intellectus cōiunctus cognoscere possit sbias separatas: &
 ridet in. 9. meta. q eas ignorat: non tñ tali ignoratā q sit sicut ce/
 citas. Ex quo p3 q occurrit qdē illi dubitatōi vt dicit ibi sanctus
 Thomas/ sed nō pfecte ibi vel alibi iuenitur eā absoluisse seu de/
 terminasse/ vt dicit in. 3. de aīa/ vbi tu allegas. Neg. n. ibi vel alibi
 declarat qd intellectus nō cognoscat de sbiis separatis/ qdūe ignoret/
 vt talis cognitio sit dicenda ignoratā/ nō tñ talis ignoratā que sit
 dicenda vt cecitas. In. 2. quod. meta. i. pfectā nos de illis hēre co
 gnitionē: apuit p similitudinē noctue & solis/ sicut in nono p vo/
 cabulū ignorantie/ q tñ extremā cecitate nō pferat.

pōpo. **T** Unde & dictus Diu^o Thomas. 48. capitulo ter/
 tij contra gentiles dicit iniaz Aristo. de intellectu
 ne separatorū eē q tñ ea intelligim^o scdūz cursuz scie
 speculatiue. Quare non sine phātasmatē: vt notū ē.

Tutela. **T** Quisnā hoc negat. Nihil. n. penitus pōt intellectus nō qdū aīa
 corpori coniūcta est intelligere sine phantasmate. siue corporalia
 siue spūalia sint que cognoscat.

pōpo. **E**t diligenter aduerte q ibi vī inuere hanc nras
 opinione. i. q Aristo. senserit aīam humanam nō ve
 re esse intelligente: sed solū habere quandā parti/
 cipationē intellectus. quare & improprie immortalis.

Tutela. **N**ec tibi nec alibi delirantē hec tua inuit vnq; vel somniauit.
 Vis ne ēt scī Doctoris clarissima verba puertere/ sicut furis i Arisf^o
 Dicit tibi scūs Thom^o/ tā & si cōtra veritatē opponēdo sed nihi
 lominus vera hec/ q. snā intellectualis pscā inuenitur in sbiis se/
 paratis. In hominibz pāt i pfectā & per modū ptiicipatiōis cuiusdā.
 Nō dicit aīa; humanā/ sed hoīes: nō dicit nō esse vere itelligētes/
 sed q natura itel lualis in eis i pfectā est & p modū cuiusdā parti/
 cipatiōis. Qd est dicere nō esse simplr nature itellectualis/ vt ange/
 li sūt sed ēt corporalis. Qd ēt verbus i p m participatiōis insinuat
 q. suo scūdum totū quo hoīes sunt hēt q sint nature itellectua
 lis/ q a non rōne corporis vel p corpus/ sed p aīam: & nō scūdūz
 oēm gradū/ sed scūdū vñū tñ. f. scdm gradū itellectiū: in quo
 tñ eminentissimo mō ac pfectissimo/ oēs alii q vnitissime ac simpli/
 cissime cōtinētur. Ex quo sequit tā hoīem q aīam esse simplr itel/
 ligentē/ sicut ēt simplr nature itellectualis ē: nō tñ pte oīa potest
 itelligere/ sed qdā pte sicut sensibilia oīa ēt in vlti & itelligibile
 & abstracte/ qdā vero i pfecte/ sicut itelligētiā. Aīa igitur vere i/
 telligēs ē/ & multo magis cū separata sit: q a tunc nō aliā quidem
 naturā sed aliū statū & essendi modū assequitur: quo tota & scū
 dū oē qd ad eā tunc actu ptiñēt seu eidē cōiuncta sunt/ itel lualis
 nature est/ & nō vltra p participatiōē. Et ppea sbias sepatas tūc
 cognoscere poterit qdā tūe/ citra deū tñ/ que nec angeli p naturā
 possunt sic cognoscere pp aliū dei modū essendi/ quo non solū est
 essentialr nature itellectualis/ sed ēt essentialr itellectus. vt & Ari/
 sto. 12. meta. singulariter de ipo dedit: qd nulle cōpetit creature.
 Ex verbis ēt illis scī Thome nō hētut aut sequit aīam aut etiam
 hoīem hēre quādam participatiōē itellectus: sed h3 homo potē
 tiā in aīa sua/ que est realr & verissime itellectus. Sic. n. docuit Ari
 sto. milies: & ob hoc ēt illū & vlr mentē nrām vocat quoddam di
 uinū. Quia vero nō est tante pfectiōis. q te est itellectus abstracto
 rū/ & maxime dei/ illis cōparatus dī imperfectus in genere intel
 lectus. Est tñ pfectus in rōne itellectus creati/ vniuoce suscipiens
 ptiicipatiōē itellectus cū itellectu quocūq; creato/ licet in esse im/
 pfectior sit intellectu angelico. Sicut hō est ignobilior sbia q sit an
 gelus & tñ vniuoce suscipiunt ambo ptiicipatiōē sbie. Nec pp illā
 i pfectionē debet negari ab itellū nro q sit aut dici debeat abso
 lute & simplr itellectus: sicut non negatur ab hoīe q sit absolute
 & simplr ens vel sbia/ q quis sit ens & sbia impfectior q angelus
 vel deus: & in cōparatiōe dei nō dicatur ens nisi p participatiōē.

pōpo. **P**uto tñ q; & illud verbum. posterius perscrutā
 dum. pōt intelligi de libris ethicozū. In illo. n. de/
 clarat q vltima felicitas hominis est in cōtēplatiōe
 abstractoziū p methaphysicā: quare idē q prius 7c.

Tutela. **S** Speculatiua & in hoc genere altissima qualis illa qō est/ non est
 discutienda aut absoluenda in scīa practica in qua si que speculabi
 lia tāguntur/ nō nisi supponēdo hec fuisse in scīa speculatiua di/
 gesta/ nec nisi in ordine ad proxima edocēda itroducūtur. Nec de
 cōtemplatione dei in ethicis inq; tum cōtemplatio dei est agitur
 vt doceamur qd vel qta sit nisi per accūs/ i q tū. f. hec aliquo mō
 cōferunt ad cognoscēdū eam esse sūmū bonū nostrum & vltimū
 finem/ ad quē oīa nostra opera/ simul ac intētiōes & affectiōes

oīs dirigere debemus/ q proprie ad moralem spectant.
T Ut igitur validio: sit nostra positio: ope reprecū
 est a dea que in opposituz palias opiniones aducta
 sunt: nrādere. Et quoniā tenemus in homine idēz fe/
 cundū rē esse vegetatiuū: sensitiuū: & itellectiū:
 ideo nrādetur q cōtradictoria de eodē absolute di
 ci nō possunt: tamen q vnus absolute & alterū scū
 dū quid: vel ambo scūdū quid: non inconuenire. si
 cur dicitur in elenchis: & sic est in pposito. Nā intel
 lectus humanus absolute est mo: talis: & scūdū qd
 immortalis. Ad primū vero contra scūdū dictum di
 citur: q aīa humana sic potēs recipere oēs species
 formarum materialium: duas h3 conditiones: vnā
 f. q scūdū se imaterialis est: & nō indigens orgāo
 tanq; subiecto pro quāto recipit & intelligit illa:
 quod nos concedimus: verū alterum h3 quoniam
 fo: mas illas non recipit nisi mota a phātasmatibz:
 sicut plane ibi docet Aristo. quare indiget organo
 tanq; obiecto. sed per demonstrata quod sic se hēt:
 est simpliciter materialē: & scūdū quid imaterialē:
 & hec est nostra cōclusiō intentā.

Nec demonstrata sunt. nec ex probabilibus ēt (nisi forte apud al
 lucinates) qd q p tua opinione falsissima inductū est. Et q hic ēt
 repetis/ falsum est. imo sequit totū oppositū. Si. n. scūdū se itel l
 nō imaterialis est. ergo scūdū se nō depēdēs est a materia i suo
 eē. In hoc. n. distinguitur forma imaterialis a materiali/ q ista i eē
 reali a materia depēdet/ nō illa. Remota ergo materia/ icorruptibi
 lis pmanet & ppetuus. Et hec est iductio Aristo. Quā primū. n. p
 bauit demonstratiue ipsum itel l m nō eē materie mixtū aut alicu
 ius corporei organi actū/ statim tā de possibili q de agente itel l u
 intulit q sepatans sit & i passibilis/ icorruptibilis/ immortalis/ perpe
 tuus/ qd diuinū. Separata igitur ex hoc aīa itellectiua/ itelliget
 qdē q a nihil p t eē penitus i natura ociofūm/ aut p pria operatiōe
 priuatū phēnter: & manifestū ē q nō egebit phātasmate tūc. pro
 positio ergo philo. q itelligēdo aīa egeat phātasmate vt obo/ nō
 nisi de cōiuncta aīa & p tpe cōiūctiōis scūdū eū itelligēda est.
 de aīa. n. loquitur quā p dixerat eē corporis actuz & cōsequēter cor
 pori vnitam atq; cōiūctā. Ex hoc at q cōiūctā aīa sic a materia de
 pēdet in opari/ nō sequit eam eē materialē: q d sequit si cōprin/
 cipiū opis eēt ipsa materia: & sic nec actio illa materialis est aut
 corporalis/ put ēt philo. scūdū de ge. aliū capi. tertio fatetur/ ex
 hoc tanq; ab adequato effectu inferēs inter tres aīas solā mentē
 eē diuinā: & nō ex potētia materie vel seminibus educi/ sed de fo
 ris aduēire/ vt pote materie nō necessārio alligatā in suo eē/ put
 sensitiue aīe de se competit & multo magis vegetatiue.

Quod si dicitur: nūquid ipsa est forma materia/
 lis: dicimus q in parte sic: & in parte non. Et quātū
 ad id quod de imaterialitate participat: l non co
 gnoscat se per spēm propriam sed aliorū: vt dicitur
 3. d anima. scūdū tamē illud esse: pōt quoque modo
 supra se ipsam reflectere: & cognoscere actus suos:
 l non primo: & ita perfecte sicut itelligentie. Nec
 mirandus est: qm anima itelligendo non vtitur or/
 gano corporali: neq; apēdit ijs materie. Et si vltēr
 instet: ipsa anima non h3 esse nisi in materia: & per q/
 litates primas vna cū quātitate. sed cuz operari in
 sequatur esse: ergo sine illis opari nō potest. ergo nō
 potest opari sine apēdit ijs materie: cuius opposi
 tum dicit. Diuterea: scūdū phylosophum scūdū
 2. 3. de anima: ad hoc vt pupilla recipiat omnes colo
 res: non solū sua essentia nō debet esse color: verum
 nec cōiuncta colorū: ergo si anima itellectiua d3 re
 cipere omnes formas materiales: meduz debet esse
 imaterialis: vey nec alicui forme māli cōiūcta: & p
 cōsequēs neq; cū calido vel frigido: qd tñ falsus est.

Si i partibilis forma ē aīa/ simplici & iuariabili eēntia cōsistēs/
 quo p tēz eē mālis & pti imālis/ Neg. n. datur mediū iter hoc
 qd ē/ aliq d simplex & vnicū hñs ēt piformiter simplex eē māle
 i. depēdēs in eē suo reali a materia: & tale idē eē imaterialē. i. nō
 depēdēs i eodem esse suo reali a materia. Sed horum necessārio
 infertur

Caput
10.
pōpo.

Tutela
a

pōpo
b

Tutela
b

infertur in uia et Aristo. ergo primum tam sedm philo. q. abso-
lute falsissimu e. Sed & corruptibile & incorruptibile dicitur vnū /
quodq. secundum ee suū reale. vt illa dicatur corruptibilia q. natu-
raliter pnt nō esse: incorruptibilia vero q. q. tū est ex natura sua &
cursu nature v. s. nō pnt nō ee realiter. etiā cui hor. vnū cōpetit: ei
dem essentialiter simpliciter & absolute cōpetit: & ab eo alterum
simpliciter & quolibet modo remouetur. Cū ergo ex rōne cōiun-
catur aīa esse incorruptibilis / nō pōt ēē secundum qd. corruptibilis
affirmari. Neg. n. rōnes formales ista respiciūt / sed realia ee: & rea-
lem existētiā vt dictū est. Licet. n. forte dici possit aliqd non esse
corruptibile secundum aliquā rōnem / puta aīa secundum rōnē cōiun-
ctiōis / alias oīs sbia corruptibilis ee: nō tñ pōt ob hoc dici quo-
quo mō incorruptibilis / si secundum suū ee reale absolute corrup-
tibilis sit. imo tūc ipōssibilis absolute esset hec ppositio / aīa est in-
corruptibilis / nō minus q. ista / hō est asinus / tū & sic secundum rōnē
sbie nō dicatur ee nō asinus / alias nulla sbia esset asinus. Si autē aīa
corruptibilis simpliciter ee / depēderet a materia in suo esse / ergo
& in suo operari qd. ab esse pfluat & in esse fundatur: & sic nulla
ee potentia operatiua nō organica / nec vlla operatio nō a corpōe
vt a subiecto: nec ee sine appendiciis materie. Ex hoc. n. hec in-
sensitiua p oīa inueniuntur & similiter in uegetatiua.

Uerū sic opponens nō videt q. z hec oīa sunt z
alias opiniones: nā z secundū eas aīa nō est in mā:
nisi p quale z quantū: quare z sine illis opari nō po-
terit. Nō si quā ē rōnis pro eis: z pro hac erit. Uerū
tñ ad primū dī: q. re vera intellectus humanus nō
pōt intelligere nisi in mā sunt quale z quātū sensibi-
le: cū nō possit opari nisi ipse sit: ipseq. esse nō pōt: nī
si cū dispositione puenienti: non tñ sequitur q. p tales
dispositiōes intelligat: imo vt satis liquet nō sequit
in sensu. Nā virtus visua nō videt nisi oculus sit ca-
lidus: nō tñ p caliditatē vel aliq. aliā qualitātē rea-
lē videt. sed p spm visibile. Ad secundū dī q. māle
vnuerſalr non ipedit p. coexistentiā alterius mālis
a cognitione: sic enī visus non cognosceret colores:
cū visus sint p iuncte prie qualitates: sed bñ p coeri-
stentiā alicuius illoz quoz ipse est perceptiuus im-
pedit: per rubedinē nāq. ipedit a cognitione alioz
colorz quoz z rubedinis est perceptiuus: quapp si
intellectus esset pura forma mālis: cū oīum formarū
māliū est perceptiuus: impediret ab eaz cognitōe. At
ipz imālē esse: probatū est: licet nō simplr imālis sit:
quapp p coexistentiā formarū materialū nō ipe-
ditur. alterius nāq. rōnis sunt māle z imateriale:
intellectus z enim agens non ipedit possibile: a re-
ceptione speciez q. rōnūq. perficiat possibile sicut
dicit cōmentator cōmentis. 4. z. 5. tertiū de anima.

Sani oculi nō vidēt hec ee cōtra nos / sed bene tuā expugnare
falsām opinionē. Contra nos qdem nō sunt / qa licet aīa sit actus
corporis / habet tñ potētias que nullius sunt corporis actus: & ob
hoc pōt p eas operari nō impediēte corpore sibi nō illis imedia-
te coexistēte: & poterit oīm sensibiliū & corporalium formarū
& qditatū spēs pcpere potētia illa que ab oī tali natura corporea
absoluta est. Et hec est potentia intellectus. Si autē aīa corruptibi-
lis esset / iam in suo esse depēderet a corpore: & sicut non ee / ita &
nō operari posset nisi p depēdentiā a corpore in ee / quod est ope-
rationē indigere corpore vt principio producente esse operis illius
& vt subiecto cōseruante. quo etiā fieret / vt potētia operatiua oīs
organica & corporea esset: & sic natura corporis intus apparēs ob-
strueret: sicut color si pupille ināferetur nullū aliū lineret colorē
videri. Nulla est autē tua respōsio qua dicis q. virtus visua nō vi-
det nisi oculus sit calidus / nō tamē videt p caliditatem &c. Nō. n.
caliditas vel corporeitas est species vel principiū formale visōis
aut etiā est oīm aut cadit sub obiecto visus: sicut quiditas rei ma-
terialis est obiectum intellectus: & quelibet natura corporea ca-
dit sub illo obiecto: ita q. si intellectus corpus aliquod intrinsece
includeret / oporteret q. esset natura illa corporea continue illi ob-
iecta / & sic nō nisi illa vel que per illā possent representari tñmō
posset per intellectum intelligi. Et hoc est quod Aristo. in tertio
dicit q. intus apparēs obstrueret &c. Nō. n. dicit simpliciter itus
existens / sed ex illens p modū obiecti / quo modo existit quod sit

est inatum & intrinsecū potentie / quod cadit etiā secundum suam
rōnem sub obiecto talis potentie. Cum ergo experiamur nos / om-
nes materiales quiditates posse cognoscere / patet intellectum / om-
nis esse materie expertē / & in sua puritate persistere: nec egere cali-
do aut frigido nisi per accidens. scilicet ratione anime que talibus eget:
non quidem vt sit / sed vt coniuncta sit: nec in se sed in ipso suppo-
sita / & non nisi subiectiue in corpore.

Ad secundū vero in oppositū aductū dī q. ea que
sunt in intelligentijs sunt simplr actu intellecta: z
penitus a mā denudata: que aut sunt in sensu: sunt
mere intellecta in potentia: que vero sunt in intelle-
ctu humano: medio nō se hnt: qm species prio vni-
uersaliter representat: secundario vero vt in suppositi-
to: qm quidē ex toto absolui nō pōt a mā: quū intel-
lectus pro quacūq. sui cognitione semp moueatur
ab obiecto: z in singulari speculat vnuerſale sicut
dictum est. Sed per monstrata hoc arguit virtutes
secundū quid / nō autem simpliciter imateriale.

Vis secundū illius argumenti hec est. Si intellectus esset materia /
lis hoc esset vel quia in essentia sua intrinsece includeret materiam:
quod nulli pētus forme cōpetit: vel quia ee actus materie / & sic
in tali cōiuncto recipere tū species indiuiduate / qa tale cōiunctū
cum sit indiuiduū materiale nō potest nisi indiuidualiter & secu-
dum cōditōes indiuiduales materiales in se aliquid recipere / quia
vnū quodq. recipitur in aliquo p modū recipiētis: & multo magis
hoc sequeretur si intellectus ee materialis primo mō: & sic tales
species nō representarēt nisi indiuidua materialia / vt faciūt species
sensuū tam interiorū q. exteriorū: & sic nō posset intellectus no-
ster intelligere vte & vlr. cum ergo intellectus nosset (vt experi-
mur) intelligat vte / sequitur q. sit virtus imaterialis oppositis mo-
dis ad duos premissos modos materialitatis. Ex hoc aut statim in-
duxit Aristo. q. sit incorruptibilis & ppetuus vt supra dictum est.
Nec tua illa mediatio est admētē Aristo. Neg. n. Aristo. vnq. dixit
aut sensu q. simpliciter intellectus sine phātsmate nō intelligit:
sed de intellectu cōiuncto & aīa cōiuncta & pro statu cōiunctiō-
nis hoc habet intelligi: cū rō efficacissima ex verbis & intentio-
ne philo. sumpta deducat q. hoc nō oblatē aīa sit separabilis / &
cōsequēter p illo statu nō egere phātsmate. Et tu ex necessitate
phātsmatis pro statu cōiunctiōnis nō solum nō demonstrasti ne-
cessitatem simpliciter / sed neq. etiā nisi p falsissimas cōsequēntias
errores interponēdo plurimos / hoc ipsum induxisti. In quo etiā
mōstrationis seu demonstratiōnis verbo exprimis q. ta sit cordis tū
vanitas / vt oppositū eius qd. tenet sanctissima christi fides: illud
etiā q. infra dicis secundum philo. esse p lemma neutrum / nūc di-
cas per te fuisse mōstratū. prudētius vtrobiz loqui potuisses. Sed
vnō incōuenienti dato plura sequūtur.

Quod si dī quū ipse intellectus sit in hac quātī-
tate: quō igit species in eo recepta poterit vnuer-
ſaliter repñtare / cui dī: hoc nihil prohibere: primo
q. accidit sibi qua intellectus est vt sit in quātitate.
Dūmodo non accidat sibi qua humane nature seu humanus
intellectus est sed per se ei vt sic competat sufficit ad inferendum
q. species eius nulla possit representare vnuerſale vel vnuerſali-
ter. & cōsequēter q. eidem vt humanus est repugnet posse intelli-
gere vnuerſale. Et sic homo absolute nō poterit itelligere vnuer-
ſale: quod est cōtra expientiam etiā puerorū. Quomodo ergo sup-
posito hoc pro cōstanti q. intelligamus vnuerſalia & vnuerſali-
ter / pcedit Aristo. tertio de aīa ad inquirendā naturā intellectus &
cōcludit illū ee nō mixtum materie sed separatū / si presuppositū
illud est impossibile / & quomodo p̄suppositū illud nō est impos-
sibile / si intelligere vnuerſaliter repugnat intellectui quatenus hu-
manus est / etiā si nō repugnaret quatenus est intellectus absolu-
te / Nūquid nō repugnat hōi ee asinū / q. uis hoc ei nō repugnet vt
est animal / vel ex hoc potest dici homo esse irrationalis / quia esse
irrōnalem nō repugnat hōi quatenus est animal / Sic in proposito
nullomodo possent dici species ille representare vnuerſaliter / &
cōsequēter homo cognoscere vnuerſale & vnuerſaliter / si essent
species indiuiduate per principia materialia / & si hoc compete-
ret eis ex natura intellectus humani vt humanus est / quamuis ei
accideret vt intellectus est / absolute tñ eis competeret / & oppo-
situm absolute eis repugnaret. Vanissima est ergo hec tua respon-
sio / & talis vt si applicetur in simili ad omnes materias / sequi-
tur infinita impossibilia.

pōpo.

Tutela.

pōpo.

Tutela.

pōpo. **C**Secundo: qm̄ z si ē inq̄ritate: tñ q̄ritas non est p̄cipiū illius opationis: neq; in eo ope ea p̄ se v̄rit.

Tutela. **S** Si itell̄s ē ēt imēdiatē actus corporis nihil pōtēt in eo recipi nī si mediāte corpore: sicut pater in potētis oībus sensitivis: & etiā aīa ea rōne qua est actus corporis nō pōt aliquid suscipere nisi mediante corpore: ita q̄ vt sic nihil recipit nisi cōposito: secus ex ea parte & potestate qua nō est actus corporis: sed supra corpus eleuata: secūdu partē in q̄ intellectiua: sic. n. in talibus partibus potestatiuis pōt aliquid recipere sine corpore. Si aut aliqua forma recepta in cōposito corporeo est p̄cipiū quo alicuius actionis: ad talē actionem necessario cōcurrit vt p̄cipiū q̄ agit: ipsū totū cōpositū ita q̄ vt: ut q̄ cōcurrēt ad essentialē cōpositionē illius cōpositi: cōcurrit ēt vt coagens & cōp̄ncipiū ad talē operationē: Et sic cōcedūt philo. oēs: corpea organa coagēt ad opatōes sensuū & totū corp̄: coagere ad opatōes ipatas ab aīa & corp̄ exercitās.

pōpo. **C**Tertio qm̄ vt ex dictis p̄: non ex toto absoluūt a quāitate z eius cōditōe: cū semp̄ speculet̄ vniuersale iparticulari: intellectus enī humanus h̄: z q̄ sit intellectus. z humanus: q̄. n. intellectus ē vniuersale cognoscit. sed qua humanus: vniuersale nisi in singulari p̄cipere nequit.

Tutela. **C** Nō ēt possibile q̄ humanus itell̄s intelligeret v̄ se si ei inq̄tū humanus est repugnaret nō solū intelligere v̄ se absolute & p̄ter singulare: sed etiā v̄ se in singulari vt p̄dicta rō concludit. Neq; n. tūc pōtēt intellectus magis intelligere v̄ se: q̄ potētia sensitua pōt sit: alias natura itell̄s humani: & natura itell̄s vt itell̄s est: v̄sent tales ex q̄bus essentialiter p̄cederet cōtradictōriū effectus. & sic ēt nature ille adinuitē repugnaret & nō pōtēt in vna & eadē natura numero seu realiter cōuenire: alias cōtradictōria statēt simul. Aliud est ergo dicere hoc cōpetit p̄ se humano itell̄s: quia humanus ē: puta discurre: componere & dimidare & alia huiusmodi q̄ tamen accidit ei seu non ei cōpetit p̄ se sub rōe v̄siori puta qua itell̄s est: & aliud est dicere hoc cōpetit p̄ se intellectui humano qua humanus est: puta recipere spēs nō nisi materiales: & cōsequēter nō intelligere in v̄ se nec v̄ se: & oppositū eius. s. intelligere v̄ se & recipere spēs v̄ se cōpetit eidē intellectui p̄ se: nō qdē qua hūanus est: sed qua itell̄s est: primū. n. dictū / cōuenientissimū & ab oībus philo. in oī materia acceptatū est: sed secūdu est impossibile: & manifestā claudēs cōtradictōne: & ab oībus vel mediocriter in logica eruditīs cū indignatiōe reprobatū. q̄ tū tu hic p̄fers in tua respōsione sed neq; qua humanus est. habet p̄ se itell̄s vt nō nisi medio phātasmate cognoscit v̄ se: sed qua cōiunctus est corpori p̄ aīam. Neq; ēt verū est q̄ v̄ se ip̄m itell̄s speculetur in singulari. Cū. n. (sicut supra etiā dcm̄ est) speculari ipsius itell̄s sit in telligē: nō nisi mediāte specie a phātasmate accepta p̄ducitur: & medio verbo ad v̄ se in re terminatur: nō eget itell̄s phantasmate vt i ip̄o quasi in singulari seu vt singulare est p̄cipiat v̄ se. sed magis vt ab eo sp̄m̄ abstrahat: a cōditionibus materialibus absolute: tam: qua mediāte v̄ se cognoscit. p̄ hātasmate. n. cū singularia materialia q̄dam sint: nō nisi reflexe p̄nt ab itell̄s cognosci.

pōpo. **C** Ad illud v̄ de orgāo d̄r iuxta p̄dicta ip̄m idigē eo vt obiecto: non vt subiecto: qd̄ autē utriq; horū sit: in superiori capite satis abunde dictum est.

Tutela. **C** Immo h̄i necessario & p̄ se egeret corpore vt obo & i suo ēt de pendereta corpore: qd̄ v̄tq; ēt si nō ēt aīa separabilis: indigeret cōsequēter corpore etiam vt subiecto & necessario forma esset materialis: vt superius sepe deductum est.

pōpo. **C** Et si in stel. nō ne p̄iungit m̄ae p̄ qualitates p̄mas: qualis igit v̄tq; fiet: quare aut calid⁹ aut frigid⁹: n̄ igit oīa cognoscet. Ad qd̄ d̄r itell̄s nō p̄iungit m̄ae qua intellectus est. sed q̄ iungit v̄sensui. Quare z si in ope sentiēdi q̄lis fiat. nō tñ in ope intelligēdi: p̄ qd̄ vt intellectus est: nō est qualis neq; organicus.

Tutela. **C** Hec quoq; fuga paulo supra p̄clusa est: & oīsum est q̄ eodem mō se hēret: & p̄ cōsequēs qualis fieret vt potentia sensitua.

pōpo. **C** Qd̄ si v̄terius querat: cū itelligē humanū sit ac: cōdēs qd̄ sine subiecto ēt nō pōt: quo igit ponet ip̄sum itelligē: Ad qd̄ d̄r: vere secūdu eēntiā ip̄m itelligere esse i ip̄so intellectu: iuxta illud Tertij d̄aia: Aīa est locus specierū: nō tota sed intellectus. Verū qm̄ intellectus hūanus ē in mā: quasi p̄ quādā p̄comitantiā z ip̄m itelligere quodā mō est i mā: sed satis

accntat: qm̄ itellui q̄itellus est: accidit esse i mā.

Tutela. **C** Sicut itelligere ita nec itell̄s est in materia imēdiatē: nec vt intellectus est: nec vt res est seu ēt vt humanus est: sed tñ est in ea mediāte aīa: & hoc cōpetit ei quaten⁹ h̄us est: & p̄ statu quo materie cōiūcta est aīa itell̄s. Nec hoc repugnat sibi qua itell̄s est: cū itell̄s vt itell̄s est: abstrahat ab eē in materia mediāte aīa: & a nō ēt simpli in materia. Videris aut tu p̄ eodē h̄i: & in toto tuo hoc ope sūmere itell̄m̄ & aīam itell̄s. Cuius tñ oppositū si aliud nō inferret: hoc tñ deberet tibi manifestare: q̄ actus proprio & imēdiatus ipsius itell̄s: actus in q̄ eius tā p̄sūs. s. spēs intelligibilis: q̄ secūdu. s. ipsū. intelligere sunt accidētia. Vñ cū potētia & actus sint eiusdem gnis nono metaphisice: necessariū est vt & ipsa potētia intellectua sit accidēs. & cū aīa sit de gne (hie & for: ma sbialis: sequatur q̄ nō possit eē idē. Nisi forte & tu ad chimeras cōfugas: & potētia obīa cōfingas: quā philo. nūc sōniavit.

pōpo. **C** Ad tñ in aliqua pte corpis ponit ip̄m itelligē. sed i toto cathegorematicē sumpto. Ad. n. i aliqua pte: qm̄ sic esset organicus intellectus: z vel non oīa cognosceret: v̄ si oīa cognosceret: vt cogitativa: tñ singulr z nō vniuersaliter cognosceret: quare sicut intellectus est in toto: ita z intelligere.

Tutela. **C** Nihilominus de his incōuenientibus seq̄tur si sit actus totius corporis ipse intellectus: vt videris tu ponere: nō distinguens ip̄m ab aīa q̄ est actus corporis: siue. n. sibi cōpetat qua intellectus ē: siue qua humanus est: dum nō realiter sibi cōpetat: non poterit realiter species suscipere nisi mediante toto corpore: & sic non nisi p̄ modum huius recipientis. ergo nō nisi indiuidualiter & secūdu cōditōes māles. ergo vel non oīa cognosceret: vel si oīa cognosceret: nō nisi singulariter ac singularia intueri posset. Hoc. n. qd̄ est intellectū non esse actū corporis qua intellectus est: si ēt cōcedatur: nō prohibet quin intellectus realiter cōiunctus materie vt actus: nihil possit recipere nisi māliter & indiuidualiter. Vñ & aīa ipsa in intellectuā tam etiā realr sp̄ualis sit: quia tā est actus materie: nō pōt secūdu gradū essētie sensitue vel secūdu potētias q̄ sunt actus ēt materie: quicq; de nouo recipere nisi mediāte corpore: secus secūdu potētias q̄bus sup̄greditur corpus: & sed m̄ essētiā ēt: sed quatenus in intellectuō gradu sublimi materiā transcēdit: in quo si: cut hēt in se esse: & nō mediante corpore: / 13 illud cōicit corpori: ita pōt ēt suscipere gratiā g: atū facientē: & nō mediante corpore: licet p̄ eā totū cōpositum etiā gratum deo dicatur. Cōpetit. n. sibi gratia: qua intellectua natura est p̄cise: nec ad opandū: sed ad essēdū in esse quodā gratuito cōtribuitur: vt sicut essentialr h̄z aīa q̄ sit imēdiatū p̄cipiū ipsius eē naturalis: ita ei gratū faciens imēdiatē r̄ndeat que ē p̄cipiū totius eē gratuiti. Et quia esse gratuitū. nō attenditur nisi: secūdu partē intellectuā: ideo n̄m̄: r̄ū si sic ēt ḡra in essētia aīe vt intellectuā est: & sc̄d̄ gradū intellectū: nō secūdu alios gradus: loquēdo formaliter: vñ per ḡram imēdiatē sit ipsa aīa intellectuā deo grata & quasi deificata: & p̄ cōsequēs rō grati vel ēt gratuiti se extēdit ad suppositū: & ad omnes actus tā interiores q̄ exteriores q̄ sunt ip̄erati a voluntate. Intellectus aut ip̄sē nō suscipit h̄c distictionē: sed siue itell̄s itell̄s suē in: q̄tū humanus: o3 q̄ sit sep̄at⁹: v̄ ex eo q̄ v̄traq; rōne p̄t i v̄ se: cū in hoc distiguatur a sensu. s. n. qua hūanus: ēēt act⁹ corporis: tūc: qua human⁹ n̄ distiguaretur a sensu: nō recipet spēs nisi cū appēditis materie: n̄ itelligeret v̄ se: q̄ oīa sunt falsa. Hō. n. it̄tū hō ēt sc̄d̄ gradū itell̄s: q̄ sibi cōpetit vt hō ēt: bestias transcēdit. Est ergo etiā itell̄s n̄ vt human⁹: a materia sep̄atus. Aīa at vt humana: ē materia v̄nita vel v̄nibilis: & vt hūana transcēdit mā mā quā iformat tā sc̄d̄z eēntiā cū a tali mā in eē n̄ depēdat: q̄ sc̄d̄z aliquas potētias cū ab eadē mā n̄ depēdeat i opari. Vñ nimirū si p̄t sibi nūc aliqua forma imēdiatē in eē & nō mediāte corpore: quia in eē sibi quatenus intellectuā ē: vt dixim⁹ de ḡra: qd̄ nō hēret aīa si nullā potētia hēret q̄ nō ēt realiter act⁹ corporis: qd̄ accideret. si itell̄s eētidē q̄ aīa vt videris tenere. vel si ēt eē diuersus: ēēt tñ actus corporis qua hūanus ē. tūc. n. v̄trūq; sicut i eē: ita & in opari dependeret a corpore: nec transcēderet ip̄m: sicut nec ip̄m transcēdit aīa sensitua.

pōpo. **C** Ad incōueniēter igit Alexāder posuit totū corpus esse in s̄m̄ intellectus: qm̄ intellect⁹ oēs vires p̄prehēdit z nō aliquā ptem determinatā: qm̄ sic nō oīa cognosceret: sicut neq; aliqua virtutū sensitua: r̄ū. Quāquā at sic totū corpus ponat in s̄m̄: itell̄s: q̄ sit vt subiectū: nō tñ est vt subiectū: qm̄ itelligere nō recipit in eo modo corpali: vt prius dictū est.

C Si dicat

Tutela. **C** Si dicas itellum oēs vires cōprehēdere quasi iporetet ipm totale numerū viriū vt totū eēntiale vel certe vt totū potestatiū / adeo inronabile ē hoc tuū dictū vt nec ipugnationē mereatur. Intell. n. eē aie ptatē & partē ab aliis eiusdē aie partibz & potentis con distincta; adeo ab Ari. cōprobatū ē vt nullus possit eū negare hoc vsq; hodie ausus sit / saltē in rōne potētie. Ip̄m aut̄ itellum cōtū / nere alias aie vires quadā eōminētia dignitatis / nō erat ad ppositū nūc asserre. q̄a ex alio cognoscimus faciliū & imediatū q̄ non sit actus corpis itellus ipse. Totū ē corpus itellui deseruire vt it̄m quasi imēdiate ordinatū ad opationē / vt nomen instrumenti sonat / nō est bñ dictū. tū q̄a intellectū nō est totū corpis actū / sed aia in / t̄lectiua tm̄ / cuius itellus ē pars a corpe tā scdm̄ totū q̄ secūdū partē sepata. tū q̄a totū corpus nō ordinatur imēdiate ad opatio nē / vt possit dici organū / sed imēdiate ordinatur ad esse / & remote ad opari q̄a nō nisi p partes suas. vñ nō pōt pprie appellari instru mentū. Q̄od si illo mō eēt imediatū som itellus / ia ip̄sum itelli gere nō posset in illo recipi nisi idiuidualit̄ / eo q̄ prio reciperetur ī cōposito ex itellū & corpore. Est. n. opatio imāns / qualis est ope ratio intellectus s̄biue / nō nisi in suo principio pductiuo. quod in tali casu eēt totū cōpositum. hec aut̄ sunt impossibilia.

pōpo. **C** Et si amplius querat: an human' intellectus indiuisibiliter recipiat: or q̄ intelligit: indiuisibiliter recipit: qua rō sentit vel vegetat: diuisibiliter.

Tutela. **C** Quis nā phisicoꝝ vnq; opinatus est intellectū sentire / nisi qui forte posuit itellm̄ eē idē q̄ sensus. Q̄ Arist. vt destrueret totū de aia librū cōposuit. Nōne p formale distinctionē actiū / potētie realit̄ distinguūt vt. 2. p. 3. de aia. Sentire aut̄ & intelligere eē actū nedū formaliter sed ēt gñe distinctos nullus negat verus pipateti cus: q̄ d̄ distinctio oboꝝ manifestat. Q̄ si ex oboꝝ distinctione formali vel ex diuerso mō operatū circa idem oboꝝ / potētie non distinguātur / vanus certe fuit ois Arist. conatus in secūdo de aia & in tertio: cum alia via nō inuestigauerit potētiaꝝ aie diuersita tem. Sed & sup̄ antiquoꝝ ignoratiā qua sensum putabat idē esse realiter intellectū / addidisti tū q̄ sit ēt itells vegetatiua potē tia / dicitis. n. (vel vegetat). Sed & manifestum hinc in puto / te pro eodem accipere itellm̄ & aiam intellectiua / sensum & aiam sen / sitiuā. vegetatiua potētia / & aiam vegetatiua: & sicut tres higrado aiaz in vna essentiā aie cōfluūt / ita vna & eadē vis sit ipsa in qua aia / q̄ oim̄ opm̄ imediatū principiū vsit / lz ex diuersitate opuz di uersitatē noim̄ sortitur. Ad huius aut̄ falsi dogmatis abnegatio / nem si nō te moueat / q̄ potētia & actus sunt eiusdē gñis vt supra diximus: q̄ potētie sensitiue ac vegetatiue essentialiter includant organum / a quo absoluuntur intellectiue. cōpositum. n. ex vi aie & corporis parte / qua actuat illa vis / est principium pductiuum actus / & in eo recipitur spēs q̄ est principium formale seu quo / ta lis actus: principium autē pductiuū opo paratiua potētiā noia mus. Itē q̄ vna potētia habeat rōnem principii actiui / altera vero passiuū: q̄ nō pōt secūdum idē alicui cōuenire: nam tunc idē secū dum idē eēt simul in actu & ipotentia / ergo nō eīdē aie imēdiate cōuenit cum sit simplicissima: q̄ etiā diuersitas nō tm̄ inter diuer / sos aie gradus puta sensitiuū & vegetatiuū inuēiūt / sed & ipar te intellectiua / in qua (etiā preter itellum agentē) voluntas habet rōnem principii actiui / itells vero possibilis tm̄ passiuū. Si hec in quam & multa alia ex qbus manifeste inducūt egregii philo. ac Il lustrissimi Theologi / q̄ soli deo cōpetat p eēntiam agere / nō te mo ueant tenere q̄ sensus & itells nō sint idē realiter: saltē tm̄ si pipa teticus es / hoc vnū te ad id cōpellat q̄ Arist. hanc positionem in toto libro de aia conatur repellere toto nixu. Neq; . n. negasset antiq; sensum ab intellectu formaliter seiungi. Nullus. n. negabat multiformes eē aie operationes: & sic nullus eoꝝ negasset aiam vt est vnus operis principium / a seipsa formaliter distingui vt est principium alterius gñis opationis. Nō hoc ergo pbat Arist. cō / tra eos q̄ ipsi cōcessissent: nec ad oppositum destruēdum tendunt rōnes eius vt videre q̄s pōt. sed hoc pbat q̄ negabāt / predictas in qua potēties eē ab inuicē & cōsequēter ab eēntia aie realiter di stinctas. vñ & tales potētiās vocat partes aie / q̄ nō pōt intelligi de partibus itegralibus secundum q̄titate / cuz aia nō sit q̄ta. Nec de integrantibus essentiā seu de essentialibus / cum secūdum eum sit aia simplex. ergo loq̄tur de potestatiuis. Id autē q̄ ē ab aliquo realiter indistinctum / q̄ uis formaliter vel rōnis distinctionē admi ctat / nō tm̄ ex hoc pōt dici pars eius potestatiua / que. f. sit princi pium opis. Tūc. n. opis cuiusvis principium eēt tota aia & nō ps. Nō est ergo ad mētem Arist. dicta positio. Q̄ si forte obstinata mente opinionem hanc erroneā tueri volueris: valēdius contra te procedemus cum scripta tua viderimus.

pōpo. **C** Neq; incouenit tā multiplicēnām tot diuersos

modos recipiendi & operandi habere.

C Quo igitur abiit tuū illud achileū (vt putabas) mediū. illud in q̄. Diuersitas in mō opandi / arguit diuersitatē in spē. Sed & ma ior est hec tua diuersitas / qua vnū numero intellectuū tribuis i mō opandi / vt. f. si ipse intelligat / sentiat / & vegetet / q̄ sit opari intel ligibiliter tm̄ / cū phātasinate & absq; phātasinate / hoc exigente status & modi eēndi diuersitate. Et magis distinguūt: modū ope randi p coagēs corpus / & nō coagens: q̄ sine obo corporeo / & cū illo. Ergo si vnica natura secundum ēt eundem statū / illud quod mai' est p / q̄to magis poterit q̄d min' ē / & p diuerso statu.

C Ad illud vō de experimēto: i pramis miror quo diuus Thomas illud adixerit: quū Aristo. 3. ethi corū dicat uolūtātē esse impossibiliū: veluti in appetē do immortalitātē: vñ si voluntas nra nō est nisi in aia i t̄lectiua: si appetēdo immortalitātē p Arist. appetit impossibile: nō ergo aia humana potest esse immortalis. Quare dr̄ ad argumētū: nō esse euidēs signū illud: qm̄ ut ibi dicit philo. uolūtas nāliter ē possibilium & impossibiliū. quū i impossibili potest saluari rō boni.

C Recte pfecto admiraris: cū nec diuū Thomā / nec Arist. itel / ligas / & multa ignoratiā q̄ admiratiōis radix est & somētum / aper te sordescas. A pi miser oculos & vide si desideriuū naturale pōt eē frustra. Vide iterum si desiderium q̄d frustra eē nō pōt / impossibi lium eē possit. Quāuis igitur voluntas impossibilium eē possit non tm̄ actus voluntatis q̄ sit naturalis / cuiusmodi est desiderium ppe tue pmanētie in eēndo. Q̄ hic actus voluntatis sit naturalis pa tet q̄a naturaliter vnū q̄d q̄ appetit esse p prium: hoc aut̄ hēt spe / ciale uolūtas ex cōditōe sua naturali qua vliuz est / & nō tendit necessario in bonum sub hic & nūc: q̄ tēdat in ipm̄ esse suū natu / raliter sine determinatiōe t̄pis. & hoc est naturaliter tēdere in esse semper. Si aut. n. itells naturaliter iudicat aliqd eē bonum / & nō artatur in hoc suo iudicio ad hic & nūc: ita uolūtas in tale bonū naturaliter fertur nō sub aliqua loci vel t̄pis determinatiōe. Cum igr̄ itells iudicet naturaliter q̄ ipsum eē sit bonū & pfectū nature itellualis / & nō minus sit eius pfectio si nūc vel tūc ei cōpetat q̄ si semp / imo maioris pfectiōis cōditio sit eē semp q̄ eē aliquādo vt pote magis a nō eē q̄d summā dicit ip̄fectionē elongatū: & hoc cognoscat itellualis natura / & sub iudicio naturali itells ca / dat / sequitur q̄ in hoc bonū voluntas etiā tendat naturaliter sine aliqua t̄pis determinatiōe / imo sub rōne p̄petuitatis. Ex quo con uin itur / q̄ cū naturale desideriuū nō possit eē frustra / q̄ q̄libet na tura intellectualis est perpetua & incorruptibilis. Et si dicatur q̄ si rō cōcluderet sequeretur q̄ & hō eēt immortalis / q̄a q̄libet homo desiderat naturaliter nō solū secundum partē sui sed etiā secūdū seipsum totū immortalitātē. nullus. n. naturaliter vellet mori / sed vellemus superuesciri vt dicit apostolus. Taleq; desideriuū ex hoc cōiungitur naturale q̄ nature p̄priū est agere vt in pluribus. cum ergo cōsequēs sit impossibile / sequit q̄ nec in aia rō cōcludat. Re / spōdetur q̄ tale hoīs desideriuū non est naturale sed est actus volū tatis libere / sed errātis. Vñ sapientes hoc nō desiderant / sed de sta tu sue nature cōtentantur. hi tm̄ q̄ sciunt hoc esse possibile p gratiā vt & primis parētibus fuit olim cōcessus / possunt desiderare illud tanq; bonū possibile. Erraret tm̄ & peccaret si crederet & optaret se hō: cōsequi posse vel debere / cognito q̄ dei uoluntate statutum est hoibus semel mori. Nō est ergo verū q̄ vlis sit talis appetitus vt p hoc p̄betur naturalis / nec est vt i pluribus qui appetat vt ho mines / & rōne directi. Eo tm̄ mō quo vlis est talis appetitus & cō sequēter ēt naturalis / terminatur ad eē ipsius hoīs tanq; ad quoddā bonū / & vt fundamētū oim̄ nostrōꝝ bonoꝝ. Et tali desiderio sa tisfit: etiā si hō moriatur & remaneat aia: q̄a idem esse esse hoīs & aie separate: licet p tūc nō sit hō q̄a aia tale idē eē nō cōicat cor / pori p tūc. Vñ sicut a te cōcederetur q̄ licet naturaliter hō appe / tat eē in toto suo piodo / & tm̄ pp hoc nō sequit q̄ appetat natura liter semp eē iuuenis vel sēp vir aut senex. ita nō obsatē natura / li appetitu semp eēndi p̄t nō naturaliter appetere sic vel illo mō eē puta cū corpore vel sine &c. Quātū igr̄ de naturalitate est in tali desiderio / tatū ē de p̄petuitate ire desiderata. Est aut̄ naturale tale desideriuū i q̄tū respicit ipm̄ eē / & pp hoc ipm̄ eē remat p̄petuo eū suo principio formali q̄ est forma & aia rōnalis. Si aut̄ aia eēt mortalis / p̄petuo frustraretur desideriuū illud p̄petuo eēndi / tam aie ip̄i q̄ ēt hoīs / pp defectū nālīū p̄cipio / cōferētū ad imor talitātē. Et sic nā frustra tale desideriuū ididisset. q̄ ē impossibile. Ap petitū aut̄ ille quo aliq; appetit immortalitātē totū cōpositū sc̄dm̄ cōtuitatē t̄pis & p negationē mortis itecedētis / nō est nālīs / nec ē p̄prie appetit / s; uelleitas q̄dā / seduz quā trūmā / dicit Ari. possit

Tutela.

pōpo.

Tutela.

voluntate esse impossibile. Neq. n. talis velleitas est velle absolutu
 & determinatu / sed quasi conditionatu / si v3 tale qd qd sic appeti /
 tur eēt possibile. Vñ nec hoies hoc vilo pacto appeteret / nisi id eis
 repñtaretur sub rōne possibilis aliquo mō. vel etiā i tali impossibi
 li possēt aliquo mō includi rō boni. Et sic volūtas tendit i tale bo /
 num actu elicitu / & talis actus est naturalis / si tale bonū est perfe
 ctio simpliciter / possibile acri a creatura illa: q̄tū vero tendit in
 illud qd de facto est impossibile / supponēdo qd sit possibile / nō tē /
 dit pactum elicitū naturalē / sed p liberū pcedētem a rōne errate.
 & talis actus dicitur velleitas qdam / & nō pprie volūtas vt dictū
 est. Cum igitur rō ppter quam dicitur signum illud imortalitatis aie
 ex naturali appetitu perpetuitatis nō esse evidens / vana sit / patet
 ex signo illo propositum euidenter.

pōpo. **r** Et qd vltterius dicebat: appetitum nāle non fru
 strari: verū est sumendo nāle vt distinguif ptra intel
 lectiuū: naz illud est opus itelligētie nō errātis: vñ
 in quod fert volūtas sine cognitione: frustrari non
 pōt: at si per cognitione: frustrari pōt: nisi sit rectus.
 Nā pñtato sūmo bono ēt dijs ppetere. volūtas fert
 i illud si sibi non mōstret illud esse impossibile: quare
 ne frustret: opz volūtatē esse regulatā p rōne rectā.

Tutela. **r** Cum naturale possit dici nō solū inclinatio nature vt distingui
 tur cōtra intellectuū / sed ēt appetitus cōsequēs cognitionē intel
 lectiuā dūmō sit ēt ad vnum determinatū: nullū autē naturale quo
 cunq. mō sumptū possit esse frustra: qa naturalis rei vt sic principi
 um est natura / q̄ nihil facit frustra. primo ce. & 3. de aia / sequit qd
 distinctio tua nulla sit. Qd aut aliqz appetitus sequēs cognitionē
 possit esse naturalis. sic pbatur. Oīs potētia nō se hūs ad opposita
 sed determinata ad vñ / est naturalis. hoc est. n. ppriuz nature vt
 distinguitur cōtra ppositū. secūdo phisicoz. sed volūtas respectu
 aliqoz nō se habet ad opposita / & sequit cognitionē / sicut volū
 tas felicitatis / & eoꝝ oīum q̄ cū felicitate necessariā conexiōnem
 habent. vt sunt esse / viuere / sape &c. respectu. n. talū nō se habet
 volūtas p se ad opposita sed semp fertur in ea p psequutionem:
 secus qnq. per accēs. s. rōne alicuius mali vel miserie p accēs his
 cōiuncte / vel hec quolibet cōcomitantis. Taliū ergo appetitus est
 naturalis / & semp hēt circa ea psequutionē q̄tū ad specificationē
 actus / nō autē semp q̄tū ad exercitiū actus: pōt. n. quq. velle nō
 actualiter appetere talia secūdu principiū rōnem. Et sicut appeti
 tus nō sequēs rōne est ex hoc naturalis qa sequitur intelligētiam
 nō errātem: ita & iste. Nūq. n. incidit error in iudicio rōnis quo iu
 dicat aliqd talū eē bonū & appetibile secūdu generalē eoꝝ rōne
 & simpliciter. secus secūdu speciale & vt huic. eteniz erraret hō q
 appeteret bonū p vt inuenitur i deo / vel esse qd est angelorū. L3
 n. bonū ppriū dei sit absolute bonū & optimū: esse quoq. ange
 lorū sit perfectio simpliciter: nō tñ sunt bona possibilia. cōuenire
 hōi: sed potius mala: ad hec. n. si ponerentur in hōie p impossibi
 le) sequeretur eius destructio. Et qd dicatur cōiter hoies appetere
 se fore angelos: hoc nō est qa appetāt simpliciter esse angelorū. sed
 qa appetūt aliqua bona q̄ in angelis inueniūtur / puta magnā po
 tentiā / sciam / agilitatem &c. & huiusmodi q̄ sub rōne cōi cuius
 libet horū naturalr a nobis appetiūtur / nō autē sub ea rōne & gra
 du qua angelis ppria & naturalia sunt. Et si quis errādo talia etiā
 vt propria sunt eis appeteret / talis appetitus velleitas quedam po
 tius dicēda esset q̄ appetitus: vt supra declaratum est.

pōpo. **s** Licet ēt dicere possemus qd sicut mulus mediū
 iter asinū z equū de vtrisq. participat. nō tñ vere hz
 proprietates equi vel asini: sic z aia humana mediā
 iter materialia z imaterialia affectat eternitate: is
 eam conseq perfecte nō pōt: nā z mulus habēs oīa
 infra ad generationē: perfecte eā conseq non pōt
 quāquā eam maxime desideret: imo nō in conuenit
 aliqd nāliter a toēta sp frustrari: dūmodo secūdu
 genus nō frustrat: sicut dictū est de mulis in quibus
 frustratur mēbra generatiōis: sed saluānt in suo ge
 nere: z talpa oculos hñs non videt. sed i aiali nō fru
 strant: vt hētur in libro de hystorijs aialiu: quare z
 humanus animus desiderat imortalitatē quā psequi
 nō pōt absolute: sed sufficit qd separata simplr con
 sequat. Quare Ari. secūdo methaphysice cōpauit
 humanū intellectu noctue: z nō talpe noctua. n. ali
 qualiter videt: talpa autē; nihil. vñ ē z textu vltio

noni methaphysice dixit intellectu humanū i cogno
 scēdo abstracta nō esse cecū: sed cecutientem: qua
 pp eternitatē affectat: s. n. pfecto appetitu dīderat.

Tutela. **s** Licet hec similitudo claudicat centū pedibz: tñ eo mō quo in
 fert aliqū appetitū ppetuo frustrari / ad eā rōne qd mulus nō ap
 petit sibi simile generare / nec talpa aut noctua videre vel magis vi
 dere q̄ videat. Et qd mule dederit natura instrumēta &c. nō dedit
 ea ad gnandū / sed ad alias cōmoditates: ēt coitus poterit dici da
 tus a natura ipsis mulis ob exonerationē nature vel aliqua alia cā
 ad cōseruationē indiuidui / & nō ad generationē. Cñare qppe sibi
 simile cū sit ad cōseruationē sp̄i / nō est perfectio in illa natura &
 sp̄e q̄ cōseruatur sine gnāoē exercita p indiuidua eiusdē sp̄i: vel
 qa v3 incorruptibilia sunt talia indiuidua / vel qa talis nature con
 seruatio ordinatur a natura vñ fieri p opus indiuiduoz aliarū sp̄e
 cterū a qbus ēt gnatio ad hoc cōcurrēs appetitū naturaliter & p
 curatur / & hoc desiderū in eis nō frustratur. In indiuiduis autē
 illius sp̄i / nō frustratur aliqd tale defectiū naturale: qa nullū ta
 le inest / vt diximus. Nec posse gnare sibi simile est signū maioris
 pfectionis absolute / alias celū vel etiā angelus eēt ignobilior for
 mica: sed est signū pfectionis in indiuiduo p cōparationē ad idē /
 dūū eiusdē sp̄i qd hoc nō pōt. Vir. n. sanus ex hoc cognoscitur p
 fectior puero vel orbato / qa pōt gnare sibi simile / nō autē illi. Tal
 pa etiā nō desiderat naturalr videre / nec noctua magis videre q̄ vi
 deat. qd talpa hēt instrumēta aliqua similia oculis: non tñ sunt
 oculi / put oculos dicimus organa potētie vñ nature: sed qdam mem
 bra sunt in eis ordinata ad alias vtilitates q̄ ad vidēdū. Hūma
 nus ataus actu elicitu sub naturali iudicio boni in vñ / desiderat
 in mortalitate: nō ingūe: nec vt a gnē itellectualiū possidēda fo
 lūmō / sed vt a se secūdu sp̄em & ēt secūdu indiuiduū assequi
 dam. Vñ nō pōt tale naturale desiderū frustrari i alio
 hōie. Que vero inducis ex Aristo. 2. & 9. meta. oberrāta propo
 sito. cōpauit. n. Aristo. intellectu nostrū oculos noctue / & cognitio
 nem nostrā cecitati / nō simpliciter. nec q̄tū ad eē mortale aut im
 mortale: sed q̄tū ad cognoscēdū sbias separatas p pñti statu / mē
 tionē. n. facit de nobis hoibus: dū dicit intellectus nr. & secūdu
 illā intētiōne currit cōparatio / nō secūdu istam. Lux. n. naturalis
 nostri itelē qua cognoscimus tñ materialia qd itatue / nō pōt nos
 deducere ad cognoscēdū sbias sepatas quoꝝ cognitio exigit lu
 men maximū: ad modū laminis solis: nec ex effectibus istis pos
 sumus illas qd itatue cognoscere / cū sint illis iproportioati.

pōpo. **t** Ad verba autē Aristo. satis patet responsio p ea q
 dicta sunt. Vniuersalr nāq. corpora celestia: hoies:
 bestie: z plāte aiata sunt: eorumq. aie subvniuersali
 distinctione aie cōtinent: verū nō vno mō. Intelligē
 tiē. n. qua actuāt corpora celestia: sunt actus corpis
 phisici organici. sed nō qua itelligētie sunt. Erias z
 qua actuant: nihil recipiūt: sed tantū tribuunt. At
 humana aia simplr est actus corporis phisici orga
 nici: qm nullā hz operationē i qua aliquo mō nō de
 pēdeat a corpore: z si nō vt subiecto saltē vt obiecto:
 vnde aliqd recipit a corpore: qd nō cōtingebat i itel
 ligētia i mouēdo corpus: ipsa nāq. tñ tribuit z non
 recipit: sensitua autē z vegetatiua penitus imerse
 sunt materie: lz vegetatiua magis q̄ sensitua: qua
 re sunt actus pporis corpis phisici organici: z vt
 subiecti z vt obiecti: hocq. recte z ordiate natura
 instruit. Sicut nāq. ab oīno immobilib. que sunt itel
 ligētie ad corpora celestia descendimus: que tātu
 secūdu locū mouentur: z hec neq. secūdu torū: sed
 secūdu partē: post hec vero ad generabilia z corru
 pibilia: que z secūdu tota z secūdu oēm modū mo
 tus trāsmutant: sic z intelligentie inter oēs aias mi
 nime sunt actus corporis organici: deīde humanus
 intellectus: tertio sensus: quarto vegetatiuus: indē
 gere. n. corpore quoquo mō nō absoluitur ab imper
 sectione: vnde cōuenientissimus est iste ordo.

Tutela. **t** Nec satis / nec secūdu minimā etiā apparentiā veritatis / apud
 viros doctos occurrif: verbis illis ex philo. inducis / vt supra cla
 re ofidi. Et vñ ex quo maxime apparet falsitas dictoz tuorū id
 est qd repetis / distinctionē in q̄ aie cōem eē & intelligētis / & q
 auētuēt celestia corpora: qd qdem falsissimū. est. cū oīs forma in
 formans

formans qualis est ois que actuat. i. que facit formari eē actu pars
 fit formati: nec per se sola est qd cōpletū in spē / sed ad spēm resul
 tantis ex tali informatione reducitur / qd cōpositum & suppositū
 resultans est p se ens & per se vniū cōpletum in spē . Intelligenti
 aut sunt substantie p se subsistentes & singule sunt cōplete in spē /
 nec facere pnt vnum p se cū corpore celesti / qd ex duobus quorū
 qd libet est actu vel actus nō fit vnum p se . 7. & . 8. meta . Sed neq
 corpus celeste organicū dici pōt cū diuersitate in partibus nō ha
 beat q ordinētur ad diuersa opa . Vniformia . n . sunt oia opa cuius
 libet celi . ex vniformi motu singulorū pcedentia . Et si diuersitate
 influxuū inducas p diuersis opibus vt sic organicū celeste corp
 eē cōcludas / Dicas cōsequēter & simplicia corpora pariter organi
 ea : qd qdlibet multiplī opatur . ignis . n . calefacit / dīccat / cōfortat /
 resoluit & c . Ad opa igitur vite vegetatiue uel sensitiue deseruiēs
 multiplicitas & multiformitas partū corporis / organicū reddit
 ipm corpus . Celi aut nec sentire nec vegetari oēs nō amētēs cōce
 dūt cū sit icorruptibile . Ad intellm aut / corporis organū nō con
 currere oīs verus philo . admittit / cū pfecta poti⁹ ex hoc reddatur
 opatio eius q corporalis nō est / vt dicit vbi³ philo . & p̄cipue in
 secdo de gnatione aīaliū . Nisi ergo abutaris vocabulis vt totā phi
 losophiā pueras atq; corrupas / celi nequaquā organicū est / neq;
 motor celi / forma illius / actus / vel aīa pprie dici pōt . nisi forte oīs
 motor sit vlt actus & aīa sui mobilis / & alius mole i pristino . Est
 p̄terea si nō qua itelligētie sunt actuat / seqtur q nullatenus esse
 tialr actuēt / cū nō nisi itelligētie eēntialr sint . aīa at debet eē act
 prio / dans corpori eē aīatū qd est eē subale / et sic eēntialr est act
 Sic igitur itelligētie mouētēs orbes / corporib⁹ qdē assilūt / sed nō
 inexistūt / vt eo² aīe dici possint . Neq; idigēt itelligētie corpore /
 quasi i sua eēntia vel eē a corpore depēdeāt / put materialis cō
 petit formis . neq; in itelligēdo egēt cū nō cōcurrat corpus ad eo²
 itelligere ēt vt oīm mouēs . Indigere aut corpore in mouēdo cor
 pus ipm locali / quā oro dicit impfationē ē Nunqd & Deus ipse
 impfctioe aliqua sedabitur eo q corpore egeat si corpus velit mo
 uere² Sed & p oībus motorib⁹ ipfctus erit . vt pote cūctis idigēs
 eo q stabilis manens dat cūcta moueri . Cur ergo nō illū q se d̄m
 philo . primus celi motor est / in tuo istoc decētissimo aut cōuen
 entissimo ordine nō collocat⁹ O extrema miserā . In sulsa fabula
 & nouū philosophie mōstrū / cōueniētissimo ordo d̄r . Sed ad hoc
 satis supq; sepius occurri superius .

pōpo. **Ad id vero qd de intellectu agente dicebat qm ipse vere immortalis est: quare et passiuus: qm quidem ambo hi sunt partes essentielles vel praeiue humane aie. Hinc dicitur: quod verbum illud magis est in oppositū qm in propositū: ibi . n . dicitur Aristoteli qd solus intellectus agens vere est immortalis: et semper est in actu: passiuus vero non: quū quicquid intelligat: et quicquid non. Quare quū perpetuū nō habeat operationē: neq; ppetuū hīs essentiā. Unde ad rationē dicitur qd intellectus possibilis est secundum quid immortalis.**

Tutela. **Male & puerfe allegas philosophū . Neq; n . loqur ibi philo . de itellu agēte / sed de itellu sepato . Dixerat aut antea . t . c . 4 . 6 . & 7 . qd itellū possibilis erat mixtus & impassibilis & sepatus . Hoc idē postea in . t . c . 19 . pbauerat de itellu agēte de quo specialr ibi facto sermone / declarat demū q sint cōditiones itellū in actu: & cōcludit vltio de itellu quē dixerat sepātū / & dicit q sepatus . i . itellū / solū est id qd vere est . Ideo . n . solus iste itellū iter ptes aīe est / qd vere est / qd . i . solus hic nō p̄t nō eē / eo q icorruptibilis solū sit : q . n . corruptibilia sunt / nō vere sunt / p quāto ad nō eē tēdunt . Et ppea philo . quasi se declarās statim subdit . Et hoc solū / q . i . sic vere est / imortale & ppetuū est . Vñ patet exp̄sse q de vtroq; itellu itelligit / cū loquatur de itellu sepato . Vtrūq; . n . sepātū eē antea demōstrauerat . In qua ēt tua hac deductioe / aduertēda est qdam malitia nō leuis . Cū enim nō solū r̄ndere nitaris argumētis supra p te factis quasi ex sancto Thoma / sed et r̄ndēdo / cōtra cōtra eū ar guas / nō potes cōtra eū sine aliqua pbatione iducere / qd ab ipso patēter & exp̄sse negatur / imo p̄potēter ab eodē falsū eē pbatur: nisi petitiōis principii ad hoīes sordida nota maculeris . S3 tu hāc potius in te maculā coram oculis aliquorū admittere passus es / q volueris ex reprobatioe expōnis sancti Thome in s̄am illā / idu biū vertere / an sic itelligēda sint verba philo . put tu interpretaris / quatenus ex hoc miseris discipulis tuis absq; cuiusuis dubii suspi tione pponas textū illū / sic vt facis & nō aīr eē exponendū / vt sic firmus eorū infigatur mētibus aīam eē mortale . Id igitur qd as / fers ex tertio de aīa . t . c . 20 . vbi dicit separatus est hoc solū qd vere est nō pōt interpretari q hoc solū sepatus vere sit . Nec q hoc so /**

lum qd vere est separatus sit / qd vtroq; nō itelligēdo verba illa / latinitas eē incongrua . Neq; ēt sic est interpretandum q v3 itellū sit sepatus in hoc solum qd vere est / qd hoc est nō solum sensus puertere / sed & verba textus exp̄sse mutare / & sic mutare / vt alienissimū sensum pferat . Neq; . n . dicit textus (si non corruptus asse ratur vt noua p̄fert quedam imp̄ssio) textus in quā tam grecus q latinus cuiusuis interpis / in hoc . sed hoc . Neq; ly hoc est casus ab latini / sed noiatiui . Neq; ly qd est cōiunctio / sed relatiuū . Vnde op3 necessario exponere . put exponit diuus Thomas / q solū in tellectus separatus est hoc qd vere est . Cum ergo supra dixit / tā possibilem q agentem intellm eē sepātum / necesse est q de vtroq; hic loquatur . Qd vero tu imēdiate subiungis / nō imēdiate subiū gitor ab Aristo . sed supradictis verbis p̄ponitur / & ad aliud p̄posi tum . Est . n . vna cōditio itellū in actu qd semp actu itelligat / ex qua cōditioe p̄cipue hēt q dicatur itellū in actu . Neq; . n . d̄r in tellectus in actu p hoc simplr q habeat actū primū . i . spēm intel ligibile / sed p illud est itellū solū in actu primo: qd ē potētia opa tiuā eē in actu impfctō / eo q sua p̄fectio nō consistat vltimate in eē . Hoc . n . cōpetit eēntie vt sic: s3 sua vltima p̄fectio eēntialis: vt operatiua potētia est / cōsistit in operari: & p̄pterea potētia sub ac tu primo tm / nō d̄r absolute eē in actu / sed medio mō inter actū p̄fectū & purā potētiā / quē impfctū modū eēndi: in actu / uo cant philosophi eē in habitu . Vt ergo cognosceretur p̄fecte q illū appellabat itellctū in actu / q ab itellu in potētia tam ad actū primū q ad secūdum distinguitur / ponendo oēs cōditiones qbus ab eis singulis sepatur / necesse habuit ponere & hanc / q v3 nō qū q itelligit / & qūq; non . p quā cōditioe distinguitur specialr ab itellu in actu primo . Id ēt qd vterius inducis ex philosopho v3 passiuus vero nō . factū semp itelligit: nō ponitur ab Aristo . sed tu ex tuo capite / dū nō itelligis philosophū / subintelligēdū pu tas / & hunc tuū puerum sensum p textu philosophi inter ifam eas interferis . Miror q nō iusseris imp̄ssoribus / vt philosophi lie teram corrigant p hanc tuam sapiam interpositā . sicut alius esse / cit / vt p imp̄ssores ista sequēs philosophi corrūperetur / & diceret . Sepatus aut est in hoc solum q vere est & c . qd nunq; philo . som niauit . Nō facit cōparationē inter itellm agentē & possibile ibi vt tu cōfingis / sed inter itellm in actu & in potētia vtroq; predl cō modo / vt verba ipsa philosophi clarissime p̄se ferūt . Itellū aut passiuū quē paulo itra . inducit eē corruptibile / non p itellū possibile accipit sed p cogitatiua . sicut & infra in eodē tertio libro . t . c . 46 . noie phantasiae exprimit itellm . Noie . n . itellctus phā tasiā seu cogitatiua a philosopho aliqñ itelligi patet tam itra in eodem textu . 46 . q in . 7 . meta . t . c . 35 . Consequētia deniq; quā ex abrupto ad cōclusionē tamen principalem facis . q v3 quia in tellectus possibilis qūq; non itelligit seqtur q qūq; etiam nō sit / nulla est . Vt q; si perpetuam non haberet operationem sic q non semp posset operari secūdum naturā suam & sedm vicissitudinē quā cōpatitur natura / qd . s . non hēret semp hoc q possit qūq; itel ligere & qūq; non: ppetuā quoq; eēntiam nō hēret . sed ex ista vi / cōsitudine operatiōis nō seqtur nō perpetuitas in tali vicissitudie / & cōsequenter nec seqtur nō perpetuitas in eēntia . Stat . n . hōiem semp eē posse sub ista vicissitudine / licet hoc nō cognoscamus nisi p reuelationē . sicut accidē potuisset p̄seu erātib⁹ in iustitia origina li . Stat ēt pro isto statu itellm qūq; itelligere & qū nō . & sic intē dit Aristo . & tñ p alio statu semp & continue aīa . itelligeret / si semp separata maneret / vt philosophi extimant . Cū vero reunie tur corpi qd erit icorruptibile simplr & intrinsece / nō aut tm p au xiliū extrinsecū / vt erant corpora primorū parētū / semp ēt & cō tinuo itelligent: vt de facto futurū eē per fidē cognoscimus . Con sequētia igitur illa absolute nulla est / qd pot absolute eē eēntia p̄o tentie / nō existente opatione: neq; . n . potētia de per se est totale & sufficiens principii opationis / sed alia multa necessario exigūtur scdm diuersitate operū / sine qbus tñ potētia eē p̄t: alias si cōse / quentia illa bona eēt / seqretur q eēntia & opatio necessariā ad in / uicem hērent cōnexionē: & sic nō solū id nō perpetuo eēt qd nō ppetuo oparetur / sed illud ēt actu nō eēt qd actu nō oparetur: qd notū est eē falsissimū in multis: eo q actus sit ēt tpe posterior po tētia in eodē scdm philo . 9 . meta . Dicēdū est ēt q itellm nō actu semp operari possit qd adeptus est spēs / accidit sibi ex cōiunctione ad corpus: sepatus aut semp opatur: qd opatio eius tūc est sine an nexa fatigatione alicuius sibi vitalr cōiuncti . Spūalia . n . oīa tunc erūt: & spūalia vt sic nō fatigantur . Dū vero cōiunctus est corpo ri / p̄peditur per accēs ab operādo ex lassitudine & fatigatione cor / poris quo vitur remote vt ministro in obsequium sue opatiōis . vñ p3 ex his q nō seqtur itellm possibile neq; simplr neq; secundū quid esse mortalem .

Sed ipse agens vere immortalis est: cū sit vna itel

pōpo. 8

ligetiard: neq; ipse e pars aliqua humane aie: sicut
Themistius z Averrois existimauerunt. sed tm mo-
tor. Quod aut Arist. dixerit esse parte aie: veru est
vt aia cois est intelligentie z humano intellectu:
ex quo no sequitur q; sit pars anime humane: est. n.
fallacia consequentis:

Tutela. Hoc est aliud dogma tuu erroneu philosophie & Arist. repu-
gnas cu vocet itellm agete parte & dnam aie. loqur aut de aia
nra qua sola secudu diffiniuit in 2. de aia. t. c. 24. q. c. est principiu
um formale quo viuimus & sentimus & mouemur & itelligim
primo. Diffinit ergo aiam nram. l3 p hac diffone cognoscantur ta
aie aie q; diffones ea; / sensitue in qua & vegetatiue / eo q; in aia
hois & formalr & emineter cotineantur / vt emineta eius rideat
aiabus illis put sunt in aliis ab hoie: formalitas aut respiciat & ef-
fentia aie humane q; est eentia r sensitua & vegetatiua: & et cor-
pus q; p tale aiam est formalr sensitiuu & vegetatiuu. Vocas igitur
phil. itellm tam possibile q; agente parte aie nre / & dicit illi
hu ee principiu quo est oia fieri / & hunc ee principiu quo est oia
facere / necesse est q; loquatur de ptibus ptatiuis / q; sunt potetie or-
dinate ad opatione: & cosequeter de ptibus itrfecis ipsius aie nre
& no de partibus subiectiuis quas partes nullas het aia nra. Q;
si dicas / icluditur et in illa diffone aia q; est solu motiua sedm lo-
cu / vt sic intelligentie possint dici aie. p3 ex pdictis hoc et falsu / qa
Arist. no determinauit in libro de aia quo aliqua forma ex hoc so-
lo q; est ee principiu motus localis heat dici aia: neq; ex diffone
aie nre hoc potest cognosci / cu aia nra sit principiu motus loca-
lis vt pars mobilis. / supius hois / & ex hoc het & ipsa q; mouea-
tur p accns. Intelligentie aut no cccurrunt ad motu coporu cele-
stiu vt partes. Sunt. n. complete in spe & nullo mo cponunt aliqd
vnu p se cu illis. p3 igitur q; nedu est vna itelligentia / itells nre
agens / sed nec est tate dignitatis vt aia nra est / cu illa sit suba no-
bilissima: ipse aut sit accns: l3 iter accntia aie nobilissimu. Nulla
ergo imiscetur hic fallacia / sed potius i tuis dictis admiscetur ma-
xima ignoratia & eis coiuuctur Arist. diminutus: imo equo-
cacione resperfa3 doctrina tradidisse. Vno. n. vocabulo vteretur eq-
uocoe / no apiendo equocatione. Si. n. itells ages & itells possibi-
lis / q; dnr drie qa differunt ad inuicem reat: & in officio / sic sint in
aia / q; possibilis sit in ea sicut i subo: ages vero solu sicut imobilis:
sequit q; hic sumpserit Arist. hoc qd est ee in aia equocoe: & sic ap-
parentia hec vniuocacionis magis redderet Arist. rephensibilem in
hoc q; equocatione q; est in illo verbo / sedm tua falsam expnem
no explicasset. Et miru est et homem existimatuu philosophu / con-
tra aliquo sapientissimu pugna assumere: & doctrina eius niti re-
probare: & tn no soluere aut et aduertere rones quas sapientissim
ille in sue doctrine robur iducit. Ex loco vn assumpsisti placitum
diiu Thome probatis itellm agente no ee sbam sepatam / sed in-
trinfecam aie parte ptatiuam / debebas assumere quas facit p hoc
placito rones: & pcpue hac q; s. expimur nos ipsos ee q; abstrahi-
mus vte. ergo principiu quo formalr hec opatio elicitur / in nobis
quoq; formalr ee necesse est. Que ro cu apud oes / tum et apud te
inrefragabilis ee debet: / tu illi simile putes inuicta / p qua cõtra cõ-
mentatore demonstrat Diuus Thomas itellm possibile no ee sub-
stantis ab aia sepatam sed eiusde aie parte potestatiua / qa v3 p il-
lum formalr itelligimus. Vnde cu vnqdq; opetur inq; tu e actu /
op3 q; illo simus formalr actu / & sic est in nobis formalr. Sic etiã
suo mo arguitur de itellu agete. Et si dicatur / itells ages no debet
dici principiu formale sed actiuu / dr. n. ages. R fidetur q; l3 sit ages
& actiuu vt quo respectu itelligibiliu: est tn formale respectu ee
principalis agētis. / caie q; est abstrahes vt qd vel quo remotu: & in-
tells ages vt quo pximu. Sicut dicimus q; calor ignis est principiu
um vt quo rei calefacte: vn ipsa calefactio / actio est: & tn ipse ca-
lor est formalr in igne dans illi ee accntale quo ignis actu calidus
est / & actiue calefact vt agens qd.

põpo. Et hoc est simile ei qd dr de ma prima: na ipsa est
susceptiua secudu veru esse oium formaz materia-
liu. intellectus vero tm secudu esse intentionale: cu
lapis no sit in aia. sed eius spes. Veru qd educit de
potentia ad actum mam primã secudu esse formaz
no est aliquid mae pime: neq; ei coiuuctu secudus
esse: sed motor vniuersalis: q; na agens dici pot. sic in-
tellectus humanus qui ea pportione heat in gene-
re itelligibiliu qualẽ bz ma pria in genere sensibi-
liu: vt et Themistius z Averrois pntent: mouebitur

ad suscipiendu oes species ab aliquo qd no est pars
eius neq; ei coiuuctu: hoc dr intellectus agens: si-
cut qd vniuersalr mouet mam dr mouens naturale.
Neq; vez est qd subiungit Themistius. s. q; nos su-
mus intellectus agens: vel q; sit pars nri vt de forma.
sed tm vt motor: illa z. n. copulatio puru signum
e. Letera aut q; vteri aducebant: aut no sunt p posi-
tionẽ: aut p deã in alio capitulo ff soluta: veluti q; r
intellectus veniat de foris: z remaneat post motu zc.

Tutela. Hoc vtiq; cõcludit q; itells agens cõparatur ad possibile vt mo-
tor: & q; no est coiuuctus itellui possibili sedm ee sic q; sit i illo:
no tn cõcludit / qn itells ages no sit de natura itelluali: sicut edu-
ens materia de potetia ad actu e de na eiusde actus: qa sunt eius-
de spei vel saltẽ eiusde gnis sensibilis / qa. / tambo cõputatur inter
entia sensibilia: nec cõcludit si ma prima sub vna na cõprehederet
tur q; posset i se hẽre formas q; no fieret in ea actu p educatione de
potetia materie sed egeret fieri actu paliq; ages / qn necessario ee
tale ages sub illa na cõprehederetur / & oia clauderetur sub ee na-
ture illius. Sic est aut in posito. Na. n. itells possibilis e sicut ma-
& potetia nuda: & forme q; debet illu in actu prio cõstitueri / n de
illo seu de potetialitate illius educitur: sed aliunde abstrahitur:
& tn op3 q; illa vn abstrahitur. / spãta smata cõprehedatur sub
vnico ee sub quo et cõpreheditur ipsa potetia itellua. / Si. ego in
se talis vna na het & pura potetia & vn actu abstrahi pot / careat
aut itrfecio abstractio / n ne pferet sibi necessaria ad ee actu ta-
lis potetie: Et si talẽ potetiam ee actu ptineret ad cõplemẽtu pfe-
ctionis talis nature sedm qua pfectione differt ab aliis tanq; oius
dignissima / nunqd no natura illa eet impfecte a sapia vli prouisa?
Habet natura ista / qualis est aia vegetatiua / potetia actiua qua
possit ad se trahere ea q; ad suu ee pfectu necessaria sunt. Habet &
sensitiua oia parata vn p se hauriat q; ad pfectione sui ee ac opa-
tiois faciut absq; idigentia alicuius extrinfeci agētis / & facietis res
aptas ad hoc q; possit in sensum pfectione cedere / sensibilia inq;
a na pfecta ad hoc q; vnica & simplici imutatioe sentiri possint.
Nu igitur no hebuit creaturaz corporaliu nobilissima qualis e ho
virtute in se qua possit acq;ere pfectione opis itells eiusde: pñri
quo cõtra pcellit vinctia sup terrã: sed egebit ad hoc auxilio spã-
li subaz sepataz? No sunt hec certe roni / In mo dico cõsona. Itẽ
si itells ages est sepatus / vel igitur necessario abstrahit a quolibet
phãta smate pparato / vel no necessario / sed libere: q; si / nam no
qn nos volumus itelligemus / sed qn sub ee illi separate p libertate
placuerit. Et cu libertas nre voluntatis ex itellu pcedat / si no erit
in facultate itells nri q; itelligat / no erit et in voluntatis facultate
q; velit / & cosequeter no erimus liberi arbitrii / sed oia q; circa itel-
lectu & voluntate nram accidit nobis / sicut p voluntate cuiusdam
sube separe: & sic agetur ho / & no ager: quo qd ueritate quã idigni-
us de hoie dici pte? Hee est. n. bruto; cõditio naq;. Si vero cõcedas
q; necessario abstrahat spes a phãta smatibus. ergo dependebit a
corpore vt obo / ab eode medicas sua pfectione / opus. / abstrahẽ
di & sic itelligedi. neq; n. naturalr scire possimus talẽ quã singis
subam sepatã opus aliud hẽ q; abstrahere spes a phãta smatibus:
& si itelligit / no nisi sibi pportioata itelliget: & talia no possu-
mus naturalr cognoscere ee alia q; seipm & formas ipsas p eũ ab-
stractas sensibilu rez: & si forte alia posset itelliget / n nisi his me-
diãtib; illa cognosceret / ergo istu principali ope quo cognoscit alia /
depedet a corpe saltẽ vt obo ab eo recipiens: ergo sedm tuam qua
supra ad iferẽdã corruptibilitate itells possibilis fecisti deductio-
ne / hic quoq; itells corruptibilis erit / & no sba separe. Ex hac igitur
materie si situdine nihil p tua falsa cõclusionẽ cõcluditur. Nec
est trahẽda ad oia similitudo iter materia & itellm possibile. In hoc
n. tm mo si les dnr q; sicut materia de se nullu het actu / sic. itells
possibilis est de se et i pura potetia respectu formaz itelligibiliu /
& sicut materia reducitur ad actu p aliũ / sic & itells: sed no eadẽ
penitẽ pportione hẽt ages naturale ad mãz / quã ages itelluale ad
possibile itellm. Ordinatur. n. materia ad formã vt pillã sit & cõ-
situantur eentia qdã p se / vn ages no pte ee eiusde nũero eentie / cu
tale ages sit principiu pductiuu talis eentie / nihil autẽ pducit se.
Itells vero ordinatur ad opus & psupposit natura & eentia opati-
te: vn ages itelluale ptinebit qdẽ ad eadẽ eentia / spei cõpleta /
cu natura no deficiat in necessariis pceptiis pprte opatois / no tn
ptinebit ad cõstitutu ex itellu & spe / nec ad opatione pductã /
cu ad hec oia cõparetur p modũ pceptiũ ab eis extrinfeci: qa ppr-
um est agētis vt sic / ee cam extrinfecã / nec ad cõstitutu effectũ item
sece ptinere. In hoc igitur sensu currit similitudo iducta nedu ab Auer-
roy ac

Caput 11
 pōpo. 8
 roy ac Temistio sed et a bō Thoma ceterisq; peripateticis.
Circa ea que deā sunt: nonnulla oriunt dubia. pū-
 mū qm̄ dicitū est aīaz humanā vere esse mortale: secū-
 dū qd autē immortalē. Istud quidē nō vř esse bñ dī-
 cū: imo magis dicendū vř simplr esse immortales: z
 secundus quid mortale. Superiora namq; continēt
 inferiora z non inferiora supiora. Dicimus zenī cor-
 pora celestia cōtinere ista generabilia z corruptibi-
 lia: z nō ecōuerso. Quāz cū imortale sit supra: morta-
 le: magis dicendū est aīaz humanā simplr esse imorta-
 lē z secūdū qd mortale: cū imortale mortale p̄tinet.
 quā dicamus ipsam esse mortale mortale simplr: z secūdū
 quid immortales. Cū mortale: imortale nō continet.
 Tutela. 8
C Si supiora itelligas p̄fectiora / licet vocabulis cōsuetis in logica
 a butaris / attū ad bonū sensum / rō illa quā inducis p̄fecte deducit
 p̄positū nīm. Hoc est. n. de formali rōne em̄ētis: cōtinētie / vt in
 feriora cōtinēat in supioribus scđm modū supiorū / & seclusa
 oī p̄fectione q̄ supiori repugnat / quāuis inferiorib; vt sic ppria
 eēt. A liqua; tñ cōtinētia ista qua inteliua aīa cōtinēt sensitiuam
 ab em̄ētī cōtinētia vř distare in hoc. f. q̄ formale a se cōtēte for-
 mē naturā hēt & denoationē. Non. n. sic aīa intellectiua est sensu-
 tiua em̄ētē sicut forma solis cōtinēt formā rane / sed ipsa intel-
 lectiua aīa est et formale sensitiua & vegetatiua / seclusis tñ cōditio-
 nib; q̄ cōtinēti repugnant. Vñ & Ari. volēs hanc cōtinētiā
 exprimere / non dedit exēplum de causis equocis vel analogicis q̄
 cōtinēt em̄ētē effectus primo mō em̄ētē. Sed dedit exēplū
 in figuris quaz vna cōtinēt aliā sicut nūerus nūz. seclusis cōditio-
 nib; rei cōtēte q̄ cōtinēti repugnant. vñ dicit. 2. de aīa. Cōtinēt
 aut intellectiū sensitiuū & vegetatiuū / sicut tetragonū / trigonū.
 quasi diceret: nō ea cōtinēt vt genus spēs (quo mō cōuenientius / 3
 fallum sit) vegetatiua dicendā foret supior / eo q̄ cōior: sit q̄ sensiti-
 ua / & hec q̄ inteliua. Si igitur nō nisi em̄ētē cōtinēt hec imp-
 uerora ipm̄ intellectiuum: & ipm̄ qua inteliuius est p̄ te et est im-
 mortale: nō nisi scđm modū hunc suū & cōsequēter nō nisi mor-
 talitate ceterisq; cōditionibus q̄ inteliue repugnēt puta extēsiōne
 diuisibilitate & sūibus seclusis ipm̄ vegetatiuū & sensitiuū em̄-
 nētē assumet: & sic est simplr imortalis aīa & nullo mō mortalis.
 pōpo. 8
C Secūdū dubiū. qm̄ si aīa est imortalis secūdū qd
 tm̄: vř igit vere z proprie ē imortalis: vel nō vere sed
 iproprie. Nō primū vt dicitū est: neq; secūdū: q; si im-
 proprie dī imortalis: nō minus posset dici quecūq;
 alia res nō sit. Nā z iproprie posset appellari canis
 vel lepus. Sur igit magis dcm̄ est q̄ sit imortalis q̄
 canis vel lepus: cū imortale improprie de ea dicat.
 Tutela. 8
C Secūdū tuū hoc dubiū iter pbabiles rōnes cōputari posset: nō
 aut iter cogentes: qā in hoc qd est eē aliqd iproprie / magna latitu-
 do est / & suo qsq; placito diuersimode p̄t accipere. Nec hanc rōnez
 vnq; sanctus Thomas induxit. Neq; n. digna fuisset vt a tanto Do-
 ctore tam imbecillis ratio proferretur.
 pōpo. 8
C Tertiuū dubiū est. Qm̄ tota radix huius positio-
 nis inicitur ei fundamento vř q̄ intellectus huma-
 nus non h; nisi vnū modū intelligēdi: sicut z sensus
 z intelligentē vnū modū cognoscēdi. Modus autē
 ille est medius inter modū cognoscēdi abstractoz
 simplr: z aīe sensitiue: cū de vtroq; participet. vt nāq;
 vniuersalr cognoscit: puenit cū abstractis. vt dō ta-
 le vniuersale nō speculat nisi in phantasmate z sin-
 gulari: puenit cū sensu: cū totalr non cognoscat sine
 apenditijs m̄ae. Quare p̄cludebat medius iter mā-
 lia z imaterialia. Verū hoc dubitatione; facit. Qm̄
 si talis depēdētia cognitiois intellectus a phan-
 tasmate: est speculārī vniuersalē in singulari: tūc in-
 tellectus cognosceret singulare: qd a multis nega-
 tū est. Dicunt enī aliq; singulare māle p̄ solū sensum
 cognosci posse: vel dato q̄ cōcedam; itellum cogno-
 scere singulare: multis tñ vř q̄ nisi reflexere cognosci
 pōt: vt tertiu de aīa tex. 10. vř dicere Aristo. Verū z
 hoc p̄cesso: cū ista reflexio nō possit imaginari nisi qd
 dā discursus vt fere oēs it̄pretant: q̄ discursus nō
 fit nisi in tpe z post simpliciu cognitionē. Ergo ante

ppositionē z diuisionē z p̄sequenter discursum spe-
 culabitur vniuersale: z nō in singulari: ergo positio
 falso inicitur fundamento: zc.
 Tutela. 8
C Tertium hoc dubium formalius q; tu hic facias / cōtra te supra
 induxi. Neq; n. tuum hunc libellum totum p̄legeram / q̄q; nō nul-
 la hinc ide: sed sicut cepi legere / falsaq; offendi plurima / sic & scri-
 pto cepi que legebam falsa refellere / vř; quo in hūc locum deue-
 ni. Neq; ingratum mihi est / earum quas supra posui quarundam
 rationum sic procedendo inuenire a te datas responsiones. Sic. n.
 destruendo pariter que ad hec attuleris / clarior veritas apparebit
 & efficacia rationum apertius demonstrabitur.
 Caput 12
 pōpo. 8
C Ad primā igit dubitationē dī longe distare cōri-
 nere la p̄cipare. Cōtēre nāq; se h; p̄ modū forme.
 z p̄tineri p̄ modus m̄ae. quare p̄tinetis est p̄fectū z
 sup̄ excellens: ipm̄ aut p̄tentiū ip̄fectū z excessū ē.
 Verū ecōtrario ē de p̄cipate z p̄cipato. p̄cipa-
 tō nāq; se h; magis p̄ modū cause z excedentis: p̄ti-
 cipans vero p̄ modū effectus z excessi. Quare non
 cōuenienter dicimus intellectū humanū cōtinere
 diuina z imortalitē: verū e cōtra. Sed recte dicim;
 intellectum humanū p̄cipare de diuinitate z im-
 mortalitate: z nō e cōtra. Quapp Aristo. capl. 10. p̄-
 mi de p̄tibus: nō dixit solus hō diuinitatis z imor-
 talitatis p̄tinet: sed dixit: solus hō diuinitatis z imor-
 talitatis est particeps: vel marie. Qd verbū apposi-
 tū est: q; z cetera mortalia de diuinitate participāt.
 Nā in oibus: nature numē est: vt idē dicit Aristo.
 ex Heracliti snia in vltio capitulo primi de p̄tib;. Ue-
 rū cetera mortalia nō tm̄ sicut hō. Idē quoq; repetit
 nono capite. 4. de p̄tibus. Quapp rō cogebat q̄ intel-
 lectus humanus imortalitē nō cōtineret: nō autē
 q̄ imortalitē nō p̄ticiparet. qd nos ponim;. Scias
 et q̄ sicut aliq; vē mortale imortalitatis ē p̄iceps:
 imo oē p̄ductiuū sibi similis est sic imortalitatis p̄ti-
 ceps sic textu. 34. z 35. secūdi d aīa dī: ita aliq; imor-
 tale mortalitatis z caduci vř p̄iceps. Cōmentator
 nāq; 2. de celo cōmento. 49. reddens cām de macula
 lune dicit: hoc esse q; luna est d nā terre. citatq; Ari-
 sto. in libro de aīalibus. verū manifestius hoc dicit
 in libro de proprietatibus elementū. ponit nāq;
 cetera elemēta ab alijs erraticis participari. Nō
 igitur in conuenit z mortale imortali: z imortale
 mortali participare.
 Tutela. 8
C Multis falsitatibus hec tua solutio plena est: plures et veritates
 promit / que & propositum rōnis inferunt quam tu p̄ hec soluere
 niteris / & hanc ipsam tuam solutionē monstruosa onduunt. Quū
 ergo primo dicis q̄ continere se habet per modum forme / cōtine-
 ri aut per modum materie / & sic p̄fectius & excellentius est cō-
 tinens q̄ cōtemptum / vtiq; verum est. Et ex primo inferitur q̄ ani-
 ma intellectiua cōtinēt sensitiuam / supposita cōtatione operum
 que nota est. Ex secūdo vero q̄ eam cōtinēt vt excellens / & per cō-
 sequens eminenter / oī v; cōtraria cōtinenti eiusdem imp̄fectione
 submota: & ex hoc iā cōuincitur exclusa corruptibilitas seu mor-
 talitas ab aīa illa sensitiua que ab intellectiua eminenter cōtenta
 est: qd est p̄positum rōnis. Qd vero subsequeris de participatiōe /
 et verum est: & si ad ipsā aīam applicetur / p̄prieq; loquamur. nō
 diuinitatem participat aīa aut alia queuis creatura / sed metapho-
 rice tm̄ modo / si proprie summat; diuinitas. Sic. n. dei eētiam
 ip̄portat que ab oī creata natura in infinitū se iungitur / deo q; solū
 substantialiter cōuenit / imo deus ipse sua est diuinitas / sua eētiam.
 Si vero diuinū illud dicatur qd corruptionis est experts vt p̄te a
 materia hac inferior; que corruptionis est parens / alienū sic inue-
 nitur / vt ab ea nullatenus in suo eē subali dependeat / put diuinū
 accipit philosophus in. 3. phibico; ex auctoritate antiquoz: sic in-
 telligentē / corpora celestia / & inter corruptibilia formas / sola
 intellectiua aīa / diuinitatē nō dico participat: s; eētialr habet. Et
 de intelligentiis gdem id Aristo. in. 12. meta. demonstrat. De corpo-
 ribus vero celestibus in primo celi p̄ ceteris locis efficacissime do-
 cet. De aīa aut in oibus supra p̄sepe recitatis locis: sed potissimū z
 & aptissime id p̄mp̄sit in loco vbi tu debueras allegare. 9. inquam
 G ii

ca. 4. de partibus aialium. & in 5. cap. primi. primo qppe liber de partibus aialiu nō decem capis distinguitur vt tu allegādo dicitur / videris putare. sed qnq. trino clauditur. Sic aut loquitur in 4. vbi supra philosophus. Solus aialiu oium hō erectus est. qm eius natura atq. suba diuina est. Et quasi reddens rōne a posteriori vt cōfuevit & necessariū est in hoc qōnis articulo / eadem quā in ceteris oibus locis dixit (vt sepe recitātū est) hic ē assignatū di / cens. Osm aut diuini est itelligere atq. sapere. patet igitur q cū hoc mō sumendo diuinitatē / aia humana q natura hois dr (for ma qppe natura est) simplr ab Arist. dicatur diuina / necessario se qtur q immortalis simplr sit & nō scdm qd. Sequitur ē ex hoc ipso q hoc mō sumptū ē diuinū nō participat / sed subalt (vt dixi) diuina est. Si aut illud tertio mō dicatur diuinū qd quolibet asq tur q ppetuum sit: siqdem nō scdm iquidua sed scdm specificā mō successione diuinitatez / hoc est ppetuitatem obtineat: non nisi scdm qd diuinū est & certe imperfectissime. Quo & mō spēs oium gnabiliū & corruptibilium ppetue sunt / & quodlibet eaz indiuiduū ppetuitate participat: qd est ē ppetuum iūmo quo di ei possit mō. Et hoc tm intēdit imo exprimit Ari. in 2. de aia: vbi q tu allegas. Dicit. n. sic. Naturalissimū opez oibus viuētibus est qcunq. pfecta & nō orbatā aut gnationē spōtaneam nō hnt / face re sibi sile in spē: quatenus ipso semp diuino & immortalī ēē parti cipent scdm q pnt. Ecce q talia dicit picipare diuinitatem scdm spēm: nec dicit simplr picipare diuinitatem / sed scdm qd: quā im pfectionem participādi exprimit illud verbum. scdm q pnt. Et hoc idē exp̄ssius paulo infra ibi ēt vbi tu allegas declarat Arist. di gens. Nihil cōtingit corruptibiliū idē & vnū nūero pmāere sem p: sed p gnationē pmanet spē vnū. Et ex his patet apte qd itel / ligendū sit verbus qd inter duo hēc dicta mediāt quo dicit philo. Oia assimilari diuino & immortalī appetūt: & illius cā agunt que cunq. agunt scdm naturā. Vex extrema hec auctoritas pōt altiori ēt sensu interpretari. Cum n. triplex sit rei ad rem assimilatio. scdm spēm. scdm genus. & scdm analogiā / deo opti. max. nō nisi tertio hoc mō oium imperfectissimo pnt creata queq. assimilari: & eodē mō pnt oia dici diuinitatem picipare. gradu tm diuerso diuersa. Quia. n. i. deo ē / viuēt / sape / multa qd gns iueniuntur altissima: qcunq. nō p eēntiā aut a se ēē hnt: nec eoz ēē totū id qd sunt: neq. totū hnt pfectionis cumulū q sub ēē clauditur: i. p mō cōseqn ter ēē picipare dnt: & nobiliora nobiliora. Item q vitā hnt / nec tm sua ipsa sunt vita / sed aliqd pter vitā in eis est. neq. etiā qcqd p pfectionis sub vite ambitu clauditur ab eis habetur: ipsam dei vi / tam que oium pfectissima est / participare dnt: & in hoc eidē assimi lari / pfectus quedā aliis scdm varios viuētū gradus: quo mō solō hō pōt cōgrue dici pre aliis aialibus diuinitate picipare / eo q vi / ta eius nobilissima sit / vt pote itellectualis. Quo vero sape partici pant / ipsa tm sapia nō sunt aut itellects sed aliqd pter hnt / deo ēt assimilatur / & inter oia alia q dicta sūt / pfectissimo mō. quo tm adhuc in mō gradus nōnulli inueniuntur / scdm q sube separa / te naturalr pnt hoibus. Ex pdictis igitur his oibus que pro te al legasti / nihil adhuc tibi quōquo mō fauet / sed eoz multa cōtra te ppositum nrm inferre monstratū est. Sed q tu ex Arist. post hec vis in oibus iueniri numen nature: si speciale qd dam numen na / turā ipsam ēē putas ex Arist. a qbus alioz q antiq putabant nu mina seiunctū: iam Arist. idolatram imo idolatrie vnus monar cham vt pote numinis auctorē inducis. sed certe nō egebat Arist. tam pcella hac tua laude. Si vero nature numē appellitas aliqd di uinitatis in naturis nris latians / & p rep ipsarū diuersitate diuer / sum / & pproie & nō metaphorico sermone id asseras ex philoso / pho: certe nullū sectatorē tam falsi dogmatis tibi cōsentire repe / ries / pter quosdā olim apud egiptios q cepas / allia / ceteraq. vilissi ma queq. huius rei grā colebant infani. Quis nā hanc extremam stultitiam iponat Arist. nisi funditus amens? Sed neq. Arist. ibi ex se neq. ēt ex Heraclito ea dicit / q tu ex capite tuo hic inferre nō erubuisi futilia. Sed Ari. ibi verba sunt hec. Eraclitū dixisse ferūt ad eos q cum alioq eum vellent q forte in casa furnaria quadam / calorīs grā sedentē vidissent / accedere tēperarunt: ingredi. n. eos fi denter iussit: qm ne huic qdem loco dii desunt imortales. Ex his aut verbis q nan audeat inferre / q in qualibet re numē subsistat: & non magis q q se subsistunt numina / in his ēt infimīs / cālita tis sue virtutem effundunt? Qd vero demū in tua ista rñsione p cedens asseris aliqd imortale / mortalitate participare / ei penitus cō trariatur / qd eiusdem solutionis principio dixisti / participatū in / quam nobilior ēē participante vt pote p modum cē se hns respe ctu illius: qd eadem verū est si proprie vtatur participationis vo cabulo in abstractis. Improprie aut participatione accepta / currit qd hic tradis & p inducā verbalr pbas. Sed qd nam hoc confert erronee tue positionis? Nunqd aia scd3 qd immortalis / participaf

mortalitate improprie / si mortalis simplr est / & non nisi scdm qd sit imortalis / vt tu falso supponis? Luna n. terrea pproie & simplr / nec erratica ob illā participationē pnt pproie elemēta vocari / sic p te aia simplr dr ēē mortalis. At deus cui pproium est ex malis bōa semp educere / hoc nunc efficit / vt ex tuis his assercionibus ad fal sitate pbandam iductis / magis veritas elucescat. Similitudinē. n. emi nentis illius cōtinentie / hec aliquatr expriment / quā aia intellectū ua sensitūā cōtinet eminētē & absq. corruptibilitatis vili condi tione: sicut luna terrā: & erratica cōtinent ea q cōterit apud nos ele menta vocātur. Neq. n. terra scdm hanc vilē cōditionē que apud nos hētur / in luna est: nec in syderibus elemēta. Sed in hoc tm sif tudo deficit q luna nō pproie terra vel terrea dr / neq. sydera elemē ta / sicut intellectū aia proprie & simplr sensitūa est & vegetatū ta. pmanet igitur prima illa ratio in suo vigore / nō obstantibus imo fauentibus pene oibus que nunc induxisti.

Ad secundā dubitationē dr qz si inter pproie z im ppo. e
 tū doae mediū: sicuti lz inter substantiā z accūs non dat mediū: nihil. n. ē q nō sit vel substantiā vel accūs: nō aliqd ponit participare de pproietatib. vtriusq. sicut z moueri secūdū partē ponit mediū inter mo ueri per se: z moueri p accūs vt dr qnto physicos. Quare aius humanus z si iproprie dicat imortali bus imortalitatis. Cū vniuersale cognoscat: tā z si hmōi cognitio valde tēuis z obscura sit. Nō sic aut est de cane z lepore: quantum ad istam operatione. Quare obiectio ibi facta cessat.

Tam etiā rō illa non necessitatem sapiat. sed pbabilitatem quā Tutela. e
 dam: atq. solutio ē tua hec: nullatenus illam deicit aut infirmat. Vis. n. tota mediū consistit in participatione impropria. Neq. n. a te dr aia improprie imortalis nisi qā imortalitatem parricipat sed improprie. pari ergo rōne dicitur leo improprie / qā participat ēē licet improprie leonis naturam scdm similitudinē pproietatū eius. puta audacie magnanimitatis & similitū. Et pp hoc licet leo cūm aia in hoc non cōueniat q vlt cognoscat / poterit tm ex pdicta rōe dici leo / ppter participationē pproietatis leonis: sicut dr imortalis iproprie (vt tu asserimas) ppter tenuem & impropriā participatio nem cognitionis vris / que opatio pproie & pfecte immortalibus cōuenit. Vteris pterea modo loquēdi in hac tua insulsa euāsiōne / auribus catholicoz / infesto: Nā & si vt philosophū philosophis te ēē locutū alicubi excuses / meminisse tm debueras eos qbus lo queris philosophos ēē christianos / & te nō minus sacro regenera tionis fundamētum est / non tam acerbē asserere debueras vltā cile possēt qsq. te de sancta fide suspectam hēre. Quid nam rogo sapit tam accurata cōfirmatio ista qua dicis. Animus humanus & si improprie dicatur imortalis / qā vere mortalis est / & qd in quā aliqd prese fert nisi mentem oblitatam / que herelus oium nephandissima est. prudentius de cetero miser loquaris. & si ēē (qd absit) fidelis non sis / saltem non infidelem te verbis ondas / vt non tante infamie notam incurras.

Quod si dicat nos multū vilificare intellectum ppo. e
 humanū: cū ipm vix vmbra intellectus affirmamus. Huic qdes dr qd vere pparando ipm intelligentiis vmbra est. Qd ēt docet Arist. z in erratis de aia: z in secūdo methaphysice: Nō eni vere appellat intel lectualis sed rōnalis. Intellect. eni simplici itutu oia intuet. At rōcinatio cōpositione: discursu: z cus tpe. Que oia attestant sup iperfectione z materiali tate eius. Sunt z enim hec conditiones materie.

Intellectualis discursus & cōpositio / formam discurrentem ēē Tutela. e
 materialem nō arguit / sed formatum. Verum p se phisco tempo re siue secūdum ēē siue in opere subiacere / non nisi materialium formarum est pproium. Opatio aut intellectus nostri / non p se mē suratur tpe qd est mensura motus primi mobilis / sed per accūs / & superius extitit declaratum: eo q pro statu isto necessario coexistit phantasia opus: qd quia corporeum est / predicto tpe mensuratur. Discursus autem ipius intellectus vbi necessario prius & posteri us interuenit / & cōpositio illa / non nisi discreto tempore mē suratur: cuius generis tempore operatione etiam angelorum ad in tra mensurantur. Neq. est vnicum tale oium predictorum tēpus: sed singulorum angelorum / nec non & singularum animarū sin gul a

gula sunt etiam discreta ipsa tempora: quod nihil aliud est nisi successio predictarum intellectualium operationum/ quarum quilibet est tota simul/ & earum singulis singula instantia tale tempus componenda corrumpit/ quorum quilibet potest multo tempore quod mensura motus celi est coexistere. Et discretum dicitur tale tempus sic ex suis instantibus non compositum/ ad differentiam temporis continui motum primi mobilis mensurantis/ & ex suis instantibus non compositum. Quod quidem tempus non tam ex reuelatis quod ex natura cognitis compositum/ & inductum est a sacris theologis in secundo sententiarum. Ex hoc autem quod alicuius operatio mensuratur predicto tempore discrete non potest inferri tale quod operans esse materiale/ quoniam si non nisi tempore tali mensurentur omnia eius opera/ imaterialem esse substantiam hoc attestatur/ que sic operari dicitur licet componere & discurrere gradum infimum inter imaterialem tenere operatorem inferant. non autem inferunt quod dicantur non nisi improprie imaterialem. Sicut & nigredo licet in infimum gradum inter eos qui lucem participant ut in firmis color teneat/ non tamen ob hoc dici debet improprie color vel secundum quod tamen naturam coloris participare.

C Si vero ipsum intellectum humanum comparaueris ad cetera generabilia & corruptibilia primum gradum nobilitatis obtinebit. Quia corpus ibecillissimum sit/ & fere infinitis infirmitatibus obnoxium deterioris quod additionis quod sunt fere omnes bestie. ut optime philosophus naturalis historie manifestat.

C Imbecillitas ista corporis non infert ignobilitatem/ quoniam maxime eius nobilitatis est expressum indicium. Ex hoc. n. facile passibile est quod a media complexionem que nobilissima omnium est/ facile deuiare contingit. Cum sit et organum nobilissimarum operationum/ cunctis necessariis corporibus prestat inter corruptibilia.

pōpo. **C** Adde insuper quod homo vel est subiectus/ vel alius dominat. Si quidem subiectus est/ consideret suam pessimum sortem. Cuius de mille milibus dominantibus unum mediocrius virtutis reperiat. imo quasi semper in potestate constituit sunt amentes/ ignorantis/ omnesque genere viciorum referti. Quia dura autem sit hominibus fors satis liquet/ cum nullum genus animalium sic ab aliquo sue speciei premar. Si vero alius dominetur/ quod iniuriam sit tyrannis/ satis abunde & Plato in de reipublica/ & Aristoteles in politicis declarat/ ponuntque longe deteriorem esse tyrannidis conditionem/ quod subiectum quacumque subiectione. Quicumque igitur tantum magnificabit hominem/ non consideret ea que non experitur sed ea que scit/ & que ante oculos habet.

Tutela. **C** Tragedia quam nunc texis/ non natura hominis tangit/ que libera est/ & de se obis dicitur que inferius sunt/ superiora quoque in sui perfectione intellectuali coarctat/ sed corporis tangit naturam calamitatibus huius vite per se subiecta/ qua & sola tyrannidis subditur hominem. et voluntate hominis nulla potest artare aut violenter inflectere sed nec imutare quidem/ contra deum tamen potest esse. quod quidem immortalitati eius aptissime attestatur. Hominem autem secundum intellectualis naturam magnificantes/ non debent ad corporales conditiones diuertere/ & ea que sensibus tantum corporeis percipiuntur bestiarumque communia sunt attendere/ sed ex intellectualibus operationibus debet quod intellectu viget/ imaterialitate ante considerare/ atque considerate educere.

pōpo. **C** Ad tertiam autem dubitationem. necesse est/ quod quidam grauissimi interpretes Diui Thome exponentes articulum. 7. questionis. 84. prime partis summe ubi de hac conuersione pertractat Diuus Thomas dicitur singulare reflexe intelligi/ & quod hominibus reflexio est quod dam arguitio diciturque quod uniuersale non cognoscit in aliquo singulari/ vix in aliquo particulari/ verbi causa/ quod homo non cognoscit in socrate vel in platone/ sed in aliquo homine. Aliquis autem homo ad hominem se habet infra terminos primi modi dicitur per se/ & quauis non sit primum in tali modo/ est tamen infra limites eius/ sicut se habent perfectum & imperfectum ad unquamque rem. Neque homo est prior aliquo homine cum conuertatur subsistendi potentia. Nam si homo est/ est aliquis homo/ et si aliquis homo est/ homo est/ quod esse non posset si homo esset prior/ aliquo homine. Nec autem dicta apud me sunt

ambigua. Et prior quidem quod homo cognoscit in aliquo homine sed non in forte/ neque in aliquo singulari/ istud quidem in primis vix esse per experimentum. Quoniam quatuor quod imateriale vel uniuersale cognoscamus/ semper nobis formamus aliquod idolum in cogitativa in quo illud speculamur/ vix & diuus Thomas ibidem dicit. Nota tale idolum est quod dicitur singulariter/ & singulariter representans. Rationem ad illud tendit. Nam vult probare nos intelligere per conuersionem ad phantasma. quod fingi non potest nisi singulariter. Quoniam homo est in forte/ & equus in hoc equo. Et enim hec sunt eius verba. Quare ex eo quod homo est in hoc singulari/ ideo cognoscit in hoc phantasmate. Aliter enim probatio non esset conueniens. Non enim ex eo quod est indifferenter in aliquo homine/ cognoscit in hoc phantasmate. Et certe huius interpretis dictum littere contradicit. Sic enim stat ista. Cognoscit in aliquo individuo. quod manifestat per verba subsequentia. sequitur enim. Natura inquit humana est in hoc homine/ & equina in hoc equo. Amplius difficillimum est apud me intelligere illi argumentationem/ cuius hoc quod mihi multipliciter videtur deficere. Nam ex primo priorum omnis vera argumentatio habet aliquam propositionem uniuersalem/ quoniam singulare ex singulari non inferitur. uniuersalis autem propositio/ inductione habet/ ut prior/ & secundo posteriorum propositio. Inductio autem est singularis/ ut satis notum est. Quare in cognitione uniuersalis preponitur singularis cognitio. Amplius vix ad intellectum socratis idigenus illa obsecrati sine argumentatione qua ipse dicit/ tunc magnus temporis apparet ad cognoscendum socratem post hominis cognitionem. Ego quoque fateor/ me intelligere socratem esse hominem/ nihilque de illa arguitio intelligo. Puerique & idiote discursu carentes/ nescirent hoc esse hominem/ & illud canem/ cuius arguitio illam non habent. preterea/ aliquis homo se cunctum ipsum/ non est singulare licet determinet homines/ sed nihil vix in aliquo homine posse esse determinatum hominis/ nisi illud sine categoriam aliquis/ quod non vix/ cum in plus se habeat quod homo. Et tamen determinans debet se habere in minus quod determinatum. preterea/ quod ipse dicit hominem/ & aliquis hominem esse simul quoniam mutuo se inferunt. verum eodem argumento/ si omnia singularia contenta sub homine accipiant/ eodem modo sub diuisione se inferunt cum subsistendi potentia. Reminiscitur tamen dubium est quod homo secundum intellectum est prior singulari/ quod quis non secundum rem. Et de prima est sermo. Porphyrius inquit in conuentionibus/ probat genus esse prius differentiis & speciebus/ quoniam sublatum genere/ nec sunt species/ nec differentie. vix ipsis sublati/ non auferret genus. Quod equidem intelligi nequit secundum rem/ sed tantum secundum intellectum. Nec tu nec ille quem vocas grauissimum sancti Thome interpretem quod adhuc est superest/ mentem Diui doctoris in hoc apprehendisti. Neque enim vult angelicus doctor/ (ut est supra diximus) quod intelligi sic cognoscit vix in singulari/ quod simul vtrunque necessario per actum suum apprehendat/ licet forte vnum in alio siue directe siue reflexe apprehenso. quasi ipse intelligi speculatio naturam eorum/ speculetur simul phantasma/ in quo intueatur ipsam naturam eorum. Argumentum. n. contra hunc sensum factum militat euidenter. quia nec directe potest intueri intellectus ad singulare vel indiuiduum materiale terminari/ nec reflexa cognitio necessario perigitur aut coexistit ad vix cognitionem quod directa est. cum directa sit non solum natura prior sed et tempore quod reflexa/ quia non nisi preuis cognitionibus intellectus/ per se intelligi/ bilis/ actus & verbi/ esse potest reflexa phantasmatis cognitio. Non cognoscit autem intellectus hec omnia cum plura sint & ut plura cognita simul tempore. Sanctus Thomas quoque si bene inspicatur/ non dicit ipsum intellectum ad hoc quod vix intelligat/ necessario debere speculari phantasmate/ neque et vix in phantasmate/ nec hoc habetur ex loco allegato in prima parte. Et hoc sic probatur. primo namque in illo articulo

Tutela. b

C ii

ponit cōclusionē q̄ impossibile est itellm scdm p̄ntis vite statū quo
passibili corpori cōiungitur aliqd̄ itelligere in actu nisi cōuertēdo
se ad phātasmatā. qd̄ aut p̄ tale cōuersionē itēdat p̄ cōclusionis
illius primā p̄bationē quā iducit/p̄ quā nihil aliud cōcludit nisi
q̄ op̄3 phātasia eē in actu / tō in prima acq̄sitione sc̄ie q̄ in vsu illi
us: vt ex hoc pateat cōuersionē illā nō importare actum itellestū
sed dicere p̄supponem actus phātasie / & terminari ad vlem / nō nisi
in eo q̄ p̄ phātasia aphenditur real̄ ex̄ns / & ē p̄ talis rei phātas
ma imutari. Et hoc ip̄m sc̄us Thomas quasi p̄dictū verbū conuer
sionis in cōclusionē positū exponat in eodē arti. circa finē dū p̄po
sitū p̄cipale cōcludit ondit dicens. Et iō necesse est q̄ ad hoc q̄ in
rellectus itelligat suū obm p̄priū / q̄ cōuertat se ad phantasmata
vt speculetur naturā vlem in particulari existentem. Vñ patet q̄ se
eūdem eum dicta cōuersio importat q̄ ad naturam vlem specula
tio itellestus terminetur / tanq̄ ad obiectum p̄priū / que natu
ra vsis in particulari existat: non tñ dicit aut intendit q̄ existentia
nature vsis in particulari / vel ēt particulare ip̄m in quo natura exi
stat sit terminus speculationis itellestus dum naturā vlem intel
ligit. A quo aut tale particulare seu phantasma eius habeat neces
sario tunc cognosci / ex qua necessaria coexistentia cognitionis di
ratur itellestus dum vlem apprehendit / ad phantasmata conuertit /
declarat paulo ante dicens. particulare aut apprehendimus per sen
sum & imaginationem. Et ex his p̄3 qualem sensum habeat alia
verba que paulo ante hec vltimo inducta ponuntur / cum quasi cō
eludens dicit sanctus Thomas. Vñ natura lapidis vel cuiuscunq̄
materialis rei cognosci non pōt complete & vere nisi scdm q̄ co
gnoscitur vt in particulari existens. Et rōnem preassignauit / q̄ in
quit de ratione huiusmodi nature est / q̄ in aliquo particulari exi
stat: patet. n. ex p̄dictis q̄ non intendit de cognitione vsis & in
tellectiua tātū / sed op̄3 q̄ itelligat de vtraq̄ cognitionē. (sensus
& itellestus: & tam de esse vñ abstracto q̄ de esse eius in singula
ri. Quasi dicat. Ad cognoscendū perfecte & vere naturam rei ma
terialis de cuius ratōe vtic est q̄ sit in aliquo materiali indiuiduo /
requiritur tam cognitio vsis per itellestū / q̄ cognitio singularis p̄
sensum & imaginationē / q̄a sic natura illa cognoscitur quo ad om
nia que de rōne eius sunt. Non est tñ negandum q̄ itellestus co
gnoscat nā3 ipsā vlem / i rōe sua h̄re q̄ sit i singulari. S3 pp̄ hoc nō
cognoscit. singulare i eē singularis / quasi intuitus itellestus ad ip
sum singulare ad extra / vel ad singulare rep̄tās speciem termine
tur: sed ipsius singularitatis modum aphendit vñ. Sic ergo patet
q̄ licet proprium obiectum itellestus sit natura rei materialis &
in materiali indiuiduo esse h̄ns / non tamen ipsum singulare indi
uiduum p̄pter hoc apprehendit / aut phātasma eius directe. Secus
reflexe & quasi arguitur. Si quis aut forte dicat q̄ verbum illud
qd̄ sanctus Thomas interponit q̄ v3 particulare cognoscitur per
sensum & imaginationem / ad hoc a sancto Thoma inductū est
vt ex hoc concludat itellestus necessario debere cōuerti ad par
ticulare / non quocūq̄ modo se h̄ns / sed vt est p̄ imaginationē vel
phantasiam aphensum / qd̄ est dicere q̄ necessario debet cōuerti ad
phātasma. Dicitur q̄ hoc vtiq̄ verum est: sed p̄pter hoc non habe
tur q̄ sanctus Thomas intendat illam cōuersionē nisi vt prede
claratum nunc p̄ me est: cum secūdum sanctū Thomam & verita
tem / itells actu non itelligat nisi p̄ abstractionē a phantasmati
bus: cui abstractioni videtur directe repugnare p̄dicta cōuersio
ad phantasmata illo mō accepta ab itēprete illo. Cōtra notam
tñ hanc determinationē occurrit dubiū / ex dictis. s. Tho. in palle.
arti. Nā obiectū p̄priū & p̄rotationū itellieue potētie pot̄ p̄ce
cognosci ab itellū q̄tū ad oīa q̄ sunt de rōne talis obiecti. Quid
ditas aut rei mālis est obiectū tale respectu itellestus cōiuncti: &
eē in singularibus est de ratione talis quiditatis. ergo itellestus po
test vtrunq̄. s. itans naturam ipsam scdm se / q̄. secūdum eē qd̄ hēt
in singulari cognoscere / qd̄ non posset nisi ipsum singulare cogno
sceret. Sed ad hoc licet iam per dicta / plene satisfactum sit / tñ ad
clariorem doctrinā repetēdo dicimus / q̄ potentia non cognoscit
obm suum & quocūq̄ est de rōne obiecti sui / nisi modo cognoscit
di sibi proprio & connaturali. Modus aut cognoscendi naturalis
ip̄ius itellestus est vt cognoscat vñ / & p̄ hoc distinguitur a sensu.
cuius modus est vt cognoscat singulariter. Et ideo sufficit ad perfe
ctam cognitionem sui obiecti / q̄ & ipsam naturam & ipsam mo
dum essendi. s. in singulari cognoscat vñ: & hoc de facto iuenitur
in operatione itellestus cum p̄fecte cognoscit naturam rei mate
rialis. Singulare aut cognitionē3 talis nature seu eius aphensione
in singulari & scdm cōditiones singularitatis cognoscit qdem aīa
sed p̄ aliam potentiā: & ob hoc arguitur imperfectior angelo q̄ vni /
capotētia itelliuā tā vñ q̄ singulare p̄fectissime cognoscit. Que
n. diuisa & sparsa sunt in inferiori / vñiūtur in superiori. patet aut ex
his oībus q̄ eū nō cōueniamus cū itēprete illo scdm sc̄m Thomē

doctrinā / oīs hec tua reprobatō sc̄us adductū pillū itēpre / nul
latus nos tāgit aut sc̄m Thomā. & iō trāseat mente suo: ille q̄ ti
bi rēdeat que tu ip̄gnas. vñiū. n. & sanus est corpore atq̄ sensu.
**Quare mihi dōm vñ: q̄ intellectus itelligit ho
minē in singulari: indeterminate tñ. Qm̄ tñ nunc
intelligo hominē in focrate: possum tñ t̄ in platone
t̄ in quouis alio: dūmodo sit in aliquo singulari: Si
cut omne corpus est in vno loco singulari: indeter
minate tñ. Dicitur q̄ simul tpe cognoscit vniuer
sale t̄ singulare: licet prius natura vniuersale. Quā
q̄ nō desint qui singulare prius itelligi affirmāt:
t̄ vt existimo nedum natura: verū t̄ tpe: Lum ponit
vniuersalis cognitionē per comparationē singula
riū haberi. Verū pro nūc cū prima opiniōe transea
mus. Lumq̄ dicebatur q̄ singulare nō cognoscitur
nisi reflexe: ex tertio de aīa: quā iūs Themistiū t̄
Auerrois: sic illa verba non interpretent. Uex hoc
nunc concesso dicimus vere t̄ proprie talem intelle
ctionē esse reflexionē t̄ cōuersionē ad phantasma:
vt vñs Diui Thome vtar: quod apertū est videre.
Octauo nāq̄ de physico auditu in ea parte in qua
ostēdit motus reflexos non continuari: diffinit mo
tū reflexū eū esse qui in idē terminat a quo incepit.
verū cū anima humana per cogitatiuā cōprehendit
singulare primo. deinde eadē p̄ itellestū vniuersa
le cōprehendat: p̄ tñ in eodem singulari speculatur.
Quod per phantasia cognitū est: vere reditus facit.
Et per p̄ntis cōuersionē: quoniā ex singulari per phā
tasia cognitio. Eadē aīa per itellestus ad idē redit.
Neq̄ satis video quō silogismus vel argumētatio:
reflexio: vel conuersio comode nuncupari possint.
Luz non ex eodē in idē: verū ex diuerso in diuersus
procedant eadēq̄ specie vtrūq̄ cōprehēditur: is nō
eque primo. Neq̄ in conuenit plura simul itelligi:
dū per vñā speciem itelligant. Magis autē hoc q̄
illud singulare cōprehendit: qm̄ huius est phātasma
t̄ non illius. Et enim ex huius leonis inspectione:
leonē t̄ hunc leonē itelligo. Non tñ magis leones
ex hoc q̄ ex illo qui moratur in siluis. Et enim si il
lum inspicerē: non minus leonē itelligerē. Verū
hunc itelligo t̄ nō eū qui in siluis: quia huius t̄ nō
illius phātasma habeo. Quare fundamētū stat 7c.
C Sed neq̄ hec tua rñso / dubitatiōi satisficit / cuius uis i hoc cō
sistit / q̄ cognitio directa est prior tpe cognitioe reflexa. ergo cogni
tio vsis q̄ directa est / p̄cedit tpe cognitioe singularis q̄ nō nisi re /
flexa est. ergo cognitio vsis nō dēdet a cognitioe singulari sc̄a re
flexe p̄ itellm. prius. n. nō depēdet a posteriori sed cōuerso pot̄.
ē si nō sit nisi natura prius. Nō. n. sequitur q̄ si id qd̄ est prius sit / q̄
& posterioris quoq̄ necessario sit / sed cōuerso: vt p̄3 in post p̄dica
& metis. Decipis ēt q̄ apte / dū apud sanctū Thomā illā itells con
uersionē ad phātasmatā sine qua nō p̄t aliqd̄ itelligē / tu credis eē
reflexionē. Et p̄3 exp̄se hoc nō eē de mēte illius / tū q̄ scdm sc̄m
Thomā illa reflexa (vt diximus) est posterior q̄ directa: & iō nō ē
necessaria illo mō. tū ēt q̄ de facto p̄ maiori pte cōtingit itellm
hēre directā cognitionē alicui rei puta hoīs: & nihil tūc vel post
de ip̄o suo itellū / sp̄e / itelligere / verbo / aut phātasmatē vel phā
tasia seu ēt sensu exteriori / aut ēt de singulari aliquo sensibili ad
uertere / & ad talia itelligēda nō reflexe. Licet aut sc̄us Thomas ip̄
sam ēt imutationē itells p̄ sp̄m abstractā a phātasmatibus i actu
ex̄nte ipsa phātasia vocet cōuersionē itells: n̄ tñ itēdit de illa reflexe
xa: nec itēdit q̄ talis cōuersio fiat p̄ aliā opationē: s3 receptionē il
lā sp̄e mīstrāte phātasmatē vocat cōuersionē q̄a hoc tale recipere
qd̄ ita itueri itellū: vñ recipiēdo ituetur quodā mō id i quo sp̄s
re lucebat sic i speculo. Et dr̄ cōuersio ituit / iste / ad distinctionē ad
gnitiōis quā hēt vel hēre p̄t itells p̄ eleuationē sui ad supiora. s. ad
subas sepatas: a qbus suscipiet sepata dū fuerit / sp̄s qbus & illas
subas & queq̄ nālia cognoscat. Ille. n. ituitus altissime potētie q̄
eleuationē cōsistit / quasi directus dr̄: & cōsequēter alius ituitus ei
dr̄ quasi cōuersiuus dū p̄ acceptionē ab inferioribus suā cognitio
nē quodā mō mēdicar: qd̄ accidit cōiter i hoc statu quo corpori cō
iungitur**

p̄po. k

Tutela. k

iungitur intellectiva aia. Nullo ergo modo stat hec tua responsio.
Uerū aduersus positionē hanc maiores difficul-
 tates insurgunt. Quibus quæstum video: satisfacere
 non leue est. Et primo quidem: Quia si aia humana est
 mortalis quædammodū conclusum est: tunc non dabit
 vltimus finis hominis qua homo est. Et sic non erit
 felicitabilis. Sed huius oppositū ponit ab Arist. in
 primo Ethicorum vt satis liquet. Est etiā contra cōne di-
 ctum: vbi dicitur quod homo est animal felicitabile: cū
 sit rationis capax. Quod etiam patet ex suo opposi-
 to: cum secundo physicorum disfortunium seu infeli-
 citas: non cadant in bestijs: sed tantum in rationa-
 libus: ergo anima non est mortalis. Omnia patet ex
 cepta cōditionali que est maior propositio. scilicet
 quod si esset mortalis: hominis qua homo non esset vlti-
 mus finis: que sic probatur. Quoniam si quis esset
 vltimus finis: talis cum in parte vegetatiua et sensi-
 tiua: neque in bonis corpis: vel fortunæ poni possit: vt sa-
 tis stricte Aristoteles Ethicorum primo demonstrat.
 Et Boetius copiose et luculenter secundo et tertio
 de consolatione. Et Diuus Thomas in tertio contra
 gentiles. ergo in bonis animi: seu eius virtutibus po-
 neretur eius felicitas. Verum cum virtutes animi
 diuidantur: in morales: et intellectuales: et in mora-
 libus felicitas poni non possit: vt precipitati viri luci-
 de ostendunt: restat quod in intellectualibus. Diuisis
 autem intellectualibus in suas partes: vt. 6. Ethy-
 corū patet: in nulla videtur posse rationabiliter po-
 ni felicitas preterquam in habitu sapientie: que pre-
 cipue de deo cōtemplatur: sicut plana videtur Ari-
 stotelis sententia Ethicorum decimo. Sed et hoc ex
 multis rationibus refellitur. Primo quidem: quoniam
 talis cognitio exigit hominem valde excellen-
 tis ingenij. Et preter hoc totaliter abdicatum a re-
 bus mundanis: bone nature. sane: et non indigentes
 necessarijs. verum tales rarissimi esse possunt: etiam
 in longis seculis vix vnus repetitur. Quod docet
 quotidiana experientia: et historie declarāt. Hoc au-
 tem repugnat rationi felicitatis: quia est bonum cō-
 ueniens cuilibet homini non orbatō: cum quilibet
 homo naturaliter eam desideret. Amplius: quoniam
 talis cognitio valde debilis est: et multum incerta:
 cum magis sit opinatiua quam scientifica. Quod de-
 clarant diuerse opiniones: cum vix duo in talibus
 reperiantur consentientes: nosterque modus intely-
 ligendi idem demonstrat: qui est per sensus: et talia
 remotissima sunt a sensibus. Quo fit vt magis igno-
 rantia quam cognitio: et suspitio quam certitudo appella-
 ri debeat. Quis autem hanc ponet esse felicitatem:
 cuius in felicitate quiescimus: in hac vero titubamus
 et non quiescimus? In super: felicitas rationem ha-
 bet termini: hec vero rota est in via: cum nullus tan-
 tum sciat quæstus: scire potest: immo quāto magis scitis
 tanto magis scire desiderat. Preterea: ad istam ca-
 pascendam: quot artes: quot scientie: quot labores
 quot vigilie sunt requisite. Quare cum vix vita sus-
 ficiat pro vna arte capescenda: quomodo ad talem
 finem peruenire poterit. Cumque quis intuebitur quod
 incertus sit de vita sua: de viribus suis: de euentibus
 poteribus eū impedire et tollē eū de medio: quō tūc et
 tā difficile iter agredies? Amplius cū tps gnatiois
 talis felicitatis sit maximus: viaque pueniendi diffi-
 cillima: os enim hoiem se quæ totū abdicare a corpore
 cū sit in corpore: et dubiū est de euentu: et et postquam pue-
 nerit: in momento eas amittē: vel moriēdo: vel infantiē-
 do: vel ex aliquo alio casu. Quō igit ista non verius

nūcupabit infelicitas quam felicitas? Quare non irra-
 tionabiliter multi dixerunt: si aia humana mortalis est:
 longe deteriore eē conditionē hominis quam bestie cuius-
 vis: inspecta hominis imbecillitate quāto ad cor-
 pus: quod tot infirmitatibus est subiectum: et ani-
 mi inquietudine: qui semper huc atque illuc verti-
 tur. Secūdo. et principaliter: quia stante animi hu-
 mani mortalitate: homo in nullo casu. quantūcumque
 vrgentissimo daret eligere mortē. Et sic remoueret
 fortitudo: que precipit et tenere mortē. Et quod pro priā
 et bono publico dēmus mortē eligere: neque pro ami-
 co dēremus exponere aiam nrām: imo quodcumque scelus
 et nephas perpetrare: magis quam mortē subire. Quod est
 Arist. tertio Ethicorum et nono eiusdem. Et gnā. Lu-
 ius signū est quod naturaliter odimus ista facientes: et pro
 eorum vita tuenda: eosque vituperamus. naturaliter autē a-
 ria facientes amamus et laudamus. Quod autē hoc se-
 quat: satis patet: Quia electio huius rationem proprii boni
 modo mortis totū bonū destruit: nihilque in ea est eli-
 gibilis. Quod et patet ex Platone in phedone: vbi testa-
 tur mortē equo aio non esse ferendā nisi spes eēt de
 meliori vita. Quinto quoque de legibus dicit: quod hanc
 vitā summū bonū censet: eā dedecorat. Diuus quoque
 Thomas tertio Ethicorum quasi dubitat quō ponē-
 tes aiam esse mortale: pnt eligere mortē. Et in expo-
 sitione symboli apostolorū dicit super parte illa: Car-
 nis resurrectionē: quod pcul dubio nisi esset spes resu-
 rectionis: quodcumque flagitiū esset potius perpetrandum
 quam moriēdū. Tertio quia sequitur aut deū non esse gu-
 bernatōre vniuersi: aut iniquū. Quorum vtrūque scelus
 est. Nā si non oia gubernaret: non esset deus. Et si de-
 summū bonū: cuius nihil potentialitatis huius. Et si sum-
 mū bonū: quō in eo iniquitassent hoc at apertū est vī-
 dere. Quia tot mala in hoc mundo sunt que igno-
 ra hoibus sunt. Et si nota: ipunita reliquantur: imo se-
 pissime pro malo: maxima bona reportāt. Et de bonis:
 quod vel non cognoscunt: vel si cognoscunt: remanent si-
 ne premio. Et multociēs mortē: et dāna sustinet. Hec at
 vel non cognoscit deus: vel si cognoscit et sic ipunita/
 vel sine premio reliquat: sicut dicit Hieronymus: de-
 non est. Quarto quod oēs leges tā quod fuerūt quam quod sunt: po-
 nūt aiam post corpore remanē. Et sic hoc ē maximū fa-
 mosus: et in toto orbe celebratū. Quare vel os dicere
 aiam esse mortale: vel quod totus mūdus decipit. famo-
 sumque ex toto esset falsum. Quod tūc philosophus in
 de somno et vigilia negat. Quinto: quod multa sunt ex-
 pimenta pro quod euidenter apprehendi potest eius immortalitas
 Plato namque in phedone refert: quod circa monumenta
 visa sunt phantasmata vmbrosa aiaz. Et hec sunt aie
 malo: vbi hoibus. In nono quoque de legibus dicit occi-
 sorū aias sepe iterfectores hostiliter iseq. pro quod alig
 existimauerūt ad pntiā iterfectoris: vulnera sangui-
 nē emittē. In decimo quoque de republica: refert quēdam pā-
 philū a mortuis resurrexisse: quod de penis et malorum cru-
 ciatibus horrida referebat. Plinius quoque iunior: at
 henis ifamē fuisse domū in qua et simlacrū horridi senis
 aspiciebat: et strepitus audiebat. Atque Athēodorū tar-
 seses phm: simulacrū illud vidisse cōducta domo. Eo-
 que duce cōperisset in area domus sub terra ossa iserta
 cathēis. Et sicut mos erat sepelisse. Domū deide illā
 a strepitu liberatā. Refertque Possidoniū stoicū: quod
 duo quidam archades familiares: cū megare vēissent:
 alter ad cauponē diuertit: alius ad hospitē. Qui vt ce-
 nati quauerūt: nocte visus ē i sonis ei quod erat i hospi-
 tio: ille alius orare vt subuēret quod sibi a caupone iterit
 paret. hic pro terris sono surrexit: deide cū se colle-

gisset: idq; visum pro nihilo habendū durisset: recubuit. Tum ei dormiēti ille idem visus est rogare vt quoniam sibi viuo non subuenisset: mortem suam saltē ne inultam esse pateretur: se interfectus a caupone: in plaustrū esse pietū: et supra stercus iniectū petē vt mane adesset ad portā priusq; plaustrum ex oppido exiret. Hoc ergo in somnio cōmotus mane bubulco presto ad portā assuit: quesuit quid eēt in plaustro. Ille peterritus fugit. Mortuus erut? est: caupo re patesfacta: pēas dedit. Simonides quoq; cū ignotū quēdā pietū mortuū vidisset eūq; humas fet: hēretq; in aīo nauē pscendere: moneri visus est ne id faceret: ab eo quē sepultura affecerat: si nauigasset: naufragio periturū. Rediit simonides: ceteri naufragiū fecerunt. Infinitaq; hmōi adduci possent. Testor: ego quoq; me multa p somnia habuisse: que quasi p similia sunt. Quare aīas defunctorū esse apte hec vident declarare. Serto: q; multa legunt et experientia sentiunt qd i ademonibus verant: qui et pterita et futura pnuunciant: referuntq; se esse aīas aliquorū iam defunctorū. Experimenta aut negare: est impudentie et vesanie. Septimo quia et Aristote. vt ponere aīas imortales. tum quia primo ethico: vni dicit proneporum infortunia aliquid facere ad animas defunctorū. Tum quia ponit eas p miari post mortē. Economicē enim secundo: capite secundo sermonē faciens de alceste et Penelope: dicit qd facte in malis fideles: sibi preparauerunt gloriam imortale. Et iuste a viris honorate sunt: neque a diis sunt imerite. Octauo qa oēs huius snie sectatores fuerūt et sunt viri ipiūssimi et scelestissimi. sicut Epicurus ignauus: flagitiosus Aristippus: ifanus Lucretius. Diagoras dictus athens epicureus: bestialissimus Gardanapalus: et oēs quorū pscientia premit a flagitiosus criminibus. At contra viri sancti et iusti: quorū imaculata est cōsciētia: asseueranter eaz imortale pnuunciat. Quare plato i epistola ad Dionysius que incipit. Audiui ex archedemo: vbi sic dicit. Sit enī natura quadam vt ignauissimi hoies nihil curēt que sit d ipsis futura opinio. Probatissimi autem viri cuncta faciunt quo infuturis seculis bene de se loquētes hoies audiant. Quā ego coniecturā facio esse aliquem sensum his qui mortui sunt rerū nostrarū. Quonia optimi sic forte diuināt: deterimi nequaq; validiora vero sunt diuinorum viroū p sagia quā aliorum et.

Tutela. C Quēcūq; in hoc capitulo proponis vera sunt: & satis bene ppositum inferunt. Et si quo fulciri forte ratiōes egeunt: dum respōsa ad hec tua ressellentur/ apponam: emergentēsq; defectus quib; hoc etiam capitulum aliquāliter respicitur/ aperientur.

Capit. 13 **Pōpo.** C Arduū quippe et honorosus mihi vt his argumētationibus satisfacere et eo presertim. Quā famosus est animas post portem remanere. Et vt secundo methaphysice scribit: difficile est cōtra consuetudines loqui. Verū q̄stū dabit facultas in hac materia: saltem probabiliter dicere conabimur.

Tutela. C Tuus hic conatus cum ad peruersam falsitatez inducat/ peruersus etiam esse conuincitur. cum n. cognoscas veritatem non posse te valide impugnare/ saltem conaris eam dubiam aut suspectam facere: vt si non vales mentes hominum totaliter a veritate quas fides etiam cōstanter predicat/ abducere/ salte3 reddas dubias. Ex famositate autem tibi maiorem incūbere difficultatem affers/ vt per hoc etiam inuas cetera omnia/ rōnes inquam & experimenta facile cōtēnenda. Et cum argumentum ex fama & auctoritate precipue imperitorum (Aristo. n. excipis) infimum locum teneat inter probabiles rationes: iam statim vis indicare vnico verbo qcqd aliud apponitur in hoc capitulo p cōclusionē inferenda/ nullius

penitus esse momentū/ cū id quod apud te difficultatem parit sit ex natura sua leuissimum. Improbādo autem solutiones tuas/ monstrabimus famam illam ex ratione duxisse originem/ experientia comprobata & signis.

Pōpo. C Pro rōnē igit ad primū sciendū est qd vnaque q; res saltē perfecta h; aliquē finē. Tumq; finis: boni rōnem obtineat vt secundo methaphysice dicit: non tñ qd est magis bonū d; vniciq; rei pro fine assignari sed solū secundū qd conuenit illi nature. et e; proportionatur. Nā et si sentire melius est quā non sentire. nō tñ lapidi cōuenit sentire: neq; esset bonū lapidi. Sic nāq; amplius nō est lapis. Quare et in assignando finē homini si talē qualē deo et intelligenti assignaremus: non conueniēs foret assignatio: quā quidem sic non esset hō. Secundo accipiendū est: et maxime memorie mandandū: qd totum genus humanū vni singulari homini cōparari pōt. in vno autem indiuiduo humano sunt multiplicia et diuersa mēbra: que et ad diuersa officia siue diuersos fines proximōs sunt ordinata. Cū hoc tñ qd oia ad vnum finē deputata sunt. Quare oia illa in aliquibus dnt cōdicare. Quod si ordo iste preuaricaret: aut hō non esset: aut incomode esset. Oia vero mēbra ordinantur in cōm vtilitatē ipsius hominis. Et aut vnum est necessariū alteri et e; aut salte3 vtile. Is aliq; et illud magis illud vero minus. Vñ cor necessariū est cerebro: et cerebrum cordi: corq; necessarius est manui: manus vero vtilis cordi. Et dextera vtilis est sinistrę: et sinistra dextre: omniq; mēbra cōmunicant in vita naturali calore: indigentq; spiritu et sanguine: sicut ex libro de animalibus apertum est videre. Ultraq; hec in quibus cōmunicant: singulum mēbrū singulare h; officium. Cor namq; vnum: cerebrū alterum: repar aliud: et sic de residuis: vt in eodē libro animalū declarat Aristot. vey copiosus Galeus in libro de vtilitate particularū. Hec aut officia siue opera non sunt equalia: vey vnum prius et alterum posterius: vñ perfectius et alterz imperfectius. Secundū nāq; Aristot. cū cor sit nobilissimū et primū: et officii eius est nobilissimū et primū. Et sic d religis discurredo. Et quātūcūq; cerebrū verbi causa non sit ita perfectum sicut cor: in suo tñ genere pōt esse perfectum. Quare sicut oia mēbra inter se habent latitudinem et diuersitatē: ita vñq; q; genus mēbrū: infra tñ certos terminos. Etenim neq; oia corda sunt eque magna: vel cōsimiliter calida: et sic de residuis mēbris. Illud quoq; obseruandus est: qd quātūcūq; iter ista mēbra sit tanta diuersitas: nō tñ ea et talis vt discordiā pariat: sed debet eē cōmēsurata diuersitas. Quod si vltra modū fiat: aut perditio in diuidui aut egritudo consequitur. Si et non esset illa cōmensurata diuersitas: indiuiduū minime cōstare posset. Etenim si oia mēbra essent aut cor: aut oculus: animal non esset: veluti in sinphonis et cōcentibus si oēs voces essent vnus ordinis: non causaret cōcentus et delectatio. Taliterq; disposita sunt: vt neq; vniuersum: indiuiduū: neq; aliqua eius ps meliori modo pōt esse disposita qd sit. Sicut plato in Timeo dixit: qd deus dedit vniciq; qd optimum est sibi et vniuerso. Eodem itaq; pacto censendum est de toto genere humano. Vniuersum namq; humanum genus est sicut vnus corpus ex diuersis mēbris constitutū: que et diuersa hnt officia: in cōestamen vtilitatem generis humani ordinata: vnumq; tribuit alteri: et ab eodē cui tribuit recipit: recipio caq; habēt opera. Neque oia possunt esse equalis p fecionis

fectionis: sed quibusdam data sunt perfectiora: quibusdam vero imperfectiora. Hecque inaequalitas si tolleret: aut genus humanum periret: aut non commode staret. Hinc in aliqua in quibus omnia aut fere omnia coincidunt. Secus enim non essent partes unius generis et ad unum eorum tendentia: sicut de unius singularis hominis membris dicebat. Neque inaequalitas inter homines: commensurata tamen. Quod discordia parere: imo sicut in symphonia vocum commensurata diuersitas concordantium delectabile facit. sic commensurata diuersitas inter homines: perfectum: pulchrum: decorum et delectabile generat in commensurata vero contrarium. His igitur sic digestis dicamus quod omnes homines ad hominem sine eodem sequendum debent in tribus intellectibus concitare. speculativo videlicet: pratico seu operatio: et factiuo. Nullus enim homo est non orbatus et in eate debita constitutus: qui aliquid horum trium intellectuum non habeat: veluti nullum est membrum quod sanguine et calore naturali non participat. Unusquisque et enim homo habet aliquid de speculatione: et forte in vna quaque scientia speculatiua. Quia saltem principia que ut secundo methaphysice dicitur sunt sicuti ianua domus quas nullus ignorat. Quis enim est qui propria principia veluti de quolibet dicitur esse vel non esse: non contingit idem simul esse et non esse: ignoret? Quis omnino dei ignarus est? entis: unius: veri: boni et sic de reliquis que nimis onerosum esset percurrere. Hec autem ad methaphysicam pertinent. De naturali quoque manifestum est cum ista subiaccant sensibus que proprio intellectui occurrunt. In mathematica quoque illud clarum est videre cum sine numeris et figuris vita humana duci non possit. Quodque homines horas: dies: menses: et annos cognoscunt multaque alia que sunt astronomici negotij. Non minusque nisi cecus sit: aliquid de visibilibus cognoscit: quod est opus perspective. Nisi quis surdus sit: de concentibus quod ad musicam spectat. Quid dicam autem de rethorica et dialectica? quod dicit Aristoteles. ipse obtemperatio rethorice dicat: pro quod et modo quod omnes participatio ambabus. De intellectu autem operatio qui est circa mores: reipublicas: et res domesticas: illud quidem apertissimum est cum unicuique datum sit bonum et malum cognoscere: esse patre civitatis et familie. Et enim hominum intellectus vere et proprie humanus nuncupatur. ut Plato in de reipublica: et Aristoteles in ethicis testantur. De factiuo autem intellectu: illud dicitur pro parulo est: quod quidem nullus homo sine hoc vitam degere potest. Et non sine mechanicis et necessariis ad vitam homo non potest durare. Uerum scire oportet quod tametsi unusquisque homo de tribus enumeratis intellectibus ex toto non privetur: non tamen homo equatur se habet ad hos. Speculatiuus namque intellectus: non est hominis: verum est deorum: ut Aristoteles in ethicis. id tradit. Et Plato in thymeo: maximum deorum donum est philosophia: quare nullo pacto in hoc homo cum ceteris mortalibus coincidat. Quod et si omnes homines aliquid huius habent: exacte tamen et perfecte paucissimi et habent et habere possunt: pro quod contingit quod ea pars generis humani que se totam speculationem tradit: ea proportionem tamen in genere hominum: quam color in genere membrorum: Quamquam et latitudo sit: ut quidam mathematici: quodam physici: quodam vero methaphysici sint. Interque omnes istos modos est latitudo: sicut satis liquet. Intellectus autem factiuus qui infimus et mechanicus est: omnibus quidem hominibus est communis. imo et bestie hoc precipiant: ut docet Aristoteles in libro de historiis. Cum multe bestiarum casas construunt: multaque alia que intellectum factiuum si pretendunt. Hicque maxime necessarium est: adeo ut maior pars hominum circa hunc detenta est.

Quare femineus sensus fere ex toto huic incubit: ut terere: filare: suere et cetera. Maximeque hominum pars agrorum cultu re vacat: deinde diuersis artificijs. Neque qui unum incubit: alteri artificij commode incubere potest. Quapp Plato in de reipublica: et Aristoteles in politicis iusserunt ut quodammodum unum membrorum commode non exerceret diuersa officia: sic nec unus artifex diuersis artificijs vacaret. Neutrū enim consequetur. Operatio autem intellectus vere conuenit homini. Et unusquisque homo non orbatus perfecte esse consequitur: secundumque eum simpliciter et absolute homo dicitur bonus et malus: secundum quoque speculatiuum et factiuum: nisi secundum quid et cum determinatiōe. Secundum namque virtutes et vitia homo dicitur bonus et malus homo. At bonus methaphysicus non bonus homo dicitur: sed bonus methaphysicus. Bonusque dominicator: nuncupatur. Quapp homo non indigne fert: si non methaphysicus philosophus vel faber appelletur. At si fur intemperatus: iniustus: imprudens: vel aliquid hominum vitiosus dicitur: maxime indignatur et ex candescit: tanquam esse studio sum: vel vitiosus: humanum sit: et in nostra potestate repositum. At esse philosophum vel dominicatore: non nram est neque homini necessarium. Quo fit ut omnes homines possint et debent esse bene morigerati: non autem omnes philosophi: mathematici: dominicatores. et reliqua. Neque enim consistat genus humanum: nisi tanta esset diuersitas: sicut supra de membris dictum est.

Valde memorie commendandum est a veris philosophis quod illa est vna stultitia maxima si ad naturam hominis referatur. Quilibet enim secundum naturam suam propriam et non per ordinem ad alios hominem est capax felicitatis naturalis sibi debite et ad quam naturaliter ordinatur que est cognitio dei et substantiarum separatarum per effectus nobilissimos: quales sunt sensibilibus omnium species cognite a nobis per causas proprias et immediatas: cum ad hec omnia suo modo cognoscenda naturaliter homo ut homo est: feratur intensissimo desiderio. licet non id consequi sathagat qui diuersimode impediti sunt. Licet enim homines in suum finem hunc naturalem (ut dixi) desiderio inclinentur. non tamen naturaliter sed per imperium voluntatis adhuc sathagat peruenire. Sic enim suauiter a deo unumquodque disponitur: ut secundum modum proprium sue nature res vnaqueque operetur ad sue perfectionis acquisitionem. Modus autem operandi quo homo bestias superat est ut suorum actu dominus existens per arbitrii libertatem sui curam gerat: et sic ad finem tendat. Voluntas igitur ut tali desiderio potiatur cum multis etiam exterioribus egeat que vel ad ipsum finem immediate vel certe ad ea que necessario sine consequendo deputata sunt: recto calle perducant: ut puta temporalium non egestas: bona corporis dispositio: vite longitudo: librorum ac magistrorum copia: et alia plurima. Ideo minimum si non omnes: imo paucissimi in voluntaria persequutione talis naturaliter desiderati finis deficiunt: quibus predicta omnia non pro sunt: et nihilominus eorum esse omnibus hominibus asserit philosophus: primo ethico. ca. 13. dicens. Felicitas quid valde commode est ut possit cunctis existere non orbatis ad virtutem per disciplinam quamdam et diligentiam. hec ille. Et propterea quod ita commode potest esse felicitas: ad eius inquisitionem et possessionem hortatur omnes nos ceteri philosophi. in. 10. ethico. ca. 9. sic dicens. Oportet non quodammodum moneri quodam non humana curare cum sumus mortales sed quantum fieri potest ad immortalitatem adniti et omnia facere ut viuamus secundum optimum eorum quod in nobis sunt. id est secundum mentem. L. 3. n. mole paruū id sit: procio et potentia multo magis existit. Et infra. propriū cuiusque natura optimum et iocundissimum est et hominum igitur vita que est secundum mentem. siquidem maxime hec est homo. Et infra. Vita que est secundum mentem beatissima est: secundaria vero illa est que est per aliam virtutem. sprudentiam: nam operationes secundum illam hunc sunt. Hec philosophus. Ex quibus omnibus patet quod felicitas que est secundum mentem: que est felicitas speculatiua: ut distinguitur contra uitam actiuam que est secundum prudentiam: et ceteris omnibus hominibus et ad eius possessionem singuli potest pertingere: alias exhortatio illa philosophi. fuisse superuacua. Similitudo autem illa multorum hominum adinuicem in ordine ad unum quoddam sicut multorum membrorum ad unum corpus non attenditur in hominibus secundum naturam: sed secundum officia: nec per ordinem ad ea que sunt hominum naturalia qualis est ultimus finis de quo supra: cum desiderio eius

Tutela.

sed ad alia / puta ad decetem & pacificum / conuictum hominum. Vel si aliquo modo & remote vltimum finem vel naturale vel supernaturalem respicit / non tamen excludit in aliquo singulari homine possibilitatem consequendi eum. Vnde & Apostolus ob diuersitatem officiorum ecclesie coparauit eam corpori humano per varia membra diuersis operibus officii ordinata que tamen diuersitas in ecclesia non excludit / quoniam singuli homines capaces eius sunt felicitatis ad quam ordinatur ex natura gratia. Et patet igitur quod toto hic tractatus discursus a recta uia longius euagatur. Quod quidem ut clarius ostendatur primo expugnabuntur eius signa. Secundo multa quoque particulae in eo cogesta quae falsa sunt. Et quo ad primum sic arguo. Vt tota multitudo hominum copatur vni corpori / & singuli homines vel saltem si quod conueniunt in vno modo agendi / singulis membris / quibus propria operatio & itidem proprius operandi modus tribuitur / copatur in quibus seorsum ea que sunt hominum naturalia & essentialia / aut secundum accidentalia & ea que ex libertate procedunt arbitrii. Si secundum hunc nullo modo est adpositum ista similitudo: eo quod non tollit quoniam omnes homines naturaliter appetunt finem / & naturaliter in illum tendunt per principia naturalia ceteris omnibus a natura preparata / imo ordinatissime efficaciter similes collata. Et cum ordo nature frustrari non debeat nisi aliud obstat per accessum / quod tamen ex conditione nature poterunt omnes homines esse felices: quod certe non possent vlli si mortalis sit animus / ut deducit optime ratio cui nunc coteris occurrere. tamen quod quod / felix forte dici possit accidere illi quoad felicitatem per suo officio quoque quod ab alio non nisi accidentaliter esse se iunctus ut suppono. Si vero dicas similitudinem illam attendi secundum naturaliter etiam hominum appetitum / & ordinem quo naturaliter quod tendit in finem proprium / & omnes in fine communi. contra hoc sic arguo. Sicut se habent membra diuersa in corpore humano / quo ad distinctionem per diuersa organa / per diuersa officia / in ordine ad diuersos proximos fines: sic se habebunt diuersi homines secundum essentialia & naturalia diuersitate qua & ad diuersum finem sue nature proportionatum naturaliter & essentialiter ordinatur per diuersum modum nature cuiuslibet proportionatum tendenti in tale finem. per hoc patet. Sed sic est quod diuersa illa membra in esse illo & ordine accidentali ad diuersum finem proprium vnicuique / secundum tale esse accidentale distinguuntur specie accidentali correspondenter ad distinctionem organorum / operationum / modorum operandi / ac finium. ergo diuersi homines diuersimode tendentes non secundum esse accidentale per se sed secundum naturam & essentiam suam in diuersos naturales & proprios fines distinguuntur specie secundum suam substantialem & essentialia. Que conclusio ex necessitate sic deducta ex similitudine a te inducitur a quod ridicula sit apud philosophum. aliter explicare non decet. Et confirmatur ratio sic prior. Sicut vnicuique nature debet attribui vniuersa causa materialis: vniuersa est conditionis & spiritus forma / vniuersum quoque agens atque specificum: ita et si finem habeat natura illa / vniuersum & vniuersum spiritus finis esse. conuenit ad quem tendunt omnia que in tali natura conueniunt. Sed per tuum istum processum / finis proprius huius nature per diuersitatem hominum est diuersus. ergo humana natura vniuersitate est specificata non admittit neque homines vniuersum spiritus omnes. per maior deficiente si a philosopho. & non ab ignorantibus penetretur. minor vero ex verbis tuis habetur / si tu per proposito faueat que inducis. In tendendis. non per fabulationem tuam ista euitare / ne ex ratione illa cogaris portare homines omnes suo fine frustrari / si mortalis est anima. Et inducis quod non omnia est idem finis naturalis / sicut nec ad idem membra omnia tendunt ut ad proprium finem in quo quiescat / suam quasi felicitatem adepti propria: distinctione at ad hoc diuersorum hominum fines diuersos: ut quod ex natura sua speculationi vacent licet pauci / quoque finis hic a diis tamen quodammodo multum tuas & imperfecte participatus / sit proprius / & summa hominum felicitas: quod vero ad hoc nequaquam ex sua natura possint accedere / sed inferioris ordinis homines / inferiori quoque felicitate secundum operantium dumtaxat itellim potantur. Alii demum infirmi hominum / naturaliter factiuis tamen modo dediti sint: his delectetur / atque quasi suo fini vltimo copulati / sic infirma / & bestiiis etiam communi felicitate fruuntur. Quomodo possunt autem fines isti esse vniuersi / si primus diis est proprius & extremus bestiiis est ceteris. Quomodo possunt non esse diuersi specie / si nature alicui specificiter respondent ut naturales / & nihilominus mediis excludit extremum / & vtriusque supra se positum infimus non admittit. Communi. naturalis quoque omnibus indiuiduis est finis ille quem sibi proprium vendicat ipsa natura: suique desiderio cuncta trahit que sub specie continentur. Quomodo igitur sub tali specie clauditor / qui finem illum adhoret? Specie igitur dissident a se inuicem homines: vel certe vnus & eque naturalis est omnium finis in quem naturalissimo seruntur desiderio: ut ipsum adepti felicitentur. Confirmat hec que aperte / vniuersi cuiusque sensibilis nobis quoque notissime nature conditio: quoniam singule vnusque generis naturaliter finem appetunt / quem vno eodem modo eiusdem nature indiuidua per posse feruntur ut in eo quiescat. quod testantur simpliciter corpora. Quilibet enim ignis sursum tendit atque simpliciter / quo quiete obtineat. Sic terra petit centrum non impedita. Quod si per nobilitatem / natura plura opera requirit / & varios operandi modos / organa / diuersa ut aialia preseruet: nullum tamen sub tali aliqua specie contentum

indiuiduum si non sit orbatum / expers est ordinis illius quo in fine nature debentur omnibus deseruentibus operibus & instrumentis necessariis conferatur. Neque enim vnitas spiritus in se genere perfecte & finis eidem proprius tale organorum & operum accidentaliter diuersitate excludunt / quoniam maior eo exigunt quo perfectiori gradu inter corporalia est collocatur. Confirmat & secundo quod iduxi rerum tanta diuersitas in similitudinem tamen corporis ordinata / quasi totius vnitate si membra sint omnia que ad eius complectendam perfectionem diuersum habent ordinem. Neque huius ordinis aut communi finis vnitas / neque omnium rerum communis in ente participatio: neque subministratio quae infima reducitur in media / & hec in superiora / possunt vnitatem in natura aliqua secundum vniam specie conuincere: & non aliam ob causam / nisi quia vniuersi cuiusque sic ordinate nature substantialis finis est varius / & consequenter forma distincta / materiesque diuersa / & itidem agens & opera queque modi que agendi: que singula vnium etiam singularem & speciale finem intendunt vbi proprium. Idem ergo homini accidit necesse est non obstante predicta ordinis vnitate ad corporis humani similitudinem / dummodo finis hominum cuiusque proprius sit diuersus / ut preter. Non ergo erunt vnus specie homines sic ad distinctos spiritus fines ordinatos. Secundo contra eundem dicendum modum generaliter sic arguo. Sicut se habent res ad finem suum ad quem ordinatur ut ad optimum / sic se habent ad felicitatem / que si generaliter capiatur / non nisi consequitione & quiete importat in suo fine. Sed si homines ordinatur ad finem generis humani ut cuius / dum totius / non autem tanquam ad finem proprium singulorum / sed eo modo quo omnia membra ordinantur ad bonum proprium totius corporis / non autem singulorum membrorum. sequitur quod omnes homines erunt felices / qui conferent ad perfectionem generis humani: sicut omnia membra dicuntur perfecta cum quodlibet deseruit corpori: secundum cuiusque conditionem propria. Sed omnes homines tamen boni quod mali / tam docti quod rudes / tam sani quod egri conferunt ad perfectionem humani generis: multe namque virtutes non essent / vel saltem non relucere in homine / nisi mala contingerent: puta non relucere patientia / fortitudo animi / iustitia punitiva & humilitas nisi essent iniuste persecutioes / vel crimina punienda &c. Similiter non relucere caritas docentium nisi inuenirentur rudes & ignari: periret scientia medicine / nisi esset infirmi: nullum etiam bonum tam clare relucere in hominum genere / nisi mala inuenirentur opposita. ergo omnes homines possent dici felices quod mali / ignari / infirmi / ignobiles / contemptibiles / & omnibus bonis expertes. Hoc autem non nisi fatui affirmarent. Sed dices. Tales non conferrer per se ad bonum totius generis humani sed tantum per accidens: vel certe si conferret etiam per se dicantur ad tale bonum / & consequenter quilibet talis homo possit dici felix in ordine ad tale bonum: non poterit tamen dici felix simpliciter / eo quod carebit felicitate sibi propria & debita ut quoddam singulare est in tali hominum genere. Sed contra ambas res sponsum sic arguo. & primo contra primam per tuam similitudinem & comparisonem. Sicut enim se habent tam membra vilia que non bilia ad perfectionem totius corporis: ita se debent habere partes humani generis tam nobiles que sunt ignobiles ex negatione perfectionum multarum puta sapientie / bonitatis / sanitatis / & sic de aliis. tu enim etiam dices quod non vigentes intellectu speculatio / sed tamen operatio / vel ignobiliore puta tamen factio / conferunt ad perfectionem totius generis humani ut sic. sed partes omnes corporis tamen ignobilissime conferunt per se ad esse perfectum totius corporis. ergo quilibet homo cuiuscumque sit ignobilitatis / per se etiam & non per accidens conferet ad bonum totius generis humani: & ideo si cut ille partes ex hoc dicantur perfecte quod sic conferunt ad perfectionem totius: sic & quilibet homo quantumcumque malus / ex hoc quod conferet sic ad perfectionem naturalem totius generis humani / dicitur esse felix. Sicut enim per te homo idiota ut idiota & non nisi factiuis deditus / & consequenter ut priuatus perfectione status speculationi vel operatiui / comparatur naturaliter ad naturalem & operatiuam perfectionem totius generis humani / in quantum ex eo etiam resultat pulchritudo aut armonia & contentus totius generis humani sicut resultat pulchritudo & perfectio corporis humani ex partibus tam nobilibus que ignobilibus / ita quod si non haberet nisi partes nobiles puta oculos / esset imperfectum humanum corpus ut dices & verum est: ita perfectio quoque humani generis cum resultet / ut diximus / ex coadunatione malorum & bonorum / sanorum & egrorum &c. erunt dicti homines simpliciter felices. Nec potest dici quod mali homines & imperfecti compararentur ad totum generis humanum / sicut compararetur pars non quidem ignobilis ex natura / sed per aliquid contingens / puta si morbida fuerit. Non per inquam sic dici quod pars non copatur ad perfectionem totius secundum accidentalia mala / sed potius secundum hec conferet ad destructionem totius: comparatur autem ad perfectionem totius secundum suum esse naturale quod ignobile sit. Cuius ergo homo

etib' nō est necessariū. imo neq; possibile. Neq; cō-
uenit generi humano. Non n: cōstaret mūdus: si qli
bet esset speculatiuus: immo neq; ipse: cum impos-
sibile sit vnum genus hominum: vt pote phyloso-
phicum: sibi esse sufficiens. Neq; esse tantum domi-
ficatoriū: genus: vel aliq; hmoi. Neq; fieri pōt vt
vnū perfecte exerceat: opa alterius: nedū oiu: sicut
p̄tingit in mēbris. Quare vniuersalis finis generis
hūani est secūdū quid de speculatiuo & factiūo par-
ticipare. pfecte autē s̄ pratico. Vniuersus. n. pfectis
sime cōseruaret: si oēs hoies essent studiosi & opti-
mi: sed non si oēs essent phylosophi vel fabri vel do-
mificatores. Neq; ita est in virtutibus moralibus:
sicut in artibus & scientijs: q̄ vna impediāt aliam: et
incumbere vni: impediāt in incumbere alteri. Verū vt
d̄r in ethicis: virtutes morales sunt conexe. Et qui
pfecte h̄z vnam: h̄z oēs. Quare oēs debent esse stu-
diosi & boni. Esse vero phylosophū: mathematicū:
architectum: sunt fines particulares. Sicut cere-
brum habet propriū officium: & epar suum.

Tutela.

C Nō est hec doctrina Aristot. quātū tradis. cū ipse philo. in. 10.
ethy. pōat hois vltimū finē eē speculationē obi nobilissimū: & ad
hāc tēdere hoiem nō solū secūdū gn̄s: sed et secūdū q̄ p̄ hois in-
diuiduū: cū dicat i. phe. matha. q̄ oēs hoies nā scire desiderāt: &
q̄ maximā sc̄ia maxie vti q̄ desiderabūt. hec autē ē speculationia cir-
ca pria etis p̄cipia: & primas oīz cās & p̄cipue circa deū: vt p̄
ibidē. quā et sc̄ia merito sapia: ibidē vocat: & appelladā effica-
cissime pbat. Cōuictū at hois: & mutua iter eos opuz cōiatio: ce-
teraq; id gn̄s secūdū q̄ attenditur similitudo illa ad corpus ptes: per
accūs vel saltē remote se hnt ad vltimū finē: vt sepiū dcm ē. finis
quoq; imediātū cuiuscūq; factiui opis: ē pfectio corporis i eē vite sē
stīue ac vegetatiue q̄ sūt cōes & bestii. Vn nō adeo ē nobis hois
quatenus bestii nobilitate p̄stam: p̄p̄riū p̄ctis irēdes: sicut ē spe-
culari: cui finis ipsa iē veritatis cognitio a bestiiis p̄sus aliena ē.
Quē qdē finē hūis p̄p̄riū: q̄ a vita hac nec oēs nec vll̄ hois asq;
p̄t i sua pfectiōe ac puritate: si nō post mortē seruarietur: iā hūa-
nū oē gn̄s orbatū foret nāli suo sine: cui ḡra a nā p̄ductū ē. s̄ p̄
vnā pte igr cū hō sit mortalis hoc ē secūdū corp̄: opo ē vt ex alia
q̄ nobilior ē: aīa inq; i immortalitate obtineat. Ad quā qdē felicitatē
h̄z imediātū ordinetur hō p̄ sapia: & virtutes: tñ secūdū oēs etiaz
opatōes tā prudētie q̄ cuiuscūq; artis: si p̄ ipāz sapia: dirigantur:
in eūde tēdit finē. Ad hoc. n. leges oēs conferūt & trāsmittūt: vt
hoies pacifice virtuosq; cōiūctes: oī ipedimēto remoto q̄ ex
uiciofā vita possit oriri: tāde ad felicitatē p̄uēiāt quā leges oēs nō
nāli post mortem promittunt.

pōpo.

C Neq; ita inegalitas ingenere humano d̄z pa-
rere inuidiā: z lites inter ea: sicut neq; diuersitas i
mēbris: imo vnione & pacē. Maxime cū qlibet d̄z eē
moralis: a quo talia relegata sūt. Et sicut vnūquod
qz elemētū secūdū totū chategoriaticē: est debite
situatum: aliqua tñ pars ipsius melius quam alia.
Nō enim quelibet ps ignis p̄tangit spherā lune: ni-
sivt toti coniuicta est. Neq; quelibet pars terre ē
centrū mundi: nisi rōne totius. ita nō qlibet h̄z vlti-
mū finē qui p̄uenit parti nisi vt pars generis huma-
ni. Sufficit autē hēre communem humanum.

Tutela.

C Immo rōnabilis eēt iudicia & iusta q̄rela: vt hoī eiufdē sp̄ei cō-
tigeret a fortūa vel casu: nāli & optimo illo sine priuari: quē alius
cōsequitur i eadē sp̄e: & nisi eēt immortalitatis cognitio: & nō cogno-
scētes p̄ rōnē: nisi saltē fidē i immortalitatis hērent aīe: sortē suā pe-
ximā deploratē plurimi qua sine culpa miseris palis affecti sūt
vel certe a nā min⁹ sunt dotati mūeribus. Neq; n. magis vni debi-
ta sunt munera illa q̄ alteri si sola nature cōditio spectetur. priua-
tio at boni debiti & p̄cipue finis ad quē: tota sp̄s ordiatur: & qui
ex nā: suppositis nō nullis cōfertur: illacrymabilis pfecto eēt &
dolorosa valde: & in auctore nature reflecteretur nō iniusta q̄rela.
At posita immortalitate aīe oīa congescūt. Etenī cū in facultate no-
stra cōstitutū sit beatos nos fieri: & i beatitudine: quā volum⁹ celsi-
tudinē acquirere: & i oī fortūa siue bona siue mala iueniat vnde gra-
dum possit hō pfectionis ascēdere. nullus ex p̄nti mala fortūa tri-
bui iulle pōt: nec iudicare felicib⁹ eo q̄ eque p̄ aspa vt p̄ aspa imo

facillus virtutū possessio qua ad beatitudinē tēdim⁹ in nā sit facul-
tate. Exēplū at qd̄ de elemētis iducis p̄posito nō fauet magis q̄
obstiat. Neq; n. ps terf ad terrā ipsā totā cathorematicē sumptā
sic cōpatur: vt hō singularis ad hois nāz cōez: cū ps itegralis sit illa:
vt sic: & nō subiectiua: vn⁹ est. n. nūero & idiuidua se orbis terre
sic dico de igne: & aliis elemētis: quoq; ptes ex hoc sine suo potū-
tur quo toto cōiūcte sunt: & sepate nūq; qesūt nāliter: sed semp
tēdūt ex nā vt proprio toto vniatur. Sic et mēbra corpis tūc qes-
cunt cū toto corpore cōiūcta sunt: & si vnū alio ex p-
pria cōditioe p̄statiō eēt: vel magis de sine totū p̄ciparet. Nō sic
totū est hūanū gn̄s vt quasi ip̄s sit i sua tali totalitate capax finis:
cuius sp̄ia veluti ignis assequitur p̄p̄riū locū. Alterius. n. rōnis totali-
tates sunt iste. Et totū qdē vlis finis naturalis vnicuiq; suaz p̄tiuz
debitū est: totius vero itegralis finis toti prio cōuenit & adequatē:
p̄tib⁹ vero i ordine ad totū magis & min⁹: p̄ p̄tis ipsius nobilita-
te maiori. Et si dixeris: & ps ignis ē ignis: & singulare qd̄ dā in sp̄e
ignis: p̄ rōis q̄ totū qdē vlis p̄dicationē suscipit ps eius oīs: nō
aut totius itegralis: Neq; n. ps ignis: totus orbis ignis est. Et hoie
toto vt sic debetur loc⁹ sup̄remus: quē attingat sublimi⁹ vna pte
q̄ altera. Tu at cōpas gn̄s humanū vt qd̄ dā totū itegralē: cui vt
apartibus p se singulis distincto cōpetat adeptio finis: cū tñ nō nāli
p vniuersalitatē totalitatē hēat: q̄ lōge alterius rōnis ē: & nō nisi
p suas ptes & naturaliter p oēs: nisi orbate sint vt aliter p accūs im-
pedite: finē suū naturalē cōsequatur.

C Quapp ad rōnē d̄r q̄ si homo mortalī est: qlibet
hō pōt habere finē qui vniuersaliter cōuenit hoī: q
tñ p̄petit parti perfectissime: nō pōt neq; conuenit.
Sicut nō quodlibet mēbrum pōt hēre pfectionem
cordis & oculi. i mo nō constaret aīa: sic si quilibet
hō esset speculatiuus: nō constaret cōmunitas hūa-
na. Quare & plura climata & vniuersē regiōes sunt
necessarie. felicitas igr nō stat in habitu speculati-
no per demonstrationē: tanquā pueniens vniuersa-
liter generi humano: sed tāquā p̄ueniens parti p̄nci-
pali eius. Et quantūcūq; cetera partes ad talē feli-
citatē peruenire nō possunt: nō tñ ex toto p̄uuantur
felicitate: cū aliqđ speculatiui: & aliqđ factiui hē-
re possint: pfecteq; practici. Qui habitus quasi vnū
queq; beatificare pōt. Agricola. n. vel faber egenus
vel diues: si moralis exister: felix nuncupari pōt: &
vere nūcupat: fonte q̄ sua contentus abibit. Cum
hoc q̄ ē p̄ter felicitatē morālē: pōt appellari felix
agricola: vel felix domificator: si feliciter in agricul-
tura operetur: vel in construenda domo: s̄ non tā pro-
prie pp hoc felix nuncupet. Nec enī non sunt in p̄te
humana: sicut virtutes & vitia. Nō igr gen⁹ hu-
manū a suo frustratur sine nisi seipsuz talē faciat.

pōpo.

q

C Immo cuiuslibet cōuenit: cū qlz hūc finē naturaliter insequatur
potētissimō desiderio: vt ex verbis Aristot. i p̄hemio. metaphi. ma-
nifestū est: nec tu fabulosa illa cōp̄tiōe oppositū p̄bati: sed ma-
gis cōfirmasti. Eo. n. cōclusionis alicuius veritas magis elucet: quo
rōnes p̄ cōtraria iducte magis iualide cōprobātur. Ad oīa etenim
q̄ hic repetis: verba cōculcās futilia: iā plenius i superiorib⁹ ē tñ sū.
Infelix qppe fors agricolē foret: si ex eo q̄ agricola ē: nunq; possit
ad hois felicitatē ascēdere: q̄ hois p̄pria est vt a bestiiis segregatur.
Neq; n. eē agricolā excludit hois eē. sua at nūc sorte vtūq; qes-
cit: q̄a immortalis vite felicitatē breui cōsequēdā expectat. siue fide
siue sapiētū auctoritate cognoscat aīam eē immortalē: qd̄ oibus p-
cordiis naturalē affectat. Ex hoc: sequitur nullū eē pfectē hac i vita
felicē. Cordis. n. inq̄tudo qua semp variis desiderijs qlz agitatur:
oñdit oēz hoēz dum mortali corpore tegitur: felicitatis ad quāz ex
natura suspirat & anhelat. eē exptē. Et hoc cū oibus & semp ob-
ueniat: naturale cōiungitur: & nō ex volūtatis libertate pcedere.
Fecit. n. mos deus ad se: & inq̄tū est cor nēm: inq̄t. Augusti. do-
nec reuertamur ad illū. Miror q̄ & bestias nō dicas felices: cū &
ipse sorte sua qesat: nō inuideat. Nō eēt magnum ad cōtraria his
verba philosophi in. 10. ethico: cap. xi. te glosam iuenire qua tex-
tū peruertentes vt consueuisti.

Tutela.

q

C Et qd̄ vltius addebat: qm̄ talis speculatio nō
vr posse facere hoiem felicē: cum sit valde debilis &
obscura. Huic d̄r q̄ tam & si in ordie ad eterna hmoi
sit: & ad ea que intelligentiarū: tñ iter res mortales:
nihil

pōpo.

f.

nihil excellētius haberi pōt: sicut plato in thimeo dixit. Neq; mortalis immortalē felicitatē appetere debet: qm̄ mortale mortalinon puenit. Sicut ira immortalis nō conuenit homini mortali: vt secūdo rethorice dicit Aristo. Quare primo suppositūmū q; vnicuiq; rei proportionatus finis assignet. Si enim homo erit tpatus: non impossibilia appetet: neq; sibi conueniunt. Tale enim habere felicitatem est p̄ priūm deoz: qui nullo mō a mā z trāsmutatione dependēt. Cuius oppositum contingit in humano genere: qd est medium inter mortalia z immortalia.

Tutela. Mortalem secūdam cōditionem qua mortalis est immortalitatem appetere vnam est sc̄m philosophos. Et hoc itē dicit plato hoc Arist. Verū immortalē vitam desiderare secūdam aīam q̄ immortalis cōiungitur naturalissimū est: & oibus hoibus cōuenit. Neq; intē perātus eē pōt appetitus quem vlr̄ hoī ex nature conditione ex perimur inesse: nisi forte sc̄m te auctor nature / intemperantie ex iusp̄iam cā sit. Speculatiuam felicitatem dixit Arist. hoibus conuenire: nec propria eē deoz: sic ynq; affirmauit: vt hoies excluderet. Immo Arist. directe oppositū docet i. io. eth. ca. nono vt supra allegatū ē n. 7. Vex. cū ī tali felicitate latitudo sit maxima cōsequens est vt humane aīe que infimum tenent locum. intellectus nature / imperfectior ē t modo q̄tum est ex conditione sua naturali / felicitas hec adueniat q̄ intelligētis. Sed forte dicit philosophus. io. ethicoz. ca. 9. dicit q̄ contemplatiua non est qua hō viuūt / sed qua diuinū qddam in ipso existit. At hoc nostro p̄posito non obhsit. Neq; n. ex hoc habetur q̄ speculatio non sit hoīs: cum in fine capituli dicat Aristo. q̄ hoīum vita q̄ est secūdu mentem / cum sit maxime eis propria / est cōsequenter eis optima & iocundissima. patet igitur q̄ Aristo. p̄ priūm dictum non intendit q̄ contemplatio non sit hoīs propria: sed hoc solum intendit q̄ ei propria non sit vt distinguitur a diuinorum / participatione. Et hoc est dicere. non conuenit ei secūdam totum q̄ homo est: quia non cōuenit ei secūdam corpus: eo q̄ corpus ad talem operationem non cōcurat vt cā: vt ex hoc expresse inferatur principale p̄positum v3 q̄ illud. qd est talis opationis imediatum principium. Intellectus sit qd diuinum: q̄ est dicere immortale & p̄petuum p̄t exponitur. 3. phisicoz: q̄ intellectus p̄tinet ad naturam hoīs: imo maxime sc̄dm mētem vel potius mens ipsa homo est: vt philosophus concludit in fine illius capituli. prout. sc̄a. brutis distinguitur. Et si potentia aīe immortalis est / fortius ipsa anime eēntia a qua potentia illa originatur & profuit / immortalis. conuenit vt sepe dictum est. Et multo clarius id habetur ex philosophi verbis si mentem pro anima ipse summit.

pōp. Et cū vltorius dicebatur: quia finis d̄z quietare: hoc autē hominis intellectū z voluntatē nō quietat. Hinc d̄r q̄ Aristo. in fine p̄riūm ethicoz non ponit felicitatē humanā tanq; p̄fecte quietatē: imo ponit q̄ q̄tum cūq; homo sit felix: non tñ tā stabilis est quin multa p̄turbent ipsus: nō. n. esset homo: verū non moueant a felicitate. Sicut non q̄ vis ventus enellit arborē licet moueat folia. Quare in humana felicitate sufficit stabilitas non remouibilis: ls̄ aliquat̄ concurabilis. imo quod plus est z in quacūq; etate. In iuuenili enim si exactam nō h̄s cognitiones que in virili congruit: dūmō habeat iuuenili congruentē: p̄tentus est p̄ illa etate: neq; ampli⁹ appetit quā sibi p̄ueniat. Quare neq; angustiabit: vt dicebat.

Tutela. Aristō in ethicis nō determinat de felicitate hoīs p̄fectissima / 3 de ea quam homo pōt hac in vita cōquirere. que p̄fecto imp̄fecta est & multis miseris sociata. p̄pter hoc autē non negat hoīs felicitatem fore post mortē / de qua in ethicis nō fuerat differendū: cum metaphisicū negociū hoc req̄rat: vt supra sepius dictū ē. Naturale autē desiderium felicitatis purissime & ab omni miseria libere p̄monstrat eam ne dum hoīs possibilez sed & debitam. Et p̄oculduo reddetur oibus / nisi p̄priis cōmissis nōnulli se ea indignos p̄stare. vtpote q̄ non debitis op̄tibus suum finē vltimū acquirere conātur / put̄ create cuiq; nature statutum est. Iuuenes ē si impossibilem sibi iudicarent virilem etatem / robur / & sapientia / non eēnt ex natura cōtenti / non quieti aīo / sed dolerēt plurimū se tanto bono eē orbatus: qd accidit dum imatura morte tolluntur. Angustiari ēt oēs hoīs cuiuscūq; status aut conditionis fuerint / experientia quotidiana docet: nec id negat nisi q̄ sensu eget. Vnde & hī q̄ sapientia atq; potentia ceteris p̄stant / Sato mon inquam & Alexander / tanta cordis inquietudine agitabantur vt primus vanitatum oīum vanitatem cuncta q̄ sub sole sunt bona diceret & sp̄s afflictionem. Alter vero a poeta dicitur infelix & estuare / eo q̄ ei non sufficeret vnus orbis. Egre tulit quog; valde q̄ aliis a se / Aristo. cōmunicauerit scripto philosophia / eundē legimus. Quia etiā infelicitate animi p̄sens fuerit iste in violenta morte / quīq; per se cogitet.

su eget. Vnde & hī q̄ sapientia atq; potentia ceteris p̄stant / Sato mon inquam & Alexander / tanta cordis inquietudine agitabantur vt primus vanitatum oīum vanitatem cuncta q̄ sub sole sunt bona diceret & sp̄s afflictionem. Alter vero a poeta dicitur infelix & estuare / eo q̄ ei non sufficeret vnus orbis. Egre tulit quog; valde q̄ aliis a se / Aristo. cōmunicauerit scripto philosophia / eundē legimus. Quia etiā infelicitate animi p̄sens fuerit iste in violenta morte / quīq; per se cogitet.

Et cū vltorius procedebat / p̄ nunquā tanta scit quanta scire pōt: nec tam clare qn̄ clarius. dico q̄ hoc nō tollit felicitatē eius: dūmodo tantū heat q̄ tū sibi p̄ illo statu conuenit: z ex pte sui non deficiat. Nas tempati appetitus est tantū appetere q̄ tū digerere pōt: ita viri tempati est cōtentiari eo q̄ sibi p̄uenit: z habere potest.

Immo tollerēt eius felicitatem / cū tale desiderium naturale sit: vt per Aristo. patet in prohemio metaphisice. Et in hoc articulo in hoc Arist. te opponis quibus dicit q̄ quia hoies natura scire desiderant / maximam sciam qd est dicere vel clariorem de eodez vel maximi seibilis / maxime desiderabunt. Et cum hoc tantopere desiderato non possint in hac vita potiri / necesse est / nisi tale desiderium frustra sit / in alia eos id consequi non esse impossibile. Et q̄ repletionem sc̄e in ordine ad intellectū / nēm / comparas repletioni ciborum in stomacho / iuxta tuam consuetudinē facis / vt semper inde similitudinē inducas / vbi similitudo nō est. Et id semper in hoc tuo opusculo obseruasti: qd tñ p̄ priūm sollicitus est & eorum q̄ falsa pueris inferunt / & q̄ veritatem expugnant vt p̄ferant falsitatem. Arist. in 3. de aīa dissimilem dixit eē repletionē intellectus repletioni sensus in hoc q̄ intellectus qdem nunq; adeo plenus est vt in intelligibili / quō vel illo p̄fectius repleri possit / vel sublimius ei magis cum nō ex p̄fectione intelligibilis corrūpatur. Nō sic sensus q̄ ab excellenti sensibili facile deicitur / p̄ vltima quēdam latitudinis obiecti gradū in eiusdem p̄ceptioe repleri. Qd si vt diximus a repletionē sensus distat repletio intellectus / q̄o magis dissimilis erit / repletioni corpore penitus / qualis ē illa qua stomacho oppletur cibus. Vanitate cōclusionis tur p̄ce oīdunt iste tue vanitatis inductiones.

Et cū vltorius adiungebat. cūz hō sciat se cito a misurā z multis modis auferri pōt: magis sibi erit miseria q̄ felicitas. Huic d̄r q̄ illiberalis hominis est nō velle restituere q̄ gratis accepit. Cum hō presupponit mortalis. Nā z purgato: iantiqui appellauerunt: cū ea lege receperit vt / ciat nature concessurū. Gratias deo z nature aget. sempq; erit paratus mori: neq; mortē timebit. Cū vnus sit timor: de inenitabilibus. Nihilq; mali p̄spiciat in morte.

Ad tantā dementiā deducere: vt dicas ad liberalitatem spectare velle p̄ priūm eē p̄dere / qd nā docuit totis p̄cordiis appetere / totis viribus cōtueri. A lienu q̄ppe / non autē qd p̄ priūm est / alteri redditur. Quid nā vero magis nēm / q̄ nos ipsi / q̄ p̄ mortē deficiamus si mortalis est aīa? Et si eo malū odibile est quo bono priuatur: qd nā morte odibilis / si oī bono spoliatus hō / seipsum ēt inreparabilem amittat? Quinimmo etiā aīe immortalitatis eē supposita / horribilissimū oīum mors / vt experientia manifestat / eē hoc Arist. nō dicit in 3. ethicoz. Et licet mortē sapiens nō timeat eo q̄ inenitabilem nouit / de morte tñ ipa maxime tristatur q̄to p̄fectius eē cognoscit bonum qd morte perdit. Sic. n. dicit. philo. in 3. ethico / ru3. Quāto magis quis omni virtute pollet q̄toq; felicior est / tāto magis illi molesta est mors. Nā h̄mōi vir maxime dignus est vita: & maximis bonis priuatur sciēs. (Dolorosa res certe) hec ille. Et certe nūc cōperi atq; Heraclitū voce p̄ferentē / q̄ nec corde valeat acceptare. Dicit n. nūl mali sapiētē in morte consp̄cere. Viuere oēs appetunt: q̄ vniciūq; maximū bonū est ipsa vita: vt etiā puri testatur & bestie. Qd & Arist. nō tacuit in nono ethicoz sic dicit. Viuere p̄ seipm bonū est ac iocundū / eo q̄ oēs illud appetant / & maxime boni viri atq; beati. His. n. vita maxime est appetēda / q̄ eē illis bonū est atq; iocundū. hec ille. Ergo mortē omnes fugiūt q̄ malū / & maxie eā fugiūt / quia malorum quog; maximum omnium est.

Cūque vltorius inferebat q̄ hoīs additio longe peior esset quocūq; bruto: certe mea sn̄a hoc non est philosophice dcm̄. Cū opa bestialia quantūcūq; geta i suo ḡne: supponant ingeris in ḡne itellialiū. Quis malet esse lapidem vel ceruū longe vite: q̄ hoīem quātūcūq; vilē. Cū hoc q̄ vir p̄uidēs in quo

pōp.

Tutela.

pōp.

Tutela.

pōp.

libet statu & tpe pot ferre aium getu: quavis qv a tri bulatiobibus corpeis veraret. imo vir sapiens magis eligeret se in esse in extrema necessitate & in mari/ mis tribulationibus. qz esse insipienter: ignaru: & vi/ tiosum: in dispositione p raria.

eior: in libro de republica dicit. Joz hoc h rone fugibilis. Ad adeptione et illi vutis seqz felicitas: vt magna ps felicitatis: & si paz duratura. At ad pec catu illi sequit miseria. Na teste platoe: vitium mise ria est. Et tade mors: cu pp comitiss scel' no sequat i moralitas: nisi forte secundum infamia z vituperiu. Sed manifestum est minus malu esse pum quaz se/ cundu. Neqz magnu tps vivere cu infamia est spo/ nendu vivere paruo tpe cu: laude. Sicut vita hois quatuciqz brevis: est preponeda vite bestie quatuciqz diurne. Aristo. naqz ethicoz prio dicit: vitam longeuam non preferendam esse vite brevis: nisi cetera sint paria. Neqz per se in tali casu mors eligit: cum nihil sit: veru actus studiosus: is ad eu sequat mors. sicut non committendo vitium non renuitur vita cu in se sit bona. Sed vitium renuitur: ad cuius perpetrati/ onem sequitur vita.

Tutela. C Vtiq. scdm philosophia cui capitis no est philosophice dictu. Si ad sensum dicti cospexisses scdm pfecta philosophia id verissi mu ee cōprobasses. Neq. n. cōparatus est ho ipis bestis in eēna/ ture: dū fertur illū lōge deterioris fore cōditionis qz bestie si: aia sit mortalis/ sed in eē felici/ qd p opus acqritur delectabile. pp in/ dicibile qppe tristitia qua ho cōtinue tabesceret & angustiaretur cognoscēs se rāto bono/ immortalitatis in qua/ eē priuatu qua vehe mētissime tā natura qz arbitrii libertate desiderat: cuius tristitie be/ stie sunt exptes/ hoies bestis deterioris eēnt cōditōis si mortalis aia eēt. Sed neq. natura hois oīum bestiaz naturis excellēior eēt si aia hois mortalis eēt. Sed iter bestias cōnumeraretur. Qd si etiā hoc posito alias bestias nature dignitate pcederet/ adhuc tū p cum/ ctis bestis in hoc ifelicioz eēt q suo bono potiri nō posset/ nisi p/ mixtioe maxime illius tristitie suffocato. Vn & dānati/ licet maxi mis bonis nature fulgeat/ sicut & de demonibus diuis: Dioniusius quarto capitulo de diuinis nominibus affirmat q v3 naturalia in eis manserint splendidissima. infelicissima/ tamen sunt: seq. non solum bestis infeliciores quant/ sed his etiā que penitus eē non habent. Vnde & ipm non eē appetuit licet per accūs: vt testatur sanctus Tho. prima parte questione quarta: articulo secundo: ad tertium: & in pluribus aliis locis. Licet autem hec sub fide pro parte cadant: quia tamen vera sunt & verum vero consonat non repugnat/ p3 ex eis nfm ppositū manifeste. Nō sequitur aut ex dō illo philosophico/ qz qmallet eē lapide eo q diurnius eē hcat qz ho. S3 sequit q natura cūctis puidit vt in suo eē plissat/ & natu/ ralia opa peragunt eū voluptate quadā & suauitate: & tū soli ho f/ immortalitatis cōgnitiōe tribuēdo/ cōtinua materies itollerantur eēt tristitie/ sine illa eēt cōgnosceret eē priuatu. Et sic ifeliciissimū aē eēt i suo gne p cūctis aialibz/ i eo qz vnicuiqz ppriū ē: vt dictū est.

pōpo. Neqz vez est q vidēs imēfos labores: abdicati/ ne a voluptatibus copalibus: obscurā agnitiōem/ de rebus: facile amissionē acqisitoz/ magis declina/ ret ad vitā z coposalia qz moueret ad acqrendā scientiā: si vir iste secūdū rōnē operat. Nas quecūqz modicula particula scientiē z virtutis: pponenda ē oibus delectationibus copalibus. imo z regnis ip/ sis inqbus supabundant tyrānides z vitia. Quare primū argumentum non videtur aliquo pacto con/ uincere aiam esse immortalem.

Tutela. C Licet voluptates corpeie postponēde sint sciētis & virtutibus (neq. n. hui' contrarium aserunt qui sapientes sunt) tamen vita propria/ si anima eēt mortalis virtutibus & sciētis eēt pponēda: qa absolute melius est viuere cū vitis & ignorātia/ qz simplr non viuere vel nō eē pp qd scētis Tho. sup simbolū vt supra allegatū eēt p se est/ dixit/ q si nō eēt spes resurrectiōis vel saltē immortalit/ atis (hoc. n. intēdit scētis Tho. volēs dicere si aia eēt mortalis) debe ret qz peligere quodcūqz scelus admictere qz mortē subire. Sed nec id qd nūc p scelere reputatur/ aut crimine/ tūc scelus eēt: sed magis factū cū rōnē/ cū peligendū sit semp melius eo qd min' bo nū est. Sic igitur multa/ q virtutes eē cognoscimus p naturā vt pu ta exponere mortē p patria/ si aia eēt mortalis/ scelera forent/ & econuerso. Qd cū repugnet his q natura r cognoscimus/ & his q a philosopho naturali traduntur in ethcis/ patet q non potest sta re cum cōgnitiōe naturali q aia sit mortalis.

pōpo. Ad secūdū vero in quo inferebat q posita morta/ litate aie: tunc nunquā deberemus/ eligere mortē. Huic dr: minime illd seq: vez magis oppositū. Ter tio naqz thopicoz dr: de duobus malis minus ē eli gēdū. Et ethicoz tertio electio est bonoz: renuere aut maloz. Cū igit in eligendo mortē pro patria p/ amicis: pro vitio euitando maria virtus acqratur: aliusqz multū proficit: cum nāliter hoies hmōi actum laudent: nihilqz preciosius z felicius ipsa virtute/ iō hoc maxime eligendū est. At scelus perpetrādo: cōiunqti maxie nocet. Quare z sibi: cū ipse pars cō munitatis sit. In vitūqz incurrit quo nihil infeli/ cius: cū desinat esse ho. vt Plato in quāpluribus lo

Tutela. C Si aia mortalis esset. in morte ipsa periret virtus & subm virtu/ tis: nec qz ex eis maneret nisi scdm qd/ hoc est in mētibus hoiz. Nō ergo eēt eligibilis mors ppter virtutē q morte intereat. Nihil qppe preciosius est/ felicius/ eligibilis/ ipsa virtute/ si tū virtuosus ho p daret: eo qppe hoie sic sup bona naturalia virtutibus ē adō/ nato/ nihil est p/ iocius: nō aut ipsa p se qualitate virtutis/ qz p/ iudubio cū sit accūs/ ignobilissima ēt suba/ ignobilior ē. Homie igitur funditus extincto/ sic qz ipsa in nihilū aia cadat/ qd nobilitatis virtus nō exns habebit/ cōtra immortalitē aie/ inducis ea q nullatenus vera sunt/ nisi quatenus ea ipsam immortalitatem aie supponūt. Magis ēt vnicuiqz nocet mors ipsa qz vitium si mortalis est aia. Cōitati aut q magis vitium nocet qz mors cuius/ nō ifert eē/ gibilius a ciue eē mori ppter bonū cōitatus/ qz viuere ēt vitiose p/ pter propriū bonum vite. sed bñ infertur qz ab ipsa cōitate debe/ at potius eligi mors cuius ifesti p vitia ipsi cōitati qz vita illius que parū bonitatis cōitati cōfert stante casu qz vitiosus sit. Nec ad cōi/ tatem cōparatū ho vt pars nisi penes ea q accidentalia ei sunt/ ppter que nō est cōsonum rōni qz qz eligat ppria oia substantialia per/ dere propter bonum accidentale cōmunitatis. Stāte aut immortalitate aie/ & virtus manet in aia que manet/ qua & principalr ho ē qd est/ manet & bonū cōitatis. Vn hoc supposito & non aliter/ est mors eligibilis ppter bonum virtutis: q tū si mortalis eēt aia/ vir tus nō eēt iminētē morte. Que vero ex platone inducis vera sunt/ sed non nisi eo supposito qd & plato cognouit/ aiam/ quam hois nō eēt mortalem. Et cetera oia que hic afferes cōtra immortalitatem aie/ nulla veritate subsistunt/ nisi eiusdē aie immortalitate supposita/ ta/ vt ēt supra dictum est: & sic seipsa destruant. Nec eēt vituperō/ sum vel miserum quecūqz vitia admictere potius qz mori: sed ve re laudabile/ virtuosum & scdm rōnem factū: nec eēt tunc vita vt dictum est. Et id sub electione cadat necesse est/ qd electo. neces sario connectitur. tamen si forte non per se vel primo eligibile sit. Neq. n. sub electione per se cadit malum/ cuius tū si necessaria sit cōnexio cum aliquo bono/ efficit vt virtuose bonum illud nō eli gatur/ si priuationem videlicet habet annexam maioris boni/ pro ut in proposito accideret/ vt sepe supra clarissime deductum est.

pōpo. Quod vero dr de dicto in phedone: Plato in de/ re publica z in critone ponit qd sicut vita cū infirmi/ tate incurrabilis est renuenda. imo e uiuis auferen/ da: sic aia cum peccato extirpanda est. Aiaz si eter/ no viueret impeccato sūma miseria est: qn quidem ipsi anime nihil deterius est ipso vitio. Verū illud dixit Plato quantū ad id q de facto cōtingeret. Si enim hoies nō sperarent meliorē vitā post mortē: in/ quissimo aīo sine dubio eā tollerarēt Quia ignorat excellētiā virtutis: z ignobilitatē vitis. Soli eni phy/ losophi/ z studiosi/ vt dicit plato in de republica. z Aristo. ethicoz nono sciunt quātā delectatōes gene rant virtutes z quātā miseriā ignorantia z vitia.

Tutela. C Immo sapientissime oēs tam philosophi qz non philosophi vi tam pponerent cūctis virtutibus seu his qui nunc virtuosus actus sunt/ tunc. n. si v3 anima mortalis esset/ non nisi virtuose proprie vite obseruationi preponerentur. Neq. etiam dicit plato qz si ho/ mines ignorantes bonum virtutis vel scie & c. Sed dicit mortē ab solute non eē ferendā/ nisi spes eēt de meliori vita. Vn scdm opi/ nionē suā hoc dixit: qui tamen non ignorabat perfectionem virtu/ tis &

tis & sapientie/ac ignobilitatem vitii.

pōpo. **C** Immo Socrates i apologia: quā plato scripsit: dicit. Sine aius mortalis sit: siue immortalis: nihilominus contemnēda est mors: Neq; aliquo pacto declinandū est a virtute quicquid accidat post mortem.

Tutela. **C** Quāq; non viderim nunc an verum sit Socrates talia dixisse: nec facile tibi credam cū inuenerim multotiens te philosophorū auctoritates puertere vt supra patefeci. tum etiam spāliter/quia seratem/imortalem eē aiūm affeuerasse ac multipli cōfirmasse manifestum est legenti platonis libros: ipsius quoq; Socratis vite seriem/& pēpue cām pro qua mortem obiit: & verba quibus ne se sui plangerent hortabatur/imortalem eē aiām pferens/& separe te aie vitam felicissimā: & ob hec omnia/non sit verisimile talia q̄ inducis ipm dixisse que in dubium vertāt an immortalis sit anima: atq; adhuc dici posset/ ipm in hoc p excessum fuisse loquatū ob cōmendationem virtutis/in qua ipse specialiter felicitatem statue rat. Vnde sicut hoc falsum est/ita etiam nimirum si ad hoc: abstruendum quedam induxit minus consentanea veritati.

pōpo. **C** Eodē quoq; mō existimo interpretanda esse dca Diui Thome sup simbolo apostolorū. Nō q; scelera sint potius committenda q̄ mors subeunda: si aia es: set mortalis: illud nāq; neq; sapienter: neq; theologicē dici cēseo: sed q; hoies nō cognoscentes excellentiā virtutis & feditatē vitij: oē scelus ppetraret priusq; mori. Quare ad refrenādum diras hoium cupiditates data est spes pmiij: & timor: punitiōis.

Tutela. **C** Immo & philosophice & theologice & oī ex parte sapientissimi hoc dictum est/& supra probatum ac declaratum quō verbū Diui Thome intelligatur. Verum hec que nūc tu euomis/nec philosophice nec Theologicē/sed turpissime & insipientissime dicta sunt: nec non neq; oibus legislatoribus imponis q; nō nisi ad refrenandas diras hoim cupiditates data sit spes pmiij & timor in cussus punitiōis post mortē. Nunq; per vicia deducēdi sunt hoimines ad virtutem? Quid aut negus mēdacio & eo mēdacio quo totū decipiatur genus humanū. Ergo & christo Dño nō ēt ne vt philosophus tu ipones/mēdaciis populū seduxisses? Iaz Mahu/metenis oibus/q; christū saltem vt ppheta sanctissimū veneratur eiusq; nois blasfematores demedio tollunt/ste nūc peiore oīdes sub velamento philosophici nois quo falso scriberis/neq; sumum virum effundens qd pessime latebat in corde.

pōpo. **C** Qdēt supposita aiōiū mortalitate in aliquo casu subeunda sit mors manifestant multe opationes be: stiarū inq; bus nō est dubiū aias mortales esse: atq; i/ stinctu nāe duci. Refert nāq; Aristo. trigesimo capi te noni de historijs qd Virgilius n̄ Georgicoz q̄r to comorax apes pro sui ducis tutela & reipubli: ce: morti se exponere. Scribitq; ibidē sepiē marem p vxore tuenda mortē subire. Refertq; in eiusdē no ni de historijs: capite trigesimo septio. camellū mor su defixo: camellariū interemisse q; ipm dolo coire cū m̄re p pulsit. Equūq; eodē mō deceptū idē scelus ppetrassē. At vbi rē recognouit: se precipitē intere/ misse. Hec aut cū nā fiant: secūdū rōnē facta sunt. Qn̄ qdē ex Themiūti & Auerrois snia: nā dirigif ab itel ligentia nō errante. Nō ergo & in hoie hoc ē p rōnē.

Tutela. **C** Bestie mortē sibi iminere ex aliquo suoꝝ operū nō cognoscūt: & ob hoc non pōt a sapiente dici q; mortem eligant. Ex nonnul lis aut eoꝝ que natura sr faciunt/mortē seq; pacēns euenit q̄tum est ex intētiōne nature particularis. Imo cū nō decertent bestie ni si pp cibū atq; venerea vt dicit philo. in ethicis. & p primū indiū duū/p scdm vero/spēm natura statuerit cōseruari / p; q; non nisi ob sui eē cōseruationē tale qd ex quo p accēs mors seqtur operā tur cōdecertādo. Si aut mortē puiderēt/& mortalia se recognosce rent:eandē pculdubio sicut natura sr sic ēt volūtariē p viribus cui tarent. Et qd affers de p̄cipitio eq; potuit casu contingere/equū su gientē/p̄cipitiū incurrisse. Si. n. naturale hoc eēt in equo: multo pluries eqs id euenisset. A usigisse aut tuc equū/& natura sr q; si/ bi acciderat horruisse/attestatur tale qd eē cōtra naturalē eq exti/ mationē. Et idē dī de camello. Vnde nimirū si eoꝝ tali nature ad uerantibus se opponunt/ seu talia innaturalia p posse deuitant.

pōpo. **C** Ad tertiuū vero principale: cū inferebat: Aut deus nō esse vniuersoz gubernatorē: aut iniquū: huic dī

neutrū seq. Dīq; nullū malū essentialiter ipunitus: neq; bonū essentialiter inremuneratū esse. pro quo sciendū est: q; pmiū & pena duplex est. Quod dam eēntiale & isepabile: qdā ho accidentalē & sepabile: pmiū essentialē virtutis: est ipsamet virtus: q; hoiem felicē facit. Nihil enīz maius nā humana hē re pōt ipsa virtute. Qn̄ qdē ipsa sola hoiem securū facit: & remotū ab oī p̄rurbatōe. Dia nāq; in studio/ so consonāt: nihil timens: nihil sperans: sed i prospe ris & aduersis vniformiter se hñs sicut dī in fine p̄i mi ethicoz. Et plato i critone dicit. Ciro bono ne q; viuo neq; defuncto pōt aliq; malū ptingē. At opo/ sito mō de vitio. Pena nāq; vitiosi est ipsum vitiiū: quo nihil miserius: nihil infelicius eē pōt. Quū at puerfa sit vita vitiosi & maxime fugienda manifestat Aristo. septio ethicoz: vbi oñdit q; vitioso oia disso/ nant: nemini fidus: neq; ipse sibi: neq; vigilans: neq; dormiens q̄scit: diris corpis & ai cruciatib; angu/ gustiaf. vita infeliciissima. A deo q; null; sapiēs quā/ tūcūq; egenus: corpe infirmus: a bonis fortune desti tutus eligeret vitā tyranni: vel alicuius potentis vi tiosi: malletq; sapiens in sua dispositione pmanere. Itaq; ois virtuosus: virtute sua & felicitate pmiā tur. Quare Aristo. trigesimo pblematū: decio pble/ mate: quo querit cur i certaminibus apponunt p̄e mia: at nō in virtutibus & scientijs. Dicit hoc id cō tingere: quoniam virtus ipsa est sibi pmiū. Nā cum pmiū debeat esse p̄stantius certamine: ni hilq; prudentia possit esse p̄stantius: sibi ipsi igi tur pmiū est. At p̄riū de vitio ptingit. id nullus vi tiosus ipunitus relingit: qn̄ qdē vitiiū tōm sibi vi tioso sit pena. Pmiū aut vel pena accidentales sūt que separi p̄nt. vt aurū vel dāna qualiaciūq; sint. Et sic nō oē bonū remuneratū est: & oē malū punitū. Ne q; hoc incōuenit: cū accidentalia sint. Scire tñ ops hic duo. P̄mū q; accidentale pmiū lōge ip̄feri; est eēntiali p̄mio. Aurū nāq; ip̄fecti; est virtute; penaq; accidentalē longe minor: est pena essentiali. Pena nāq; accidentalis est pena dāni: eēntialis vero: pena culpe. At longe deterior: est pena culpe. pena damni. Quare nihil refert si quandoq; accidentale relinquatur: dummodo essentialē remaneat.

Tutela. **C** In hac tua falsa doctrina/ ab Aristo. quoq; deuias. Nā philo. in to. ethicoz nō in virtute vel opatiōe virtutis sed in speculatione su barū sepata; felicitatē statuit & in sapie actu. Stoycoꝝ qdem fuit opinio in virtute eēntialē felicitatē cōsistere. At Ari. virtutes ad felicitatē ducere p̄bauit vt ad terminū via: corūq; actibus felicitatē p̄ p̄mio r̄idere. Eā ob cām ēt iter alia p̄mia virtutis/hono rē statuit q; a virtute ipsa seiūctus est. Ex rōe rursus vocabulorum idē oñditur/ eo q; a merito p̄miū vt a via terminus distinguitur/& vt finis ab eo qd ordinatur in finē diuisum est. pena ēt p̄prie si sū matur/ a culpa seiūgitur: de cui; nimis rōe est q; volūtaria sit/ q; p̄ pene rōni cōtrariatur. Metaphoricē tñ vitiiū dici pena/ i; q; tū malū qdā est & nociuū/humane mēti afflictionē icutiēs/& nihilomī nus pena dignū/nihil p̄hibet. Et pari mō metaphoricē tñ mō vir tus eē p̄miū dici p̄t/ q; v; est p̄fectio & bonū hois/ quo statim di gnus est hō felicitate. Si at tu sapiām ipsam iter virtutes/ p̄prie dī ctas annumeres/ iā vocabulis abuteris: & nihilominus stāte ēt tā te virtutis bono/& tā p̄prie iordinati ai malo vitioꝝ: adhuc iniu sitia iuenietur in deo gubernatore oīuz/ si aia sit mortalis. Cū. n. hō nō sola aia sit/ sed ex vnione aie ad p̄prie corpus cōsurgat: & si mortalis sit aia minus sup corpus nobilitate p̄stet q; si sit imor/ talis/ seqtur q; magis ēt atq; p̄fectius ad hois felicitatem cōcurrer corpus vt ea p̄cipet/ q; si aia sit immortalis. Si. n. immortalis sit iam fat videbitur hō h̄re/ si scdm hāc nobilissimā sui p̄te felicitetur/ ēt si corrūpatur corpus/ & sic a felicitatis cōsortio secludatur. At si sit mortalis/ & a corpore dependēs scdm eē iā vilissi ma est/ & pene nihilo corpore p̄stās pp mutuā depēdentia/ qua neutrū qdē p̄ se/ sed vtrūq; p̄ alteꝝ eē h;: vñ non multū hōi cōferretur felicitas

Tutela. 6

secundam aiam in bonis dotaretur, corpus autem infelicitatibus subiaceret. C. Adhuc. Cui laboribus & meritis premia correspondere in corpore et laboravit homo ut virtutes acquireret eodemque conservaret debet profecto secundum corpus et premiari. & tanto magis quanto laboriosius quae anima corpus inseruit virtutibus ut pote dum per virtutes fuerit naturae inclinatio eius qua delectabilia querit, eademque anima ipsa que virtutum semina in se prebet, ad ipsas naturae inclinatur. Non igitur quod suum est iusto reddatur viro, corpore infelici ac morbis oppresso, si non sit anima immortalis. C. Rursus perfectione propria cuncti desiderant naturam, & prope ne desiderum quod natura indidit frustra sit, ab auctore nature cunctis debetur. Est autem hominis perfectio propria non solum quae anime solius est, sed et quae coniuncti, & consequenter omnium partium, & per seipsum potissimum, quale est corpus, & potior etiam inter partes est, si anima moreretur. Debetur ergo virtuoso homini felicitas et secundum corpus, quod si non assequatur multum dum vivit in corpore, & nihilominus ad vitam & virtutum possessionem quibus perfecta felicitate promeretur, per seipsum anima ponenda est. Sed & resurrectio est corporis, non repugnare ex hoc inuitur, sed modus atque tempus naturaliter ignoretur. C. Quod si quis dicat ratione hanc ad bruta et ad omnia, insensibilia se extendere. Respondetur quod insensibiliu et est brutum desiderium naturale, ab intelligentia percipitur, quod omnia naturaliter accidentia circa talia, in bonum ordinat uniuersum, ut ea que imperfectiora sunt cedant in conservatione et utilitatem perfectiorum, adeo ut ideo et bruta ob hoc naturaliter appetant proprio esse spoliari, quatenus ad bonum hominis ordinantur, licet in quantum sunt quaedam entia & talia entia cupiant se in suo esse tueri. Sicut manus exponit se corruptioni, per conservationem partis nobilioris, scilicet capitis, quod nihilominus ut manus est, appetit in esse proprio conservari. Sed hoc naturali appetitu vult felicitatem quo ad omnes sui partes, nec destructio est, quo ad corpus naturaliter ordinatur ad bonum cuiusque nobilioris. Neque hoc confert ad intelligentiam esse seruandum, quod incorruptibile simpliciter, ut patet, nec vnus homo naturaliter ordinatur ad alium, cum naturaliter omnes homines sint aequales, & quo ad substantialia non sit vnus ad alterum ordo vel dependentia in eodem. Quod si aliqua inaequalitas in ea est, magis vitiosus debet infelicitas ad virtuosorum felicitatem conferre, quam econuerso. Nec ex hoc potest inferri esse conueniens virtuosos esse infelices secundum corpus, sed quod esse deberent felices, & ad horum felicitatem aliorum infelicitas naturaliter ordinari, tanquam partium maiorem ad totius bonum, quae conueniens debet esse talis ordinatio si naturalis sit. Conuenientius autem infelicitas secundum corpus malorum ad tale bonum uniuersitatis ordinari debet, quam secundum corpus bonorum. Cui igitur in hac vita prope contigit homines aequales perfectos sed virtutes inaequales se habere secundum corpus, ut sit videtur vnus esse corpore infelicitissimum, alter vero nullo egeret bono corporis vel fortunae, & quod plus mouet vnus de virtute ad priuatum bona omnia exteriora, per votis assequatur alium vero virtuosissimum, in stercore miseriam, iacere, ubi erit iniustitia & aequitas gubernatoris omnium si non post hanc miseriam vite labentis vniciuique retribuatur per meritis bonum vel malum. Si negas hominem esse iustum naturaliter appetere sui corporis perfectionem ac bonorum fortunae affluentiam, & hoc maxime si nihil boni post mortem sperandum est, nega & sensum, nega quod eorum experientia comprobatur, nega naturam omnem, nega talia bona ad felicitatem conferre imo esse necessaria, quod tamen asserit philosophus in primo ethico, ubi sic ait ca. 12. Indiget felicitas (ut videtur) bonis externis. Impossibile namque est aut certe non facile placere ab eo agi cui desunt facultates. Multa enim per amicos, per diuitias, per ciuilem potentiam quasi per instrumeta quaedam frui, quaedam est, si desint beatitudinem maculant veluti nobilitas, soboles, forma. Et infra. Non satis ad felicitatem habilis est homo penitus deformis, neque ignobilis, neque is qui solus et sine subole sit, & forte multo minus si mali sunt filii, aut amici, aut cum boni fuerint, interierunt. Hec ille. Cur ergo tali felicitate priuari debet iustus, & iniustus illa potius post mortem igitur necesse est ut retributio equalitatis inueniatur, iustitiae. C. Preterea cum virtuosus nobilitate praesertim cuiuslibet vitioso, & nobilitate naturaliter inferioribus dominetur, ut est videre in toto nature ordine, cur mali boni prope subiciuntur, & taliter ab eis vita sublata, obsequenter felicitate priuatur, si anima non manent post corpora. Si iniustitia est obolum auferre a non debere dare, quanto maior erit iniustitia, oia tam corporis quam anime bona ab eis auferre qui oia bona ex virtute merentur, & his conferri quod propter vitia deberent et ipsa vita priuari. Quod si iniustitia ista non reducat in auctorem nature, in reductum dabitur in ministro, si tamen naturali ordine ista contingerent. Non ergo iniusti, iniusti atque crudeles forent qui bonos ac virtuosos homines praesertim quaerunt, & damnis afficerent. C. Nullum preterea felix dici potest secundum virtutes, nisi qui omnes habet virtutes secundum actum. Quo autem potest miser ille qui obolum eget esse magnificus & liberalis primo ethico cap. 12. Quo potest sapienter acgrede nauare opera quae necesse habet ditari, vel pauperem in sudore vultus acgrede. Iustus ergo pro casibus, nec quo ad corpus

nec quo ad omnes dotes anime poterit esse felix, putet ex ipsa promeretur iniustitia. Vbi est ergo gubernatoris omnium pro meritis aequa retributio, si non in alia vita potatur immortalis aia quod in corpore promeruit ex virtute. Vnde & Augustinus scribens contra Iulianum quod dicebat paruulus ex christiani genitos non contrahere peccatum originale, scilicet quod deus iniustus foret si pueros non peccantes morte periret, variis afficeret, ut experientia docet eos scurrere, & quanto magis iustos. Et & beatus virginem ex hoc secundum Augustinum conuincimus originale sicut & ceteri omnes contraxisse peccatum, cum & ipsa erunas plurimas & morte finale passas sit, & non propter delenda aliorum peccata, id est, alteri a christo donare hereticum esse, propter proprium, non actualem quidem ut coiter sancti tenent, ergo propter originale, & hoc est coiter sancti doctores docet & predicat. Contra iniustitiam ergo dei cuncta regis est quod virtuosus homines malum patientur et secundum corpus, aliis aequae virtuosus & multo magis aliis vitiosis recipiuntur bona si anima sit mortalis. Et quod dicitur sapientem atque virtuosum esse tranquillum in angustiis, & cetera, videtur recte facit, non quia non cognoscit haec esse mala quae patitur, & naturaliter ea odio habet, sed ne afflictioni corporis & damnis fortune, afflictionem mentis supaddat, duplicique coeteratur angustia, quae est in angustia ex talibus orta, nullus ex toto euitare naturaliter potest. Vnde & christus ipse omnium hominum sanctissimus, usque ad mortem, metis tristitia subit, & multo magis tristarentur omnes, imo peius desperaret, si aiam mortalem esse putaret. C. Et preterea, nullus potest esse felix secundum virtutes nisi felicitatis ipsius non in eo esse sit, per primo ethico cap. 3. Ad felicitatem autem pertinet voluntatem potiri naturali ac esse electio placito non contra rationem, appetit autem non contra rationem voluntas, tamen naturaliter quae electioe omni malo carere, tamen secundum corpus quae secundum aiam. Non est igitur homo felix nisi hoc assequatur, sed eo maxime cuius naturaliter hoc sit possibile, imo debitum, quod libet, non pars hominis, & quaeque praesens sit, aut propria perfectione naturaliter appetit, ita non minus naturaliter contra ria fugit. Quo ergo iustus felix erit, si his praesentibus bonis tatepore desiderat, & ad perfectam felicitatem concurrentibus careat, Quo est iustus dici posset auctor nature, & non magis iniquus, si talia bona ex virtutibus suis promeretur, malis contrariis afficeret, & vitiosos talibus donaret exenium, aia existere mortali. Nullus eadem sane mens est quod oia haec magna inconuenientia esse positione illa erronea, necessario ac manifestissime sequi non videat. Platonis autem sententia ex critone hunc praesertim sensum, quod mala corporis vel fortunae, quod notum est virtuosus plurima contingere, cum equanimiter virtute fortunam aut patie tolleratur, in bonum cedere patietis, dum & laudem in hac vita, & in futura praemia pariunt, & accrescat, quae est futura anime vitam permittit, & illa verba quae apte. Supersuum quippe foret dicere mala praesentia non contingere virtuosus defunctis, si anima simul cum corpore moreretur. Quid mirum, si illis quod non sunt, mala non contingunt. Neque in hoc hi qui virtute sunt praesentibus aia defunctorum, in nihil cedat praesentibus iniustis, quod tamen praesentibus pallegata uerba platonis, qui est uere sapiens est, quod quis malit corporeis fortunae, malis praesentibus, quod uitis praecipuum eorum inquam quod vitiosus sunt, deturpant, uellent tamen principum omnium felicitate una cum uirtutibus polidere quibus bona corporis & fortunae merito deposcunt, & eis non nisi contra omnem iustitiam denegatur si mortalis est anima. Quod si et Plato putet cum Socrate praepetore, sola uirtute hominem dici beatum atque felicem, utpote quod felicitate in uirtute statu erunt, cum hoc principia Aristoteles sequentes, falsum ponamus, nimirum si quaeque alia proferunt eo supposito pariter negetur. Neque, n. asserimus nil esse dignius aut praestantius uirtute in humana natura, sed felicitatem esse naturalem, cum Aristotele uirtuti praepotimus. In primo namque ethico, ca. 3. 13. & 16. felicitate praesertim uirtuti praesertim sicut finis ea quae sunt ad finem merito antecellit, nec pro se quietat uirtus hominem aut tranquillum reddit, quoniam si uirtute uirtute infelix sit, quod tum ad bona corporis vel fortunae, & longe magis si quod tum ad bona metis puta per sciarum defectum, ualde tristabitur, & non contra rationem. Decent, in iustis talia, ei quae merito debetur, ut diximus. Vnde sicut alteri iusto talia negare, rationabiliter quod iustus est iudicabit indecens, & iniustum, & ob hoc merito tristabitur, sic etiam & magis quod iustus quilibet se talibus priuari bonis quod sibi debita sunt, non absque ratione dolebit. Et ob hoc neque securus erit neque tranquillus, nisi spe saltem ista possideat, sicut accidit sanctis dei electis quod talia oia bona libenter postponunt, quod est arbitrantur ut sterco rana, mala quae oia ferunt equanimiter, & sepe letat, spe retributiois eterne. Horum autem licet nullam opus esse auctoritate vel rationem inducere, cum quotidiana & uniuersali experientia apertissime comprobentur, & non nisi penitus ementes haec inficiari possint, satisfaciendum tamen est iterum auctoritatis inductis in quantum uidentur contrarie opinionis fauere. C. Et primo quidem sciendum quod uirtus aliqui large summitur, pro omni perfectione anime, quo modo includit esse felicitate quaedicimus dei contemplatione iuxta quae sensum Aristotele, primo ethico ca. 9. dicitur quod summum bonum hominis est anime operatio secundum uirtute

virtute optima & perfectissima in vita perfecta: & hoc modo nihil maius habere potest naturaliter hoc ipsa virtute. Sed vita hominis non potest sic esse perfecta nisi ad sint & externa bona. ut patet per philosophum primo ethicorum ca. 12. Alio modo summitur virtus per a felicitate distinguitur: & ad ipsam potius ut ad finem ordinatur: & sic virtus non includit sciam. Verum maiore certitudine & firmitate habere dicitur quod scia ut patet primo ethicorum ca. 14. Cuius ratione sibi assignat quia opera virtutis contra naturam sunt in vita: omne enim humanum opus aut virtuosum est aut vitiosum: non sic autem continuatur opus scie. Et cum felicitas precipue attendatur secundum sapientiam / sequitur quod virtus hoc modo sumpta non includat felicitatem. Et ob hoc Aristoteles primo ethicorum dicit quod nemo felicitate laudat ut iustam. cum tamen opus virtutis laudetur ut iustum. Et sic accepta virtus ordinatur ad felicitatem ut ad finem: cum felicitas ipsa sit agibile finis ut dicit philosophus primo ethicorum ca. 9. Neutro tamen modo virtus ipsa sic hominem reddit securum: & ab omni perturbatione remotum / quin multa aduersa sibi possint accedere / tristitia ipsum consistere / a multis delectabilibus & et virtuosis operibus impedire. ut dicit philosophus ubi supra ca. 14. Nam et felix (ut ibi dicitur) & beatus a multis aduersitatibus dimouebitur: & loquitur de beatitudine vite presentis. Nec habetur ab Aristotele aut ibi aut alibi quod sic firmiter in aduersis se habeat virtuosus / quin a felicitate diuelli possit / si tamen (ut dixi) grauia sint que patitur. Viro autem bono non posse malum contingere / verum est: non quia non talibus assigatur saltem in corpore: sed quia dum virtuosus fert aspera / ei cedunt in maius bonum. Ex hoc quippe malorum tollerantia in eis reuertitur bonum virtutis. ut dicit et philosophus ubi supra. vel et quia ob hoc sibi premium paratum post hanc vitam expectat. Desunctos. n. posse bona consequi: & hoc secundum animam / & consequenter esse animam immortalem innuunt et (ut supra dixi) hec ipsa que inducis verba platonis. Superflue & enim addidisset neque desunctos / si non putaret animas immortales. Et quod vero addis de vitiosis infelicitate / utique verum est: sed hoc non semper accidit ex ipsis operibus / quin immo letantur multi cum mali fecerint & exultant in rebus proximis ut scriptura testatur. Sed aliqui quidem ex operibus vitiosis / puta in actibus ire / inuidie / odii & huiusmodi / aliquid autem ex concomitantibus vel consequentibus malis tristantur. Neque et ipsa inordinatio rationis que in ratione vitii clauditur semper assequitur / cum vel non semper apprehendatur / vel quoniam non sub ratione mali: pena autem omnis infelicitas malorum / ipsorum exigat apprehensionem per intellectum vel sensum. Et licet sapiens nolit esse vitiosus / & virtute preponat bonis exterioribus / & his precipue que vitium habent annexum: vellet tamen esse simul & virtuosus & nullius egens eorum que ad felicitatem pertinent. Falsus est et virtutem ad aliud premium non ordinari: licet enim non ordinetur ad premium pertinentens ad exteriora bona corporis / sicut certamina premiantur: ordinatur tamen ad felicitatem sicut ad premium sibi debitum / si virtus stricte summatur. Dicit enim Aristoteles primo ethicorum ca. 13. Virtutis premium finisque / & diuinum / beatumque videtur: quod quidem optimum immediate ante dixerat esse felicitatem: quod & asserit deo munus hominibus collatum & re omnium humanarum presentantium. Dicit autem huius premium ipsa virtus intelligendum est ut dixi / quia in se ipsa operatio eius iocunda est: ut dicitur primo ethicorum ca. xi. & ea dignitatem ac delectationem habet annexam que omnibus bonis corporis preterenda sunt: & ob hoc nullomodo potest ad bona corporis referri: sicut ordinatur certamina: & innaturalis esset hic ordo nisi forte apud illos que virtutis presentantiam ignorant / & summe illius voluptatis quam habent annexam expertes sunt. Vnde & pueris sensibilia premia proponuntur per virtutum actibus / ut affuescant / quatenus deum degustantes virtutis dulcedinem / eunctis illa corporeis voluptatibus ac bonis exterioribus anteponat. licet hec omnia & precipue que secundum animam bona sunt a fortuna ut dignitates / honores / preterita & talia plurima / non nisi virtuosus hominibus debeantur. Ad felicitatem autem ordinatur per se virtutes sicut ad finem sibi debitum sequi presentantior. Sunt enim secundum philosophum primo ethicorum ca. 9. aliqua que propter se appetuntur: & huiusmodi sunt ipse virtutes. Quaedam autem non nisi propter se desiderantur / & hec nobiliora sunt primis. Et huiusmodi est scilicet felicitas. Sicut autem virtus non potest proprie dici premium: sic et scilicet lege minus vitium potest dici pena / tamen mala multa eidem annexa sunt. Cum enim actus vitiosus esse non possit nisi sit voluntarius: & de ratione neque sit quod sit contra voluntatem patiens inflicta / patet penam ratione / rationi vitii esse contrariam. Cum ergo omnis punitione / pena perficiatur in inflicta / nullus per vitium proprie dicitur puniri / nisi forte per accidens aliqua alia mala comitetur vitium / quod contra voluntatem vitiosi eiusdem infliguntur. Sic igitur patet quod virtutum essentialium premium non virtus ipsa dicitur / sed id ad quod naturaliter ordinatur. Et tale quod est felicitas. Opposito enim oppositos esse fines necesse est. Cum ergo

hac in vita mali ut plurimum bonis abundant: & boni sint malis vnde dicitur preli / nec sint felices ut eorum virtutes deposcunt / patet quod in alia vita reseruantur anime premia. Abusue et contra omnium sapientum dogmata loqueris / dum asseris esse penam culpae. Contrarias quippe rationes includunt ut dixi: nec contra penam culpae distinguatur a doctoribus pena damni: sed contra penam sensus. Et ipsa damni pena / inter alias penas / essentialium et claudit / & principaliter claudit / felicitatis inquam priuationem. Admissa tamen est tua hac septima loquutione ad sensum tuum / patet ex dictis quid ad hec dicitur cendum sit.

Secundo Adhuc sciendum quod quando bonus accidentaliter premiatur: bonus essentialiter videtur diminui neque remanet in sua perfectione. Exempli causa si aliquis virtuosus operatur sine spe premij: aliter vero cum spe premij: actus secundi non ita virtuosus habetur sicut primi. Quare magis essentialiter premiatur quod non accidentaliter premiatur: eo quod accidentaliter premiatur. Eodem quoque modo qui vitiosus operatur & accidentaliter punitur: minus videtur puniri eo qui accidentaliter non punitur. Nam pena culpe maior & deterior est pena damni: Et cum pena damni adiungitur culpe: dimittit culpas. Quare non punitus accidentaliter: magis punitur essentialiter eo qui accidentaliter punitur. Testatur et super hoc quod scribit Laertius de Aristotele. cum namque interrogaretur Aristoteles: quid ex phyllosophia acquisiisset: respondit: quod vos spe premiorum facitis: & timore pene fugitis: ego ex amore & nobilitate virtutis facio: et ex vitij vituperio fugio. Cur autem alii qui premiantur vel puniantur accidentaliter: alii vero non: non est presentis propositi.

Magno & aptissimo errore tenebrecis in hac tua assertioe. Appetere enim & obtinere quod dignum & iustum est / non minuit virtutis actum / sed potius perficit. Debetur autem virtuti premium ut supra probaui: tale ergo appetere / nullam imperfectionem importat / sed virtuosus & iustus est appetitus. Vnde et propheta dicit. Inclinaui cor meum ad faciendas iustificationes tuas in omni tempore propter retributionem. Magis autem premiari qui essentialiter & accidentaliter premiatur (ut tuo modo loquar) quod qui essentialiter tamen / adeo est manifestum / ut probatione non egeat / sed sola experientia contrarium eum qui contrarium proferret premiandum censerem / si tamen magnum id bonum essentialiter putat sine accidentaliter. Puniri et magis qui essentialiter tamen punitur / quod qui etiam punitur accidentaliter / quis asserere potest nisi insipiens? Que est autem hec consequentia. Malum essentialiter maius est malum quod malum accidentale: ergo qui punitur essentialiter tamen / magis punitur quod qui punitur vtroque modo? Virtuosus autem viuere tamen spe premij nedum temporalis sed etiam eterni: seu etiam vitia fugere timore tamen penarum / reprehensibile est atque vitiosum. Sunt enim & propter deum & propter se expetende virtutes: deo obtemperandum / rationis regulis subiacendum / et si nullum premium expretari contingeret. Vitium quoque propter se fugiendum est ut maximum nature malum: propter deum est execrandum ut eius voluntati contrarium: etiam si nulla pena parata esset. Et non nisi hoc sonat quod scribit Laertius ex Aristotele. Secundario tamen premium pro solari per meritis / vitiaque penarum posthabere formidine / non virtuosum constituit hominem / sed indicat sapientem / ac ratione in suis desiderijs regulari. Quod si est minus premiatur quod et accidentaliter premiatur / cur ab omnium Gubernatore Deo opt. max. hoc quoniam magis virtuosus confertur / & econuerso minus virtuosus quoniam quod maius esse asseris premium redditur. Non est ergo iustus deus / si tue iste fallible veritatem habent. Eodem modo formari posset obiectio de eo qui magis vitiosus cum sit / minus tamen punitur si punitur etiam accidentaliter secundum te: & econuerso de minus vitioso magis punito per penam tamen essentialium ut asseris. Equum enim hic inuenitur iniustitia. Nec vales a se huic sicut nec per hec illi dubio satisfaccere / nisi quia omnia in futurum reseruantur / nobis nunc incerta: ut sapiens dicit.

Ad quartum vero in quo dicebas quod fere totum vniuersum esset deceptum: cum omnes leges ponant animam immortalem esse. Ad quod dicitur: quod si totum nihil sit

pope.

Tutela.

pope.

quā sue partes: sicut multi existimant cū nullus sit hō qui nōn decipiatur: vt dicit Plato in de republi ca: nō est peccatum illud cōcedere: imo necesse est cōcedere. Aut q̄ totus mundus decipit aut saltē maior pars. Nā supposito qd̄ tātū sint tres leges Christi scilicet Moysi: & Maumethi. Aut igit omnes sūt falsæ: & sic totus mundus est deceptus: aut saltē due earū. Et sic maior pars est decepta.

Tutela. **C** Tametsi omnes homines possint decipi: nō tamē eē potest ali quid vnum in quo omnes decipiantur: neq; aliquid est famosum maxime apud sapientes qd̄ ex toto perat. Et si maior pars mūdi decepta est seu potius aberrat: non est hoc ex parte boni legis la toris qualis fuit moyses & pre omnibus christus: sed ex culpa eorum q̄ decipiuntur: & ex malitia etiam Mahumethi. Boni. n. pro uisoris hoc est proprium: vt vnaqueq; sibi subiecta deducat in si nem proprium: iuxta vniuscuiusq; conditionem nature. Est autē homo nature intellectualis & liber. Congruum ergo fuit vt per doctrinam homines deducerentur: in deum: & nihilominus nul li coactio inferretur. Dedit ergo deus naturale lumen cui libet ho mini quo cognoscere possit finem suū: & que naturaliter in illis deducunt per illud ostendit. Dedit & aliud lumen supernaturale: quo finem suum supernaturalem: & ea que in illum superuatura le ducunt idem homo videret. Et q̄ a deo principaliter hec reuelatio prodierit: voluit ad proportionatum intellectualem illi premio me ritum: sibi fide manere: miraculis nihilominus innumeris confir mata: quo certe nihil grauius est & per cōsequens magis merito rium in hac vita: captuare inquam intellectu humanum in ob sequium fidei. Qui autē tali hoc supernaturali lumine sua adhuc cūlpa nōn sūt perfusi: corde sūt semper inquietissimi. Est. n. ca pax intellectus noster supernaturalis illius finis: & ob hoc in illis dum nō illum videt per fidē quasi cecus fertur: hinc inde vagans & nunq; corde quiescens: a qua cordis p̄turbatione & angustia: christiani sūt liberi: christianos autē voco: non q̄ nomine tm̄ christiani sūt: nō qui christianam veritatem ipugnant & c. his. n. si mēte sūt oblinati: supaddat deus tenebras & angustias: vt qui in sordibus sūt: sordescant adhuc: ad dei iustitiā exaltādam. De berent ergo oēs populi ingrere veritatem: cum omnes (vt dixi) p̄ ter christianos semper sint inquieti. Et licet sub aliqua lege vniū: semper tm̄ legem ipsam suam vel de falsitate & vanitate suspectā habent: vt mahumetheni: vel saltē de terminatione sue legis timēt vt omnes iudei. Et omnes hi a spiritu sancto etiam: qui in his que ad salutem hoīū spectant: necessaria sūt nunq; deficit: mouen tur: vt querant que pertinent ad suam salutem. Et quia pro maio ri parte spiritui sancto resistunt: ideo indignos se reddunt vt a deo illuminentur.

p̄p̄o. **C** Verū tamē scire ops q̄ vt dicit Plato: & Aristō. politicus est medicus animoz: propositumq; politi ci est facere hoīem magis studiosum q̄ scientem. Modo secundū diuersitatem hominum: diuersis in genijs incedendū est adhuc finem consequendū. Aliqui enim sūt hoīes ingenui & bene institute na ture: adeo q̄ ad virtutes inducunt ex sola virtutis nobilitate: et a vitijis retrahuntur ex sola eorum se ditate: Et hi optime dispositi sūt. licet per pauci sint. Aliqui vero sūt minus bene dispositi: & hi p̄ ter nobilitatem virtutis & seditatem vitij: ex premi is laudibus & honoribus: ex penis. et vituperiis & infamia: studiosa operantur & vitia fugiunt. Et hi in secundo gradu sūt. Aliqui vero propter spes ali cuius boni & timorem pene corporalis studiosi effi ciuntur. Quare vt talem virtutem cōsequantur: sta tuunt politici vel aurum vel dignitatem vel aliq̄ tale. Ut vitia vero fugiant statuunt vel in pecunia vel in honore vel in corpore: seu mutilando mēb: um seu occidendo puniri. Quidam vero ex ferocita te & perversitate nature nullo horum mouentur: vt quotidiana docet experientia. ideo p̄fuerunt vir tuosis in alia vita premia eterna: vitiosis vero eter na damna: que maxime terrerent. Maiorq; pars

hominum si bonum operatur magis ex metu eterni damni: q̄ spe eterni boni operatur bonum. Cum damna sint magis nobis cognita q̄ illa bona eter na. Et quoniam hoc vltimum ingenius omnibus ho minibus potest prodesse: cuiuscūq; gradus sint: res piciens legislato: prouitatem viroz: ad malum in tendens cōmuni bono: sanxit animam esse immorta lem: non curans de veritate: sed tantum de probi tate: vt inducat homines ad virtutem. Neq; accu sandus est politicus. Sicut namq; medicus multa fingit vt egro sanitatem restituat: sic politicus apo logos format vt ciues rectificet.

C Haa verba scelestia. Nun & christum dominū nostrum qui ē ipsa prima & summa veritas illuminans omnem hominem veni entem in hunc mundum suggillare aures q̄ nō curet de veritate: q̄ dixerit falsitatem: q̄ totum mundum deceperit: q̄ vt fictus do ctor populū ad bona per figmenta deduxerit: Inducēdi ne sūt homines ad virtutes per vitia? Et quid nequius mēdacio in doctri na: in lege tradenda: & precipue in fundamento totius legis? Nā & si ethnicorum nonnulli legislatores: vt inducerent populos ad probitatem vite quedam admiserint fabulosa: populorum imagi nationibus consentanea: non tamen circa principalia fundamen ta legis: sed per modum potius similitudinum aut figurarum ex trinsecarum: vt per nota: & sensui suo familiaria: ad fortiora virtu tum opera populi traherentur. Neq; etiam illam confingebāt an tiqui fabulam: quin sub ea latece miram aliquam & occultam ve ritatem innotescerent: vt magis parabole dicende sint q̄ fabule. Sed non christus filius dei quos inter primos legis latos: conu meras: & cum aliis consequenter confundis dicens: q̄ non curant de veritate: non inquam ipse falsā proposuit. Animam quoq; esse immortalem: non circumstantia legum est: sed primum omnium fundamentum. Ruit namq; omni ex parte tota lex christi illi hu mana anima sit mortalis: non est hoc ex his vnum qd̄ comuni ter cadat in omnium populorum communi conceptu: vt legi in terferendum sit: licet non verum: Nō ne merito totum humanū genus in christum excitat tanq̄ in falsarium: deceptorem / crude lissimum: vt pote qui doceat omnia bona mundi huius spernere pro optinenda gloria immortalis: si nulla talis gloria est post mor tem? Que nam etiam fuisse tam grauis fictionis vtilitas? His nā q̄ qui vel nature sue ingenuitate: vel etiam laudibus & honoribus allecti virtutes colunt: & oppositis rationibus vitia fugiunt: fictio illa superuacanea est. His vero hominibus quos feroces vocas & natura perversi sūt: quid nam confert fictio ista: cum magis au rum perdere timeant q̄ regnum celorum: egreferant magis tem porale damnum tam etli modicum q̄ eternū: & curreret Testantur blasfemi: fornicatores: & furar ii: & id genus plimi nephandissimi viri: q̄ si pena capitis esset appposita horum criminum reis: proi nus a vitijis absteruerent: cum tamen pene eterne comminam mi seriam non attendant: quam & sepe numero eorum multi deri dent. Non fuit igitur ista lex nisi iniqua: si fortius temporales le ges intentioni politici satisfaciunt: q̄bus tamen omnibus tu nunc infestus admodum extitisti: dum eorum detegis fictiones si quic q̄ confixerunt: & populis omnibus ruinam parasti si ex talibus fictionibus reprimebantur a vitijis: vel cum eos falsos fictores pro palasti: dum veritatem docerent: & sic populū quātum in te est in baratrum erroris deduxisti ne videlicet credant talibus legum latoribus quos mēdaces & fabulatores esse aperuisti. Vt sic factus sis scandalum christianis: opprobrium omnibus gētibus: infestus & odibilis legumlatoribus: & consequenter omnium bonorum consortio relegandus & cum diabolo errorum omnium auctore dammandus nisi respicias: & publice scandalum tollas.

C Verum in his apologis vt dicit Auerroes im politico tertio physicoz proprie neq; est veritas neq; falsitas.

C Nunquid non erit falsum animam esse immortalem qd̄ asse runt legumlatores: si mortalis est: vt tu euomere non consue deris miser.

C Sic etiam nutrices inducunt alumnos suos ad ea que pueris prodesse cognoscunt. Quod si vir fa nus esset vel compos mentis: talibus figuratis neq; medicus neq; nutriti indigerent. Quapropter si omnes

omnes homines essent in illo primo gradu enumerato:stante etiam animorum mortalitate studiosi fieret. Sed quasi nulli sunt illius dispositionis.

C Immo & nutrices & medici medicum dicentes de re etiam minima/quacumque pariat utilitatem/reprehensibiles sunt & peccati rei. Et quanto magis de re tanti ponderis/in qua decipi/quilibet luti grauisimum & intollerabile ferre non possent. Et quanto magis a legibus latoribus qui debent esse ab omni nota vel leuis criminis alieni/immo debent omnium virtutum gloria esse adornati/oportet hoc vitium relegari.

pōpō. **C** Quare aliis ingenijs incedere necesse fuit. neque hoc inconuenit. Cum humana natura fere tota sit inmersa materie: parumque intellectus participet. Unde magis distat homo ab intelligentijs quam eger a sano: puer a viro: et inspiens a sapiente. Non itaque mirum est si talibus utatur politicus etc.

Tutela. **C** Tamest homo natura minor sit & ignobilior quam intelligentia: non tamen ob hoc deducendus est fictionibus & medicis in suum finem. Sicut nec natura deducit in fines suos naturalia queque per defectus vel monstra. Et quid nam sunt mendacia queque nisi intellectualia monstra/defectusque amabilis veritatis qua animus viuunt/pascitur & dulcescit. Et quanto magis mendacia illa sunt odibilia que essentiam rei tangunt.

pōpō. **C** In quinto autem principali: duo tangebantur. Unum de hijs que visa sunt in sepulchris: alterum vero de somnijs. Ad horum igitur primum dicitur primo quod nonnulla inter historias connumerantur: que tamen mere fabule sunt. Dicitur secundo quod in locis sepulchrorum: ut in pluribus aer est valde grossus tum ex euaporatione cadaverum: tum ex frigiditate lapidum. Ex multisque alijs que aeris spissitudinem inducunt. Aerum ut tertio methæorum capitulo de hyride dicitur: talis aer facilliter recipit ydola rerum circumstantium. sicut speculus recipit figuras. Quare visa in aere sic disposito: a rudibus hominibus existimantur esse res que ibi videntur. Sicut pueri aspicientes in speculo vel in aqua. credunt ea que in eis videntur vere esse ibi. Refert namque Aristoteles de quodam debilis visus: aspiciente in nocte suam umbram: ipsum existimasse esse virum insequentem ipsum. Quo fit ut rudes homines propter tale accidens existimant illa esse animas defunctorum. Adiuuat etiam ad hec imaginatio et vniuersalis fama. Quare ut refert Aristoteles in secundo capitulo de somno et vigilia multa ab existens in timore et alijs passionibus: esto quod vigilent: existimant videri que tamen non sunt. Sicut contingit egrotantibus. Tertio dicitur: hoc multociens contingere propter illusiones et dolos malorum sacerdotum ut legitur Danielis ultimo. de ydolo abel. Multi namque sacerdotes et templorum custodes quatuor virtutes cardinales commutauerunt in ambitionem: auaritia: gulam: et luxuriam. Et ad hec vitia omnia alia consequuntur. Quare ut optatis persuantur: hijs fraudibus et fictionibus utuntur: sicut tempestate nostra aliquando contigisse scimus. Quarto dicitur: quod cum multe grecorum et Romanorum historie mirabilia referat. In ortu namque et casu virorum memoria dignorum portenta apparuisse certissimum est. Suetonius namque tranquillus in libro de duodecim cesaribus: magna signa et presages et deorum responsa: et multa alia narrat. Non minus Plutarchus in libro de vitis illustrium virorum. Virgilius quoque noster in fine primi Georgicorum hec recinit. Tempore quamvis illo tellus quoque et equora ponti. Oscenique canes: impouneque volucres

Signa dabant quotiens ciclopum efferuere in agros
Vidimus vndantem ruptis fomacibus et hnam
Flamarumque globos liquefactaque voluere saxa
Armorum sonitum toto germania celo
Audijt insolitis tremuerunt motibus alpes
Uox quoque per lucos vulgo exaudita silentes
Ingens et simulacra modis pellantia miris
Alia sub obscurum noctis pecudesque loquute
Insandum sistunt amnes: terreque descendunt
Et mestum illacrimat teples ebur et aque sudant etc.
Non minus multa Lucanus commemorat. Machabeorum quoque secundo: capite. sic scribitur. Eodem tempore Anthiocus secundam profectionem parauit in egiptum. Contingit autem per vniuersas hierosolimorum ciuitatem videri diebus quadraginta per aera equites discurreres: auratas stolas habentes et hastas: quasi cohortes armatas: et cursus equorum per ordines digestos: et congressiones fieri cominus: et scutorum motus: et galeatorum multitudinem gladijs districtis: et telorum iactus et aureorum armorum splendorem: omnisque generis loricarum. Quapropter omnes rogabant in bonum monstra conuerti. Quare priores responsiones plene euacuare non videntur. Talia autem negare videtur esse magne pertinacie et impudentie. Quapropter aliter dicendum est. Concesso igitur quod non sint fictiones aut illusiones: aut nostre imaginationes. dicendum est. quod christiani et quasi vniuersaliter omnes leges et plato: et Auicenna et multi alij ponunt hec fieri vel a deo: vel per suos ministros quos angelos appellamus si boni sint: si mali demones. verum est quod aliqua differentia est inter eos de qua nunc non est cura. Istique simpliciter concedunt animam humanam esse immortalem et multum plicatam ut satis notum est. verum hoc manifeste repugnat dictis Aristotelem. cum nulla sit immaterialis substantia que orbem non moueat. Namque. 12. methæorum physice secundum numerum orbium ponit numerum intelligentiarum. Neque est aliquis effectus hic inferior: qui non reducat secundum eum in primum motum ut patet. 8. physiceorum et in primo methæorum. Amplius quia euidenti ratione naturalis hoc videre meo: monstrari non potest. Quare non stabimus infra limites naturales: quod tamen polliciti sumus a principio. ideo Alexander aphrodisens: ut refert Diuus Thomas in questione disputata de miraculis: articulis. 5. et 10. in corpore questionis dixit hec prouenire a substantijs separatis: mediantibus corporibus celestibus: secundum virtutes stellarum coniunctiones et oppositiones earum. Et vere si isti effectus conceduntur. secundum peripatheticos aliter dici non potest: cum mundus totus hic inferior: illi superiori sit contiguus. ut inde omnis virtus gubernetur: sicut dicitur in principio methæorum. Istud quoque non irrationabiliter videtur esse deum. Et. n. Alexander tamen et intelligentias habere prouidentia de istis inferioribus: quemadmodum ex eius sententia notat Diuus Thomas in expositione. 56. textus. 2. de celo. Et hoc expressit Alexander in epistola in libro de fato. Quare pro temporum et locorum additionibus: istis inferioribus prouidet et de regibus et prophetis atque de alijs eventibus. Quod igitur aliquantula appuerit: ut deum in libro machabeorum: designabat bella futura sic erit. Non tamen. Is fortassis et illa euitari per Alexandrum poterat. Cum potari libro de fato

voluntate; liberā. Neq; mirandū est si talia a corpibus celestibus figurari possunt: cum aiata sint nobilissima anima: queq; oia inferiora generent & gubernet. Cō simile dicatur d̄ hijs que L. Iulius: Suetonius: Virgilius: Plutarchus & Lucanus referunt. Nā si precedunt signa veris: estatis & alioꝝ tempoz: vt manifestū est: q̄to magis ille intelligentie debent esse solite de natura humana. Quod quidem clarissimum est videre. Non enim memini me legisse vltam alicuius excellentis viri in quacūq; re: nisi in oru & in occasu multa precesserint: immo in multis suis actibus. Quos platonici genitū sine demonē familiarē appellant: apud peripateticos est eius genitura: quia talis natus est cum tali constellatiōe: ille vero cum alia. si sine illa multiplicatione demonum & genitorum saluare possumus. superuacaneus videtur illa ponere: cum hoc q̄ illa etiam rationi non consonant. Corpora ergo celestia secundum suas virtutes: hec miranda producant pro mortaliū utilitate: et maxime hominum. cum diuinitatis humana natura sit particeps. Refert namq; Aristot. 3. de historijs capite. 20. q̄ in lemno insula caput ex mammis quas geminas iuxta gēitalia gerebat: tantum lactis emulxisse vt colostrā inde conficerēt. Cūq; dominus pecoris oraculum consuleret: respōsum habuisse: amplius incrementum peculij futurū. Quod sic forte compertum est. Si itaq; de pecorib; portenta dant: quanto magis de hominibus.

Tutela. Licet in illis experimētis nō fundetur opinio de pluralitate animarum: neq; per ea plurimū fulciatur: & licet verum etiam sit aliquid quodens talia que videtur ex diuersis passionib; aeris apparere: vel varijs videntū affectionibus: vel etiam quorūdam sacerdotū malicia: tñ talia aliqua quandoq; sic inuentione fieri sicut apparet: nec viā naturāle occurere qua hec videantur prodire: quotidianis experientijs clarissimuz est: & nō nisi qui nō viderūt aut audierūt talia non credūt: nec tu finaliter negas. Multa autē talia non a corpore celesti: sed ab intelligentia aliqua immediate pcedat: necesse est. Actio q̄ppe celestium corporum: nō nisi ad corpora perse terminatur: multa autē accidit talia que non nisi ab intellectu: aliquo prodire pnt: vt puta loqui cum rōe: loqui hoc vel illo idiomate ad propositū quodlibet respōdendo. Contingit autē per eius linguam tales loquutiones fieri qui linguam illaz ignorat: vt puta cū vetula ruffiana diserte loquitur lingua latina: vel quod plus est lingua alienā puta hebreā vel grecā: ergo ab alio intellectu q̄ sit intellectus vetule pcedit ista loquutio in arreptiuis: & non sunt actus talis corporis intellectus illi: q̄ abscedentibus / remanet idē homo q̄ prius: nec aliqua substātiā facta est mutatio. vñ oportet q̄ sint separati ab oī corpore: si nō duo corpora sint simul i eodē loco. Ex his autē experientijs deprehēdit etia plato eē quāsdā sbias se paratas preter eas etiā q̄ orbis mouēt: quas appellauit demones: licet secundum assertionem Apuleij platonici: dixerit eas eē corporeas. Cereas eo q̄ aerem solū inter corpora videbat posse subintrare per poros subtilissimos & absq; lesione corporis penetrati. Vnde sic eosdem demones de mēte platonis Apuleius diffinire solebat: vt refert Augu. i. 8. de ciui. dei. c. 3. Demones sūt aīalia nā mala: mēte rōnabilia: aīo passiuā: corpore aerea: tpe eterna. Sed nos eadem experientia deducere possumus tales intellectus eē omnino a corpore separatos: eo q̄ nō sint actus corporis organici. Aer enī nō est organicus: & cōsequēter nō sunt sbie sensitiue aut vegetatiue: que tale corpus quod informēt requirunt: puri ergo sunt intellectus: purus autē intellectus nō eget corpore: cū operatio intellectus nō nisi per abstractionē a corpore pficiatur. Nō ergo dant eē corporales intellectus: licet forte corpora moueāt pro libito voluntatis. Sic igitur secundū 3 principia p̄p̄thetica iuncta experientia: deduci pōt eē aliquas substātiās separatas p̄ter eas q̄ mouēt corpora celestia. Sic igitur ad principale p̄positū redeuntes cū talia que & tu si naliter cōcedis aliqñ vere eē facta: nō possint ab intelligentijs q̄ mouent celos fieri: q̄ harū actio: ad extra nō est nisi mediāte actiōe corporum celestium: q̄ oīo corporalis est: & per qualitates corporeas: & etiā oīs talis actio naturalis est: oēs autē cōcedūt hec fieri

supnaturaliter & intellectualiter. q̄ & nos naturaliter cognoscimus: & cū etiā p̄dire nō possint ab intellectu humano vt pbatur: sequitur q̄ naturali rōne deduci possit eē plures sbias separate: q̄ sint ille q̄ celos mouēt. Quod licet Aristot. nō inuestigauerit: inuestigari tñ posse nō negauit: sed innuit: dum in 12. meta. statuto numero substātiarū separatāz iuxta numerū corporū celestium subintrat. Reliqua aut fortioribus dimicamus. Voluit. n. sbias nobilissimas quales sunt sbie separate nō nisi p̄ effectus nobilissimos quales sunt corporum celestium motus inuestigare. p̄pter q̄ nec plato: per arreptiuis sbias intellectuales quas cognouit: voluit eē simpliciter incorporeas & separate: aut multum nobiles cum dixerit eas eē mente malignas. Nō ergo repugnat dictis Aristot. eē aliquas substātiās intellectuales preter mouentes orbis vt tu dicis. Immo hoc cogenti ratione conuincitur secundūz videre sancti Thome & aliorum: si non secundum videre tuū. probat enī sanctus Tho. vbi & tu allegas eum: q̄ opinio illa Alexandri falsa sit: q̄ videlicet omnes effectus qui in inferioribus accidunt quos tñ spiritualibus substātijs attribuimus. possint reduci in impressiones corporū celestium. Et pbationes eius p̄p̄thetice sunt: vel insensitiuis experientijs fundantur: quas non negaret peripateticus: vt inferius deducetur. Cum etiā fiant alique loquutiones vt supra dictum est: immo & non nulle percipiuntur facte non in corpore etiam arreptiuis: sed simpliciter in aere: (Quod ipse meis auribus audiui: spiritum inquam loquentem in aere: quem tamē non videbam: sed sola phithonissa: que causa inquisitionis affabat) non potest dici q̄ fiant mediante corpore celesti: cū nō solum huiusmodi loquutiones in quātum sunt rationabiles conuincantur ab aliquo intellectu procedere: sed etiam per eas contingant occulta & nobis naturaliter ignota propalari: necesse est q̄ procedant ab intellectu superiori. & hoc maxime patet in his q̄ per magicas artes aduocati spiritus referunt & insinant: non nisi vt decipiant: aliquociens vera dicentes. Dicit ergo potest aliter q̄ dixerit Alexander: & non dicatur cōtra p̄p̄theticos: sed consentaneē illorū doctrine: vt declaratum est. Nec sanctus Tho. refert hec falsa dogmata Alexandri vel Auicenne: quia ea validissime reprobet: & naturalissimis argumentis. vt infra patebit. Si quā veritatem ex sancto Thoma producis: vel trūchatam: vel maculatam offers. Quod & hic patet dum dicis illum ex sententia Alexandri notare in secundo ce. deum & intelligentias habere horū inferiorum prouidentias. Hei q̄ miser esset Diuinus doctor: si nō nisi sententia Alexandri notaret ibi vel alibi deum habere prouidentiam de his inferioribus. Notauit Diuus Doctor: sicut & Alexander notauit: ita q̄ cum Alexandro: & nō ex Alexandro vel Alexandri auctoritate tñ: quem ideo nominauit: vt alijs falsis philosophis os obstruat: qui prouidentia dei negant quasi ex Aristot. cum Aristotē in hoc nō intelligant: notauit inquam q̄ deus: non autem substātiā separate: habeat inferiorum omnium prouidentiam. Et secundum hanc prouidentiam: ordinat in mundo pro tempore Reges atq; prophetas. Sed non mediantibus corporibus celestibus hec omnia facit ac ordinat: sed quedam perse immediate producit: quedam vero per angelos fieri disponit: cetera vero mediantibus motibus celestium corporum: & hec tñ naturalia opera appellantur in his inferioribus. Velle. n. prophetiam que donum dei proprium est: in virtutem celestium corporum referre: extreme demencie est. Licet nobilior dispositio corporis ad prophetias conferens: possit a celo causari. Neq; etiam prouidet deus aut intelligentia mediante corpore celesti de euentibus que in intellectum referuntur principaliter vt in causam: licet dispositio etiam corporalis que a celo est: his plurimum conferat: puta ad bene regendum: docendum & huiusmodi. Nec est simile de vere & estate ac eorum signis: quia tam illa signa q̄ illi effectus possunt euenire & causari per motum corporum celestium cum sint pure naturalia: secus de his que sunt pure intellectualia: cum intellectuales queq; virtus corporibus: celestibus non per se subdatur. Rationi ergo non solum non consonat: verum etiam contrarium est: omnia inferiora contingentia in actiones corporum celestium referre.

Verum Diuus Thomas pluribus subtilibus rationibus hāc opinionem impugnat. Primo quia hec inordinate sunt. Que vero a natura sunt. 2. 7. 8. physicorum ordinate sunt. Secundo quia alig hū effectus in huiusmodi apparitionibus qui non possunt reduci in corpus celeste: vt locutiones & presertim futurorum. Cū ista non possint fieri nisi ab habente intellectū

te intellectum. Talia autē multotiens sunt inanima-
ta: aut intellectu carentia: vt q̄ bestia loquatur: vel
in aere voces humane sentiantur: vel aliquod tale.
Tertio quia quedam sunt que virtute corporum
celestium fieri non possunt. vt q̄ virge inserpen-
tes vertantur. Quare nulla videtur responsio. Ve-
ruz mihi hec conclusionem probare non videntur.
Ad primum namq; dicitur: quod immo talia ordi-
nate sunt: z quo ad tempora: z quo ad loca. Et per
causas determinatas z signum: quia multi astrolo-
gi sciunt ista predicere. Et de prodigijs futuris: de
statuum mutatiōibus: z in locis determinatis: sicut
visum est multotiens. Quod autem nobis videatur
in determinata: hoc ex nostra ignorantia prouenit:

Tutela. C Que depēdent ex mera voluntate dei / angeli / vel hoīs / nesciunt
astrologi predicere: licet de his q̄ depēdent ex voluntate hoīs / per
quasda aliq̄ cōiecturas possint vera p̄uidere: nō aut p̄ sciaz vel cer-
titudinaliter / sed ex eo q̄ sicut itelis hoīs depēdet a sensu i cogno-
scendo: ita & voluntas aliquo mō allicitur & trahitur ab affectu
sensitiuo: q̄ secūdm diuersas q̄ q̄ cōplexionē diuersus est & ad
diuersa mouetur. Et quia taz potētie sensitiue q̄ corporis comple-
xio celestis subiacēt motui: nimirum si & volūtas sequitur persepe
celestium corporum influxū / vt sic possint astrologi detalibus q̄
q̄ vera predicere. De prodigijs autē que ad tales effectus premi-
tuntur / quētum est nūq̄ per astrologos quicq̄ esse predictū / sed
ipsis quocq̄ astrologis hec omnia fuerunt summe admirationi. In
responsione hac tua igitur / ab vno in quo vis argumētū tota consti-
tuit fugis ad aliud de quo apud sapientes nō cadit indubium / quon-
iā talia q̄ dicta sunt prio / saltē p̄ accēs i celeste corpus reducatur.

De 2. vero tam a dno Thoma magnificato. No-
lo dicere q̄ miror / sed q̄ ego non recte intelligo. In
iustmodi enim effectus z locutiones secundum ip-
sum sunt ab intelligentiis quandoq; bonis: quan-
doq; malis: et permissione diuina: quandoq; ab ani-
mabus humanis iam a corpore separatis. Verum
omnia talia non sunt tunc forme illorum corporum:
sive animatorū sive inanimatorū: que sentiuntur sic
loqui. Sunt ergo tantum motores. Quare igitur in-
telligentie mouentes corpora celestia hoc facere nō
possunt? Lum suis instrumentis que tot z tanta fa-
ciant pitacos: pitacos: comos: merolas: z sic de singu-
lis loqui. Non video cur taz aperte ipse hec neget:
presertim quoniam secundum ipsum. 51. questione
p̄m̄e partis summe: ponit angelum loqui sive aliū
sonum facere per corpus aereum condēsatum z fi-
guratum. modo corpora celestia per suas virtutes z
coniunctiones stellarum. hec z multo maiora faciūt:
quia z animalia faciunt z stupenda: vt patet in lapi-
dibus z herbis. quare z hec.

Magnificatur medium illud a sancto Thoma sicut & preuiū /
quia vtrūq; veritatē manifeste demonstrat. Nec erat graue dicere
q̄ mireris. p̄ eiora & oprobriosa et de christo p̄tulisti. Dicas igitur
audacter / ne timeas. Miraculū q̄ppe grande esset si nō mireris
de talibus q̄ caput tuū durissimum penetrare non possunt. De hac
tamē tua tanta duritia & ingenii ruditate mirandum certe est atq;
dolēdum / vt velis per motum corporū celestium ac per corpora /
les influxus / motorē celi posse producere effectus pure intellectu-
lem / cuiusmodi sunt sensata loquutio / & ad placitū percūstantis
rationalis responsio. Loquutio etiā diuersorum idiomatū p̄ lignā
vetule non nisi rufficanum sermonem / scētis / loquutio per aereum
immediate / ignotorū p̄ palatio / & similia. Et preterea. natura vt ipsi
ribus & per se operatur / in hoc. n. a casu distinguitur. vt patet secū-
do phisicoz. Operatio autē oīs per celeste corpus exercita / natura
lis est & corporea: cum inter agētia naturalia computetur celū z a
philosophis. Cum ergo hec q̄ indiximus raro fiant atq; p̄ accēs:
accidit. n. arrepticioz cōiurati nūc vel tunc / & ad loquēdum com-
pelli seu sc̄linari: nec hoc euenit p̄ media naturalia / cū ad hec mo-
ueantur signis & iussionibus ad placitū factis: (nisi forte velis / no-
stras etiā actiones celestibus subdi virtutibus / vt liberū etiā arbi-
trius hoīs tollas sub togha philo. & pereat moralis. oīs scia sumul

cum / legibus) sequitur q̄ nō per intelligentias celoꝝ motices ista
fiant: q̄ in hec inferiora itelligentie ille nullatenus agere possunt.
dum celos mouent nisi eodē motu celorū medio / & actione eoz /
dem corporum p̄pria. Nec est simile de aibus vociferantibus vel
garrulentibus / & de hominibus loquentibus / vel conceptū itelle-
ctualium signis vocalibus. Sunt. n. auiū voces nō intellectuales si-
gna / sed naturalia. cuius hoc est indicium. q̄ semper eodem modo
fiunt / & ad eadem semper affectiones naturaliter p̄mendas ordi-
nantur. Non sic loquutio humana & intellectualis: cū in infinita
uariatione signa cōtingat homo vel intellectus iterioris cōceptus.
Quod q̄dem adeo clarū est / & familiarissima experientia notum /
q̄ pudeat me ista cogi proferre imedium. Dicas rogo etiam p̄ cor-
pus celeste actionē angeli mouentis ad nostras terminari loquutio-
nes / vt ea que fiunt a p̄posito dicas fieri a natura & econuerso / vt
sic cōfundas naturam & oēm artē. & sic in cōsortio bestiarū que a
celo i oibus suis operibus diriguntur / hac tua opinioē claudas &
homines per naturam. promeritis vtiq; assertionibus istis / vt de te
tibiq; in his adherentibus concedatur hoc consequens: licet ego
sanius putem a diabolo errorum omnium & zizaniarum semina-
torem / mendacii patre / ac veritatis inexorabili hoste / fuisse linguam
tuam ad hec promenda scribendam / & non a celestis cor-
pore vel motore. Si conditionem substantie separate cognosceres
& naturam / que talis est q̄ in diuersis simul locis esse non potest:
suūq; esse in loco / nihil aliud importat q̄ in eodē ipso loco quoz
modolibet operari: & per consequens dum celos mouent intelligē-
tie / aliud mouere non possunt nisi medio motu illo corporis cele-
stis: scires profecto causam quare non valeant sua operatione ad
effectus illos terminari qui in celestium corporum motus referē-
non possunt: cuiusmodi est loquutio / etiā proprie sumpta & per
corpus exercita: (vt spirituales manifestationes quibus adiuuēz
angeli conceptus proprios pro voluntate palam faciunt / que etiā
loquutiones a theologis nūcupantur / missas nunc faciam). Cor-
poralis quippe loquutio etiam / & quo ad motus lingue tam mul-
tiplicem & diuersam: & quo ad signum interioris & intellectua-
lis conceptus affectusue / nullo modo potest a celo per se depende-
re. vt dictum est. Angelus autem loquens per corpus assumptum
non est is qui mouet celos: alias simul (vt diximus) i diuersis istis
esset locis vt diuersa sunt / qui naturam & consequenter operatio-
nem limitatam habet. quod est impossibile. Vnde cum ex multis
aliis / tum specialiter ex his loquutionibus conuincitur esse alias
substantias separatas preter eas que celos mouent / vt supra dedu-
ctum est. producere etiam animalia / ligna & lapides cum virtuti-
bus suis non transcendit naturalem virtutem celestium corporū:
cum hec omnia per motum & generationem in inferius producan-
tur / & nihil habeant annexum quod ad intellectum qui celo non
subditur immediate referatur vt causam. Non sic de loquutione
que per studium habetur & non per naturam. Nam natus inemo-
ribus loqui nesciret: & patet nouam linguam discentes nō ex na-
tura formare sermones. Nunquid igitur loquutio arrepticiorum
que mirabilis est / & maiorem intellectus perspicacitatem indicat
q̄ cōmunis / a celo depēdebit / cum hominis inter loquutiones infi-
ma ab eiusdem celi dependentia sit absoluta? Neq; etiam que mi-
nisterio actioneꝝ spiritūū in aere per cōdēsationeꝝ variam & mo-
tum diuersum sit loquutio / potest mediāte celi motu procedere
vt intellectuales conceptus promat / qui celesti corpori (vt sepe di-
ximus) subiecti non sunt. Ad per se sibi subiecta terminatur om-
nis actio celi / & non ad illa que celum dignitate transcendūt / qua-
lis est intellectus / nisi etiam liberum arbitrium celestibus corpori-
bus subdas vel eorum motoribus / quod ipse repeto / vt errores hū-
tui totiens repetiti quanta fordeant ignorantia clarescat.

Et confirmatur. quoniam conciliator inrepositio
ne. 26. problematis. vnde cime particule. problema ē
Cur aliqui cum statim nascuntur loquuntur / dicit
Daly ebenragel d̄ natiuitatibus hec scribit. Rex no-
ster vocauit nos: eo q̄ vna ex mulieribus suis pepe-
rit filium: z fuit ascendens. 8. gradū libze: termin-
mercurij: z in ipso fuerunt Jupiter: Venus: Mars
z Mercarij. Et conuenit illic vna societas astrolo-
gorum. Quorum quilibet dixit suam opinionem. Et
ego tacui. Tunc Rex dixit mihi. Quid habes? Cur
nō loqueris? Cui respondi. Date mihi terminū triū
diez: quia si filius vester transierit tertij diem: erit
de ipso miraculū magnū. Et cum natus cōpleuit. 24.
horas incepit loqui. z facere signa cum manu. Et res

multum expauescit. Un̄ z ego dixi. possibile est qđ dicat aliquam prophetiam: z aliqđ miraculum. Et tunc cum Rege fuimus ad puerum. Et dixit puer. Ego sum natus infortunatus: z natus sum ad indicandum amissionem regni agedeir: z destructio/nem gentis almanni. Dic statis cecidit z mortuus ē. Et compertum est vt dixit. Modo iste puer: vel locutus est per spiritum: vel ex se. Non primus quia Da/ly per astrologiam nesciuisset predicere que dixit. ergo ex se. i. ab intrinseco: z non per cognitionē quā habuit ab aliquo homine: ergo ex virtute intelligētiarum z corporum celestium. Quare z in alijs sic potest contingere.

Tutela. C Supposito qđ ista q̄ refert ex Cōcillatore vere cōtingerint. Si p̄bas ses simul hec ope diaboli nō fuisse facta. & ipm̄ Haly nō fuisse si/mul & micromāticum: forte apud aliquos nō nihil probabilitatis inferrēt hec verba tua. potuit diabolus puidere destructionē Regni futurā p̄ cōiecturas / p̄ varias passionēs celestium corporum ad eandē destructionē optime cōducetes / q̄ p̄culdubio oēs diabolo notissime possunt esse. Quid mirum igitur si per os pueri potuit & ista predicere? Quid mirū si aliquid insolitū in puero esse futurū potuerit Astrologus ē p̄ astrologie sciam agnoscere: si tñ nō ad de terminationē prodigij descendit: vel certe ope diaboli ac p̄ micromāticās artes / si vltra progressus est? Sed in his tuis relationibus vnū pijs mentibus admirādū nec minus illacrimādūz occurrit. Narra bit scriptoq; cōmēdabit hystoriā mirabilia & incredibilia cōple/ Gentem / hō cuius vite integritatis nullū est testimoniū / vt p̄ certo veritatē dixisse & nō potius fabulā cōfinxisse credēdum sit: nullus ex alijs sapientibus q̄ tempore illo & corā Rege illo affuisse & di citor & facile creditur huius rei tam mirabilis q̄ per totum statū / orbem vulgari debuisset / & scripto ab oibus mādari / nullus in q̄ tante rei / veritatis tellis assurgit: cōfictorē hystorie cūcta in p̄p̄riā: cōposuisse laudē facile cōcederet q̄ ethnicorū sapientum nouit in talibus vltimum finē esse mūdānā gloriā: & p̄ cōsequēs cū ī ore p̄prio laus fordescat / mēdaciōrumq; floribus cōsueuerit a talibus adornari / minor ē fides merito foret habēda. Et tñ sub philo. to / ghe latissima libertate se hīcē nouitatib; adeo nōnulli submictūt vt potius his fidem adhibeant q̄ euāgelij / his malint viris igno / rissimis & forte negligissimis credere / q̄ sanctissimis prophetis aposto lis & ecclesie doctoribus. Enarrāt sanctissimi homines hystorias quas nedom hec que p̄nti verfantur sermone / angelos inq; bonos p̄sepe / ac nōminus malignos spiritus hoibus & p̄ hoies loquutos / plures eē sbias p̄ter eas virtutes q̄ celos mouēt: & breuiter aīas eē imortales apertissime demonstrāt. & deridēt hi n̄ri philo. Multipli cantur testes in oī etate / cuiuscūq; cōditionis ac sexus: & sub sanāt huius t̄pis hi n̄ri sapiētes. Auctenticatur testimoniūz & multipli ceter celebratur dū p̄ totū orbē / p̄ oē t̄ps: factoz fama diffunditur / dū principum oīum & sapiētū colla iugo fidei submictūtur tāta z rerum: & deliramenta eē predicatur a n̄ris magistris qbus erudien di pueri cōmendantur. R oboratur testimoniū inumeris miraculis a seculo inauditis / roboratur incredibili narrantium scimonia: & dicūt hi n̄ri doctores. Nō hos nobis adducatis testes: suspecti sunt de falsitate apud philo. nō vidim; miracula. Nūquid christus non fuit ī mūdo? Nūqd nō patriarche / nō p̄phete ad astrūdā aīoz / imortalitatē idu martires / nō doctores inumerabiles? Nūqd nō isti fuerūt hoies q bus possit adhiberi fides saltē sicut duobus testib; in iudicio? Cur ergo dictis eoz saltē vt hoies sunt & cū hoibus cōuersati / minus a philo. huius t̄pis adhibetur fides q̄ dictis vnus q̄ & scia & mo / ribus est obscurus / & an in mūdo etiā fuerit ignoratur? Narrabūt illi angelos cū hoibus colloquutos / & hoibus eoz plures ac plu / ries apparuisse / narrabūt aīas defunctorū viuētibus sepe occurris se / de oculis plurima referasse / ad sua corpora rediisse: ridebūt hi n̄ri philo. cachinabūt serpētum pulli. Narrabit Haly portētū. Ita tim aures porrigēt / auide p̄cipient / auidius memorie scriptoq; cō / mendabūt ne forte pereat. mira id grauitate ceteris referēt / ore cō / positio / cōptoz / p̄posse sermone deprimēt: & quasi desuperis ve / nerit hoc oraculū iter archana philosophie sue recōdēt. O Miseri viri & miserabiles: melius fuisset vobis veste rusticana terrā ligoni bus fodisse / quā libros vnq; aperuisse. Miseri patres quibus nā viris miseres filios cōmēdatis. Sed de his satis.

pōpo. C Quod si dicat. ois doctrina z disciplina: sit expre / existenti cognitionē. Huic dr̄: qđ ista non est doctrina: vel disciplina neq; cognitio p̄prie. Cuius signū esse

pōt: qđ isti vates cū sunt extra furorem: nihil reco: dā tur: imo negant se illa dixisse. sed ab ipetu celesti mo / uentur. Quare Plato in menone: z iple: r̄isq; alijs lo / cis dicit: vates qđ plurima vera nunciant: nihil tam eorum que loquūtur intelligunt: z. so. pblematū pi / mo problemate sibile z bache z oēs qui diuino spi / raculo instigari credunt: impetu inducunt. Lōcilia / tozq; ibi in expositiōe dicit. Ego audiui a fideli me / dico: quod mulier quedas illitterata ouz esset malē / colica. latinus loquebatur cōgruū. Qua sanata eva / nuit. Quod esse nō videtur nisi ex dispositione cor / poris cum motu astrozum.

C Veri pphete qui & vates dicuntur / recordatur eoz qđ dicunt atq; p̄dicūt: nec furore trahuntur / sed spiritu sancto. Et fuisse tales / inu / meri ad sunt testes qbus nolle credere / signū est maxime leuitatis & obdurate mētis & nō philosophice. Hi autē quos nos arrepti / tios energumionoz vocamus / tu vero etiam vates appellatis / nō p̄prio sed diabolico motu loquūtur. Huius quippe rei clarissimū hoc ipsum est signū qđ p̄ tunc sunt ementes. Si. n. p̄prios cōcepto exprimerēt: recordaretur eoz vtq; sicut & alioz qđ capiūt intelle ctu. Et si oris tale verbū / p̄prium eēt / vato etiam vates imaginatiois & ver bo mentis vtq; p̄diret: qđ etiā vt dixi representaret. Nō ergo p̄ tūc mouetur lingua a mouēte celū / vt supra efficacissime deductū est. ergo ab alio: nō qdem bono spiritu / eo qđ taliter loquētes multo / tiens falsa dicāt / vana p̄nunciant / imalū inducant / qđ oīa deo aduersantur & amicis eius / ergo a malo spū talis loquuto p̄cedit vt & plato cognouit. Idem contigit mulieri latinūz loquenti quā / inducis. Diabolus. n. per talium ora loquitur / vt quotidiana testa / tur experientia. Et vt facilius itēt obreāt / disposita ex infirmi / tate corpora cōmuniter vexat.

C Ad tertium vero dicitur qđ peripatetici dice / rent illas esse illusiones. sicut multi faciunt per al / terationem aut mediū aut oculi vel si fuit verum. nō sumus in terminis: quia secludimus miracula.

C Veri pipatetici nō dicerēt talia eē illusiones / si viderent ea que illo mō producta sunt / vere & realiter operari. Sed a sua falsa opi / niōe / si quā hēret / p̄ hāc vel alias similes cognitiōes retraherēt.

C Quod aut vltterius adiungebat de somnijs. Nā illa z maiora concedimus. Auerrois nāq; qui non ponit animas multiplicari: in capitulo de diuina / tione somniorū: illud abunde p̄cedit. z Galenus qui animā putauit mortalem. Immo multa in medicina habita sunt per somnia. Auerz hec nō argunt anī mam imortales simpliciter: sed deos curare inferio / ra. Quare z per signa in vigilia z per somnia: multa docent z prouidēt rebus humanis. sicut abūde ibi dicit Auerrois: quod aut dicitur de illis archadi / bus: nō est mirū cū plato. s. de Re publica dicat: s̄ liquētū in pegrinos: de est vltor. Qđ et de p̄p̄hi lo adducit. ille apologus est ad retrahendū ciues.

C Si sōnijs ihereret opinio de imortalitate aīe / derisibilis vtq; ap / pareret & eēt. Quis nā sapiēs ad astrūdā aīoz / imortalitatē idu xit queuis sōnia. Tu hec cōgessisti. vt ex facili hoz deiectione / deie cta quoq; videatur certissima veritas de imortalitate anime. In sō / nis tñ multe fiunt etiam diuinarum reuelationes ab angelis / qđ nō sōnia sunt / sed doctrina celestis.

C Cur autes aliq relinquūtur impuniti: vel i remu / nerati: aliqui vero cōtrario: nō est presentis confide / rationis: Et multa pulchra z difficilia ibi tāgit Lō / mentato: que non sunt pro nostra intentione.

C Cur nō est presentis speculationis / si stāte diuina puidētia quā cōcedimus ēt ex a risto. vt supra dictū est. & cōsequēter diuina iu sticia / cū boni p̄uisoris sit vniciū reddere qđ suū est: qđ in p̄nti vita nō reddit / vt testatur expientia / infertur de necessitata imorta litas aīaz. Nō poteras vere hoc argumētum sicut nec alia cōtra ve ritatē hanc p̄ te facta fugere: nec saltem in fuga apparentiam vrba / nitatis habere / sicut putasti te habere in alijs / cū tamen turpissime fuge fuerint. Et ob hoc dixisti nō esse hoc p̄ntis. cōsiderationis.

C Ad sextum vero demoniaci: potest per hec que dicta sunt n̄riō patere. Nāz oēs tales aut atrabili uerātur aut i sania: aut extasim patiūtur. aut moiti / primi

Tutela.

pōpo.

utca.

pōpo.

Tutela.

pōpo.

Tutela.

pōpo.

primi alieniq; a cogitationibus hūanis: quo fit vt q; si inaiati z irratiōabiles sūt. pp qđ mor? celestes re cipere pnt. Magisq; agunt z ducunt ab ipetu lipha tico: qđ agant vel ducant. Lūius euidentissimū signū est: qm̄ vs dicit Plato: z Aristo. consensit: non intel ligūt que dicāt. Verū veluti bestie ab alio mouent.

Tutela. Licet arreptitii pro tūc nō vtantur rōne vel sensu. Loquūtōes tñ rōnabiles pferūt & sensatas: & iō nō nisi ab aliquo alio itellu prodire valent imediate: vt sic ipsa vsus rōnis priuatio arreptitiis sit euidentissimū alterius intellectus indicīū. Et qui hec negat: neget & sensum & quotidianam experientiam.

pōpo. Cū ipouerbo est: pueros z stultos pphetizare. Tutela. At sapientes z sui cōpotes ab hūmōi alienos esse.

Debueras i hoc reuereri sanctos prophetas / et si christū ppheta rāū maximū nō clauderes in hoc tuo & stulto / sacrilego puer bio / ne eos videreris asserere pueros aut stultos. Sed nō est magnū forte incōueniēs in oculis tuis: cū & christū Dñm supra & vt mē dace laudaueris. Dato vno incōuenienti / multa sequūtur. Non est ad ppositū qđ assers de pueris & stultis: neq; sapiētū est tale pro uerbiū / sed his similiū quos inducis pphetizare / q si scires / cū eis qđ nā ppheticū verbum significetur: nequaquā hec deliramenta proferes. Nec diuināt pueri vel stulti nisi fortūa vel casu. sed neq; arreptii vel et ipsi demones pphie pphetant / cū solus deus & cui voluerit ille reuelare / futura cognoscat qđ cōtingēt cām hnt v lvo lūtariā. Et nō nisi maxie sapientes ac sui cōpotes vere pphete sunt.

pōpo. Neq; de hoc aliquis mirari o;: qñ quidē Aristo. nono de histo. capi. trigesimo p̄io. sic scribat. Tpe quo apud pharisa hospitis medie petiere. corui locis athenarum peloponessiq; defuerunt: quasi sen suū hērent aliquē quō inter se rerū euenta significā rent z mouerent. Si enī corui talia futura ex celo

3 senserunt: cur non z hoies parus a coruis distantes: cū minime habeant de intellectu? Cōsideret igitur sic obiciens bestias a quibus z augures summunt sua p̄sagia. Quod vero Augurandi ars non sit pen tus vana: grecoz z romanorū declarant historie. In struitq; Plato in libro de legibus in ciuitate recte ordinata augurandi artē nō esse pretermittendam. Aristo. quoq; p̄io 8 historiis capite decimo. Serro quoq; capite secūdo. Et nono eiusdē capite p̄io: nō nulla comēorat de arte augurandi. Qđ si aues: nullaq; rōne carentia indicare pnt ex celestiu ipref sione: cur nō z hoies illis similes. Qđ et firmat: qm̄ aliter astrologi tam certe iudicare nō possent sicut ti visum est: nisi virtutes celestes in hec inferiora im primerēt. Quod si aliqñ mentiri vident: hoc est qm̄ vel iperiti sunt vel nō recte geniturā acceperūt: vel ex libero dominante celestibus illud contingit.

Tutela. Cū supra diuinitatis participem predicasti / quatenus circa eū magnā dei curā defenderes & saluares / nūc parū a coruis hoīem distare dicis: vt ex his vacillationibus tuis hoc p te & de te facile cōcedere nos cogaris. Et qđ in fers de auguradi arte / nō est ad ppo situm: qā nō p signa intellectualia / nec intellectuali intētiōe / ali qđ p̄dicūt aues vel animalia vel et superiora qđ ex qbus augures vel astrologi futura cōiectēt: sicut p loquutionem qđ nō nisi intellē pōt esse imediatu effectus arreptitiis approbamus.

pōpo. Ad septimū vero d̄r qđ minime Aristo sensit aiaz post mortē remanere: vey oppositum. Et ad illud p̄mi ebicoz satis ps: cuz dicat neq; prodesse neq; nocere eis: cum nihil sint: sed tñ existimatiōi que de eis habet. Quale esse Homerus in mente habet: ta le esse enim z mortui habent. Ad secundū de secūdo Economice d̄r qđ vel ad isa mulieres ille merite sūt in vita: non enī ibi d̄r post mortē. Uel si post mortē: in telligitur hoc quantū ad existimationes que habet de eis. Uel vt iudicat als mulieres ad cōsimilia opa.

Tutela. Cū dicit ibi Aristo. neq; pdesse neq; nocere eis talia cum nihil sint &c. Si tñ verbū illud. cū nihil sint / referas quasi Arist. verbū. Si vero tuū est verbū: & cām reddere ex hoc vis verborū pmissio ex Aristo. p̄ q philo. intētiōnē nō aprehēderis. Cū eis verba ex

preste sonēt oppositū. Dicit. n. q ad defunctos in aliquo pertinere vidētur p̄speritates & aduersitates amicorū / nō tñ ta li vt felices faciāt n̄ felices. In his verbis suppoit Arist. aliquos defunctos eē n̄ felices ad quos p̄tēat aliquo mō p̄speritas amicorū / q n̄ enti / aut et enti in mēte tñ / nō possent cōuenienter attribui. Si. n. ex hoc tñ dī cantur infelices defuncti / qā esse habēt diminutū / qā. si in mente tñ mō / cū clarissimū sit q p̄speritates amicorū nō possunt eos ad esse reale hoīs reuocare quo felices dicerētur / nō fuisset hec sapien tis suā q v3 p̄speritates amicorū nō ita p̄tinent ad defunctos non faciles vt per eas fiant felices: esset. n. ac si diceretur / prosperitates amicorum nō ita p̄tinet ad defunctos / vt per eos resurgāt ad vitā: qđ Arist. nō dixisset / nec erat ad ppositū ibi. Si aut itēderet de felici tate / q pōt hoī habenti esse tñ in mēte cōpetere / hoc suū dictum falsitatem haberet secūdo cōem loquendi modū quez sequi nō horret moralis philo. Sicut. n. amicorū p̄speritates / felices etiam faciunt viuētes: inq̄ tū amicis non reputatur ab amico diuersus / sicut solet dici / o te felicem q amicum habes factum regē / vel pa pam: ita etiā amicorū p̄speritates / felices reddūt recordatiōis defun ctos amicos. Sicut solet etiā cōiter dici: felices illi parētes qui talē filium nūc factum regē vel papā superstitū reliquerūt / si et parētes antea fuissent infelices recordatiōis ex sua cōditione. Oportet ergo ex verbis illis (si vera sunt) / & sapiant grauitatem / sicutq; ad ppositū dicta) elicere q defuncti possunt esse felices & infelices / si uo vana etiā fuit aduersitātia illa suā. Absolutē n. dicēdum fuerat tales de functos felicitatis non esse capaces / si felicitatē proprie sumat phē lo vt putandū est. Loquitur ergo sapientissimū philo. de esse defun ctorum nō diminuto. Sunt ergo realiter ipsi defuncti si possunt esse felices & infelices. Et nō sunt secūdum corpus / corruptum. n. hoc ē: ergo secūdū aiām. Neq; in oibus deis Arist. fundamus posi tionem de imortalitate aiaz / quasi nō possit etiam quāq; loq de glo ria defunctorum post mortem in hoīm recordatione vel mente / si cut forte facit de penelope & alceste / qđ allegas. Sed tu hec oia in vnū coacernasti. vt eis infirmam radderis in legētū adolescen tium oculis firmissimam veritatem. Si tamē proprie etiam sicut fe licitatem / ita & gloriam philo. accepisset. Sicut qđ dicit tñ esse habet nō pōt esse proprie philo. ita nec gloriosus. Nisi forte etiam gloria velimus adornare chimeram vel hircoceruū.

Ad octauū vero z vltimū: in quo dicebas viros p̄ puros z flagitiosos suozq; scelerum conscios asse rere aiaz mortales: et sanctos z iustos immortales. Ad hoc d̄r: q neq; vniuersaliter viri impuri ponūt mortalitatē: neq; vniuersalr tēperati imortalitates. Manifeste enim videntur multos p̄iuos homines credere legibus: vey ex passionibus seduci: multos et viros sanctos z iustos scimus mortalitatē aiaz posuisse. Plato nāq; in primo de Re publica dicit si monidē poetā Cirum diuinū z optimū fuisse: q ta men eam mortālē asseuerat. Homerus quoq; vt Ari sto. secundo de aia referi existimauit sensus ab intel lectu nō differre. Que aut fuerit. Homeri dignitas qđ ignorat: Hipocras quoq; z Halenus viri doctis simi z optimi huius phibent opinionis. Alexander āphrodiseus: magn' Alfarabi: Abubacher: Auē / pace: ex nostratibus quoq; Plinius secundus: sene ca: inumeriq; alij hoc sensere. Seneca nāq; libro. 7. Epistolā ad lucillum: epistola. 54. que incipit: lon gi mihi comitātū dederat mala valitudo. Manifesti usq; in de consolatione ad martiā: affirmat ipsam esse mortālē. Multosq; alios studiosos z viros do ctissimos p̄numerat eiusdē opinionis fuisse. Et hoc ideo: qm̄ solā virtutem existimauerunt esse felicitā tē: vitium vero miserā. Leteraq; alia bona neglere runt. Nisiq; tñ virtuti deseruiunt. queq; virtuti ob stant a seipsis eiecerūt. Existimandūq; est: multos vi ros sensisse aiām mortālē. qui tñ subscripserunt ip sam esse imortalē. Sed hoc fecisse ex pronitate viro rū ad malum: qui parus aut nihil hnt de intellectu: bonaq; animi nō cognoscentes: nec amantes: tñ cor poralibus incumbūt. Quare hūmōi ingenijs necesse est eos sanare sicut z medicus ad egruz z nutritz ad puerum ratione carentem se habent.

Tutela. Non incouenit multos viros ingeniosos fuisse flagitiosos / vt & tu de oibus infidelibus philo. infra dicis / neq; etiã incouenit quosdam nō vitiolos errasse. Et nihilominus siqui sancti viri sunt vel ēr moraliter vixerūt / pro maiori parte putarūt aiām imortale. Inter infideles autem vt impluribus flagitiosos fuerūt cōtrarie opiniōis. Nec aliquē sapientē in tāta re scripsisse cōtra mētēs suās exillimā dum est. Licet. n. legi flatores pabolice sepe loquātur / nō tñ dicūt mendacia nisi si qui sunt seductores / vt fuit perfidus Mahumeto. Extimādū potius est & vere sic sepius euenit q; illi qui sciūt aiāz eē imortale / cōtrarium asserūt / eo q; cū flagiosissimi viri sint / & in peccatis pdurare cupiāt / timoris frenum pro voluntate deponere sathagūt / quo timēt cōiter vire sensati penas atrocissimas reis post mortem paratas / quo ēē timore plurimi retrahuntur a vitiis . In numeros aut pene eē qui imortalem senserunt aiām philo / clarū est. Cum platonici oēs / tū etiām veri oēs pipatetici hoc cōstanter affirmēt / & alioz plures. Nec desunt q; horū innumerabiles ad hoc sapiētes re censeant in suis tractatibz de imortalitate aiē. ad quos nūc remittō: qā nō super auctoritates fundatur precipue positio nostra. Vnū tñ preterire nolo / qd ex ore Reuerēdissimi Cardina. Grimani / cui & hoc opus dicatū est / accepit / q; v3 cū plures ex pi pateticis sequātur in hoc Magistrū suū Aristot. tū specialiter Ioā / nes Grammaticus eius discipulus in principio sue expositionis sup librum de aiā nō solū affirmat aiām esse imortalem / verū etiām hanc fuisse opiniōē Aristot. p plurima eius dicta efficacissime probat / soluēs oēs difficultates / q; ex dictis Aristot. p cōtraria opinio / ne orari possent. Dicit aut idē Reuerēdissimus Antistes q; hoc ipē ppriis oculis vidit & legit in idiōmata greco / eo q; adhuc liber ille nō sit in latinū traductus / quē librū apud se hēt. Cū. n. sit vir omnū pene sciāz / gñe eruditissimus / linguas etiā plēs elegātissime didice rit: libros oīgenis pene innumerabiles auro infinito sibi coacer / uauit preciosissimos. Ad ppositum aut reuertentes / etiā si ethni / corum nullus vel ppauci huic altissime veritati consentirent / ipsa fidelium scriptorū auctoritas / in his etiā q; naturali lumine illu / strati docuerunt / cuiusmodi est articulus pñs / cōtēnenda non est. imo ethnicoz oīum dictis est pponēda. Cū. n. magis credā Sene ce q; Boetio: et extra fidē. Tullio q; paulo. Auicēne q; Augustio. Idem dicatur de innumeralibus aliis ecclesie ductibus. Nec etiā mi rum est si a principio & a pluribus tā alta veritas fuit ignota / p in cremēta. n. tpm artes & scie robur summut / & per inuentionem diuersarū veritatum a singulis studiosis / augetur cumulus & p / sectio sapie / vt hētur ex phemio metaphisice.

pōpo. Per hec. vt puto. et alia solui pnt. Nā qd cōiter dī si aiā est mortalis homo dēret totū se tradere vo lupratibus corporalibus: oīa mala cōmittere ad sui vtilitatē vanūq; esset deus colere: diuina honorare. preces ad deū fundere: sacrificia facere: ceteraq; huius generis. Satis rñsio patet per ea que dicta sunt. Nā cum nāliter felicitas appetat: z miseria su giat: z p deā felicitas pssitri actu virtuoso miseria vero in actu vitioso: Lū ex tota mente deum colere: diuina honorare: fundere ad deū preces: sacrificare: sint actus maxime virtuosos: ideo debemus totis vi ribus inmitte ad acquisitionē istozum. Ecōtrario ve / ro: surta: rapie: homicidia: vita voluptosa: sunt vitia que faciunt hominē transire in bestia z desinere esse hominē: ideo ab his abstinere debemus.

Tutela. Tantum insipientes hec dicūt. Si. n. adhuc p impossibile aiā nra mortalis eēt / secūdū nature ordinē & rōnis dictamen viuēdum nobis eēt. Nō dīcāret tñ tūc rō vt pōsponēda eēt vita nature cui cūq; opi nūc virtuoso / cū vita sit oīum honorū accide talium fun damētū: & bene esse secūdum naturā p supponatur & pponatur cui cūq; bone opationi / sicut s bīa supponitur & pstat cui cūq; acci denti. Nūc aut existēte aiā imortali s bīm virtutum manet / qd esse virtutibus spōsiatū / maius malum eēt q; vitā corporalē amictere.

pōpo. Et aiā duertas q; studiose operans nō expectās premiū aliud a virtute longe virtuosius z magis in genuē vt operari q; ille qui vltra virtutē premiū aliquod expectat: quiq; fugit vitii ob turpitudinē vitii nō pp timorē pene debite pro vitio: magis lau dandus v3 q; qui euitat vitii pp timorē pene: iuxta illud. oderūt peccare boni virtutis amore: oderunt peccare mali formidine pene. Quare perfectius as ferentes aiām mortale z meli^r vident saluare rōnez

virtutis q; asserentes ipsas imortale. Spes nāq; pre mij et pene timor: vident seruitatē quandā ipoz / tare que rōni virtutis contrariatur zc.

Hec vt supra pbauimus falsa sunt / & oppositū equissimus est. Aliud est. n. dicere nō esse virtutibus inherendū pp tpalia bona: nec vitia esse fugiēda timore tpalis supplicii: & aliud dicere / q; di gnum sit virtutes felicitate debita pmiari: vitia vero per miseriaz cōpensari. Neg. n. cōtra rōnem virtutis est / vt virtuoso cōueniens reddatur finis / & pmiis virtutibus pparatis potiatur q; iustus est. Quid igitur impfectionis occurrit dū ea sperātur ad que vito naturaliter ordinatur / cuiusmodi est felicitas. Neg. n. virtus ipsa feli citas extrema est / sed ad felicitatem potius ordinata / vt supra ex Aristo. in primo ethicoz / induxi. Et melius sine vlla cōparatione saluāt virtutis rationē q; ea tā intellectu vidēt in felicitate eē refe / rēda / q; appetitū in eadē felicitate p virtutes tendūt / q; qui nudā ipsam virtutē pp se colūt. Licet. n. virtus in se habeat voluptatem & vñ diligi mereatur / tñ vterioris et dignitatis est meritum / & ad maius bonū q; ipsa sit ordinatur. Et Aristo. primo ethicoz ca. 3. dī cit ea eē pfectiora q; pp se tñ & nullatenus pp aliud expētūt q; ea q; pp se qdē / verū & pp aliud et desideratur. Id aut qd pp se tñ & nō pp aliud appetitur / dicit ibi eē solā felicitatē. Inter ea vero q; & pp se & pp aliud appetūtur virtutes oēs cōnumerat. pp qd i fta ea. 13. dicit felicitatē eē finē virtutis. Appetere at ea q; sunt ordi nata in fine pp ipsūz finē / naturalissimū & rōnabilissimū est. Quare spes pmiū virtutibus debiti / virtuti nō derogat sed alludat / cum in iusticie distributiue ordinatissime eqtate fundetur. Et ita insipie tes q; negant imortalitātē aiē / nedum non magis extollunt / verū potius tollunt rationē virtutis / nō solum a theologis sed etiam a philo. & precipue ab Aristo. predicatam.

pōpo. Pro cōplemento huius opinionis sciendū est q; quēadmodū docet Aristo. in libris de generatione aiāliū natura gradatim pcedit z ordinate ita q; nō p iungit imediate extremū extremo sed extremum medio. Videmus. n. iter herbas z arbores mediare virgulta. inter vegetabilia z aialia esse aiata imobi lia: vt hostreas z cetera huius generis: z sic vltimus ascendendo. qd z beatus Dionisius. 7. capitulo de diuinis nominibus insinuat cum dicit q; diuina sapientia coniungit fines superiorum principis inferiorū. hō autem vt dictū est psec. insinū est aialis: quare quz inter mālia aiā humana pmiū obtinet locū: coniungit ergo cū imaterialibus: mediāq; est i ter mālia z imaterialia. mediū vero pparatus extre mis dī alterū extremū: quare imaterialibus ppa rata pōt dici mālis: z respectu materialū imateria lis. Neq; tñ istas denominationes meret. verū z de proprietatibus extremoz participat. Nā vt de cō paratū albo nō solū dī nigrū: verū z cōgregat vitus sicut z nigrum. Is non tam intense. quare z humana aiā h3 de pprietatibus intelligentiarū: z h3 de pro prietatibus oīum materialū: quo fit vt qñ exercet opera cū quibus cōuenit cum intelligentijs dicat diuina z transmutari in deos: qñ vero exercet opa bestiaz dī transmutari in bestias. Nā ex malitia dī serpens vel vulpes: ex crudelitate tigris: z sic de re liquis. Nihil enis est in mundo q; ex aliqua proprie tate non possit puenire ipsi homini. Quā pp nō ime rito homo dictus est microchomos siue paruus mundus. Grāde igitur miraculum quidam dixerunt esse hominē: cum totus mundus sit: z in vnam sequi naturam vertibilis: cui sibi data ei po testas sequi quacūq; proprietatem rerū maluerit.

Debueras concludere. ergo homo. non aut. ergo anima partim erit materialis & partim immaterialis. Neg. n. anima. inter natu ras rerum illo modo ordinatas vt superius & inferius / cōnumera / ri debuit / cum non sit natura quedam in specie completa: sed ipse homo. Vñ recte concluditur q; homo debeat vt medium qddam inter materialia & immaterialia / inter mortalia & imortalia cō / stitutum / secūdum aliquid esse mortalis & materialis: & hoc sibi competit secūdum corpus. & secūdum aliquid imortalis & in / corporeus: & hoc habet ex anima. Dignū est. n. vt nobiliorem cō ditionem

Caput
15
pöpo.
b

Alionem qualis est immortalitas per nobiliorem assequatur partem /
qualis est anima. Quomodo. n. poterit homo / si mortalis est eius
anima / quasi medius inter hec duo extrema. situari / si nihil peni-
tus in se habeat immortalitatis / incorruptibilitatis / spiritualitatis / &
cösequenter diuinitatis. Quam autem a similitatem habeat anima cum
intelligentiis / si ipsa realiter materialis est / & in eä suo secundum et
intellectum a materia dependeat. ille vero ex toto sint ab oī mā se
gregate. Magna pfecto hec fictio tua est. magnum deliramentum /
non complementum.

pöpo.
f

Recte igitur apologizauerunt antiqui cum di-
cerunt aliquos homines esse factos deos: aliquos
leones: aliquos lupos: aliquos aquilas: aliquos pi-
sces: aliquos plantas: aliquos sara: & sic de ceteris:
cum aliqui homines insequuti sunt intellectus: ali-
qui sensus: aliqui vires vegetatiuas: & sic de ceteris.
Qui cumq; ergo preponunt voluptates corporales
virtutibus moralibus siue intellectiuis: magis fa-
ciunt bestiam quā deum: qui diuitias magis aurū.
Quare illi bestie: isti infensati appellati sunt. Ad
igitur existente aia mortali: virtutes sunt spernende:
& voluptates prosequende: nisi malitalis esse bestia
q̄ hō: & infensatus q̄ sensatus siue cognoscens.

Tutela.
f

Non nisi bestia extimat hoies quo ad naturam posse in deos co-
uerti vel bestias. Nec poete senserunt hoc ipm fieri posse vel factū
eē / sed sub suis hīce parabolis cōclūdebāt altissimas veritates vt
ad virtutum similitudines rerum naturas referrent: quarum virtu-
tum cognitionis & pei rudes populi capaces non erāt / nisi sub fa-
bularum velaminibus sibi pponerētur. Bestiis itaq; homines ope-
ribus similes sunt: & non in bestiarum naturas cōuertuntur: & ob
hoc recte bestiarum noibus non proprie sed metaphorice, nūn-
cupātur. Quod & de apofstatis spibus sancti et doctores affirmāt
& sacra scriptura: Dū modo Draconi / modo Leōi / modo cete ma-
gno diabolus simular / & his noibus notatur. pari modo nō na-
tura hoies conuertuntur in deos seu subas separatas / licet ex hoc
q̄ eisdem in quibusdam operibus tenui similitudine appropinquāt:
eorum et noibus metaphorice noientur. Ob virtutis. n. pstantiā:
ob claritatem ingenii & sic de similibus / qdam cōiter angeli deno-
minātur. Verum cum bestiis qdem homo cōe corpus habet mor-
ti subiectū: cum angelis vero aiam immortalē & dependentem
a corpore. sed cōitas ista non specifica est / vt dici possit vnum in al-
terius naturam eē conuersum.

pöpo.
g

Scire tamē ois q̄ q̄stūcūq; hō sic de materiali &
immateriali participet: n̄ proprie d̄r immateriale
participare: quia multū deficit ab imaterialitate: s;
nō proprie d̄r brutis & vegetabilibus participare:
verum ea cōtinere. Nā infra imaterialia est: & est su-
pra materialia. Quapp non potest ad perfectionē
imaterialiū deuenire. Un̄ neq; dii appellati sunt s;
diui vel diuini. Verū nedū pōt equare se hō bestie:
imo bestiam superare. Nam quidā hoies longe cru-
deliores quacūq; bestia existunt: dicente Aristo. 7.
ethicorū. Valis homo decies milies peior est be-
stia. Et sicut dictum est de crudelitate: ita dicatur &
reliquis vitijs. Cum itaq; tam sedū sit vitium: tam
iniqua sit hominis vitiosū vita: econtra vero de vir-
tute: quis igitur existēte etiā anima mortali magis
eligeret vitium q̄ virtutem: nisi mallet esse bestia
seu deterior bestia q̄ homo? Quare &c.

Tutela.
g

Multum deficere ab imaterialitate / non est rō quare magis vel
pprie dicatur q̄s imaterialitate participare: alias bestia magis p-
prie participaret de diuinitate q̄ homo / & homo magis q̄ intelli-
gentie: bene tñ verum est q̄ homo nō participat bestialitatem / q̄a
participare pprie inferioris est: participari vere eminētē continen-
tis & superioris. Assimilatur autem homo bestiis / nō natura secundū
spēm / sed operibus: nō qdem secundū spēm operum / sed secundū ppor-
tionalem similitudinē effectuum. Vnde nihil hec obstat immortaliti
tati aie: imo in eius cognitionē magis inducunt / eo q̄ ex hoc ma-
xima eius libertas appareat / qua possit et a rōnis naturali dictami-
ne pro arbitrio deuiare: qd qdem nulli bestiarum conceditur vt a
naturali extimatiue siue ordine / quouis modo recedat. Et vtriusq;
rō & cā conformiter datur vtriusq; natura / hec quidē materie col-

ligata & vltis rōnis expers / illa vero materie non imersa / sed libe-
ra manens & absoluta.

Hic itaq; sic se habētibus: mihi salua saniori sen-
tentia in hac materia dicendū. videt quod questio
de immortalitate aie est neutrū problema. sicut etiam
de mundi eternitate. Mibi naq; v̄ q̄ nulle rationes
naturales adduci possunt cogentes aiam esse imor-
talem: minusq; probates animā esse mortālē. Sicut
q̄ plures doctores tenentes eā immortalē declarant.
Quare nolui ponere responsiones ad alteram par-
tem cum alij ponant. Et precipue Diuus Thomas
luculenter: copiose: & grauitē. Quapp dicemus si-
cut dixit Plato in primo de legibus. Certificare de
aliquo cum multi ambigunt: solius est dei. cum ita
q̄ tam illustres viri inter se ambigant: nisi per deus
hoc certificari posse existimō. Non videtur autē esse
decens neq; expediens: hominē tali certitudine ca-
rere. Si enim in hoc ambigeret: incertitas & sine fi-
ne aliquo actiones haberet: qñ quidē sine ignoto: &
que ad ipsum sunt ignota eē necesse est. Un̄ si aia est
immortalis: terrēna despicienda sunt et eterna profe-
quenda. At si mortalis existat: contrarius modus p-
sequendus est. Quā hāc ab hoie suos fines deter-
minatos hnt: quanto magis hō ipse cum hō perse-
cristimum mortaliū sit: solusq; vt Plato in de re pu-
blica dicit deus colat & iustitiā. Quapp dico quod
ante donū vel aduentum gratie: multipharie multis
q̄ modis per prophetas & signa supnaturalia hanc
questionē deus terminauit: vt manifeste per vetus te-
stamentum est videre. Nouissime autē per filiū quē
constituit heredē vniuersorū per quē fecit & secula
eam questionē dilucidauit: sicut scribit Apostolus
in epistola ad hebreos.

Caput
15
pöpo.
b

Tutela.
b

Verē & simpliciter mortalem aiam sepius in antehabitis con-
firmasti: adeo vt oppositum dixeris deliramentū & principiū phi-
losophie repugnare: & nūc dicis eē problema neutrum? Deo gra-
tie agende sunt immortales qui te ad hoc vsq; perduxit / vt non vlte-
rius et vt philosophus extimes aiarum rōnialium immortalitatem
eē deliramentum / vel principiū philosophie repugnare / aut etiā
eē falsum / & rōnes per te contra hoc factas concludere: verū eē
solutas / vt bene solutas / & consequenter nullius roboris: quinim-
mo adiunctis solutionibus / nullius eas eē apparentie. Rogandus
est autē deus / obnixē vt te pro tua tibi in hoc adherentiū salute
qui te ad hunc vsq; gradum luminis cōscendere fecit / ulterius ele-
uet / vt luce veritatis clarius illustratus videas non problema / hoc
eē / sed certissimā conclusionem / pro qua rōnes inducte / sunt ipe
fragabiles: & sic publicū qd itulisti mūdo scādālū / publice tollas.

pöpo.
i

Quod autē ille vere sit dei filius: verus deus & ve-
rus hō: apertissime & sine dubio lumē christiani nois
Diuus Tho aquinas in primo contra gentiles capi-
te. 6. declarat: que Joannes scotus omnium snia mea
subtilissimus virq; in primis religiosissimus ad nu-
merū octonarū rediges enumerat in prologo libri
sententiarū. Et. n. tam aperte illa octo illud dclatāt
vt nisi mente priuatus aut pertinax negare possēt.
Cum igitur ille verus sit deus: ipse solus vere ē lux
per quam omnia videntur vt Joannis primo. ipseq;
etiam solus est veritas per quam cetera vera sunt.
vt Joannis. 14. Ego sum via veritas & vita. Verū cus
ipse manifestauerit verbo & opere animas esse imor-
talem: verbo quidem cum malis minatur ignē eter-
num: bonis vero vitam eternam promittit: dicit nā:
q̄. venite benedicti patris mei &c. Et subsegur: ite
maledicti in ignem eternum &c. opere vero cum ter-
tia die resurrexit a mortuis. Verum quanto lux di-
stat a lucido & veritas a vero: & quanto causa infini-
ta est potior: effectū finito: tāto efficacius hoc demō-

strat immortalitatem anime.

Tutela. **C**Declarant utiq; sancti Doctores ecclesie / & ab hereticis defen-
dunt: non tamen sic eē suscipimus propter sola dicta quorumcū
q; doctorum / sed ex diuina reuelatione in simbolo & sacris litte-
ris promulgata.

pōpo. **Q**uare si que rōnes probare vident mortalitates
aie. sunt falsæ & apparētes: cū prima lux & prima ve-
ritas ostendant oppositum.

Tutela. **C**Non sunt apparentes ille rationes nisi coram oculis vesperilio
numi / qui pro luce tenebras complectuntur.

pōpo. **S**i que vero vident probare eius immortalitates:
vere quidem sunt & lucide: sed non lux & veritas.

Tutela. **C**Si lucide / ergo sanis oculis apparentes / ergo sine errore: ergo ef-
ficaces. Lux autē & veritas solus deus est: si res vera vel lucida veri-
tas vel lux non dici debet.

pōpo. **Q**uare hec solayia firmissima inconcussa & stabili-
lis est. cetera vero sunt fluctantes.

Tutela. **C**Nō sunt fluctantes nisi in intellectu procellis errorū agitato.

pōpo. **P**reterea ois ars debet p propria & conuenientia
arti procedere. Aliter. n. peccat & in artificioso pce-
dit vt posteriorum & ethicorū primo dicit Arist. sed
anima esse immortalē est articulus fidei: vt patet per
symbolū apostolorū & Athanasij: ergo pbari debet
propria fidei. Mediū autē cui inicit fides est reuelatio
et scriptura canonica: ergo tantū vere & pprie
p hec habet pbari: cetera vero rōnes sunt extraneæ.
initunturq; medio nō probanti qd̄ intēdit. Nō igit
mirum est si philosophi inter se discoridāt de imor-
talitate aie: cū argumenta extraneis conclusioni &
fallacibus nitant. At oēs christole cōcordes per p-
pria & infallibilia pcedunt: cū hec nō possint esse nisi
secundum vnum modum.

Tutela. **C**Non est p se articulus fidei: licet inter articulos vñ suppositum
admisceatur. Neg. in. eēt carnis resurrectio / iudicium generale / &
breuiter nihil eorum que p christum facta sunt aut fienda credū-
tur: veritatem hērent / si mortalis eēt hoīs aia pro cuius salute &
vt vitam eternam consequi mereatur hec oia fecit deus. Contingit
tū q id qd̄ non est articulus fidei absolute / sit fidei articulus res-
pectu eius q non habet de illo sciam. Sicute vñ deum non est
articulus fidei absolute / cū possit probari p rationes naturales: &
tū si comparetur ad fidem qdem / sed idiotā / erit articulus fidei
apud illum. Taliū igitur rōnes naturales non sunt extraneæ sed
proprie. Et si in his est dissensio inter doctores / hoc est propter im-
becillitatem intellectus eorū q falsam hūt opinionem: nec in hoc
sunt vere doctores / sed magis errorum disseminatores. Non min-
tū sunt et proprie rōnes que sumuntur ex fide vel sacra scriptura.
Lumine quippe diuine reuelationis non soluz nobis innotescant
que nobis sunt altiora / verum et cōior purior & certior datur no-
bis cognitio eorum que cognoscere necessarium est ad salutem: q̄
uis per rōnes naturales et cognosci possit. Et procedunt christico-
le sanctiq; doctores ecclesie / vtrq; vt sibi ppria via / de hac verita-
te populū informantes.

pōpo. **A**mplius: qui infirmus est: sanitatē pcurat. Ne-
mo autē sibi ipsi sit medicus. Quomias & tertio poliri-
corū dicit. in ppriis nemo recte iudicat: cū impassio-
nibus sit. Querat igitur alius. Bonus autē medicus
debet esse peritus in arte: et bonorum morum: quo-
niant neq; primum sine secundo: neq; secunduz sine
primo sufficiunt. sed vt inquit Plato: veluti distem-
pantia in humoribus est egritudo corporis: sic igno-
rātia est animi egritudo. Ignorans igitur an anima
sit mortalis vel ne: scientes & bonū querat. Duo autē
genera hominū profitent hoc scire: infideles scilicet
& chisticole. Multi vero infidelium viri doctissimi
extiterunt: at oēs fere maculate vite vt alia taceam:
faltē inanis glorie: solūq; naturalia que obscurā &
infirmā cognitionē faciunt: intellexerunt. At multi
chisticole: ni fallo: non minus illis in naturalibus
cognouere: vt Paul⁹ Dionysius: Basilus: Athana-
sus: Digenes: duo Gregorius: Nazansen⁹ videlicet

z nicenus: Augustin⁹: Hieronymus: Ambrosi⁹: Gre-
gorius. Et inumeri alij: preter qz naturalij cognitio-
ne: diuinorū etiā habuerūt. que vt Hieronym⁹ dicit.
hoc doctus Plato nesciuit: hoc eloquēs demosthe-
nes ignorauit: vitāq; immaculatissimā duxerūt. Vex
quis nisi insanus magis crederet infidelib⁹ sic dī
positis qz chisticolis tā bene dotatis. Nō ibiq; illō
firmā fidē facit. qz Augustinus mea sententia nulli
in doctrina secūduz (z. n. minorem Platone & Arist.
non existio) chisticiani nois prio inimicus: tā integer
time vite factus: in fine de ciuitate dei scribit tot se
oculata fidē vidisse miracula: que itemeratā inuiol-
labile & firmissimā fidē ostendūt. Gregorius quoq;
papa cuius in doctrina & sanctitate cōserēduz: tot
& tanta in dialogis adducit: vt ois prorsus ambigui-
tas remoueat. Quare indubie ipsam immortalē esse
asserendū est: verū non ea via incendendū est: qua hu-
ius seculi sapientes inceserunt. Qui cū sapientes
se dixerunt: stulti facti sunt. Quisquis. n. hac via p-
cedet vt existimo. semp̄ incert⁹ & vagus fluctuabit.

CSeculi sapientes / non quia docuerint aiam immortalē eē / Apo-
stolus stultos vocat / sed ppter hoc q deum cognoscentes / non su-
cut deū glorificauerunt aut gratias egerunt: vt dicitur ad Rom. i.
Sed nō solum illi ethnici philoso. verum et sanctissimi doctores
ecclesie / cuiusmodi pre ceteris ille est qui vocatur anthonomasti-
ce sanctus Doctor / Lumen ecclesie fulgentillu-
m / Thomas aquinas / immortalitē aie clarissime / apud oculos
tū bene dispositos / naturalissimis rōnibus demonstrauit / vt supra
visum est. Nunqd̄ hos tu non apostolus / stultos vocabis?

CUnde credo qd̄ q̄tumcūq; plato tot & tāta egre-
ge scripserit de animorū immortalitate: firmitatē tū
nō habuisse existimo. Nō coniecturo ex fine apolo-
gie. Ibi enim videt sub dubio reliquere. In thimo
etiam cum de hoc sermonē habiturus esset: dixit sa-
tis sibi esse si. in re tam difficili verisimilia diceret.
Quare oia dicta eius referendo: mihi vr̄ magis opi-
nādo quam asserendo loq. Lonatusq; eius est ciues
bonos facere: non autē doctos. Uerū vt dicit Dinus
Thomas secunda secunde Articulo 3. questionis
prime: cum opinione falsa stat actus moralis. At via
fidelium incedentes: stabiles & in concu sū pmanēt
quod diuitiarum: bonorum: voluptatū: & dium mun-
danorū contēptus declarat. Et demū corona marti-
rij quā ardentissime affectabant: affectatāq; cū sum-
ma voluptate consequēbantur.

CCum plato de immortalitate aie librum ediderit speciale phe-
donem intitulatū in quo oī via & modo quo tanto philosopho
possibile fuit aiam eē immortalē conato ostendere: firmitatē de
libri sui non habebit subiecto. Esse rem scitu perdifficile fateor:
sed eius cognitionem naturaliter possibilem assero. Quandoq;
platonē non assequutum hanc veritatem non dubito / semp̄. n. in
in sapiētia profecit: vnde in preeditis a se iuene libris potuit nō
pfecte monstrare / qd̄ senex factus in phedone plenius declarauit.
Sed nunqd̄ tu platonem et quem Hieronymus & Augustinus di-
uinam vocant / mendacii accusabis & fraudis / vt conatus eius eēt
ciues bonos facere / falsa vel contra mentem dicendos?

CHec itaq; sunt que mihi in hac materia dicenda
vident. Semper tamē me & in hoc & in alijs subicie-
do sedi apostolice. Quare &c. Finis ipostus ē huic
tractatui p me petrum filium Joannis Nicolai
pomponatii de Mantua. Die. 24. mēsis Septēbris.
1516. Bononie Anno quarto pōtificatus Leonis. x.
CVfidelis filius sancte matris ecclesie modo loquutus es / vnde
cūq; processerint ista verba. Cuius capitis erit de modo loquēdi
tuo satis inordinato & infidelitate prese ferente debitam vltione
summere: & ad abiurandam heresim de qua suspectum te reddidit
verba tua plurima / ecclesiastica cēsura compellere: & vt scripto. ra-
tionibus contra veritatē a te inductis satisfacias in penitētiā in-
iungere. Licet. n. nullus prohibeat posse teneri ac opinari non esse
naturaliter demonstrabile animam eē immortalē / sed sola fide
teneri

teneri & possit nihilominus quisq; conari solutiones adhibere ad rationes naturales pro tali conclusione iductas: nullus tamē christicola debet contra veritatem fidei rationes naturales opponere & iferre q; talis conclusio falsa sit: & non solum falsa / sed etiā deliramentuz / repugnans principiis philosophię q; necessario vera sunt & tales rationes insolutas dimittere. Hoc non est signū fidelis animi qui horret plurimum quicquid fidei aduersatur. Qui si vt philosophuz / nō at vt christianū te loquūtū excusat / saltem vt christianus philosophus responderē debueras. Et si philosophia tua tam modica est & infirma / vt non valeat naturali lumine in tam alta veritate ascendere / cū tñ nō transcendat limites naturales: tacendū tibi fuerat / & fortioribus dimittedum. Ecclesiastici autē doctores dū qōnes formant circa ea que fidei sunt / argumēta contra veritatē inducunt / insoluta nequaquam relinquunt: sed veritatem in questionis corpore declarates / ex veritate ipsa finaliter dissolunt argumētū contra eandē veritatem primo proposita. Qd si dicas / vt theologici & in tractatibus theologis ista faciunt / ego autē dum legerem philosophię librum qui de anima inscribitur / ista composui. R. espondeo primo q; librum per se edidisti que philosophica & theologica complectatur: vñ in toto pgressu simpliciter affirmas aīam eē absolute mortalem; & in fine conclusis eē problema neutrum scđm philosophiam: & eē aīam immortalem scđm fidem. Debueras igitur vt philosophus argumēta fueras / saltem vt theologus rēdere / & intellectui pro viribus satis facere / ne vidētur fides adeo inrōnalia / veluti conaris fieri vt appareat / predicare. Nec sufficit remittere ad sanctū Thomā; ista solentem: debueras. n. ēt ad illum remittere / & sic tacere: qd tibi equidē magis conduxisset. Cur. n. magis amica tibi fuit tam monstruosa falsitas / vt pro illa asruēda tñ insudares: sic tā celsa veritas aliena / vt ad aliū rēctas / q; eā a tuis armis atq; calūniis tueatur? Nonne adolescentiuz animi qui librum tuum quasi quadam curiositate iuuenili & non minus naturali in magistrum dilectionē lustrant / statim turbabūtur / & in fide forte plurimi pro dolor vacillabunt: qñ christo resistit / res animas illas / pro quarum salute sanguinem fudit & vitam dedit in p̄ciuz? R. ideo scđo q; non decet adhuc philosophum chri. januz / si in corde eē philosophię loquatur / contra fidē determinare / uas innuat rōnes / si quas opponit philosophus concludere: sed semper & in oī passu vel loco vbi necesse est / vbi iuenit aduersariū /

verus christi amicus pro veritate se debet opponere. Qd equidem vbiq; semp; in exponēdo philosophum angelicus Doctor Thomas seruauit. Alias proba ēt in corde philosophię / deuz non esse trinū & vnum / corpus christi non eē in factū / proba nullam virginem peperisse / Deum non eē natum / non mortuum & contra hec omnia & similia congloba rōnes / auctoritates / similitudines / exempla: dicas hec eē falsa / deliramenta / fabula / philosophię p̄cipiis repugnare / & sic insoluta dimittens oīa / dicas vt ad christiana nos recurrant q; volunt solutiones. Et dicis finaliter / subicio hec oīa fāctē matri ecclesie. Quas credis tibi gratias reddet sancta mater ecclesia pro tua hac subiectione? Et q; to magis eidem fuisti infestus / dum totius fidei fundamentum conatus es euertere & ad terram deicere?

Ad laudem indiuidue Trinitatis etc.

Certe non magnas laudes in hac tua erronea editione sanctissimi trinitati contulisti. Cū dei filium deceptorem & falsā dissemīnantem / vt ad bonos mores populū traheret / predi. cāsi: & illuz qui prima veritas est / cum alijs qui de veritate nō curent annumerasti: imortalemq; eē aīam qd ipse cū patre & spū sancto ac tota celorum curia / oīumq; sanctorum consortio semp docuit & p̄dicauit: & pro qua immortalitate de celo descendens tot & tanta substinuit tu philosophica togha vestitus totiens negare / & oppositum absolute verum eē non solum asserere / sed eē omni arte / oīq; modo vel potius dolo tantilluz obprobare per suadereq; non erubescisti. Non profecto sic laudes ingeminasti in sanctissima trinitatem sed maximū vituperium. Quinimmo sanctos oēs & beatissimaz dei matrem ac humanam christi naturā / vno icū non solum de celo eiecisti vel effugasti / verum ēt in nihilum deduxisti. He sunt tue laudes in sanctissimam trinitatem. Vituperium quippe filii ac sanctoruz / in patrem redundat & spū sanctum / & in sanctissimam trinitatem. Sicut & gloria filii sanctoruzq; oīum / ē gloria patris & spūs sancti / ac totius sanctissime trinitatis. Cui honor est & potestas per infinita seculorum secula. Amen.

pōpo.
Tutela.
f

Tutela veritatis de immortalitate anime humane. Contra petrus Santuanum cognominatum peretum. Explicite.

g. h. i. k. l. m. n. o. p. q. r. s. t. u. v. w. x. y. z. aa. ab. ac. ad. ae. af. ag. ah. ai. aj. ak. al. am. an. ao. ap. aq. ar. as. at. au. av. aw. ax. ay. az. ba. bb. bc. bd. be. bf. bg. bh. bi. bj. bk. bl. bm. bn. bo. bp. bq. br. bs. bt. bu. bv. bw. bx. by. bz. ca. cb. cc. cd. ce. cf. cg. ch. ci. cj. ck. cl. cm. cn. co. cp. cq. cr. cs. ct. cu. cv. cw. cx. cy. cz. da. db. dc. dd. de. df. dg. dh. di. dj. dk. dl. dm. dn. do. dp. dq. dr. ds. dt. du. dv. dw. dx. dy. dz. ea. eb. ec. ed. ee. ef. eg. eh. ei. ej. ek. el. em. en. eo. ep. eq. er. es. et. eu. ev. ew. ex. ey. ez. fa. fb. fc. fd. fe. ff. fg. fh. fi. fj. fk. fl. fm. fn. fo. fp. fq. fr. fs. ft. fu. fv. fw. fx. fy. fz. ga. gb. gc. gd. ge. gf. gg. gh. gi. gj. gk. gl. gm. gn. go. gp. gq. gr. gs. gt. gu. gv. gw. gx. gy. gz. ha. hb. hc. hd. he. hf. hg. hh. hi. hj. hk. hl. hm. hn. ho. hp. hq. hr. hs. ht. hu. hv. hw. hx. hy. hz. ia. ib. ic. id. ie. if. ig. ih. ii. ij. ik. il. im. in. io. ip. iq. ir. is. it. iu. iv. iw. ix. iy. iz. ja. jb. jc. jd. je. jf. jg. jh. ji. jj. jk. jl. jm. jn. jo. jp. jq. jr. js. jt. ju. jv. jw. jx. jy. jz. ka. kb. kc. kd. ke. kf. kg. kh. ki. kj. kl. km. kn. ko. kp. kq. kr. ks. kt. ku. kv. kw. kx. ky. kz. la. lb. lc. ld. le. lf. lg. lh. li. lj. lk. ll. lm. ln. lo. lp. lq. lr. ls. lt. lu. lv. lw. lx. ly. lz. ma. mb. mc. md. me. mf. mg. mh. mi. mj. mk. ml. mm. mn. mo. mp. mq. mr. ms. mt. mu. mv. mw. mx. my. mz. na. nb. nc. nd. ne. nf. ng. nh. ni. nj. nk. nl. nm. nn. no. np. nq. nr. ns. nt. nu. nv. nw. nx. ny. nz. oa. ob. oc. od. oe. of. og. oh. oi. oj. ok. ol. om. on. oo. op. oq. or. os. ot. ou. ov. ow. ox. oy. oz. pa. pb. pc. pd. pe. pf. pg. ph. pi. pj. pk. pl. pm. pn. po. pp. pq. pr. ps. pt. pu. pv. pw. px. py. pz. qa. qb. qc. qd. qe. qf. qg. qh. qi. qj. qk. ql. qm. qn. qo. qp. qq. qr. qs. qt. qu. qv. qw. qx. qy. qz. ra. rb. rc. rd. re. rf. rg. rh. ri. rj. rk. rl. rm. rn. ro. rp. rq. rr. rs. rt. ru. rv. rw. rx. ry. rz. sa. sb. sc. sd. se. sf. sg. sh. si. sj. sk. sl. sm. sn. so. sp. sq. sr. ss. st. su. sv. sw. sx. sy. sz. ta. tb. tc. td. te. tf. tg. th. ti. tj. tk. tl. tm. tn. to. tp. tq. tr. ts. tt. tu. tv. tw. tx. ty. tz. ua. ub. uc. ud. ue. uf. ug. uh. ui. uj. uk. ul. um. un. uo. up. uq. ur. us. ut. uu. uv. uw. ux. uy. uz. va. vb. vc. vd. ve. vf. vg. vh. vi. vj. vk. vl. vm. vn. vo. vp. vq. vr. vs. vt. vu. vv. vw. vx. vy. vz. wa. wb. wc. wd. we. wf. wg. wh. wi. wj. wk. wl. wm. wn. wo. wp. wq. wr. ws. wt. wu. wv. ww. wx. wy. wz. xa. xb. xc. xd. xe. xf. xg. xh. xi. xj. xk. xl. xm. xn. xo. xp. xq. xr. xs. xt. xu. xv. xw. xx. xy. xz. ya. yb. yc. yd. ye. yf. yg. yh. yi. yj. yk. yl. ym. yn. yo. yp. yq. yr. ys. yt. yu. yv. yw. yx. yy. yz. za. zb. zc. zd. ze. zf. zg. zh. zi. zj. zk. zl. zm. zn. zo. zp. zq. zr. zs. zt. zu. zv. zw. zx. zy. zz.

I. ii. ...

In flagellum Apologie Pereti Probemium.

Offeditionem huius premissi operis / oblatam mihi quadam Apologia eiusdem pereti tribus libris partitam pcurrens / offendi qdam qbus eorum q in Tutela posuimus nonnulla oppugnari / vel infirmari aliquatenus videbantur. Seorsum igitur in vnum coegens ista volumē / nō inferendo Apologie verba oīa sed snias (chaos n. inutilium verborum cōfusione plenū claudere cōprehēdere teptassem) a primo libro inchoādo / ea que minus veritati cōsentire videntur / cōtundere / reice-re / explodere / veritateq; ab his imūdiis puram reddere / necessariū fore duxi. Quo fiet vt sicut in Tutela apitissime demōstrauimus ipm fuisse liberū admodum ac frontissimū veritatis hoste: ita i hoc quoq; ope luce clarius appareat mino sapiens eiusdem et sapientissimi picioris cōparatione / cui se in Apologica Epistola iactabūdos equiparet vt cōfundat gloria dignos. A pelles siquidē tamesi artis picioris peritissimas dum tñ viri eiusdem artis ignari / iudiciū nō abhorruit / ope clarior euasit / & ex accōmodata hu-militate / laude ppetua donatus / itē prudētissimos celebratus ē. Hic vero dū non sutorū aut ignoratium / sed sapientissimō inrepatio-nes ne dū refutat atq; subsannat / vbi defectū suū grauissimū merito / recognoscere & emēdare debuerat / verum et ob hoc eodē verbis & scriptis inlegetur cruentissimis / ipudentissimū simul / ac ignarum (vt mictamus nūc dicere q; fidelē se pferat) tam i speculatiuis q; et in po-liticis manifestissime se propalauit. Quis nā a fide & ecclesia tam alienus / tam barbarus natione / tam rufficus cōditione / tam scelestus mo-ribus pirata / siccarius / vel nemora latro colens / qs inquam tāto actus furore / tāta agitatus amētia iueniri potuisset / q; cōtra dei seruos / chri-sti fidei pcones / verbū dei euāgelizantes / coopatores spūs sancti / mūdum illuminates & ab erroribus vitiūq; purgates sacerdotes dei ele-ctos / tot cōtummelis / oprobriis / criminationibus / scelestissimisq; nec minus in iustissimis ifamationibus / toto malignitatis spū insurgeret / famosissimo ac imūdiissimo libello ipeteret / coraq; toto orbe in aiarum perniciē in eum cōfundere? Semp fuit hereticorū oīum vltimū refugium / vt ad cōtummelias se cōuerterēt / vbi se suaq; dogmata dānari a fidelibus ppēdissent. Sed huius certe viri ne dicam vīro vilitati mi furor / illorum oīum iras superauit. Flagellum igitur ad talē insolentiā castigandā p veritatis & sanctitatis reuerētia in Apologiam istā vibrātes / si sensum tandē hic homo resumpserit / ac de cetero a talibus abstinerit que famā eius precipue primorū maculant & offuscant / gratias immortales Deo opt. max. referēt vniuersi. Si vero infinitus erit furor illius / fortiora remedia vt veritas illibata persūtat / & fidei scā-dalum non inualescat / adhibere dei zelus compellet.

Opus qd flagellū in Apologia Pereti nuncupatur / editū per fratrem Bartholomeum de Ipina Pisanū or. predi.

Via vero in primo capitulo primi libri vsq; ad lo-cum quo reprobatū quartū mediū nihil reppe-ti qd et apparenter cōtra ea que in Tutela dicta sunt / vel in minimo et neruū habeat / sed oīa ia 3 funditus eradiciata sunt in ea / & nihilominus de his ista etiā sermo hndō ē. idcirco ad quartū me-diu circa qd multa nō iutilia tager cōpellor / trāsterēdū me cēsui.

Quartum igitur mediū qd seorsum recessit ex libro pereti cōtradictor ille suus innotuit: pro mortalitate aīe intellectiue inferēda / tangit an separata aīa iterū vnietur / an nō &c. Ad qd li-cet et in tutela iam nsum sit / quia tñ materia curiosa est & vtilis / repetam. Et dico primo q; separatio illa est naturalis cōsiderata cō-ditione corpis cōpositi ex cōtrariis & ob hoc corruptibilis: opor-tet autē si aīa imortalis pmanet & secūdum aliquam rōnem natu-raliter separatur / pfectius tūc q; tum est ex se aliqua rē habeat q; cōiuncta. Hęc n. eēndi modum q; substantiis sepatis est naturalis / quas cōstat eē nobiliores: & cū operatio sequatur eē / nobiliorem quoq; modū intelligēdi q; tum est aliquid habeat tunc aīa necesse ē. Et ob hoc plato cōcludit felicissimā eē aīarum post mortē corpo-ris vitam phenem: ob quā et adipiscēda nonnulli seipfos neci de-derunt. Qualis autē sit ille cognoscēdi modus / ex eēndi mō nāliter vni pōt. Intelligūt vbiātie sepate seipfas & deū suūm pri-cipium & auctorē per seipfas hnt. n. se per se pntes itellectui suo oblectiue / cū sint p se intelligibiles vt pōte imateriales: deum autē in se vt in effectu p quē cā cognoscatur eē & cōditione cause prie-hēre / dum lumine naturalī illam eē cām primā cognoscūt melius & subtilius q; nos faciamus. Cognoscit igitur & aīa se & deum p se: & nihilominus p rez spēs si quas vnita corpori acq;siuit. Neq; n. corruptibiles sunt / cū nec cōtrariū hēant / nec corruptionem sui sibi qua & ipse deficiāt patiātur. Licet autē hec ita eē / nālis: rō cō-uincat / nō minus tñ suadet in tali cōgnitionis mō sepatis sbas tā-to excellētiore obtinere modū / q; to ipse sunt aīabus oibus natu-ralī celliores. Lipidiori luce igitur se ac deū p se cognoscēt / q; aīe faciāt tā p seipfas q; p spēs. Cognoscere et alia oīa saltē vnā vnā p-fectionem nō modicam imporet / & nobis nihilominus sit pos-sibile / ab illis negari q; nos pcellunt tam in eēndo q; in operādo / nō est philosophice dictū. Quasi autē hoc illis cōueniat / naturalī rōne procedētes / cognoscimus non p acquisitionem sensualē fieri / vti nobis nunc accidit / q; corpus tam ad eē q; ad operari deserui-ens gestamus: ergo vel p se ipfas / vel p aliquas rerū similitudines ina-tas / hoc obtineat necesse ē. Quo n. alio mō id fiat: vī quo mō spēs de nouo acqrant / lumē naturāle nō monstrat. per seipfas autē nō pnt alia q; ditiatiue cognoscere: tū qa non eēt maior rō de vna re q; de alia: ergo oīum eēt pfecta & q; ditiatiua similitudo / qd est ppriū 3 eminetē cōtinētis oīa. Et cū non sit et maior rō de rebus datis q; de possibilibus / eēt q; libet sūba sepata & q; libet aīa absolute simi-litudo expōsa oīum possibilium. Hoc autē dei ppriū est. tūz et q; oīs cognitiō que nō est p intelligibilem spēm / sed p aliquam esse

tam oportet sit p eam tanq; p cām vel p effectū: hęc n. sunt duo sola media qbus alia cognoscatur eēntia. Nullius autē eēntie an-geli est cōparatio ad alia oīa p modū cause vel effectus / cū solius dei effectus sint: nullius autē rei cause / nisi forte p motū corporis celestii / & tunc nō cognosceret nisi hec inferiora & nō nisi singu-laria. Ad hec n. tñ modo motus ille terminatur. Vel si vīa nō nī si modo intelligibili: p intellm. n. mouent: & tunc stat qd est principii / intelligēdi / eēntia ne / vī spēs. Et q; nō eēntia videtur / qa solius dei ppriū est p eēntiam imēdiate operari: & in eandē qōnem iterū reditio fiet / quia oporteret illam eēntiā / hec omnia eminetē continere / & nō nisi ob talē eminetem cōtinētiām / alia a se nō cognoscere superiora pter deum a quo depēdet celum & tota natura / & nō ab alio se superiori motore dependēt maxime se-cūdum quosdā modernos philosophos quos & tu sequeris / q; et nō-lunt q; a deo depēdeat celū & multo minus supē separate in ge-nere cāe efficientis: qd tñ repugnat tam Aristot. q; cōmētorū ei / licet illi corticē quorūdam verborū cōmentatoris p se inducāt & nō medullam. sed de his alias. Est autē incōueniens q; hi q; deum p se cognoscere pnt / nō valeant sūbas separatas tūz & hē se superio-res cognoscere / quoniam nec celi cuiusvis sūbām cognoscere eū ius nō sunt cā / sed motus tñ vnus. s. a se moti. Si et per eēntiā suā oīa cognoscere possent subē / cū in ppetuis nō distat eē & posse / & eēntia eorū semp & eodē modo sit eorū itellectui pns / & si re-pentatiua alioz est / non nisi naturalī repntatiua sit / & nō sit ipe dita: sequitur q; cōtinua sit eorū cognitiō & indefectibilis respectu oīum simul / & semp eodē modo oīa cognoscere: qd nō est p cō-uenienti acceptādū: in hoc n. eēntia parentur deo. Necesse est autē vt q; i modo eēndi pcellit sūbas separatas / excellat & in se cognos-cendi: & non oīa simul & p se intelligāt / sed qdam qnq; / & alia p tūne nō cōsiderēt. Nō ergo p suam eēntiam alia a se cognoscūt. Qd et demōstrat / qa sūt nature finite ac limitate / ergo nō pnt eē p prie rōnes oīum / cum res p pprias essentias & proprias rōnes ab aliis distinguatur: sed tñ secūdum quasdā cōditiones generales i qbus cum aliis cōueniunt / poterūt oīum alioz p proprias eēntias habere cognitiōne: qd est res cognoscere secundum qd & cōfūse. per spēs ergo necesse ē cognoscant alia a se oīa pter deū vt dcm ē. Has autē spēs innatas sibi hēre eo necessarium est quo nullus oc-currat modus quo eas acqrant de nouo / & icorruptibiles itidē eē oportet: & singulis necesse est q; aīa fiat in actu / vt singula pro vo-lūtate cognoscāt / 3 plura p vnā repntētūr i superiori augelo q; repntet alia in inferiori &c. Hunc ergo modū cognoscēdi habeat aīa dū separata fuerit necesse est. & secūdum q; profecit i melius quo ad eē / oportet q; pfectior et sit quo ad opari / vt nō amplius egeat co-gnitiois principia medicare / sed oīa simul obrineat in instati sepa-ratiōis / vt sicut prius inferioribus cōiuncta & ad inferiora cōuerfa cōquirebat sibi sigillatim spēs: ita tūc sepata dum statim ad supio-ra cōuertitur / utim et oīz similitudines / nō quidē acqrando vel medicando / sed p superiorū itūz ū suscipiat / ordine nature hoc exi-gēte vt superiora inferioribus auxiliū pntent tam in eēndo q; in ope-rādo / & eo ppinquius quo et secūdum modū eēndi superioribus appropinquat. Erūt autē spēs ille p singulis rerū naturis / singulern dētes / & manebūt immobilē in intellectu in habitu / & p volūtate redetur ad actū p singulas itellectūs / cū naturalī nō nisi vnū possit itelligere dū qd itelligit. Erūt at alteri rōnis aliquo mō ab ac-q;stis

pretem/vt illa neget ab aliquo/cui auctor illa attribuit/ & ea illis attribuat de quibus auctor tunc non cogitat. de quibus si tunc determinaret/insipienter iudicaretur/vt aperte ondas te non aliqua fallacia deceptum/vt de nobis insipienter pronuntias/ sed secundum apertissimam ignorantiam.

¶ Et quod post hec addis intellectum marcescere/ marcidum offendit sensum tuum: vt velis quod fatigamur in studendo/marcescat intellectus. **O** miram philosophum. Non ne experientia docet oppositum/cum in pluribus quanto seniores tanto insipientiores/ nisi morbus alius preter senectutem impediatur. Non ne philosophus in principio de anima habet quod nec vis est sensitiva marcescat/sed ois corruptio fit ex parte organi: dum dicit quod si senex acciperet oculum iuuenis/videt vtiq; vt iuuenis. Verbum autem philosophi. quod adducit ex primo de anima/licet etiam perperam adducas/quod philosophus non dicit quod intellectus: sed quod intelligere & considerari marcescit quoad interioris corruptio/ propter oes expostores graues/dictum esse ex suppositione opinionis philosophorum dictum non solum sensum sed etiam intellectum habere organum corruptibile.

In ca. 6 &

¶ Post hec ad aliam contradictoris tui rationem qua ex hoc quod naturaliter voluntas fertur in vltimum finem in quo est aggregatio oim bonorum /vult oppositum suum inferri/multa dicitur opponens & respondens quousque ad hoc deuotum est/ quod cum absolute in hoc mundo non possit anima predicto voto potiri/ & desiderium illud frustra non fit/ oportet quod in alia vita sibi reseruetur talem bonum/vt principalis ratio tangebat. Et tunc contra opponit quodrens an beatitudo de qua Aristoteli loquitur in ethicis sit oim bonorum aggregatiua vel ne. Et ad hoc respondes distinguendo de beatitudine composita/ & aie. Et addis quod sola beatitudo que in hac vita est/naturaliter desiderata/ secundum rectam rationem a prudente: vnde non sequitur quod propter desiderium immortalitatis absolute/quod potest esse impossibile/iudicetur anima immortalis. Ad quod dicitur quod desiderium prudens vt sic/non est naturale/sed intellectiuum: & tale est secundum rectam rationem quando cognoscitur ipsa ratio quod desideratum est desideratum possibile conueniens. Esse autem possibile immortalitatem patefacit desiderium naturale/quod dum apprehenditur ab intellectu perpetuitas essendi/naturaliter etiam desideratur. In aliqua enim fertur voluntas vt ratio: & tale desiderium dicitur rationale/non naturale: & talia sunt omnia bona que possunt etiam habere vnde resistentur. In aliqua autem fertur vt natura: & talia sunt bona que non habent cuiusuis mali admixtionem per se: & talis est perpetuitas essendi: & super oia ipsa felicitas. Et licet contradictor precat ex parte felicitatis. sanctus Thome. tamen vbi quod. sed precipue in secundo contra gentiles. cap. 55. & 79. procedit ex appetitu perpetuo essendi ad probandam immortalitatem anime. Quo potitur & aie in libro/ quas contra felicitatis desiderium in quibus. Quod dicitur aie est desiderium quod potius velleitas quod voluntas dicitur/ sicut est desiderare esse deum vel angelos &c. quod nec prouidetis est. Desiderium vero perpetuo essendi non est tale patet/ ex eo quod si sit recta cognitiue de perpetuitate essendi/ oes naturaliter tendunt in ipsum. Non sic oes coniter tendunt in appetitu essendi angelum/ vt ex hac conitate desiderii posset inferri quod sit naturale/ eo quod natura vt in pluribus opetur/ & vt in paucioribus frustratur. Sed neque aduersus felicitatis desiderium militat quod inducis de aiaru quiete in limbo: quia quod dicitur a San. Thome. est mere theologice dictum/ & pure creditum/ licet huius credulitatis aliqua persuasione inducat diu. Thome. quod videlicet apprehendat se non fuisse capaces per naturam/ & ob hoc non doleat si non sint illa beatitudinem consequente/ quia vident aut sciunt alias animas obtinisse per gratiam. Et ad hoc confortat aliquos similitudo de rustico non dolente si non sit factus imperator aut papa. Sed non plene satisfaciunt hec intellectui: quod tamen animas illas credit non affici dolore vel tristitia propter illam priuationem. Quod vt apparentius licet forte non fidelibus persuadeant alii/ dicunt animas illas ideo non dolere se esse priuatas supernaturali beatitudine/ quia supernaturaliter beatitudinem non nouerunt. Cum enim illa non nisi supernaturali lumine cognosci queat: & pueri illi a nullo hominum fuerint de hac instructi/ & non necessarium imo vanum & in vtile videatur quod ab angelis vel a deo de hoc immediate instruatur per reuelationem/ sequitur quod eam penitus nesciant. Et ideo nimirum si non doleat se esse priuatos ea. Et si quis obicit quod secundum fidem videtur quod debeant comparare in iudicio/ & oia illa cognoscere que ibi sentiant/ alias frustra comparerent: & etiam quia non ceci erunt aut surdi reallumptis corporibus incorruptibilibus &c. Respondent hi quod non est verum quod fides ad id tendit dum nos coartat. & ad hoc quod dicitur quod fides habet quod oes homines debeant comparare in iudicio/ respondent hoc esse limitandum ad homines qui habeant reddere de factis propriis rationem/ vt dicit Athanasius in simbolo. Tales autem non sunt illi pueri/ quorum nullus quicquam mali vel boni gessit in corpore. Desiderabunt ergo naturaliter illi pueri summum bonum: sed illud putabunt summum/ quod sibi naturale erit sine experientia mali/ in quo summo a se cogitato bono clauditur perpetuitas essendi. ergo &c. De alia autem ratione nihil

dicimus/ sed defendat eam auctor suus.

¶ Quatum autem pertinet ad tertiam conclusionem contradictoris tui puto quod non peedere animas corpora sua cognoscant nullas: cum hoc & aperte posuerit & probauerit Aristoteli in 12. metha. Tunc tamen ipugnationes redolent magna ignorantiam & circa sensum conclusionem quam adducit contradictor/ & circa indiuiduam materiam. Sed de hoc praesentium modo esse/ ne de genere inguis descedamus. Et quod subnectis de felicitate quia nos non tenemus quod naturali ratione haberi possit quod anima sit felicitabilis per aggregationem oim bonorum simpliciter/ sed per felicitatem sibi consequentem/ qua tamen et in alia vita iducere non perfecte & cum maxima difficultate valet ratio naturalis vt. scilicet quomodo & qualis sit illa felicitas/ id praesentium nobis est. Illud vero quod a fertur a contradictore quod possimus naturali ratione scire nos posse habere supernaturale lumen &c. non est vti quod; verus: nisi bene intelligatur. Aliud est. n. dicere quod ratio naturalis inducat nos ad aliquid desiderandum cognoscere/ quod excedit naturale lumen nisi intellectus/ & talia pergentibus & facientibus quod in se est occurrat deus per lumen reuelationis. quod nunquam deficit. & aliud est dicere quod possimus naturaliter cognoscere quod sic occurrat deus. primum. n. est verum & rationabiliter dictum. verum quidem quia rationes que conuincunt animam immortalis/ excitant nos ad inquirendum statum anime post mortem: quod nobis naturaliter quoad omnes conditiones certus esse non potest. De modo & n. cognoscendum non est facillime separate & quod nam cognoscatur/ est valde difficile clarum habere notitiam per naturam/ licet non sit impossibile. cum tamen sit per naturam ratione clarissimum quod cognoscatur separate: quia alias otiosum esse aliquid in natura. De felicitate etiam eiusdem/ consequenter non est facillime habere notitiam/ cum tamen hec omnia sint valde desiderabilia: & ignorantia talium angustiam pariat indicibilem & miserabilem: ex quo quilibet concupiscit recurrere ad primum principium/ ipsumque deo deo cultu precibusque pulsare/ vt non huius desiderio quod tunc fas est satisfaciatur. Et quia hoc desiderium cum ex ratione naturali ipsi sum hatur vt dixi: & tamen quo ad principium & medium desiderate resurrectionis sit supernaturalis/ ideo etiam primum principium huius desiderio occurrat secundum vnam conditionem nature/ quia indefectibiliter facienti. n. quod in se est circa hoc nunquam; deus supernaturaliter deficit: & non solum hec sed & alia multa que nunquam; in cor hominis ascendissent/ nota facit necessaria ad nostram salutem: & tamen non per naturalis rationem nobis hec nota facit per maiori parte/ sed propria tamen auctoritate que super oem rationem. Se autem esse hanc veritatem doctorum nescit interius per lumen fidei/ sed exterius et confirmat per opera que excedunt facultatem nature/ & que ab eo solo/ vel supernaturali eius virtute ab aliis/ si testimonio talium veritatum fuerit. Vnde cum impossibile sit medas esse deum manifestissimum tunc est & clarissimum/ quod talia omnia vera sunt. Quorum est si aliqua per naturalem rationem cognoscere (taquam) & si cum difficultate possemus certior tamen & color atque purior cognitio habetur de eis per tale supernaturale lumen. Rationabiliter autem id est/ quia semper hoc habuit decentissimus ordo vniuersi/ vt vltima primorum coniungatur principis secundorum. Vnde cum speculatio de anima sit clarior inter ea que possimus quod dicitur cognoscere in hac vita/ consequens est vt aliqua de ea nobis non nisi per gratiam luminis innotescere possint: & maxime circa ea que animabus conueniunt secundum statum quo sunt intelligentis que nobis quiddam ignote sunt/ magis conformes: sicut est secundum statum separatis. Quod vero tu dicit non debere nos talia desiderare scire/ sed demus nra infelicitate esse contenti/ cum non sciamus hec a nobis esse scibilia &c. Res certe gratas attestas vt velis naturalissimum/ inestimabile/ desiderium nos abicere/ ex quo et pariter conuincimus illa cognitio/ esse non esse nobis impossibile: quin imo necessariam/ cum ad finem nostrum tendat & terminetur/ ex quo ois in operando necessitas ortu habet: Vilius opus virorum & eorum quod veluti pecudes non nisi huius vite comoda & precipue que secundum sensuale vitam sunt/ verba ista videtur quod et peccatis pregrauati dicere solent. Det nobis bona in hac vita & dimittat nos in ea perdurare deus: paradisus autem per se ipse possidet.

¶ Quod vltimus dicit ad verba contradictoris de resurrectione. nos als declarauimus ad morem sancti Thome in 4. quod resurrectio quantum ad sui finem aliquam naturalis est: & naturaliter suscipibilis: cum naturaliter pars suo toto vniri cupiat. nullumque violentum sit per petuum/ videaturque anima vt pote pars/ voluntate separata a toto composito: ratione vero principii & medii est omnino supernaturalis. post hec cum perbas quod per abntia sensuum non remanent spes in intellectu: quia secundum philosophum deficientem sensu deficit scia eorum que sensu illo perceptiua sunt. si loqueris de deficientia sensus per mortem iam probatio illa puerilem sensum preterdit. Neque enim intendit Aristoteli quod si deficiat sensus iam habitus/ deficiat scientia &c. sed quod si deficiat sensus ita quod nunquam; sit habitus: ut per liam itutibus: & utrumque monstrat experientia. de qua 2. deficientia loquitur/ do/ iam probatio nulla est/ nec ad propositum/ ut clarum est.

Quomo

Adm comētatorē. iō nimirū si & intellectus tā est mortalis &c. In qua tua assertionē priō repugnas Aristote. in secundo de generatione animalium q̄ aperte/cū ibi cōparans tres aīas adinucē / exp̄le dicit vegetatiuā & sensitiuā de potentia materie & seminū / edu / ci: non autē mentē / sed hanc deforis accedere. eo q̄ actio eius nō est corporalis. Aliū ergo modū extrinsecus accedēdi attribuit menti q̄ hoc qd est ab intelligentia aliquo mō p̄duci mediante motu celi & naturalibus agētibus & naturalibus dispōnibus quibus materia dispōitur p̄ qualitates naturales: quo mō nō solū aīa sensitua sed & oīs forma naturalis a deo & intelligentiis producitur. Secūdo autē exponis nunc hunc passum q̄ supra feceris / vt ly extrinsecus ip̄ortet eām extrinsecā: cū tñ supra uolueris q̄ ip̄ortaret. precessio nē secūdu esse. nisi forte uelis & hic q̄ aīa sensitua corpus prece / dat qua sensitua uel qua aīa est absolute p̄se in tertio modo &c. O fatuitates. Tertio dicit q̄ comētator iō dicit aīam sensitua fieri ab intelligentia agente: q̄a ei magis q̄ alie forme assimilatur vt ex hoc liceat inferre secūdu te q̄ to aliqd magis alteri assimilatur puta statua Cesaris ip̄i Cesaris magis ab eo debeat dici fieri: vt sic i feratur et q̄ quia minime deo assimilatur secūdu similitudinem sp̄ei uel generis / minime et ab eo dicatur fieri / & minus q̄ q̄cūq; alia a suis causis: ex quo sequatur / vlt̄er q̄ priā cā nedū magis s̄ minus oīb̄us secundis causis infuat in effectu &c. Que oīa q̄ tam sapientiam esserant: iudicent sapientes.

K Post hec iterū adauges errores vt uelis Aristō. nihil propriū a se int̄sue dicere cū in secūdo de gnatione animalium dixit mētē extrinsecus accedere / sed q̄ hoc cōueniat oīb̄us: formis aīatorū qn & inanimatoz: cū dicas & calidū nō posse gnare calorem nisi in virtute celi. ita q̄ tua solēnissima doctrina uult lucē q̄ in hoc for / me p̄dicte nō sint dissimiles aīe nisi sedm magis & minus. Que q̄ dem oīa q̄ ueritati & sapie Aristō. repugnēt non est difficile uide re / et ex eodem loco a te inducto. Ibi. n. 3. cap. 3. facit dīam inter aīam vegetabilem & sensibilem ex vna parte / & ipsaz mentem. aīam rōnalem ex altera / in hoc q̄ due prime educūtur de potētia materie seminū & cōceptuū: mens autē sola extrinsecus accedit. Et reddit vtriusq; rōnem. Et primi q̄dem q̄a actio primarū duarū est corporalis / & ideo ille due aīe nō p̄nt esse sine corpore sicut nec ambulare sine pedibus. itaq; eas aīas extrinsecus venire aut p̄ se accedere impossibile est / cū inseparabiles sint a corpore. Secūdi uero rōnem oppositam assignat quia v3 actio mentis nō est actio corporalis neq; cōicat cū actione corporali / seu cū ea non cōicat actio corporalis. ex quo sequit q̄ possit eē sine corpore: sicut. n. ne gatio est cā negationis ita affirmatio affirmatiōis. Ex q̄bus oīb̄us p3 exp̄le nō solū q̄ aīa sit imortalis / sed et p̄positū v3 q̄ secūdu mentē & aptam līam philosophi nō p̄t dici q̄ alie aīe ab aīa rō nali / & multo minus alie forme insensibiliū dicatur extrinsecus accedere. p3 et q̄ non obstant q̄ forme p̄ducātur in virtute celi uel et prime eē / non dīr ex hoc extrinsecus accedere: sed sola illa dī extrinsecus accedere ex eo q̄ nō educit̄ur de potētia mīe & se minū & cōceptuū: & talis est oīs q̄ p̄t eē sine corpore seu nō depē det in eē a corpore / qd cognoscimus p̄ effectu p̄priū. s. p̄ p̄prium actionē: vt cuius actio nō est corporalis / nō depēdat et sedm eē a corpore. per se. n. agere p̄suppōit p̄ se eē. Et quia sola p̄pria actio aīe rōnalis est talis vt p̄bat Ari. in 3. de aīa / eo q̄ non eliciatur me diante organo corporali: sequit q̄ sola aīa rōnalis extrinsecus ac cedit: l3 tunc oriatur & p̄ducatur a deo cū primo corpus aīatur / & nō p̄extirerit: & sic sola est incorruptibilis & immortalis / vt ali as et deduximus ex p̄dicta auctoritate.

I In sequētibus demū postq̄ repugnasti cōtradiatori tuo p̄ ea q̄ ipse cōcedit / & nos negamus / & iō nihil faciunt dicta tua contra nos / non potes diu stare qn et christianos doctores vitupes / & p̄ci pue Diuū Tho. vt audeas ore scelesti illū dicere p̄perasse nō ad in terptādum sed ad corrūpēdū sensum Ari. Et postq̄ p̄culisti eū imortali plaga scripture imp̄p̄le / petis ueniā. Similis factus ei q̄ p̄ cuteret Regē in faciem corā oī populo / & plaga ip̄osita diceret. parce mihi. Sed nō mereret ueniā nisi correctus / nisi penitēs. Dia bolus autē q̄ obstinatus est in erroribus suis / nō ueniā sed dāna / tionē assequit̄. Vt autē uideatur clare ab oīb̄us q̄s nā corrumpit̄ sensum Ari. tu an Diuus Tho. oīa q̄ a te & ab illis circa p̄positū dicūtur p̄ponēda sunt. primo igitur dicitis. Q uare nostri christiani & p̄cipue diuus Tho. &c. vt ex hoc nō loquēdi nedū uelis / onde re oēs christianos eē mēdaces atq; fallaces: uelis appere sapiens p̄ se tuos ipugnas: sed et uelis gratificari infidelibus / dū hostes eoz p̄d queris. Addis. cū uideret. s. Diuus Tho. locū illū ponere nihil esse post mortē &c. hoc falsissimū est & malitio se cōfictum. non uidit hoc qd dicit / diuus Tho. Sed ex eo q̄ Arist. in ethicis nō p̄tractat nisi de felicitate p̄ntis uite / dixit eē interprādū qd ibi dī de mor /

tuis secūdu q̄ eē hnt in hoīm memoria / & hoc cōformiter ad Ari. uerba q̄ paulo ante dixerat q̄ id qd ex fortunis uel infortu / nis uiuētū redūdat ad ipsos mortuos / est fragile qd dā & paruū / uel simpl̄r uel ad ipsos. qd infra exponit. S. Tho. q̄ nō est fragilis eo qd in sola opinione hoīm cōsistit. Ex quo statim inferit philo. q̄ talia fortuna uel ifortunia q̄a adeo modica sunt ipsi defuncto / non p̄nt ex felice facere infelicē aut eōuerfo. q̄a sicut supra dixē / rat. btūs ex felicitate nō facile dimouebitur neq; ex q̄busuis ad / uersitabilibus / sed ab ingentibus & multis. Ex talibus autē nequa q̄ rursus fiet felix in breui tpe. &c. Nō igitur est uerū q̄ locus ille po nat nihil eē post mortē. licet sit uerū q̄ loquatur de felicitate siue de bonis q̄ p̄tinent ad defunctos / put sunt in memoriis hoīm / & q̄ nō loq̄tur de bonis q̄ mortui in se hnt post mortē. Est autē ma / gna dīra dicere / Arist. in illo loco nō dicit aliquid eē post mortē / & hoc est uerū. & hoc. S. Tho. affirmat: & dicere. Ari. in illo loco dī cit nihil eē post mortem. qd est falsissimū / nec est dīctū aut uisum a. S. Tho. vt tu latras. Et licet et Arist. non dicat exp̄le q̄ aliqd sit post mortem / declarando. s. q̄ nā sint illa bona uel mala q̄ contin / gunt defunctis post mortē in seipsis / & non in memoriis hoīm. Supponit tñ ibi defunctos eē felices uel infelices / a qua felicitate uel infelicitate / ista mala uel bona dimouere nō p̄nt. patet autē q̄ no tando felices & infelices nō p̄t loqui de felicitate huius uite / quia exp̄le dicit bona huius uite nō facere eos felices / eo q̄ vt ad ad ipsos p̄tinent. s. put sunt tñ in memoriis hoīm sunt parua bo na atq; fragilia. Neq; p̄t dici q̄ appellet eos felices aut infelices / q̄a dum uiuerent erant felices uel infelices. quia qd absolute nō e / nō p̄t dici absolute tale qd fuit. Sicut qd non est diues / et si ante fuisse diues / non p̄t appellari absolute diues. Et ille qui est mul tis calamitatibus plenus / put contigit Iob / tam est ante oī ex par te felix / dum sic tñ erat afflīctus / nō potest dici felix. Et q̄ / to minus posset dici felix q̄ oīa bona p̄didit prout sunt defuncti / si nō sit anima immortalis. Cū ergo hic philosophus dicat defun ctos aliquos felices / & non posse fieri infelices propter uientum qui sibi attineat in fortuna / sequit q̄ supponat philosophus hic / aliquid eē post mortem. & eodem modo potest argui ex eo q̄ sup ponit aliquos defunctos eē felices.

M Post hoc addis q̄ sanctus Thomas uidit q̄ Arist. in primo ethi corum damnat Solonem qui posuit felicitatem post mortem &c. Quomodo non erubescis miser ista mendacia cōfingere / cum ex p̄se ibi philosophus dicat q̄ Solon nō dicit mortuum eē felicē / sed solum q̄ in morte potest dari firma sentētia q̄ quis fuerit per fecte beatus / dum. s. felicit̄er uixit vsq; ad mortē. Si. n. mors fuis set infelix: tam est uita fuisse felicissima / nō posset dici q̄ talis fue rit felix: quēadmodum cōtigit priamo de quo exp̄p̄licat ibi phi losophus. Et quia Solon sic dī cebat addens q̄ de mortuis poterat tūc dari firma illa sentētia quia iam extra mala erant & infortu / nia / vt nō eēt amplius dubitandum an fuerint felices / arguit p̄ba biliter contra hoc Aristō. p̄bans q̄ mortui non sint vsq; quaq; ex / tra mala & infortunia / quia accidūt eis honores dehonorationes / & filiorum & omnino pronepotum p̄sp̄ritates & ifortunia. qd tamen argumētum. infra soluit philo. sed sat est q̄ nō habetur hic q̄ Solon posuerit felicitatem post mortē / eo modo quo dicimus p̄supponēdo animam immortalem: nec eū in hoc damnat phil losophus immo impugnat eum dicit mortuis accedere posse q̄ dam bona & quedam mala p̄tinentia ad ciuilem uitam. s. in hono rationes & honorationes / & bona ac mala amicorum uel cogna / torum / que oīa p̄tinent ad mortuos solum / put sunt in memoria hominū. Si. n. philosophus uoluisset damnare Solonē / in hoc q̄ poneret felices mortuos in se / put exigit immortalitas anime / nō fecisset hoc argumētū. Sed quia poterat aliquis dicere q̄ Solon teneret hoīem eē felicem tunc cum vtiq; moritur / ondit Arist. q̄ hoc est falsum / quia felicitas est quedā operatio perfecta vt supra p̄bauerat. cum autē homo moritur / operari nō potest. Et propter hoc cōcludit immediate q̄ illa non fuit intentio Solonis / nec illud dixit / sed solum qd dīctum est / quia. s. in morte p̄t dari firma sen tentia de perfecta felicitate uite. Qd autē Aristō. in ethicis non lo / quatur nisi de felicitate p̄sentis uite & compositi patet in primo li bro & io. per totum. & non nisi proterui possunt aliter dicere. Vn de & ad felicitatem dicit etiam concurrere bona fortune que per tinent ad cōpositum & non ad animam separatam. in qua etiā fe / licitate compositi / non possunt homines aliqui perseuerare. Et p̄ pter hoc nullus potest dici perfecte felix in hac uita / loquendo et de felicitate quam descripsit Ari. ibi / que ē operatio perfecta in uī tam perfecta / hoc est cōpletam / adiunctis bonis fortune. Vix. n. vnq; aliquis reperietur qui non sit aliqua mala passus. Ideo Arist. dicit q̄ homines dicimus beatos / non simpl̄r / etia3 secūdu bea

ritudinem qua capaces sunt hoies. i. secundum qd potest coiter hoibus contingere adiunctis variis infortuniis.

¶ Qd vero addis Aristo. dicere in tertio ethicorum qd mortuis ne qd bonum neq; malum contingit: aperte nedum sensum, sed etia 3 verba Aristo. nuc corruptis. Non. n. sic loquitur philosophus. sed dicit qd nihil adhuc mortuis videtur neq; bonum neq; malum ee: quasi dicat / licet sit visibile / adhuc tn non videtur quale bonum vel malum contingat mortuis secundum aiam. Secundum corpus. n. videri possunt multa mala & bona que possunt eis contingere: secundum etiam qd sunt in opinione & memoria hominum / put dixit in primo. Secundum copositum autem / impossibile est videre quid eis boni / vel mali contingat / quia tale copositum in morte destruitur / oportet igitur qd intendat secundum aiam vt dictum est: scdm quam aiam separatam difficile est videre que bna vsq; mala eis contingant / & quomodo sint felices aut infelices. Hec. n. adhuc Aristo. non erant manifesta: & multa et que circa hoc contingunt / sunt et impossibilia ad cognoscendum naturaliter. No igitur ex hoc dicto inferat qd secundum Aristo. anima sit mortalis / sed potius oppositum: vt dictum est. Ex his oibus patet quis nam fuerit Aristo. sive vel sensus corruptor / tu qui turpissima mendacia confinxisti / an etiam Tho. qd semper fuit grauissimus iterpres philosophi / vt nec etiam a verbis eius vllatenus declinauerit. Et qd addis qd sanctus Tho. non possit distinguere inter felicitatem copositi & felicitate aie vt dicat philosophum loquutu de prima & no de secunda / eo qd apud eum idem sit ee copositi & aie. ostendit certe rudissimus & talia rudissima pte fert co sequetia illa confundens auctoritate suaz. **¶** Post hec repugnas contradictori tuo inducenti auctoritate philosophi. 2. phisicoz dicentis qd consideratio naturalis terminatur ad formam separatam / in materia tn existentem. & qd de ea scdm hoc est primi philosophi consideratio / qd non eet nisi eet separabilis & incorruptibilis &c. Dicis aut multa ad contradictorem qd vel nos non tagunt / vel alias de hmoi sermo plenius factus est. Anteq; tn satisficere coneris obiecte auctati / interferis / qd de aia separata no pntinet ad methaphisicu / quia iam Aristo. de ea no facies metione in methaphisica fuisse diminutus. Et si q spiaz diceret / sicut in tela ego dixi / qd imo fecit metione de ea du determinauit de alijs abstractis: contra tu arguis / quia nullus expositoz hoc attulit / & io voluntariu vsq; ob hoc suspectu de veritate. Ad qd dicimus qd quia de hoc no erat principalis intentio philosophi / no exposito / res circa principale intentione philosophi inteti / de ea nihil dixerunt. Habetur tn ex lra. vbi dum in. t. 17. anumerat ea substantiis sepatis / qn dicis nihil phibere ea remanet post corpus / co sequenter dat itelligere qd simile est modum opandi habeat / qd simile het modum eendi. Et ad id qd adducis no solum no summi hoc ex verbis philosophi / sed magis oppositu: qa dicit nos no eterno posse delectari qa no possumus eterno viuere. nullo mo repugnat dicitis. Ee. n. aiam nra 3 forma corruptibilis corporis no repugnat eius sepationi: non posse nos hoies eterno viuere / non ifert id ee impossibile nostre aie. vt et pueri videre possent. Ex eo tn seqtur qd desinit ee actu forma / sed no seqtur qd simplr desinat ee. **¶** Vltimus pugnans aliam rnsionem / qua et nos cum sancto Tho. dedimus qd forte Aristo. latuit id qd accidit aie separate qd tum ad modu cognoscendi eius / & ob hoc nihil de ea loquutus est. vel si non latuit / in libris nobis adhuc ignotis id fecit / vel saltem fecisset nisi morte puenitus fuisset. Tu aut hanc rnsionem quo ad hoc impugnans qd non fuisset congruus ordo / vt de huano aino vt pote qd nobis pto est / & ob hoc notissimus / post ignota de itelligentiis & ipso deo tractatus fieret. Ad hoc breuiter rndemus / qd multa co / tingunt aie separate qd luminis naturalis facultate excedunt / ideo qd hec ignota fuisse Aristo. vt philosopho / manifestu est: non nulla aut & si no excedant / captu tn difficillima sunt: & ea sunt precipue que earu modum operandi ac felicitatis assequende cocernunt / & de talibus extremo loco agendum erat / vt pote de ignotissimis. qd & illum fecisse non inconuenit dicere / in libris illis. ita. quos edidisse Aristo. de substantiis separatis / & se in alieno idiomate scriptos vidisse textatur. S. Tho. in opusculo contra vnitatem itellectus. Anima et qd sit / qd operetur qd per animam viuut / nobis ee manifestum. Sed quid nam illa sit / qualiterq; ad opera aniatorum se habeat / ee quid cognitu difficillimum textatur opinio num diuersitas preclarissimorum philosophorum. Quanto magis igitur erit nobis ignotus status modusq; operandi aie separate s. Simile an itelligentie sint / an operetur: vel si felices sint / est qd difficile co

gnoscere / & tamen de hoc philosophus determinauit in methaphisica. De modo autem operandi earuz / aliquid nosse cum sit difficillimum sicut de anima separata / extremo loco determinandum ee. qd fecisse Aristo. in illis. ita. libris pro posse suo putandum est. **¶** Ad auctoritatem demu Aristo. ex scdo phisicorum inducitur de scendens dicitis in conclusione qd itelligeda est de formis omnino abstractis a materia quales sunt itelligentie / non autem de aia. Et qd sanctus Tho. fuerit interpretatus de anima itellectiua vt sic / hoc ideo fecit quia conatus eius fuit facere Aristoti. christianum. Ad qd vltimum primo respondententes dicimus qd sanctus Tho. videns Aristo. pre ceteris philosophis / acutius / copiotius / & ordiatius tradidisse sciam de rebus tam corporalibus qd spualibus / & nihilominus multos ta 3 ex aduersariis qd ex sectatoribus eius du ad illius sapientiam attingere non valuerunt / eam vel calumniis vel erroribus deturpasse / eiusdem philosophi vt aurige in naturalibus sectatus est / vestigia eiusq; declarans sapientiam / & erroribus purgans quibus aduersarii vel etiam minus itelligentes suis iterpretationibus eam respererat / facilem aditum sparauit / omnibus ad theologia 3 / que naturalem sciam supponit / sicut fides naturam. Non conatur igitur sanctus Thomas facere Aristo. christianum / sed potius id efficere vt sapientia eius que eminentissima extitit & clarissima / eorum non deturperet ignorantia / quoru conatus omnis semper fuit & est / vt christiani fiant ifideles & heretici. Qui habet aures audiendi audiat.

¶ Ad id vero qd de auctoritate philosophi iducis: primo patet eum quem iducis pro te comentatorem / vtrunq; expositionem admittere. Sed & verba philosophi idipsum ostendunt aperte. Respondens. n. quis nam sit terminus phisice considerationis dicit qd sunt species separate quidem / sed in materia: qd est dicere / species que sunt quidem in materia / sed ab ea: in ee suo no dependet. Sunt. n. separate per independentiam / quo fit qd sint per se subsistetes: & licet comunicent suum ee materie / de fluete tamen ipsa materia / persstant ipse per se. Qd autem loquatur de animabus rationalibus / conuincit probatio sequens / que eet superflua nec ad vllum propositum. Volens. n. probare qd predicte anime que ee p dicto modo separatas supponit / sint in materia / inducit qd homo generat hominem ex materia & sol. quasi dicat / ideo anime itellectiue sunt in materia: quia sunt forme quibus homo est homo: qui tamen est genitus vniuoe ab homine ex materia. ergo tales formas necesse est ee in materia qd diu homo est. vt indicet expresse / qd licet realiter & secundum suam eentiam sint separate & separabiles a materia modo quo supra declaratum est: in qd tum / tamen forme sunt / no pnt non ee in materia: qd primum. n. no sunt in materia desinunt ee forme & species.

¶ In hac autem philosophi sententia licet aduertere vnum / qd Auerrois figmentum de vnitae itellectus aperitissime demolitur. Species. n. que partim ee in materia / partim separata / forma hominis est / etiam secundum comentatorem hic. Hec autem non est cogitataua virtus vel anima / quia hec nullatenus dicitur a materia separata apud philosophum: vnde & solius phisice considerationis est. Ergo vel est anima itellectiua vel ipse itellectus quem comentator vnicum fingit / & forma hominis ee negatur ab Auerroistis in huius questionis articulo. Qd vtrunq; destruit hic philosophus. Secundum quidem dum animam itellectiuam / spem. i. formam appellat / dicens expresse qd est in materia: & manifestum est qd non nisi vt forma / inuuenis qd est id quo homo est homo: qd est prius forme: & hoc est contra id qd dicunt Auerroyste. primum autem du tales spes in numero plurali inducit. plures ergo sunt anime itellectiue pluresq; itellectus / & non vnicus oium.

¶ Quia autem dixerat qd ille sunt terminus considerationis materialis / quia sunt maxime vicine reb9 totaliter abstractis que spectant ad methaphisicam / & innuerat qd intantum pertinebat earu consideratio ad naturalem inquantum habent ee in materia / eo qd naturalis versetur circa ea que sunt concreta materie secundum ee & ratioem. 6. methaphisice: restabat scire ad quem pertineret talium consideratio inquantum sunt separate / qd statim prodit subdens. Quomodo autem se habeat hoc separabile & quid sit prime philosophie est determinare. Vbi ly hoc: aperte demonstrat qd de eisdem formis loquitur de quibus immediate premerat / & non de his que penitus abstracte sunt. Neq; etiam ille dicitur separabiles forme / sed simpliciter separate. Anima autem etiam que coniuncta est / separata dicitur per independentiam a materia vt supra dictum est / & nihilominus qd tum ad actuaalem seiunctionem a materia & expoliationem eius / non dicitur nec ee separata sed separabilis. Et ex hoc Aristo. vtrunq; ei hic attribuit. Licet autem textus vt dixi non intendat de formis penitus abstractis / ta-

men sanctus Thomas in prima interpretatione illas etiam in-
cluit / ne videretur dicere qd de his tm formis de qbus philosophus
hic loquitur / metaphisica determinet. Verum est .n. qd de abstra-
ctis simpliciter a materia metaphisice considerat / & principali-
ter de eis considerat. licet de eis hoc philosophus dicere hic princi-
paliter non intendat / sed de illis formis abstractis que sunt in ma-
teria. He. n. licet sint phisice considerati in quantum sunt in ma-
teria / sunt tamen metaphisice considerationis secundum qd sunt
a materia separate. Et propter hoc sanctus Th. litteram hanc se-
cundo interpretatus est de anima quatenus intellectiua & separa-
bilis seu etiam separata est. Et autem semper apud diuum Tho.
consuetudo hoc fuit vt cum plures vel solutiones ad argumentu
vnum / vel interpretationes in vnam litteram inducit / posterior vt
pote melior / sit magis a se iteta. Ad hoc vero qd dicit alios grecos
vel arabes vel latinos non sic exposuisse &c. dicimus qd licet hoc
falsum sit / tamen vnico verbo nunc pro semper ee velim similiter
tuis inductionibus satisfactu / qd si sanctus Th. cuiuspiam preter-
q; Aristo. voluisset inherere / vel ab alio cuius expositoris sententis
non deuiare / propriam expositionem non intulisset. Non est mi-
noris auctoritatis apud veros sapientes diuus Tho. qd sint illi om-
nes quos tu inducis dum tibi rationes deficiunt. vnde propter que-
tuncq; illorum vel etiam omnes simul si aduersaretur / non minus
veritatis aut sapientie redolet apud bene dispositos sci Tho. do-
ctrina. Ad alia autem omnia que in hoc capitulo contra veritatem
inducis sepius per me in hoc opere satisfactu est. & ostensum
qd omnia procedunt ex non grauius capite que tu perperam in-
casumq; multiplicas.

¶ In capitulo autem octauo / multa dicit ad contradictorem tu-
um que nos non tangunt: que autem nos tangunt puta de intentio-
ne Aristo. & Solonis de beatitudine seu de felicitate dictum est in
precedenti capitulo. De substantiis autem separatis differis quo se ha-
beat ad orbis: & dicit qd tot sint quot orbis & non plures secundum Ari-
sto. Ad qd dico qd verum quidem e qd Arist. non plures posuit / qm
non nisi ex corporum celestium motibus ad earum cognitionem
pertingit. Qd autem non possint ee plures / non dixit Aristo. Licet
.n. dixerit tot necesse ee substantias separatas iueniri quot sunt la-
tiones astorum / non tamen propter hoc dixit qd numerus earum
sit ad alium corporum numerum limitatus. Qd vero inducis ex
comentatore / dicimus qd turpiter in hoc ille errauit / & voluit ex
sensu suo addere his que sapientissime dixerat Ari. sed & ratio sua
qua m falso ascribit Aristo. derisibilis est dum dicit qd si alique no
eent motrices celorum eent ociose. Illud .n. ociosum dicitur in na-
tura qd a fine frustratur ad quem ordinatu est. vt patet tertio phisicorum.
Operantis autem finis est operatio / non omnis / sed ppria
& perfectissima. Manifestum est autem qd mouere localiter celum
non est propria operatio & suprema alio cuius substantie separate.
Intelligere .n. se & substantias alias separate / & pprie deum / &
similiter amare / sunt nobiliores operationes & magis proprie qd
mouere celum / que est actio corporalis / hoc est terminata ad cor-
pus qua comunicet & inferiora sed; hoc generale qd e mouere lo-
caliter corpora. Non ergo eent ociose substantie separate si no mo-
uerent celos. Sed & tua ratio non minus derisibilis est. que suppo-
nit omnes partes principales vniuersi habere adinuicem ordinem
dependentie / quasi qd necessario secundum talem ordinem vna de-
pedeat ab alia. qd est falsum. cum spes rerum tam animatarum qd
inanimatarum corruptibilibus / sint etiam principales partes vniuer-
si (sunt .n. perpetue / & gradum in entibus constituunt) / & tamen no
omnis inferior dependet a superiori in ee / immo nulla / nisi forte
aliqua in ratione finis puta qd plante ordinetur ad conseruandam
vitam animalis &c. sed tunc superior depedet ab inferiori vt a ca-
mili. In proposito at loquimur de dependentia in ee vt a ca efficiete
& vt a ca finali simpliciter independete. Sufficit ergo ad decentissi-
mum vniuersi ordinem qd species sint ordinate vt magis & minus
perfecte secundum gradus entis. licet ex sui natura habeant qd in
multis possint ab inuicem dependere in accidentalibus. Magis au-
tem apparet ex decentissimo ordine vniuersi qd inter substantias
abstractas dependentes a prima / sint plures que orbis non moue-
ant / sed sint simpliciter absolute ab omni habitudine ad corpora. Cu-
.n. corporea substantia sint nobilior corporea / & ob hoc minus
depedens ab illa qd e conuerso / no est impossibile aliquam talem
dari posse substantiam que sit simpliciter a corpore absoluta. qd au-
tem de facto tales inueniri debeant / ordo suadet vniuersi quo gra-
datim aliqua super materialia eleuantur. Vnde sicut inuenitur ali-
qua forma / que licet habeat dependentem ee in materia / & opera-
tio eius ee materialis sit / eo qd procedit p instrumentu corporeu /
eleuatur tamen aliquo modo super materiam in quantum talis ope-

ratio non fit mediantibus qualitatibus materialibus / sed impor-
tat imutationem spirituaalem seu intentionalem: & hoc est anima
sensitiua: supra hanc autem inuenitur alia que licet sit in materia /
non tamen ab ea depedet in ee / nec in omni operari / eo modo quo
sepe declaratum est de anima intellectiua. & super hanc inueni-
tur alia que nec etia; est in materia / licet circa materiam operetur /
sicut sunt motores orbium: ita videtur exigere iste ordo vniuersi qd
inueniantur alique superiores que nullam habeant immediatam
habitudinem ad corpus aliqd: licet qtu ad operationes superio-
res & nobiliores concurrant aliquo modo sua actione & directioe
ad perfectionem operum substantiarum inferiorum / eo modo quo
clarius cognoscimus per fidem qd inferiores angeli a superioribus
illuminantur atq; purgantur. Sic ergo patet qd nec secundum Aristo.
nec secundum veritatem necesse est dicere qd no sint plures substan-
tie separate qd ille que mouet orbis. A n autem tales substantie sint
forme corporum celestium an motores tm / dictum sepe est &c.
In quo no possum no mirari te contra nos vti quibusdam dedu-
ctionibus sine probatioe / ad aliqua tanq; ad impossibilia / que ta-
me nosti nos defendere qd sint necessaria / puta qd intelligentia non
sit forma corporis celestis neq; eentialis neq; accidentalis & conse-
queter non faciat vnum per se cum illo / sed valde per accidens. &
minus qd ex accidente quolibet & subiecto.

¶ Ad alia omnia que in eodem capitulo subinters ad contradic-
tionem / sepe respondimus / quo ad ea que tangunt nos. Et qd dicit pla-
tonem forte apologete vbiq; animam immortalia predicauit: nihil aliud est dicere nisi qd nulli libro vel dicto platonis credendu
sit / nisi sicut dicitis alio cuius m edicis ac deceptoris. & grecus ille a
quo tam mira edoctus es / similis forte tui fuit / ac sensu carens.

¶ In capitulo autem nono / vbi primo labefactare verbis & argu-
mentis a Scoto mutatis conaris rōnem sancti Thome fundata
super naturali appetitu eternitatis: multa quidem subtilia copio-
se trutinat. Et licet i tutela oia hec tua cometa destruxerit / onderit /
qd magna hec admiratio tua / ex magna etia ignorantia procedit.
dicam tamen & nunc aliqua / quia materia etia ignorata est / nec displice-
bit si repetatur. Quatuor ergo facis. primo respondes ad argumentu
qd appetitus quo homines secundum compositum appetit eterni-
tatem / est appetitus impossibilis vt dicitur tertio ethicorum: & pari
rōne secundum animam. Secundo distinguis de triplici appetitu .s.
brutali / diuino & rationali quem ponis ee frenum brutalis atq; di-
uini: qui diuinus appetitus no plene habetur ab homine / nec ex
propria natura / sed per vmbaticam participationem diuinitatis.
Tertio dicit qd quia eternitatis appetitus est proprius deoru / non
est in homine vniuoce sed equiuoce vel analogice / & ideo nimis
si illo frustratur. sicut mula frustratur prole / tam etia naturaliter il-
lam appetat / no quidem secundum propriam naturam sed vt parti-
cipat naturam animalis equi vel asini: & talpa est apta nata videre
secundum genus animalis / non autem secundum suam speciem. Quar-
to dicit qd appetitus rōnalis refrenat appetitum brutalem & diui-
num quo desideramus eternitatem / vt desideremus non nisi secun-
dum conditionem nostram. Condicio aut nostra est vt simus mor-
tales inq; / & ideo ex tali appetitu no pot concludi immortalitas aie.
Ad hec rōndentes pmittimus qd hanc rōnem sanctus Tho. non at-
tulit vt demonstratiuam: sed p modu signi vt p prima parte .q. 75.
ar. 6. & consequeter vt probabilem rōnem. Cum .n. desiderium eent
di semper sit cōe oibus hoibus: q tale ee sempiternum a phendunt
vt qdam bonum & scdm idiuuū: & ex hoc conuincatur natura-
le / non pot ex toto frustrari. Cum ergo no assequatur illud hoc secun-
dum totum idiuuū / pbabile vt qd illud assequatur secundum
partem .s. scdm formā / corpus .n. manifeste corrumpitur. Secundo
pmittitur distinctio appetituum que coiter a doctoribus & phi-
losophis traditur & precipue sup principio metaphisice hoc est /
qd triplex est appetitus .s. naturalis / sensualis / & intellectualis. Na-
turalis importat inclinationē in finem / nulla peunte cognitione i
appetente / sicut materia appetit formā & graue ceterum. Sensua-
lis importat inclinationem in obiecta sensuum vt in pprias pfectio-
nes procedente cognitione sensitiua / & iudicio sensus qd talia sint cō-
uenientia secundum naturam sensitiuam / sicut alinus appetit bla-
dum. Intellectualis importat inclinationem in bonum absolute / p-
cedente cognitione & iudicio intellectus de cōuenientia talis bo-
ni ad appetentem: & hic proprie dicitur voluntas. Et hec distinctio
est prima & secundum genus seu potius scdm prima analogata. eo qd
membra a se maxime distant / & omnis alia distinctio appetitus
puta per irascibilem & concupiscibilem / per voluntatem vt natu-
ram & vt rationem & huiusmodi / sub aliquo horum membrorum
clauditur. Et ratio appetitus nobiliori modo conuenit voluntati qd
appetitui sensitiuo / & huic potius qd naturali. Vnde in insensibili

bus dicimus eē appetitum p similitudinē ad p̄dictos duos appetitus. Tertio p̄mittitur q̄ licet appetitus naturalis distinguatur sēcū dum genus ab appetitu sensitiuo & intellectu vt diximus/dicimus tñ appetitum tam sensitiuo q̄ intellectuū in aliqua ferri naturalr/in aliqua aut libere aut rōnaliter. Cum. n. vnumq̄q; naturaliter appetat suam p̄fectionē & natura in hoc distinguatur a proheresi q̄ natura est determinata ad vnum & non pōt in oppositum nisi p̄ accēs /proheresis aut sit indifferens ad opposita vt p̄ secundum phisicoꝝ & nono methaphisice . Si appetitus sensitiuus aut intellectiuus ferantur in aliqd vt in suam p̄fectionē sub determinatione quadā ita q̄ nō possit in oppositū ferri/dicetur in illud ferri naturalr. & talis appetitus nō subiacet libertati appetētis: sed sibi erit inditus a natura & ab auctore nature deo ipso . Cum igitur deus & natura nihil faciant frustra /non poterit appetēs frustrari tali appetibili sēcū dum totum. Et q̄a bruta nullo modo participant rōne /sēcū dum suū appetitum sensitiuum q̄ in eis sup̄remū est/nihil appetūt & in nullum appetibile tendūt nisi naturaliter /vnde nō p̄nt in toto frustrari. Homo autē cū sit rōnalis & liber/& voluntas in eo sit dñā totius regni aīe /pōt sēcū dum appetitū sensitiuum in aliqd bonū tendere nō naturalr sed libere: nec toto impetu eo mō quo natura fertur /sed sub refrenatiōe rōnis /a qua ēt regulatur & voluntas que oēs alias potentias mouet & oibus inperat /& vt sic nec ipsa voluntas tēdit in oīa naturalr sed in aliqua libere & sēcū dum directiōe rōnis /vel ēt sēcū dum defectū iudicij rōnis. In aliqua tñ tendit ēt naturalr ipsa voluntas . qd̄ ex hoc cognoscimus quia nō possit in hēre actū oppositū q̄ oibus aut iectū: & cōiter oibus hoibus hoc cōuenit. He sunt. n. due cōditiones nature: determinatio inquam ad vñū: & cōitas: eo qd̄ natura & qd̄ naturale est agat aut patiatur aut inueniatur vt in pluribus. Cuius exemplum habere possumus in eo qd̄ Arist. inducit /q̄ v3 oēs hoēs natura scire desiderant. Est. n. tale desiderium sic a natura p̄fixum & oibus cōmune /vt nullus possit appetere oppositum scire vñū accidens: & ob hoc vt in paucioribus necesse est vt accidat. Vñ nec tale desiderium pōt ēt frustra: sed necessario oēs scient si exercere se voluerint in studio sēcū dum principia sibi a natura ministrata. Idem dico de appetitu felicitatis & eorum sine quibus felicitas eē non pōt: vt sunt eē & viuere & h̄mōi. Vñ nullus hō pōt appetere miseriam /aut non eē /aut nō viuere /nisi per accidēs . Ex p̄missis patet defectus tūe apologie: & primo q̄tum ad appetitum distinctiōne: in qua membra nō maxime distant: excedūt diuisū. neq; latitudo eoz aperitur. confunditur sensitiuus cum naturalr: nec diuersitas in naturali panditur. Inducitur p̄terea diuinus ne /scio q̄ appetitus /qui vel non ad philosphos p̄tinet /sed ad theologos & ad sanctissimos viros /quo transformatur in deum p̄ amorem gratuitum seu p̄ charitatem: vel si ad philosphos pertinet & loquamur de intellectuali appetitu dei & intelligentiarum /non p̄tinet ad homines /& ideo non fuerat hic introducēdus . vel si loquamur de appetitu intellectu hoīs /deliras hūc debere dici absolute diuinum nisi put diuinū importat sp̄uale aut incorruptibile vt habetur tertio phisicoꝝ . Deliras ēt dum dicit hūc hoī nō cōuenire nisi equoce /& p̄ modū vmbre. Qd̄ n. cōuenit alicui equoce seu similitudinare /nō cōuenit ei formalr /nō predicatur de eo absolute /nō dī pertinere ad naturam eius: & multo minus talia ei cōuenirent si talis appetitus conueniret hoī vmbatrice vt fabularis. Quis nam afferat /alicuius rei vmbra eē rem illam? Homīni autē pprie absolute & naturalr & realissime sēcū dum suā speciem cōuenit habere intellectū q̄ vere & realiter intellectus ē. & idem dico de appetitu intellectu. Neq; . n. q̄a intells noster est infirmus inter oēs /& q̄a nomen intells est analogum & p̄ prius cōpetit diuino /deinde angelico /& vltimo humano /p̄pter hoc in q̄ nō debet dici non absolute & vere intells is q̄ est humanus. Neq; . n. tale analogū est /qd̄ plures rōnes importet /& cuius primū analogatum pprie rōnem illam dicat quā signat nomē /alīe aut nō si gnificetur p̄ nomē illud nisi vt h̄nt aliqua vel similitudinem vel habitudinē ad rōnem primi analogati: vt se habet sanum in aīali ad sanū in urina & medicina /sub cōi analogo sani . sed alterius generis analogum hoc est /qd̄ p̄ prius de deo p̄dicatur & p̄ posterius de creatura. proprie . n. & absolute oibus cōpetit tam deo q̄ creatura /licet p̄fectius eē habeat i deo /& imp̄fectius in creatura /sicut & ipsa creatura imp̄fectius ens est q̄ sit deus /imp̄fectius bonum /imp̄fectius vñū /imp̄fectius viuens /imp̄fectior substantia /& huiusmodi . & tñ nullus nisi delirans audebit dicere q̄ oīs creatura nō sit absolute vñū /ens /bonū /substantia /viuēs /& his similia sed vmbra & sēcū dum similitudines. Quis nā hec diceret? Sic dico de intellectu /sic de appetitu intellectu /q̄ nō vmbatrice sed vere: nō sēcū dum similitudinē /sed proprie: nō conditionaliter sed absolute

te hoī cōueniunt & de hoīe p̄dicantur . Consequenter autē ex his quoq; p̄ q̄tum solutio p̄ te data ad rōnem sancti Tho . deficiat. Neq; . n. appetitus quo hō appetit immortalitatem & p̄petuo eē /est rōnalis & liber /sed naturalis vt pote sic determinatus ad talem p̄petuitatem q̄ non pōt hō non velle p̄petuo eē: sic cōis oibus hoibus vt non nisi fatui & penitus amētes /quiq; a bestiis non sunt in vsu opationis distincti /possint illo carete. vt experientia teste nullus negat /nisi talis q̄ dicitur est. Cum ergo appetitus naturalis non possit ēt frustra /cōsequenter sequitur non solum q̄ nō sit impossibile /le tale qd̄ obtineri /sed q̄ de facto obtinebitur ab hoīe . nisi forte hoc p̄ accidens posset impediri: qd̄ non est . q̄a tale p̄dicatum . s. p̄petuo eē /non est de accētibus /sed vel necessario cōpetit cui cōpetit /vel impossibile est cōpetere. Cum ergo ex p̄dicta rōne cōcludatur non eē impossibile q̄ hoī cōpetat /sequitur q̄ necessario ei cōpetit /& eonsequenter q̄ impossibile sit tali nature desiderata immortalitate carere.

¶ Qd̄ vero in principio conaris huius rōnis neruum labefactare eo q̄ videamus hoies desiderare nō mori /& hoc desiderium esse naturale eisdem mediis posse probari videtur quo & primum /q̄a v3 cōiter oēs hoc appetunt /& nullus pōt appetere oppositū: & tñ naturalr impossibile est hoīs nō mori /& ob hoc Arist. in tertio ethicoꝝ dixit /voluntatem eē impossibilem /& exemplificat de isto appetitu immortalitatis. Hoc inquam nō procedit: nec rōnem sancti Tho. in aliquo debilitat /licet aliqua declarationē expositat. pro quo sciēdum q̄ alicuius desiderij nālis illud cognoscitur eē adequatū oīm /quo habentur appetitus ille. Quarta tur autē hoīs desiderij /si semp se fore & semp opari & intelligere se posse cognoscat eo q̄ hec sit ppria hoīs operatio. Tam diu autē res est sufficienter q̄tum ad appetitum eēndi q̄ diu suum eē permanet. qd̄ sit in hoīe ēt sola remanēte aīa . Idem . n. est aīe & hoīs eē. Satis fit igitur hoīs desiderio naturali si aīa sola remāeat potēs cognoscere . Quātum igitur spectat ad nālitatem talis desiderij /nō frustratur. Respicit . n. tale desiderij vt naturale est /ipm eē p̄petuum /cū in hoc getetur vt dictū ē . Si q̄ autē appeteret p̄petuo eē sēcū dum compositum /iam nō naturalis eēt hic appetitus /sed se quens falsam iudiciū /vñ voluntarius eēt /& cōsequenter ad iposibile terminari posset. Et hoc est qd̄ dixit Ari. q̄ voluntas pōt esse impossibile: nō autē dixit q̄ desiderij naturale vt sic possit eē impossibile /q̄a hoc est falsum /& destruens ordinē naturālē &c. Qd̄ si qd̄ ēt naturalitatis in hoc desiderio iuenitur /nō est iam formalr ex hoc q̄ naturalr hō desiderat semp eē /sed ex hoc q̄ p̄ desiderat naturalr vnionem ad totū . Et hoc nālis desiderium /ducit alicualr ad possibilitatē resurrectionis /vt alias dictū est in tutela: non autē inducit ad possibilitatē p̄petuitatis cōpositi /vt dictū ē ibi . & sic rōdere hēt philosphus. Theologos autē rōderet /q̄ deo vtriq; desiderio simul satisfecerat dū hoīem immortalem creauerat: sed p̄ accēs & p̄ pria voluntate mortē iuraret p̄ p̄ctm . Et q̄a etiā ea q̄ sunt p̄ accidens nō sunt p̄petua /nec aliqd pōt p̄ accēs perpetuo frustrari /suo desiderio naturali /nisi forte ppria voluntate p̄petuo se opponat naturaliter desiderato /puta felicitate /vt accidit damnatis /ideo deus in determinatio tpe oēs hoies resurgere facit /et vt p̄petuo viuant in corpore. Et de his satis ad p̄sens.

¶ De his vero que cōsequēt addis circa peligendas virtutes morali corporali /copiose dictū est in tutela. Si aīa eēt mortalis /oīs que nunc est virtus moralis /ipsi vite eēt postponenda / & q̄d cūq; qd̄ nunc p̄ scelere hētur /eēt peligēdum ipsi morti corporali & corruptioni totius cōpositi. Neq; eēt virtuose agere si illa nō postponerentur vel ista nō peligerentur corporali morti /sed vitiosissime /vt pote agere cōtra ordinem naturalem quo semp potiora peligenda sunt . Bonū autē eēndi ipsius cōpositi /vt sit eētiale /potius est & p̄fectius q̄ q̄d cūq; accētale bonū qd̄ possent virtutes asserere vel vitia tollere. vñ totalis destructio illius nō eēt peligenda cōseruatiō illoz. Qd̄ vero dicit q̄ sēcū dum fidē catholicam ēt si aīa eēt mortale. Et i3 v3 sit qd̄ cōditionalr iducendū est /v3 si deus aliqd hoī peligēdū vite p̄cipere /potius ei eēt obtempērandū q̄ vita peligenda . tñ aīa stāte casu nunq̄ eēt v3 /sed potius oppositū deus p̄cipere /vt v3 oīa vite cōseruatiōi postponeremus : & sic in oibus circa tale p̄ceptū se hēret ad nos deus sicut se hēt ad bruta . posse ēt spe p̄mōz bñ agere & timore penāz a vitiis arceri sine pctō manifestatū est: & hoc dico /si nō principalr ista p̄sentur. Alioq; oēs leges imo tota sacra scriptura in qua p̄mia bonis & pene malis repromittuntur /ad pctm iducere qd̄ nō nisi scelestissimus dicitur. Non ne & p̄pheta dicit. Inclinaui cor meū ad faciendas iniustificationes

princeps & oēs seniores venetiarū publice predicēt se nūq̄ de fra-
 tribus sancti Dñici q̄c̄ pcepisse sinistri. Vñ & solēt nō nulli prin-
 cipes christianitatis q̄ idem affirmāt de dictis fratribus sepius ad
 mirādo dicere. fratres de obseruātia sancti Dñici aut sunt angeli
 quia nihil mali faciāt. aut sunt demones / q̄a adeo sciāt sua mala ce-
 lare vt ad aures principū nullatenus veniant q̄ tñ est impossibile.
 Sed ne q̄ alios religioſos de obseruātia credēdū est dissimiles esse.
 Sed q̄ milies eos tu videris &c. falsū ē / modus tuus loquēdi ma-
 nifestat / cū nec tu centies vel forte decies añ senatū illū fueris: cū
 etiam nobiles & per mēsem p̄foribus maneant & ad quoſq̄ con-
 spectū nō nisi magnis de causis introducātur ex gratia hoīes: alias
 fuisset sup̄ cōz modū curis & litigijs agitatus. Et si ēt decies fuisti:
 nō credo q̄ bis talia videris vel audieris: vel si pluries / nō tñ de ne-
 phandissimis vt licentiosius admodū loqueris. vt nihil taceas quod
 ad os currat passione deſerētē ac pp̄inate. Aperi oculos & quieto
 corde plegas librū tuū & procius si christianus fueris / si dei ze-
 lum habueris / si aīz pditionem cui tu parasti viā / horrueris / vi-
 debis q̄ dictorum tuorū persequutores / nō fuerunt criminatores
 pp̄ hoc / sed magis fidei defensores. cognoscesq̄ nō eos fuisse tanto

vituperio dignos qd̄ intulisti in hoc tuo famoso libro. s̄ magis sui
 se dignos laude. q̄ si ēt citius te condemnasset q̄ exigeret matura
 examinatio (q̄ nō affirmo) cū tñ non nisi ex zelo fidei id p̄cesse-
 rit / digni essent venia / nō tali cōsultatione verborū qualē nō fuerunt
 passi ab initio sacerdotis christi / ac verbi dei precones: sed tu co-
 gnites / & illi cogniti: tua doctrina / vt periculosissima est ab oīb̄
 qui sensum habeāt & deū diligāt iudicata: & eoſq̄ reprehēso / sa-
 ctāq̄ in libros tuos damnatio approbata: & ex his manifestū factū
 est / q̄ oēs fideles deberent cōsortium tuū fugere tanq̄ pestiferum
 donec curareris: & illoſq̄ predicationibus & doctrinis adherere.
 Et ista sufficiant cōtra tuā apologiā. Ad laudem Dñi nr̄i iesu christi
 si / q̄ summa & prima veritas est in secula seculorū. Amen.

**Flagellum in Apologiaz Peretti de
 Immortalitate Anime; Explicit. percu-
 rente Anno Domini. 1418. Etatis ve-
 ro mee quadragesimo primo.**

Ad Lectorem.

Vo sunt prudentissime Lector / quibus occurrere post opuscula de imortalitate aie necessarium duxi. primū est. Quare cū
 in prohemio propugnaculi promiserim me secundū doctrinam Angelici Doctoris Thome defendere intellexisse aie im-
 mortalitatem / postmodum in opusculis ipsum diuiniſſimum doctore / seu verba quasi ore eius tam raro inducam. Secū-
 dum est: quid nam in causa fuerit q̄ Reuerendissimum. D. Cardi. Sancti Sixti tantopere per me in quadam prefatione me-
 rito cōmerdatum & ad celos vsq̄ sublimatum / modo minori (vt videtur) reuerentia / quin etiam aliquali forsā magisq̄ de-
 cere iudicetur audacia sim inſequutus. Quo igitur ad id quod primo proponitur / eo me apud oēs excusatum velim / q̄ nul-
 lam fere sententiam / ne dicam / nulla verba in opusculis protuli / que oliz inbibita / nō propinauerit Diuus Thomas. Vnde vel semper per
 singula fuerat inducendus / quod derisibile fuisse: vel tunc solū euz nouum quicquā & insolitum philosophis modernis inferre: aut certe tale
 de quo dubiū esse posset etiam apud Magnos an id ipsum sapiētē Diui Thome consentaneum esset. Quod q̄des obseruare curauī. Ad id ve-
 ro quod secūdo asseritur / id ipsum sue Reuerēdiſſime Dñationi & mihi quod in me nūc vt reprehensibile vibratur / honore exhibet & obſer-
 uat. Si n. palpās adulator fuisset in prefatione illa / & cōsequēter de minori veritate facile suspectus / nequaquā eius hic dogmata oppugnā-
 sem. Tale quippe hoīum genus. dum semp̄ laudes prosequitur / etiam male acta & male dicta cōmendat / vt sic in affectata gratia perseueret.
 Si vero ex passione / inuidia / vel odio / doctrine eius nūc maculam detexissem / haudquaquā laudes eius atq̄ preconia / tamēti verissima / tūc
 recensuissem. Si quidem etiam ex tunc contra eum scripseram / & publicare opus (magis tamen limatum) decreueram / occurrere casu ve-
 luti accidit. q̄ ab antiquioribus non preueniret. Non inconuenit autem viro preclarissimi etiam ingenii / & tam naturalibus q̄ accidenta-
 libus muneribus predotatum / in aliquo deſerere / ac a recto veritatis calle vbi doctrina eius humanitas acquirit / aliquotiens aberrare. Sic
 etenim illum celsum predicauī / sic Soli comparauī vel astris / vt tñ hoīem non angelum eē supponerem. Sic honorandi sunt homines / vt tñ
 magis honorabilis veritas cognoscatur. Magis obediendū deo scimus q̄ homines cuiusuis culminis reuerendos. Nō vos opposuistis (dicit
 Dñs) ex aduerso pro domo israhel. Non potui vltra resistere spiritui sancto / aut zelo aīarum & veritatis frenum imponere / qui solus (deus te-
 stis est) me impulsit ad scribendum. Q̄ vero quandocūq̄ acerbioribus q̄ quibusdam videretur decere verbis / me illi opponam sicuti & peret-
 to: consulto & non furis actus id feci. Cum sit. n. materia periculosissima / & modum ille persuadendi viuacissimum & efficacissimum ha-
 beat: verbis quoq̄ durioribus ipse persepe ludat / nullum veritatis quamquā magnum / que sue phāſie aduersum reppererit: si nō intento
 sola doctrina vel rationes non sat fecissent. Fortem. n. maculam / non nisi adurens lissimum abstergit: & profunda plaga non soauī vnctōe
 sed cadenti ferro curatur. Neq̄. n. tūmō probare nititur / Aristotelem opinari mortalem animam (quod etiam quate vtilitatis fuerit / prohe-
 mium asserit) verum etiam / viam dedit qua omnes rationes imortalem animam comprobantes / labefactare minus intelligentes posse vide-
 rentur. Vnde & perettus ille non nisi hac via inſeſſit vt a facie Diui Thome suum errorem persequentis aufugeret / & in tenebras abyssus
 cadens / innumerabiles secum necaret. Operepretium igitur fuit viam hanc muro spinisq̄ precludere: & q̄ nō via sed turpissimū precipitiū
 sit / omnibus propalare. At neq̄ vbi philosophus philosophum oppugnat ex propriis / meminisse dignum est extraneum a philosophi-
 ca togha conditionum aut titulorum. Etenim Auicenna Rex fuisse fertur. Aueolus / Bonauentura. Thomas anglicus. Vgg. Albertus. Du-
 randus. Egidius & tales plurimi Cardinales fuerunt aut Episcopi / quorum tñ si quis opiniones resellat / simpliciter eos nomine in campū ad-
 uocat: & sepe vbi merita deposcunt seſeq̄ offert materia / minori etiam circūſpectione verborum: vt / confueuit opinans / qui & in primo
 posteriorum vbi semel Egidium Episcopum citat. dicit. Occurrit mihi nunc molestia Egidii. Scio igitur q̄ de his minus mirabitur qui sa-
 pientior fuerit / & philosophorum cōsuetudinem pensauerit.

Vale Lector suauissime. *(Faint, illegible text follows)*

Questio de ordine sacro.

Reuerēdissimo in xpo patri ac **D**no. **D.** Antonio Cōtareno nobili veneto ordinis canonicorū regulariū congreg. sc̄i Saluatoris: diuina dispōne Patriarche veneto. Frater Bartholomeus de spina pisanus ordinis p̄di. lectorū minimus. Felicitatē.

Cum nouerim presul amplissime non modicā animi p̄turbationē occasiōe cuiusdā q̄onis nup̄ in lucē editē Reuerēdissimā tuā. D. incurrisse: dū oppositus eius q̄s in cathedrali tua ecclesia iuxta pontificalis eiusdē rubricas circa collationes ordinū fieri cōsuevit: in questione illa sciendum asseritur: decreui prout Reuerēdissimam. D. T. peroptare sciebā: veritati huic inquirendē accuratius secundum ingeniolū mei vires intendere. Quam (vt ex timo) assequutus. E. R. D. Tue cui vt morē gereres: audacius forte q̄ infirmitas mea deposceret multorū sapientū iudicijs me exposui: eandē veritatem offero dedoq̄ in q̄one subscripta: que talis est.

Verit̄ Utrū in collatiōe sacrorū ordinū necessario requiratur simultaneus contactus instr̄orū cū prolacione verborū forme: ita q̄ si ante vel post plationē verborū forme: principale instr̄m ordinis ab ep̄o oblatū: tangatur seu accipiatur ab ordinādo: nil penitus fiat: nec ordinandus

characterē aut ordinē suscipiat. Et vt q̄ predicta si multas contactus sit necessaria. Q̄s quidem p̄suadetur trip̄l̄. Et primo sic.

Sicut se h̄z mā z forma rerū mālium in necessario cōcursu ad cōstitutiōnē earū: ita se h̄z materia z forma sacramenti in necessario cōcursu ad esse z fieri ipsius sacri. Ps. n. p. Magr̄m sniarus in q̄rto. d. p̄ia: et p̄ doctores ibi: z p̄cipue p̄ sanctū Thomā q. p̄ia. ar. tertio q̄ mā z forma dñr̄ in sacramētis ad aliquale similitudinē materie z forme in rebus mālibus. Propter q̄s Magr̄ sniarū vbi supra: sequens Ugonem de sc̄o Uictore dicit: q̄ duo sunt in gbus sacrm̄ cōsistit. s. verba z res. Verba: vt inuocatio trinitatis. Res: vt aqua: oleū. z h̄mōi. Sanctus Tho. at vbi supra dicit q̄ q̄ virtus cāndi est in reb̄ ex verbis significātibus: id̄ verba sunt formalia: z res māles: p̄ modū quo oē cōpletiū: forma d̄r̄. Et tertia parte. q. 60. ar. 6. dicit q̄ res sensibiles sunt mā sacri: verba aut vt forma. Et. q. 90. ar. secūdo idē exp̄sse ponit dicens q̄ q̄libet sacrm̄ distinguit in mā z formā: si cut in p̄tes eēntie. Vñ ex his sequitur p̄positū: q̄ vsz secundū q̄ mā z forma p̄currūt in rebus mālibus ad cōstituendā eorū essentiā: ita mā z forma sacrorū cōcurrūt ad eēntiā sacri. Sed in rebus mālibus nō fit aliqd̄ vnū ex mā z forma nisi q̄s̄primū simul sunt z vn̄iunt ad iūicē. Ergo nec forma verborū erit causa sacri ordinis nisi simul cōcurrat z mā. Talis at mā in sacro ordinis est instr̄m q̄s̄ ex institutione dia adhibet ad vsū p̄tatis circa p̄cipale ipsius ordinis actū. Et predictus cōcursus siue ipsa vnio talis māe cū p̄dicta forma ad cālitatē p̄dicti ordinis requisita: nō p̄t fieri nisi p̄ predictū corpale cōtactū: vt obseruat catholica ecclesia. Ergo sequit̄ q̄ talia instr̄a tā

gi ab ordinando in eodē tpe quo Ep̄s cōferens ordinē verba forme p̄fert sit de necessitate sacri ordinis.

Secūdo persuadetur idē sic.

Sicut se h̄z cā efficiēs tā instr̄mental̄ q̄s̄ p̄cipalis z suū cātū in reb̄ tā nālibus q̄s̄ artificialib̄ ita se debēt h̄ere adiuicē efficiētē sc̄ae, sacrorū ad ipsa sacra. S; cā efficiēs z cātū nālib̄ z et in artificialib̄ sunt simul. mouens. n. z motū sunt simul vt dicit̄ in septio. phi. q̄s̄ intelligēdū est nō solū loco: sed tpe. ergo op̄s q̄ hoc idē in sacramētis repiat. In sacris aut verba ipsa formalia nō solū sunt signa sed cā efficiēs saltē instr̄mental̄ ipsius rei sacre. vt t. s. Tb. quarto. d. p̄ia. q. p̄ia. ar. 4. q̄st̄iuncula p̄ia: z di. tertia. q. p̄ia: ar. secūdo: q̄st̄iuncu. p̄ia: ad secundū: z alibi pluries. Et in sacramēto ordinis si p̄ferant ab ordinante sup̄ ordinādo cū debita intētiōe: sūt cā characteris: ergo dū p̄ferunt p̄dicā verba: op̄s q̄ simul sit z character: saltē in vltimo instātī plationis verborū. S; character ip̄mit̄ in ip̄so tactu p̄cipalis instr̄i: q̄s̄. s. ordinat̄ ad p̄cipale talis ordinis actū: vt oēs nūc cōcedūt: et h̄etur sp̄alr̄ a Diuo Thoma. quarto. d. 24. q. 2. ar. 3. dicēte q̄ q̄ p̄cipalis actus sacerdotis est p̄secrare corpus z sanguinē xpi: id̄ in ipsa datione calicis p̄parati sub determinata forma verborū character sacerdotalis ip̄mit̄. ergo z parit̄ rōe in oibus alijs ordinibus an̄ vel post p̄dictū cōtactū prolata verba forme nihil efficiunt.

Tertio persuadet̄ idem sic.

Sicut verba forme idicatiui modi exigūt veritatē vt id vs sit vel nō sit: fiat vel nō fiat: q̄s̄ p̄ ipsa verba esse vel nō eē zc. significat: z p̄ cōsignificato tpe putā p̄terito vel futuro aut p̄nti: ad hoc q̄ cōcurrant ad cāndū sacrm̄ seu rē sacramētī: ita que iperatiuo mō p̄ferunt exigūt efficaciam: vt vs is cui iperat faciat vt nō faciat id q̄s̄ ei impat: z p̄o tpe cōsignificato i mō ipatiuo. Idē. n. verbū p̄ntis t̄pis indicatiui modi nō differat a seip̄so dū est p̄ntis t̄pis ipatiui modi: nō differt in quā insignificato: nec in tpe cōsignificato: sed tm̄ in mō significādi: vt v̄. S; sic est q̄ t̄ps p̄ns p̄ verbū indicatiui modi cōsignificatū: z ad veritatē orōnis indicatiue cōcurrēs: est p̄cise t̄ps plationis verborū. Si. n. nō habeo actū amoris dū p̄fero hec verba. ego amo. falsa ē orō: q̄st̄iuncūq̄ paulo an̄ v̄ post habē illū. Ergo pari mō t̄ps p̄ns p̄ v̄bū ipatiui modi cōsignificatū: z ad efficaciam ipatiue orōnis requisita: est t̄ps p̄cise: plationis verborū illo r̄: ita q̄ si an̄ vel post talē plationē fiat exequutio impiū: nullā efficaciam ad modū impatiuū requisitā oratio illa habebit. quā tm̄ efficaciam sp̄ūscūs p̄erigit i forma sacramētō r̄ū ipatiui modi: sicut supponit veritatē in formis indicatiui modi ad hoc q̄ p̄dicis formis vtat̄ vt causis instr̄mentalibus sacramētōrū. S; sic est q̄ verba forme ordinū expr̄imūt impiū quo iubet̄ ordinando ab Ep̄o vt hāc vel illā p̄tātē in tpe p̄nti accipiat: q̄ sp̄alis acceptio significat p̄ corpale instr̄mētī acceptiōnē. Ergo ad hoc q̄ talia v̄ba sint efficaciam: z p̄nter causet̄ character ordinis: erigit̄ vt simul tpe duz p̄ferunt verba: ordinādis accipiat̄ instr̄mētā: q̄s̄ sine tactū corpali fieri nō p̄t. ergo zc.

S; ad hoc forte diceret̄ q̄ t̄ps p̄ns iporatiū p̄ talē impatiuā orationē nō debeat limitari ad mensurā plationis eius p̄cise: s; ampliandū esse iuxta intentionē ordinātis ad t̄ps primū quousq̄ omnes ordinandi q̄ in cōspectu eius sunt tetigerint instr̄mētum q̄s̄ eis Ep̄iscopus porrigit.

S; cōtra. Id̄ q̄s̄ secūdū se est certū z determinatū.

k

idmō pōt ēr eo depēdere qđ secundū se in certū z in determinatū est. Sed sic est qđ significatiōes z signifi-
 ficatiōes verborū sunt iā p cōde hōim placitū determi-
 nate. Ergo nō pnt ab huius vel illius itentioe q̄icer-
 ta est z ideterminata depēdere. Ita n. p tps pns pos-
 set aliqs intēde tps vni^o anti: mēis: vel diei. sicut vni^o
 iustis: neq; et nona intētio alicui^o pōt imutare id qđ
 ex significatiōe z significatiōe forme p̄surgit z ina-
 scit: qđ dno iā ex cōi hōis acceptatiōe stabilita suppo-
 nit spūscis in verbis forme qbus insraliter vtit ad
 cāndū in aia characterē ordinis. Alias pari mō pos-
 sent alioz sacroz forme hēre efficiā cādi sacrm-
 aū vel post plationē eaz iuxta variā cōsecratiōis intē-
 tiōne: qđ apud oēs ordinarie fallus asserit: is in sola
 cōcelebratiōe qua ordinati noniter sacerdotes epō
 ordinatoz cōcelebrant. spūscō spālter concurrente
 id iueniri cōiter credat. Opz igit qđ in tpe platiōis
 verborū quo Eps dicit ordinādo. Accipite hoc vel il-
 lud zc. simul sit z actus acceptiōis illius: que non
 potest esse nisi per contactum corporalem. Ergo zc.
In triū est cōsuetudo aliquarū ecclesiarū.
¶ Rñdeo qđ salvo semp saniori iudicio v̄ ponenda
 cōcōlo negatiua. v̄ qđ nō sit tāta necessitatis sic p̄cise i
 tpe mēsurate plationē verborū oblata ab Epō insra
 ordinis tāgi ab ordinādo: qđ si p̄nlo post tāgeret z n̄
 tūc: ordinē nō suscipet. Per suadet aut̄ p̄cō ista ex qđ
 tuoz p̄cipat. v̄ ex mā: ex forma: ex itentioe: z ex ec-
 clesiastice p̄uetudinis auctoritate. p̄uo igit ex pte
 materie sic probatur intentum.
¶ Si similtas māe sacri cū forma eiū idē erigit taz
 limitate ex pte māe sacri ordis. v̄ erigit ex ea vt mā
 sacri est: vel vt mā sacri ordinis est. S̄ nec sic nec sic.
 Ergo ex pte māe nullo mō regrit predicta similtas.
 Probat̄ at̄ qđ neutro mō mā ordis id erigat. Et p̄uo
 qđ nō inq̄tū mā sacri est: qđ p̄bat sic.
¶ Si mā sacri vt sic: id erigit. Ergo ois mā cuiuscūq;
 qđ sacri idē regrit: iuxta topicā illā. Qđ puenit ali-
 cui inq̄tū taler: cōuenit oī tali. S̄ p̄ns est falsus. Qđ
 marie p̄ in saciō p̄nie: cui^o mā: remota qđē sunt pec-
 cata: p̄ia vero actus humani penitētis. s̄ p̄ritio: cō-
 fessio: satisfactio. vt p̄ p̄ doctores in. 4. d. 14. Et idem
 apte ponit. s̄ Tho. 3. q. 84. ar. 1. z. 2. q. 90. art. 2. Mā
 festūnāq; ē qđ tā p̄uo qđ sc̄do mō dēa materia p̄nie: n̄
 ē de necessitate simul tpe cū plationē verborū forme.
 Peccata nāq; p̄nt p̄ius qđ absolutio fiat aboleri per
 cōrritiōe. Liberat̄ q̄ppe a peccato sacri p̄nie: non
 solū dū actu suscipit: s̄ et dū voto hētur: z non ad est
 cōptēpus zc. Sicut et eodē mō baptisū^o i voto pec-
 cata remittit. vt hēs a Brō Tho. 4. d. 17. q. 3. art. p̄uo
 q. p̄ia: z ar. 5. q. p̄ia. Virtus. m. insralis pōt hēre es-
 lectū suū anq; ipsa sit: vt ad hoc ipm. p̄positū Casp.
 ex v̄cis Sci Tho. elicet in suo. 4. d. 13. in sol. p̄mi. 2.
 lo. p̄ p̄imā. eol. 3. Ipsa quodq; cōrritio z ipsa cōfessio
 sunt in tpe p̄cedēte absolutiōe a peccatis: z p̄t qđ
 dū actu absoluti: sicut nihil dicere: ita nec aliqd cog-
 gitare de suis peccatis. z p̄nter de eis tūc n̄ actuat̄
 cōteri vel dolē. Satisfactio autē sequit̄ ipsam prola-
 tiōne forme absolutiōis. Ergo zc.
¶ Qđ vero nō ex pte materie ordinis vt sic: id sit ne-
 cessariū. p̄bat sic. Si materia sacri ordinis necessa-
 rio illo mō erigit quo ad simultaneū cōtactū inq̄tū
 mā sacri ordinis ē: tūc hoc foret necessariū in colla-
 tiōne cuiuslibet ordinis: p̄ eādē regulā topicā: z etiā
 qđ nō est maior rō quo ad hoc de vno qđ de alio ordi-
 ne. sed p̄ns ē falsum p̄cipue p̄ in collatiōne q̄tuoz
 ordinū miorū z ē subdiaconat^o. Nā hoc vniuersalis

ecclesia rubricis pōticialib^o idicētib^o obseruat: vt
 p̄pleta orōne q̄ ab epō cōiter d̄r sup ordinādis: quā
 ēt forme vim in tali ordine hēre ex hoc necessariū ē:
 q̄ alia forma nō adhibet: tradit ipse Eps vel Archi-
 diaconus singulis ordinādis p̄p̄ia insra. libū vt
 claus. vrceolū. vel calicē zc. in quoz contactu cha-
 racteres ip̄munt. In subdiaconatu aut̄ calix tradi-
 tur an̄ ipsaz orōne. Ergo zc. Qđ at̄ hoc fiat z rubrice
 sic fiendū doceat: p̄ ex ipso libo pōticiali. Nā i or-
 dinatiōne hostiarū: vbi character ip̄munt i collatiōe
 clauū: sic dicit Rubrica pōticialis. Deinde (hoc ē
 cōpleta istructiōe z admonitiōe pōtificis) pōtifer
 claus eccleie de altari seu de manu m̄stri recipiēs:
 illas manu dextra ts: z illis. s̄ ordinādis oñdēs die.
 Sic agite zc. Et mox cuiuslibet eoz ad se accēti z ma-
 nu dextra tāgēti tradit seriatim claus ipsas. Hec ru-
 brica. Ubi p̄ qđ dū Eps p̄fert orationē. sic agite zc.
 Que forma hui^o ordinis esse credit cū nulla alia ha-
 beat: claus oibus simul oñdit qdes: sed tāgēdas nō
 offerit nisi orōne cōpleta. Simili quoq; mō p̄ oīa dūz
 ordinant̄ lectores siēdū iubet ex rubrica sic hūte. De
 inde (vt supra) pōtifer accipiēs z tenēs i manibus: z
 eis oñdēs codicē seu lectionariū de quo lecturū sūt
 dicit. Accipite z estote zc. Et mox successiue cuiuslibet
 ad eū accēdēt: z manu dextra tāgēti: tradit librum
 ipm tāgēndū. Hec rubrica. Ubi idē qđ supra p̄ cla-
 rissime. In tali. n. tactu ip̄munt character hui^o ordi-
 nis: z p̄dca orō. forma ei^o est. Pariformiter et in or-
 dinatiōe exhorciste siēdū docet rubrica dicēs. post
 hec pōtifer accipiēs z tenēs i manib^o libū in quo
 exorcismi scripti sunt vel pōticialē: z eis illū osten-
 dēs: dicit. Accipite z cōmēdate zc. Et mox cuius ap-
 propinquati sibi z manu dextera tāgēti tradit succel-
 siue libū ipsū. Hec Rubrica: Ubi p̄ ēt p̄positū aper-
 tissime. Pari mō dū z accolit^o ordinat̄ fiendū istruit
 Rubrica tā in traditiōe cādelabri qđ in traditiōe
 Urceoli in qua hui^o ordinis character ip̄munt secu-
 dū cōiorē z saniorē viā: quā segtur. S. Tho. 4. d. 24.
 q. 2. ar. tertio ad fertū. Dicit. n. sic Rubrica de tradi-
 titiōe Urceoli. Tūc accipit z tradit eis. s̄ Eps Ur-
 ceolū vacuū: quē s̄tr oēs tangē debent successiue: oī-
 cēs cōiter oibus. Accipite Urceolū zc. Hec Rubri-
 ca. Et eodē mō iubet eē siēdū i traditiōe cādelabri:
 dū Eps dicit. Accipite Teropherariū. vt p̄ ibi. In
 hoc ēt spālter aduertēdū ē qđ cū tā cādelabri qđ Ur-
 ceolus ipse possint tradi ordinādis ab Archidiacono
 no ex iussione Ep̄i vt habet. d. 23. ca. Accolit^o. qđ z i
 multis ecclesiis z tere i oibus obseruat: nō p̄t talis
 cōtactus fieri cōueniēter dū Eps cōiter oibus z su-
 p oēs dicit p̄dcās orōnes. Neq; n. p̄cēs eēt eos oēs
 ad Archidiaconū accedere: z circa illius oblatiōe
 instrōū ordinis itēdere z occupari se: s̄ dū Eps
 ad eos verba facit tāti mōnēt. sed deuote z attente
 auditis verbis Ep̄i: debent postmodū ad Archidia-
 conū accedere: vt id explēat qđ i p̄dcis verbis iussit
 Eps ab eis fieri. Si n. Eps vellet dicere predictas
 orōnes in eodē precise tpe quo ordinādi tāgunt insra
 vel ase v̄ ab Archidiacono eis oblata: qñq; p̄mū-
 titudine ordinādoz nō posset: nisi vel ipsaz orōnes q̄
 breuissima ē dicendā iuxta Rubricā semel tm̄: dice-
 ret cū maria verborū intercollatiōe: qđ indecēs ad
 modū eēt: z quasi derisibile si cū debita grauitate vt
 decet accedat ad tāgēdū qđ ordinant̄: vel ipsā orōne
 pluries repetere necessariū foret: qđ eēt nouū ritus
 iducere i ecclesia dei: ab instructiōe imo iussione ru-
 brice qđ cōiter orationē dicēdā docet: deuolare. Hec
 nota

De ordine sacro.

nota careret prescriptiois hoc factum: aptum natus care
 scadaluz in metibus timoratis: et apiret via deuiant/
 di in alijs passim a Rubricis. Que oia sunt inconue
 nientia. Propositum ite pz eodem modo: imo magis i ordi
 natione subdiaconi. Luz. n. scdm eodem opinionone sub
 diacon? suscipiat characterem in tactu calicis vacui
 sibi ab Eps traditi: et p tunc Eps nihil dicat: et nihil
 loquatur hic et ordo sicut: et alij oes habeant formam pro/
 priam: q significat vel quolibet exprimit principalem hu/
 ius ordinis actum: siue talis forma sit oro qua postqz
 tetigerit ordinandi ipz calicem dicit Eps coiter oib?
 hac inqz. Videte cuiusmodi ministerii etc. siue qest/
 qz alia. seu in quacumqz alia orone contineat: pz q no est
 simul tactus calicis: et verborum forme platio. Concludit
 ergo q ex pte mae sacri no est necessaria p dca simul
 tas tactus cu platione verborum.

¶ Et affirmat pzo. Quia min? vt necessaria simultas
 tactus copalis instrorum alicuius ordinis cu platioe
 verborum qz ipse tactus. Sicut. n. prius na e tagere qz
 simul tagere: ita si vtriusqz e necessarium prius: et pnter i
 timor est necessitas tactus qz eius simultatis cu pla
 tione verborum forme. Qd et pz ex duplici signo tu ga
 doctores multi tenet ee necessarium primum et non secundum.
 Tu et qz primum tagz necessarium seruat vniuersali i ec
 clesia: et non secundum. Sed sic e q doctores. Illustres et
 maxie diuus Albertus in. 4. d. 24. 3. et pbat tactum pre
 dictum instrorum i collatione ordinum no ee necessarium: et
 ignorantie arguit oppositum asserentes: eo q nesciant di
 stinguere inter mam sacrorum q virtute sacrale signifi
 cat et pnter: et mam q tm pte determinat et vni coe
 tit ptatis. Et tm hacten? null? eu tagz erronea i hoc
 docete respedit. qnimo scus Tho. in eade di. q. pna
 arti. pzo. questuicula qnta: iuxta hac opinionone: qone
 ipsa determinat: et argumeta dissoluit. qd no fecisset
 si esset adeo piculosa doctrina. Ergo multo minus e
 piculosus no simul tagere: nec sunt respesione digni
 q sine tali simultate tactus coterunt ordines.

¶ Sed neqz verbu sci Tho. qd ibi in sol. tertij habet
 obnat pposito: du s. dicit. Ipsa tm verba forme viden
 tur ondere q ipse tactus mae sit de eentia sacri etc.
 imo modus hic loquedi magis robur pstat p dca co
 firmationi qz ea iurmet. Sufficieter qd inuuit p dca
 verba q scus Thomas in hoc magis sui no seqret:
 lz pte reueretia ei? noluerit cōtra eu apte determina
 re. Sed si ille tactus mae eet tate necessitatis q si
 ne eo no pferret ordo: vergeret in maximu piculu aia
 ru talr no tagere: eo q multi non ordinati: sacris mi
 sterijs se ingereret. In tato at piculo doctor ecclie:
 et pcpue tate scitatis et sapie: no ozlog opinatiue et
 qsi titubado: vt facit scus Tho. i p dca mo loquendi:
 sed determinate et assertiue debuisset veritate neces
 saria ad salute: nullu veritus q p rariu sentiat edoce
 re: et p riam falsitate explodere. Qd cu no faciat sanet?
 Doctor: seqtur q apd eu cōtact? ille: et multo minus
 illa simultas no sit ta arie necessitatis vt pferatur.

¶ Confirmat secudo ipsa ro pncipalis: qd no maiori
 necessitate cōtactus ille i quo character iprimis or
 dinis: exigit simul fieri cu platione vborum: qz et conta
 ctus i quo character impressus quodammodo ampliat: et
 ad varios vsus extēdit: vt vtr mo loquedi. D. Archi/
 epi florētini tertia pte. tit. 14. requat simul fieri cu pl
 atione verborum et oronū in quaz virtute credit ex ta
 li tactu fieri p dca characteris aplatio. Si. n. non
 pferrent tales orones aut no tagerent q iubent ee ta
 gēda character qstucūqz p formā ordinis rite impres
 sus cu cōtactu etc. non sufficeret aut posset ad illos
 vsus extēdi: sed semp eet ab exequutiōe talis ordis

suspensus sic trūchate ordinat? i sacris. S; vt ex pō/
 tificali pz: ad tales apliationes ordinat? tact? quo
 rūdā instrorum postqz dca sūt vel et anqz dicant verba
 forme vel aliaz orationū in qbus tales cōtactus fiē
 di insinuāt vel sci: vt pz maxie pz in ordiatiōe sub dia
 con i ante orationē. Videte cuiusmodi misterium
 vobis tradit etc. tagit vt ceolos cu vino et aqua: ac ba
 cille cu manutergio: et sic sigillatim oes si ptes sunt:
 Quo scō dicit Eps coiter sup oes postqz genuflere
 rint p dca orone. Ergo etc. hoc iude eodem modo iducit
 in tactu cadelabri ab ordinado accollito: i aprione et
 clausione portaz: et pulsatione capane ab hostiario: et
 sic de alijs similib?. Pari ergo rōne no regret p dca
 simultaneus cōtactus in characteris impressione.
 Librū aut pōtificalis Romane curie: a quo illd qd
 nunc p tota ecclia circūferit pōtificale ipresum: exē/
 platiū e diligēti cura duoz Magisoz cerimoniaz in
 romana curia: vt pz p quadā eplam eidē pōtificali p
 missam: esse approbatū et autēticū: pz p glo. et allegata
 p ei in clem. Romani. de Jureiurādo: in verbo pōti
 ficali. Eius igitur Rubricas et leges no nisi presum
 ptuosus et obstinatus posset contēnere.

¶ Secudo pncipalr pbat intēti ex parte forme sa
 cramentoz ordinis. sic. No magis est necessaria p dca
 simultas tactus mae cu platione verborum forme
 ordinū qz erigat ipa forma. ipa. n. forma cōsignificat
 tps predce oblationis atqz cōtactus. S; ex tali cōsi
 gnificatiōe non hētur ista necessitas. Ergo absolute
 id no necessario requir. Pro hui? rationis clariori s
 ductiōe sciēdū e q iter formas sacroz: qdā significat
 aliqd esse vel fieri indicādo seu simplr enuntiādo: vt
 sunt forme baptismi: pfirmatiōis. eucharistie. et pe
 nitētie. Quedā vero deprecando vt forma extreme
 vntiōis. Quedā aut ipando vt forme ordinū. Et pp
 hoc pte significat aliqd esse vel no ee: fieri vel no fie
 ri simplr: et pferunt p verba idicatiui modi. Alie vō
 sub voto vel affectu: et pferunt p verbū optatiui mo
 di. Et qz verū et falsū significat esse vel no esse simplr.
 Verū. n. significat simplr et absolute ee qd ē: et no ee q
 no est. falsum vero esse qd no est: et no esse qd est. ex qz
 to methamaticae. ita est q in sola orone idicatiui mo
 di iuenit pprie et pzo veritas et falsitas. In alijs aut
 modis no nisi reductiue: et vt idicatiui modū aliqz
 includūt. Lz aut oratiōes alioz modoz no admittāt
 pprie veritate et falsitate vt dixim?. dicunt tā habere
 pprie efficaciam vel no efficaciam i hoc qd ē fieri vel no
 fieri qd iubet vt optat. Si. n. fiat id qd iubet vel opta
 tat fieri p tpe p quo iubet vel optat: oratio illa ipati
 ua vel optatiua efficar ē. sin minus inefficar. Sicut
 autem modus idicatiuus p tpa diuiditur secundū q
 act? erigit iporatus p verbum qd simplr aliquid
 enūtiat: et pnter p vt actus ille est aptus natus sta
 re sub veritate vel falsitate: ita et modus ipatiuus
 diuidit p tēpora secundū q actus significat? p verbū
 stat sub ipio: et secundū q erigit nā iperij efficacis vel
 inefficacis. Et sic suo modo dicat de optatiuo. Quia igi
 tur oro idicatiua simplr iporat veritate et falsitate:
 veritas at iporat relationē cōformitatis: et falsitas
 disformitatis rei ad itellm: et relatiua sūt simul nā: et
 pnter simul tpe: oz de necessitate q cu aliquid simplr
 enūtiādo pferit ee vel no esse i tpe pnti: q in tpe talis
 plationis res sic se hēat si vera sit oro: vel no sic se hē
 at vt dī si sit falsa. Lū igit virtus sacralis q est infor
 mis dū pferūtur cu intētiōe ad cāndū re sacri et pnc
 cipalē ei? effectū: p suppoat significatū formaz: et mo
 dū signādi et cōsignificādi eaz (hoc. n. hēt virtus pnc
 cipalis agētis in instrō recepta ad effectū. pducēdū

q ipsi infro i proportionat^o ē: q nō destruit aut tollit p^{ri}a cōditionē z actionē instr: sed cōseruat potius inio supponit: id ē qz forme sacroz q sūt idicatiui modi z tps pntis: ad p^{ri}dictū suū supnalē effectū cōcurrāt peodē tpe p quo sic eē vel fieri p eas vere significat aut cōsignificat. Luz ergo hoc sit tps p^{ri}cise plationis verboz forme: eo qz tūc p^{ri}cise vera ē orō (yritas. n. vt dixim^o exigit simulatē tps signi cū signato) seq^o qz tales sacroz forme p tpe plationis p^{ri}cise virtutē suā hēant. z nō añ vel post: nisi forte spūscūs q sacroz cā p^{ri}ncipalis ē: alr fieri vel iueniri specialr māifestet. Et pari rōne sacroz forme significātes mō ipatiuo z in pnti tpe habēt efficacīā ad p^{ri}cedū rē z effectū sacri in tali tps pntialitate qualē requirit act^o signatus p verbū vt fiat sub ipio efficaci. Lū ergo tūc ipiū pns sit efficac qñ in pnti eidez obedir z exequutioni mādaf. tale at tps pns nō sit tps plationis verboz p^{ri}cise s; tēpus seqūēs imediate secundū imediationē opis ipati ad ipfuz ipiū: vt v; iter ipfuz ipiū z op^o ipatiū nō mediet aliud op^o eiusdē vel alterius gnis opi ipato p^{ri}uū vel icōpossibile: nec interis intētio auertat vel desinat tā ipantis qz obtrem pantis. Ergo in toto illo tpe virtus verboz effectus pducit: qz p^{ri}mū parēs p^{ri}edcō mō imediate exequitur qd imperatū est.

¶ Qd aut tale pns tēpus nō sit necessario tēpus plationis verboz: sed pprie sit tēpus p^{ri}edcō mō imediate seqūēs: probat ex duobus. P^{ri}mo ex rōe impij dupliciter: p^{ri}mo sic.

¶ Nihil aliud ē ipare qz ordinare aliquē ad aliqd agendū. vt dicit. s. Tho. p^{ri}a. 2. q. 17. ar. 2. vñ cū ly agē dū sit p^{ri}ncipaliū futurū tps: p^{ri} qz de rōne pntis impij nō solū nō est qz fiat id qd ipat i tpe plationis verboz rū ipantis: sed magis de rōe ei^o ē qz fiat i tpe qd qdē absolute futurū ē ad plationē impantis: s; sit pns si cōparet ad nās iperij vt sic pntis: z verbi ipatiui modi vt sic pntis tps.

¶ Secūdo qz vt dicit. S. Tho. vbisup^{ri}a. art. tertio. De nā iperij ē qz nō sit simul cū actu eius cui impat s; nāliter p^{ri}us est ipiū qz qz ipio obediat. z aliqñ ē rē p^{ri}us tpe. qñ. s. talis act^o exequutiōis tpe mensurat. Si. n. tā ipiū qz exequutio fieret in instatū: qz cōtīgē pōt cū ambo actus sunt imanētes: tūc nā tm: impius posset p^{ri}cedere vsum seu exequutionē.

¶ Secūdo idē pbat. ex nā actus exequutionis. Multi. n. sunt tales actus qnō pnt cōuenienter esse simul cū platione verboz. Lū. n. exequutiōez p^{ri}cedat auditio z pceptio ipij: nō pōt cōueniēter aliqs exequutio nē inchoare quousqz plene p^{ri}ncipiat qd ipat: qd sit in cōplata platione verboz. Si. n. is cui impat: p^{ri}ue: niret exequēdo plenā pceptionē iperij: nō p^{ri}uēter ageret. sed pot^o iuxta doctrinā philosophi. 7. ethi. reprehēnsibilis eēt. eo qz similis foret ministro ipatiēti vel iracūdo. Et ob hoc ēt sepe i agēdo: tales offendunt: Immo si simul fieret qd impat: frustra p^{ri}fecto esset iperij. Et posset qz exequi dēret merito cōqueri z dicer. Ad qd nā iperas qd vides a me fieri? Ad posset igit cōueniēter simulas ista iueniri si eēt necessaria. nisi p^{ri} continuationē tps mēsurātis iperij: z exequutiōem: vt i vltio instātū plationis iperij. necessario incipet exequutio: qd certe difficillimū nēdicā icōpossibile foret sic librare. Lū ergo nō sit difficile cōiter exeg qd p orōnē iperatiuā pntis tps fieri iu: ber: p^{ri} talē ēt cōtinationē nō esse necessaria: imo in aliquibus actib^o exequēdis eēt incōueniēs z cōfusio: nē pareret. Sicut p^{ri} dū iperact^o loquutiōis. Dicit. n. iter interrogatiōē seu oēm ad alterū loquutio

nē: z ipsa rōne nē: aliqd lz modicū tps itervallū iueniri. Non ē ergo talis arta simulas exequutionis z platiōis iperij de rōne efficacie orōnis ipatiue pntis tps: z pnter ad eā nō regit^o necessario. imo vel ē icōpossibile vel incōueniēs aut dedecēs siue simplr siue saltē in actib^o tpe mēsuratis. Tps ergo ill^o pns in verbo iperatiuo pntis tps iperiatū: nō est tps platiōis verboz zc. sed op^o (a sufficiēti deductione) qz sit tps imediate seqūēs: ea imediationē qz supradcā ē.

¶ Et cōfirmat. Lū. n. sicut voces ita z orōnes ad placitū significēt z p^{ri} significēt: sic vt noibus ita z orōnis b; vt edū sit vt ples vtunt: secūdu philosophi doctri nā i topicis: ita necessario talē pntialitatē tps regit^o orōnes ipatiui modi tps pntis ad lz qz sit efficac tale iperij: in quali cōiter apud oēs p^{ri} efficaciter exequuto iperio acceptat. Sed hoc apud oēs ē qñ exequutio sit imediate post iperij p^{ri}dcō mō. Des. n. sibi fatissactū iri purāt si imbēdo fac ignē. porta vinū: le: ge libū. z hmōi: imediate p^{ri}dcō mō exequutio fiat: z nullus exigit: nisi valde fantasticus vel fatuus qz bec fiat vel fieri inchoent eo p^{ri}cise tpe quo p^{ri}ferit imperij. Ergo p^{ri}dcā simulas aliena ē a significatiōe z cōsignificatiōe p^{ri}dicte orōnis: s; sola qd dca ē p^{ri} ctinuationē scā pntialitas tps: p talē orōnē cōsignificat.

¶ Tertio pbat p^{ri}ncipale ppositū rōne sumpta ex pte intētionis Epi ordinātis: z arguit sic. Maior vno regit^o inter partes forme si partes hēat: qz forme cū mā: vt apō sapiētes clarū ē. Sed itētio ministri sufficit ad vnitate forme sacri: nō obstante qz ptes eius (cū sit qz ritas discreta) p tps iterp^{ri}ositionē sepe ab iuicē in platione illius: vt hētur a. S. Tho. 4. d. tertia. ar. secūdo. qstiuicula. 4. ad p^{ri}mū: z tertia. d. 66. arti. 2. ad tertiū. Ergo intentio ministri poterit ēt sacro p^{ri} stare efficacīā: vbi nō simul tēpore sed paulopost plationē verboz tangit instrumentū.

¶ Qd si dicat: qz id qdē pōt itētio i vnitate forme: eo qz nō maiore vnionē iter verba exigit orōnis significatio vel cōsignificatio.

¶ Acceptat vtiqz qz hoc verū ē: z ppter hoc ex rōne ista nō pōt inferri qz itentio ministri sufficiat ad hoc qz nihil minus ad effectū sacri cōcurrant qz mā z qz: ber forma: si nō simul tēpore cōcurrant. sed saltē hoc sequit: vbi ex significatiōe forme pari passu idē qd supra pt admitti. S; sic est qz significatiō z cōsignificatiō forme iperatiui modi tēpore pntis: talē vnionē admittit. nō obstāte medio aliquo tēpore inter plationē verboz z tactū māe: vt pbatū ē in secūda rō: lne. Ergo intentio ministri sufficit ad hoc qz platio forme z talis iterpollatio cōtactus māe habeant p vno actu continuo sufficiēte ad cāndū characteres ordi nis z gratiam in disposito.

¶ Et cōfirmat: qz si forma existēte modi indicatiui pntis tēpore sufficit intētio ministri ad hoc qz hēat pro vno actu cōtinuo prolatiō forme cum non presente seu non simul exntē mā ad cāndū sacm zc. vt p^{ri} per ea qz in p^{ri}a rōne dca sūt circa sacm pntie: multo magis hoc poterit intētio ministri vbi forme fuerit iperatiui modi qz minore tēpore simulatē admittūt inter p^{ri}dicta: vt supra in secūda ratione p^{ri}ncipal^o deductum est.

¶ Quarto z vltimo pbat intentū ex vi p^{ri} suetudin^{is} ecclīastice. z arguit sic. Sicut i his qz rōne nata sunt regulari: p^{ri} suetudo cuiuscūqz ppli ex hoc h; apud illū vi legis qz valeat ēt oppositā legē tollere vel saltes moderari: qz ex multiplicatis actib^o p^{ri}cedēs: vt ple nū z p^{ri}fectū iudiciū rōnis hūe a quo catur scis orō dere: vt dicit. S. Th. 12. q. 94. art. tertio: ita in his qz special^o

De ordine sacro.

Appli directione ac instructione spūsci sunt: cōsuetudo cuiuslibet ecclesie manifestat id fieri auctore spū scō: & p̄nter viz ecclīastice legis assūmit: quā n̄ liceat violare. nisi forte a spūscō in vlti ecclesia lex alia sancita esset q̄ illi opponeret cōsuetudini. Ex hoc. n. nō lex s̄ corruptela diuine legis q̄libet huic opposita cōsuetudo eēt. Neq; n. pōt diuina rōa p̄scā rectitudie de ficere sicut pōt hūa: vt illi eēt possit aliqua ḡria cōsuetudo p̄iudicare: sic vt isti. S; sic est q̄ nulla ē exp̄sse lex posita a spūscō: seu ab ecclīa q̄si inus diuinū pmul gata: q̄ dēat simul eē cōtactus instrōz: dū incollatōe ordinū ab ep̄o forme ordinū p̄ferunt: & inq̄busdā ecclīas ea cōsuetudo cui⁹ oppositi nō extat memoria inuenit: q̄ nō in eodē p̄cise t̄p̄e: sed in t̄p̄ore sup̄radictō mō p̄ it̄erōne p̄tinuato p̄dcā fiāt. Ergo talis obseruātia est a spūscō. Et si eēt in alijs ecclīas ex antiqua cōsuetudine obseruet illa p̄cisa simultas: cōuincetur pari rōne: q̄ idip̄m sit eēt a spūscō: ita q̄ vtrūq; in differenter q̄stū ad necessitatē sacri seruari poterit. L; forte rōne cōsuetudinis peccaret Ep̄s: siue ecclīe cōsuetudinē nō obseruās. Dicit. n. Augu. in epla ad Laulanū vt recitat. S. Tho. 12. vbi sup̄ra. q̄ mos populi dei & instituta maiōrū p̄ lege sūt tenēda: & sic vt p̄uicator: res legū diuinaz: ita & cōtēptores cōsuetudinū ecclīastīcaz coercēdi sunt.

C Et p̄firmat rō q̄ d̄rup̄r. p̄uo sic. Magis ē annexa m̄ae eucharistie d̄ria fermētati & nō fermētati q̄z collationi sacri ordinis d̄ria talis p̄ntialitatis vel nō p̄ntialitatis m̄ae cū platione h̄boz forme. Illud. n. intrinsece spectat ad m̄am eucharistie: hoc at̄ qd̄ extrinsecū ē m̄ae ordinis & acceptationis eius: cū t̄p̄e sit mensura extrinseca motū inferiorū. vt p̄ q̄rto p̄bi. S; sic eō ex diuersa cōsuetudie ecclīarū: latine vsz grece manifestatū ē p̄positū spūsci eē q̄ idifferenē possit (q̄stū ad eētīā sacri spectat) vtrōq; mō p̄fecta m̄a triticea ad sacm̄ eucharistie adhiberi. & talē viz obtinuit illa cōsuetudo q̄ peccaret grec⁹ sacerdos cōficiēs in azimis: sicut latinus isfermētato: vt dicit. S. Tho. 3. q. 74. ar. 4. d. 11. q. 2. ar. 2. q̄stūcula. 3. q. 2. ca. 68. & i opusculo p̄errores grecoz capi. 61. Ergo multominus refert ad sb̄ias sacri: q̄li t̄p̄is p̄ntialitate in sacro ordinis p̄dcā fiant: iuxta vniuscuiusq; ecclīe cōsuetudinē.

C Et p̄firmat secūdo sic. Magis ē annexa forme baptis mi d̄ria forme significādi: puta idicādo: ioperando vlt optādo &c. q̄stū ad ipsaz sb̄iam sacri q̄z p̄dcā d̄ria p̄ntialitatis sit annexa sacro ordiis vel ei⁹ collationi. Ille. n. mod⁹ intrinsece spectat ad formā: hec aut̄ ē extrinseca & forme & m̄ae & collatōi vtriusq; vt dictū ē. S; sic ē q̄ ex diuersa cōsuetudie ecclīaz. latine iquā adhuc & grece. manifestatū ē p̄positū spūsci eē: q̄ possit (q̄stū spectat ad eētīā sacri) vtrōq; mō illa forma ad sacramētū baptis mi p̄currere: dū grec⁹ rite baptizat vtens forma baptis mi i mō ioperatiuo p̄ntis t̄p̄is vel optatiuo futuri: & dicēs. baptizetur seru⁹ xp̄i. N. in noie p̄ris & filij & spūsci. vt dicit. S. Tho. 3. q. 66. art. 5. ad primū: 4. d. 3. art. 2. q̄stūcula p̄ia. ad primū. & p̄ me ad corin. lec. secūda: co. tertio. Latin⁹ at̄ baptizat i mō idicatiuo. Ergo &c.

C Et p̄firmat tertio sic. Magis est intimū forme eucharistie mō idicatiuo significanti: q̄ i vltio istati plationis ei⁹ sup̄ p̄ntē & p̄pata debita m̄a cū it̄erōne p̄secrātis cōuertat panis & vinū i corpus & sanguinem ch̄risti: q̄ sit annexa sacro ordinis sacri p̄dcā p̄ntialitas: vt de se clarū est. Sed sic est q̄ ex cōsuetudie aliōrū ecclīarū manifestauit spūscūs aliqui nō id fieri i vltio istanti p̄olationis verborum forme p̄secratio,

nis: s; differri cālitās ad aliud istas: s; it̄erōne cōsecrātis: vt p̄ sp̄aliter vbi ē cōsuetudo: vt q̄ ordinant sacerdotes Ep̄scopo p̄celebrēt: q̄s qd̄ nūc sere vbi q̄ seruaf. Ad quā opinionē tenēda decliat. S. Th. 3. q. 82. ar. 2. & 4. d. 13. q. p̄ia. art. 2. q̄stūcula. 2. nō nisi p̄ cōsuetudinē aliquaz ecclīaz: quos t̄n sacerdotes difficillimū (ne dicā impossibile) eēt i eodē istati terminare plationē forme: & si dēat hostia semel t̄m p̄secrari: q̄s necesse ē si oēs simul p̄ficiūt (repetita. n. consecratio: vel insufficiētīā i p̄cedētī: vel sup̄fluitatē sui: & i decētīā in sacro argueret) op̄s q̄ i vltio istanti terminatē vltimā plationē forme: p̄secratio fiat: siue hoc faciat spūscūs p̄ p̄tinuationē int̄erōnis celebratiū terminate ad vltimū instas vltio p̄ferētis: vt t̄z. S. Th. vbi sup̄ra. ex 3. n. 3. siue quōl; alr. Ergo multo magis p̄uici poterit q̄ rigorosa illa p̄ntialitas i collatione ordinū nō exigat: vbi & forma ordinis ipatiui & nō idicatiui modi ē: & multaz ecclīaz cōsuetudo cū Rubricis: rigorositi p̄cedē aduersat. Qd̄ si circa collationē alicui⁹ ordiis: & rubrice iubeāt simul dēre p̄ferri ab Ep̄scopo forme vlt̄erōne: & ab ordinādis tāgī istra vel quācūq; p̄secrationē suscipe: siue i tali tactu vel actu ip̄ima character: siue n̄: & eēt id cōiter a scā m̄ae ecclīe obseruare vbiq; id tāq; a spūscō decretū āplectēdū ē. & a tali ritu deuiare: eēt magna p̄sumptio: q̄ spūsci ordinationi hoc eēt resistere.

C Et p̄firmat q̄rto ex eadē q̄ vltio iducta ē ecclīe cōsuetudie. Magis annexa ē p̄ntialitas vel demōstratio ad sensū p̄ li hoc vlt̄erōne p̄ noia demōstratiua ipotata: q̄ sit p̄dcā p̄ntialitas tā rigorosa plationis & tact⁹. S; sic ē q̄ vbi p̄les sacerdotes Ep̄scopo cōcelebrāt nō inuenit talis demōstratio ad se: u; neq; vltus neq; tactus &c. sed cōitas sola loci & assistētia in eo: multi. n. sacerdotes retro ep̄scopū sunt. q̄ nec hostiā aut vlt nū vidēt vel tāgūt &c. Ergo nec illa simultas min⁹ importata p̄ formā est necessaria.

C Ex hac p̄cone p̄dicis rōnib⁹ cōprobata correlarie seq̄ q̄ piculosa valde sit d̄ria opinio: vt pote ige res scrupulū molestissimū p̄scijs eoz q̄ sine tali rigoroza t̄p̄is p̄ntialitate sacros ordiis suscepunt: p̄turiens p̄turbatōes & scādālū magnū i ecclīis q̄ vsq; mō alr ordinauerūt q̄z doceat sic opinās: cū detractione honoris Ep̄scopoz q̄ doctria clarēt & deū timēt: oēz diligētīā adhibētes vt rite ac deuore eidē i suo ministrio deseruiāt: & scelus nō dissimulādū cōpellunt icurrē: q̄ iuxta hāc assertionē iterū ordinant.

C L; at̄ ex p̄dcis iā dissoluta sit argumēta q̄ facta sunt in d̄riū: vt t̄n clarī veritas elucescat: seorsū singulis respondēdū est.

C Ad primū dicēdū q̄ nō eodē mō cōcurrunt m̄a & forma in nālib⁹ vel artificialib⁹ ad cāndū: quo p̄currit m̄a & forma sacri ordiis ad cāndū characterē q̄ est eētialr ipsa ordiis sb̄ia vt dicit. S. Th. 4. d. 24. q. p̄ia. ma. ar. 5. q̄stūcula. 2. ad primū. Nā m̄a & forma reruz mālū sunt eētīe earū intrinsece. sūt. n. res ille eētialr p̄posite ex m̄a & forma. Nā at̄ & forma ordiis nō sūt intrinseca q̄daz ipsi characteri: s; extrinsece cause. l; verba appellant forma putōe p̄plemētū h; rōne forme vt i argumēto tāgī ex S. Th. & istra eēt ex h; hēant rōnē m̄ae inq̄stū sūt q̄daz mālū sēsibilia applicata ad vltū sacri ad q̄s vt quōl; p̄currant h̄nt ex ipsa forma: vt ibidē docet eēt. S. Doctor. Nimirū igit si nō taz ar taz t̄p̄is p̄ntialitatē in causando ista regrant vt illa. Propter qd̄ sicut m̄a & forma i nālib⁹: q̄ cōcurrūt secūdū suaz eētīas ad effectū suuz p̄ducēdū o; q̄ in eodē p̄cise t̄p̄e vniāt ad hoc q̄ ipsuz effectū ex tali vniōne in eē p̄ducant: q̄ talē p̄ntialitatē requirit essentia

tialis illa pductio: ita qm̄ a forma in sacro ordis
cōcurrūt scōs significatiōē (vt signa. n. ad placitū cō
currūt ad causandū: virtute diuina pncipalr opante)
talē tp̄is p̄ntialitatē ad pductiōē sacri reqrēt: q̄lē
exp̄mit significatiōē et significatiōē forme: et s̄itr signifi
catio corp̄alis acceptiōis instr̄i. q̄ p̄mōstrat sp̄ualis
pt̄atis acceptiōē. Tales aut̄ significatiōēs n̄ exigūt
l̄ admittat / tāta p̄ntialitatis tp̄is, artitudinē vt pro
batū est. iō nō solū nō ifirmat: sed magis roborat ve
ritas cōclusiōis ex argumento illo p̄mo.

¶ Ad secūdū dicēdū s̄itr. q̄ l̄ agens et paties secūdū
suas eētias et sua supposita reqrant in cādo vniō
nē i tpe eodē precise: nō t̄i sp̄ id reqrit agēs paties
ex significatiōē et significatiōē: q̄ i p̄posito nō ad tā
limitata, p̄ntialitatē tp̄is coartant vt dictū est.

¶ Ad tertium iā p̄ ex d̄cis. Nec ecclia. nec sacra scri
ptura: et breuiter nec sp̄ūscūs maiorē rigozitatē i si
gnificādo exigūt aut supponūt i suis sermōib⁹: et for
mis sacroz q̄z exigit cōis loquētū vsus: cū diuina no
bis tradant secūdū modū nr̄s. Sic. n. suauiter circa
nos supnālia ēt opat̄ deus et ea nobis cognoscēda et

¶ Quia nōnullis mēdis incuria ipressoz volumen
hoc resperuz est: vt oī ex parte meo surgat officio
eas de medio fieri posse subscriptis correctionibus
cautos quosqz reddo.

¶ In propu. igit sup prob. vbi in margine columne
vexte ponitur s̄ra. e. pone litteram. d.

¶ In prop. sup tertio. i textu philosophi p̄rio posi
to cōtra lineā. 18. pone i margine co. 5. et cōtra li. 2. si
mili mō pone in margine. co. 6.

¶ Parte aut̄. d. 1. li. 8. vbi hēs. et sic lege. et sic.

¶ In textu. 17. Philosophi li. 6. vbi habes. s̄stinuit
necesse: et i aia et sic lege. s̄stinuit: necesse et i aia et sic.

¶ Lerno. c. facie. 23. et. 4. pone superius in margine
Alpha. i.

¶ Item facie. 12. pone Alpha. 2. et amoue s̄ram. 1.
que est i margine.

¶ Parte. b. 2. li. 10. vbi habes. Idē. n. semper. sic lege.
Idē. n. manens idē semp.

¶ Parte. d. 2. li. 3. vbi hēs p̄niā lege. p̄niā.

¶ Parte. n. 2. li. 1. vbi hēs itelligibiles lege. itelligi
bile. Vt vero. 2. post ly hoc. Adde. p̄mo. Linea autē.
15. vbi hēs actū. lege. actus. Li. vero. 19. vbi habes. q̄z
lege. quē. Vt autē 35. post ly. ad q̄ditatē. sic pp̄ minus
intelligētes addas. Et q̄z d̄cludit de sp̄e itelligibi
li: currit etiā de natura nō nisi actu itelligibili / p̄ ta
lē sp̄em et in illo p̄iori rep̄ntata.

¶ In tutela facie p̄ria. hoc ēterno. d. 117. pone supe
rius Alpha. 1.

¶ In eadē facie i titulo ep̄stole li. 1. post ly. Tutela.
adde. veritatis.

¶ Parte. e. i. li. 2. et. 3. q̄z d̄r potētias organicas nō in
tequi aiam itellectiua sed cōpositū. sic itellige. q̄ nō
sūt subiectiue imediate i aia itellectiua: s̄ i p̄posito.

¶ Parte. r. i. li. 3. vbi hēs conari. lege. conaris.

¶ Parte. r. 1. li. vltia vbi habes. matre. lege. marte.

¶ Parte. 3. 1. li. 2. vbi hēs sit. lege. s̄nt.

¶ Parte. d. 2. li. 14. vbi hēs ip̄opujs lege i p̄p̄ijs.

¶ Parte. o. 2. col. 2. li. 60. vbi habes. separata corpo
re. lege. separata a corpore.

¶ Parte. c. 3. li. 7. vbi habes foret. adde. p̄petuū et in
corruptibile.

¶ Parte. d. 3. littera p̄po. li. 3. vbi habes. Nā et itel
lectus. lege. Nā et si intellectus.

pticipanda pponit. Nō h̄z aut̄ latinoz vsus vt mo
dus ipatiuus p̄ntis tp̄is taz artam p̄ntialitatē tp̄is
eiusdē regrat vt i secūda rōne supra p̄batuz extitit.
Et iō ex ipso mō vbi non potest iferri q̄ conclusiōes
nostras: sed magis p̄ ea. vt supra patuit.

¶ Hec sūt reuerēdissime Dñe q̄circa p̄positā q̄ōnē
mihī vidēt dicēda. Que ēt cū oī reuerentia venera
bilū doctoz: oppositū sentiētū et sine oī assertiōne
dicta esse volo: paratus in oibus his et ceteris meis
scriptis ac d̄cis determinatōi sc̄e M̄ris ecclie colla
submittere. Feliciter vivat i eum Reuerēdissima
D. Tua: cui me iterum atqz iterū recomendo. Ue
netijs. 16. Junij. 1519.

CREBISTRUM.

A B C D E F G H I K L
¶ Omnes sunt terni preter A et L qui sunt duerni.

¶ Impressuz Venetijs per Gregoriū de Gregorijs.
Anno dñi. 1519. die. x. mensis Septembris.

¶ Parte. f. 3. littera p̄po. li. 2. vbi habes ifeparatiō
nem. lege in separatione.

¶ Parte. f. 3. col. 2. li. 30. vbi habes. ac. lege. hac.

¶ Parte. n. 3. li. p̄ria. vbi habes. vi def. lege. vidēt.

¶ Parte. s. 3. col. 2. li. 9. vbi hēs. 35. et 36. lege. 135. et 136

¶ Parte. k. 4. li. 7. vbi habes. extirpando: umqz. le
ge. extirpando: umqz.

¶ Parte. m. 4. li. 39. vbi hēs. mouet. lege. mouent. et
li. 45. post ly plurimas. adde. habent.

¶ Parte. t. 4. li. vltima. post ly possibilis: pone. itells.

¶ Parte. s. 4. in littera pompo. li. 3. vbi habes homi
neis. lege hoies.

¶ Parte. y. 4. li. 2. vbi habes. apparē. melius. lege.
apparent. melius.

¶ Lerno f. facie. 6. et. 7. pone superius i margine.
Alpha. 5.

¶ Parte. d. 5. lineis duob⁹ extremis. si inueneris sic
hēri. q̄cūqz mod⁹ icorruptibile cōpetet. Sic lege. q̄
cūqz mod⁹ p̄seitatis scōs p̄dicatiōē iducat. Si er
go aie intellectiue hois cōuenit perse eē icorrupti
bile: cōpetet ei simplr esse icorruptibile: et nō secūdū
qd: cuius oppositū semper asseuerasti.

¶ Parte. b. 6. li. 5. vbi hēs. sed horum necessario. Le
ge. sed horum secūdum necessario.

¶ Parte. o. 6. li. p̄ria. vbi hēs. phisicoz. lege. p̄hoz.

¶ Parte. s. 7. li. p̄ria. vbi hēs. 5. lege. sed.

¶ Parte. h. 9. vbi hēs. vt bene. lege. et bene.

¶ Parte. q. 9. col. 2. li. 7. ascēdēdo. vbi hēs. dilectōes.
lege dilectōe. Et li. 3. vbi hēs. f̄ fide. lege. f̄ fidē.

¶ Flagellū in p̄ri. a. i. col. 2. li. 22. vbi hēs. distiguanf.
lege. distiguanf.

¶ Parte. t. i. col. 2. li. 8. vbi hēs. negociare. lege. nego
ciari. Et li. 20. vbi hēs. probāt. lege. probat.

¶ Parte. u. 1. col. 2. li. 31. vbi hēs tutus. lege. tuis.

¶ Parte. x. 1. li. 4. vbi hēs. q̄z qd. lege. q̄z quid.

¶ Parte. z. i. li. 6. vbi hēs talē. lege. tale. Et li. 14. ascē
dēdo. vbi habes pro. lege. per.

¶ Parte. et. 2. i. li. 39. vbi habes p. lege. per.

¶ Parte. 3. 2. li. 7. vbi habes vidēt. lege. videret.

¶ Parte. 7. 2. li. 18. ascēdēdo. vbi habes. supernāli
ter. lege. supernaturalē.

¶ Lerno k. facie. i. et. 2. pone desuper i margine. Al
pha. 2. et in eadē. 2. facie in margine supertou post ly.
Flagellū. adde. in p̄rium.

11

Y

de con
donante

Biblioteca de Santa Cruz
IyR 143

UVA. BHSC. IyR. 143. 6

123

~~24~~

E

~~IOO~~

7

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19